קבלה · ספרי קבלה נוספים

מגלה עמוקות על פרשת ואתחנן

רבי נתן נטע שפירא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגלה עמוקות על פרשת ואתחנן

רבי נתן נטע שפירא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגלה-עמוקות-על-פרשת-ואתחנן/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 7
פרק ב 9
פרק ג 10
פרק ד 11
פרק ה 12
פרק ו 13
פרק ז 13
פרק ח 15
פרק ט 15
פרק י 16
פרק יא 17
פרק יב 18
פרק יג 20
פרק יד 21
פרק טו 22
פרק טז 22
פרק יז 23
פרק יח 25
פרק יט 25
פרק כ 26
פרק כא 27
פרק כב 28
פרק כג 29
פרק כד 30
פרק כה 31
פרק כו 33
פרק כז 33
פרק כח 34
פרק כט 35
פרק ל 36
פרק לא 37
פרק לב 38
פרק לג 39
פרק לד 40
פרק לה 41
פרק לו 42
פרק לז 43
פרק לח 43
פרק לט 44
פרק מ 46
פרק מא 47
פרק מב 48
פרק מג 49
פרק מד 50
פרק מה 51
פרק מו 52
פרק מז 53
פרק מח 53
פרק מט 54
פרק נ 55
פרק נא 56
פרק נב 57
פרק נג 59
פרק נד 59
פרק נה 60
פרק נו 61
פרק נז 61
פרק נח 63
פרק נט 65
פרק ס 66
פרק סא 67
פרק סב 68

פרק סג 70
פרק סד 71
פרק סה 72
פרק סו 74
פרק סז 75
פרק סח 76
פרק סט 77
פרק ע 78
פרק עא 79
פרק עב 82
פרק עג 83
פרק עד 85
פרק עה 87
פרק עו 89
פרק עז 90
פרק עח 91
פרק עט 92
פרק פ 93
פרק פא 96
פרק פב 97
פרק פג 98
פרק פד 100
פרק פה 101
פרק פו 102
פרק פז 103
פרק פח 105
פרק פט 107
פרק צ 108
פרק צא 109
פרק צב 110
פרק צג 111
פרק צד 115
פרק צה 116
פרק צו 118
פרק צז 119
פרק צח 121
פרק צט 122
פרק ק 124
פרק קא 126
פרק קב 127
פרק קג 128
פרק קד 130
פרק קה 131
פרק קו 133
פרק קז 136
פרק קח 139
פרק קט 141
פרק קי 142
פרק קיא 144
פרק קיב 148
פרק קיג 149
פרק קיד 151
פרק קטו 153
פרק קטז 154
פרק קיז 156
פרק קיח 157
פרק קיט 159
פרק קכ 160
פרק קכא 162
פרק קכב 164
פרק קכג 166
פרק קכד 167
פרק קכה 169
פרק קכו 170

פרק קכז 171
פרק קכח 172
פרק קכט 173
פרק קל 174
פרק קלא 175
פרק קלב 176
פרק קלג 178
פרק קלד 179
פרק קלה 180
פרק קלו 181
פרק קלז 182
פרק קלח 183
פרק קלט 185
פרק קמ 186
פרק קמא 191
פרק קמב 192
פרק קמג 194
פרק קמד 196
פרק קמה 198
פרק קמו 199
פרק קמז 201
פרק קמח 204
פרק קמט 205
פרק קנ 207
פרק קנא 210
פרק קנב 211
פרק קנג 212
פרק קנד 213
פרק קנה 215
פרק קנו 216
פרק קנז 216
פרק קנח 218
פרק קנט 219
פרק קס 220
פרק קסא 221
פרק קסב 221
פרק קסג 222
פרק קסד 222
פרק קסה 223
פרק קסו 224
פרק קסז 225
פרק קסח 226
פרק קסט 227
פרק קע 229
פרק קעא 230
פרק קעב 231
פרק קעג 232
פרק קעד 233
פרק קעה 234
פרק קעו 235
פרק קעז 237
פרק קעח 238
פרק קעט 239
פרק קפ 242
פרק קפא 244
פרק קפב 245
פרק קפג 248
פרק קפד 249
פרק קפה 252
פרק קפו 253
פרק קפז 257
פרק קפח 258
פרק קפט 260
פרק קצ 260

פרק קצא 263
פרק קצב 267
פרק קצג 269
פרק קצד 270
פרק קצה 273
פרק קצו 274
פרק קצז 276
פרק קצח 280
פרק קצט 281
פרק ר 283
פרק רא 286
פרק רב 287
פרק רג 288
פרק רד 289
פרק רה 291
פרק רו 292
פרק רז 293
פרק רח 295
פרק רט 297
פרק רי 298
פרק ריא 300
פרק ריב 301
פרק ריג 304
פרק ריד 306
פרק רטו 308
פרק רטז 310
פרק ריז 310
פרק ריח 311
פרק ריט 312
פרק רכ 313
פרק רכא 314
פרק רכב 315
פרק רכג 316
פרק רכד 318
פרק רכה 319
פרק רכו 320
פרק רכז 322
פרק רכח 323
פרק רכט 325
פרק רל 326
פרק רלא 327
פרק רלב 328
פרק רלג 329
פרק רלד 330
פרק רלה 332
פרק רלו 335
פרק רלז 336
פרק רלח 338
פרק רלט 341
פרק רמ 344
פרק רמא 345
פרק רמב 347
פרק רמג 348
פרק רמד 349
פרק רמה 350
פרק רמו 353
פרק רמז 356
פרק רמח 358
פרק רמט 360
פרק רנ 363
פרק רנא 369
פרק רנב 370

פרק א

אופן א

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר: הנה מלת לאמר דרשו בו רבותינו ז"ל במדרש רבה בכמה דרשות, וגם פליגי באיזה עת היתה התפלה, על דרך הפשט באותו הפרק כשאמר לו הקב"ה עלה אל הר העברים (במדבר כז יב), מיד באותו פרק כתיב (במדבר כז טו) וידבר משה אל ה' לאמר, שמשונה אותה פרשה מכל פרשיות שבתורה דאתמר בהו וידבר ה' אל משה לאמר, ובכאן להיפך משה אמר אל ה' לאמר. לכן נראה פירוש הפסוק הכי, ואתחנן אל ה' באותו עת שאמרתי אל הקב"ה מלת לאמר, ובאותו עת התפלל על ענין ביאת הארץ, כשאמר בפרשת פנחס (במדבר כז טז) יפקוד ה' אלהי הרוחות וגו' איש על העדה וגו', שיש להקשות שם איך עלה על דעת משה שירשו בניו את כתרו, והלא כמה רמזים רמז לו הקב"ה למשה שיהושע יאכל פריו לפי שהוא נוצר תאנה (משלי כז יח, עיין תנחומא פנחס סי' י"א), הרי משנה שלימה היא (אהלות פ"ז מ"ו) אין דוחין נפש מפני נפש כדאיתא במדרש רבה פרשת מצורע (ויק"ר פי"ט ו'). אבל הענין כך הוא, שמשה ביקש שם שיהיו שני בני אדם המנהיגים, כי כבר יש בצרוף מלת בראשית בשת"י א"ר, בסוד שנים שנים באו אל וגומר (בראשית ז ט), כמ"ש (משלי לא כא) כי כל ביתה לבוש שנים, אל תקרי שנים אלא שנים (זוהר ח"א רל"ח ע"ב). וכן היה בבריאה כדאיתא במדרש רבה פרשה זו (דב"ר פ"ב ל"א) רבנן אמרי אמר הקב"ה לישראל בני כל מה שבראתי בראתי זוגות. שמים וארץ זוגות, חמה ולבנה זוגות, אדם וחוה זוגות, עולם הזה ועולם הבא זוגות וכו', וכן תורה שבכתב נתנה על ידי שני שדיך (שיר השירים ד ה), שהם משה ואהרן (שהש"ר פ"ד י"ב). וכן אשכחנא בדורות התנאים שהיו שנים, שמעיה ואבטליון, הילל ושמאי, רבי ור' נתן סדרו משניות והיו סוף התנאים, רב אשי ורבינא סוף התלמוד (כדאיתא בפרק ז' דב"מ דף פ"ו.). וכן רב ושמואל הלכה כרב באיסורא, לפי שהוא היה בקי בהוראה (כמ"ש בפרק קמא דכריתות דף י"ג (ע"ב), וכל היכא דיתיב רב, לא סגי ליה בלא הוראה), אבל שמואל היה בקי בדינא, (ומכנים אותו בתלמוד בשם שבור מלכא, כדאיתא בפסחים דף נ"ד (ע"א) ובכמה דוכתא, ושבור מלכא היה בקי בדינין, כמ"ש רש"י [ד"ה קמיה] והתוספות שלהי ב"מ [קי"ט ע"א ד"ה שבור]. ועל כן התפלל משה אי סייפא לאו ספרא, (כמ"ש בע"ז דף י"ז:), והיתה כוונתו של משה שיהיו שנים, דהיינו איש אחד על העדה אשר יצא לפניהם במלחמה ואשר יבא לפניהם במלחמה, ואיש אחד אשר יוציאם בתורה להיותם יושבים באהלים ללמוד, ואשר יביאם בזכיותיו ללמוד תורה ברבים, (כמאמרם ז"ל בתמורה דף ט"ז. על יעבץ), ואם כן אף כאן אמר

מתחלה ואת יהושע צויתי בעת ההיא, והזהרתי אותו על ענין המלחמות שיהיו לישראל, כי ידוע היה למשה חיותו מספר של אדם הראשון, שהראה לו הקב"ה למשה דור ודור ודורשיו עד דורו של ר' עקיבא ועד סוף העולם, כדאיתא בסנהדרין דף ל"ח (ע"ב), ובע"ז דף ה' (ע"א) ובמדרש רבה פרשת כי תשא (שמו"ר פ"מ ב'), ובשעה שאמר לו וחנותי את אשר אחון (שמות לג יט), הראה לו הקב"ה כל האוצרות של מתן שכר שמתוקנות לצדיקים כו', כדאיתא בתנחומא פרשת כי תשא [סי' כ"ז], ובלי ספק שמיד אחר דורו של משה שקיבל את התורה מסיני, כתוב שם שהוא ימסרוה ליהושע. ומרומז ענין זה במלת ואתחנן, שהוא מלשון וחנותי את אשר אחון כמ"ש רש"י ז"ל (ד"ה ואתחנן), וגם בלי ספק ידע משה שיהושע יהיה המנהיג אחריו, וכן היה כתוב בספר תולדות אדם הראשון, שהוא ממידת וחנותי את אשר אחון, קורא הדורות מראש (ישעיה מא ד). אבל תחינתו היתה באותה עת כשאמר משה להקב"ה לאמר שילך הוא עם ישראל. וז"ש אתה החלות להראות את עבדך אעברה נא, הוא לשון העברה בעלמא וראה את הארץ, ואין בקשתי להיות ראש ומנהיג של ישראל, רק כונתי וראה את הארץ (ר"ל על סגולת תועלת ארץ ישראל, כמאמרם ז"ל בב"ב דף קנ"ח (ע"ב) אוירא דארץ ישראל מחכים, ובמדרש רבה פרשת בראשית פרשה י"ו (ב"ר פט"ז ד') אין תורה כתורת ארץ ישראל, כמ"ש וזהב הארץ ההיא טוב (בראשית ב יב), וכמ"ש הארץ הטובה. ואפשר שנרמזו ב' מנהיגים אלו במה שהתחיל אתה החלות להראות שהוא כפל, כמו שמקשים המפרשים בפסוק (שמות כז כ) ואתה תצוה, כן בכאן אתה החלות מלת אתה מיותרת. אבל מרמז על הנהגת הקב"ה שהוא מנהיג העולם בב' מדות הנרמזים בפסוק (תהלים לג ו) בדב"ר ה' שמים נעשו, נוטריקון במידת דין במידת רחמים, ולכן פתח ה' אלהים רחום בדין כפירוש רש"י. ורצונו לומר כמו שאתה מנהיג את העולם בב' מדות אלו, ומבואר באמרו את גדלך זו מדת החסד ורחמים כמו שאמרו ז"ל בספרי [כ"ד] ורש"י מביאו, את גדלך זו מדת טובך וכו', את ידך החזקה זו מדת הדין, ואמר משה כן יהיו הנהגות העולם הזה על ידי שני מנהיגים. וז"ש אעברה נא, שגם אנכי אהיה בארץ ישראל ללמוד תורת חסד על לשונו, ואותו המנהיג יהיה מנהיג בדין. והשיב הקב"ה רב לך אל תוסף דבר אלי עוד, ר"ל הלא כבר השבתי לך (במדבר כז יח) קח לך את יהושע, לך דייקא בשעה שאמרת יפקוד ה' אלהי הרוחות שבקשת על ב' מנהיגים, לכן רב לך בתשובה שהשבתי במלת לך, אל תוסף לדבר אלי עוד, ר"ל שיה' עוד מנהיג על ישראל דאי אפשר לב' מלכים שישתמשו בכתר אחד (כדאיתא בפרק קמא דשבועות דף ט' (ע"א) ובחולין דף ס' (ע"ב) גבי קטרוג הלבנה), כי דבר אחד לדור ולא שני דברים (כדאיתא בסנהדרין דף ח'.). ומרומז במלת

בדבר הזה כנזכר על שביקש משה ב' מנהיגים, כי מלת בדבר, נוטריקון במדת דין במדת רחמים, והקב"ה השיב שאחד ינהג אותם, ושוב חזר ופירש צו את יהושע שיהיה מלך ואב בית דין של ישראל וחכם שלהם בתורה. וז"ש ב' לשונות וחזקהו בתורה, ואמצהו במלחמה ובדרך ארץ, ועל זה אמר כי הוא יעבור לפניהם במלחמה, והוא ינחיל אותם בתורה, כמ"ש כבוד חכמים ינחלו (משלי ג' לה):

פרק ב

אופן השני

יש לישב דבר תמוה איך עלה על דעת משה שהותר לו הנדר, ה' צבאות יעץ ומי יפר (ישעיה יד כז). אבל הענין דקיימא לן נדר שהותר מקצתו הותר כולו כדאיתא בנדרים (דף כ"ה ע"ב), ולפי שהקב"ה נשבע לכן לא תביאו את הקהל הזה (במדבר כ יב), על משה ועל אהרן שניהם יחד עלתה הגזירה. ולכן אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, באותו עת שמת אהרן באותו עת התפלל אעברה נא, מאחר שאהרן כבר מת, אם כן דמיתי שהותר הנדר, כי על שנים יחד עלתה הגזירה לא תביאו משמע ביחד. והשיב לו הקב"ה רב לך, הלא החטא שלך של מי מריבה הוא יותר גדול מן חטא של אהרן אחיך, כי אהרן לא חטא באותו פרק, כדאיתא במדרש רבה פרשת חקת (במ"ר פי"ט ט') משל לבעל חוב שהלך למוד את גרנו וכו'. לכן מצינו במסרה ג' פעמים מלת המן. המן הסלע הזה (במדבר כ י). המן העץ (בראשית ג יא). המן הגורן (מלכים ב' ו כז). שנגזרה מיתה על משה, ואיתא בשבת דף נ"ה (ע"ב) אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה קנסת מיתה על אדם הראשון וכו', השיב הקב"ה למלאכי השרת (קהלת ט ב) מקרה אחד לצדיק לרשע שהוא הנחש. וזה שאמר הכתוב המן העץ, ר"ל כתנא דמלאכי שרת שמשה מת בחטא של הנחש דאיתמר ביה המן העץ, ועל זה השיב הפסוק הא' שאינו מת בחטא של נחש, כי אם כרבי שמעון בן אלעזר שסבר בחטאו מת. וזהו שאמר המן הסלע הזה וגו', ר"ל שמן החטא של המן הסלע מת משה), ואם לחשוך לומר הלא אהרן לא חטא באותו פרק ולמה מת, לזה אמר המן הגורן מרמז על משל לבעל חוב שהלך למוד את גרנו כנזכר. ועל זה השיב הקב"ה למשה הלא החטא שלך הוא יותר רב מן חטא של אהרן, לכן אל תוסף דבר אלי עוד, שאין שורת הדין נותן שאהרן יתפוס עבורך ואתה תכנס לארץ:

פרק ג

אופן השלישי

אמר בעת ההיא. בשעה שגילה הקב"ה למשה פרשת נדרים שהוא סוד נ' דרים, כי היתר נדרים פורחין באויר (כמ"ש במשנה בפרק קמא דחגיגה דף י'.). ור"ל בסוד מגדל הפורח באויר (שאמרו במשנה פרק ד' דאהלות (אהלות פ"ד מ"א), ומייתי לה בגמרה דמסכת חגיגה דף ט"ו (ע"ב) וסנהדרין דף ק"ו (ע"ב), שהכוונה שהוא סוד בי"נה שהוא מגדל עוז, ולכן מתירין את הנדרים ביום הכפורים כדאיתא בנדרים פרק ג' דף נדרים כ"ג:), ובסוד בינה שם הוא היתר נדרים. לכן אמר (במדבר ל ג) איש כי ידר נדר לה' בלמ"ד, שהוא סוד מגדל הפורח באויר, (וכפירוש הערוך ורש"י שפרשו בשם מפרשים על הדרש של או"ת למ"ד). ובאותו פרק כשגילה הקב"ה למשה אישה יקימנו ואישה יפרנו (במדבר ל יד), היה תפלה למשה באותו פרק כששמע דיני נדרים ונקרא משה איש האלקים (דברים לג א), בעלה דמטרוניתא (זוהר ח"א רל"ו ע"ב), ורמז המשורר במלת תפלה שהוא מניין ואתחנן חושבן תקט"ו, שרמז על חושבן רגל ישר"ה (יחזקאל א ז), וסוד הכוונה ט"ו פעמים ת"ק מן הארץ עד כסא הכבוד יש ט"ו פעמים ת"ק, היא סוד אברהם בן ע"ה שנה בצאתו מחרן (בראשית יב ד), כי ט"ו פעמים ת"ק הוא מנין ע"ה מאות שנה. לכן במזמור ע"ה שהוא נדרש על משה רבינו ע"ה, שם מבוארין כל הטעמים שהוצרך משה להקבר בעבר הירדן, ועיין בפרשת מטות דמבואר שם בארוכה. והנה באותו עת שגילה הקב"ה סוד נדרים למשה, וז"ש בעת ההיא לאמר, ר"ל באותו פרשה שהיא משונה מכל הפרשיות שבתורה דאתמר וידבר ה' אל משה לאמר, ובפרשת נדרים משנה הסדר דמתחיל וידבר משה אל ראשי המטות לאמר (במדבר ל ב), ומלת לאמר שבכאן רמז על אותו פרשה של נדרים שמשונה מכל פרשיות. ושוב מקשה הפסוק מי הוא זה ואיזהו שיתיר הנדר להקב"ה. על זה השיב משה רבינו ע"ה אשר מי אל בשמים ובארץ, ר"ל איתא במדרש מלאך אחד יש בין שמים וארץ, ושמו מ"י, והוא מפר נדרו של הקב"ה באשר (ישעיה יד כז) ה' צבאות יעץ, אבל מלאך אחד ששמו מ"י הוא מפר.

ובדרך הדרש

הצדיק נקרא מ"י, כמו שאמרו רז"ל בתענית דף כ"ג (ע"א) ומו"ק דף ט"ז (ע"ב) ומדרש רבה פרשת האזינו (דב"ר פ"י ג'), צדיק מושל ביראת אלהים (שמואל ב' כג ג), מי מושל בי צדיק. ר"ל הצדיק שנקרא מי מושל בי, והטעם שנקרא צדיק מי, לפי שהוא הולך מדרגי לדרגי, המלאך נקרא עומד והצדיק נקרא מהלך, כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה (זכריה ג ז), שהוא הולך מדרגי לדרגי ושואלין אותו מי הוא זה לפי

שאין מכירין אותו, אבל סוד נסתר יש דמדת בינה נקראת מ"י, דתמן נ' שערי בינה שהם סוד נדרים נ' דרים, אם כן יפה אמר משה דמיתי שמא הותר הנדר, ואם תאמר מי הוא המתיר, לזה אמר אשר מי אל, ר"ל מדת מ"י שהיא נ' שערי בינה, והיא המושלת בשמים וארץ, ואשר דבר מלך שלטון מי יאמר לו מה תעשה, (קהלת ח ד) ר"ל מדת מ"י יקום בחרון אפו ולפני זעמו מי יעמוד (נחום א ו), וכן הוא אומר (ישעיה מד כד) רוקע הארץ מאתי כתיב, וקרינן מי אתי, שהיא מדת מ"י, וכן הוא אומר מי זה אמר ותהי ה' לא צוה (איכה ג' לז). והשיב לו הקב"ה רב לך, שאתה רוצה להיות כדין רב שמתיר הנדר כשהוא יחיד מומחה:

פרק ד

אופן הרביעי

יש לתרץ קושיות ר' שמלאי במסכת סוטה דף י"ד (ע"א) מפני מה נתאווה משה לכנס לארץ ישראל, וכי לאכל מפריו היה צריך. והנה אומר אני שראה משה ברוח הקודש מה שאמרו במסכת ערכין דף ל"ב (ע"ב) שהקב"ה כעס על יהושע שלא התפלל על היצר הרע של עבודה זרה, כמו שעשה עזרה ואנשי כנסת הגדולה בבית השני שקראו בקול גדול בייא וכו' (כדאיתא ביומא דף ס"ט: וסנהדרין דף ס"ד.), ולכן כתיב בעזרא (נחמיה ח יז) לא ישבו ישראל בסוכת מימות יהושע בן נון, שמלת סוכות קאי על הקב"ה שפורס סכת שלום עליהם, והב"ה כעס על יהושע שלא העביר הוא היצר הרע מן העולם, לכן החסיר אות אחת משמו שהיא הה"א, וכתיב ישוע בן נון. ומקשה שם בגמרא למה לא כעס על משה שלא העביר עבודה זרה מהעולם. ותירץ התם משה לא היה לו זכות של ארץ ישראל להעבירו מן העולם, אבל יהושע שהיה לו זכות של ארץ ישראל, והיה יכול להעביר יצר הרע של עבודה זרה, לכן כעס עליו הקב"ה. אם כן אומר אני שדבר זה ראה משה ברוח הקודש, שמי שיש לו זכות של ארץ ישראל יכול להעביר יצר הרע של עבודה זרה מן העולם, בשביל זה נתאוה משה ליכנס לארץ ישראל. לכן כתיב לפני פרשה זו (דברים ג כא) ואת יהושע בן נון צויתי בעת ההיא, וכתיב מלת יהושע מלא בויי"ו, שרמז על אותו עניין שכתב שם בעזרא מימות יהושוע בן נון מלא בויי"ו אחר השי"ן. ולזה אמר כאן ואתחנן אל ה' בעת ההיא, רמז על אותו עת שנטלה הה"א מן יהושע, לאמר לדורות שהתפלה היתה לתקן הדורות מן עבודה זרה. לכן פתח ה' אלהים, למען שמו רצה לכנס לארץ ישראל. לזה אמר אתה החלות להראות את עבדך, שהראת לי ספרו של אדם הראשון שכתובים בו כל הדורות כמ"ש לעיל (סנהדרין ל"ח ע"ב).

וכשבא לדורו של עזרא שהעביר עבודה זרה מן העולם, אמר רבש"ע אעברה נא, אני רוצה להעביר את יצר הרע של עבודה זרה עתה, ולכן צריך אני זכות של ארץ ישראל, ועל כן וארא את הארץ. ובמלת נא מרומז גם כן עניין עבודה זרה, שכתב הרמב"ם ז"ל בספר הי"ד שלו (הלכות עבודה זרה) שיש בתורה נ"א לאוין בענינים השייכים לעבודה זרה, רמז באמרו אעברה נא, שרצוני להעביר נ"א לאוין השייכים להלכתא של עבודה זרה, ומלת אעברה בגימטריא עזרא, ר"ל מה שיעשה עזרא אעשה אני בכניסתי לארץ ישראל. והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל צריך אתה להקבר בעבר הירדן להכניע רב החובל שבקליפה שהוא קבור נגד קברו של משה, והוא חרו"ן א"ף עומד לקבל מש"ה חושבן דדין כחושבן דדין, וכשישראל חוטאין פוער פיו לבלוע אותם, וכשרואה קברו של משה חוזר לאחוריו וכדאיתא בפרקי ר' אליעזר (פמ"ה). וז"ש ונשב בגי מול בית פעור, ויקבר אותו בגי (דברים לד ו), לקביל פעור שפוער פיו לבלוע את ישראל, בשביל זה הוצרך להקבר בעבר הירדן. ועל עניין העברות עבודה זרה, אמר צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה כמ"ש (הושע ה' יא) הואיל העם הלך אחר הצו (סנהדרין נ"ו ע"ב), ולכן כעס הב"ה על יהושע על שלא העביר היצר הרע של עבודה זרה כמו שעשה עזרא, ומאחר שכן הוא אמר (ואחזקהו)[וחזקהו]ואמצהו בכל דבר השלמות.

פרק ה

אופן החמישי

משה חשב שהחטא שלו היה על שאמר שמעו נא המורים (במדבר כ י), לכן אמר משה ה' אלהים אתה החלות, שהרי קראת לישראל מתחלה ותהי לאות לבני מרי (במדבר יז כה). והשיב לו הקדוש ב"ה אתה חושב שהחטא שלך על שקראת לישראל המורים, ואינו כן כי החטא שלך היה שתלית הגדולה לעצמך במה שאמרת המן הסלע הזה נוציא וגו' בנו"ן, שכלל עצמו ולא תלה הגדולה להקב"ה לבד דהיה לו לומר יוציא. לזה אמר רב לך שלקחת לך הגדולה, (וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בספר מורה הנבוכים וכן הרמ"בן בפירוש התורה). ובזה הכחיד והרס הבניין מה שאמר על הקב"ה אין עוד (דברים ד לה) אף בחללו של עולם, וקידש השם יותר מן יתרו ונעמן ורחב (כדאיתא במדרש רבה פרשה זו (דב"ר פ"ב כ"ח) ומדרש שמואל פרשה ט'), ולפי זה אמר הקב"ה לא קם בישראל עוד נביא כמשה (דברים לד י). והנה במלת עוד קידש השם, אבל בזה אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, מלת עוד דייקא, ר"ל דשם קדשת את השם במה שאמרת אין עוד וכאן להיפך, לכן אל תוסף דבר אלי בדבר הזה:

פרק ו

אופן הששי

איתא במדרש רבה פרשת חקת (תנחומא ואתחנן סי' ו') שאמר משה להקב"ה אני לא עברתי רק חטא אחד, וישראל חטאו כמה פעמים ושמעת לתפלתי כשהתפללתי עליהם, השיב לו הב"ה אינו דומה תפלת יחיד לתפלת צבור. וקשה היכן מרומזים דברים אלו בפסוק בתפלת משה, ובתשובה של הב"ה למשה. ואפשר לומר שעל זה יהיה פירוש הפסוק שאמר משה רבש"ע אתה החלות להראות את עבדך, ששמעת לתפלתי כשבקשתי על ישראל בד' מקומות, בעגל, במרגלים, במתאוננים, בעדת קרח. כנגד זה אמר ד' לשונות, כנגד עגל שאמר משה אנא חטא העם הזה חטאה גדולה (שמות לב לא), אמר את גדלך. כנגד מתאוננים שהשיב הב"ה היד ה' תקצר (במדבר יא כג), אמר את ידך החזקה. כנגד מרגלים שאמר הב"ה למשה עד אנה לא יאמינו בי בכל האותות אשר עשיתי בקרבו (במדבר יד יא), עשיתי דייקא, על זה אמר אשר יעשה כמעשיך. ובעדת קרח שאמר משה אם בריאה יברא ה' (במדבר טז ל), ששינה הקדוש ברוך הוא מעשה בראשית והראה גבורותיו, שאפילו מחט שאולה שהיתה ביד אחרים נתגלגלה וירדה לנוקבא דתהומא רבא (ילקו"ש רמז תשנ"ב), והראה הקב"ה גבורותיו משפטיך תהום רבה (תהלים לו ז), על זה אמר (בגבורותיך)[כגבורותיך]. ונמצא שד' פעמים החלות להראות את עבדך ומחלת להם, ואני לא חטאתי רק עון אחד שאמרתי שמעו נא המורים (במדבר כ י), במלת נא היה החטא שלי, אעברה נא, רוצה אני שתניח אותי ותעביר לי עון זה שחטאתי במלת נא, שכן היא מדת הקב"ה נושא עון ועובר על פשע וגו' (מיכה ז יח). לכן פתח במלת ואתחנן, מלשון וחנותי את אשר אחון (שמות לג יט), בעת ההיא כשחטא משה בשמעו נא המורים, הזכיר משה מדה מי"ג מדות של וחנותי, כי שם מפורש בפי' להעביר בפעם אחת. לכן אמר אעברה שהוא בהפוך אתוון ארבעה, ר"ל הם חטאו ארבעה פעמים וסלחת להם, מכל שכן לי על פעם אחת. והשיב לו הק"בה רב לך, ר"ל אתה היית מבקש על רבים, לכן נסלח להם, אבל לא לך שאתה יחיד, לכן אל תוסף דבר אלי בדבר הזה:

פרק ז

אופן שביעי

איתא במדרש שהשיב הקב"ה למשה כשאמר אני לא חטאתי רק חטא אחד, למה לא תמחל לי, השיב לו הקב"ה ששה חטאים חטאת, וקחשיב אותם בתנחומא (ואתחנן

סי' ו'). א', שלח נא ביד תשלח (שמות ד יג). ב', למה הרעת (שמות ה כב). ג', הצאן ובקר ישחט להם (במדבר יא כב). ד', אם בריאה יברא (במדבר טז ל). ה', שמעו נא המורים (במדבר כ י). ו', והנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים (במדבר לב יד). וקשה אין זה אלא דברי נביאות, היאך רמז זה בתשובות הקב"ה שהזכיר ששה עונות שחטא משה. אבל הנראה לומר מאחר שמשה הזכיר בתפלתו מלת ואתחנן, שרמז למידת וחנותי את אשר אחון (שמות לג יט), שהראה לו אז י"ג מדות (עיין ר"ה י"ז ע"ב), ועל זה אמר אתה החלות להראות, ר"ל שהתחלת להראות לי "גדלך "ידך, ר"ת י"ג כדאיתא בתקונים על פסוק ונשב בגיא, שהוא סוד י"ג מכילין דרחמים. והנה בזה רמזת לי אתה בעצמך הנהגתך שאתה מנהיג העליונים ותחתונים שהם י"ג מדות, שלפי הזוהר (ח"ג קל"א ע"ב) המדה הראשונה של י"ג מדות פותחת במלת א"ל. וזהו רמז במה שאמר אשר מי אל בשמים ובארץ, שמדה הראשונה שמנהיג השמים וארץ בי"ג מדות, היא סוד א"ל. לכן אמר אעברה נא, ר"ל רצוני להעביר חטא אחד של שמעו נא המורים. השיב הקב"ה רב לך, ר"ל הלא חטאת הרבה עונות ו' חטאים, ופגמת במדת תפארת שלך שהיא סוד ו' של שם ההוי"ה. ולכן פתח משה בתפלה ו' של ואתחנן, שהיא סוד אות וא"ו, וכן במלת ואתחנן יש בו ו' אותיות, שהיא סוד רתיכא דאתוון, ובפסוק ראשון ו' תיבות, שהוא סוד רתיכין דתיבין, שכולם רומזים על דרגא דמשה שהיה כלול מג' ווי"ן של ג' אבות בג' פסוקים (שמות יד יט) ויסע, (שמות יד כ) ויבא, (שמות יד כא) ויט, ועליהם רמז משה גדלך כנגד אברהם, ו' של ויסע. ידך החזקה כנגד יצחק, ו' של ויבא. אשר מי אל בשמים וארץ, כנגד ו' של ויט שהוא כנגד יעקב, ומשה היה כלול משלשתן בסוד שי"ן של משה, לכן התפלה היא י"ח ברכות: תפלות אבות תקנום (ברכות כ"ו ע"ב) שהם ג' ווי"ן. ג' ראשונות ג' אחרונות הם ו', ואחר כך י"ב האמצעיות הם ב' ווי"ן, וכולם דרגי דמשה שהוא דרגי דתורה שנתנה בוי"ו בסיון. ועל זה אמר רב לך שפגמת בדרגא דילך, דהיינו שחטאת וי"ו חטאים, וזהו עניין פגימת ישראל שאמרו למשה את תדבר עמנו (דברים ה כד), כדאיתא בזו הפרשה שהקב"ה אמר הדברות בדרגא דמשה והאלקים יעננו בקול (שמות יט יט), (דרשו ז"ל בברכות דף מ"ה.) בקולו של משה, והוא סוד שבע קולות במזמור הבו לה' בני אלים (תהלים כט א), דהיינו קולו של משה הוא סוד ו' קצוות, ומלכות היא שבעה, וישראל אומרו אם יוספים אנחנו לשמוע וגו' (דברים ה כב), שלא רצו לשמוע מקולו של משה שהוא סוד רזא דדכורא (עיין ויק"ר פל"א ה'), רק רצו לשמוע משכינה לבד סטרא דנוקבא. וזהו שאמרו ישראל דבר את עמנו, לשון נקבה, בזה תש כחו של משה כנקבה (עיין ברכות ל"ב ע"א), שאם היו שומעים מקול דבורו של

הקב"ה לא נשתברו הלוחות. וזהו סוד (שמות כ יח) וכל העם רואים את הקולות חסר וי"ו, שחסרו דרגא דמשה, וכן בשעת עשיית הלוחות אמר לו הקב"ה פסל לך (שמות לד א), רמז לו שיהיה הלוחות ארכן ו' טפחים על ו' טפחים (נדרים ל"ח ע"א). וזהו נרמז במלת לך, פסל דרגא דילך שהיא אות וי"ו, וכן אמר (שמות לד כז) כתב לך את הדברים לך דייקא, והוא סוד ווי העמודים שכותבין הסופרים בספר תורה (ציוני פרשת תרומה, ועיין יור"ד סי' רע"ג ס"ו), והוא דרגא דמשה:

פרק ח

אופן שמיני

בפרק קמא דעבודה זרה (ע"ז ז' ע"ב) למדו רבותינו מכאן לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל, מנלן ממשה וכו'. ועל זה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר לדורות איך שיהיה סדר התפלה. והנה התחיל משה לסדר שבחו של מקום, ואמר מתחלה את גדלך כנגד הגדול, ואת ידך החזקה כנגד הגבור, אשר מי אל בשמים ובארץ כנגד הנורא, וכההוא דנחית לקמיה דרבי חנינא שרצה להרבות בתארי הקב"ה, וכן משה רצה להרבות בגדולת הקב"ה. השיב לו הקב"ה רב לך, די לך בג' תארים אלו של הקב"ה שמנהיג עולמו בג' קווין שהם חסד דין רחמים, כמו שהשיב ר' חנינא סיימתנהו לכלהו שבחי דמרך (כדאיתא בברכות דף ל"ג:). ואפשר דמלת רב לך רמז על ר' חנינא, וגם במלת ואתחנן שהוא מלשון חנינא, ז"ש רב לך, ר"ל בלשון תפלה שלך, ואמר רב לך, שיהיה בימי האמוראים רב שיתקן התפלה שלא להרבות בתוארים, וז"ש אל תוסף דבר אלי עוד, במלת אלי שהיא מיותרת, רמז בו שלא להרבות בשבחו של הקב"ה יותר מדאי, רק בג' קווין אלו שנרמזין במלת אל"י, נוטריקון "אדום "לבן "ירוק, שהם דין חסד רחמים:

פרק ט

אופן תשיעי

בכאן גילה לנו הכתוב מעלות התורה הקדושה שהיא ארוכה מארץ מדה (איוב יא ט), מי גדול לנו ממשה שהיה בסוף ימיו במדרגה היותר עליונה בעולם מה שאי אפשר בחק השכל האנושי להשיג, אפילו הכי אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, דהיינו קודם מותו שהיה נקרא אז איש האלהים (דברים לג א), מה שלא היה כן כל ימיו דכתיב ביה משה עלה אל האלהים (שמות יט ג), ועתה נתעלה במעלה גדולה נקרא צדיק מושל ביראת אלהים (שמואל ב' כג ג), לכן נקרא איש האלהים, אפילו הכי אמר אתה החלותה

להראות וגו', עדיין היה דומה בעיניו כאלו התחיל להשיג השגת אלהים, ודומה בעיניו כאלו לא בא לשום השגה בחכמת התורה. ולכן אמר אעברה נא, שלא נתכוון לאכול מפריו רק להשיג השגות העיוניות ושכליות בתורה. ועל זה אמר וארא את הארץ הטובה, כההיא דאמרו ז"ל (ב"ב קנ"ח ע"ב) אוירא דארץ ישראל מחכים, ושם יבא להשיג סודות התורה. והשיב לו הקב"ה אתה חושב בדעתך שעדיין לא השגת בתורה כלום, ואין אצלך רק התחלה בלבד, אינו כן רב לך הרבה השגות של שלמות השכליות השגת בתורה ואל תוסף להשיג עוד, כי כל מה שאפשר לשכל האנושי להשיג השגת, ומזה הטעם כותבים בספר תורה והנה דרש דרש משה (ויקרא י ט), מלת דרש אחד צריך לכתוב בסוף השטה, ודרש השני בתחלת השטה, להודיע לאדם שאין קץ וחקר לדרשות התורה וסודתיה, כשהשלים האדם הדרש והוא חושב שכבר השלים ההשגת ובא עד סוף תכונתה, חוזר ומתחיל בראשית, לכן מלת דרש שני בתחלת השיטה לאחריה להודיע שהוא מתחיל בראש. וזה אנו יכולין ללמוד ממשה כמו שאמרנו שבעת ההיא שהיה משה בסוף ימיו ואמר להקב"ה אתה החלת להראות, שהוא עומד בהתחלה כאלו לא למד מימיו כלום, וטעם הדבר והנה מלת שרף, שר"ף בסוד "ששים "רבוא "פרצופים יש בעולם, כנגד ששים רבוא אותיות התורה, וכן יש לכל אות בתורה גם כן ששים רבוא פרצופים ששים רבוא פשטים, מזה הטעם קיימא לן כרב אשי במנחות בפרק הקומץ (מנחות ל' ע"א) שצריך לכתוב לעיני כל ישראל (דברים לד יב) בספר תורה באמצע השיטה דווקא, להודיע שסוף התורה אין לחקור, לכן היא באמצע השורה להורות לנו שלא בא עד תכלית וסופה של תורה:

פרק י

אופן עשירי

בא משה להודיע ענין התפלה לדורות שהקב"ה עושה עם האדם, שאי אפשר לו לאדם לשלם להקב"ה מה שנתן לאדם כבר, וכדאיתא במדרש (ויק"ר פכ"ז ב') מי הקדמני ואשלם (איוב מא ג), כלום עושה אדם מצות צצית עד שלא נתן לו הקב"ה טלית, וכן מזוזה שנתן לו הקב"ה בית וכו'. ועל זה אמר משה אתה החלות להראות, כי בשביל זה אני מבקש מתנת חנם ולא בשביל מעשים טובים שלי, לפי שאתה החלות מקודם לעשות עם האדם טובות קודם שעשה האדם המצוה. והשיב לו הקב"ה רב לך שיש לך הרבה מצות ומעשים טובים, ואפילו הכי אל תוסף דבר אלי. או רמז במלת רב לך, מה שאמרו במדרש קהלת דף פב (קה"ר פ"א ג') על פסוק (קהלת א ג) מה יתרון לאדם

בכל עמלו שיעמול תחת השמש, אם יעשה האדם כל המצות בעולם אינו יכול לשלם להקב"ה מה שמזריח השמש שנקרא רב, בסוד רב טובך (תהלים לא כ) הצפון לצדיקים שאמרו רז"ל (זוהר ח"ב ר"כ ע"א) הוא מאור הגדול הגנוז לצדיקים. וגם רמז שפני משה כפני חמה (במאמרם ז"ל בב"ב דף ע"ה.), והוא המאיר בכל העולם:

פרק יא

אופן אחד עשר

בא משה והתפלל, שראה הן כל אלה יפעל אל (איוב לג כט), שהוא סוד גלגו"ל שהוא חס"ד אל (תהלים נב ג), וידע משה שהוא היה בסוד הב"ל נוטריקון שם משה "משה ש"ת הב"ל, ולכן "בעת "ההיא "לאמר, ר"ת הבל. ולפי שידע משה שהיה רועה בימי הבל ופגם באותו פרק בא' י' של אהיה, כדאיתא בפסוק (בראשית ד ט) א"י הבל אחיך, ובזה גרם ששתי ההי"ן של אהי"ה הלכו בגלות, בסוד ותלכנה שתיהן (רות א יט), שתי ההי"ן כדאיתא בתיקונים (תיקו"ז יט מ"ב ע"א) שב' ההי"ן הלכו יחד ופרחו מהם אות א', וזה נרמז במלת ההיא. ולכן פתח משה עכשיו בתקון ב' ההי"ן אילון, כשאמר ה' אלהים, אדני הוא סוד ה' תתאה, ההוי"ה בנקודת אלהים היא ה' עילאה. ואמר אתה החלות להראות את עבדך את גדלך, זהו גילגול ראשון מצד אברהם בימי הבל, שאמר קין עליו כשהרג את הבל גדול עוני מנשוא (בראשית ד יג). ואת ידך החזקה על גלגול שת, שהוא מצד הדין בגלגול שני יצחק. ורמז על גלגול שת דאתמר גביה (בראשית ד כה) שת לי אלהים זרע אחר. אלהים דייקא שהוא מדת יצחק. ועתה על גלגול שלישי שהוא משה בעצמו, אמר אשר מי אל בשמים ובארץ שהיא כנגד יעקב, על שהוא בריח התכון מקצה אל קצה אחיד בשמיא ובארעא. והנה התפלל משה אעברה נא מלשון אשה עוברה, שרצה עוד לצאת בגלגול ולהתעבר ולבא לעולם הזה פעם רביעית, ויודע היה משה שיהיו ימיו מאה ועשרים שנה, כמו שכתוב בספר בראשית (בראשית ו ג) בשג"ם הוא בשר זה משה והיו ימיו מאה ועשרים (חולין קל"ט ע"ב), ועל זה אמר ה' אלהים יודע אני שכבר נשלם זמן הקץ של מספר ימי חיי בזה העולם, ועל זה אמר בעת ההיא לאמר כשהייתי בן ק"ך שנה, ויודע אני שכבר נשלם הזמן שקצב לי הקב"ה להיות בזה העולם, כי כבר גילה הקב"ה למשה במראה הסנה שיהיו ימיו כמניין הסנ"ה שהוא ק"ך שנה, ואם כן יודע היה משה שמוכרח עתה למות. לכן אמר אתה החלות להראות את עבדך, כבר גלית לי מספר ימי חיי, אבל תפלתי היא על סוד הגלגול שהוא חסד אל, שכן חס"ד בגימטריא גלגו"ל, לכן אמר מי אל בשמים ובארץ אני מתפלל לו עוד פעם אחרת, לכן אמר אעברה

נא, בפעם הזאת אבא בסוד העבור והגלגול. והשיב לו הקב"ה רב לך, כבר נשלם גלגולך, וכתיב הן כל אלה יפעל אל פעמים ושלש עם גבר (איוב ל"ג), ובמלת גב"ר נרמזין ג' גלגולים שזכר משה, גלגול ראשון את גדלך, מסטרא דאברהם שהוא גומל חסדים ג' של גב"ר. ואת ידך החזקה, הוא יצחק גלגול שני ב' של גב"ר ביישנים. אשר מי אל גלגול שלישי, הוא יעקב ר' של גבר רחמנים. נמצא שהשלמת ג' גלגולים של ג' אבות, לכן אל תוסף דבר אלי עוד, שתתגלגל עוד בפעם רביעית:

פרק יב

אופן שנים עשר

רצה משה להשיג בזה העולם סוד שם של יה שהוא סוד חכמה בינה, וזהו כוונת המדרש (דב"ר פי"א ח') שאמר משה כששמע מיתתו שגילה לו מטטרון, ואמר משה לא אמות כי אחיה ואספר מעשה י"ה (תהלים קיח יז), הרי שרצה משה לבא על תכונת שם של י"ה. ומ"ש (תהלים קיח יח) יסור יסרני, הכוונה על דרך שאיתא במדרש (תנחומא ואתחנן סי' ו') שאמר משה להקב"ה שתגזור עלי יסורין על החטא שחטאתי, וזהו לדעתי שרמז במה שאמר יסור יסרני יה ולמות לא נתנני. לכן פתח משה בכאן ואתחנן שהוא מלשון וחנותי (שמות לג יט), שאז הראה לו הקב"ה שערי גן עדן, ולכן פתח אדנ"י ואחר כך הוי"ה בנקודת אלהים, תצרף משלשתן יחד אדנ"י הוי"ה אלהי"ם, בגימטריא גן עדן. וז"ש אחר כך (תהלים קיח יט) פתחו לי שערי צדק, בגימטריא עדן בנו"ן רבתי של אי"ק בכ"ר, וכל כוונתו היה אבא בם אודה י"ה, שרצה לבא עד תכונת שם של י"ה שהוא חכמה בינה. ועל זה אמר אתה החלות להראות את גדלך ממדת החסד עד סוף (ז' ספירות) הבנין, ועתה התפלל אעברה נא, שיגלה לו הקב"ה נ' שערי בינה ואל"ף שהוא החכמה כדכתיב (איוב לג לג) ואאלפיך חכמה, שכן צורת א' היא סוד ל"ב נתיבות חכמה, שכן צורת א' י"ו למעלה י"ו למטה. ז"ש ההר הטוב הזה והלבנון, במלת לבנון נרמזו בו ל"ב נתיבות חכמה נ' שערי בינה. השיב לו הקב"ה רב לך, די לך ההשגה שגילה לך הקב"ה שער החמשים קודם מותך, כמ"ש בזוהר (ח"ג קנ"ז ע"א) על פסוק (דברים לד א) ויראהו כל הארץ, במלת כל רמז לו כ"י כל בשמים ובארץ (דברי הימים א' כט יא), ר"ל גם שער החמשים שהוא סוד מי אל בשמים ובארץ גילה לו בזה העולם, אבל אחר מותו תוסף רוחם יגועון (תהלים קד כט), גילה הקב"ה למשה גם כן ל"ב נתיבות חכמה, כמ"ש (דברים לג כא) וירא ראשית לו, שהוא סוד ראשית חכמה, ומתי גילה לו ל"ב נתיבות חכמה, לזה אמר כי שם חלקת מחוקק ספון, ר"ל כשמת וגדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן (חולין

ז' ע"ב), אז גילה לו ל"ב נתיבות חכמה, אבל עתה בזה העולם רב לך, די לך בנ' שערי בינה שנרמזין במלת לך, כי אימא עד הוד מתפשטא (תיקו"ז הקדמה ב' ע"ב) שהם ה' ספירות, גדולה גבורה תפארת כל אחת כלולה מעשר הרי ל' מן לך, ואחר כך נצח הוד כ' של לך, ולכן עתה רב לך אל תוסף. וז"ש ונשב בגיא, ומלת ונש"ב נוטריקון נ' שערי בינה, והקב"ה אמר לו בחייו עלה ראש הפסגה, שהוא שער החמשים שהיה חסר ממנו עד אותו שעה, שלא נתגלו לו רק מ"ט שערי בינה ושער אחד היה חסר, ועל אותו שער הסגור הפנימי אמר לו עתה עלה ראש הפסגה, ובמלת פסגה עשה הקב"ה רצונו של משה שביקש ליכנס לעדן הפנימי, כמ"ש פתחו לי שערי צדק שהוא סוד עדן כמ"ש, וכן במלת פסגה מרומז בעדן, שכן אותיות הקודמת שלפני אותיות פסגה, הם בעדן. וזה נרמז במ"ש ראש הפסגה, ר"ל כשתעלה לאותיות הראשונות שהם לפני אותיות פסגה, ומ"ש אחר כך צו את יהושע, צוה הקב"ה למשה שיגלה ליהושע אותו השער הפנימי שהוא סגור דהיינו שער נ', וז"ש וחזקהו קאי על אותו השער שגילה הקב"ה למשה, ולכן נקרא יהושע בן נון, ר"ל שגילה לו הקב"ה נ' שערי בינה, לקיים קרא (יהושע א ה) כאשר הייתי עם משה אהיה עמך, ובמלת אהיה רמז לו על סוד ע' פנים של תורה, שנרמזין במלת ותחסרהו מעט מאלהים (תהלים ח ו), ע' תלויה קרי ביה מ"ט, שלא גילה הקב"ה למשה כל ימיו רק מ"ט פנים מן ע' פנים של תורה (במ"ר פ"ב ג'), ונשתיירו סוד אהיה שהוא כ"א לתשלום חשבון ע' פנים, נמצא ששם של אהיה הוא סוד שער הפנימי שהיה סגור, וגילה הקב"ה למשה קודם מותו. לכן בפסוק ה' אלהים אתה החלות יש בו כ"א תיבות, שהוא סוד אהיה בסוד ואהיה אצלו אמון (משלי ח ל), ר"ל שם של אהיה נשאר אצל הקב"ה אמון מוצנע ומכוסה. ואפשר שעל כן אמר הקב"ה למשה שביקש בחייו להשיג סוד א' שהוא ל"ב נתיבות חכמה, והשיב לו הקב"ה רב ל"ך, עתה די לך בנ' שערי בינה כמנין לך ולא יותר, לפי שצריך אתה לצוות את יהושע לכל מה שאתה משיג צריך אתה גם כן לידע ולהשיג, כי כן הבטיח לו הקב"ה כאשר הייתי עם משה אהיה עמך, לכן בשביל צו את יהושע וחזקהו, בשביל זה רב לך אי אפשר לך עתה להשיג יותר, כי יהושע לא נקרא רק בן נון בחיר"ק, מלשון בין תבין אשר לפניך (משלי כג א), נ' שערי בינה ולא יותר. וזהו שאמרו רז"ל (סוטה י"ג ע"ב) רב לך, יש לך רב ומנו זה יהושע, בשביל יהושע שאי אפשר להשיג יותר, גם אתה לא תשיג יותר כי רב לך בזה. ולכן איתא (בפרק הבונה שבת דף ק"ד.) אתו דרדקי לבי מדרשא ואמרו מילתא שאפילו בימי יהושע בן נון לא אתמר כוותייהו, מאי טעמא אמרו דוקא יהושע בן נון. אבל הכונה לפי שהדרדקי אמרו א"ב אלף בינה, והכוונה על סוד שער א' שהיה חסר מבינה, והוא

שער החמשים שהשיג בו יהושע ולכן נקרא בן נון, לכן מזכיר שם יהושע שבזה השער מדברים הדרדקים עתה:

פרק יג

אופן שלשה עשר

איתא במדרש רבה פרשת כי תבא (דב"ר פ"ז י') שאמר הקב"ה למשה ב' שבועות נשבעתי, סלח נא (במדבר יד יט), אעברה נא, לבטל שתיהן אי אפשר, אם אתה רוצה לבטל אעברה נא, אי אתה יכול לבטל סלח נא. הענין הוא לפי שהקב"ה נשבע לכלות את ישראל, וביקש משה זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך (שמות לב יג), נמצא אי אפשר לך לבטל השבועה שנשבעת לאבות, וגילה משה דעתו שסבירא לה שאין החכם יכול להתיר הנדר לעצמו, (כמ"ש התוספות בפרק המוכר את הספינה ב"ב דף ע"ד.) על ההיא מעשה דרבה בר בר חנא, שהבת קול אמרה אוי לי שנשבעתי, ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי. והקשו התוספות (ד"ה ועכשיו) והלא יכול החכם להפר את הנדר בעצמו, עיין שם שיש פלוגתא בין הפוסקים בזה. והנה גילה משה דעתו שס"ל (שיכול) [שאין יכול]החכם להפר לעצמו הנדר, ולכן אמר ויחל משה (שמות לב יא), שאמרו רז"ל (ברכות ל"ב ע"א) שהתיר לו [ל]הקב"ה את הנדר. והנה אחר כך כשאמר משה שמעו נא המורים (במדבר כ י), שנשבע הקב"ה לכן לא תביאו את הקהל הזה וגו' (במדבר כ יב), בא משה לדון כמאן דאמר שהחכם יכול להפר לעצמו, וביקש מהקב"ה שהוא יתיר הנדר לעצמו כדאיתא בפרק אין דורשין (חגיגה דף י.). ועל זה אמר משה ה' אלהים אתה בעצמך החלות, ונרמז בו לשון התרת שבועה, נמצא גם (אתה)[עתה]בקש שיהא נדרו מופר. וז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, מי יוכל ומי יחוש חוץ ממך, ואשר דבר מלך שלטון מי יאמר לו מה תעשה (קהלת ח ד), לכן אעברה נא. אז השיב לו הקב"ה לבטל שתיהן אי אפשר, אם אתה רוצה לקיים סלח נא שנשבע הקדוש ברוך הוא לכלות את ישראל, ומשה ביטל אותה בשביל שבועה הראשונה שנשבע לאבות, והלא טענה זו אינה טענה שהרי החכם יכול להתיר לעצמו, אלא ודאי שסבירא ליה למשה לפסוק הדין שאין יכולת לחכם להתיר הנדר לעצמו, אם כן אי אפשר לקיים אעברה נא, כי מי הוא זה שיתיר הנדר להקדוש ברוך הוא, והרי דינין סותרין זה את זה. אמר ליה הקדוש ברוך הוא רב לך, אתה בעצמך סבירא לך בשעת עשיית העגל שאי אפשר לחכם להתיר הנדר בעצמו, רק צריך רב אחר להתיר לו הנדר, כמו שכתוב לא יחל דברו, הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו (ברכות ל"ב ע"א), אם כן לך בעצמך סבירא לך שצריך

רב אחר להתיר הנדר ואי אפשר להתיר לעצמו, ואם כן איך אתה רוצה בעצמך שאני אתיר את הנדר לעצמי, שזה סותר ההלכה הראשונה שפסקת. לכן אל תוסף דבר אלי עוד בפעם זאת בדבר הזה לסתור הדין מעיקרא:

פרק יד

אופן ארבעה עשר

משה היה בזה העולם במדריגת מטטרון, שהוא סוד עץ הדעת טוב ורע שבעולם היצירה, ורצה משה להשיג ולעלות בעולם הבריאה דתמן אכתריאל, לכן רצה ליכנס לארץ ישראל שהיא נקראת ארץ החיים (ישעיה לח יא), ושם יבא למדריגת עץ החיים שהוא סוד עולם הבריאה. ועל זה אמר ה' אלהים וגו', הנה אתה הראת לי בחוץ לארץ שאני במדריגת עבד נאמן שהוא מטטרון שהוא כלול מטוב ורע, שכן נקרא מטטרון שהוא סוד מטה, ט' של מטטרון מורה על טוב, ר' מורה על רע. כשישראל זוכים נהפך מטה משה כלפי חסד, אבל כשאינם זוכים נהפך מטה משה לנחש והוא אוחז ברע. ועל זה אמר אתה החלות להראות לי את מטטרון שהוא עבדך כלול מסטרא דטוב, את גדלך מצד מטה כלפי חסד, מסטרא דרע את ידך החזקה. והנה רצה משה להגיע עד מדריגת שר השלישי מג' שרי פנים ששמו אכתריאל, מסיים בשם אל, והוא מקנין אותם בכורסייהו דתמן אימא עילאה נקראת מי. וזה שאמר אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך, כי מי ימלל (תהלים קו ב), ר"ל מדת מי שהיא בינה דתמן פועל גבורות דמינה מתערין דינים, לכן אעברה נ"א ואראה א"ת הארץ הטובה, בגימטריא שר הבריאה עם הכולל, הטובה דייקא כי עולם הבריאה נקרא עולם שכולו טוב, ולכן נתאוה לארץ ישראל שהיא ארץ החיים, ונתכוון משה לתקן הטוב ולהעביר הרע. השיב הקב"ה רב לך, רצה לומר מטטרון שנקרא רבן של ישראל והוא לך דרגא דילך, שכן כתוב ברעיא מהימנא (זוהר ח"ג רי"ט ע"א) שנקרא משה, על שם נוטריקון של מלות "מטטרון "שר "הפנים, יראה בו שמדריגת משה אינו עולה רק עד סוף מדריגתו של מטטרון שר הפנים למעלה שרמוז בשמו ולא יותר, ולכן אל תוסף דבר אלי עוד להעלות יותר לעולם שכולו טוב. ואפשר שעל זה אמר אתה החלות, שמתחלה כשבא משה לעולם כתיב ביה ותרא אותו כי טוב (שמות ב' ב), לכן אמר משה את גדלך, פירש רש"י זו מדת טובך, ורצה משה להעביר הרע מן העולם, לכן אמר ההר הטוב הזה, שביקש להגביר חלק הטוב בעולם, והשיב הקב"ה רב לך כבר הרביתה להגביר כח הטובה:

פרק טו

אופן חמשה עשר

בא משה להזכיר מה שעשה לו הקב"ה במעשה העגל שנשבע הקב"ה לכלות את ישראל, כמ"ש (תהלים קו כג) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו, שהתפלל בעדם ואמר, זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם (שמות לב יג), וביטל בזה שבועתו של הקב"ה, לכן גם עתה בא משה לבטל שבועתו של הקב"ה שנשבע לכן לא תביאו (במדבר כ יב) בג' אבות. וז"ש אתה החלות בתחלה בשעת עשיית העגל, להראות את עבדך שיש היתר בשבועה שלך עם זכירת ג' אבות, את גדלך זה אברהם, את ידך החזקה זה יצחק, אשר מי אל זה יעקב, כמ"ש (בראשית לג כ) ויקרא לו אל, שהקב"ה קרא ליעקב אל (מגילה י"ח ע"א). והנה בג' אבות אלו החלות, מלשון חולין שהתיר הנדר בהם, והנה גם עתה אעברה, מאחר שרוצה אני להעביר הנדר שלך בזכירת ג' אבות אלו. והשיב לו הקב"ה רב לך, אינו דומה במה שהתרת השבועה הראשונה שנשבעתי לכלות את ישראל, שאז באת בטענה גדולה שאי אפשר היה לי להתיר השבועה הראשונה שנשבעתי לאבות העולם, שהם היו שלשה דהיינו אברהם יצחק וישראל, שהשבועה היתה לשלשתן. וז"ש אשר נשבעתי להם שהם שלשה, וקיימא לן (גיטין ל"ו ע"א) הנודר על דעת רבים אין לו הפרה, ואין רבים פחות משלשה (כתובות ע"ה ע"א). וזה נרמז במלת רב לך, טענה שלך היתה מאחר שנדרתי על דעת רבים, אבל עתה שנשבעתי לך לעצמך נדר יחיד הוא, ואין לך טענה זו להתיר על ידי ג' אבות, לכן אל תוסף דבר אלי עוד, מאחר שאין כאן נדר על דעת רבים:

פרק טז

אופן ששה עשר

איתא במדרש רבה פרשה זו (דב"ר פ"ב ח') שאמר משה להקב"ה יוסף זכה שנקברים עצמותיו בארץ ישראל, ואני למה לא אכנס לארץ ישראל אפילו עצמותי. והשיב לו הקב"ה יוסף היה מודה בארצו, שאמר (בראשית מ טו) גונב גנבתי מארץ עברים, אבל אתה כשאמרו איש מצרי הצילנו (שמות ב יט), ולא הודית בארצך, לכן לא תקבר שם. והנה מרומז יוסף בתפלת משה, במה שאמר אתה החלות להראות את עבדך, רמז ליוסף שנקרא עבד להקב"ה. והנה יוסף זכה שהקב"ה הראה לו את גדולתו, במה שאמר פרעה רק הכסא אגדל ממך (בראשית מא מ), זה רמז ליוסף בחלומו (בראשית לז ז) והנה קמה אלומתי לקביל גדלך, וגם נצבה לקביל ידך החזקה, ואחר כך בחלום השני שהראה לו

הקב"ה השמש והירח משתחוים לו (בראשית לז ט), שהם סוד שמים וארץ. והנה ארבע דברים עשית עם יוסף, וזכה הוא ליכנס לארץ ישראל, גם אני אעברה נא כמוהו, כי יוסף זכה לב' דרגין ונחלקו שבטיו לשנים, רבבות אפרים (דברים לג יז), כנגדו אמר קמה אלמתי, אלפי מנשה כנגדו אמר וגם נצבה, לקביל זה אמר משה שהחלות להראות את עבדך שהוא יוסף, שיהיה לו תרי דרגין לקבל רבבות אפרים את גדלך, לקביל אלפי מנשה את ידך החזקה, אבל לי לא נתת מאומה מן הכבוד לזרעי לשני בני, לכן אמר אעברה נא, תעשה לי בזה הענין שאראה אני בעצמי את הארץ אם לא יזכו בני ליטול את כתרי. והשיב לו הקב"ה רב לך, יוסף הוא יותר גדול ממך, ונקרא יוסף רב, כמ"ש (בראשית מה כח) רב עוד יוסף בני חי, וזכית למדריגת יוסף בחייך, כמ"ש (שמות יג יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו, עמו דייקא, כמו שיוסף הוא בסוד נער מטטרון, כן זכה גם כן משה לדרגיא דיליה, אבל מה שאתה רוצה לכנוס לארץ ישראל כמו יוסף, אל תוסף דבר אלי עוד, והטעם שלא תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, מאחר שחטאת באותו דבר עצמו שלא הודית בעצמך בארץ ישראל ופגמת בו, לכן אי אפשר לך לכנס לארץ ישראל. וז"ש אחר כך אני מת ואין אני עובר את הירדן (דברים ד כב), ופירש רש"י (ד"ה כי בשם ספרי פנחס כ"ג) שאף עצמותי אינם עוברים, לפי שמתחלה היה משה מבקש שיעשו עמו כמו שעשה ליוסף שנכנסו עצמותיו לארץ ישראל, והקב"ה השיב לו רב לך, מלת לך דייקא, ר"ל אתה בעצמך לא תבא, ואם תאמר עצמותיך יבאו לארץ, לזה אמר אל תוסף עוד דייקא, שאפילו עצמותיך לא יבאו לארץ ישראל:

פרק יז

אופן השבעה עשר

על פי הזוהר (ח"א כ"א ע"ב) ג' הם יעקב יוסף משה. יעקב זכה שנקבר גופו ועצמותיו בארץ ישראל, יוסף זכה להקבר עצמותיו ולא גופו, משה לא זכה שאפילו עצמותיו יכנסו לארץ ישראל. והנה סידר משה בתפלתו שיהא שוה לאלו השנים, מתחלה זכר את יוסף, כמ"ש לעיל שזכה משה לדרגא דיוסף בסוד (שמות ג יב) וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, וגם זכה לדרגא דיעקב שהוא תפארת, כמ"ש (ברכות נ"ח ע"א) והתפארת (דברי הימים א' כט יא), זה מתן תורה, כליל תפארת בראשו נתת. ואם כן בא משה בזה הטענה מאחר שזכיתי לדרגא דיוסף, ואתה החלות בתחלת שליחתי שנתת לי דרגא דיוסף, וכן גם כן תחלת בריאתו של משה שבא לעולם, אתמר גביה (שמות ב ב) ותרא אותו כי טוב הוא, שזכה לדרגא דיוסף אמרו צדיק כי טוב (ישעיה ג י), ונתמלא הבית אורה (סוטה י"ב

ע"א), אור זרוע לצדיק (תהלים צז יא), לכן אתמר שם (שמות ב ו) מילדי העבריים זה, ולא אמר מילד, אלא מלמד שדיוקנא של יוסף היתה עמו שנקרא זה, לכן אמר (שמות יג יט) ויקח משה את עצמות יוסף, שלקח עצמותו ומדרגתו של יוסף עמו. עמו דייקא, ר"ל מיד כשנברא ובא לזה העולם. ואחר כך בשעת מתן תורה זכה לדרגא דיעקב, שאז ירעם אל בקולו נפלאות (איוב לז ה), כי יעקב הוא סוד קול, וזכה משה למדרגת יעקב שקראו הקב"ה אל (בראשית לג כ, מגילה י"ח ע"א), ונתפשט קולו של משה, כמ"ש (שמות יט יט) אלהים יעננו בקול, שהוא בקולו של משה על ע' נצוצים (ברכות מ"ה ע"א), שהוא סוד יעקב שנחלק על שבעים נפש. וזהו סוד כה תאמר לבית יעקב (שמות יט ג, ר"ל כה יהיה אמירה שלך, שמתפשט הקול לבית יעקב שהם היו ע' נפש, כן גם כן יתפשט קולו של משה בשעת מעמד הר סיני לע' נצוצים על ע' אומות. ולכן סידר משה בכאן מאחר שזכיתי לדרגא דיוסף שהראת לי את גדלך ואת ידך החזקה, שכן דרגא דיוסף הוא סוד תרין שמהן ההויה ואדני, ואחר כך זכיתי בשעת מעמד הר סיני למדרגת יעקב שנקרא אל, וז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, נמצא מאחר שאני זכיתי לתרין דרגין אלו יעקב ויוסף שהם זכו ליכנס לארץ ישראל, יעקב בגופו ובעצמותיו ויוסף בעצמותיו לבד, אעברה נא גם אנכי כמו אחד מהם. והשיב הקב"ה כנגד יעקב רב לך, שתבא בעצמך בגופך ולדמותך ליעקב. כנגד יוסף אמר אל תוסף דבר אלי עוד, לשון נופל על לשון, ובמלת אל תוסף נרמז שלא לדמות עצמו ליוסף, לפי תי' הזוהר פרשת ויחי (ח"א רכ"ב ע"ב) והמקובל ר' מנחם מרקנטי הביאו שם רמז במלת רב לך, לפי שזכה משה במדרגה גדולה בחייו מה שזכה יעקב לאחר מותו, לפי שדרגא דמשה היא גבוה מאד, לא היה צריך כלל לארץ ישראל, משה וס' רבוא דיליה מעלמא דאתא אינון, ולא היו צריכים לקבורת ארץ ישראל, כמ"ש בפרשת שלח לך (במדבר יד לה) במדבר הזה יתמו, ר"ל דור המדבר היו מעולם הבא מסטרא דבינה, ולא היו צריכין לקבורת ארץ ישראל. וז"ש רב לך אי אתה צריך לקבורת ארץ ישראל, כי דרגא דילך יותר גבוה בסוד הדעת ויעקב מלבר ומשה מלגאו (תיקו"ז יג כ"ט ע"א), ויעקב העיד על עצמו (בראשית כח טז) אכן יש ה' במקום הזה, שהוא סוד תפארת מלבר, ואנכי לא ידעתי אין אני בסוד הדעת כמשה רק מלבר, ולכן הוצרך לקבורת ארץ ישראל. אבל משה זכה אפילו בחוץ לארץ לעלות לראש הפסגה, שהוא בסוד הדעת הכלול מכל המרכבה, ולכן אתמר (בפרשת שמות ב כה) וידע אלהים, וסמיך ליה (שמות ג א) ומשה היה רועה, ר"ל לפי שמשה היה רועה, לכן וידע אלהים להתעורר הקב"ה סוד הדעת שהוא דרגא דמשה, ולכן אמר בפרקי

רבי אליעזר (פ"מ) ומובא בילקוט (שמות רמז קע"א) ראו העליונים שמסר הקב"ה שם המפורש שאמרו וכו', אמרו המלאכים ברכת חונן הדעת:

פרק יח

אופן שמנה עשר

איתא במדרש (קה"ר פ"ט י"א) אמר משה רבינו ע"ה הלא אין מפסיק ביני ובין ארץ ישראל, רק חבל של חמשים אמה שהוא הירדן, השיב לו הקב"ה לא תעבור את הירדן הזה. וקשה היכן רמז ענין זה בתפלתו של משה, שזכר משה חבל של חמשים אמה. אבל יש לפרש בעת ההיא, בשעה שכבש סיחון ועוג שהיה עומד על שפת הירדן, בסוד הירדן שהוא בסוד בינה שמשם יורד דין לעולם דמינה מתערין דין לעולם. ועל זה אמר משה ה' אלהים, שם של אדנ"י הוא במדבר, דתמן דינא דמלכות דינא הוי"ה בנקודת אלהים, הוא סוד בינה שעליה רמז הירדן. ועל זה אמר אתה החלות להראות את עבדך, כנגד אדני שהיא השכינה שהיא כלולה מכ"ח עתים, י"ד עתים לטובה את גדלך שהוא יד ימין, ואת ידך החזקה י"ד עתים לרעה, ואחר כך כנגד הוי"ה בנקודת אלהים שהוא בינה, שכנגדו רמז הירדן שהיה נ' אמה בסוד מ"י שהוא בגימטריא חמשים. לזה אמר אעברה נא, רמז במלת נ"א שאין לי לעבור רק נ' אמה של ירדן שהוא חבל של חמשים אמה. והשיב לו הקב"ה לא תעבור את הירדן, שנקרא ירדן על שם ירד נ':

פרק יט

אופן תשעה עשר

איתא בתנחומא (ואתחנן סי' ו') שהקב"ה אמר למשה שתי שבועות נשבעתי, אם רוצה אתה לעבור את הירדן יאבדו ישראל וכו', והשיב משה בעלילה אתה בא עלי, משה ואלף כיוצא בו יאבדו ואחד מישראל לא יאבד. ואפשר על זה העניין אמר הכתוב (תהלים קג ז) יודיע דרכיו למשה ולבני ישראל עלילותיו, ר"ל שהודיע הקב"ה למשה שימות, ונרמז זה במלת דרכיו, כמ"ש (יהושע כג יד) הנני הולך בדרך כל הארץ, ולא היה יכול לפטור ממשה עד שבא עליו בעלילה שישראל יאבדו כשיעבור הוא הירדן, וזהו עלילותיו. והנה נרמז ענין זה בפסוק במה שאמר רב לך אל תוסף דבר אלי עוד, שמלת עוד היא מיותרת, כי מה היה המקרא חסר אם היה אומר אל תוסף דבר אלי. אבל הכוונה שאמר לו אם תרצה אתה שיהיה הגדולה שלך דהיינו שתעבור את הירדן, אזי אל תוסף דבר אלי עוד, ר"ל שלא תבקש ממני עוד שאלה אחרת שהיא דבוקה בדבר הזה ואחת תלויה בחברתה,

דהיינו שישראל יאבדו. נמצא הוכרח לומר מלת עוד, להודיע שיש כאן ב' שבועות חדא ועוד קאמר. אבל צריך ליתן טעם איך תלה חדא בחברתה כשיעבור משה הירדן שישראל יאבדו. הנה על דרך הדרש י"ל כדאיתא במדרש (דב"ר פ"ב ט') על פסוק (דברים לג כא) ויתא ראשי עם, משל לשפחה שהלכה למים ונפל מידה כד של חרס, התחילה לבכות. ואחר כך באה בת של מלך והפילה כד של זהב באותו מים, התחילה לשחוק כי מי שיוציא כד של זהב יוציא כד של חרס. כן גבי משה אלו לא היה קבור משה במדבר, היו דור המדבר נאבדים שם, אבל עתה זכות משה יכניסם לארץ ישראל, מי שמכניס משה לארץ ישראל הוא יכניסם. ועל זה אמר לא תעבור את הירדן, משום שלא יהיו ישראל נאבדין. וזהו כוונת הפסוק שם חלקת מחוקק ספון (דברים ל"ג), שנקבר משה במדבר בשביל ויתא ראשי עם, שיהיה הוא המנהיג לעתיד לבא כמו שהיה מתחלה, על זה אמר צדקת ה' עשה (שם) מתחלה בזה העולם, לכן משפטיו היה שיהיה קבור עם ישראל, מזה הטעם אמר רב לך, צריך אתה להקבר בעבר הירדן, כדי שתהיה רב על ישראל לעולם הבא ומנהיגם כמו שהיית מתחלה, לכן אל תוסף דבר אלי עוד:

פרק כ

אופן עשרים

טעם שני למה הוצרך משה להיות קבור בעבר הירדן, על דרך הגמרא (במסכת סוטה דף ט'.) דרש רבא מאי דכתיב (תהלים לג א) לישרים נאוה תהלה, אל תקרי נאוה אלא נוה, אלו משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשי ידיהם. ונמצא אלו היה נכנס משה לארץ ישראל ונבנה המקדש על ידו, לא היו יכולין השונאים לשלוט במעשה ידיו, והיה מוכרח לשפוך חמתו על ישראל ולא על עצים ואבנים (איכ"ר פ"ד י"ד), זה שאמרו ז"ל (תנחומא ואתחנן סי' ו') אם אתה תעבור את הירדן ישראל יאבדו. ועל זה אמר משה ה' אלהים "אתה "החלות "להראות, ר"ת אהל, שהוא עשה אהל מועד במדבר, ונקרא אהל שהיא בהיפוך אתוון לא"ה, שהמשכן היה בסוד לאה, והמקדש היה בסוד רחל כמ"ש בספר כנפי יונה. לכן אמר משה בשעה שהוקם המשכן (תהלים צ א) תפלה "למשה "איש "האלהים, ר"ת לא"ה. וכן ביום כלות משה "להקים "את "המשכן (במדבר ז א), ר"ת לאה. וכן הוא אומר (שמות לח כא) אלה פקודי, בהפוך אתוון לא"ה. והנה רצה משה שיהיה נבנה המקדש על ידו, שהוא בסוד שם של י"ה, כמו שהצלתו בתי"ה שרומזת שיניקת משה מסוד אבא ואמא שהוא שם של י"ה, שהם סוד חכמה בינה, כי נרמז במלת לבנון, ל"ב נתיבות חכמה, נ' שערי בינה. ואם כן כל כוונתו ליכנס לארץ ישראל כדי

שיבנה המקדש על ידו, ולא יהיה מקדש בסוד רחל, רק בסוד אבא ואמא. לזה השיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, דרגא דילך היא גבוה מאד, ואי אפשר לשונאים לשלוט במעשה ידיך, וכשיחטאו ישראל יאבדו הם ולא ישפוך חמתו על העצים והאבנים, לכן אי אפשר לך לעבור את הירדן וישראל יאבדו, אף על פי שיבנה המקדש על ידך כדי שתהא מסוד אבא ואמא שראוי היה, מכל מקום בשביל ישראל אל תוסף דבר אלי עוד:

פרק כא

אופן אחד ועשרים

טעם ג' למה הוצרך משה להקבר בעבר הירדן. לפי שהוא העביר ט' קליפות, כמבואר בפסוק (במדבר לב ג) עטרות ודיבון, שבאו בני גד למשה ליקח חלקם בעבר הירדן, והקליפה העשירית שהוא חרון אף, לא יכול משה להכניע בחייו רק אחר מותו, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן (חולין ז' ע"ב). והנה זה היה תפלת משה שאמר ואתחנן, שרצה להעביר הקליפה שהיא נקראת חנם, כמ"ש בפסוק (במדבר יא ה) אשר אכלנו במצרים חנם, וכן הוא אומר והרבה פצעי חנם (איוב ט' יז), שהיא הקליפה. ולכן נקרא גיהנם, שעל עסקי חנם באו שם, ר"ל שמתעסקים בקליפה. וזה נרמז במלת ואתחנן שהוא מורה על חנם, שביקש משה בעת ההיא שהרג סיחון ועוג שהם היו בעיקר הקליפה, ועל זה ביקש משה אתה החלות להראות, שאני התחלתי להכניע כח הקליפות בעולם, לכן אעברה נא, כשאני אהיה בארץ ישראל אני אעביר שאר כוחות הקליפות בעולם. והשיב לו הקב"ה מזה הטעם שאתה רוצה ליכנס לארץ ישראל להעביר כח הקליפה רב לך, רב החובל שהוא ראש לעשרה קליפות שהוא קבור כנגד בעל פעור, לכן צריך אתה להיות קבור בכאן להכניע רב החובל, לכן אל תוסף דבר אלי, כי בכאן אתה צריך לעלות ולהכניע ראש הפסגה, שהוא בגימטריא מחיצ"ה ש"ל ברז"ל שמפסקת בינינו ובין אלהינו (ברכות ל"ב ע"ב), וחוזר ומפרש ונשב בגיא, שהוצרך משה להיות קבור בגיא, כמ"ש (פרקי דר"א פמ"ה) ויקבור אותו בגיא מול בית פעור (דברים לד ו), שפוער פיו ורוצה לכלות את ישראל, וכשהוא רואה קברו של משה חוזר לאחוריו. ועל זה אמר אם אתה עובר את הירדן ישראל יאבדו (תנחומא ואתחנן סי' ו'), שלא יהיה להם מי שיגין על חרון אף שפוער פיו לכלות את ישראל כשהם חוטאים:

פרק כב

אופן עשרים ושנים

טעם ד' שהוצרך משה להיות קבור בעבר הירדן כמ"ש בפרשת מטות (במדבר כז יב). דקיימא לן לא תחסום שור בדישו (דברים כה ד), וכשנותנים רשות למשחית להשחית צריך ליתן חלקו, (כמעשה דרבי כרוספדאי במדרש זוהר רות ובמדרש הנעלם בפרשת בלק, וכמ"ש בספר רקנטי פרשת וירא בשם תנא דבי אליהו ובאותיות דרבי עקיבא). ומהטעם הזה איתא זוהר פרשת בא (ח"ב ל"ג ע"א) שהמקטרג הגדול בשעת עקידת יצחק שהעלו איל תחתיו, שפ"ג שנה היה הקטרוג שרצה השטן שיתן לו את יצחק שכבר עלה לחלקו, עד שנתן הקב"ה במקומו את איוב. וכן כשבא פנחס והשיב את החימה דהוי טאיס על ראשיהון של ישראל מ' של מות סימנא דמותא, ורצה השטן ליקח את שלו לקיים לא תחסום שור בדישו, והשיב הקב"ה נקום נקמת בני ישראל (במדבר לא ב), ר"ל מה שנתנה רשות למשחית להשחית את בני ישראל, ורוצה השטן שיתנו לו להשחית אותם, אותו הנקמה תנקום מאת המדינים, ר"ל המדינים יהרגו עבור ישראל, שהמדינים יהיו במקום ישראל לקיים קרא (ישעיה מג ג) ונתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתיך, ומקשה הלא אין השטן מרוצה אפילו באלף עכו"ם תחת יהודי אחד, והשיב הקב"ה אחר תאסף אל עמך, ר"ל אתה כפרתן של ישראל שאתה שקול כנגד ס' רבוא. ונמצא שעל זה אמר הקב"ה למשה אם אתה תעבור את הירדן ישראל יאבדו (תנחומא ואתחנן סי' ו'), שלא יתרצה השטן רק במיתת ישראל שכבר נתנם בידו. ועל זה השיב הקדוש ברוך הוא כשביקש משה אתה החלות להראות, שהתחיל הוא לעשות נקמות ישראל והמתחיל במצוה אומרים לו גמור (תנחומא עקב סי' ו'), ורוצה אני להעביר כל ל"א מלכים, ולכן אמר משה מי אל בשמים ובארץ, שבא לרמז שהוא רוצה להעביר ל"א מלכים שהם סוד א"ל אחר (שמות לד יב), ולפרסם א"ל אלהי ישראל שהוא בשמים ובארץ (דב"ר פ"ב כ"ח). והשיב לו הקב"ה רב לך, כמ"ש (שמות יט כא) ונפל ממנו רב, טול הרב שבהם, מאחר שמשה הוא רבן של ישראל צריך הוא להיות כפרתן של כל ישראל, לכן אל תוסף דבר אלי. וז"ש משה ונשב בגיא, הטעם שהוצרך לישב בגיא ולהקבר שם מול בית פעור, כדי לסלק ולהצמית לבעל פעור על שניתנה לו רשות להשחית, לכן הוצרך משה להיות כפרתן. וזה שאמר ויתעבר ה' בי למענכם שחטאתם בבעל פעור, וירע למשה שהוצרך להיות כפרתן של ישראל למלאות פה השטן שנתנה לו רשות לכלות את ישראל:

פרק כג

אופן עשרים ושלשה

טעם חמישי שהוצרך משה להקבר בהר נבו. לפי שמשה הוא פני חמה (ב"ב ע"ה ע"א), וממנו יניקת כל הנביאים, ומזה הטעם באו גם כן בני גד קודם אחיהם בני ראובן למשה שינתן להם חלקם מעבר לירדן, כי משה קבור בחלקו של גד (סוטה י"ג ע"ב), וקברו של משה מוכן ששת ימי בראשית מי' דברים שנבראו בין השמשות (אבות פ"ה מ"ו). וז"ש כי באה נחלתינו וגומר (במדבר לב יט), כבר באה ששת ימי בראשית שנברא קברו של משה, וצריך להיות משה מזרחה שמש (דברים ד מא) נקבר במדבר, שיהיה הוא זורח לכל הנביאים לכל הדורות הבאים. ולכן פתח משה ואתחנן, שהוא מורה על וחנותי את אשר אחון (שמות לג יט), שראה משה כל הדורות הבאים, וראה משה שהוא פני חמה, אבל לדורות הבאים אחר כך יאכלו מעבור הארץ (יהושע ה יא), ארץ דייקא, כמו בימי משה שאכל לחם מן השמים (שמות טז ד), אספקלריא המאירה, ורצה משה ליכנס לארץ ישראל כדי שיזריח אורה של החמה בארץ ישראל, ולא יהיה מתנהגים הדורות הבאים על ידי אור הלבנה, רק על ידי אור החמה שהוא שם של הוי"ה, (ולכך בפסוק והלא"ה כ"י בא"ה נחלתינ"ו, ס"ת שם של הוי"ה), כי משה הוא סוד שם של הוי"ה והוא שם קבור. וז"ש ואתחנן אל ה' בעת ההיא, יש אם למקרא ולמסורה, כתיב ההוא וקרינן ההיא ותרווייהו איתנהו, וראה משה שבימיו מאיר אור השמש רזא דדכורא שם של הוי"ה, ודור לאחריו מרזא דנוקבא אור הלבנה אוי לאותה בושה. לכן אמר לאמר לדורות, תפלתו היתה לדורות הבאים שהוא יכניסן לארץ ישראל שהוא פני חמה. ולזה התחיל בתרין שמהן ה' אלהים, שזכה משה בסוד הבינה שהיא הוי"ה בנקודת אלהים שהיא סוד בינה, שזכה משה שהוא שקול כנגד ס' רבוא (דב"ר פי"א ט'), שהוא סוד בינה שהיא כלולה מס' רבוא נשמות של ישראל, בסוד מ' סתומה של לסרבה המשרה (ישעיה ח טו), כדאיתא בזוהר פרשת תרומה כד מדיד משחת', שהוא סוד קו המדה אות ו' מן מ' סתומה, אזי נשאר ב' של בראשית שהיא בינה, והוא היא דרגא דמשה שהתחיל בכאן באות ו', ובו' אותיות של ואתחנן, ובו' תיבין של ואתחנן, כל זה רמז משה על דרגיה. וזה שאמר אתה החלות להראות אספקלריא המאירה, הוא בא לו מצד הבינה, ז"ש אשר מי אל, דרגא דמ"י דרגא דאשר שזכה משה שמדריגתו היא לחם מן השמים, ז"ש בשמים ובארץ, וראה ברוח הקודש שלא יאכלו אחריו רק מעבור ארץ ולא מהשמים. לכן התפלל אעברה נא ואז אראה את הארץ, אראה דייקא ואראה בו', שיהיה אסתכלותא של הארץ שהיא דרגא דה', מדרגא של משה שהיא אות ו', לכן אמר ו' יתירה, דהיה לו

לומר אעברה נא אראה את הארץ, אבל אמר ואראה בוי"ו, שבקשתו היתה כשיראה את הארץ ויכנס לשם, יהיה אות ו' שהוא אור החמה בארץ ישראל שהוא אות ו'. והשיב לו הקב"ה רב לך, הגדולה שהיא אספקלריא המאירה שהוא המאור הגדול שנקרא רב, הוא לך לבדך ואתה רוצה שכל הדורות יהיו להם מעלה זו להסתכל במאור הגדול, אל תוסף דבר אלי עוד, מלת עוד דייקא, שאמר הקב"ה למשה לא קם עוד נביא בישראל כמשה (דברים ל"ד י), שיהיה לו רב וסגי עודיות על שאר בני אדם כמשה שיש לו עוד, ומה הוא העודיות של משה, אות ו'. ז"ש אשר ידעו ה' פנים אל פנים, שהוא אספקלריא המאירה פני חמה, ואותו עוד הוא דוקא למשה ולא לאחרים, שכל הנביאים נתנבאו בכה והוא נתנבא בזה (ספרי מטות ב'). לכן אמר אל תוסף דבר אלי עוד, שאותו התוספות והעוד יהיה גם כן לדורות הבאים, וזה אינו יכול להיות רק רב לך דייקא, כי אתה הוא החמה ויהושע הוא הלבנה. ז"ש צו את יהושע שהוא פני לבנה, ואי אפשר ללבנה להאיר רק כשהיא עומדת נגד החמה, לכן צריך אתה להיות קבור במזרח שמש כדי להאיר ללבנה, זהו כוונת הגמרא בסנהדרין (סוטה י"ג ע"ב) שאמר רב לך, יש לך רב ומני יהושע. אין הכוונה שיהיה יהושע רבו של משה, אבל הכוונה עבור יהושע שהוא פני לבנה, ואי אפשר ללבנה להאיר רק מצד החמה, לכן מזה הטעם יש לך רב, ר"ל די לך בזה כאלו היית בעצמך שם, לכן אל תוסף:

פרק כד

אופן עשרים וארבעה

רצה משה לתקן המרכבה שקילקלו ישראל בעשיית העגל, שכף רגליהם של מלאכים הוא ככף רגל עגל, מזה הטעם בשתים יכסה רגליו (ישעיה ו ב) שלא להזכיר חטא עגל (ויק"ר פכ"ז ג'), שאין לך פקידה ופקידה שאין הקב"ה משלם אחד מכ"ד בהכרע ליטרא של עגל (סנהדרין ק"ב ע"א):כשהראה הקב"ה ספרו של אדם הראשון למשה, וראה שיחזקאל הנביא שינה את פני השור מהשמאל, והכניס יחזקאל תחתיו פני כרוב (כדאיתא בחגיגה פרק ב' חגיגה דף י"ג:), ונתאוה משה לזה שיהיה לו זכות ארץ ישראל לשנות פני שור לכרוב. וזה נרמז בר"ת של "ואתחנן "אל "י"י "בעת "ההיא, ר"ת ואיבה, שהן כ"ד זיני דמסאבותא שהתעוררו ישראל בשעת העגל, ואיבה אשית ביניך (בראשית ג' טו), שזה היה גם כן חטא עגל תבנית שור של אדם הראשון שהיה אוכל עשב, ולא הותר לו לאכול בשר רק ירק עשב (כדאיתא בסנהדרין דף נ"ז.). ז"ש לאמר, שהתפלל משה על דורות הבאים לאמר לדורות, שלא יהיה להם עוד חטא של נחש שמבואר במלת

ואי"בה. ועל זה אמר אתה החלות להראות את עבדך, שהתחיל הקב"ה לוותר לו על עון העגל, ומבואר בר"ת "אתה "החלות "להראות, ר"ת אה"ל. ומשה יקח את האהל (שמות לג ז), שזכה משה לכל האורות שנטלו מכל ישראל (שבת פ"ח ע"א), וכשם שהחלות להראות לי מדת טובך למחול חטא של עגל, מה שאתה רוצה לעשות על ידי יחזקאל לשנות שור במרכבה ולהביא תחתיו כרוב, אעברה נא, רוצה אני להעביר עתה את פני שור, ובמלת נ"א מרומז בו נוטריקון שיהיה במרכבה "נער "אדם, כי אמרו (בחגיגה דף י"ג:) מאי כרוב, כרביא שהוא נער. ובמלת אעברה מרומז בו שהוא רוצה להעביר הכרובים, שכן אעבר"ה בגימטריא כרובי"ם. והסוד איך יכול יחזקאל לעשות מן שור כרוב, הענין הוא כשתקח חשבון כרובים שהוא בגימטריא רע"ח מן שו"ר, אז נשתייר כרוב. ולכן התפלל משה אעברה, רוצה אני להעביר מספר אעברה שהוא רע"ח, שבזה נתמעטו כרובים שהם כנפי החיות (כדאיתא שם בגמרא) בשעת החורבן, ונסתלק מספר אעבר"ה מן שו"ר, נמצא שלא ישאר רק כרוב, ולכן זכר משה שם של א"ל כמ"ש אשר מי אל, רמז לזה מה שרוצה לעשות יחזקאל, רוצה אני להעביר עתה, לכן אמר אעברה נ"א, אין נא אלא עתה. ואם תאמר מדוע אינו מבקש על זה במדבר, לזה אמר ואראה את הארץ, שצריך אני לזה זכות של ארץ ישראל, אבל במדבר שהוא מקום נחש, אי אפשר לבטל כוחות הרעות רק בארץ הטובה. והשיב הקב"ה רב לך, ר"ל ערב רב שעשו את העגל הוא שלך, כי שחת עמך (שמות לב ז), אתה הוא הגורם (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), ואין קטיגור נעשה סניגור, לכן אל תוסף דבר אלי, אבל צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), שצוה יהושע את ישראל אחריו על ענין עבודה זרה. ז"ש וחזקהו, מה שיעשה יחזקאל ויבקש על פני שור יעשה הוא, לכן כעס הקב"ה בימי עזרא על יהושע שלא התפלל ותקן המרכבה של עבודה זרה כמוהו (ערכין ל"ב ע"ב), כנ"ל באופן ד':

פרק כה

אופן כה

ביקש משה מהקדוש ב"ה כשראה לפנחס שזכה להכניע אף וחמה בשטים, ובזה זכה שבאו לו ב' נשמות של נדב ואביהו. ועל זה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ר"ל באותו עת שאמר הק"בה למשה שיקח הוא בעצמו אותו האות ברית שנתן הקב"ה לו, כמ"ש וזה לך האות (שמות ג יב), על אות ברית קאמר שזכה משה לדרגא דצדיק, ובאותו פרק צוה הקב"ה למשה לכן אמר אתה בפיך הנני נותן לו את בריתי שלום (במדבר כה יב), כדברי רבי פנחס בן יאיר (זוהר ח"ג רל"ח ע"ב), שמשה אמר כן לפי שאותו ברית היה שלו,

ולפי שמאותן ב' נשמות זכה פנחס שנעשה מלאך ה', כמ"ש ויעל מלאך ה' (שופטים ב א), זה פנחס שעלה מדרגא לדרגא, מן הגלגל, ר"ל מצד גלגול ב' נשמות, אל הבכים הוא עולם האופנים שאומרים שם "ברוך "כבוד "ה' "ממקומו. ועל זה בקש משה בעת ההיא כשנתן משה לפנחס דרגא דליה, ביקש הוא מהקב"ה אתה החלות להראות לי, שמשה היה כלול מן אבות הקדושים, כמ"ש ומשה עלה אל האלהים (שמות יט ג) דרגא דיצחק, ויקרא אליו ה' דרגא דיעקב, מן ההר דרגא דאברהם. וכן פנחס אתכליל מיצחק כשניתנה לו אות י', הוא בגימטריא ר"ח כמנין יצחק, וכשחטף אות מ' מן מות, אתכליל באברהם שהוא בגימטריא רמ"ח כמנין אבר"הם, וכשחטף גם כן אות ו' מן מות, נעשה רומ"ח בו', שהוא בהיפוך אתוון רחו"ם, אתכליל ביעקב כדאיתא בזוהר עמוד תלז (זוהר ח"ג רל"ו ע"ב). וג' אלו קחשיב כאן, מאחר שאתה החלות ליתן לי תלת דרגין אלו, שהם סוד ש' של משה ג' אנפין ג' אבות (זוהר ח"א רס"ו ע"ב). גדלך זה אברהם, את ידך החזקה זה יצחק, אשר מי אל בשמים ובארץ זה יעקב. לכן מבקש אני אעברה נ"א, שיהיה עיבור שלי בנשמת נ"א, שהם "נדב "אביהו שהן תרין עורזילא דאילתא, וביקש משה שיזכה הוא למדרגת אליהו דאיתמר ביה יהי נ"א פי שנים ברוחך (מלכים ב' ב ט), שהם על נשמת "נדב "אביהו, שבשבילם זכה אליהו לעלות בשער השמים. ולכן אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, רמז על אליהו שטס באוירא בסוד רוח ה' ישאך (מלכים א' יח יב) כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל (זוהר ח"ב קצ"ז ע"א). לכן אמר בשמים ובארץ שהוא השם שטס אליהו באוירה ולא טעם טעם מיתה. וביקש משה גם כן שיהיה הוא מטטרון, שהוא היה גם כן בן אדם ולקח אותו אלהים בעודו בחיים חיותו (בראשית ה כד). ואפשר שלכן סידר משה התפילה על ב' רתיבין שהם ב' פסוקים, בפסוק ראשון זכר את מטטרון שנקרא עבד נאמן של הקב"ה, כמ"ש בפסוק ועתה אלהינו שמע אל תפילת עבדך (דניאל ט יז), שהוא נאמר על מטטרון שזכר בפסוק הראשון אתה החלות להראות את עבדך, זה מטטרון שנתת לו כל טוב אדוניו בידו, שמסר לו כל מפתחיו בידו, על זה אמר את גדלך. את ידך החזקה כלול מתרין סטרין, שבזה טעה אחר כשראה מטטרון וקחשיב ח"ו ב' רשויות הן (חגיגה ט"ו ע"א), על זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, אף על פי ששמו כשם רבו וכל טוב אדניו בידו כמ"ש את ידך החזקה, אפילו הכי אין עוד מלבדו כתיב (דברים ד' לה), אתה אל בשמים ובארץ לבדיך, הנה בפסוק ראשון נתאוה למדריגת מטטרון. ובפסוק שני זכור את אליהו שהוא בעולם העשייה. זה שאמר אעברה נ"א, שיזכה למדריגת אליהו שהיה מעובר בנשמת "נדב ואביהו, וזכה גם כן לעלות בחיים ברקיע, יהיה אני כאחד מהם ואראה את הארץ, כי כשאהיה בארץ ישראל, אזכה גם

כן לזה שלא יהיה בי מיתה. והשיב לו הקב"ה רב לך, מדריגה שלך הוא יותר גבוה מן מטטרון ואליהו שלא טעמו טעם מיתה, כמ"ש הפרדס (דף ר"ז ע"א):

פרק כו

אופן כו

איתא במדרש רבה (דב"ר פי"א י') שביקש משה שיכנס לארץ ישראל, ויהיה יהושע הרב והוא יהיה התלמיד, עיין בארוכה בילקוט (דף רס"ג ע"ב וג' ילקו"ש רמז ורמז תתכ"א) שביקש משה אחר כך בעצמו שימות. והנה לפי זה המדרש יהיה פירוש הפסוק שביקש משה אעברה נא אני בעצמי, ואין אני מבקש שום גדולה, רק ואראה את הארץ ויהיה יהושע הרב. והשיב לו הקב"ה רב לך, אתה רוצה שיהיה לך רב ומנו יהושע (עיין סוטה י"ג ע"ב), יודע אני שאתה בעצמך לא תתאוה לדבר זה רק תבקש המיתה בעצמך. ז"ש אל תוסף דבר אלי עוד לבקש החיים, וצו את יהושע שצוה הקב"ה שיהושע ידרש בחייו, כדאיתא בתנחומא פרשה זו (תנחומא ואתחנן סי' ו') שלא הבין משה מה שדרש יהושע, ועל זה אמר מאה מיתות ולא קנאה אחת, נמצא שהוא בעצמו לא ביקש לחיות עוד:

פרק כז

אופן כז

ראה משה שבימי עזרא היו ראוין ישראל שיעשה הקב"ה עמהם נס בביאה שנייה כמו בימי יהושע, כמ"ש רז"ל בפרק קמא דברכות (דף ד' ע"א) על פסוק (שמות טו טז) עד יעבור עמך ה' עד יעבור, ולפי שארץ ישראל נתקדשה בעשר קדושות כדתנן בפרק קמא דכלים (פ"א מ"ו), ולכן אמרו רז"ל בבבא קמא בפרק מרובה (ב"ק דף פ"א ע"א) עשרה תנאים התנה יהושע עם ישראל, לפי שי' קדושות תלוים בארץ ישראל, לכן התנה עשרה תנאים דווקא. וכן עזרא תיקן עשרה תקנות בביאה שנייה (כדאיתא בגמרא שם). ובמלת עד יעבור עמך ה' עד יעבור, הרי ג' פעמים ע"י, נוטריקון "עזרא "יהושע, "עשייה "יצירה, "עשו "ישמעאל. ר"ל שעזרא ויהושע הם דמות סנד"לפון ומ"טטרון, עזרא במקום סנ"דלפון בעשייה, יהושע במקום מטטרון ביצירה, חנוך לנער (משלי כב ו), ומשרתו יהושע נער (שמות לג יא), והם מבערין תרין קליפין אילן עשו וישמעאל. ועל זה ביקש משה ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ע"ת נוטרייקון "עשר "תקנות "תיקן "עזרא. ע"ת ההי"א, "עשרה "תנאים "התנה "הוא "יהושע "אליעזר. ועל זה אמר לאמר לדורות שרצה משה לקדש את ארץ ישראל בעשרה קדושות, ועל זה אמר אתה החלות להראות את עבדך,

שמשה התחיל בי' דברות במעמד הר סיני את עבדך דייקא, לפי שבקומתו ובגדלו של משה הראה הקב"ה את גדלו שהוא סוד האצילות, כי קומתו של משה היה עשר אמות (ברכות נ"ד ע"ב). ז"ש את ידך החזקה, ר"ל יו"ד חזקה, קרי ביה את יודך החזקה, כמו שאמר בזוהר (תיקו"ז הקדמה ז' ע"ב) על פסוק (תהלים קמה טז) פותח את ידיך. ומאחר שהתחיל הקב"ה להראות למשה י' ספירות שהוא י' קדושות, אם כן אעברה נא המתחיל במצוה אומרים לו גמור (תנחומא עקב סי' ו'), ואראה את הארץ שיש בה עשר קדושות, ורצה הוא להתנות עשרה תנאים של יהושע, גם אותן עשר תקנות שיתקן עזרא בהעברה שנייה, אעברה אתקן עתה. ובמלת אעבר"ה נרמז עזרא, שהוא בגימטריא עזר"א. השיב לו הקב"ה רב לך, הלא הרבה גדולה נתתי לך י' דברות שנתתי על ידך, שבי' דברות יש רב טוב הצפון לצדיקים לעולם הבא, כי תר"ך אותיות יש בדברות, שהם סוד כתר, שהוא סוד להנחיל אוהבי יש (משלי ח כא), שיש לכל אדם ב' פעמים יש כמנין כת"ר. וזה סוד אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד (בראשית טו א), ר"ל בדברות שמתחילין אנכי (שמות כ ב), הוא מגן לך, שם מבואר השכר של הצדיקים. ולכן אל תוסף דבר אלי עוד, כי גם ליהושע צריך ליתן לו גם כן חלק בי' קדושת, ולכן הוסיף משה ליהושע אות י', ועל זה אמר וחזקהו ואמצהו, חזקהו על שנתן לו אות י', ואמצהו על שנתן לו אות ו' בכאן, לכן אמר ב' לשונות והוא ינחיל והוא יעבור בכל מקום אשר תרא"ה דייקא בארץ ישראל, שמשה הוא סוד ו', וזכה לאות י' שהיא החכמה, הקב"ה אמר ליהושע כאשר הייתי עם משה אהיה עמך (יהושע א' ה), זכה הוא גם כן לתוספות ב' אותיות אלו בשמו שהם י"ו, שהוא סוד אריך וזעיר שהוא חלוק של משה, שכל פרגטוטין של משה היו הכל בא"ז (עיין שמו"ר פכ"ג ג'). לכן אמר הקב"ה ליהושע כי אז תצליח ואז תשכיל (יהושע א ח), ר"ל כשתשכיל אותיות א"ז, שהם סוד "אריך "זעיר, "אהבה "זכות, "א' "זעירא, "אלף "זיוון. ויכנע "אל "זר, "אשת "זנונים, "אויבים "זדים.

פרק כח

אופן כח

יש לתרץ קושיא גדולה מדוע לא ביקש אהרן על כניסתו לארץ ישראל. לפי שראה אהרן שיתגלגל נשמתו בעזרא, בסוד הוא עזרא עלה מבבל (עזרא ז ו) דקאי אלעיל מיניה (עזרא ז ה) אהרן הוא עזרא כרוך ותני. וזה סוד מ"ש בגמרא בסנהדרין (דף כ"א ע"ב) ראוי היה עזרא שינתן תורה על ידו כמשה. ובאמת עזרא הוא אחיו של משה בגילגול, ואף על פי שלא נתנה תורה על ידו, נשתנה הכתב על ידו. וסוד זה הוא נרמז בשמו של

עזרא, שהוסיפו על שם אהרן כ"ב אותיות, שכן אהרן הוא בגימטריא רנ"ו, ועזרא הוא בגימטריא רע"ח, כשתוסיף כ"ב על אהרן הרי עזרא, ועזרא היה דור כ"ב מן אהרן. ומשה שראה ברוח הקודש שאהרן יכנס לארץ ישראל בביאה שנייה, על זה יהיה פירוש הפסוק ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ר"ל באותו עת שמת אהרן אחיו והוא יכנס לארץ ישראל בגלגל, ועל זה ביקש גם כן שיתגלגל גם הוא בפעם רביעית, שיכנס גם הוא לארץ ישראל כאהרן אחיו, לקיים קרא ודור רביעי ישובו הנה (בראשית טו טז). וקחשיב ג' גלגולים שלו כמ"ש לעיל את גדלך בגלגל הבל, את ידך החזקה בגלגל שת, אשר מי אל בשמים עתה בגלגול משה אתם ראיתם כי מן השמים וגו' (שמות כ כב), ובימיו אכלו ישראל לחם מן השמים, מי עלה שמים (משלי ל ד) זה משה (ילקו"ש משלי רמז תתקס"ב). ואם כן אעברה נא, שאהיה בסוד העיבור והגלגול בארץ ישראל ואראה את הארץ, כמו שאחי הוא מעובר בזמן העברה שניה, כך אהיה אני מעובר בהעברה ראשונה. ובמלת אעבר"ה נרמז גם כן עיבור של אהרן אחיו שהוא בגימטריא עזרא, מי שיתעבר אחיו בימי עזרא, יהיה הוא מעובר עתה. השיב לו הקב"ה שאין אתה צריך לדמות עצמך בסוד העיבור לאהרן אחיך, כי רב לך הגלגולים שלך היה כבר שלשה פעמים, אבל אהרן עדיין לא נתגלגל, זה שאמר לך דייקא שנשלמו גלגולך, ולכן אל תוסף דבר אלי. או יאמר לפי המדרש רבה פרשת וזאת הברכה (דב"ר פי"א י') שרצה משה שיהיה פורח כעוף ויבא לארץ ישראל, הכוונה שמשה ביקש שיהיה עיבורו בבהמה או בדג או בעוף. וזה נרמז במילת אעברה, ר"ל שיהיה מעובר עתה בכניסתו, השיב לו הקב"ה רב לך, דבר גדול דברת על איש כמותך יתגלגל בחיה ועוף. ז"ש אל תוסף דבר אלי עוד, מלת עוד נוטרייקון "עוף "ובהמה "דג:

פרק כט

אופן כט

ידוע שיש נ' שערי בינה במלכות ה' אחרונה שבשם, כמו שיש נ' שערי בינה בה' ראשונה שבשם בבינה. והנה משה ביציאת מצרים שלא זכה רק בנ' שערי בינה שבמלכות, וזה סוד שפתח משה ואתחנן בב' נונין, נ' כפופה כנגד מלכות, נ' פשוטה כנגד בינה. והנה ראה משה שלא זכה במדבר רק נ' שערי בינה שבמלכות, ורצה משה ליכנס לארץ ישראל ששם ישיג גם כן לנ' שערי בינה שבבינה, ולכן כתיב עת ההוא בוא"ו, וקרינן ההיא בי'. שתפילתו של משה היה שלא זכה רק למלכות שנקראת היא, ורצה להשיג גם כן בבינה שנקראת הוא, דעלמא דאתכסיא נקראת הוא, כמ"ש ועבד הלוי הוא (במדבר יח

כג). ולכן פתח ה' אלהים, אדני במלכות, הויה בנקודת אלהים בבינה, ז"ש אתה החילות להראות לי נ' שערי בינה, שביד חזקה היא המלכות, אשר מי אל, שהם רומז על מידת בינה, והתפלל כשאעברה נא עתה בה' יתירה על ה' ראשונה שבשם, וראה את הארץ, כשאבא אל ארץ ישראל אזכה להה טוב, ה"ר נוטריקון ה' ראשונה, שהוא עולם שכולו טוב, והוא סוד לבנון. וקחשיב משה כשיבא לארץ ישראל שאין שם כח רע של הקליפות רק טוב, יזכה שם לנ' שערים של בינה. והשיב לו הקב"ה רב לך, זה רומז במלת לך, על נ' שערים שבמלכות, והטעם צו את יהושע שנקרא בן נון, שאין יכולת בידו להבין רק נ' שבמלכות, לכן גם אתה אינך יכול להבין יותר, כי הוא ינחיל והוא יעבור בכל מקום אשר תראה דייקא, ר"ל כל מה שאתה רואה ותבין בזה העולם, צריך אתה שלא למנוע ממנו וללמד את יהושע, כי נוצר תאינה יאכל פריו (משלי כז יח), לכן שומר אדוניו יכובד, ר"ל שהקב"ה נתן הכבוד ליהושע (עיין במ"ר פי"ב ט'), שכל מה שידע אדונו שהוא משה למד הכל ליהושע. זה שאמר הקב"ה למשה קח לך את יהושע, ל"ך דייקא דרגא דילך, גם משה בחייו לא זכה רק לנ' שערים שבאדני, שהוא דרגא דיהושע לא ימיש מתוך אוהל (שמות לג יא) שהוא סוד מלכות, ולכן גם אצל משה כתיב ומשה יקח את האהל (שמות לג ז). ונרמז במילת "אתה "החלות "להראות, ר"ת אהל. אבל באמת שאחר מותו זכה משה להבין גם כן הנ' שערים שבבינה, נרמז במילת נש"ב בג"י, נטריקון "נון "שערי "בינה בי"ג מכילין דרחמי, כדאיתא בזוהר חדש שהוא סוד י"ג מכילין דרחמים:

פרק ל

אופן ל

איתא בזוהר (זוהר ח"ג ג' ע"א) שמשה לא זכה להשיג בימיו רק בסוד אתוון זעירין, והוא סוד א' זעירא של ויקרא (א א), ובימי שלמה שהיה לו ניצוץ אחד ממשה כדאיתא בתיקונים (תיקו"ז יג כ"ח ע"א), נתהפכו אתוון שלמ"ה למש"ה כשבנה בית המקדש, אז אבן שלמה מסע נבנה (מלכים א' ו ז), ר"ל הוא סוד אתוון רברבין. ולכן כל כלי ברזל לא נשמע בהבנותו, שהם סוד הקליפות שנתבטל בזמן שנבנה בית המקדש. ועל זה אמר משה אתה החילות להראות את עבדיך, את דייקא, על אותיות התורה מאלף ועד תי"ו, שנחלקים האותיות על ב' חלקים י"א מהם לדין, י"א לחסד. ז"ש את גדלך י"א אותיות של חסד, את ידך החזקה י"א אותיות של דין, ואלו כ"ב אותיות הם במלכות אתוון זעירין, אשר מי אל רמז למדת בינה, דתמן אתוון רברבין בסוד שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות (תהלים קד כה). לכן התפלל אעברה נא בה' יתירה, רמז על

ה' ראשונה שבשם, וארא את הארץ. ואחר כך נתן טעם למה ביקש לראות את הארץ, שרצה לראות בבנין בית המקדש וההר הטוב הזה והלבנון, שאז נתגלו בעולם אתוון רברבין בימי שלמה אבן שלמה מסע נבנה. השיב הקב"ה רב לך, אתה רוצה להשיג אתוון רברבין שיהיו בשעת בנין המקדש, שנתגלו על ידי שלמה שהוא גם כן דרגא דמשה, וזה סוד רב לך אתוון רברבין שנתגלו בימי שלמה, הם גם כן דרגא דילך, כי שלמה דרגא דמשה וניצוץ שלו, אבל עתה אל תוסף דבר אלי עוד, מטעם צו את יהושע שאמרנו לעיל, את דייקא:

פרק לא

אופן לא

כוונת משה שהיה רוצה ליכנס לארץ ישראל. לפי שראה ברוח הקודש שלעתיד לבא יתנו כוס של ברכה לברך, כדאיתא בסוף פרק ערבי פסחים (פסחים דף קי"ט ע"ב) שנתנה כוס של ברכה למשה ואינו יכול לברך, והשיב משה אין לי זכות של ארץ ישראל. נמצא זכינו לדין שאם היה משה בארץ ישראל, היה הוא מברך כוס של ברכה לעתיד לבא. דאיתא בכנפי יונה בחלק ג' סי' קל"ח כוס של ברכת המזון, נקרא כוס ישועות שושנה בה' עלין תקיפין (עיין זוהר ח"א א' ע"א), והם תרעין דיליה בסוד כוס הוא סוד ו', שכן וי"ו ומלוי דהיינו וי"ו יו"ד (וי"ו), הוא בגימטריא כוס. והנה ידוע שדרגא של משה הוא אות ו', על זה התפלל משה שיכנס לארץ ישראל כדי שיהיה הוא המברך לעתיד לבא. ועל זה התחיל בפסוק ראשון באות ו', ו' אותיות של ואתחנן, ו' תיבות בפסוק הראשון, וביקש אתה החלות להראות את עבדך שזכיתי לאות ו' מן משה, את גדלך היא סוד כוס ישועות, כוס של ברכה הוא בימין (ברכות נ"א ע"א), והישועה מסיטרא דימינא. ואת ידך החזקה הם חמש עלין תקיפין דשושנה, שצריך לקבל כוס של ברכה בשתי ידיו (ברכות נ"א ע"א), מזה הטעם אעברה נא, אמר בה' יתירה שיזכה לכוס ישועות שהיא בימין ה' אצבעות דימינא, ולכן רוצה אני לראות את הארץ כדי שיתנו לי כוס של ברכה. השיב הקב"ה למשה רב לך, ר"ל סוד כוס של ברכה היא מלכות בית דוד, כמ"ש דוד (שם בגמרא) לי נאה לברך, לי דייקא לפי שמדתו מלכות והוא רגל רביעי שבמרכבה, מזה הטעם כוס של ברכה צריך שלשה (זוהר ח"ג רמ"ו ע"א), שהם שלשה אבות, שעליהם אמר משה גדלך זה אברהם, ידך החזקה זה יצחק, אשר מי אל זה יעקב. אבל אתה דרגא דילך הוא בסוד הדעת, שהיא למעלה מג' דרגא דאבות (תיקו"ז יג כ"ט ע"א), לכן אל תוסף דבר אלי עוד. לכן אמר דוד רגלי עמדה במישור (תהלים כו יב),

ר"ל מלכות נקראת מישור, כמו שכתוב כי תשפוט עמים מישור (תהלים סז ה), לכן במקהלים אברך ה' (תהילים כ"ו:י"ב) לעתיד לבא. גם אמר ואתחנן אל ה', שהוא סוד כוס מלא ברכת ה', ר"ל כשתמלא אותיות כוס כזה כ"ף ו"ו סמ"ך, הם בגימטריא ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, שהם ד' מלואי הויה, וזה הוא ברכת ה' על ד' מלואים אלו, לזה צריך לכוין בשעת נטילת הכוס לברכת המזון, בסוד כוס ישועות אשא (תהלים קטז יג), לשון אשא קאי על כוס, כשאני נושא אותיות כוס ואשא את שמותם על שפתי, אזי בשם ה' אקרא, כי נרמזין בד' שמות אלו מילואי שם ה'. ונמצא בזה שמיחד האדם דינא ברחמי, כוס הוא בגימטריא אלהים, ומילוי שלו בגימטריא ד' מילואי ההויה שהוא רחמים, בסוד ה' הוא אלהים. וזה נרמז גם כן במה שאמר ה' אלהים אתה החלותה להראות את גדלך ואת ידך החזקה, ר"ל ביד החזקה שהוא כוס במילואו, נרמזין מדת טובו שהם רחמים. וזה שאמר הקב"ה אל תוסף דב"ר אלי, ר"ת דו"ד ברג"ל רבי"עי. וז"ש (תהלים כג ה) דשנת בשמן ראשי כוסי רויה, שר"ת שלו דב"ר:

פרק לב

אופן לב

משה חטא בנא בתחילת שליחותו, כשאמר שלח נא ביד תשלח (שמות ד יג), ואחר כך בסוף שליחותו חטא גם כן בנא, שאמר שמעו נא המורים (במדבר כ' י). והנה כנגד אלו אמר משה גם כן ב' פעמים נא לזכות', בשעת העגל מסר גרמיה למיתה ואמר מחני נא (שמות לב לב), ובמרגלים אמר גם כן סלח נא לעון העם הזה (במדבר יד יט). ועל זה התחיל משה ואמר ה' אלהים רחום בדין, אם חטאתי בתחילת שליחותי שאמרתי שלח נא, כנגד זה החלות להראות את גדלך בשעת העגל שאמרתי אנא חטא העם הזה חטאה גדולה (שמות לב לא), שאז גם כן אמרתי מחני נא (שמות לב), נמצא שיבא זה ויכפר על זה, ואם אחר כך בסוף שליחותו שחטא משה ביד החזקה שהכה בסלע ואמר שמעו נא, אמר גם כן כנגדו סלח נא, שהשיב הקב"ה סלחתי כדברך (במדבר יד כ), ואולם חי אני וגו' (במדבר יד כא), ונשאתי את ידי שנשבע הקב"ה בידו החזקה להאריך אפו בישראל ולהניעם במדבר מ' שנה, כנגד אלו ב' לשונות אמר כמעשיך זה מעשה העגל, וכגבורתיך במרגלים שאמרו כי חזק הוא ממנו (במדבר יג לא), כי דרשו ז"ל אל תקרי ממנו אלא ממנו כדאיתא בערכין דף ט"ו. ובמנחות דף נג, ופקרו בגבורתו של הקב"ה. ועל זה אמר משה אעברה נא, רוצה אני להעביר חטא של נא, דהיינו אוציא אני פעמים נא שחטאתי, ויבאו ב' פעמים נא לכפר עליהם, ובזה ואראה את הארץ שלא תחשוב לי עון. השיב

הקב"ה רב לך, אינך יכול להוציא שתים בשתים, כי עוד בפעם ג' חטאת גם כן ואמרת הצאן והבקר ישחט להם הרגני נא הרוג (במדבר יא טו), נמצא רב לך, שיש בחטאים יותר ממה שיש בזכיותא שלך:

פרק לג

אופן לג

איתא במדרש רבה פרשת שמות (שמו"ר פ"ג י"ד) ושוחר טוב (מזמור י"ח) שמשה סירב בשליחותו שבעה פעמים, אמר לו הקב"ה אני אצרור זה בכנפך, ופליגי בה תרין אמוראי (ויק"ר פי"א ו') מתי פרע לו הקב"ה, חד אמר ז' ימי מילואים ששימש משה בכהונה ז' ימים בחלק לבן, וחשב משה שהוא יהיה כהן לעולם, השיב לו הקב"ה ביום השמיני קרא אהרן (ויקרא ט יא). וחד אמר בז' באדר פרע לו הקב"ה, שביקש משה ז' ימים לכנס לארץ ישראל, השיב הקב"ה רב לך. והנה למאן דאמר שפרע לו הקב"ה כבר ב"ז ימי מילואים, אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ר"ל כשהגיע ז' אדר, וכתיב ההיא, ר"ל באותו עת שפשע בו משה שסירב בשליחותו ז' פעמים, באותו עת ממש ביקש משה ואמר רבון כל העולמים כבר פרעת לי אותו עון של תחילת שליחותי, שהחלות להראות את עבדיך וחטאתי כנגדך שסרבתי ז' פעמים, אם כן הלא כבר פרעת לי אותו עון כשהחלות להראות לי את גדלך, דהיינו כשהייתי כהן גדול משתמש בחלק לבן ז' ימים זה אחר זה, ומיד אחר ז' ימים אלו גזרת עלי שלא אהיה כהן גדול מצד הימין, כמו שהיה מתחילה מוליך לימין משה (ישעיה סג יב), שהיה משה ראוי להיות כהן ואהרן היה ראוי להיות לוי, וגזרת עלי ביום השמיני שאני אהיה לוי, מאחר שכבר שלמת לי אותו עון אעברה נא. והשיב לו הקב"ה רב לך, וכי זה מדה כנגד מדה שאמרת אשר מי אל שיעשה כמעשך, ר"ל שמשלם לאיש כמעשהו (תהלים סב יג), ובזה נודע שלך ה' החסד, באותו הז' ימים ששמשת בחלק לבן, והגדולה היתה שלך בז' ימים זה אחר זה, וכי בשביל שחטאת ז' פעמים בסירוב השליחות, יהיה לך גדולה וכהונה ז' ימים, עדיין לא נשלם אותו החטא, אבל עתה נפרע אותו החטא והוא ממש מדה כנגד מדה, אתה סרבת ז' ימים, ולא רצית לעשות רצוני, אף אני נתתי לך זמן סירוב שלך שבקשת אותי ז' ימים, ולא תוסף עוד שעתה נפרע החוב. גם אמר רב לך, תי' על שנתן הכהונה לאהרן לפי שאחיך הוא גדול, ועל זה אמר רב לך, הלא אהרן אחיך הוא הרב הוא גדול ממך לו ראויה הכהונה, ומ"ש הלא אהרן אחיך הלוי (שמות ד' יד), רמז לו רזא עילאה שאהרן יתגלגל אחר כך ויהיה לוי והוא שמואל, וזה היה טעות קרח שראה שמואל יוצא ממנו שהוא אהרן ממש.

וז"ש העיני האנשים ההם תנקר (במדבר טז יד), שדרשו רז"ל (תנחומא קרח סי' ה') עינו הטעתו שראה שמואל יוצא ממנו שהוא ממש אהרן. וזה נרמז במלת ונתת לאמתך זרע אנשים (שמואל א' א יא), רמז לשני גלגולים שלאחריו שהם שמואל ועזרא. וז"ש העיני האנשים ההם תנקר (במדבר ט"ז), ולמאן דאמר שעתה בז' אדר נפרע לו החוב, יהיה כפשוטה כמ"ש ביום הז' של אדר אעברה נא, זה היום שהוא ז' אדר ראוי לך להעביר לי אותו עון שעשיתי בסירוב שליחתי, כשאתה החלות להראות במראת הסנה, כמבואר במלת את גדלך כמ"ש שם וארא את המראה הגדול (שמות ג ג), ואת ידך חזק"ה בגימטריא הסנ"ה, אמר ידך, כי ה' פעמים כתוב הסנה כמנין ה' אצבעות שביד, וכבר ידוע שאתה משלם מדה כנגד מדה, אשר מי אל וגו' אשר יעשה כמעשיך לשלם לאיש כמעשיהו, והנה זה מדה כנגד מדה ז' פעמים סרבתי ולא רציתי לעשות שליחותיך, גם עתה אני בקשתי ז' ימים ולא שמעת לתפלתי, אבל עתה בז' באדר אעברה נא, אין נא אלא עתה וארא את הארץ, וזה יהיה ממש מדה כנגד מדה, כמו שאני לאחר ז' ימים עשיתי רצונך והלכתי, כן אתה לאחר ז' ימים אלו תעשה רצוני וראה את הארץ. השיב הקב"ה רב לך, שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן, ר"ל חברותה כלפי שמיא שאתה רוצה לדמות סירוב שליחותך לסירוב שלי שאני הרב ואתה התלמיד, הדר קפיד טפי אמר חברותה נמי, כדאמרינן (ביבמות פרק האשה רבה דף יבמות צ"ו ע"ב) בעובדא דרבי יוחנן דהקפיד על כיוצא בזה. ז"ש אל תוסף דבר אלי עוד, אלי דייקא, עיין שם בפירוש רש"י ביבמות (ד"ה וכן) שזה היתה ממש ההקפדה כביכול אצל הקב"ה:

פרק לד

אופן לד

איתא בזוהר שיר השירים (י"א ע"א) שבימי משה היתה ההנהגה מצד אחוריים, אבל בימי שלמה שנבנה הבית, היתה ההנהגה בעולם פנים לפנים. וז"ש וראית את אחורי (שמות לג כג) שאמר הקב"ה למשה שבימיו היתה ההנהגה על ידי אחוריים, ופני לא יראו עד שבנה שלמה המקדש ותרב חכמת שלמה (מלכים א' ה י), והיתה ההנהגה אנפין באנפין, ולכן נתאוה משה ליכנס לארץ ישראל שראה חכם באחור ישבחנה (משלי כט יא). ולזה הפיל תחנתו בעת ההיא קרי, ההוא כתיב, שכוונתו היתה על דכר ונוקבא, שיהיו בסוד משרים אהבוך (שיר השירים א ד), איתא בזוהר ויקרא פרשת אחרי מות עמוד ק"ה (זוהר ח"ג נ"ט ע"ב) כשהכרובים הם אנפין באנפין, אז מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד (תהלים קלג א), גם לאשגאה אנפין באנפין והכרובים פניהם איש אל

אחיו (שמות כה כ). ועל זה אמר משה אתה החלות להראות לי ידך החזקה שהוא סוד אחוריים, ורוצה אני להגדיל מדת חסד אל שיהיו הכרובים פנים אל פנים, לכן אעברה נא וארא את הארץ הטוב"ה דייקא מצד הנוקבא, ההר הטוב מצד דכורא, והלבנון שילבין הקב"ה עונותיהם של ישראל. גם לבנון מלשון ליבלוב, שיעשו פירות צדיק כתמר יפרח. גם לבנון פירוש לב, שיהיו בלב אחד, כמה דאת אמור מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. גם לאשגאה שהם בלב אחד כמער איש ולויות, ובמלת אעבר"ה נרמז מה שביקש על כרובים, שכן אעבר"ה בגימטריא כרובים. והנה אחת דבר אלהים תיבה אחת, ושתים זו שמעתי במלת אעברה ביקש משה שיעבור לארץ ישראל, ויתקן כרובים שיהיו פניהם איש אל אחיו. השיב הקב"ה רב לך, אי אפשר לתקן לך הכרובים שזה מוכרח להיות בשעת בנין בית המקדש, וזה אי אפשר להיות שאתה תבנה המקדש, כי מעלה שלך היא גדולה מאוד, ולא יהיו השונאים שולטים במעשה ידך, אם כן חס ושלום ישראל יאבדו כמו שאמרנו לעיל:

פרק לה

אופן לה

ראה משה ברוח הקודש של הברכות שבירך בלעם נהפכו לקללה כמ"ש בחלק (סנהדרין דף ק"ה:), רצה משה להעביר רעת בלעם בן בעור, ולזה יהיה פירוש בעת ההוא, באותו עת שהביא פנחס את בלעם לפני משה, ודנו בסנהדרין בד' מיתות בית דין, והטעם שהוצרכו לדון אותו בסנהדרין, לפי שלבסוף היה בלעם בעל תשובה כשזכר שם המפורש ונשתטח לפני כסא הכבוד ועשה שתי זרועותיו כשני לחות אבנים, ונסתפק פנחס אם להמיתו שאין לך דבר שעומד לפני בעל תשובה (ירושלמי פאה פ"א ה"א), ויצא מפי משה ובית דינו לדון אותו בד' מיתות בית דין, לפי שהמית כ"ד אלף מישראל ועברתו שמורה נצח שגרם כל צרות של ישראל. על זה התחיל משה ואתחנן שהוא בגימטריא תקט"ו כמנין תפל"ה, איתא במדרש רבה פרשת וזאת הברכה (דב"ר פי"א י') שתקט"ו תפלות התפלל משה כמנין ואתחנן. וטעם זה המספר, לפי שבאותו פרק נשתטח בלעם תחת רגלי כסא הכבוד שהוא סוד תקט"ו, ר"ל ט"ו פעמים ת"ק יש מן הארץ עד מקום כסא הכבוד, (כדאיתא בחגיגה פרק ב' חגיגה דף י"ג.) רגליהם רגל ישרה (יחזקאל א ז), מנין ישר"ה שהוא ת"ק י"ה, ר"ל ט"ו פעמים ת"ק כמו שהביא הפייטן בראש השנה (תפלת מוסף), ולפי שבלעם היתה יניקתו מן שני בתי דינים שהם קשה ורפה, שכן מלוי בלעם בי"ת למ"ד עי"ן מ"ם, בגימטריא תרצ"ו כמנין קש"ה ורפ"ה, ואיהו

סוד אותיות קו"ף רי"ש בזוהר תצוה (ח"ב), שמהם יניקת בלעם שאין להם רגלים שקר אין לו רגלים (עיין שבת ק"ד ע"א), ותלחץ רגל בלעם (במדבר כב כה), בסוד ויקר אלהים אל בלעם (במדבר כג ד), אתוון ק"ר הם אתוון דקליפה, והם סוד מדת הדין קש"ה רפ"ה, ויך את האתון במקל בזוהר עמוד ק"ד (זוהר ח"ג ר"ט ע"ב) בדינא תקיפא, שכן במקל עולה ב' פעמים אלהים, כי יש אלהים שופטים בארץ (תהלים נח יב), והם סוד יצחק ורבקה, יצחק קשה רבקה רפה, יצח"ק רבק"ה בגימטריא תקט"ו לבטל שתי בתי דינים אלו שהתעורר בלעם עלייהו דישראל, הוצרך משה כנגדן לבטל אותם והתפלל תקט"ו תפלות כמנין תפל"ה שהיא עולה תקט"ו. ז"ש בעת ההיא, בע"ת בגימטריא בלעם בן בעור, שרצה לקצץ עב"ת רשעים שהגדיל אותו רשע, ולזה אמר את גדלך את ידך החזקה, הם סוד ב' לחות (שמו"ר פמ"ו ג'), שגם באותו פרק איתא (במדרש פרשת מטות (במ"ר פכ"ב ה') זכר פנחס את שם המפורש, ופרח אחרי בלעם ועשה גם כן ב' זרועותיו כב' לחות אבנים, לכן זכר כאן מי אל בשמים ובארץ, שכן ב' לחות הם כנגד שמים וארץ, ובקש עתה משה שיכנס לארץ ישראל ויעבור כל הצרות וכל הדינים על צד מדת הדין קשה ורפה שצרר בלעם בכשפיו ובקסמיו. וזה נרמז במ"ש אעברה נא, רוצה אני להעביר רעת בעו"ר שהוא בגימטריא אעבר"ה, ולפי שכל יניקתו של בלעם הוא מצד נהורא דקיק קליפות נוגה ארמית, כמ"ש מן ארם ינחני בלק (במדבר כג ז), שהוא סוד נוגה שנקראת ארם, והוא סוד ארמי אובד אבי (דברים כו ה), שגם לבן הארמי שהוא גלגול בלעם בן בעור כדאיתא בתרגום יונתן פרשת בלק (במדבר כב ה), בגלגלא קדמאה דליה הכל היתה ענינו על ידי קליפות נוגה. ועל זה אמר משה אעברה נ"א, רוצה אני להעביר רעת בעו"ר שהוא גימטריא אעבר"ה, שכל יניקתו מן נ"א נוטריקון "נוגה "ארמית, לפי שהיה יניקתו מן יד שמאל במרכבה שהוא סוד יגר שהדותא שאמר לבן ליעקב (בראשית לא מז), שהם י"ד אותיות שבמזוזה שהם כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, בגימטריא יג"ר, וזה סוד ויג"ר מואב (במדבר כב ג). וזה סוד ואראה, שהוא בגימטריא יג"ר, א"ת הארץ שהוא סוד כל הכחות של בלעם שהם תרצ"ו, והוא רוכב עליהם הרי תרצ"ז, לכן אמר משה בשעת מיתה והתפלל לפני ה' בארצ"ות החיים (תהלים קטז ט, דב"ר פי"א ה'), וכן יעקב אמר אל ה' בצרת"ה לי (תהלים קכ א), שהוא בגימטריא תרצ"ז:

פרק לו

אופן לו

לפי שמשה הוא פני חמה (ב"ב ע"ה ע"א), ואיתא בספר סודי רזי שחיבר בעל הרוקח

שיש על לב החמה ג' אותיות השם יה"ו, ומאחר שמשה הוא פני חמ"ה, ויש בלבו ג' אותיות שהם השם סוד ש' של משה שהיא בתוך שמו (זוהר ח"ב קי"ט ע"ב). על זה התפלל משה ורצה ליכנס לארץ ישראל, ארץ ישראל הוא סוד ירח, ולכן סידר ואמר ג' אבות זה אחר זה שהם ג' אותיות השם, אתה החלות להראות את עבדך שהוא סוד פני חמה, את גדלך י' מן השם, ידך החזקה ה' מן השם, אל בשמים ובארץ ו' מן השם, אעבר"ה בה' יתירה רוצה אני להשלים את השם, דהיינו שיאיר שמשא בסיהרא, זה שאמר וארא את הארץ שהיא סוד ירח, ובזה יהיה השם שלם כמו שאמר מתחלה ואתחנן אל ה' שיהיה השם שלם, דהיינו שמשא בסיהרא. השיב לו הקב"ה רב לך, אתה השמש ויהושע הוא פני לבנה, ז"ש וחזקהו רמז שהוא ישלים הה' מן השם:

פרק לז

אופן לז

רצה משה לתקן שם של אדני כמ"ש אר"י ז"ל בכ"י על פסוק שלח נ"א בי"ד תשלח (שמות ד' יג), ר"ל אותיות נ"א מן אדנ"י יתלבשו באותיות י"ד של אדנ"י, ויהיה שם של אדני שלם. ועל זה אמר משה אתה החלות להראות אותי בתחלת שליחותי שם של אדני, כמ"ש זה שמי וזה זכרי (שמות ג' טו), וז"ש את ידך החזקה, על אותיות י"ד מן אדנ"י שנפרדו מן אותיות נ"א בגלות, לכן אעברה נא, רוצה אני להעביר אותיות נ"א באותיות י"ד, וזה צריך להיות דוקא בארץ ישראל, כמ"ש גדול ה' ומהלל מאוד (תהלים מח ב), אימתי הוא מהולל מאד כשהוא בעיר אלהינו שם הוא הר קדשו (עיין ילקו"ש תהלים רמז תשנ"ה), כמ"ש (חבקוק ב כ) וה' בהיכ"ל קדשו, שהוא בגימטריא אדני. השיב לו הקב"ה רב לך, שם של הויה שהוא רב מן שם של אדני, כבר השלמת אותו והוא יותר גבוה, לכן אל תוסף. אבל צ"ו את יהושע, שיהושע הוא דרגא דאדני, שכן צו בגימטריא א"ל אדנ"י:

פרק לח

אופן לח

רצה משה ליכנס לארץ ישראל לתקן השבטים בסוד שבטי י"ה (תהלים קכב ד, עיין פסיקתא דר"כ פי"א), ואי אפשר להם שיהיה שם של י"ה עדות לישראל רק בארץ ישראל, כמו שאמר כי שמך נקרא על עירך ועל עמך (דניאל ט' יט), ר"ל אימתי נקרא שמך על עמך ששם של י"ה מעיד על ישראל, על עירך כשהם בארץ ישראל, שכן הכתוב

אומר ששם עלו שבטים שבטי י"ה (תהלים קכ"ד), ששם דייקא שם נקראים שבטי י"ה. וזה סוד שאמר יעקב ללבן הב"ה לי אשת"י (בראשית כט כא), שהוא בגימטריא אר"ץ הקדוש"ה, ואבואה אלי"ה, קרי ביה א"ל י"ה, כי רחל היא סוד ארץ ישראל שהיא ירושלים, כי שם של י"ה מעיד על ירושלים, וכן נקרא בית המקדש הר המוריה (בראשית רבה פנ"ה ז') המורה י"ה. ועל זה התפלל משה אתה החלות להראות את עבדך, בשעת ביאתו לזה העולם איתמר גביה (שמות ב ו) ותראהו הילד בוכה, מקשה בגמרא (סוטה דף י"ב:) ותרא מיבעי ליה, מלמד שראתה עמו שכינה. הרי שמיד שבא לעולם היו אצלו ב' אותיות אלו מן השם ה"ו, עליהם אמר כנגד הו' את גדלך, כנגד הה' ידך החזקה, וחוזר ומפרש שב' אותיות אלו הם סוד שמים וארץ, ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך, היא ו' מן השם, כמ"ש מעשה ה' כי נורא הוא (שמות לד י), כנגד הה' שבשם שהיא מסטרא דגבורה אמר כגבורתיך. והנה כשם שהחלות להראות לי ב' אותיות אלו ה"ו מן השם, אעברה נא ואכנוס לארץ המורי"ה, ושם אזכה לתקן שבטי י"ה, ואז יהיה השם מלא על עולם מלא. השיב הקב"ה רב לך, די לך בשתי אותיות אלו שהן מרומזין בדב"ר הזה, מלכות נקראת דב"ר שהיא ה' מן השם, ווי"ו נרמז במלת הז"ה, כמו שאמר (שמות ג יב) וז"ה לך האו"ת, על אות ו' קאמר שהוא דרגא דיוסף, דאיתמר גביה ויקח משה את עצמות יוסף (שמות יג יט), שעצמותיו ומעלתו של יוסף נקראת זה. ועל זה אמר צו את יהושע וירית דרגא דילך, וחזקה"ו דייקא על ה"ו מן השם, כי הוא ינחיל והוא יעבור את הארץ אשר תראה דייקא, מה שאתה רואה בתרין אתוון אלו שהם ה"ו, חזקה"ו ליהושע:

פרק לט

אופן לט

ראה משה שמואל הנביא שיבוא ויתקן כ"ד משמורות של כהונה, כ"ד משמורות של לוי"ה, וכ"ד מעמדות (תענית כ"ז ע"א). רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולתקן אותם. זה נרמז בפסוק ראשון ר"ת "ואתחנן "אל "ה' "בעת "ההיא, שהם סוד ואיב"ה אשית בינך ובין האשה (בראשית ג' טו), שהם כ"ד דיני דמסאבותא שהביאה הנחש בשעה שקלקלה בנפש אדם באכילת עץ הדעת, וחזרו ונערו ישראל בשעת העגל, גם במעשה מרגלים כנרמז בפסוק "ופגריכם "אתם "יפלו "במדבר "הזה (במדבר יד לב), "וישלח "ה' "בעם "את "הנחשים (במדבר כא ו), וכן בעון שטים שגרם בלעם הרשע להפיל כ"ד אלף מישראל (במדבר כה ט), ואין לך כל פקידה שאין בה אחד מכ"ד בהכרע ליטרא של

עגל כדאיתא בחלק (סנהדרין ק"ב ע"א), ולכן בא שמואל ותיקן כנגדו כ"ד משמורות לתקן כ"ד זיני מסאבות, ובא שמה עתה להתפלל והתחיל בשם של אדני שהוא סוד כ"ד צרופי אדני, לתקן אותה בכ"ד משמורות כהונה לויה וישראל. ועל זה אמר מאחר שאתה החלות להראות לי ג' דרגין אלו שנחלקו ישראל לג' חלקים, והם ג' מחנות את גדלך הם הכהנים, כמו שנאמר אתם תהיו לי ממלכת כהנים (שמות יט ו), ואת ידך החזקה כנגד לוים, כמו שאמר תמן וגוי קדוש (שם), דאיתמר (במדבר) וקדשת את הלוים, אשר מי אל בשמים ובארץ דרגא דישראל שהם כלולין מתרין סטרין, כמו שאמר אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל (שמות שם), ישראל דייקא, הרי החלות להראות לי ג' דרגין אלו, לכן אעברה נ"א נוטריקון "נר "אלהים "נשמת "אדם (משלי כ כז), שרוצה להעביר ולתקן אותיות נ"א, דהיינו "נפש "אדם שנתקלקלו בג' קטרי"ן, כשאכנוס לארץ ישראל שהיא נחלקת גם כן לג' חלקים, דהיינו ואראה את הארץ הטובה היא ארץ ישראל בכלל שהיא לקביל נפש, ההר הטוב הזה זה ירושלים, כמו שאמר ירושלים הרים סביב לה (תהלים קכה ב), ואחר כך הלבנון זה בית המקדש שהוא תיקון הנשמה, ואם כן ג' חלקים אלו יהיו לקביל כהן לוי ישראל, ואתקן כ"ד על כ"ד, בסוד ושמתי כדכ"ד שמשותיך (ישעיה נד יב), מזה הטעם כ"ד תיבות בברכת ולירושלים בתפילת י"ח, ודוד במזמור (תהלים) כ"ד אמר שאו שערים ראשיכם, שהם לקביל כ"ד שערים שהם בירושלים, ואמר שלמה כ"ד רננות בשעת כניסת הארו"ן כדאיתא (בשבת דף ל'.), והן הן כ"ד פסוקים בתפילת שלמה, כל פסוק הוא כנגד שער א' שלמעלה, וסיום לבסוף (תהלים קלב י) בעבור דוד עבדך שהוא סוד אדנ"י, שיש לו כ"ד צירופים שנחלקו לג' פעמים כ"ד, הוא סוד חסד אל (תהלים נב ג), כמו שאמר אשר מי אל שרמז על חסד אל, דהיינו כשיתקן כ"ד משמורת של כהונה וכ"ד של לויה וכ"ד מעמדות של ישראל, בזה תיקן דרגא דאל שהוא סוד חסד אל, בהריגת ל"א מלכים יזכה לחסד א"ל. השיב לו הקב"ה רב לך, הרבה תקנות תקנת בלא זה. גם רמז במלת רב לך, דבר זה מוכן לאיש שהוא יותר גדול ממך, והוא שמואל שהוא שקול כמשה ואהרן (תנחומא קרח סי' ה'), שהיו שניהם כהנים ולא זכו לתקן הכהונה וכ"ד תכשיטי כלה, רק שמואל בקוראי שמו (תהלים צט ו), ר"ל בשם שלו שמואל נרמז מה שיתקן, שכן שמואל מורה על שמ"ו א"ל שהוא יתקן חסד אל, דהיינו ג' פעמים כ"ד שתיקן שמואל, הם בסוד חסד אשר עליו רמז משה אשר מי אל, ר"ל מה שעשה שמואל ששמו משותף בשם א"ל, רצה הוא לעשות עתה, לכן א"ל הקב"ה מאחר ששמואל שהוא שקול כנגד משה ואהרן, כדאיתא בשוחר טוב (מזמור א'), נמצא שהוא

רב לך, לכן אל תוסיף, צו את יהושע שהוא יהרוג ל"א מלכים, וחזקהו לתקן שם של אל, אבל על כל פנים הוא ינחיל והוא יעבור אשר תראה ולא יותר:

פרק מ

אופן מ

רצה משה להעביר הקליפות של עשו וישמעאל בכניסתו לארץ, ועל זה אמר אתה החלות להראות להכניע ב' קליפות, קליפת ישמעאל שיניקתו מצד ימין הקדושה מצד אברהם, וזה שאמר א"ת גדלך, א"ת דייקא כמו שאמרו רז"ל וערלתם את פריו (ויקרא יט כג), את הטפול לפריו (ברכות דף ל"ו:), הכי נמי אמר את גדלך, שנתת לו כח וחסד בקדושה להכניע אותה וקליפת עשו משמאל, נתת לי גם כן כח וגבורה, ז"ש ידך החזקה. והנה מאחר שהתחלתי להכניע סיחון ועוג שהם לקביל תרין סטרין אלין, לכן כשאכנס לארץ ישראל יהיה כח בידי להכניע ב' סטרין אלין לגמרי, אעברה נ"א הוא בגימטריא אדו"ם, אעבר"ה בגימטריא עור"ב שהוא סוד עשו, כמבואר בזוהר (ח"א) בענין שליחות נח את העורב מן התיבה (בראשית ח ז), שהראה בזה שעשו הוא מולך לפני מלוך מלך בישראל (בראשית לו לא), כמ"ש יעקב יעבור נא אדני לפני עבדו (בראשית לג יד), שהוא נוטל מלכות בראשונה, ואחר כך שליחת היונה הוא כנסת ישראל שנמשל ליונה (ברכות נ"ג ע"ב), הרי שעשו הוא העור"ב. ושר של ישמעאל נקרא זרזר, זה שאמר (ב"ק דף צ"ב:) לא לחנם הלך זרזר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו, שכן שר של ישמעאל נקרא רה"ב שהוא בגימטריא ז"ר. והנה במלת אעבר"ה נרמז עור"ב, שהוא שר של אדו"ם שהוא בגימטריא נ"א, וארא"ה הוא בגימטריא רה"ב בלא ו' של וארא שהוא סוד אל זר, נמצא כשיבא אל הארץ הטובה יעבור הרע לגמרי מן העולם מן תרין סטרין, כנגד סיטרא דנוקבא אמר הארץ הטובה, כנגד סטרא דדכורא אמר ההר הטוב הזה, בזה יעביר סמאל ונחש מן העולם. השיב הקב"ה בעולם הזה אין יכולת לבטל הקליפה, רק לעתיד לבא יעביר הקב"ה בעצמו רוח הטומאה מן הארץ. וז"ש משה אעברה נא, ר"ל אין נא אלא עתה, ר"ל בזמן הזה רוצה אני להעביר רוח הטומאה מן הארץ, השיב הב"ה רב לך, ר"ל הרב שלך שהוא הקב"ה בעצמו יעביר הטומאה מן הארץ, ונמצא מה שרב רוצה לעשות בעצמו לעתיד לבא, לך, ר"ל רוצה אתה התלמיד לעשות בעת הזאת, אל תוסף וגו'.

פרק מא

אופן מא

רצה משה לבטל כ"ח דרגין ששלח בלק לבלעם, כדאיתא בזוהר עמוד שנ"ד (זוהר ח"ג קצ"ב ע"א) על פסוק (במדבר כב ה) וישלח בלק לבלעם, מלאכים ממש שלח לו, וכ"ח תיבין בהאי קרא הן כ"ח קוסמין ששלח לו, לכן אמר בלק לכה נא ארה לי (במדבר כב ו), לבטל כ"ח עתים של לבנה, שהם כ"ח מחנות שכינה כנרמז במלת אר"ה, נוטריקון "ארבע "ראשי "השבועה, כי ד' פעמים ז' שהם ד' שבועות, הם כ"ח ימים של לבנה. ועל זה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, באותו עת שרצו הרשעים לבטל העתים, לכן כתיב ההוא וקרינן ההיא, ואחד קאי על השכינה שהיא נקראת ע"ת לעשות לה' (תהלים קיט קכז), שרצה לבטל בלעם הרשע כתיב ההוא על הרשע, ועל השכינה קרי ההיא. ועל זה אמר משה אתה החלות להראות א"ת עבדך, א"ת דייקא הם כ"ח מלאכים, דאיתא בתיקונים (נה פ"ט ע"א) שהם ממונים על נקודים דאורייתא שיש בהם כ"ח אתוון, וכן גם כן שם של ארבע הוא סוד י"ד ד' אותיות הפשוטים, ומילואו שהוא רשות היחיד גובהו י' ורחבה ד', י"ד ימין הוא סוד י"ד אותיות של ה' אלהינו ה', היא נקראת י"ד ימין, ואותיות שניות שבמזוזה מבחוץ, הם י"ד אותיות גם כן נקראת יד חזקה. על יד ימין אמר את גדלך, ועל זה התפלל משה אעברה נא, רוצה אני לבטל יד שמאל של יג"ר שהדותא (בראשית לא מז), שהוא מנין וארא"ה, כמו שאתה החלות להראות לי שכבשתי סיחון ועוג, שכן סיחו"ן עו"ג גם כן בגימטריא מנין יג"ר, ובזה החלות להראות לי שהכנעתי יג"ר שהוא יד שמאל. ועל זה אמר אעברה נא, רוצה אני להעביר עתה מה שעשה בעו"ר שהוא בגימטריא אעבר"ה, דאיתמר ביה ויג"ר מואב (במדבר כב ג), כמו שעשיתי במלחמת סחו"ן ועו"ג, שהיה להם כח יד שמאל כנרמז במלת וארא"ה, שהוא בגימטריא יג"ר כמנין סיחו"ן ועו"ג. השיב הקב"ה רב לך, די לך ביד חזקה זו שכבשת סי"חון וע"וג שהם חושבן יג"ר יד, שהם אותיות של יד שמאל שבמזוזה, וצו את יהושע שהוא ינחיל והוא יעבור י"ד שנים, שכן י"ד שנים היה יהושע מפרנס את ישראל (סדר עולם פי"ב), לפי דברי בעל הטורים בפרשת פנחס שבפרשת קח לך את יהושע (במדבר כז יח), יש בהן כ"ח תיבות כנגד כ"ח שנים שפירנס יהושע את ישראל, ובהן תיקן והעביר כ"ח קסמים מישראל, ז' שנים שכבשו ז' שנים שחלקו הרי י"ד ימין, ואחר כך י"ד שנים ימים רבים עשה יהושע מלחמה (יהושע יא יח), זה שאמר צו את יהושע וחזקהו על י"ד שנים שכיבש ושחלק, ואמצהו על י"ד שנים שפרנס את ישראל, ועליהם אמר כי הוא ינחיל על יד ימין, והוא יעבור על יד שמאל:

פרק מב

אופן מב

לפי דברי הכנפי יונה שיהושע היה בשעת מלחמת עמלק מנין א"ל ידו"ה, שהוא נ"ז שנים, ואחר כך בשעת כניסתו לארץ היה בן צ"ו, מנין א"ל אדנ"י, ולפי דבריו לא פרנס יהושע את ישראל רק י"ד שנה, ז' שכבשו ז' שחלקו, ועל אותן ז' שנים שחלקו אמר (יהושע יא יח) ימים רבים עשה יהושע מלחמה. ועל זה אמר משה ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך, ר"ל בשעת מלחמת עמלק התחיל משה להלחם מלחמה ראשונה, ואז אמר הקב"ה שידבר משה אל יהושע צא והלחם בעמלק (שמות יז ט), וכמו שבשעת מלחמות עמלק התחיל הקב"ה שעל ידי שניהם יהיה המלחמה, דהיינו על ידי משה ועל ידי יהושע הוצרך להיות שנים, משה הוצרך להלחם עם שר של עמלק למעלה, ויהושע החליש את עמלק למטה, זה שאמר משה ליהושע מחר אנכי נצב על ראש הגבעה, שהוא ראש הקליפות שר של עמלק שבא עם ק"ל מחנות של סמאל, שכן עמל"ק אותיות ע"ם ק"ל, קל מן שמיא נפל (דניאל ד כח), וכן במלחמת מדין הוצרך משה לתת נקמת ה' במדין (במדבר לא ג) על שר של מדין, ופנחס שלח אותו משה לנקום את המדינים שלמטה, לכן התפלל גם כן משה עתה בעת ההיא, ר"ל באותו עת שעשה נקמה במדין, ואמר מאחר שהחלות להראות נקמת ישראל על ידי שנים, זה שאמר את עבדך, ר"ל עם עבדך, דהיינו שהיה לי בכל פעם חבר אחד כדי לעשות המלחמה מלמעלה ולמטה, את גדלך רמז על מלחמת עמלק, שהיה באותו פרק יהושע בן נ"ז שנה שהוא מנין גדל"ך, ואת ידך החזקה, רמז על מלחמות מלכי מדין, ונרמז במלת ידך, שכן ה' מלכי מדין היו כדמיון ה' אצבעות שביד, וכמו ששם היו שנים, אחד לפקוד על צבא מרום במרום, שהוא משה שעשה מלחמה בשמים, ויהושע עשה מלחמה בארץ, על כן אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, שבכל מלחמה צריך לקיים קרא (ישעיה כד כא) יפקוד ה' על צבא מרום במרום, ואחר כך על מלכי אדמה באדמה. ונרמז במלת מ"י שצריכין להיות שנים, מ"י נוטריקון "משה "יהושע, משה להלחם בשמים, יהושע להלחם בארץ, לכן אעברה נא רוצה אני להעביר הסטרא אחרא מלמעלה. והשיב הקב"ה רב לך, מה שאתה רוצה לעשות ולהלחם בשמים, הרב שלך שהוא הקב"ה הוא ילחם מן השמים. צו את יהושע שהוא ילחם בארץ, וחזקה"ו דייקא רמז על ה"ו מן השם, שיהיה עמו בהלחם מלחמתו מן השמים, וכן כתיב (יהושע) ויהי ה' את יהושע ושמעו הולך בכל הארץ, ר"ל יהושע לוחם מלחמתו בכל הארץ, אבל בשמים לוחם הקב"ה, כמ"ש ויהי ה' את יהושע, שהוא היה שותפו. ונרמז במלת צ"ו את יהושע, ר"ל א"ל אדנ"י שהוא בגימטריא צ"ו,

שהוא היה באותו פרק בן צ"ו, שם של א"ל אדנ"י לוחם במלחמתו. ולכן אמר משה יפקוד ה' איש על העדה (במדבר כז טז), ואמר ב' לשונות, כי רצה שיהיו שני בני אדם, האחד אשר יצא לפניהם על השר שלמעלה, ואחד אשר יוציאם על אומה שלמטה. והשיב לו הקב"ה קח לך את יהושע (במדבר כז יח), ל"ך דייקא, כשאתה לוקח את יהושע אתה לוקח לך, כי הוא דרגא דילך. ועל זה אמר גם כן רב לך, ר"ל הגדולה שלך, לזה אמר צו את יהושע, כשאתה מצוה ליהושע יהיה הגדולה שלך, כי הוא דרגא דילך, והוא איש אשר רוח בו וסמכת ידך עליו, ובזה היה לו כח בכל י"ד שנים שכבש ושחלק:

פרק מג

אופן מג

רצה משה לבטל את הנחוש"ת שטעו בו ישראל, וביטל אותה חזקיה (ברכות י' ע"ב). והנה נרמז בפסוק "ואתחנן "אל "ידוד "בעת "ההיא, ר"ת ואיב"ה. שטעו ישראל, וגרמו גם כן אותה ואיב"ה בשעת נחשים ששלח הקב"ה בהם, כמבואר גם כן שם בפסוק (במדבר כא ו) ו"ישלח י"דוד ב"עם א"ת ה"נחשים, שהוא ר"ת ואיב"ה. ולכן שלח הקב"ה בהם את הנחש, בסוד ואיב"ה אשית (בראשית ג טו), בלשון הרע שלהם גרמו כ"ד זיני דמסאבותא מה שתעוררו עליהם בשעת מכירת יוסף "ויאמר "אליהם "יוסף "ביום "השלישי (בראשית מב יח). ועל זה אמר יוסף מרגלים אתם (בראשית מב ט), שהם גרמו גם כן לראות את ערות הארץ, דאיתמר גבי מרגלים (במדבר יד לב) ופגריכם "אתם "יפלו "במדבר "הזה. וזה היתה גרם גלות מצרים "היום "אתם "יוצאים "בחדש "האביב (שמות יג ד), הוא האיב"ה הידוע שגרמה גם כן וכל "אשר "יגע "בו "הטמא יטמא (במדבר יט כב), וגבי חורבן הבית איתמר (איכה א א) "איכה "ישבה "בדד "העיר "רבתי "עם "היתה כדדרש ר' לוויטס בזוהר איכה (נ"ד ע"א), וכן בשעת בנין בית המקדש ו"יבן א"ת בי"ת יע"ר ה"לבנון (מלכים א' ז ב). גם בתחילת משיחת דוד איתמר ביה (שמואל א' טז א) עד מתי אתה מתאבל וגו', לך אשלחך א"ל י"שי ב"ית ה"לחמי. וכן למשיחו לדוד ולזרעו א"ז י"אמרו ב"גוים ה"גדיל ה' לעשות (תהלים קכו ב). והנה הקב"ה לא צוה למשה לעשות נחושתן, ולמה עשה משה נחש נחושת (במדבר כא ט), רז"ל אמרו (ב"ר פל"א ח') לשון נופל על לשון. אבל רזא דמלה הקב"ה אמר למשה עשה לך שרף (במדבר כא ח), לך דייקא דרגא דילך תעשה אותה, דהיינו דרגא דמשה שהוא נחושת, כי משה הוא תפאר"ת שהוא סוד נחושת, אברהם הוא סוד כסף, יצחק זהב, יעקב הוא נחושת, כדאיתא במדרש רבה ויקהל פרשה מ"ט (שמו"ר פמ"ט ב'). זה שאמר לבן (בראשית ל

כז) נחשתי ויברכני ה' בגללך דייקא, שהוא מתוקן בדרגא דיליה נחושת של קליפה של לבן. וידוע (תיקו"ז יג כ"ט ע"א) כי משה ויעקב בחדא דרגא משה מלגאו יעקב מלבר, ואם כן לפי זה גילה הקב"ה למשה לעשות הנחש מן נחושת, שאמר עשה ל"ך דייקא, וכן כתוב (שמות כז יט) נחושת ואתה תצוה (שמות כז כ), כרוך ותני אתה הוא הנחושת. ולזה אמר בכאן מאחר שאתה החלות להראות לי דרגא דג' אבות, גדלך זה אברהם שהוא כסף, ידך החזקה שהוא יצחק הוא זהב, אשר מי אל יעקב הוא נחושת, ולכן צריך אני להעביר אותו נחש נחושת מן העולם, מה שיעשה יחזקיהו אחר כך, רוצה אני להעביר עתה גילולים מן הארץ. השיב הקב"ה רב לך, זהו דרגא דילך, צו את יהושע אין צו אלא עבודה זרה, כמו שאמר הלך אחר צו (הושע ה' יא, סנהדרין נ"ו ע"ב), וכן איתא במדרש בראשית פי"ו (ב"ר פט"ז ו'). וחזקהו, מה שיעשה יחזקיהו בדורו, יעשה יהושע, ולכן כשלא ביער יהושע את עבודה זרה, אז קפיד עליו קרא בימי עזרא (ערכין ל"ב ע"ב), כי הב"ה צוה לו לבער עבודה זרה. ולפי זה מתורצת הקושיא של תוספות במסכת שבת (דף נ"ו ע"ב) אפשר בא אסא ולא ביערם וכו', אלא מקיש ראשונים לאחרונים, מקשה שם בתוספות (ד"ה מה) לא שייך לומר הכא הניח לו אבותיו להתגדר בו, כדאמרינן בפרק קמא דחולין (ז' ע"א) גבי נחושתן של חזקיהו, ותירץ שם דהתם לא ביערו אבותם משום שנעשה על פי הדבור, אבל הכא מאי טעמא לא ביערו. אבל לדידי ניחא, שהקב"ה גילה למשה וחזקהו, שחזקיה יעשה אותו וזהו חלק שלו, לכן שפיר קדייקי גבי חזקיה שהניחו לו אבותיו מקום להתגדר בו, לפי ששמו כתוב בתורה, אבל לא גבי יהושע:

פרק מד

אופן מד

איתא בספר סודי רזי שיסד בעל הרוקח ז"ל, מלאך ממונה על ראש חודש אדר שמו אברכיא"ל, ויש תחתיו כ"ה מלאכים שכולם שמותיהם שוים בטוב. ועל זה אמר משה ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ר"ל בחדש אדר שיש מלאכים ממונים באותו חדש כ"ו כמנין יהו"ה, לאמר לדורות האי בר ישראל דאית ליה דינא לישתמט עד אדר, כדאיתא בתענית (דף כ"ט: וטור או"ח סימן תקנ"א), לפי שהממונים הם טובים על ישראל, ולפי שמלאך אברכיאל הוא מלשון ברכה, לכן וזאת הברכה אשר ברך משה (דברים לג א), ברכם בחדש אדר לפני מותו, שאז המלאך שהוא ממונה על אותו חדש מורה על הברכה. ולכן אמר איש האלהים, ר"ל המלאך שנקרא אלהים, הוא גם כן היה מסייע מלמעלה להשגיח על ברכתם של ישראל. ולפי שהמלאך אב"רכיא"ל הוא בגימטריא ירד"ן, ביקש

משה אעברה נא, שרצה להעביר את הירדן בסיוע כוחות המלאך הממונה על אותו העת. השיב לו הקב"ה לא תעבור את הירדן הזה, ולפי שראה משה ברוח הקודש שמרדכי הוא דרגא של משה, כמו שאמרו רז"ל (חולין דף קל"ט:) מרדכי מן התורה מנין, קח לך בשמים ראש (שמות ל כג), לך דייקא שהוא דרגא דילך, כדאיתא במדרש שוחר טוב מזמור כ"ב ומדרש מגילה (אס"ר פ"ו ב') על פסוק (אסתר ב ה) איש יהודי שקול היה מרדכי כמשה, ואם כן כאן בתפילתו רצה משה לבטל ולהעביר מחשבת המן הרע שהוא סוד סמאל, כי כל מה שעשה המן הכל למד מבלעם הרשע, שהוא בעיטא חדא על ישראל כסמאל וסיעתו ברקיע. על זה אמר אעברה נא, רוצה אני עתה להעביר רעת המן וזרש אשתו, שהוא סוד סמאל ולילית הרשעה. ועל זה אמר וארא את הארץ הטובה, לבטל בת זוגו של סמאל נוקבא, ההר הטוב לבטל רעת המן שנתלבש ב"י בנים שלו, שהם סוד סמאל שנתלבש בי' כתרין דיליה. ועל זה אמר אתה החלות להראות אותי את גדלך, לבטל המקטרג הגדול ברקיע בסיטרא דגדולה שהיה לו למשה, את ידך החזקה מסיטרא דגבורה לבטל י' כתרין דיליה. השיב לו הקב"ה רב לך, יש לך גדולה הרבה לעת הזאת, עלה ראש הפסגה שהם י"א מדרגות שהיו בהר נבו, וכולן פסען בפסיעה אחת לקביל י"א קטרין של המן וי' בניו, שהוא סמאל וי' קטרין דיליה. גם אמר רב לך, דייקא על אותו הרב שיהיה לישראל, יהיה לך דרגא דילך, וזה שאמר צו את יהושע, כמו שנאמר שים נא באזני יהושע (שמות יז יד), שיעשה נקמה מדור דור (שמות יז טז) מדורו של שאול לדורו של מרדכי (רש"י ישעיה לד י ד"ה מדור). וז"ש וחזקהו על דורו של שאול, ואמצהו על דורו של מרדכי:

פרק מה

אופן מה

איתא בספר סודי רזי שיסד הרוקח, שיש בפסוק ואתה קח את המטה והך על כל מימי מצרים (שמות ז יט), כ"ב ממין. והכוונה לפי שבמעשה בראשית כתיב י"א פעמים מים, וכן בפרשת נח כתיב גם כן י"א פעמים מים, וכן בפרשת בשלח בפרשת הים י"א פעמים מי הים, וכן ביהושע גבי ירדן י"א פעמים מים, וכן בפרשת סוטה. הכוונה שהקב"ה בתחילת מעשה בראשית התנה והביא מבול לעולם בדור י"א שהוא נח, והטעם לפי שחטאו באשת איש שמיתתם בחנק (קידושין י"ד ע"א), ולכן דן הקב"ה דור המבול במים של סוטה, שהוא דין של אשת איש, ולפי זה גם המצריים שלא רצו לשלוח את ישראל שהם זיווגם של הקב"ה, לכן דינם היה גם כן במים, ולפי שהראה הקב"ה למשה ב'

פעמים י"א ממין, דהיינו כ"ב ממין שבפסוק קח את המטה, התחיל משה להתפלל אתה החלות להראות את עבדך את גדלך, רומז על מכת דם שהכה במצרים, שם רמז לו כ"ב כנגד כ"ב אותיות התורה, כנרמז במלת א"ת מא' ועד ת', את ידך החזקה על הים, שאמר שם (שמות יד כו) נטה ידך, אם כן מאחר שהחלות על הים לבקוע י"א ממין, אעברה נא רוצה אני גם כן להעביר חבל של נ' אמה את הירדן, כי גם שם צריך אני להשלים י"א ממין הנותרים, י"א על הים י"א על הירדן. השיב לו הקב"ה רב לך, כבר השלמת על הים י"א, ואותן הי"א האחרים צו את יהושע וחזקה"ו דייקא ה"ו, ואותן שתי אותיות שהם בגימטריא י"א, יהיה לו זכות לבקוע י"א פעמים מים שביהושע אצל בקיעת הירדן, כי הוא ינחיל אשר תראה, כמו שהיו לך י"א בבקיעת הים, וכאשר הייתי עמך אהיה עמו. ז"ש אשר תראה, כאשר תראה אתה, צריך גם הוא לראות:

פרק מו

אופן מו

איתא במדרש בפרשה זו (תנחומא ואתחנן סי' ד') ובפרקי דר"א שאמר משה להקב"ה אתה קראתה עבד ללויתן, והוא התפלל תחנונים ושמעת אליו, ולי לא שמעת. צריך ליישב היכן רמוז בפסוק ענין לויתן, כי חזרנו על כל הפסוקים ולא מצינו רמז דגים באלו הפסוקים. אבל יש לנו לומר שאמר משה ואתחנן בלשון תחנוני"ם, בעת ההי"א דייקא שהוא חדש אדר שמזלו דגים. ולכן כתיב ההוא, וקרינן ההיא, הקריאה מורה על עת ההיא שמזלו דגים, והכתיב מורה על הדג הידוע שהוא לויתן, זה שאמר לאמר לעתיד לבא כשיגיע אותו העת דאיתמר ביה (ישעיה כז א) והיה ביום ההוא, ותפילתו היתה אתה החלות להראות את לויתן שנקרא עבד, וגם לי קראת עבד, ועליו קאמר אשר מי אל אשר יעשה כמעשך, על מעשה ה' שהם התנינים הגדולים, ובהם רואים גבורת ה', דאיתא באיוב על ענין לויתן. על כן אמר אעברה נא, שתעבור לי גם כן ותשמע תחנונים שלי עתה, ואראה את הארץ כמו ששמעת לתחנונים של לויתן, שהם סוד מעשיך וגבורתך. השיב הקב"ה רב לך, רוצה אתה לדמות לזה שיהיה לעתיד לבא רב טוב הצפון לצדיקים לעתיד לבא, אבל צו את יהושע שיש לו קצת דמיון לדגים שבים דאיתמר ביה וידגו לרוב (בראשית מח טז), לרב כתיב, הוא ראוי לאותו רב, כמו שאמר בקרב הארץ (שם). על זה אמר רב לך, וכי אותו פסוק וידגו לרב בקרב הארץ לך כתיב, אינו כתיב אצלך, רק יהושע בן נון כתיב, נו"ן דייקא שהוא דומה לדג, לשמוע תחנונים שלו בקרב הארץ:

פרק מז

אופן מז

רצה משה להעביר המרכבה טמאה, דאיתא בכנפי יונה שבקרן דרומית מזרחית כנגד עולם היצירה, יש כמין חתיכה מרובעת, עיין שם בארוכה. והוא סוד וילך ארצו בני קד"ם (בראשית כט א) נוטרייקון ק"רן ד"רומית מ"זרחית, שם צורת נחש ואדם, שממנו יניקת עשו הרשע שנקרא אדם רע, וגם נקרא נחש, כדמתרגמינן (בראשית כה כז) איש שדה נחשירכן, שבירך שלו דמות נחש, וכן בלעם גם כן יניקתו מן הררי קדם, נקרא אדם רע בליעל, ואמר ולא הלך לקראת נחשים (במדבר כד א). ועל זה רמז יעקב הצילני נ"א (בראשית לב יב) דייקא, נוטריקון נ"חש א"דם. וכן בלק אמר לכה נ"א ארה לי (במדבר כב ו), וכן עמי זכור נ"א מה יעץ עליך וגו' (מיכה ו ה), וכן הצורר הגדול המן שף עמא כנחש, ודרשו עליו (מגילה דף י"א.) בקום עלינו אדם (תהלים קכד ב) ולא מלך, לכן איתמר עליו יאמר נ"א ישראל (תהלים קכד א), ישראל דייקא, שהוא יניקת עז"א ועזא"ל, ארצה בני קד"ם שהוא ק"רן ד"רומית מ"זרחית. ועליו התפלל משה מאחר שהחלות להראות לי מרכבה קדושה, אעברה נ"א רוצה אני להעביר נגע"י בני אדם, שהוא סוד נ"ופל ג"לוי ע"ינים (במדבר כד ד), שהם סוד קד"ם צורת נ"א, נ"חש א"דם, נ"געי א"דם. השיב הקב"ה רב לך, די לך בקדושה במרכבה שלך, ואין עת לבטל הקליפות רק לעתיד לבא, אל תוסף דבר עוד בדבר הזה, ז"ה נוטרייקון ז"רש ה"מן, שהוא סוד סמאל ובת זוגו:

פרק מח

אופן מח

רצה משה להעביר ד' מלכיות מישראל. זה נרמז במ"ש בעת ההיא, שרמז על חדש אדר שהוא מזלו דג, שנמשלו ישראל לדגים שנאחזים במצודה רעה מעשה אד"ם כדגי הים, וכן דגי"ם נוטרייקון ד' ג'ליות י"שראל אתם קרוים אדם (יבמות ס"א ע"א), ואיתא בזוהר חדש אתבדרון ישראל לד' רוחות לקביל ד' גליות, אות חד בגלותא עמהון, בבבל אות י', במדי ה', ביון ו', באדום ה' אחרונה. ועל זה התחיל משה להתפלל מאחר שאני זכיתי בחיי להשיג ד' אתוון קדישין, גדלך זה י', ידך ה', כמעשיך ו', כגבורתך ה', אם כן באתי להתחנן אל יי' דייקא אעברה נא, שרוצה אני לבטל כל הד' גליות נרמזים במלת נ"א, נ"בוכדנצר א"חשורוש, הרי גם את הארי גם את הדוב הכה עבדך (שמואל א' יז לו), שרמז על נבוכד נצר שנקרא ארי, והוא גלות בבל. אחשורוש נקרא דוב, והוא גלות מדי. גם נרמז במלת נ"א, שר צבא של נבוכדנצר נ"בוזר א"דן, ואח"כ בגלות יון נרמז גם כן

במלת נ"א, נ"יקנור א"נטיוכס, שהם שרי יון. גם גלות אדום נרמז במלת נ"א, נ"ירון קיסר א"ספייאנוס קיסר, הרי שכל הד' גליות נרמזין במלת נ"א. ועל זה בקשו אבות העולם הצילני נ"א מיד אחי (בראשית לב יב), במלת נ"א נרמזין כל ד' גליות. וכן אברהם הפרד נ"א מעלי (בראשית יג ט), יוקח נ"א מעט מים (בראשית יח ד). השיב הקב"ה רב לך, במלת ר"ב רמז לו ב' חורבנות שהחריבו ר"ום ב"בל, בית ר"אשון החריב ב"בל, בית שני החריב ר"ום:

פרק מט

אופן מט

ידוע שיש ק"ך צירופי אלהים, ומשה לא היה יכול להמתיק רק קי"ט צירופים כמנין מע"ט, כמ"ש (תהלים ח ו) ותחסרהו מע"ט מאלהים. זה שאמר הכתוב (ויקרא א א) ויקרא ה' אל משה וגו' מאהל מוע"ד, מוע"ד בגימטריא ק"ך, וזהו א' חסר מן משה, וז"ש מאהל מוע"ד ולא כל מוע"ד, זהו א' זעירא של ויקרא, א' היה חסר מן הצירופים. ועל זה אמר ואתחנן אל ה', שרוצה לעורר הרחמים בעולם, שכל ימיו היה מתעסק להמתיק הדינים, כמ"ש (שמות יט ג) ומשה עלה אל האלהים, ר"ל להמתיק צירופי אלהים. ולכן בעת ההיא כשהיה הוא בן ק"ך שנה, שהם כנגד ק"ך צירופים של אלהים, לכן ביקש באותו עת שהיה בן ק"ך, מאחר שאתה החילות להראות אותי את גדלך, זו מדת טובו שהתחיל להמתיק כחות צירופי אלהים כנרמז במלת ידך החז"קה, חזק"ה בגימטריא ק"ך. לכן אמר א"ת, שהוא לשון אות, רמז על אותיות של צירופי אלהים. והתפלל אעברה נ"א, נוטריקון "נתיב "א' "נ' "אותיות, ר"ל שם של אלהים הוא כלול מעשר, והוא סוד משה (בגמרא חולין דף קל"ט:) משה מן התורה מנין, שהוא ימתיק כל כחות הדין חוץ מאחד, שכן הוא אומר ותחסרהו מעט מאלהים, ר"ל י' פעמים אלהים עולה תת"ס, ומשה לא המתיק אלא תתנ"ט. והשיב בשג"ם הו"א בשר (בראשית ו ג), בשג"ם בגימטריא מש"ה, בש"גם הו"א בש"ר בגימטריא תתנ"ט, וי' פעמים אלהים הם בגימטריא תת"ס, נמצא שחסר לו אות אחת להמתיק כל כחות הדין שיש בי' פעמים אלהים נ' אותיות. ועליהם ביקש אעברה נ"א, ר"ל רוצה אני להעביר הירדן שנקרא כן שמשם יורד דין לעולם, וכן הוא באתוון ירד נון, על נון אותיות של אלהים, שהוא סוד חבל של חמשים אמה לקביל נ' אותיות של שם אלהים בכללות עשר, וכבר הגיע משה לשיעור קומה זה, שהיה אורך י' אמות. ומאחר שאתה החלות להראות לי את גדלך, סוד שיעור קומה של י' אמות של משה, אם כן כשאני אעביר את הירדן, אזי יהיה יכולת בידי להעביר כל נ'

אותיות שהם סוד קווצותיו תלתלים (שיר השירים ה יא), שכתוב בכנפי יונה שבתיבה זו נרמזין כל כחות אלהים, ת"ל ת"ל, בגימטריא י' פעמים אלהים, הם נ' אותיות של אלהים. השיב הקב"ה רב לך, שהמתקת בזה העולם כל כחות חוץ מאחת, אבל עלה ראש הפסגה, כשתעלה אתה אל הר העברים (במדבר כז יב), יהיה לך גם כן כח לתקן אותו הצירוף האחרון, כמו שאמר (דברים לג א) איש האלהים לפני מותו, מאחר שהיה לפני מותו, עלה באותו פרק ראש הפסגה תשלום הצירופים, לכן נקרא איש האלהים, מאחר שהיה לפני מותו מה שלא היה כן כל ימיו:

פרק נ

אופן נ

אמרו רז"ל (נדרים דף ל"ח.) מ"ט שערי בינה נמסרו למשה, ועליהם אמר אתה החלות להראות, ב' פעמים א"ת, רומזין על אותיו"ת התור"ה, כי מלת א"ת נוטרייקון א"ותיות ת"ורה, שהם נחלקים לשני חלוקות, חלוקה האחת הם כ"ב אותיות התורה מא' ועד ת', שכנגדן יש כ"ב צינורות בעולם, שכל אות מן האותיות צינור אחד שמשם יורד השפע לעולם, והוא סוד ב"ך יברך ישראל (בראשית מח כ), ר"ל כ"ב אותיות התורה יורדין כ"ב צינורות לעולם, כמבואר בפרדס שער הצינורות. ויש גם כן כ"ז אותיות עם אותיות מנצפ"ך, שהם ה' גבורות, כנגדן יש כ"ז צנורות בעולם. וכן יש כ"ז מילואי השם של הויה, י"ג נגלין וי"ד נסתרים, וסימן פי יגי"ד תהלתך (תהלים נא יז), במלת יגיד שהוא ב' תיבין י"ג י"ד, והסוד מ"ט שערים שנחלקו לכ"ב ולכ"ז. ועל זה אמר מאחר שאתה החלות להראות לי מ"ט שערים שהם נחלקים, כ"ב אותיות התורה מסטרא דימינא, זה שאמר את גדלך זו היא מדת טובך שכנגדן כ"ב צנורות, ואחר כך כ"ז אותיות התורה א"ת ידך החזקה, ר"ל אותיות התורה מא' ועד ת' שנרמזין במלת א"ת עם ה' אותיות מנצפ"ך, (שאותיות אלו של מנצפ"ך מורים על הגאולה, כדאיתא בפרקי דר"א (פמ"ח) ומובא בילקוט פרשת לך לך (ילקו"ש רמז ס"ד), וכן במדרש רבה (במ"ר פי"ח כ"א) ובתנחומא פרשת קרח [סי' י"ב], שהיא ידך החזקה ה' גבורות. ועל זה אמר אשר מי אל שיעשה כמעשיך לקביל כ"ב צינורות, שבהם רכב אלהים רבותיים (תהלים סח יח), שהם מעשה מרכבה של הקב"ה שהשכינה שורה בכ"ב אלף (יבמות ס"ד ע"א), כנגד כ"ב אותיות התורה, בגבורתך כנגד כ"ז צנורות שבהן נכללין ה' גבורות, ולכן אעברה נא מאחר שחסר לי נוטריקון של נ'א, 'נתיב 'אחד למפרע 'אותו 'נתיב 'נקרא 'איתן, שכן כתיב בסבא משפטים (זוהר ח"ב ק"י ע"ב) אותה נתיב לא ידעו עיט (איוב כח ז) שלא

השיג משה, נקרא איתן. וז"ש וישב הים לאיתנו (שמות יד כז), ר"ל התורה היא ארוכה מארץ מדה (איוב יא ט), שלא השיג משה בזה העולם רק מ"ט שערים כמנין מד"ה, אבל באמת נתיב אחד שהוא שער נ' לא השיג. ועל זה אמר רחבה מני י"ם, שאותו נתיב החמשים הוא משלים החשבון של י"ם. לזה אמר וישב הים, במה משיב הים שיהיה מלא על כל גדותיו, לאיתנו ר"ל עם שער איתן שנעלם ממשה הוא שער העליון, וסגר עליהם המדבר שלא השיגו שום אדם. ולכן התחיל משה ואתחנ"ן בנ' ארוכה, שרצה עתה להשיג שער הנ', ולזה רצה משה ליכנס לארץ ישראל, כי שם רצה להשיג נ"א "נתיב "אחד "אותו "נתיב "נקרא "איתן. וזה רמז במלת הארץ הטוב"ה, בגימטריא כ"ז, ההר הטו"ב, בגימטריא כ"ב. שרמז על אלו התרין חלוקות אותיות, שהם חשבון שערים כ"ז וכ"ב הם מ"ט שערים, ועתה רוצה להשיג הלבנו"ן, שהוא נתיב לא ידעו עיט נקרא לבנון. השיב לו הקב"ה רב לך, אי אתה צריך לזה כניסת ארץ ישראל, אבל תשיג גם כן שער החמשים בכאן, ועלה אתה בכאן ראש הפסגה שהוא רומז על שער איתן, שהוא ראש לחמשים שערים:

פרק נא

אופן נא

איתא בספר סודי רזי שחיבר בעל הרוקח, החמה יש לה ד' פנים מכל ד' רוחות שהם ד' תקופות, תשרי פניה קר ולח, טבת קר ויבש, ניסן חם ולח, תמוז חם ויבש. ולפי שיש מלאך ממונה על החמה ושמו גלג"ליא"ל, ומלאך הממונה על לבנה שמו אופניא"ל, וזה שאמר בלק מתחלה לבלעם ארה לי (במדבר כב ו), שראה שישראל הם מאור הקטן ויהושע פני לבנה (כמאמרם ז"ל בב"ב דף ע"ה.), לכן אמר לשון ארה, שכן אר"ה נוטריקון "אופניאל "ראש "הירח, וכן אר"ה בגימטריא כ"ח אופני"אל, שכן כ"ח עתים יש לירח, ועליו אמר בלק כלחוך השור (במדבר כב ד), שהוא יהושע בכור שור, ובלעם אמר לקלל משה בעצמו שהוא פני החמה, שממנו היה מתירא בלק שאמר כי רב הוא, על מאור הגדול שהוא פני חמה, לכן לא רצה לקלל רק יהושע שבא מיוסף שנקרא שור, ועליו קאמר אר"ה, ז"ש אולי אוכל נכה בו, כמו שאמרו בב"ק דף קט"ו (ע"א) שמנכין את הדמים, אבל על החמה שהוא מלך בגדוד, היה מתירא ממנו. ובלעם שהיה גבה רוח ושונא את ישראל יותר מבלק, רצה לשלוח יד בחמה עצמה, לכן אמר קבה, שנרמז בה מלאך הממונה על החמה שנקרא גלגליא"ל, שהוא כלול מן ק"ז כחות כמנין קב"ה. ובלק חשב שעבור זה לא בא בלעם, לפי שבקש ממנו דבר קטן, ולכן שלח אחר כך קב"ה.

והשיבו הקב"ה (במדבר כב יב) לא תאור את העם שהם פני לבנה, כי ברוך הוא קאי על משה רבינו שהוא פני חמה (כ"ש בב"ב דף ע"ה), ולכן אמר בלעם בלק שלח אלי לכה ארה ל"י, במלת לי נרמז "לבנה "ירח, ואני אמרתי לקלל גם כן החמה בעצמה, ואמרתי קבה לקלל גם משה שהוא חמה, מה אקוב וגו' (במדבר כג ח), זה שאמר (במדבר כג ט) כי מראש צורים אראנו, רואה אני זכותו של משה, שבשבילו נברא העולם בראשית בזכות משה (עיין ב"ר פ"א ד'), ועליו קאמר מראש צורים אראנו, ומשה הוא ראש לכל היצורים והוא פני החמה, והנה זה סוד מסוה שזכה בו משה (שמות לד לג) שסודו מה, בזוהר פרשת יתרו (זוהר ח"ב ע"ט ע"א, שם זוהר ח"ב קצ"ז ע"א) משה נקרא מה, וזכה לפני חמה שהוא סוד מלאך הממונה על החמה שנקרא גלגליא"ל, וז"ש גלגליא"ל גלגל חוזר בעולם, ר"ל משה הוא כלל העולם, כמו שאמר ויזכור ימי העולם משה עמו (ישעיה סג יא), וגם משה הוא סוד "מטטרון "שר "הפנים, כי גלגל במילואו כזה גימ"ל למ"ד גימ"ל למ"ד, עולה במספר מטטרון, וגלגל הוא סוד מסו"ה, דהיינו ס"ו בחשבון גלגל נכנס בתוך שם של מ"ה שהוא משה, נמצא שסוד גלג"ל הוא חוזר בעולם, ובזה רמזו רז"ל פני משה פני חמה, שפני חמה הוא מלאך הממונה על החמה שנקרא גלגל, ובו זכה משה בסוד מסו"ה. ועל זה התחיל משה מאחר שאתה החלות להראות את עבדך, מתחלה זכיתי לס"ו אורות שהוא סוד גלגל במסוה, על זה אמר את גדלך. ואחר כך זכה משה שקראו הקב"ה עבד, כמו שאמר לא כן עבדי משה (במדבר יב ז), ובמילת עבד זכה אז לי' כחות של גלגליאל, שכן עב"ד בגימטריא ע"ו. על זה אמר את ידך החזקה, במה שהחלות להראות את עבדך וקראתי אותי עבד, בזה זכיתי עוד לי' כחות של מלאך הממונה על החמה, ועוד חסרים ממנו ל"א כחות של אותו המלאך, לכן אמר אשר אשר מי א"ל בשמים ובארץ, רמז על אלו הכחות ל"א שיש למלאך גלגליא"ל שלא זכה בו משה, לכן רצה ליכנס לארץ ישראל ולהרוג ל"א מלכים, ובזה יהיה שלם בכל ק"ז כחות של גלגליא"ל. השיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל די לך בסוד גלגל שיש לך בסוד מסו"ה, אל תוסף דבר אלי, ר"ל (א"ל) [אל"י]דייקא. שתרצה להשלים אותיות ל"א לגלגליא"ל, וזהו אל"י שיהיה אל"י, ודייקא על ג' אותיות הנשארים מן מלאך גלגליא"ל צו את יהושע וחזקהו באלו ל"א כחות, שיהרוג הוא ל"א מלכים:

פרק נב

אופן נב

אמרו רז"ל בזוהר פרשת תרומה עמוד רע"ח (זוהר ח"ב קנ"ו ע"א) שמשה מת בשבת.

עליו קאמר בעת ההיא, על עת רצון שאמרו במנחה בשבת דמתגליא מצחא קדישא, ובכל ימות החול באותו פרק מדת הדין שורה, שאז ויצא יצחק לשוח בשדה (בראשית כד סג) שהוא מדת הדין. ורצה משה ליכנס לארץ ישראל ולתקן א"ל זוע"ם בכל יום (תהלים ז יב), לפי שג' סעודות של שבת הם ג' אבות (עיין שבת קי"ח ע"א), לכן הזכיר ג' אבות בפסוק ראשון, שהם כנגד ג' סעודות שאין למעלה מעונ"ג (ספר יצירה), שהוא סוד "עדן "נהר "גן, שבס"ת אלו נרמז "נשמה "רוח "נפש. ועל כן אמר משה מאחר שכבר החלות משעת בריאתו, שבא משה לעולם מן המים משיתיהו (שמות ב י), להורות שהוא יתקן חסד בעולם, ז"ש את גדלך. וזהו החלות להראות לי מיד לביאתי לעולם מדת חסד היא מים, לתקן ידך החזקה שהוא דין, אשר מי אל רומז על אל זועם בכל יום, לכן אעברה נא, כשאהיה בארץ ישראל דתמן חסד אל כל היום (תהלים נב ג) וכ"א שם בארץ ישראל אתקן אני חלוקי שהוא פרגטוטין שלי (שמו"ר פכ"ג ג'), נרמז במלת א"ז שבכאן "אל "זר "אל "זועם ר"ת של א"ז, ובארץ ישראל שם יהיה "אהבה "זכות. השיב לו הקב"ה רב לך לבטל כחות הדין עתה, עלה ראש הפסגה. וכאן נרמז שמת משה בשעת מנחה בשבת, (בזוהר פרשת תרומה עמוד רע"ח, וכן כתבו התוספות במנחות דף ל' [ע"א ד"ה מכאן], ובתשובת מהר"ם סי' י"א, וספר חסידים סימן שנ"ז, ומבואר בטור אורח חיים סימן רצ"ב), דמתגליא אז מצחא קדישא. והוא נרמז במלת ראש הפסגה, כי פדחת שהוא סוד מצח, הוא ראש של אדם בגובה אפו, ולפי שבמנחה בשבת הוא עינא פקיחא ולית ליה גבין, והוא סוד דג שצריך לאכול בג' סעודות בשבת, כי שם מגולגלין נשמות של צדיקים, דכתיב כל דגי הים יאסף להם (במדבר יא כב), וכדאיתא בזוהר סוף שמיני (זוהר ח"ג) שתלמידי חכמים כתיב גבייהו אסיפה. ואפשר שזה סוד בעת ההיא שרמז משה, ר"ל במנחה בשבת שהוא סוד עינא פקיחא, ולכן אמר משה שלויתן שהוא הדג שמע הקב"ה תפלתו, ולי אין אתה שומע (ילקו"ש רמז תתי"ד). וזה נרמז באותו עת שהוא מנחה בשבת, שהוא סוד דג עינא פקיחא, ולכן באותו פרק אמר הקב"ה ראה בעיניך, שזכה משה לעינא פקיחא וראה מסוף עולם ועד סופו, ולפי שמשה פני חמה (ב"ב ע"ה ע"א) כמו שאמר לעיל, שיש לחמה ד' פנים מכל צד של ד' רוחות, ולכן אמר הקב"ה בכאן ד' רוחות, רמז בהן שם של הויה ב' פעמים, "ימ"ה "וצפונ"ה הרי פעם אחת, ואחר כך ת"ימנ"ה "ומזרח"ה, הרי פעם שנייה שם של הוי"ה:

פרק נג

אופן נג

זכה משה להבין סודות האותיות של תורה, אבל על תכונות הנקודות שהם נרמזין בחכמה עליונה, לא יכול לעמוד על תכונתו. ולכן רצה לבא לארץ ישראל שהיא ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד מראשית השנה (דברים יא יב), ראשי"ת דייקא שהם סוד ראשית חכמה (תהלים קיא י), ולפי שיש בנקודות של האותיות כ"ח אתוון, לכן כ"ח פעמים ראשית בתורה. על זה ביקש משה מאחר שהחלות להראות את גדלך, שהם סוד אותיות התורה כנרמז במלת א"ת, על אתוון רברבין מסיטרא דחסד אמר גדלך, על אתוון זעירין מסיטרא דנוקבא דין אמר את ידך החז"קה, וב' אלפי ביתי"ן אילין הם סוד שמים וארץ, כמו שאמר בראשית ברא אלהים את (בראשית א א), נרמזין בראש אתוון ב' בית"ן ב' אלפין כדאיתא בזוהר עמוד יט (זוהר ח"א ג' ע"ב), את השמים שמים נבראו באותיות התורה מא' ועד ת' רמז דתפארת, את הארץ היא סוד מלכות דתמן אתוון זעירין. לכן אמר משה אשר מי אל בשמים ובארץ, על ב' רתיכין אילין חיות גדולות עם קטנות. לכן התפלל מאחר שזכיתי אל אותיות התורה, אעברה נא כשאני אעבור בארץ ישראל, יהיה לי גם כן השגה בסוד נקודות של תורה הנרמז במלת נא נ"קודות א"ותיות, ולזה צריך אני לראות את הארץ הטובה, כי אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ח ע"ב), ר"ל שם אשיג סוד החכמה דתמן נקודות של תורה, אבל האותיות הם בינה, ועל זה אמר ההר הטוב הזה והלבנון, שם אשיג נקודות ואותיות, ונרמזין במלת לבנו"ן, ל"ב נתיבות חכמה דתמן נקודות, נ' שערי בינה הם אותיות. השיב לו הקב"ה יותר מזה אתה יכול להשיג בכאן, והם סוד טעמים נקודות אותיות, נוטריקון של טנ"א "טעמים "נקודות "אותיות, בכתר זכה משה גם לטעמים. ועל זה אמר רב לך, ר"ל רב טוב הצפון לך שהוא סוד כתר, ויותר גדול מזה עלה ראש הפסגה, שהם סוד תגין שבתורה שהם על ראשי האותיות, והם סוד ראש הפסגה יותר גבוה מן טעמים:

פרק נד

אופן נד

רצה משה לעלות לעולם הבריאה דתמן אל שדי, ובעולם היצירה אל הוי"ה, ובעשיה אל אדנ"י. והנה מתחלת שליחותו אמר הקב"ה למשה של נעליך (שמות ג ה), שהם סוד ב' כרובים בעשייה וביצירה. מ"ס בלוחות שהם "מטטרון "סנדלפון, ר"ת "מנעל "סנדל, (וכתב בעל עשרה מאמרות במאמר חיקור דין שמטטרון תופר מנעלים), כנגד

זה אמר שני שדיך כשני עפרים (שיר השירים ז ד), תעיין במלת שני שדייך, שדרשו רז"ל (מדרש חזית) שהם ב' לוחות שהם כנגד שמים וארץ, שני שדיך בגימטריא מ"ס, "מטטרון "סנדלפון. ועל זה אמר בכאן אתה החילות להראות אותי עולם העשייה דתמן סנדלפון, ושם בעולם העשייה מנהיג אל אדני כמנין עבד"ך, ואחר כך על עולם היצירה דתמן מטטרון, ומנהיג אותו שם א"ל יה"וד, כמנין גדל"ך, והן הן ב' לוחות. ולכן אמר לשון החלות, שהוא בהיפוך אתוון הלחות. ז"ש את ידך החזקה, שהוא איתמר על הלחות (שמו"ר פמ"ו ג') וכל י"ד החזקה (דברים לד יב), וכן י"ד פעמים לוחות בתורה. והנה ביקש משה לעולם שכולו טוב ואין שם קליפה, לכן אעברה נא אל ארץ ישראל ארץ הטובה ההר הטוב, ואזכה לעולם שכולו טוב. השיב לו הקב"ה רב לך, רב טוב הצפון יהיה לך בכאן, ואין צריך עבור זה לבא לארץ ישראל, צו את יהושע הוא סוד צ"ו, שהוא בגימטריא אל אדני שהוא בעולם העשייה, וחזקהו מן עולם העשייה לעלות לו ליצירה, ואמצהו גם כן בתרי כרובין, כי הוא יעבור והוא ינחיל, שיהיה לו השגה בתרין כרובים אשר אתה רואה:

פרק נה

אופן נה

זכה משה להשיג ד' עולמות, שיש בכל עולם שם של הוי"ה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, שיש בהן אותיות בשם של ע"ב, ד' אותיות הפשוט וי' מילוי, ומילוי דמילוי כ"ח, הרי מ"ב. וכן גם כן בס"ג. וכן גם כן במ"ה. הרי ג' פעמים מ"ב כמנין קכ"ו, שזכה משה לעלות לשמים ג' פעמים מ', הרי ק"ך. וו' ימים של ראש חודש סיון שעלה וירד בכל יום, הרי קכ"ו. על זה אמר אתה החלות להראות את גדלך, ר"ל אותיות שם של הוי"ה, שאמר מתחלה ואתחנן אל יהו"ד, על שם של הוי"ה כשמגדלין אותיות שם של הוי"ה, הרי הם סוד קכ"ו ימים שהיה משה בהר לקבל הלחות, עד שהוריד הלוחות שניות ביום הכיפורים. זה שאמר את ידך החזקה על הלוחות השניות שהביא ביום הכפורים שהוא דרגא דמ"י (שמו"ר פמ"ו ג'). זה שאמר אשר מ"י אל בשמים ובארץ, שבאותו יום חסד אל כל היום בעת רצון, ובזה זכה להשגת קכ"ו אותיות של ג' שמות, שהם בסוד ג' אותיות השם, י' תמן שם של ע"ב גדלך, ה' תמן ס"ג ידך החזקה, ו' של מ"ה תמן אל בשמים ובארץ, לכן אעברה נא את הארץ, דתמן שם של מ"ב שיש במילוי של ב"ן, ובמילוי ג"ל אותיות ג"ל עיני ואביטה (תהלים קיט יח), זה שאמר ואראה את הארץ, שם אביט"ה אותיות הארץ שהוא סוד שם של בן שהוא במלכות, ולכן מן ואתחנן עד והלבנון מ' תיבות, רמז על מ'

יום שעלה להר. השיב הקב"ה רב לך השגה יש לך בכאן בכל הד' שמהון, ובזוהר פרשת ויצא עמוד שי"ח (זוהר ח"א רס"ז ע"א) משה נקרא בר בהיפוך אתוון ר"ב, ועל זה אמר רב לך, שגם אותו השם שהוא ב"ן יש לך, עלה ראש הפסגה וראה בעיניך ימ"ה וצפונ"ה תימנ"ה ומזרח"ה, שם רמז ב' פעמים שם של הויה, שהוא סוד שם של ב"ן תוכו כברו שזכה משה לתרווייהו:

פרק נו

אופן נו

במלת ידך החזקה רמז משה כל מלואי אותיות של ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, דהיינו ג' פעמים מ"ב שהם קכ"ו אותיות, ובשם של ב"ן מילוי דמילוי יש בה ל"ג אותיות, צרף יחד קכ"ו ול"ג הרי קנ"ט, כמנין יד"ך החזק"ה. על זה אמר ואתחנן אל ה', על מלואי שם של הויה, מאחר שהחלות להראות לי א"ת, ר"ל אותיות של שמות הויה שנרמז במלת גדל"ך, שהם אבני מלאים ואבני שהם בהיפוך אתוון משה, ומה הם המלואים, הם אותיות כמנין יד"ך החזק"ה שהם קנ"ט, לכן מבקש אני להשיג יותר. השיב לו הקב"ה רב לך, שכרך הרבה מאד (בראשית טו א) נוטריקון שה"ם, שהוא בהיפוך אתוון משה, ר"ל לך באותיות שלך רמוז לך נוטריקון של משה, שהוא נוטריקון "שכרך "הרבה "מאד, בזה אתה רואה רב טוב הצפון. ועל זה אמר בפסוק מה רב טובך אשר צפנת ליריאיך (תהלים לא כ), ר"ל משה נקרא מ"ה (זוהר ח"ב קצ"ז ע"א), כמ"ש מה שם בנו (משלי ל ד), ובשם של משה נרמז בו רב טוב הצפון, זה שאמר ליריאיך, ר"ל בשם של יראיך שהוא משה, נרמז בו מה "ששכרו "הרבה "מאד:

פרק נז

אופן נז

איתא במדרש פרשת וזאת הברכה (דב"ר פי"א י') ששני מלאכי שרת באו למשה, מיכא"ל וגבריא"ל. הנה רצה משה לכנוס לארץ ישראל ולהשלים כל ד' רגלי המרכבה, שהוא סוד מרכבו ארגמ"ן (שיר השירים ג י), כמ"ש הקב"ה לאברהם אנכי מג"ן לך (בראשית טו א) שהם שלשה אנשים נצבים עליו (בראשית יח ב) ג' גווני דעינא, מיכאל גוונא לבן, גבריאל אדום, אוריאל נוריאל גוונא ירק, אם החסד גובר נקרא אוריאל, ואם הדין גובר נקרא נוריאל. ועל זה אמר משה אתה החלות להראו"ת, בגימטריא מרכב"ה שלימ"ה. והנה בשעת מעמד הר סיני איתמר ומשה נגש אל הערפל (שמות כ כא), גש לא נאמר

אלא נג"ש, מלמד שמיכאל וגבריאל הגישו את משה לערפל כדאיתא במדרש רבה (פרקי דר"א פמ"א). והכונה לפי שבמלת נגש נרמז מיכאל וגבריא'ל חושבן דדין כחושבן דדין, הערפל בגימטריא שכינה, הרי שלא זכר רק ב' מלאכים מן מרכבה של ארגמ"ן. וכן בשעת הר סיני איתא במדרש רבה שמות פל"ג (שמו"ר פל"ג ד') ומלאכי צבאות (תהלים סח יג), אל תקרי מלאכי אלא מלכי צבאות, מלמד שמיכאל וגבריאל שהם המלכים מן המלאכים הם ידודון ידודון, הרי שלא זכר גם כן רק מיכאל וגבריאל. ועתה התפלל משה מאחר שהחלות להראות לי מרכבה שלימה, וחזר ומפרש את גדלך מימין זה מיכאל, ידך החזקה משמאל גבריאל, ובפסוק עצמו חוזר ומפרש מי הם, כנגד גדלך אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, דהיינו מיכאל שנקרא כן על שם שהוא מעיד על הקב"ה, מיכא"ל שעל הים אמר מ"י כמוך באלים (שמות טו יא), ולבסוף אמר אין כא"ל (דברים לג כו), הרי מיכא"ל. אשר יעשה כמעשך וכגבורת"ך הרי גבריאל, ועתה התפלל משה שרצה להכניס לארץ ישראל אעברה נ"א, רוצה אני להעביר נ' של נוריא"ל, שהוא מורה על גבורת הדין נהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי, ואעשה א' של אוריא"ל במקום נוריא"ל, זה שאמר וארא את הארץ שהוא רמז על אור של ארץ ישראל. או הכוונה מתחלה לא קחשיב רק מיכאל וגבריאל, אם אעברה בארץ ישראל אזי אשלים מרכבה של ארגמ"ן, דהיינו נ"א נוריא"ל אור פניאל, כדאיתא בתיקונים (תיקו"ז ע קכ"ז ע"א) א' של ארגמ"ן מורה על אור פניאל, וארא את האר"ץ שהוא רפא"ל שהוא מלאך של השכינה במערב, ורפא"ל הוא במערב המרכבה. השיב לו הקב"ה רב לך, הרב שלך שהוא זגנזגא"ל הוא יבא עליך, כמו שכתוב תרגום יונתן בפרשת שמות בפסוק (שמות ג ב) וירא אליו מלאך ה' בלבת אש, זגנזגא"ל רבו של משה. וכן במדרש רבה סוף פרשת וזאת הברכה, כשהגיע זמנו של משה למות, באו ג' מלאכים מיכאל מימין, גבריאל משמאל, זגנזגאל מלפניו, וסימנם אל יחסר המז"ג (שיר השירים ז ג). אם כן מאחר שהרב שלך אצלך, אל תוסף וגו'. או יאמר ד' שרי התורה הם, וסימנם הנצנים נראו בארץ (שיר השירים ב יב), הם שרי התורה, עת הזמיר הגיע, במלת זמי"ר נוטריקון זגנזגא"ל מיכא"ל יופיא"ל רזיא"ל. וד' אלו נרמזין בכאן במלת ר"ב לך, מיכא"ל זגנזגא"ל בגימטריא ר"ב, שכל אחד מהם עולה מספר ק"א, שכן אמרו רז"ל [בעירובין דף נ"ד (חגיגה ט' ע"ב)] אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים למאה ואחד. וז"ש דבר צוה לאלף דור (תהלים צה ח), ר"ל כשלומד כמנין צו"ה, תתקיים לאלף דור. ז"ש לב חכם ישכיל פיהו (משלי טז כג), פיה"ו עולה ק"א. וז"ש תורה צו"ה לנו (דברים לג ד). והטעם של ק"א, כי ב' שרי התורה אילו, חייליהם הם מאה ואחד, והוא נעלם של משה כזה מ' י"ן א' עולה ק"א, הרי החכמה שהוא משה

מאי"ן תמצא (איוב כח יב), ר"ל נעלמו של משה מא"ין, ז"ש מאי"ן יבא עזרי (תהלים קכא א), שהוא על עזר התורה, כמו שנאמר למס מרעהו חסד וגומר (איוב ו' יד), האם אי"ן עזרתה בי מיד ותושיה נדחה ממני (שם). וזה גם כן נרמז במלת רב לך, ר"ל באותו שם שלך, תמצא רב שלך שהוא עולה מאה ואחד כמנין רבו, ולכן גם כן נרמז בנעלם של משה מיכא"ל, ר"ל כל זמן שהיה משה חי, לא היה יכול מיכאל להנהיג את ישראל, כמ"ש משה אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה (שמות לג טו), על שאמר הקב"ה הנה אנכי שולח מלאך לפניך (שמות כג כ), הוא מיכאל, כמבואר פרשת כי תשא במדרש רבה (שמו"ר פמ"ה ג'). אבל כשנעלם משה, אז בא מיכאל. וכן בפרשת תצוה שנעלם שם של משה, יש בו ק"א פסוקים כמנין מיכאל, כי כשנעלם משה בא מיכאל, גם זה נרמז במלת רב לך, משה נוטריקון "מיכאל "שר "הגדול, ועליו נאמר רב לך שהוא השר הגדול, כמו שנאמר בדניאל (יב א) מיכאל השר הגדול וגו', והוא השר הגדול שבמלאכים. והנה משה דחה המלאך הגדול ברקיע, יהיה פירוש רב לך, מה שהיה לו להנהיג לשר הגדול שהוא מיכאל שהוא נקרא רב לך, אותה ההנהגה היתה לך, אבל צו את יהושע, שבימי יהושע אמר מיכאל עתה באתי (יהושע ה יד, עיין ב"ר פצ"ז ג'), משה רבך דחה אותי. ולפי מה שאמרתי שד' שרי פנים הם נרמזין במלת זמי"ר, ד' אלו נרמזין בכאן, במלת ר"ב נרמזין זגנזגא"ל מיכא"ל, ובמלת יהושע בגימטריא יופיא"ל ורזיא"ל, כנגד אלו ד' מלאכים אמר ראה בעיניך ימה וצפונה תימנה ומזרחה, שהם כנגד ד' רוחות העולם, וכן סדר המשנה אמרינן (בעירובין דף נ"ד:) שכל אחד שנה פרקו ד' פעמים, לקביל ד' שרי פנים אלו. ולפי שהמרכבה היא נרמזת בגוונא דעינא, לכן אמר משה ואראה את הארץ, ר"ל בארץ ישראל שם יהיו ד' גוונין דעינא אצלי דתשלום המרכבה. ועל זה השיב לו הקב"ה שבכאן יהיו גם כן גוונא דעינא בשלמותא, וראה בעינך ד' רוחות שהן לקביל ד' אתוון של הוי"ה, כמ"ש ואתחנן אל ה', שאנו מתפללין בשם ה' מימיני מיכאל י', ומשמאלי גבריאל ה', ומלפני אוריאל ו', ומאחורי רפאל ה':

פרק נח

אופן נח

איתא בכנפי יונה (חלק ג' סימן נו) שרפ"ח ניצוצים, הם שברי כלים שנפלו לתהומא רבא, והרמז רוח אלקים מרחפ"ת על פני המים (בראשית א ב), כי המים הזדונים הן הקליפות, וסימנך מרחפ"ת רפח מת, כי שבירתן זו היא מיתתן, וישראל כשהיו במצרים העלה משה מהם ר"ב ניצוצים, אבל פ"ו לתשלום רפ"ח לא היה יכולת למשה להוציא

מכור הברזל, ז"ש גם ערב ר"ב עלה אתם (שמות יב לח), ר"ב דייקא ולא יותר הם אותיות המעורבין, אבל משה עלה אל האלהי"ם (שמות יט ג), שהם סוד פ"ו ניצוצים הנשארים. וזה שאמר הכתוב וחוש"ך ע"ל פנ"י תהו"ם, ס"ת כלים, שהם רפ"ח, ומהם לא היו ישראל יכולין לעלות פ"ו מנין אלקים, זה שאמר הכתוב ורוח אלקים מרחפת, ר"ל שנשארו מנין אלהים מן רפ"ח מת, ובא משה שנקרא מים, ז"ש על פני המים שהוא משה, כתיב ביה כי מן המים משיתיהו (שמות ב י), שעלה אל אלקים לקבל התורה, ז"ש ויאמר אלקים יהי אור (בראשית א ג), שהוא קבלת התורה, אז וירא אלהים את האור (בראשית א ד), את האור בגימטריא משה רבינו, שהוא כולל תרי"ג מצות, שכן משה במילואו מ"ם שי"ן ה"ה, עולה תרי"ג, כתיב גביה (שמות ב ב) ותרא אותו כי טוב הוא, ויבדל אלקים שרצה להבדיל ניצוצות שהם כמנין אלקים, ולא היה יכולת בידו רק ותחסרהו מעט מאלהים (תהלים ח ו), וענין רפ"ח הם ד' פעמים ע"ב, ומזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ ישראל כדי להוציא פר"ח, כמו שנאמר יציץ ויפרח ישראל (ישעיה כז ו), ורצה לתקן ימי שנת החמה, שהם עולים לחשבון רפ"ח כשתסלק ימים שמקריבין מוסף, וכן אמר במזמור שיר ליום השבת, שאותו המזמור אומרת הנשמה ביום יציאתה מן הגוף כדאיתא בספר התמונה, צדיק כתמר יפרח (תהלים צב יג). מה שביקש משה ליכנס לארץ ישראל, היתה כוונתו שיפרח כתמר, ר"ל להעלות ניצוצי רפ"ח, ואיתא בכנפי יונה (חלק ד' סימן טו) כשאמר משה סלח נא לעון העם הזה (במדבר יד יט), נתכוין להתפלל על רפ"ח ניצוצין אלו, שכן לעו"ן הע"ם הז"ה בגימטריא רפ"ח, ואמר סל"ח שהוא בגימטריא חסד ע"ב כ"ו שהוא שם של הויה. וכן בכאן הזכיר שתי שמות אלו ואתחנן אל ידוד, הרי הויה, אשר מי אל הרי חסד אל, כי ב' שמות אלו אל ידו"ה ויאר לנו (תהלים קיח כז), שמוציא לאור הניצוצות והאורות שנפלו בעמקי הקליפות. ועליהם אמר כאן מאחר שאתה החלות להראות את גדלך, שהם אותיות מן רפ"ח, שהן עולים ד' פעמים חסד כנרמז במלת גדל"ך, (וכן מלת גדל"ך עולה כמנין א"ל ידו"ד), ואת ידך החזקה, הם אותיות הנשארים בעמקי הקליפה שהם ביד חזקה, אעברה נא רוצה אני עתה להעביר ולתקן מה שהתפללתי כשאמרתי סלח נא לעון העם הזה, שהם על רפ"ח ניצוצים, באתי גם כן עתה להתפלל עליהם, ובזה צריך אני זכות ארץ ישראל, לכן וארא את הארץ. השיב הקב"ה אתה אומר החלות, כאלו התחלת לתקן אותם, הלא רב לך הלא כבר העלת ר"ב ניצוצין מן רפ"ח, אל תוסף דבר אלי עו"ד בדב"ר בגימטריא רפ"ח, קרית מלך ר"ב כתיב (תהלים מח ג), עתה די לך בעליית רב ניצוצין. וז"ש אל תוסף דבר, ר"ל

שנתכוין משה גם כן לתקן אותן רפ"ח שאין להם תקנה בקרבן מוסף, וז"ש אל תוסף וגו' עו"ד בדב"ר, דייקא על אותן ימים שאין בהם מוסף:

פרק נט

אופן נט

ראה משה מעלות שלשה רגלים, שהרי מלאך ה' שעמד לבלעם בדרך לשטן לו, אמר למה הכית זה שלשה רגלים (במדבר כב כח), שאתה רוצה לעקור אומה החוגגת שלשה רגלים (תנחומא בלק סי' ט'), בזה ראה שאין למעלה ממצוה זו. לכן אמר בעת ההוא, וקרינן ההיא, באותו עת שהראה לבלע"ם ב"ן בעו"ר כנרמז במלת בע"ת הכי הוי. ועל זה אמר ה' אלהים, שכן המועדים הם לבינה שנקראת אימא, כמ"ש בכנפי יונה על פסוק (ויקרא כג ד) א'לה מ'ועדי ה', ר"ת אמי. לזה אמר את גדלך זה פסח מסיטרא דאברהם, ידך החזקה שבועות התורה מפי הגבורה שמענו (שבת פ"ח ע"ב), אשר מי אל זה יעקב ויעקב נסע סכתה (בראשית לג יז), לכן התפלל אעברה נא וארא את הארץ, בזה אקיים מצות שלש פעמים בשנה יראה (שמות כג יז). וזה נרמז במלת וארא את הארץ, כמו עם הארץ, כשאהיה בארץ אז אקיים אני מצות ראיה. ועל זה אמר משה בשעת מותו פסוק (תהלים קטז ט) אתהלך לפני ה' בארצות החיים, כדאיתא במדרש רבה פרשת וזאת הברכה (דב"ר פי"א ה') אמר ר' יצחק היה משה מסיח עם נפשו וכו', ואמרה הנפש אתהלך, וע"ש) מתחלה אמר משה לנפשו שובי נפשי למנוחיכי (תהלים קטז ז), ואחר כך בא לתרץ למה סירב כל כך, ורצה ליכנס לארץ ישראל בחיו וכי לאכול מפריה היה צריך (סוטה י"ד ע"א), על זה השיב אתהלך לפני ה', מה שרציתי להלך לארץ ישראל, הוא מטעם בארצות החיים, במלת בארצות בגימטריא ג' פעמים רג"ל, שהוא עולה תרצ"ט כמנין בארצו"ת, זה היה כוונתי לילך לפני ה' לראות פני שכינה, כי המועדים הם בסוד אותיות ההויה, כמ"ש ואלה מועדי ה' דייקא. ועל זה אמר גם כן בכאן וארא"ה א"ת האר"ץ, גם כן בגימטריא ג' פעמים רג"ל עם ב' תיבות את הארץ, ובזה רמז גם כן שרצה להעביר מחשבת בלק ובלעם שאמר לכה ארה לי (במדבר כג ז). זה שאמר אעברה נא, רוצה אני להעביר דעת רשעים הדורכים קשת על ג' רגלים של ישראל, ובמלת אעבר"ה בגימטריא בעו"ר. וזה נרמז גם כן על בלק שאמר אר"ה לי, נשתיירו אתוון ע"ב שהוא סוד חס"ד, שרצה משה להגביר ע"ב גשרים במדת חס"ד א"ל, ולבטל כח ארה כשיבא לארץ ישראל. או אלו ע"ב נרמזו תרין נחשים של בלק, אחד נחש עקלתון, והב' נחש בריח (ישעיה כז א). נמצא במלת אעברה נא, מה שרצה משה

להעביר תמן ארה דרגא דבלק, נשתיירו אתוון ע"ב נוטרייקון ע"קלתון ב"ריח, וזה סוד דאיתא בספר ר"א מגרמיזא מלאך של חדש תמוז נקרא תענב"ן, שהוא לדעתי נוטרייקון למפרע נ"חש ב"ריח נ"חש ע"קלתון ת"נין. ועל זה אמר והלבנון, שרמז במלת לבנ"ן על בלק שעולה מנין לבנ"ן. והשיב הקב"ה רב לך יהושע וחזקה"ו בגימטריא בלק, ואמצה"ו בגמטריא בלע"ם, הוא יתקן אותם:

פרק ס

אופן ס

איתא במדרש פרשת וזאת הברכה (דב"ר פי"א י') ששאל הקב"ה למשה למה הוא מבקש כל כך כניסת ארץ ישראל, והשיב לו שהוא מתיירא מפני מלאך המות. והנה לפי זה כוונת משה היתה לתקן חטא של אדם הראשון, שאלו לא חטא אדם לא היה מיתה בעולם, ובזה רצה משה לבטל סמאל ונחש. וזה נרמז במלת בעת ההוא כתיב, וקרינן ההיא, שרמז על שניהם על עת של סיטרא אחרא, שהיא עת צרה איהו צר ואיהי צרה, דתרוויהו איתנהו סמאל נקרא ההוא, ונחש אשת זנונים נקראת ההיא, וכן בע"ת ההו"א, בגימטריא סמא"ל נח"ש. ועל זה התפלל משה מאחר שאתה החלות להראות שמשה יהיה תיקון אדם, כמו שנאמר (תהלים סח יט) לקחתי מתנות באדם, לכן ביקש עתה אעברה נא, רוצה אני לתקן נ"א נוטרייקון נ"פש א"דם, שלא יהיה שום מיתה בעולם, ואראה את הארץ, זה יכול אני לעשות בארץ ישראל, (כי ארץ ישראל נקראת ארץ החיים (ישעיה לח יא), לכן אמרו ז"ל (דב"ר פי"א ה') שאמר משה אתהלך לפני ה' בארצות החיים (תהלים קטז ט)), וכן אעבר"ה נ"א וארא"ה, בגימטריא מל"אך המו"ת. וכן רמז על העברת ואיבה שבפסוק ראשון של ואתחנן, וזה נרמז במלת אעברה נא, כשתסלק אותיות ר"ע מן אעברה, נשתיירו אותיות אב"ה. ואל תתמה שמלת אבה חסר, שכן איתא בזוהר (ח"א קכ"ד ע"א) על פסוק (איוב ט כו) חלפו עם אניות אב"ה, שמפרש שם על פסוק (בראשית ג טו) ואיבה אשית, שהטיל הנחש כ"ד זיני דמסאבותא, נמצא גם בכאן במלת אעברה אב"ה ר"ע, הן הן ד' קליפות שראה יחזקאל, נרמז בפסוק יגמר נא רע רשעים (תהלים ז י), נ"א ר"ע נוטריקון נ"וגה א"ש רו"ח ע"נן (יחזקאל א ד), אלו הד' קליפות המבוארין גם כן בכאן אעברה נא, מה שרוצה אני להעביר תהפך אותיות אעברה נא, ותמצא תמן א"בה ר"ע נ"א, דהיינו הנחש שהטילה האיבה הולך על גחון הולך על ארבע (ויקרא יא מב), הם ד' קליפות אלו שנרמזין במלת ר"ע נ"א, רו"ח ענ"ן בגימטריא סטר"א מסאב"א, נ"גה א"ש בגימטריא שט"ן, וכמו שרצה אליהו להעביר שטן מן העולם,

כדאיתא בזוהר רות (כ"ז ע"א) שרצה השטן להתאבק עם אליהו הנביא, ואמר לו הקב"ה לשטן אינך יכול לו, והפציר בהקב"ה עד שצוה אותו, והלך וכפהו אליהו תחת רגליו, רצה להעבירו כלל מן העולם, עד שיצא בת קול שעדיין צריך לו. וזה גם כן רמז בכאן משה אעברה אני עתה מה שיעשה אחר כך אליהו, כנרמז במלת נ"א, נ"דב א"ביהו, שנתעבר מהם אליהו, (וכן נ"א עולה עם הכולל אליה"ו), ולזה צריך אני זכות הארץ. השיב לו הקב"ה רב לך, יש לך רב ומנו אדם הראשון, שבשבילו אתה מוכרח למות אל תוסף וכו':

פרק סא

אופן סא

ידוע שכ"ב אותיות התורה הם, וכל אות ואות מן אותיות התורה כלול מן אות אחד של שם הוי"ה. נמצא לפי זה מאחר שהעולם נברא באותיות התורה, ואותיות התורה הם כ"ב, וכל אות כלול מן ד' אותיות הויה, הרי ד' פעמים כ"ב הוא בגימטריא פ"ח. זה סוד ב' לוחות, ר"ל ב' פעמים לוח עולה פ"ח, פ"ח אותיות הם שבהם תלוין ועומדים כל הנבראים, מזה הטעם התפלל רבי ישעיה תלמידו של רבי חנינא בן דוסא פ"ח תעניות (ילקו"ש רמז קפ"ז). ועל זה אמר משה ואתחנן אל ה', במלת ואתחנן קרי ביה וא"ת חנן, שתחינתו היתה להשיג אותיות התורה מא"לף ועד תי"ו, ובמלת ו' של ואתחנן רמז בהן הלוחות שהיה ארכן ו' על ו' (נדרים ל"ח ע"א), שמשה זכה משה לקרני הוד שהוא סוד מסוה (שמות לד לג), וכמה רזין גברוותא אמינא בסוד מסוה, ואחד מהם צריך אני לכאן, שאותיות התורה הם משולשין כדאיתא במדרש רבה (ב"ר פצ"ט ב'), ובג' א"לפי בי"תין נבראו העולמות. וזה נרמז במלת מסוה, שם של משה נקרא מ"ה (זוהר ח"ב קצ"ז ע"א), מה שם בנו (משלי ל ד), ס"ו הם סוד ג' אלפ"א ביתי"ן, ג' פעמים כ"ב הרי ס"ו, נכנסו אותיות ס"ו בתוך מ"ה של משה, מתוך זה זכה משה לקרני הוד, גל גל החוזר בעולם (שבת קנ"א ע"ב), ר"ל ג' אלפי"ן ביתי"ן שהם בגימטריא גל"גל, הוא החוזר בעולם שבהם נבראו העולמות. לכן אמר בפסוק ה' אלהים ג' פעמים את, רמז על ג' אלפ"י ביתי"ן שאמר משה אתה החלות להראות אותי סוד מסוה, שהוא סוד ג' פעמים כ"ב, לכן אמר את עבדך א', את גדלך ב', ואת ידך החזקה ג', ובזה התחיל הק"בה להראות בלוחות שנקראו יד חזקה (דברים לד יב, שמו"ר פמ"ו ג'), ורצה משה עוד ליכנס לארץ ישראל ולהשיג כ"ב אותיות הרביעית, זה שאמר פעם רביעית את הארץ, ולכן אעברה נא כדי להשיג

כ"ב אותיות הנשארים בתשלום פ"ח, כנגד ד' אותיות השם שכל אות כלול מכ"ב. השיב לו הקב"ה רב לך דייקא שזכית במסוה, ששם נרמזין ג' אלפ"א ביתי"ן שלשים על כולו:

פרק סב

אופן סב

איתא בספר ר' אליעזר מגרמיזא שהחמה יש לה י"ג שמות על לבה, ולכן י"ג פעמים אור במעשה בראשית, ויש לה ח' מלאכים המנהיגים אותה, ה' מלאכים מנהיגים אותה ביום, ג' בלילה, ולכן ה' פעמים אור ביום הראשון, שהם כנגד ה' מלאכים שמנהיגים אותה ביום, ח' פעמים אור ביום ד', כנגד ח' מלאכים שמנהיגים אותה ביום ובלילה. ולכן אל אדון על כל המעשים (שחרית לשבת), יש בב' חרוזות ראשונות בכל אחד ה' תיבין, וכן ב' חרוזות אחרונות בכל אחד ו' תיבין, שהם בגימטריא כ"ב, שכן שמ"ש באל"בם בגימטריא כ"ב. והנה במלת חמה, לדעתי נרמז נוטרייקון ח' מ"לאכים ה"מנהיגים, ולמפרע ה' מ"לאכים ח"שובים. ר"ל אותן ה' מלאכים שכנגדן רמז ביום א' ה' פעמים אור, הם יותר חשובים מן אותן ג' המנהיגים אותה בלילה. ולפי שמשה הוא פני חמה (ב"ב ע"ה ע"א), לזה אמר אתה החלות להראות, ר"ת אה"ל, שהוא סוד לשמש שם אה"ל בהם (תהלים יט ה), וקשה מלת בהם אמאי קאי, אבל רזא דמלת ב' אלפי ביתין הם שבהם נבראו כל העולמות, והם עיקר רל"א שערים, א"ת ב"ש הוא סוד עולה ויורד, אל"בם הוא סוד עולה ולא יורד, והוא כלל ועיקר הלבוש. וז"ש (מלאכי ב י) אב אחד לכלנו אל אחד בראנו, ר"ל א"ב רומז על א"לף בית כפשוטה, אל אחד רומז על אל"בם. והנה על אלו השני אלפי ביתין רמז הכתוב שיש לשמש אהל, ורזא דמלה באלבם שמש הוא יב"י בגימטריא כ"ב, ובא"ת ב"ש שמ"ש הוא בי"ב, שם גדול שצריך לכוין בו בסוף אהבה רבה (תפלת שחרית) באמרך הבוחר "בעמו י"שראל ב"אהבה, ר"ת בי"ב, שאז מתגלה פני אריה ברקיע שהוא בגמטריא ב"וחן חשבון ארי"ה, וכשתצרף בי"ב שהוא בגימטריא י"ד, עם אותיות אל"בם שהם בגימטריא כ"ב, הרי כ"ב וי"ד בגימטריא אה"ל, ז"ש ונקדש בכבד"י (שמות כט מג). וזה סוד לשמש שם אהל, ובמה שם אהל לשמש, לזה אמר בהם, ר"ל באותן אותיות התורה שאמר אחר כך (תהלים יט ח) תורת ה' תמימה, שהיא נארגת על א"ת ב"ש ועל אל"בם, שהם עיקרי רל"א שערים (רל"א אלפין ביתין המוזכרים בספר יצירה), בהם תמצא סוד אהל שיש לשמש, שכן באותו אלפא ביתי"ן עולה מספר שמ"ש א"הל, וכן אמר ויזרח ל"ו השמש (בראשית לב לב), ל"ו דייקא. לכן בכל יום ל"ו חלקים מתארך היום בקיץ ל"ו חלקים בבוקר ל"ו בערב. וזה רמז משה בכאן מאחר שאתה

החלות להראות שאני פני שמש, כמ"ש משה יקח את האהל (שמות לג ז), ומפרש איך יכול לעשות מן שמש אהל, מתחלה אותיות אלב"ם שהם אותיות עולות ואינה יורדת, זה נרמז במלת את גדלך, כי שם הוא גדולתו של הב"ה, ושם באותיות אל"בם חשבון שמש, הוא כ"ב כמנין אותיות התורה מא' ועד ת', זה נרמז במלת א"ת גדלך, כי אותיות אל"בם הוא מצד החסד, ואותיות א"ת ב"ש הם מצד הדין, ושם בא"ת ב"ש שמש עולה י"ד. ז"ש את י"דך החזקה, הרי כשתצרף כ"ב עם י"ד, הרי אהל של שמש. על כן בקש משה ע"ה להשיג אספקלריא המאירה, אעברה נא ואראה, במלת אעברה תמן נרמזים ב' נשיאים של חמה ושל לבנה, שכן נשיא של החמה גלגלי"אל, ושל לבנה אפני"אל, שניהם יחד חשבון אעב"רה עם הכולל, ובמלת נ"א כשתמלא נ"א, נרמז סוד אריה כמ"ש ועתה יגדל נ"א (במדבר יד יז), ר"ל שתגדל אותיות נ"א ותמצא בהם כ"ח אד"ני, שהוא סוד רי"ו, וכן גם כן גבורה, וא' היותר מן מלת נא, תצרף עם גלגליאל אופניאל, כי גלגליאל הוא מצד החמה, עליו קאמר אתה החלות להראות את גדלך, שהוא מצד החסד והגדולה אספקלריא המאירה. וכנגד הלבנה שהוא מלאך אפניאל, אמר את ידך החזקה שהוא מצד גבורה, שהוא גם כן עולה רי"ו כמנין ארי"ה. ועל שנים אלו אמר מי אל בשמים ובארץ, שמים הוא סוד החמה, ארץ הוא סוד לבנה, כנגד החמה אמר כמעשיך, כי גדולים מעשי ה' (תהלים קיא ב), כנגד לבנה אמר כגבורתך. לכן אמר ואראה את הארץ, במלת הארי"ץ נרמזין המרכבות של מלאך גלגליאל, שכתב ר' אליעזר מגרמיזא שיש לו רצ"ו חיילות כמנין הא"רץ, שאז היה יכולת בידו להשיג כולו, עליו אמר בלעם מראש צורי"ם אראנו (במדבר כג ט), גלגליאל הוא ראש לכל הצורים שהן המרכבות של רצ"ו כמ"ש, וכן אמר משה הצור תמים פעלו (דברים לב ד, והטעם אל אמונה, ר"ל צירוף אל, עולה צו"ר בריבוע כזה (א"לף א"לף ל"מד), מזה הטעם אמר מה אקוב לא קבה אל (במדבר כג ח), על שם אל שהוא אצל משה פני חמה, שכן המלאכים של החמה הם רצ"ו, לכן אמר מראש צורים אראנו, קאי על שם של אל, ועל משה שהוא פני חמה, ומזה הטעם אמר משה מאחר שהחלות להראות לי סוד פני חמה, אשר מי אל בשמים, זכר שם א"ל, שמן אותו שם של אל מתפשטין רצ"ו חיילות אלפים ורבבות המנהיגים את החמה. וזה נרמז במלת אעב"רה, שהוא בגימטריא רבו"ע, ר"ל כשאני רואה רבוע אותיות אל, ממנו מתפשטין חיילות רצ"ו כמ"ש את הא"רץ, ר"ל אותיות שמות שממנו מתפשטין חיילות של רצ"ו כמנין הארי"ץ. השיב הקי"בה שכבר השלים משה חלוקו בסוד אלוה שהוא חלוקא דרבנן, כדאיתא בזוהר בסבא עמוד קע"ד (זוהר ח"ב צ"ז ע"ב) בפסוק (שמות כא ח) בבגדו בה, שהלבוש של נשמה הוא אלוה, והוא סוד אמרת אלוה צרופה (משלי ל ה),

ר"ל פורפירא דנשמתא שהוא מלשון בצע אמרתו (איכה ב יז), הוא אלוה, והוא צרופי אותיות התורה. ואפשר שעל כן אמר משה מי אל בשמים ובארץ, כי שם של אלוה איתא בזוהר א"ל מסיטרא דחסד, והוא מסטרא דתפארת, שמים ה' מסטרא דמלכות ארץ. ולכן רצה ליכנס לארץ שיזכה ללבוש של אלוה, והוא על דרך מ"ש חז"ל (כתובות ק"י ע"ב) כל מי שדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה, וכל הדר בארץ ישראל כמי שיש לו אלוה, רזא דמלה שכר של צדיקים הוא י"ש, כמ"ש להנחיל אוהבי יש (משלי ח' כא), ובגד של נשמה שזוכה לשכר עולם הבא, הוא אלוה, כמ"ש אמרת אלוה צרופה (משלי ל'), שהוא לבוש של נשמה, ובו זכה לשכר של עולם הבא, כמו שנאמר מגן הו"א לכל החוסים בו (שם), הוא דייקא אותו לבוש של אלוה, בו זוכה למגן שהוא שכר של עולם הבא, כמ"ש אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד (בראשית טו א), וזה נרמז במה שאמרו הדר בארץ ישראל יש לו אלוה, יש הוא השכר של עולם הבא, אלוה הוא הלבוש שיש לנשמה לגן עדן, ואם כן לזה היה נתאוה משה ליכנס לארץ ישראל ולהתלבש בלבוש של אלוה שהוא חלוקא דרבנן. השיב הקדוש ברוך הוא רב לך, מה רב טובך שכרך הרבה, צו את יהושע וחזק"הו, אמר בתוספות ה"ו, שישלים גם הוא שם של אלוה כשיהרוג ל"א מלאכים, אזי זוכה ללבוש של אל, ואתה תתן לו וסמכת את ידך עליו (במדבר כז יח), שסמכת בשתי ידים הם סוד חזקהו ואמצהו, והוסיף לו לתשלום חלוקא דרבנן:

פרק סג

אופן סג

איתא בספר כוונת הא"רי שם ירדן, הוא סוד י' פעמים הויה וד' אותיות ההוי"ה. ועל זה אמר משה ואתחנן אל יי', רמז בשם של ה' שהוא בכלילת עשר, בעת ההיא שהוא בחדש אדר שמלאכו אברכי"אל, שהוא גם כן עולה למספר י' פעמים הוי"ה עם ד' אותיותיה. ועל זה בקש משה מאחר שהחלות להראות, והוא תחלת שליחותי בסנה איתמר גביה וירא ה' כי סר לראות (שמות ג' ד), ר"ל שזכה משה להבין י' פעמים הויה שהוא כמנין ס"ר, ואחר כך כשקיבל לוחות זכה לסוד אור ישר ואור חוזר, דהיינו י' פעמים הו"יה וישר שהם חסד עולים ס"ר, ועליהם אמר את גדלך, שזה זכה במראה הסנה שאמר אסורה נא וארא המראה הגדול הזה (שמות ג ג), ואחר כך כשקיבל הלוחות, זכה גם כן בי' פעמים הויה בסוד אור חוזר. ועל זה אמר את ידך החזקה, על הלוחות (שמו"ר פמ"ו ג') לכל היד החזקה (דברים לד יב), שאז נעשה משה סר"סר בין המקום לישראל, ובמלת סר"סר נרמז סוד זה, שהם י' באור ישר כמנין ס"ר ובחוזר גם כן ס"ר, הרי סר"סר. ומזה הטעם אמרו

ז"ל במדרש פרשת כי תשא (שמו"ר פמ"ו ב') ובנדרים (דף ל"ח.) שזכה משה להתעשר מפסולת הלוחות, כמ"ש (שמות לד א) פסל לך, דקיימא לן נשבר החבית נשבר לסרסר בבבא בתרא (דף פ"ז.) ובמדרש רבה פרשת עקב (דב"ר פ"ג י"ב). לכן אמר בכאן מי אל בשמים ובארץ, שהיה משה סרסר והוריד השכינה מן השמים לארץ, ואם כן מאחר שהחלות להראות אותי סוד צירופי הויה שהם י', עם ד' אותיות שהם סוד י"ד, לכן אמר את יד"ך החזקה, לכן אעברה נ"א "נ' "אמה של ירדן, שכן גם כן ירדן נרמזו בו י' צירופי ההו"יה, וכן נ"א וארא"ה בגימטריא ירד"ן, וגימטריא אברכי"אל, שהוא המלאך הממונה על אותו חדש, שכל זה היה להשיג סוד שם של ה' שצרופו ירדן, כמ"ש בכלילות עשר וארץ ישראל נתקדש בי' קדושות (כלים פ"א מ"ו), לכן וארא את הארץ, אוכל להשיג שם סוד שיעור קומה. והשיב הקדוש ברוך הוא רב לך, במלת לך רמז לו על שבירת החביות שנשבר לסרסר, כמ"ש פסל לך פסולת יהיה שלך משם נתעשר, שזכה לסוד אור ישר וחוזר, זה שאמר עלה ראש הפסגה, שלא די שזכית להשגת מלמטה למעלה בסוד אור ישר, רק גם כן בי' אחרים שהם ממטה למעלה שהם בסוד אור חוזר. וזה נרמז במלת רב לך, יותר מזה זכית דהיינו לעלות מלמטה לראש הפסגה בסוד אור חוזר, ומשה פתח ואתחנ"ן בגימטריא ישר"ה, שביקש גם כן על אור יש"ר שהוא שם של ה', לכן אמר ב' לשונות מאחר שאתה עולה גם לראש הפסגה שהוא מלמטה למעלה, צו את יהושע וחזקהו, הוא סוד אור ישר, ואמצהו בסוד אור החוזר:

פרק סד

אופן סד

כתבו המקובלים שאנו עתה בשמיטת פחד יצחק, וכבר היה משה בשמיטת אברהם בעולם, זה סוד כי מן המים משיתיהו (שמות ב' יא), שאותו השמטה היתה מצד החסד. וזה סוד ומשה הי"ה רועה (שמות ג א), היה דייקא בשמיטת אברהם. וזה סוד הפסוק כי אתה אבינו (ישעיה סג טז), על יצחק שהוא מנהיג שמיטה זו, אברהם לא ידענו עתה לפי שכבר היה בעולם, וישראל לא יכירנו, שמיטה שלו אין אנו מכירין לפי שעדיין לא היתה. על זה אמר משה ואתחנן אל ה', שכוונת משה היתה כשיבא לארץ ישראל, אז יתהפך שם אלהים שהוא דין ולהיות רחמים, זה שאמר בעת ההיא, ר"ל שרצה לתקן מדת הדין שנרמזה במלת ההיא נקבה, ורוצה לעשות ממנו ההוא כתיב שהוא רחמים, ולכן ביקש מאחר שהייתי בשמיטה שלפניה, והחלות להראות את עבדך בסוד משה היה רועה בשמיטה שלפניה, והוא סוד מים בסוד ורוח אלהים מרחפת על פני המים (בראשית

א ב), ועתה אני בשמיטת פחד יצחק שהוא את ידך החזקה, ורצה לתקן שיהיה חסד זה עולם. לכן אמר אשר אשר מי אל, מדת חסד אל בזה הזמן אשר יעשה כמעשך, כשמיטת החסד שהיתה, וכגבורתך כשמיטת פחד עתה, לכן אעברה נא, כשאהיה בארץ ישראל אתקן אני הכל שיהיה טוב בעולם. השיב הקב"ה רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, בדב"ר דייקא שבגמטריא יצח"ק:

פרק סה

אופן סה

כתבו המקובלים על פסוק מלכות כ"ל עולמים (תהלים קמה יג), כ"ל גימטריא נ', שהם נ' אלף שהוא סוד יובל הגדול כמ"ש בחלק סנהדרין (צ"ז ע"א) כשם שהשמיטה משמטת לז' שנים, כך עולם משמט לז' שמיטות, שהוא סוד היובל הגדול כמבואר ברקנט פרשת בהר, וז' שמיטות יהיו בעולם, ואחריהם יובל הגדול סוד נ' אלף דור, ומשה הוא כלל נ' אלף דור, כמ"ש דבר צוה לאל"ף דו"ר (תהלים קה ח), חסר ו' בגימטריא משה, עליו אתמר (קהלת ז כח) אדם אחד מאלף מצאתי שהוא משה (ויק"ר פ"ב א'). לכן אמר ואתחנן בנ' על נ' ארוכה, שהוא סוד יובל הגדול, ורצה משה לתקן כל הדורות. ועל זה אמר מאחר שהחלות להראות לי סוד שיעור קומה, שהם ס' ריבוא צנורות שיש בעולם, ועל זה אמר את גדלך, שהיה כלול מס' רבוא, גדלך דייקא שהוא סוד שיעור קומה, ולכן ניתנה התורה על ידו שיש בה ס' רבוא אותיות. וז"ש את ידך החזקה שהיא התורה, ומאחר שאני כלול מכל הדורות שהם נ' אלף דור, כמ"ש בזוהר בראשית עמוד קע"ג (זוהר ח"א כ"ה ע"א) על פסוק (קהלת א ד) דור הולך זה משה, ודור בא זה משה, אין דור פחות משש רבוא כמ"ש במדרש קהלת (קה"ר פ"א ד'), מ"ה ש"היה ה"וא ראשי תיבות אותיות מ"שה, משה היה הוא שיהיה בכל דור ודור, אם כן אעברה נא, כשאעבור אני לארץ ישראל, אזי אעברה, יהיה עיבור שלי בזה הדור מה שאני מתגלגל ומתעבר בכל נ' אלף דור, וזה נוטריקון נ"א 'נון 'אלף. והשיב הקב"ה רב לך, אתה צריך להיות רבן של כל ישראל בכל דור ודור. וזה שאמר משה ויתעבר ה' בי למענכם, ר"ת יוב"ל. שעיבורו של משה עד יובל הגדול, כל זה למענכם שנשמתו של משה מתנוצצת בכל דור ודור, בסוד 'ממכון 'שבתו 'השגיח (תהלים לג יד), שהוא ר"ת משה. ע"ם קדו"ש את"ה (דברים יד ב), ס"ת משה. ברעיא מהימנא בפרשת ויצא (זוהר ח"א רס"ז ע"א) שהשגחה שבא לעולם, הוא בצולמא דמשה בכל דור ודור. על זה אמר צו את יהושע, אין צו אלא שכינה, כמ"ש ר"א מגרמיזא על פסוק ויצו שחקים ממעל (תהלים עח כג), שיש תתרי"ח

מחנות ברקיע ג' שנקרא שחקים עומדים לפני השכינה, ודרש כן מדכתיב ויצו שחקי"ם, המחנות הם כמנין שחקי"ם במ"ם רבתי של אי"ק, וכל אחד מתתרי"ח שרים יש לו תתרי"ח חיילות, ואלפים ורבבות שאומרים ביום קדוש ובלילה ברוך, לדעתי זה המספר הוא סוד חמשים פתחים, ובצירוף אותיות נ"ח ש"ם ח"ם י"פת, ושם בשחקים גאותו עזו ושכינתו ובית המקדש ובירושלים ותורתו, עד כאן משם ר"א מגרמיזא, סימן ו' דברים אלו, בי"ת גע"ש. ולפי שהמן הוא בשחקים ששם שוחקים מן לצדיקים כדאיתא ביומא דף ע"ו (ע"א, חגיגה י"ב ע"ב), ועוזו בגימטריא המן, ולפי שהמן הוא דרגא דמשה, נמצא שמשה זכה לרקיע שחקים. לכן פתח בו' על אותן ו' דברים שבשחקים, ואמר בנ' על סוד חמשים פתחים, שהם סוד תתרי"ח כמנין שחקי"ם, והתפלל משה לבא לארץ ישראל שראה ברוח הקדש שישבות המן בביאתן לארץ, כמ"ש ויאכלו מעבור הארץ (יהושע ה' יא), אבל בימי משה המטיר לחם מן השמים, שהוא סוד שחקים ששם שוחקים המן, לכן בקש מאחר שהחלות להראות את גדלך שהוא סוד שחקים שמשם בא המן לחם מן השמים, ולכן אמר מי אל בשמים ובארץ, שהלחם בא מן השמים, והבאר בא מן הארץ היפוך הטבע למטר השמים תשתה מים (דברים יא יא), בימי משה היה הכל להיפך. ז"ש אשר יעשה כמעשך וכגבורתך, שבמדבר הפך הטבע ובא המים מן הארץ והלחם מן השמים, לכן התפלל וראה את הארץ, ואם אעברה לשם יהיה המן גם כן בארץ ישראל שהוא דרגא דמשה, ובזה יהיה על ישראל גאותו ועוזו בשחקים, ויחברו גם כן בירושלים שלמטה שהיא מכוונת כנגד ירושלים שלמעלה, שהיא גם כן בשחקים כעיר שחברה לה יחדיו, ואתחנ"ן בגימטריא שחבר"ה, שהתפלל תקט"ו תפלות כדי לכוין ירושלים שלמטה עם ירושלים שלמעלה, על זה אמר ההר הטוב הזה שהוא ירושלים, לפי שבשחקים גם כן בית המקדש שלמעלה, לכן אמר והלבנון. ולפי שהתורה גם כן בשחקים, לכן אמר הטוב שהיא התורה. ולפי שהשכינה גם כן בשחקים, לכן אמר הארץ הטובה שהיא השכינה. ולפי שגם עוזו בשחקים, לכן אמר נ"א, 'נורא 'אלהים ממקדשיך בארץ ישראל, ששם מקום המקדש אל ישראל הוא נותן עוז. הנה על ו' דברים אלו שבשחקים התפלל משה ליכנס לארץ ישראל, שיהיה מכון לשבתך מכוון כנגד בית המקדש שלמעלה. והשיב הקב"ה צו את יהושע, אין צו אלא שכינה דאיתמר גביה ויצו שחקים ממעל, שהוא יזכה לשכינה בארץ ישראל, וחזקהו עתה בזה הדור, ואחר כך הוא ימסור לדורות הבאים. ועל זה אמר ואמצהו שיהיה לו כח למסור התורה לזקנים, וכן מזקנים לנביאים וכו' (אבות פ"א מ"א), ז"ש כי הוא יעבור על דור שלו, והוא ינחיל על דור שלאחריו בכל אשר תראה, כמו שהראה הקב"ה למשה עד סוף כל הדורות זה

דור דורשיו, וכן גם כן הראה הקב"ה ליהושע, לכן אמר אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, ז"ה דייקא, ר"ל זה ספר תולדות אדם (בראשית ה א), שרצה משה שיהיה בדורו כל מה שיהיה בדורות הבאים, וכן הוא אומר (תהלים כד ו) ז"ה דור דורשיו, (שדרשו רז"ל בע"ז דף ה'.) שהראה לו כל הדורות, כי ספר של אדם הראשון יש בו י"ב תיבות כמנין ז"ה, לכן אל תוסף דבר אלי בדבר הזה, ז"ה דייקא:

פרק סו

אופן סו

ראה משה מה שיהיה בימי חשמונאי שאז יתקנו קליפת נגה, בסוד מלך עוזר ומושיע ומגן בספר התחלת החכמה, ולכן תקנו הודו שאז נתקן הוד מדת הוד ירך יעקב בפך של שמן, שהם סוד פכים קטנים של יעקב, (חולין צ"א ע"א), ונעשה הנס בח' ימים, בסוד למנצח על השמינית (תהלים יב א), וזה סוד (שם) מזמור ע"ה (תהלים עה ב) הודינו לך אלהים הודינו, שתקנו קרוב שמך שהם כהנים של בית חשמונאי בשעה שנתקן מדת הוד דרשתי בו רזין עילאין, וגם הוא סוד נצח הוד שהיא מדה שמינית. וזה סוד יג"ר שהדותא (בראשית לא מז) שאמר לבן ליעקב בלשון ארמי, שגלה לו ענין בית שני כשהיה רי"ג שנה, אז בא אנטיוכס ושחט החזיר על המזבח, וזה היה שנת רי"ג לבנין בית שני שאז גברה הקליפה חזיר. חזי"ר בגימטריא קליפ"ה, ויעקב קרא אותו גלעד, הראה לו תיקון המקדש שנקרא גלעד, כדאיתא במדרש ילקוט (שמעוני) בזו הפרשה (ילקו"ש רמז תתקס"ד) שהראה הקב"ה ענין בית המקדש, שנאמר (דברים לד א) ויראהו את הגלעד, אין גלעד אלא בית המקדש, שנאמר (ירמיה כב ו) גלעד לי ראש הלבנון. הנה מאחר שראה משה בימי מתתיה תיקון נוגה, התפלל משה ואתחנן בנ' ארוכה על קליפת נוגה. לכן אמר בעת ההיא, מה שיתקן חשמונאי באותו עת בבית שני, רצה הוא לתקן עתה, לכן ההוא כתיב דקאי על משה, ואמר אתה החלות להראות את גדלך, שזכה משה לקרני הוד, וזכה לתיקון נצח מימין אמר את גדלך, לתיקון הוד משמאל אמר את ידך החזקה. ונמצא מאחר שהתחלתי לתקן קליפת נוגה אעברה נ"א, מה שיהיה בימי נ"יקנור א"נטיוכס, שהוא בימי יון רוצה אני לתקן עתה, נ"א נוטריקון נ"גה א"רמית, ובמלת א"עברה בגימטריא ב"עור, מה שעשה בלעם בן בעור שהוא לבן הארמי בגלגול שלו, רוצה אני להעביר עתה. וארא"ה בגימטריא י"גר, מה שלבן הראה ליעקב יגר שהדותא, שבשנת י"גר לבנין בית שני תגבור הקליפה, רוצה אני לתקן עתה ולראות ההר הטוב הזה והלבנון, שהוא סוד גלעד שקרא אותו יעקב גלעד לי ראש, גם הראה יעקב

מ"ש במגילת אנטיוכס שבניו של חשמונאי הלכו להר גלעד, והתפללו שם מי שענה לשמואל על הר גלעד יענה אותנו. וקשה מה ענין שמואל לכאן. אבל רזי עילאה הוא, שמואל התחיל לתקן ירך יעקב ששכח פכים קטנים, ובפך שמן שבידו תיקן, הוא סוד גם נצח ישראל לא ישקר (שמואל א' טו כט), וגמר תיקון הירך היה בימי חשמונאי הלבנון שהוא בית המקדש, ההר הטוב רומז על בינה שהיא בקדושה שממנו יניקת קליפת נגה בטומאה. השיב הקב"ה רב לך, ל"ך דייקא, שכבר נתן הקב"ה מסוה למשה (שמות לד לג), שהוא ס"ו של מסו"ה הוא מורה על גלגל החוזר בעולם, שכן ס"ו בגימטריא גלג'ל, והוא סוד יו"ן, כבר תקנת מה שראוי לך לתקן בימי יו"ן. ועל אותן ב' מדות שהם 'נצח 'הוד, שכנגדן אמר משה ה"ן לה' אלהיך השמים (דברים י יד), שקילס להקב"ה בה"ן נוטריקון "הוד "נצח ירכי קשוט, במכירת יוסף נתקלקלו תרין ירכין. וזה סוד הן יהרוס ולא יבנה (איוב יב יד), שדרשו ברבה פרשת מקץ (ב"ר פצ"א א') על מכירת יוסף, בסוד מצילין תיק הספר עם הספר משנה בפרק י"ו דשבת דף קי"ו (שבת קט"ז ע"ב), ר"ל משה הוא כלל ספר תורה שהוא סוד תפארת, ועמו מצילין תי"ק הספר נוטריקון "תרין "ירכי "קשוטא, ועליהם אמר הקב"ה צו את יהושע לזרז אותו ולברכו בב' ידים ונתת הודך עליו (במדבר כז כ), שהוא מדת הוד, ואמר וחזקהו כנגד מדת הוד, ואמר ואמצהו כנגד נצח, שכן ואמצהו בגימטריא נצח:

פרק סז

אופן סז

איתא במדרש פרשת וזאת הברכה (דב"ר פי"א י') שהקב"ה השיב למשה כשהפציר מאוד בכניסת הארץ, כשיהיה בארץ ישראל אז יקבר משה כשאר בני אדם, אבל בעבר הירדן אני בעצמי אתעסק עמך, כמ"ש ויקבור אותו בגיא (דברים לד ו). לפי זה יהיה פירוש הפסוק בעת ההיא, כשמת אהרן וראה שמת בנשיקה, דאיתא במדרש ילקוט (ילקו"ש רמז תשפ"ז) שעל ג' חלקים נחלקה מיתת אהרן, מתחלה בא הענן עד קרסולו של אהרן, ואמר משה רואה אתה, אמר לו אינו כלום, אחר כך על יריכו, ואחר כך על צוארו (עיין בילקוט פרשת מסעי), הכוונה של ג' חלקים אלו, הם ג' עולמות בריאה יצירה עשיה, בקרסולו כנגד עולם העשייה, עד יריכיו עולם היצירה, עד צוארו עולם הבריאה. הנה נתאוה משה לאותו מיתה של אהרן, לכן אמר ואתחנן בנ' שהיא השכינה, כדאיתא בזוהר בהעלותך עמוד ק' (זוהר ח"ג קנ"ה ע"א) נו"ן של בנסוע הארון (במדבר י לה), שהוא סוד שכינה, ולכן אין נ' באשרי. ורצה משה שתצא נשמתו על ידי השכינה על פי

ה', לכן אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, באותו עת שמת אהרן על פי ה', אז התחיל לבקש. וזכר ג' דרגין אתה החלות להראות אותי במיתת אחי אהרן ג' דרגין, את גדלך זה אברהם, שסודו נפש אשר עשו בחרן (בראשית יב ה) שהוא בעשייה, ולכן הראה לו הקב"ה הענן עד קרסוליו שהוא כנגד העשייה. ידך החזקה, יצחק תמן רוח ביצירה, כי שם ע' שרים של מטטרון, ע' נחלקים לה' ידות, ר"ל ה' פעמים י"ד, י"ד שרים למזרח, י"ד למערב, י"ד לצפון, י"ד לדרום, י"ד למעלה, הרי ע' שרים. לכן אמר את י"דך החזקה, שהוא ביצירה תבנית י"ד, אשר מי אל לקביל עולם הבריאה, תמן יעקב שנקרא אל (מגילה י"ח ע"א), ודיוקנא שלו חקוקה בכסא הכבוד שהוא בבינה (במ"ר פ"ד א'), נקראת אשר מ"י אל. ולכן בקש ליכנוס לארץ ישראל שיהיה מיתתו על ידי כרובים בגימטריא אעבר"ה, לכן רצה להיות בארץ, כי שם בארץ ישראל לה' הארץ ומלואה (תהלים כד א), ר"ל מלוי של ארץ ישראל שהוא החלל שבה, הוא גם כן לה' שאין שום קליפה ומלאך המות שולט בארץ ישראל, כמ"ש לעיל אעבר"ה נ"א וארא"ה, בגימטריא מלאך המות, ר"ל שרצה להעביר שלא יהא מיתתו על ידי מלאך המות. השיב הקב"ה אדרבה כאן בעבר הירדן רב לך, הרב בעצמו שהוא הקב"ה יתעסק עמך כמ"ש (במדרש פרשה זו), בארץ ישראל יהיה הקבורה שלך על ידי בני אדם, אבל בכאן וישב בגיא כמאן דאמר ויקבור אותו בגיא, והקב"ה מתעסק עמו משה מת מוטל בכנפי השכינה (סוטה י"ג ע"ב):

פרק סח

אופן סח

איתא בספר ר"א מגרמיזא שב' נוני"ן יש באל"ף בית, נאמן עומד ונאמן יושב. והכוונה שהקב"ה יושב על כסאו כדמות נ' כפופה, ומלאכי מרום עומדים ממעל לו כמין נו"ן פשוטה שהיא זקופה. לזה פתח משה ואמר ואתחנן בב' נוני"ן, שרצה לתקן המרכבה עם כל חיילותיה, ולפי שירושלים נקראת כסא ה' שם יושבין כסאות למשפט, רצה משה לכנוס לארץ ישראל ולתקן השכינה עם כל חיילותיה והוכן בחסד כסא. ז"ש בעת ההיא השכינה נקראת עת לעשות לה' (תהלים קיט קכו), וכתיב ההוא, הראה הקב"ה למשה בשעת גלות כי יד על כס יה (שמות יז טז), שאל"ף מן כס"א הוא חסר, ומן השם ו"ה (תנחומא תצא סי' י"א), שהם אותיות הו"א. לכן כתיב ההו"א, רמז שרצה לתקן אותיות הו"א, שהוא השם והכסא שחסר בד' גליות, ע"ת ההי"א, בגימטריא בב"ל אדו"ם פר"ס יו"ן. בע"ת ההי"א, בגימטריא סמא"ל נח"ש ידיעות הטומאה שתים (שבועות ב'.), הם סמאל ונחש, שהן ארבע הם ד' מלכיות שלמטה. ולכן בקש משה אתה החלות להראות

בתחלת המלחמה של עמלק את גדלך, כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל (שמות יז יא), ז"ש את ידך החזקה, ושם נשבע הקב"ה בידו החזקה כי יד על כס יה, ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, השמים כסאי והארץ הדום רגלי (ישעיה סו א), לכן בקש אעברה נא, רוצה אני להעביר ממשלה זרה מן הארץ, ובזה אתקן הכסא שיהיה שלם בא' והשם שלם בו"ה. וזה נרמז במלת נ"א, נ' שהיא מורה על צורת הכסא, יהיה בא' של נ"א. ובמלת "וארא"ה נוסף ו"ה, רומז על ו"ה מן השם שיהיה מלא, כשאראה את הארץ שהוא מקום הכסא, ההר הטוב הזה ירושלים הוא כסא ה'. והלבנון זה ב"ה הוא מקום שיש השם שלם, כמ"ש כי בחר ה' בציון, אז או"ה למושב לו (תהלים קלב יג), נשתלמו ג' אותיות אלו:

פרק סט

אופן סט

ראה משה שכל עולמות נבראו בכ"ב אותיות התורה, כדאיתא בזוהר פרשת תרומה עמוד ס"ח (זוהר ח"ב קנ"א ע"ב) על ענין לוז שאין מלאך המות שולט בה, לפי שנברא באות ט', והקשה שם אם כן למה לא נברא בית המקדש שם, והשיב ב' תירוצים, הא' לפי שמקום המקדש שם מתנוצצים כל כ"ב אותיות התורה, תירוץ השני שבית המקדש השכר הוא לעולם הבא, אבל שם בלוז הוא חיי עולם הזה. ועל זה אמרתי פסוק אוהב ה' שערי ציון (תהלים פז ב) מב' טעמים, הא' נכבדות ידובר בך (תהלים פז ג), ב"ך דייקא שנברא מקום המקדש בכ"ב אותיות התורה, ועוד טעם שני שהוא יותר טוב מן לוז, היא עיר אלהים סלה, וכל מקום שנאמר עולם ועד נצח סלה, הוא קיום לעולם כדאיתא בפסחים (עירובין נ"ד ע"א). ולכן נתאוה משה ואמר אתה החלות להראות את עבדך, שמורה על אותיות התורה מא' ועד ת', שהיה משה מושלם בכל כ"ב אתוון ולא חסר אות חד, כעובדא דר' יוסי בזוהר פרשת ויקהל עמוד שפ"ט (זוהר ח"ב רי"ז ע"ב), שאמר ר' שמעון יוסי אנת חסר אות חד בדיוקנך, כמו שהיה מושלם במרכבה העליונה שנברא האדם בכ"ב אותיות, שהם סוד רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (תהלים סח יח) כנגד כ"ב אותיות התורה, ז"ש את ידך החזקה, שהיא התורה שהיא כ"ב אותיות. ומאחר שראה משה שמים וארץ שנבראו כולם בכ"ב אותיות התורה, לכן אמר אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשך, שכולם נבראו באותיות התורה, ולכן כ"ב צנורות בעולם שמשם רואים את גבורתך, אם כן מבקש אני לכנוס לארץ ישראל ואראה את הארץ, כי שם יהיה מקום שלה בין כל כ"ב צנורות שבעולם, ז"ש ואראה א"ת הארץ, שהם כ"ב צנורות כנגד אותיות התורה מא' ועד ת', כי נכבדות מדובר בך, שעיר ציון הוא מכלל יופי (תהלים נ

ב), כי משם עולים כ"ב צנורות שבעולם, ובמלת נ"א נוטריקון 'נתיבות 'אותיות, שאלו נתיבות העולם והם כולם מארץ ישראל, ובמלת נ"א א"ת ב"ש, ט"ת, רומז לנו על אות ט' שהיא בעיר לוז, שיש לה מעלה שאין מלאך המות שולט בה, וכן הוא במדרש רבה פרשת ויצא פרשה ס"ט (ב"ר פס"ט ח'). שכן אעבר"ה נ"א וארא"ה, בגימטריא מלא"ך המו"ת. לכן מזה הטעם רוצה אני לראות את הארץ, מה לוז שאין לה אלא אות אחת מן כ"ב אותיות שהיא ט', אין מלאך המות שולט בה, קל וחומר כשאזכה לראות הארץ ששם כל כ"ב אותיות, כמ"ש ההר הטוב הזה, הטו"ב בגימטריא כ"ב, שהוא תירוץ אחד של הזוהר שמעלות בית המקדש ששם נבראו כל כ"ב אותיות שבתורה, גם תירוץ השני של הזוהר כי מעלות המקדש הוא על טוב של עולם הבא שהוא עולם שכולו טוב, אבל אות ט' של לוז, היא מורה על טוב של חיי העולם הזה, וזה גם כן נרמז במלת הטוב בה"א הידועה של עולם הבא. השיב הקב"ה רב לך, מה רב טובך שאתה כלול מכל כ"ב אתוון לך דייקא, ואין אתה צריך לארץ ישראל בשביל זה:

פרק ע

אופן ע

ראה משה מה שיתקן רבי שמעון בן יוחאי, שהיה ניצוץ שלו מזמנא תניינא דסליק משה להר, ולכן כמו שמשה תיקן ה' ספרים, כן רבי שמעון חיבר ה' פרקים ספרא דצניעותא. וזה סוד פסוק עלית למרום שבית שב"י (תהלים סח יט), נוטריקון 'שמעון 'בן 'יוחאי, שהוא בזמנא תניינא דסליק להר, אבל בזמנא קדמאה לקחת מתנות באדם (שם), זכה משה להסתכל בזיהרא דחכמתא עילאה שזכה בה אדם הראשון קודם שחטא, ולזו המדריגה לא זכה שום אדם רק משה. לזה אמר ואתחנן, שהראה הקב"ה למשה כל הדורות כמ"ש באופן ראשון, וכדאיתא (בשוחר טוב מזמור קל"ט) וחנותי את אשר אחון (שמות לג יט), וראה שבימי רבי שמעון קאי עלמא אחד סמכא, וכן איתא בשוחר טוב (שוח"ט מזמור קל"ו) רבי אליעזר בן שמוע אומר על עמוד אחד עומדת וצדיק שמו, שנאמר (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם כדאיתא באידרא רבה (זוהר ח"ג קמ"ג ע"א), ורצה משה לכנס לארץ ישראל לתקן תרין סמכין, דהיינו שיהיה העולם עומד על שני עמודים שהם נצח והוד, אבל בימי רבי שמעון לא הוי קאי עלמא רק אחד סמכא שהוא הוד, והיה העולם מתמוטט בסוד כל היום דוה (איכה א יג), שהוא בהיפוך אתוון הו"ד, בסוד והודי נהפך עלי למשחית (דניאל י ח). לכן רצה משה עתה ליכנס לארץ ישראל, שבזה יהיה העולם עומד על שני כרובים, הם שני עמודים בועז ויכין שהם נצח הוד. ועל זה

אמר בעת ההיא, שרצה עתה לתקן מה שיהיה בדורות הבאים, ולכן ואתחנן בנ' שמורה על נצח, שרצה גם כן לתקן רגל ימין שהוא נצח, ז"ש אתה החלות, להראות את עבדך על ניצוץ שלו שהוא בר יוחאי שיתקן תרין סמכין, את גדלך זה נצח מדת טובו מימין, ידך החזקה הוד משמאל. גם רמז שתי עליות שעלה משה להר, זימנא קדמאה דסליק קבל לוחות ראשונות, שזכה למדרגה גדולה של אדם הראשון זיהרא דחכמתא עילאה, אמר את גדלך לזה המדריגה לא זכה שום אדם. ולזמנא תניינא שקיבל לוחות אחרונות, אמר ידך החזקה שלזו המדרגה זכה רבי שמעון בן יוחאי, ולכן חיבר ספרא דצניעותא ה' פרקים, לקביל יד חזקה שהלוחות ניתנו ה' מול ה'. ועל כן בקש אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ישראל, ובזה אתקן הכרובי"ם כנרמז במלת אעבר"ה. השיב הקב"ה רב לך, הגדולה היא שלך, שר' שמעון הוא ניצוץ שלך, ועל מה שאתה רוצה לתקן שיהיה העולם עומד על שני עמודים נצח והוד, צו את יהושע ונתת מ"הודך עליו, ז"ש וחזקהו שהוא כנגד הוד, וכנגד נצח אמר ואמצהו שהוא בגימטריא נצ"ח:

פרק עא

אופן עא

רצה משה להעביר סוספיתא דנחשא, שהוא סוד נ' ארוכה שהוא סוד נחש, לכן אמר ואתחנן בנ' פשוטה, שהיא מורה גם כן על הנחש. וידוע מה שאמרו בסנהדרין דף נ"ט (ע"ב) חבל על שמש גדול שנאבד מן העולם, שאלמלא לא נתקלל נחש, הקב"ה היה מזמן לו לאדם שני נחשים, והיה משגרו אחד לצפון ואחד לדרום והיה מביא לו אבנים טובות וסנדלפונים ובזנבו היה מוצא זבל לגינתו ולחורבתו. ויש להקשות פתח בנחש ומסיים בנחשים. אבל רזא דמלה נרמז בסוד נחש, שהוא מסוספיתא דנחש, ותקועים בנח"ש תרין סטרין מימין חמור ח' של נחש, משמאל שור ש' של נחש כדאיתא בזוהר בלק עמוד שע"ז (זוהר ח"ג ר"ז ע"א). וז"ש אלמלא לא נתקלל נחש, היו סטרין אילין התקועין בו שהם שני נחשים, היו כולם משרתים לאדם לטוב ולא לרע, אחד משגרו לצפון הוא שור משמאל שהוא צפון, ואחד משגרו לדרום הוא חמור מימין, והיה הוא מביא סנדלפונין, רזא דמלה בעולם העשיה המושל בו הוא סנדלפון ושם גברו הקליפות, ואילו לא חטא היה כל כחות הטומאה מסייעין לאדם והיו משרתים עושי רצונו, והשר הגדול שהוא סנדלפון שקושר כתרים לרבו בתפילתן של ישראל כדאיתא במדרש רבה פרשת בשלח (שמו"ר פכ"א ד'), ולכן אמר שהיה פורש בזנבו גינתו וחורבתו, שהיה מותר לחרוש בשור ובחמור יחדיו. אבל אחר שחטא אדם, צוה הקב"ה שלא לערבב כחות הטומאה

ולהוסיף כח שלהם, וצוה לא תחרוש בשור וחמור יחדיו (דברים כב י). ולפי שידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו (ישעיה א ג), כשהוא מלקה החוטאים הוא מלקה אותם על ידי שור וחמור, ולכן ראוי להיות רצועות הלוקים כלולים משור וחמור. ולכן בזה רצה משה לסלק תרין סטרין שור וחמור, וזה נרמז במ"ש בע"ת ההי"א לאמ"ר, בגימטריא שו"ר חמו"ר, ועליו אמר אעברה נא, מאחר שאתה החלות להראות את גדלך מדת ימין לסלק החמור, וזה היה סוד מתחילת שליחותו למצרים וירכיבם על החמור (שמות ד כ), שהוא היה חמורו של אברהם שהוא קליפת ישמעאל, את ידך החזקה משמאל פני שור, ובמראה הסנה ראה משה רבינו תרין סטרין אלין, כמ"ש וירא ה' כי ס"ר לראות (שמות ג ד), נוטריקון סמא"ל רה"ב. ז"ש אתה החלות להראות את גדלך בסנה המראה הגדול הזה, ואת ידך החזקה בשעה שאמר הקב"ה למשה מה זה בידך (שמות ד ב), ונהפך המטה לנחש, כשישראל אינן עושין רצונו של מקום אז מטה כלפי חובה, ונעשה ידו של משה צרעת באות השני שנתן לו הקב"ה (שמות ד ו), ושני אותיות אלו תלוין זה בזה, כי כן הנחש שתקועין בו חמו"ר שו"ר, הוא בגימטריא צרע"ת, סוד אשה רעה צרע"ת לבעלה (יבמות ס"ג ע"ב). לכן כשבא נחש על חוה נלקה בצרעת (שמו"ר פ"ג י"ג). ועל כן בעשיית העגל חזרו וניערו שור וחמור, כי עשיית העגל היה חציו שור וחציו חמור, לכן אמר סר"ו מהר מן הדרך (שמות לב ח), במלת סר"ו נרמז סמא"ל רה"ב, וגרמו דכר ונוקבא כדאיתא בזוהר פרשת פקודי (זוהר ח"ב קצ"ב ע"ב) על פסוק אלה אלהיך ישראל (שמות לב ד), שהוא זכר ונקבה. וזה רמז משה במה שאמר ו"עתה אם ת"שא חטאתם (שמות לב לב), במלת ועת"ה נרמזים חיילותיה של לילית, שהם כמנין ועת"ה שהוא תפ"א, ומלת תש"א בגימטריא סמא"ל הרש"ע, ובהיפוך אש"ת שהיא אשת זנונים, לכן איתמר (תהלים קו כ) וימירו את כבודם בתבני"ת שור, מלת בתבנית, בגימטריא אשת זנונים, לכן אתמר (שמות לב יז) וישמע יהושע את כל העם ברע, ברעה כתיב, שהיא לילית שהיא אשה ראה צרעת לבעלה, שאז חזרו ישראל לזוהמת נחש, לכן נעשו מצורעים כמ"ש (שמות לב כה) וירא משה כי פרוע הוא כדאיתא בזוהר (ח"ג ר"ו ע"א), לכן הוצרכו ליתן שקלים שהיא רפואה על חיילותיה, שעולים כמניין שקלים שהוא בגימטריא ל"ילית, ולכן פתח בפרשת שקלים בלשון כי תש"א (שמות ל יב), נרמז בו זכר ונקבה היפך אתוון אש"ת כמ"ש. וזה שאמר (שמות כ יז) ועבדו ואמתו שורו וחמורו, וזה שאמר יעקב ויהי לי שור וחמור (בראשית לב ו), ולעתיד משלחי רגל שור וחמור (ישעיה לב כ), ולכן המשחר"ר עבדו (ברכות דף מ"ז:) עובר בעשה שלעולם בהם תעבודו (ויקרא כה מו), לכן נקרא עבד משוח"רר בהיפך אתוון ש'ור ח'מור, שהוא מביא ומזווג שור וחמור יחדיו וכו'. (ועל

פי דברים אלו שמענו מאבינו אדונינו מורינו גאונינו ז"ל סוד מופל' מה שאיתא בזוהר פרשת בשלח עמוד קי"ד (זוהר ח"ב ס"ה ע"א) על פסוק לא תחרוש בשור וחמור יחדיו וכו', מבין סטרין דלהון נפיק מתקיפותא דילהון דאקרי כלב, ודא חצפי' מכולהו וכו'. הכוונה על חושבן אותיות האמצעות, דהיינו אות ו' שבמלת שו"ר ואות מ"ם ואות ו' שבמלת חמו"ר, שעולין מנין נ"ב כחושבן כל"ב, ועל דא כתב הזוהר נפיק מתקיפותא דילהון דאקרי כל"ב וכו', וסוד נעים הוא. וקשים גרים כספחת (יבמות מ"ז ע"ב) גם כן מטעם זה, שהם צרעת שבאים מב' סטרין ש"ור ו"חמור, שהם בגימטריא צ"רעת. לכן אמר החלות להראות את עבדך דייקא, היפך בתרין סטרין בישין שנקראו עבד משוח"רר, שהוא יונק מ"שור ו"חמור ומתמן צר"עת, אבל לי החלות להראות סיטרא דקדושה גדלך מימין, החזקה משמאל. וזה סוד לב"ת אש (שמות ג ב), שהראה בתחילת שליחותו בסנה אש דינא תקיפא, לב"ת נוטריי"קון ל"עולם ב"הם ת"עבודו, על תרין סטרין בישין שנרמז במלת ס"ר לראות, ס"מאל הוא ש"ור, ר"הב הוא ח"מור שר של מצרים בשר חמור בשרם (יחזקאל כג כ), לכן אמר הקב"ה למשה במראה הסנה של נעליך (שמות ג ה), על גוף שלו ממשיכא דחיויא דנגעה בו בת פרעה, מזה נעשה מצורע כדאיתא בתיקונים (תיקו"ז כא מ"ח ע"ב), שעל זה אמר השב ידך בחיקך (שמות ד ז), ואחר כך על גוף קדוש שלו המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא (שמות ג), הנה שבה כבשרו. וזהו סוד הפיכת המטה לנחש, כשאינם זוכים ישראל אז מטה כלפי חובה, כשזוכין אז מטה כלפי חסד, והמטה הזה שביד משה הוא סוד מטטר"ון, עליו קאמר החלות להראות את עבדך, זה מטטרון, כשזוכין את גדלך, אזי מטין האותיות שבמטה לצד החסד, כשאינן זוכין אזי מהפכין האותיות לצד הדין לכף החובה, ז"ש את ידך החזקה, א"ת דייקא האותיות שהיה במטה תבאנה האותיות לאחור ויגידו, ואז גובר הנחש ונהפך המטה לנחש, על זה אמר אעברה נא, רוצה אני להעביר אותיות נ"א נ"חש א"דם, רצה לומר אדם הראשון הביא נחש לעולם, ולמפרע נ"א א"ות נ', שהוא סוספיתא דנחש ומשם באים כל רע לעולם, היפוך אותיות אעברה ר"ע הב"א, כל רע הבא לעולם, מתרין סטרין בישין שהם חמור שור התקועין בנחש, והכל תלוי באות נ' של נחש, לכן רוצה אני לעבור נ"א נוטריקון נ' א"מה, שנקרא י"רדן אותיות ירד נ', וכן אמר בגמרא (בברכות דף נ"ד.), שמשם יורד דין לעולם, לכן וארא את הארץ הטובה, ששם יהיה חלק הטוב גובר להעביר הרע מן העולם:

פרק עב

אופן עב

ראה משה רבינו שהראה לו הקב"ה ר' עקיבה שהוא סוד תורה שבעל פה, כדאיתא בגמרא דמנחות דף מ"ג (מנחות כ"ט ע"ב). וכן כשעלה משה למרום, היה דורש הקב"ה את הלכה בשם אמרו, ואמר משה יהי רצון שיצא זה מחלצי (במ"ר פי"ט ז'). עליהם אמר אתה החלות להראות את עבדך את גדלך סיטרא דימינא, זה רבי אליעזר בן הורקנוס שנקרא כן מסיטרא דאל שהוא חסד, עליו קאמר אשר מי אל אשר יעשה כמעשיך, שכן בתנור של עכנאי, יצא בת קול מן השמים ונעשו נסים גדולים באותו יום כדאיתא (בב"מ דף נ"ט:). את ידך החזקה כנגד רבי עקיבה שהיה מצד שמאל, כמבואר בכנפי יונה שהוא סוד ב' פעמים אלהי"ם עק"ב של רבי עקיבה, עליו קאמר כגבורתך שהיה נתעצב במיתתו, כמו שנאמר (תהלים קלט יז) ולי מה יקרו רעיך אל כדאיתא במנחות דף מ"ג (סנהדרין ל"ח ע"ב), לכן אמר גם כן אשר מי אל דייקא. וזה נרמז במלת אעברה, רוצה אני להעביר מדת הדין שיהיה בימי ר' אליעזר ורבי עקיבה, במלת אעבר"ה הסתכל תמן, ותמצא ר"בי אל"יעזר ב"ן ה"ורקנוס ע"קיבה, שהוא ר"ת אעבר"ה נ"א, נוטריקון א"ל נ"קמות ה"ופיע (תהלים צד א) ב"הריגת ר' ע"קיבה, שרצה משה לנקום נקמת רבי עקיב' שיצאה נשמתו באחד כדאיתא (בברכות דף ס"א:). השיב לו הקב"ה רב לך, והוא על דרך מה שהשיב הקב"ה למלאכים ולמשה שתוק כך עלה במחשבה לפני כדאיתא במנחות דף מ"ג (מנחות כ"ט ע"ב). ז"ש אל תוסף דבר, כי בהריגה זו יזכה לסוד מחשבה, ז"ש עלה ראש הפסגה. גם אחר שנתקררה דעתו של משה כששמע לסוף י"ח שורות ולא היה יכול להבין אותם, עד שאמרו כך שמענו הלכה למשה מסיני נתיישבה דעתו. על זה אמר גם כן רב לך, הלא אתה הוא רבן שמשמך אומרים הלכה זו, הטעם י"ח שורות אלו רמז משה במ"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, במדרש רבה פרשת ויצא (ב"ר פס"ט ז') וזה שער השמים (בראשית כח יז), אין בין בית המקדש שלמטה ובין בית המקדש שלמעלה כי אם י"ח מילין כמניין ו"זה, ו"זה בגימטריא י"ח. ולכן אמר משה לפי זה כשהראה הקב"ה את רבי עקיב' שדרש על כל קוץ תילי תילין והיה שמח בתורתו (כדאיתא במנחות שם), ולכן אמר אתה החלות להראות את גדלך, א"ת דייקא, שהיה דורש כל אותיות שבתורה מא' ועד ת', והיה שמח בתורתו, ואחר כך הראה לו את מיתתו אמר את ידך החזקה, וכשהראה לו הקב"ה את רבי עקיב' בסוף י"ח שורות, היה מצטער על שלא הבין אותם, ולכן נתאוה ליכנס לארץ ישראל שם מקום המקדש שהוא מכוון למטה, אין זה כי אם בית אלהים למטה, כנגד וזה שער השמים למעלה מנין ו"זה, שהוא מנין י"ח, אם כן בלי

ספק באותן י"ח טורי דאפרסמונא דכיא דסלקין נשמתין דצדיקיא, שם יבין וישיג כל ההשגות, וזה הוא סוד י"ח נסיעות של נשמות שנוסעים מיציאת זה העולם עד מקום מחצבה. ולדעתי זה סוד מזמור שיר ליום השבת (תהלים צב א) שאומרת הנשמה בשעת יציאתה מגוף, דמסיים שם (תהלים צב יג) צ"דיק כ"תמר יפרח, דייקא על ח"י נענועין שבלולב, ח"י ח"י יודוך כמוני היום (ישעיה לח יט), כנתינתה כך נטילתה (כתובות דף י"ז.), שדרך י"ח דרגין ירדה נשמתו לזה העולם, כך דרך י"ח טורי דאפרסמונא סלקא לעילא. לכן אחר ח"י ברכאין דצלותא, צריך למסור גרמיה למיתה בשעת נפילת אפים. השיב הקב"ה רב לך, הלא הכל שלך הוא הלכה למשה מסיני:

פרק עג

אופן עג

הראה הקב"ה למשה א' זעירא, הוא סוד ר' עקיבה. שכן א' זעיר"א, בגימטריא ר' עקיב'. נשתיירו אתוון מן ויקרא (א א) ויקר, שדרשו רז"ל (ע"ז דף ה'.) על פסוק (תהלים קלט יז) ולי מה יקרו רעיך אל, שהוא רבי עקיבה. ובמלת רעי"ך יש בו סוד כך עלה במחשבה (מנחות כ"ט ע"ב), שכתב האר"י ז"ל ב' יחודים הן, האחד כ' כפופה הוא סוד יחוד התחתון של ברוך שם כבוד, כ' פשוטה יחוד העליון שמע ישראל (דברים ו ד), וכשיצאה נשמתו של רבי עקיבה בא"חד (ברכות ס"א ע"ב), זכה לתרין שמהין אלו נכנס בשלום ויצא בשלום. וזה סוד שרבי עקיבה פעמים מסיים בא'לף ופעמים בה'ה, כשיצאה נשמתו באחד, זכה לאות א' שהוא סוד קוצו של יו"ד. וזה נרמז במלת רי'עך, נוטריי"קון ר"בי ע"קיבא י"חודו כ' רבתי, זה שאמר אל, שהוא סוד אל ארך אפים (שמות לד ו), ודרשו ולי מה יקרו זה ר' עקיבא שזכה לסוד ש' של תפלין שנקרא יקר, כמ"ש רז"ל במגילה (דף ט"ז:) ויקר (אסתר ח טז) הוא תפילין, ולכן אמר מלת וי"קרא, שכשזכה רבי עקיבא לאות א', זכה ליקר שהוא סוד שין של תפילין, אבל משה לא זכה רק וראית את אחורי (שמות לג כג), שדרשו רבותינו ז"ל בברכות (דף ז'.) שהוא קשר של תפילין שהוא אות ד', ולדברי תרגום יונתן בן עוזיאל זכה ליו"ד תפילין של יד קטרא דבידא, בין למר ובין למר פני לא יראה שלא זכה לשי"ן של תפילין, אבל ר' עקיבה נכנס בשלום (חגיגה דף ט"ו:), וזכה גם כן לשי"ן של שד"י, לכן אתמר עליה (איוב כח י) בצורת יאורים בקע הן כל יקר ראתה עיניו, ר"ל כשזכה לאות א' שהוא סוד הן, שכן בלשון יוני קורין לאחת הן (תנחומא פרשת וזאת הברכה ובשבת דף ל"א:), אז כל יקר ראתה עיניו, שראה כל אותיות של יקר שהוא תפילין. וז"ש במדרש פרשת חקת (במ"ר פי"ט ו') על זה הפסוק שראתה עיניו של

רבי עקיב' יותר ממה שראה משה רבינו, שמשה רבינו לא זכה רק לב' אותיות של שדי, אבל רבי עקיב' זכה גם כן לאות ש' של תפילין. והנה כששכח משה ווי העמודים ולא יכול לכוון החשבון, עד שבא אליו נשמתו של רבי עקיב', אז אמר ואת ה"אלף וגו' עשה ווים לעמודים (שמות לח כח). ועל זה הסוד אמר ואתחנן פתח בו', שהוא סוד נשמתו של רבי עקיב' מן שית מילי איעתר רבי עקיבה כדאיתא בנדרים דף כ' (נ' ע"א), הוא סוד ו' סדרים שנשמתו מתורה שבעל פה, לכן דרש רבי עקיב' בכל התורה ו', כמו שכתבו התוספות בסנהדרין דף נ' (ע"ב ד"ה ת"ל) שרבי עקיבא הוא דרש ווי"ן. וזה סוד שאמר רבי עקיבא בפרק ד' מיתות (סנהדרין נ"א ע"ב) ישמעאל אחי בת ובת א"ני דורש, א"ני דייקא. וקאמר ישמעאל א"חי, ברזא דגלגולא שר' ישמעאל הוא גלגולא של יוסף הצדיק, ורבי עקיבה הוא גלגול של שמעון, ומתחילה הם לא הכירוהו (בראשית מב ח), אבל לבסוף בא לתקן ולהכיר האחווה שהוא מסוד אות ו' שהראה הקב"ה למשה אוצר של הנשמות, כדאיתא בתנחומא פרשת כי תשא (סי' כ"ז) על פסוק (שמות לג יט) וחנותי, באותו פרק ראה רבי עקיב' שהוא מסוד אות ו', זה נרמז במלת ואתחנן שנתן הקב"ה חן למשה שראה אוצר של נשמות, כנרמז באות נ' פשוטה של ואתחנן, נשתיירו אתוון ו' א' ת' מן ואתחנן, קרי ביה אות ו', שראה משה נשמתו של רבי עקיב' שהיא מן אות ו'. או נוכל לומר שמורה על רבי עקיב' שדרש רבויין כל אתין שבתורה, כמ"ש רז"ל (פסחים דף כ"ב: בבא קמא דף מ"א: בכורות דף ו':) עד שבא רבי עקיב' ודרש את ה' אלהיך תירא (דברים י כ). נמצא במלת ואתחנן מרומזין דרשות של ר' עקיבה, שדרש ו' את שהם מורים על רבויים, הנה באותו שעה שראה משה בשעת הקמת המשכן דרשות של רבי עקיבה, ראה כי רבי עקיב' דרש ריבוי ומיעוט (כדאיתא בב"ק ובשבועות דף כ"ז:), ור' ישמעאל דרש כלל ופרט. וזה סוד ויוצא אליהם א"ת שמעון (בראשית מג כג), רזא דמלה מן אותו הענין נתגלגה הדבר שבדורות התנאים שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה, עד שבא רבי עקיב' והיה דורש גם כן אתין שהוא משמעון. וזה סוד וילכו לרעות א"ת צאן אביהם (בראשית לז יב), נקוד על א"ת, רומז על סוד זה. וזה נרמז א"תה ה"חלות ל"הראות ר"ת אהל, שאז באותו פרק כשהוקם אהל מועד, החלות להראות לי נשמתו של רבי עקיבה, וז"ש א"ת גדלך, שדורש כל אתין שבתורה. והנה למשה רבינו לא גילה הקב"ה רק א"ת י"דך החזקה, שהם ב' אותיות י"ד של תפילין, שהוא סוד י"ד ה"חזקה וראית את אחורי, אבל פני שזכה בו רבי עקיב' לא יראו, אשר מי אל דייקא, שהוא אריך אנפין סוד ש"ין של תפילין, שהוא סוד ג"ט ק"רע פ"ח שבע תיקונים דאריך אנפין, שהם לקביל ז' רישין דב' שיני"ן של תפילין. וזה נרמז במלת א"שר, שזכה רבי

עקיבה לאל"ף של תפילין שבו תלוין שבע ראשים, נוטריי'קון אש"ר א' ש"בע ר"אשים. לכן ביקש אעברה נא, שאהיה בארץ ישראל שהיא מקפת שבע ימים (ב"ב ע"ד ע"ב), אז אשיג נ"א, נוטריי'קון נ"תיב א"לף. במלת אעב"רה, תמן נרמז רבי עקיב' עם אות א' ועם אות ה', שכן ר"בי ע"קיב' ב"הריגה ה' א', ר"ל בהריגתו זכה לעלות מן השגת ה' שהוא יחוד תתאי, להשגת אות א' שהוא יחודא עילאה. ולפי שזכה רבי עקיב' כשיצא נשמתו באחד להיכל אהבה, כדאיתא בזוהר שמות עמוד תנ"ז (זוהר ח"ב רנ"ד ע"ב) שנסתלק במלת ואהבת (דברים ו ה), זה נרמז גם כן במלת אעבר"ה בה' יתירה, ב"הריגת ר"בי ע"קיב' ה"יכל א"הבה שהוא ר"ת אעבר"ה, ורצה משה גם כן לעלות להיכל אהבה, ואיתא בזוהר שבהיכל אהבה תמן כוכב נוגה, וזה נרמז במלת נ"א שיזכה לעלות להיכל א"הבה שנקרא נ"וגה, נ"א נ"וגה א"הבה. השיב הקב"ה רב לך, מעלה שלך היא יותר גבוה מן היכל אהבה, והוא היכל רצון דתמן אסתליק משה, הה"ר הטוב הזה, ה"ר נ"וטריקון ה"יכל ר"צון, ואין צריך אתה לארץ ישראל בשביל זה, כדאיתא בזוהר שם עמוד תנ"ו (זוהר ח"ב רנ"ג ע"ב) שמשה נסתלק על פי ה', שהוא סוד מוצא פי ה' (דברים ח ג) שנקרא כן היכל רצון:

פרק עד

אופן עד

ראה משה רבינו מחלוקת הלל ושמאי, שהיה מחלוקת גדול בי"ח דברים שגזרו בו ביום, והיה אותו יום קשה כיום שעשו ישראל את העגל כדאיתא בשבת (דף י"ז.). והנה כשעלה משה למרום מצא להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות, אמר לו הקב"ה ה"יה ל"ך ל"עזרני (שבת דף פ"ט.), כתב ה"ארי ז"ל ר"ת ה"לל, כי הלל חי ק"ך שנה כמנין שנותיו של משה. ומשה בקש על הל"ל שהוא סוד אדנ"י, שישפיע לו הקב"ה אות י', ואמר ועתה יגדל נא כח אדני (במדבר יד יז), י' רבתי, ויהיה הילל בי'. והי"לל שהיה מן גופו של משה, לכן היה ת"ר סדרים משניות בימיו, ולפי שהיה אותו יום קשה כיום שעשו בו את העגל, הוצרך משה להתפלל עליו, ופתח באדני שהוא סוד הלל בלא י', ועליו בקש מאחר שהחלות להראות לי את גדלך בסוד ועתה יגדל נא כח אדנ"י, ז"ש ואת ידך הוא סוד י' של יגדל, חזקה רומז במלת ח"זקה שהוא בגימטריא ק"ך שנה, שהיה חי הלל כמו משה כדאיתא בספרי (בפרשת וזאת הברכה). והנה מתחילת הבריאה אמר נעש"ה אדם בצלמינו (בראשית א כו), נוטריקון נ"מלך ע"ם ש"מאי ה"לל, שהם כלל כל נשמות הצדיקים. לכן קרא אותם רבי שמעון בן יוחאי במחלוקת שמי' אבות העולם

במדרש רבה פרשת בראשית (ב"ר פ"א ט"ו) ובמסכת חגיגה דף י"ב.), שהן הן ממש אבות העולם שמאי משמאל המרכבה, הלל מימין המרכבה. משה קבל תורה מסיני (אבות פ"א מ"א), מש"ה נו"טריקון מ"חלוקת ש"מאי ה"לל, ה"כל ש"מעו מ"סיני. את גדלך זה הילל מסיטרא דימינא, ואת ידך החזקה מסיטרא דשמאלא, ונחלקו אבות העולם שהם שמאי והלל בבריאת שמים וארץ, ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ. ולפי זה רצה משה שיהיה חסד אל גובר מדתו של הלל, ולא יהיה הלל כפוף תחת שמאי שהוא דין, לכן רצה לכנס לארץ ישראל לתקן י"ח דברים, כי ארץ ישראל תמן וז"ה שער השמים (בראשית כה יז), מנין וז"ה שהם י"ח טורי' דאפרסמונא, לכן אמר אעברה בה' יתירה שרמז על הלל. והשיב הקב"ה רב לך, הגדולה של הלל היא שלך, והעגל שהוא בא מן ערב רב, הוא עדיין מרקד באותו דור אל תוסף דבר, ולכן היו פ' תלמידים של הלל, כמו שהיה משה בן פ' שנה בעמדו לפני פרעה (שמות ז ז), ואות פ' מורה על אור פתח דברך יאיר (תהלים קיט קל), לא זכר דוד אור בתמניא אפי רק באות פ'. ולכן מתחילת בראשית יש פ' אותיות עד מלת אור, והוא סוד תורה שבעל פה, רמז הקב"ה למשה ה"וא י"היה ל"ך ל"פה (שמות ד טז), ר"ת ה"יליל בי', וכן מ"שה ל"עיני כ"ל ישראל (דברים לד יב), וכן אל מול פני המנורה (במדבר ח ב), ס"ת הילל בי' שהוא סוד תורה שבעל פה, שמשם נתפשטו כל הוראות של ישראל. ואלו נכנס משה לארץ ישראל לא היה מחלוקת בעולם, אבל משהכה משה בסלע רבו המחלוקת בישראל, והוא סוד סלע המחלוקת, ר"ל מן הסלע בא המחלוקת בישראל, וזה סוד המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל (במדבר כ' יג), ר"ל בהכאות הסלע גרם משה שהתורה יורדת טיפין טיפין ובא המחלוקת, וזה סוד הפסוק הלא כה דברי כאש נאם ה' (ירמיה כג כט), דמי גרם הניצוצין שמתחלקין לכמה גוונין, זה בא לנו מן פטיש יפוצץ סלע, הפטיש שהכה משה בסלע גרם שמתפוצצין ורבין המחלוקת בישראל, פט"יש בגימטריא מ"טה מ"שה, שזה גרם הכאת המטה. ועל זה אמר משה שמתחילה נצב על הצור ויזובו מים (תהלים קה מא), ז"ש את גדלך, שהחלות להראות לי כשהייתי במסה את עבדך זה מטטרון, כי מטה משה זה הוא מטטרון, על פעם אחד אמר את גדלך, על פעם השני שהכה ביד, אמר את ידך החזקה, בסוד בדברים לא יוסר עבד (משלי כט יט), שהוא סוד מטה משה. ולכן רצה משה לכנס לארץ ישראל שלא יהיה מחלוקת שמאי והלל בעולם, שישתמשו תלמידים כל צרכם ויהיה תורה אחת ומשפט אחד לכל ישראל (במדבר טו טז). על זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, אל אחד בראנו כן יהיה אב אחד (מלאכי ב י), כשיהיה משה בארץ ישראל יתקיים קרא כולם נתנו מרע"ה אחד (קהלת יב יא), נוטריק"ון מ"טטרון ר"אש ע"ולם ה"יצירה, וכן

למטה משה נוטריקון מש"ה ר"בינו ע"ה, (וכן מצינו במדרש קהלת (קה"ר פי"ב י"א) קדרש מרעה אחד, זה משה עיין שם בפסוק זה). ולכן רצה משה להיות בארץ ישראל לקיים משפט אחד יהיה לנו, לקיים קרא מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ (שמואל ב' ז כג) דייקא, כי אב אחד יהיה לכלנו. וזה נרמז במלת אעבר"ה, שהוא בהיפוך אתוון א"ב ר"ע"ה, אב אחד לכלנו רועה אחד לכלנו. השיב הקב"ה רב לך, אתה הוא הגורם שרבו מחלוקת בישראל על שהכית בסלע, ואני אמרתי שנה עליו פרשה אחד או הלכה אחת (ילקו"ש רמז תשס"ד), וזה סוד אל תוסף דבר אלי עוד, לפי שפגמת בדבר הזה, ר"ל בדיבור הזה, בדיבור שפגמת שלא דברת לסלע:

פרק עה

אופן עה

אמרינן בפרק שלשה שאכלו ברכות (מ"ח ע"ב) משה תקן ברכת הזן בשעה שנתן להם המן, יהושע תקן להם ברכת הארץ בשעה שנכנסו לארץ, דוד ושלמה תקנו ברכת רחם, דוד על ירושלים עירך ועל מלכות בית דוד משיחך, שלמה תיקן הבית הגדול והקדוש. וסימן ד' אילו ברכת ש"דים ורחם (בראשית מט כה), שדי"ם נוטריקון ש"למה ד"וד י"הושע מ"שה. וידוע שכל הברכות הם כולם מדרבנן אחד מן ז' מצות שהם מדרבנן וסימנך נ"ע בש"מחה, נ"טילת ידים, ע"ירובין, ב"רכות, נר ש"בת, מ"גילה, ח"נוכה, ה"לל, אבל ברכת המזון הוא מן התורה, כדכתיב (דברים ח י) ואכלת ושבעת והדר וברכת. רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולתקן שלשה ברכות אלו של ברכת המזון, לזה פתח ואתחנן בב' נון"ין, שרצה לתקן מאה ברכות, לכן אמר בעת ההיא דייקא, שראה שיבא אחר כך דוד ויתקן ק' ברכות, לכן רצה לתקן הוא עתה מה שיהיה אחר כך לאמר לדורות. גם אמר בעת ההיא, רמז על אותו עת שהיה חדש אדר, וראה מן כל י"ב חדשים שבשנה המלאכים שממונים עליהם, אין שום אחד מן המלאכים מורה על הברכות, רק מלאך של חדש אדר ששמו אברכי"אל, שמורה על ברכות של הקב"ה, ולכן קרי ביה בעת ההוא לאמר, מה שאותו המלאך שממונה על אותו עת שנקרא אברכי"אל שמתפאר בעצמו אברך אל, לכן בא משה ומתפלל באותו עת לאמר למטה סדר הברכות. ולכן פתח בא"דני, כי כבר התחיל משה לתקן לישראל מאה ברכות, כשנתן מאה אדנים למשכן שהם כנגד מאה ברכות, וכן הוא אומר איש אמונות (משלי כח כ), זה משה רבינו בכל ביתי נאמן הוא (במדבר יב ז), כדאיתא בשמות רבה פרשה נ"א (שמו"ר פנ"א א'), הוא רב ברכות, הוא רבן של ישראל שתיקן לנו הברכות, ואף על פי שאמרו רבותינו

(במסכת מועד קטן דף י"ו (מו"ק ט"ז ע"ב) ובמנחות דף מ"ג:) דוד ראה ברוח הקודש שמתו ק' נפשות מישראל עמד ותיקן מאה ברכות, נאם הגבר הוקם ע"ל (שמואל ב' כג א) בגימטריא ק' (עיין תנחומא קרח סי' י"ב), אם כן הרי דוד תיקן. צריך לדעת אלה המצות אין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה (כדאיתא בשבת דף ק"ד.), וכבר אמר משה ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך (דברים י יב), אל תקרי מה אלא מאה (כדאיתא במנחות דף מ"ג:), הרי שמשה תיקן מאה ברכות. ותשובתו בצדו אמר דוד נאם הגבר הוקם על, מה שתיקן משה באותו יום דכתיב ביה (שמות מ יז) הוקם המשכן, שאז אמר משה קומה ה' (במדבר י לה), שהוא סוד שיעור קומה שלמעלה, כמ"ש וכבוד ה' מ"לא א"ת ה"משכן (שמות מ לה), שהוא ר"ת מ"אה, וכן צירוף שם של ארבע הוא עולה מאה, ה"ן ה"ם יוד"ו, שצירוף שם של ארבע הוא ה"ן ה"ם בגימטריא מא"ה, יוד"ו בגימטריא כ"ו, כמ"ש ר' הירץ בסידורו. לכן התחיל משה א"תה ה"חלות ל"הראות, שהוא ר"ת א"הל, בעת ההיא בשעה שהוקם אהל מועד, את גדלך הוא סוד שיעור קומה, קרי ביה ק"ו מ"ה, אל תקרי מה אלא מאה, וכן מ"שכן ה"עדות, ר"ת מ"ה, שהוא סוד מה שמו (משלי ל' ד), זה הקב"ה, מה שם בנו, זה משה כדאיתא בזוהר עמוד ק"ע (זוהר ח"ב קצ"ז ע"א). נמצא שהחלות להראות לי גדלך דייקא, שהוא סוד מה, כמ"ש מה שמו מה אומר אליהם (שמות ג יג), וכמו ששם בן ד' עולה מאה כמ"ש, וכן גם כן שם של אלהים הוא סוד מאה, וכן י"ד אלהי"ם עולה מאה. ז"ש את ידך החזקה, כי באותו יום שהוקם המשכן אמרו ה' הוא האלהים (עיין פסיקתא רבתי פ"ד), כמו ששם של ה' הוא סוד מאה, שהוא סוד שיעור קומה, כן גם כן שם של אלהים, לכן באותו יום אמרו הודינו לך אלהים הודינו (תהלים עה ב), שהוא סוד ה' הוא האלהים, והוא סוד מודי"ם שהוא בחושבן מאה. ז"ש אשר מי אל בשמים, שכן תמלא אותיות מ"י, מ"ם יו"ד, הרי ק'. ז"ש אשר יעשה כמעשך, על שם של הויה שהוא עולה מאה, וכגבורתך על שם של אלהים שהוא עולה מאה. וז"ש הפסוק ויזרע יצחק בארץ ההיא (בראשית כו יב), על מדת הדין שהוא שם של אלהים שהוא מדת הדין, וימצא מאה שערים ויברכהו ה' על שם של ה', שהוא גם כן סוד ק'. ועל זה התפלל משה מאחר שהתחלתי לתקן סוד שיעור קומה, אעברה נא, אין נא אלא עתה, בזה החודש רצה לתקן ולגמור הברכות, שכן מלאך של זה החודש נקרא אברכי"אל, וכן נ"א וארא"ה בגימטריא אברכי"אל. ולפי מה שאמרתי שמשה התחיל לתקן ברכת המזון שהוא מן התורה, זה רמז במה שאמר אתה החלות להראות את גד"לך, בגימטריא ז"ן, שמשה תיקן ברכת הזן, ועתה רוצה לגמור הב' ברכות השניות, אעברה נא ואתקן את הארץ, ברכת הארץ כשאראה אותה, גם ברכת רחם שבא דוד ותיקן על ירושלים

עירך, ז"ש ההר הטוב הזה שהוא ירושלים, ואחר כך בא שלמה ותיקן על הבית הגדול והקדוש, לזה אמר והלבנון שהוא בית המקדש, ובמלת נ"א נוטריקון 'נוסח 'ארץ, שהוא היה רוצה לתקן נוסח של ברכת הארץ. השיב הקב"ה רב לך, עיקר ברכת המזון הוא ברכת הזן שהוא שלך, כדאיתא בברכות (מ' ע"ב) בעובדא דבנימין רעיא כריך ריפתא. אבל ברכת הארץ צו את יהושע, יהושע יתקן ברכת הארץ, ולפי שקיימא לן (ברכות דף מ"ח:) חייב אדם לומר שני דברים בברכת הארץ ברית ותורה, וכל מי שלא אומר לא יצא ידי חובתו, וצריך שיקדים ברית לתורה, לזה אמר ב' לשונות כנגד הברית וחזקהו, כנגד תורה ואמצהו:

פרק עו

אופן עו

בגמרא מסכת סוטה (דף י"ד.) אמר רבי שמלאי אמר משה הרבה מצות תלוין בארץ, רוצה אני שיתקיימו על ידי. י"ל כוונת ר' שמלאי על פי הילקוט בפרשת ראה (ילקו"ש רמז תתפ"ה) על פסוק (דברים יא לא) וירשתם אותה וישבתם בה, (דברים יא לב) ושמרתם לעשות את כל החקים, ומביא שם כמה מעשים מרבותינו שהיו בחוץ לארץ וקרעו בגדיהם, שלמדו מזה הפסוק וירשתם וישבתם אותה ושמרתם לעשות, מלמד שישיבת ארץ ישראל שקולה ככולם, לכן רוצה אני שיתקיימו על ידי. לכן התפלל משה מאחר שהחלות להראות לי את גדלך, סיטרא דימינא מצות עשה שהם רמ"ח מסיטרא דאברה"ם שהוא עולה רמ"ח, ואת ידך החזקה, מצות לא תעשה מצד יצחק, ולכן לוקין על לאוין שבתורה כמנין יצח"ק, ואף על פי שהרמב"ם נתן סימן ילקו זרי"ם, ושערי אורה כתב שלוקין כמנין מכה רב"ה (דברים כה ג) שהם ר"ז לאוין, נמצא שיצחק כולל כל לאוין שלוקין עליו שהם כוחות הדין. לכן התפלל משה אעברה נא ואקיים עתה מצות ישיבת ארץ ישראל, שהיא שקולה כנגד כל המצות. ובמלת אעברה רמז על סיטרא דאברהם, דאיתמר ביה ויעבור אברם בארץ (בראשית יב ו), ובמלת וארא, רמז על מצות לא תעשה שלוקין עליהם כמנין ארא"ה, שהוא בגימטריא ר"ז לאוין. גם רמז במלת אעברה, מה שכתוב בספר החינוך שהמצות הנוהגות בכל מקום ובכל זמן הם כמנין רע"ז, וסימנך אני ישנה ולבי ע"ר (שיר השירים ה ב), כשאנו בגלות אזי ישנים המצות, והם כמנין ע"ר, ועם ז' מצות דרבנן הם כמנין רע"ז. נרמז במלת אעברה נא, ר"ל נא עתה שאני בחוץ לארץ אין לי מצות רק כמנין עבר"ה, אבל כשאראה את הארץ, אזי אקיים כל המצות שנחלקים על ח"י חלקים, וסימנך אשר יעשה אותו האדם וח"י בהם (ויקרא יח ה), ולכן ההר הטוב

הזה והלבנון שהוא בית המקדש, וז"ה שער השמים לקיים ח"י חלקים שבתורה מנין וז"ה. השיב לו הקב"ה רב לך, מעלה אני עליכם כאלו קיימתם כולם, והשיב על דברי משה שחשב בדעתו שלעת הזאת התחיל כמ"ש אתה החלות, וכן כשאמר אעברה, אין לי מצות עתה בחוץ לארץ רק מנין עבר"ה שהוא בגימטריא זע"ר, וזה כוונת הפסוק צו לצו קו לקו זע"ר שם זע"ר שם (ישעיה כח י), ר"ל הנביא מוכיח לישראל שמידת הקב"ה הם מדה כנגד מדה, ז"ש צו לצו קאי על מצות, כמו שהם עוברים על מצות המלך מה שמצוה אותם, כן הקב"ה מצוה עליהם פורעניות, קו לקו מדה כנגד מדה. זער שם, ר"ל הטעם שישראל הם מעט מזער ושפלים בגלות, לפי שזער שם, לפי שיש לישראל זע"ר מצות בגלות ואין מקיימין אותם, לכן הם זע"ר בגלות. ולפי שמשה אמר שבחוץ לארץ אין אני מקיים רק מספר עבר"ה שהוא זע"ר, השיב הקב"ה רב לך, ואינו הו' כמו שאמרת שהו' זער:

פרק עז

אופן עז

איתא במדרש תנחומא (ראה סי' י"ד) על פסוק (ישעיה כד ה) והארץ חנפה תחת יושביה, מראה קמה ואינה מראה גדיש, מראה גדיש ואינה מראה ערימה, עברו תורה שבכתב ושבעל פה, חלפו חוק שלא קיימו תרומות ומעשרות, הפרו ברית שהוא ברית אבות, אתה מוצא שהאבות נתנו תרומות ומעשרות, שנאמר (בראשית יד כב) הרימותי ידי, הרי שאברהם נתן תרומה, יצחק נתן מעשרות שנאמר (בראשית כו יב) ויזרע יצחק בארץ ההיא וגומר, והלא אין הברכה מצויה בדבר המדוד, אלא אומד זה למעשרות היה מדרש רבה בפרשת תולדות פרשה ס"ד (ב"ר פס"ד ו'). ויש לפרש שהפסוק בעצמו מקשה קושיא זו, איך מדד מאה שערים הלא אין הברכה מצוייה בדבר המדוד (כדאיתא בתענית דף ח':). והשיב הפסוק בעצמו ויברכהו ה', לכן מדד כדי שיברכהו ה', וקיימא לן שאסור לנסות את הקב"ה רק במעשר בפרק קמא דתענית (תענית ט' ע"א), ובחנוני נא בזאת וגומר והריקותי לכם ברכה וגו' (מלאכי ג י), הרי שבמלת ויברכהו רמז לנו שאומד זה למעשרות היה. יעקב נתן מעשר ראשון, כל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. לפי שג' אבות הן הן ג' דרגין של כהן לוי ישראל, לכן התחיל משה לסדר מתחלה ג' אבות, שרצה לכנס לארץ ישראל לתקן ג' דרגין אלו של ג' אבות, לכן אמר את גדלך זה אברהם, שהיה כהן ונתן תרומה, והוא סוד תרומה. את ידך החזקה יצחק, והוא סוד מעשרות דרגא דלוי. אשר מי אל זה יעקב, שהוא היה כלול משתיהם יושב אהלים, שהוא משלים אהל

אברהם שהיה כהן, ויצחק שהיה דרגא דלוי. לכן אמר יעקב כ"ל אשר תתן לי עשר וגו' (בראשית כח כב), כ"ל דייקא שהוא כולל "כהן "לוי. לכן אעברה נא ואראה את ארץ ישראל שנחלקת לג' חלקים אלו, את הארץ נקראת ארץ ישראל כנגד דרגא דישראל, ההר הטוב הזה, הוא כנגד דרגא דלוי, שכן ירושל"ם כלול שם אלהי"ם שהוא פ"ו, וריבוע אלהים עולה ר', ובמלוי אלהים במלוי י' עולה ש', הרי ירושל"ם בגימטריא תוק"ף הדין. והלבנון, זה כהן דרגא דכהן. ועל אלו התלת דרגין קא מכוין משה ליכנס לארץ ישראל. השיב לו הקב"ה רב לך, אתה כלול משלתן, שכן ש' של משה מורה על תלת דרגין אלו, שהם ג' אבות (זוהר ח"א רס"ו ע"ב):

פרק עח

אופן עח

נתכוון משה לתקן יהי אור ויהי אור של מעשה בראשית (בראשית א ג), שהוא סוד י' פעמים הוי"ה י' פעמים אהי"ה. וזה נרמז במ"ש בעת ההיא, ע"ת דייקא שהוא מנין י' הויות וי' אהי"ה, כשאמר אל ה' דייקא, בעת ההי"א בהיפוך אתוון אהי"ה, ועליו קאמר אתה החלות להראות את גדלך, הוא שם של הוי"ה שהוא מצד החסדים, ידך החזקה מצד הגבורות אהי"ה, וזיווג שתי שמות יחד, הוא גושפנקא דביה איתבריאו שמיא וארעא, בסוד א"ת ה"שמים ו"את ה"ארץ (בראשית א א), שהוא ר"ת אה"וה, ולכן תיפח רוחם של אותם בני אדם שנשבעין בשם אה"וה, שהוא רזא דאצב"ע אלהים היא (שמות ח טו), שכן מילוי א"לף ה"י ו"יו ה"י, בגימטריא אצב"ע. ועל זה נתכוין משה אשר מי אל בשמים ובארץ, שהוא חיבורו דתרין שמהון אילין גושפנקא של שמים וארץ, ולכן ההוא כתיב וקרינן ההיא, שהוא בהיפך אתוון אה"וה. ולכן רצה משה ליכנס לארץ ישראל, ששם רצה לזווג ולחבר כל הקדושות יחד, שנתקדש ארץ ישראל בי' קדושות (כלים פ"א מ"ו), בזה יהיה אל אחד, ישראל גוי אחד בארץ (שמואל ב' ז כג), לייחד יחודא חדא את שם אלהים שלמטה כנגד שער השמים שלמעלה. השיב לו הקב"ה רב לך, הגדולה הוא של חיבור תרין שמהון אלו יחד ה' חסדים וה' גבורות שממנו נתהוה שם של אהו"ה, הוא שלך, כי סוד זה הוא ברזא דדעת הוי"ה מצד החכמה, אהי"ה מצד בינה, וברזא דדעת הוא סוד אהו"ה, שהוא דרגא דמשה במראת הסנה אמרו המלאכים ברוך אתה ה' חונן הדעת (כדאיתא בפרקי רבי אליעזר (פרקי דר"א פ"מ) ומובא בילקוט שמות רמז קע"א). לכן בכל ביתי נאמן (במדבר יב ז), בכ"ל בית"י בגימטריא דע"ת. ולפי שמשה חטא בערב רב שלקח עמו פגמו ממדתו, שכן ער"ב ר"ב בגימטריא דע"ת, שנעשה העגל בבלע"ם ב"ן

בעו"ר אשר התפאר ואמר יודע דע"ת עליון (במדבר כד טז), ואמר ויודע בויו"ו, שהוא מתפאר בעצמו שהוא לקביל דרגא דמשה שהוא דע"ת, והויו"ו הוא דעת, אבל באמת היה 'נופל 'גלוי 'עינים, שהוא ר"ת נג"ע, שהם שמחזאי ועזאל, שהם גם בחשבון דע"ת בטומאה, ועליו אמר אהרן אתה ידעת את העם כי בר"ע הוא (שמות לב כב), שהוא בהיפוך אתוון בע"ר, אשר עליו אמר משה איש בע"ר לא יד"ע (תהלים צב ז). ועל זה נתכוון משה אתה החלות להראות, שהוא התחלת שליחותי בסנה שאז אמרו המלאכים חונן הדעת, שהוא קישור תרין סיטרין יחד, וזה נרמז במלת את גדלך, סיטרא דימינא שם של הוי"ה, ואת ידך החזקה סטרא שמאלא מצד הגבורה של אהי"ה, תרין יחד החילות להראות לי בסנה, שהוא נרמז במלת חזק"ה שהוא בגימטריא הסנ"ה. גם רמז לו הקב"ה רב לך, יותר ממה שהקשת לעמוד על תבונתם י' שמות של אהיה, כבר גליתי לך י"ב צירופים של אהי"ה בשעה שאמר לו זה שמי וזה זכרי (שמות ג טו), זה שמי על י"ב צירופי שם של אהי"ה, וזה זכרי על י"ב צירופי שם של הוי"ה, שכל זה הראה לו בלוחות מזה ומזה הם כתובים (שמות לב טו), מזה על י"ב צירופי אהי"ה, ומזה על י"ב צירופי ההוי"ה, וכן (לח"ת חסר כתיב), בגימטריא י"ב פעמים אהי"ה, ואמר ב' לשונות צו את יהושע וחזקהו בצירופי הוי"ה, ואמצהו בצירופי אהי"ה:

פרק עט

אופן עט

הראה הקב"ה למשה ה' פעמים הסנ"ה, שהוא רמז על ה' בני אדם שיהיו יונקים ממשה (כדאיתא בספר כוונת האר"י זצ"ל דף י"ב עמוד ב'), שכל אחד מהם יחיה ק"ך שנה כמנין שנותיו של משה (כדאיתא בבבא בתרא ובמדרש רבה סוף פרשה ויחי (ב"ר פ"ק י'). והנה ד' פעמים כתיב הסנ"ה, הם כנגד משה והילל ורבי עקיבה ורבי יוחנן בן זכאי, אבל פעם חמישית כתיב והסנה (שמות ג ב), שהוא כנגד יהושע שהיה ראוי לחיות גם כן ק"ך שנה כמשה, כדאיתא במדרש רבה פרשת (מסעי)[מטות] (במ"ר פכ"ב ו') על פסוק (יהושע א ה) כאשר הייתי עם משה אהיה עמך, רק עבור שימים רבים עשה יהושע מלחמה (יהושע יא יח), חטא בזה שנלקחו ממנו י' שנה. והנה ג' בני אדם הם תנאים שהיו כמו משה, וגם היה יניקת שלשתם ממשה, ר' יוחנן בן זכאי יונק מימינו של משה, לכן נקרא בן זכאי ממש שהוא מצד זכות. ר' עקיבא מצד שמאל של משה, (לכן ר' עקיבא הוא עיקר תורה שבעל פה שהוא מצד שמאל). הילל מגופו. על ג' אלו אמר ואתחנן אל ה', באותו פרק שהראה לו הקב"ה אוצר של חנון שבו כל הנשמות עד

סוף כל הדורות (תנחומא תשא סי' כ"ז). ובמלת א"ת של ואתחנן, נוטריקון 'אמוראים 'תנאים, אז התחיל משה לבקש בעת ההיא מה שיהיה באותו עת של תנאים, רצה משה שיהיה באותו עת ההוא ממש -[תיבה אחת מטושטש]-, ג' דברים שלו, מאחר שהחלות להראות לי א"ת גדלך, א"ת דייקא 'אמוראים 'תנאים, גדלך על רבן יוחנן שהוא דרגא דכהן של אברהם מימין של משה. ידך על ר' עקיבה שהוא דין יד שמאל של משה, שחיה גם כן כמנין חזק"ה שהוא ק"ך שנה. אשר מי אל, הוא דרגא דיעקב שהוא סוד גוף, שכן הילל היה מגופו של משה. לכן אמר אעברה מלשון עיבור, אותן העיבורים שיתעברו מנשמת התנאים בסוף כמה דורות, רוצה אני שיהיה עיבורו עתה בדור הזה. השיב לו הקב"ה רב לך, עד היום אתה היית הרב, ועתה הגיע זמן של יהושע. ולפי שצפה הקב"ה מראשית אחרית שביהושע לא יתקיים ביד חזק"ה, ר"ל שיחיה גם הוא ק"ך שנה כמנין משה, לכן צוה הקב"ה למשה וחזקהו, אתה תחזק אותו שיהיה לו גם כן י"ד חזק"ה, ר"ל ז' שנים שכבש וז' שנים שחלק שיהיה לו חשבון י"ד, ויחיה אחך כך ימים רבים כמנין חזק"ה. ולכן אמר עוד ואמצהו, ר"ל שיוסיף לו משה אות ו', כדי שיהיה לו כח לעשות חיל בצווי של הקב"ה, לקיים קרא כאשר הייתי עם משה אהיה עמך, שיחיה ק"ך שנה. ולכן ואמצהו בגימטריא כ"ח ק"ך, ר"ל שיהיה לו כח ועוצם יד שיחיה ק"ך שנה, ז"ש כי הוא יעבור והו"א ינחי"ל בגימטריא ק"ך, בכל אשר תראה, ר"ל כמו שאתה היית בזה העולם ק"ך שנה, גם הוא ינחיל שיחיה ק"ך שנה. וכן עשה משה שהוסיף אות ו' שלו ליהושע, שבכל התורה יהושע חסר ו', ובכאן יהושע מלא כו'. ולכן בפעם החמישי במראה הסנה כתיב והסנה איננו אכל (שמות ג), הוסיף אות ו' לקביל יהושע, שצוה הקב"ה למשה שיוסיף לו אות ו' כדי שיזכה לחיות ק"ך שנה, כשתצרף ד' פעמים הסנ"ה ופעם ה' והסנ"ה, חשבון שלו הוא מילוי אדני שהוא תר"ו. וזה נרמז בכל אשר תרא"ה, שהראה הקב"ה למשה ורמז לו שכבר שם במראה הסנ"ה הראה לו זהו ענין שיהיו חמשה שיחיו ק"ך כמנין הסנה, הד' הם כולם יניקתם ממשה, והה' הוא תלמידו יהושע, שהוצרך ליתן לו אות ו' כדי שיזכה לחיות ק"ך, שהוא סוד אהל מוע"ד בגימטריא ק"ך, משה יקח את האהל ומשרתו יהושע לא ימיש מתוך האהל (שמות לג יא), לכן נוצר תאינה יאכל פריו (משלי כז יח):

פרק פ

אופן פ

איתא בזוהר בלק עמוד שס"ח (זוהר ח"ג קצ"ט ע"ב) על פסוק (תהלים יא ב) כי

הנה הרשעים ידרכון קשת, אתחברותא דבלק ובלעם, הוא אתחברותא סמאל וסיעתו ברקיעא, בעיטא חדא עלייהו דישראל. וזה נרמז בפסוק ראשון של 'ואתחנן 'אל 'י"י 'בעת 'ההיא, שהוא ר"ת ואיבה (בראשית ג טו), שהוא סוד ואיבה, שסמאל רוכב על הנחש, אותו אתחברותא ממש היתה בע"ת בגימטריא בלע"ם ב"ן בעו"ר, עת ההיא היא נחש, ההוא הוא סמאל. עת ההיא, תסתכל בחושבן עת ההיא, תמן תשכח סמא"ל ולילית, שכן ע"ת ההי"א בגימטריא תצ"א, ת"פ מחנות של לילית כמנין לילי"ת, י"א היתרים לחשבון תצ"א, הם מחנות של סמאל, י"א סממנים של קטורת, י"א יום של בין ימי נדה לימי נדה, י"א מעלות שהיו בהר העברים מול בית פעור, שפסען משה בפסיעה אחת י"א מעלות (סוטה י"ג ע"ב), אמר כנגדן י"א מזמורים שבספר תהלים, שכן פעו"ר עולה חשבון מש"ה, י"א יתרים עליהם הם י"א קליפות, וכן בלעם נתלבש בקל"א מחנות של סמא"ל עם י"א דרגין דיליה, הרי חשבון בלע"ם. תמצא שבמלת ע"ת ההי"א, תמן לילית עם חיילותיה חשבון ת"פ וי"א, שכן תמלא אותיות יו"ד אל"ף, בגימטריא סמא"ל והם כחות דיליה. וכן בע"ת ההי"א בגימטריא סמאל נחש, וכן בעת ההיא לאמר בגימטריא שור וחמור יחדיו (דברים כב י), כל זה זיווג אתחברותא דבלעם ובלק שדמיין לכלבים עזי נפש, והוא סוד שור וחמור דנפק כלבא בישא מאתוון אמצעיתא דידהו, כמו שאמר בזוהר פרשת בשלח עמוד קי"ד (זוהר ח"ב ס"ה ע"א) כאשר כתבתי לעיל אופן ע"א, ולכן בקש משה לכנס לארץ ישראל לזווג גם כן בארץ ישראל ולבטל אתחברותא דבלק ובלעם, לקביל בלעם שהוא מימינא אמר את גדלך, לקביל בלק שהוא משמאלא אמר ידך החזקה, שכן ידך החזקה בגימטריא כ"ח סמא"ל, וכמו שבסיטרא אחרא הם תרין בלק ובלעם, רצה משה שיכנס לארץ שיהיה הוא כיהושע לבטל תרין סיטרין בישין אילין. לכן אמר מי אל בשמים, אמר בלשון מי, על פי המדרש פרשת אמור (ויק"ר פכ"ו ז') על פסוק שאמרה בעלת אוב (לשמואל) [לשאול] את מי אעלה לך (שמואל א' כח יא), ר"ל ממי אתה מבקש אם מישראל שאמרו מי כמוך באלים (שמות טו יא), אם מאומות שאמרו מי ה' אשר אשמע בקולו (שמות ה ב). לכן אמר משה כמו שבלעם הרשע כחו היה מן מ"י, הם תרין בנין דיליה 'ממרא 'יוחנא, כך רצה גם כן שיהיו שני כרובים למטה בארץ ישראל כנגד שני נערים אילו של בלעם. זה נרמז במלת מ"י, שהוא נוטריקון 'משה 'יהושע, ובזה יכניעו תרין סיטרין בישין נח"ש ועקר"ב, בגימטריא מש"ה יהוש"ע. על זה אמר אעברה נא, כשאהיה בארץ ישראל עם יהושע, אז אוכל לבטל כחות בעו"ר שהוא בגימטריא אעבר"ה, ומה היה הכח שלו תרין בנין יוחנא ממרא, שהם היו בטומאה לקביל נדב ואביהוא בקדושה. מזה הטעם כשלקח אהרן מידם מן ינ"ס ומן

ימברוס (תנחומא תשא סי' י"ט), נגזרה גזירה על נדב ואביהוא למות שנים ישלם איש לרעהו (שמות כב ג), וזה נרמז במלת נ"א, נוטריקון 'נדב 'אביהוא. והכוונה בכניסת לארץ אעברה, אעביר אני כחות בעור שהיא לקביל נדב אביהו, וכן נרמז במלת אעבר"ה בגימטריא כרובי"ם, שיהיו למטה משה ויהושע שני כרובים, לבטל דעת שני נעריו עמו (במדבר כב כב) שהיו עם בלעם. על זה השיב הקב"ה רב לך, אתה רוצה לבטל רעת ערב רב, כמ"ש אהרן אתה ידעת את העם כי ברע הוא (שמות לב כב), כי רע הוא לא אמר, אלא בי ברע. וגם למה אמר כפל אתה ידעת. אבל רמז לו אתה דייקא, אתה הוא הגורם עשיית העגל שלקחת ערב רב, וזה נרמז במלת בר"ע בהיפוך אתוון ערב, שרמז על ערב רב, וכן בהיפוך אתוון בעור, שכן צריך להיות חסר ו' כמ"ש האר"י על פסוק (תהלים צב ז) איש בער לא ידע, היפוך מה שהתפאר ויודע דעת עליון וכו' (במדבר כד טז), שבניו דבעור שהוא יאניס וימברס עשו את העגל. לכן גם בכאן השיב הקב"ה אתה מתרעם על בלעם אתחברותא דיליה שהם שני נעריו עמו, שלקח כל כחות של בניו במדברה, רב הוא שלך, אתה הוא הגורם בערב רב בבניו דבעור (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), לכן אל תוסף, ומה שאמרת שצריך תרין כרובים לבטל תרין סיטרין בישין של בלק ובלעם שהחזיקו כח עבודה זרה בעולם, צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), וחזקה"ו בגימטריא בלק, אמצה"ו בגימטריא בלעם, כי הוא יעבור כחו של עבודה זרה, ומתי יוכל לבטל כחות של עבודה זרה, הו"א ינחי"ל בכל אשר תראה, אם יהיה הוא ק"ך שנה כמו שהיית אתה כחושבן הו"א ינחי"ל, אז יעלו לכל ק"ך צירופי אלהים ויכניע אותם, אבל מאחר שחטא יהושע נטל הקב"ה י' שנים משנותיו, לכן קפד קרא בעזרא (נחמיה ח יז) על יהושע שלא ביטל עבודה זרה כמו שביטל עזרא (ערכין ל"ב ע"ב). והנה עזרא העביר רעת בעור, לכן עזר"א בגימטריא בעו"ר, והוצרך הוא בגלגולא של אהרן לתקן עבודה זרה שקילקל ועשה את העגל, בא בעל השור שהוא אהרן ממש, הוא עזרא עלה מבבל כרוך ותני, שיחסו את אהרן שאהרן הוא עזרא ממש, והנה הוא עשה עגל, לכך הוצרך הוא אחר כך לתקן בדורו ולבער יצרא דעבודה זרה מן העולם לגמרי, ובדידיה תליא מילתא. ולפי שהוא הוריד פני שור מהשמאל בעשיית העגל כדאיתא במדרש רבה (שמו"ר פמ"ב ה'), לכן בימי עזרא הורידו מן השמים יצרא דעבודה זרה כדמות ארי (יומא ס"ט ע"ב), מתחילה היה פני שור מהשמאל, ועתה משנה פניו ותשלחהו ונתנו לו את הארי מצד הימין מסטרא אחרא, אבל בימי ר' חייא (כדאיתא במסכת ב"מ דף פ"ה:) היה דמות דוב:

פרק פא

אופן פא

אמרו במדרש וזאת הברכה (דב"ר פי"א י') שהתפלל משה תקט"ו תפילות כמנין ואתחנן כדי לכנס לארץ ישראל. ויש ליתן טעם למה דווקא תקט"ו פעמים התפלל לא פחות ולא יותר. אבל הענין שהראה הקב"ה למשה ק"ך נביאים שעמדו לישראל ותיקנו שמונה עשרה על הסדר העולם (מגילה דף י"ז:), ורצה משה לתקן התפילה, לכן התפלל כמנין ואת"חנן שהוא כמנין תפילה, ועל זה אמר בעת ההיא, שהראה הקב"ה למשה ק"ך נביאים, כמו שהיה משה בעת ההיא בן ק"ך שנה. ועל זה בקש משה אתה החלות להראות לי סוד תפלה אבות תקנום (ברכות כ"ו ע"ב), את גדלך זה אברהם שתקן תפלת שחרית, ואת ידך החזקה זה יצחק תיקן תפילת המנחה, אשר מי אל זה יעקב שתקן תפלת ערבית, ובמלת גדלך נרמז ג' תפלות שמתפללין בכל יום, דהיינו ג' פעמים י"ט כמנין גדלך שהוא נ"ז, וסימנך ערב ובוקר וצהרים אשיחה ואהמ"ה (תהלים נה יח), שהוא בגימטריא נ"ז. וזה הראה לו הקב"ה ברכת המינים שתקנו ביבנה משרבו המינים (ברכות כ"ח ע"ב), וזה רמז באומרו ידך החזקה, ר"ל שגברו יד שמאל בעולם, והוצרכו אז באותו פרק לתקן כתר של נוקבא משגברו רשעים שהם סוד תר"ך נצוצי חשך כמנין רשעים, רשעי"ם בחשך ידמ"ו (שמואל א' ב ט), בא"ת ב"ש מקי"ף שהם בגימטריא סמא"ל ונח"ש שט"ן עם הג' מלות, שגברו באותו פרק כשגברו המינים, אז הוצרכו לתקן גם כן כתר של מלכות. וזה הראה לו הקב"ה נ"ז ברכות בכל יום כמנין גדל"ך, כשגברה יד המינים שהוא סוד ידך החזקה שהוא תוקף הדין, אז דבר בעולם והתפלל משה שיבא הוא לארץ ישראל ויהיו י"ז ברכות, כדאיתא במדרש רבה פרשת קרח (במ"ר פי"ח כ"א) על פסוק וקח טו"ב (הושע יד ג), בגימטריא י"ז שהם י"ז ברכות, כי את צמח דוד תיקן אחר כך, ועליה אמר אעברה נא, כשאעבור לארץ ישראל ואתקן י"ז ברכות בכל יום ג' פעמים הרי מנין נ"א, ואחר כך נתן הטעם למה יהיו הברכות נ"א, הלא י"ט ברכות הן מנין גדל"ך שהם נ"ו בכל יום, לזה אמר וארא את הארץ, מאחר שאני רואה את הארץ אני אעביר את המינים מן העולם ואת רוח הטומאה שלא יצטרכו לתקן ברכת המינים, ונמצא שלא יהיו הברכות בכל תפלה רק כמנין טו"ב שהם י"ז. ואם תאמר והלא י"ח הם, על זה אמר והלבנון ברכת י"ח שהיא את צמח דוד, תקנו דוד בשעה שיסד יסוד בית המקדש. השיב הקב"ה רב לך, הלא אתה רבן של ישראל בי"ח ברכות, כמ"ש (משלי כח כ) איש אמונות רב ברכות זה משה מדרש רבה שמות פרשת פקודי (שמו"ר פנ"א א'), הוא רבן של ישראל בברכות, שכן 'משה 'איש 'האלהים (דברים לג א), ר"ת מאה.

וכן בשעת עשיית המשכן זכר משה כאשר צוה ה' את משה י"ח פעמים, לקביל י"ח ברכות. זה רמז משה בר"ת 'אתה 'החלות 'להראות, ר"ת אה"ל. שבשעת הקמת המשכן רשם משה על כל דף י"ח פעמים כאשר צוה ה', והוא כנגד י"ח ברכות, וכנגדן כתיב י"ח פעמים אהרן משה בתורה, וי"ח אזכרות בקריאת שמע, י"ח אזכרות במזמור הבו לה' בני אלים, י"ח פעמים אבות בתורה. ומה שרצה משה להעביר רוח הטומאה מן העולם, אמר הקב"ה צו את יהושע, אין צו אלא רוח הטומאה, צא תאמר לו שהיא צואה רותחת שנידון בה כאשר משפטו שם פעלו (כדאיתא בגיטין דף נ"ז.), שתיקנו כנגדו ברכת המינים ביבנה. לכן אמר צ"ו את יהושע, צ"ו בגימטריא צא"ה, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), שעשה עצמו עבודה זרה, וחזק"הו ואמצ"הו בגימטריא רו"ח הטומאה, שצוה הקב"ה למשה שהוא יעביר רוח הטומאה מן הארץ והאלילים כרות יכרתון, כרת דייקא, שבאותו זמן רשעים גברו והוצרכו לתקן עולם במלכות שדי, שהוא סוד ברכת המינים תיקן כתר של נוקבא בהכרת רשעים תראה, ר"ל חושבנא דדין כחושבנא דדין:

פרק פב

אופן פב

ראה משה שאחר מ' דורות מסיני יבא רבינו הקדוש ויתקן משניות שהיא תורה שבעל פה. ועל זה אמר ואתחנן, פתח בו', מאחר שעל ידו נתנה ה' חומשי תורה, רצה לבקש שעל ידו יהיה גם כן ו' סדרי משנה, ועל זה אמר בעת ההיא על סוד תורה שבעל פה, שהיא לשון נקבה, ההוא כתיב על תורה שבכתב שהוא דכורא. לאמר, מה שיאמרו לדורות הבאים רצה הוא שיהיה בדורו, לא"מר נוטריקון ל"ימות א"נטנינוס מ"לך ר"ומי, ל"תקן א"סיפת מ"שניות ר"בי. ועל זה התפלל ופתח באד"ני לקביל תורה שבעל פה, אתה החלות להראות כל הדורות מה שיהיה בדורות הבאים, את גדלך תורה שבכתב מימין, ידך החזקה תורה שבעל פה משמאל. והנה מאחר שאני הוא המתחיל בתורה שבכתב, וצריך לזווג תרין אתוון דיחודא, בשמים היא אות ו' מן השם, ובארץ היא ה' אחרונה שבשם, ומזה הטעם תורה שבכתב שהיא מרזא דאות ו', לכן הוצרכו להיות ה' חומשי תורה, לאכללא ה' שהיא שכינה באות ו' שהוא הקב"ה, תורה שבעל פה היא מרזא דה' אחרונה שבשם שהיא נוקבא, צריכין להיות ו' סדרים ליחד אות ו' באות ה'. לכן רצה משה גם כן לחבר אהל להיות אחד, דהיינו שיהיה הוא המייחד ה' חומשי תורה גם ו' סדרי משנה, והוא נתן תורה שבכתב שהוא סוד שמים אות ו' של שם. אעברה נא, אין נא אלא עתה, ואראה את הארץ, ר"ל תורה שבעל פה שהוא סוד ארץ, כדי לייחד

ולהודיע אשר מי אל בשמים ובארץ, אל אחד נתנו ואב אחד לכלנו (מלאכי ב י), וכולם נתנו מרעה אחד (קהלת יב יא, חגיגה ג' ע"ב). וזה נרמז במלת א'ע'ב'ר'ה, א"נטונינונס ע"שה ב"רית ר"בינו ה"קדוש (עיין תוס' ע"ז י' ע"ב ד"ה אמר), ומאותו ברית שכרת עמו חיבר רבי משניות, נא רוצה אני שיהיה עתה צירוף אעברה א"ב ר"עה, נ"תנה א"חד ר"ת נ"א כלם נתנו מרועה אחד. השיב הקב"ה רב לך, מה שנתת תורה שבכתב שהוא שלך, וכל הדקדוקים כולם משלך הם, וכן הראתי לך בזה ספר תולדות אדם כל הדורות הבאים, אל תוסף דבר אלי בדבר הזה, ז"ה דייקא, ר"ל על אותו הספר של אדם הראשון שהוא סוד זה, (כדאיתא בע"ז דף ה'.) שהראה לו דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו, דור דור וסופריו, אל תוסף דבר על דברים שבעל פה שאי אתה רשאי אומרם בכתב (כמ"ש בגיטין דף ס':), כי מה שרבי כתבן על הספר, הוצרך לעשות כן משום עת לעשות לה' (תהלים קיט קכו, גיטין ס' ע"א). ולזה רמז משה בתחילת תפילתו בעת ההיא לאמר, ב"עת דייקא, על אותו עת לעשות לה' שהוצרך רבי לעשות עבור שלא הפירו תורתיך, רצה משה לעשות בזמן ההוא. על זה השיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרם בכתב, ובאותו ספר של אדם הראשון ששם קורא הדורות מראש, ושם כתוב שאחר משה יהיה יהושע, לכן אל תוסף דבר עוד בדבר הז"ה, שהוא ספר של אדם הראשון, וצו את יהושע וחזק"הו ואמצ"הו בתורה שבעל פה ושבכתב, והוסיף ה"ו על תורה שבכתב ועל תורה שבעל פה ב' פעמים ה' ו', כמו שאמרו בתורה שבכתב יש בה ה' חומשי תורה והיא מדריגה דו', ותורה שבעל פה היא ו' סדרי משנה והיא מדריגה דה', ליחד יחודא דקודשא בריך הוא ושכינתא בסוד בכל דרכיך דעהו (משלי ג ו), שהוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתא:

פרק פג

אופן פג

התפלל משה על דורו של רבינו הקדוש שגזרו שמד באותו דור, וגזרו שלא למול את בניהם, ובאותו זמן נולד רבי ומלו אותו, וגזר הקיסר שיביאו אליו בן הנימול, ונעשה נס שאמו של אנטונינוס נתנה בנה שנולד גם כן באותו פרק שנולד רבי בחיק של אמו דרבי, ומצאו הקיסר ערל ופטרו לשלום כדאיתא בעבודה זרה בתוספות דף יו"ד (י' ע"ב ד"ה אמר). וזה נרמז במלת אעבר"ה, נוטריק"ון א"נטנינוס ע"רל ב"רית ר"בינו ה"קדוש, ולכן נקרא רבי רבינו הקדוש, (ובשבת דף קי"ח: אמרו טעם אחר ומסייע לו). ולפי שאנטונינוס הוא גלגול של עשו, ורבי הוא גלגול של יעקב שתיקן ברכת אתה קדוש, לכן נקרא גם כן

רבי רבינו הקדוש שהוא גלגול של יעקב. והתפלל משה בעת ההיא, על אותו עת שיתן הקב"ה חן לרבי בעיני אנטונינוס, אעברה נא, נוטריק"ון א"נטונינוס ע"שו "בימי ר"בינו ה"קדוש נ"צוץ אח"ד, כי קיימא לן (נדה כ"ז ע"א) תאומים טיפה אחת היא ונחלקה לשנים, נמצא שיעקב ועשו שהיו תאומים, היו ניצוץ אחד ונחלקו אחר כך לשתים. וכבר אמרו רז"ל (ברכות נ"ז ע"ב) שהשיב הקב"ה לרבקה שני גיים בבטנך (בראשית כה כ), על אנטונינוס ורבי, שאז נתקן יעקב ועשו, ולכן גיי"ם בב' יו"דין, שנחלקה טיפה אחת לתרין ניצוצין. ולכן פתח מתחילה ואתחנן, שביקש על חן שיהיה לרבי בעת ההיא, שיהיה שעת השמד עת צרה היא ליעקב (ירמיה ל ז), ליעקב ממש שהוא רבי שהיה ניצוצו של יעקב, ולכן נקרא רבי ר' יהודה נ"שיא, נוטרי"קון נ"יצוצו ש"ל י"עקב א"בינו, והוצרך רבי להתלבש בנשמתו של יעקב אבינו שהיא מדת תפארת תורה שבכתב, לפי שסוד משנה הוא תורה שבעל פה, ומתחלה כשנתן משה תורה שבכתב, איתמר ביה כה תאמר לבית יעקב (שמות יט ד), יעקב דייקא מגיד דבריו ליעק"ב חקיו ומשפטיו לישראל (תהלים קמז יט), שהיו י' דברות עק"ב תיבות, והוא חלק של תפארת כמ"ש רז"ל בפרק הרואה (ברכות דף נ"ח.) והתפארת (דברי הימים א' כט יב), זה מתן תורה, הרי שהתורה היא סוד לבושו של יעקב, ובזה (שחרית לשבת) ישמח משה במתנת חלקו עבד נאמן קראת לו, בשעת מתן תורה נקרא עבד, ואז כליל תפארת בראשו נתת, שנתלבש משה בלבושו של יעקב, דאיתמר במדרש (תנחומא עקב סי' י') בשביל יעקב ניתנה התורה, דהתורה נתנה מפי הגבורה (שבת פ"ח ע"ב), הרי מדתו של יצחק, ורצו מלאכי שרת לפגוע בו, עד שנתן הקב"ה קלסתר פניו של משה שהוא דומה לקלסתר פניו של אברהם כדאיתא במדרש רבה פרשת יתרו פרשה כ"ח (שמו"ר פכ"ח א') ועל ג' גוונין אלו שזכה משה להתלבש בשעה שקבל תורה שבכתב, ושלשתן רמוזים בקרא ומשה עלה אל האלהים (שמות יט ג) הא דרגא דיצחק, ויקרא אליו ה' הא דרגא דיעקב שהוא רחום, מן ההר זה אברהם שקראו הר. ולכן פתח בכאן משה בשם של אדנ"י, ומסיים בהוי"ה בנקודות אלהים, הן הן תרין ההי"ן, לקביל י' דברות שקבלו ה' מול ה' בתרין לוחין, ואז החלות להראות לי ג' גוונין, את גדלך, זה קלסתר פניו של אברהם תורת חסד על לשונו. ידך החזקה, זה יצחק מפי הגבורה. אשר מי אל, זה דרגא דיעקב שנתן התורה בז' קולות ירעם אל בקולו נפלאות (איוב לז ה) (כדאיתא במדרש שם) שאותן הז' קולות נתפשטו כל אחד לי' ניצוצין, הרי ע' קולות לקביל ע' אומות, ועל זה קאמר ירעם אל בקולו נפלאות, לכן אמר בכאן אשר מי אל דייקא, אשר יעשה כגבורתיך רעם גבורותיו מי יתבונן (איוב כו יד). ועל זה אמר בגמרא (גיטין דף נ"ט.) מימות משה עד רבי לא מצינו תורה וגדולה

במקום אחד, הטעם שהוצרך משה לקבל תורה שהוא סוד תפארת, על ידי מדת אברהם שהיא גדולה כדי שיהיה תורת חסד על לשונו, לקיים כל אורחות ה' חסד ואמת (תהלים כה י), וכן רבי מאחר שהוא חיבר תורה שבעל פה, הוצרך גם כן להיות לו תורה וגדולה במקום אחד. ולפי שנתלבש רבי בניצוצו של יעקב שהוא תפארת, לכן התחיל רבי בפרקי אבות פרק ב' (אבות פ"ב מ"א) רבי אמר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה, על עצמו דיבר שנתלבש בלבוש של תפארת. ולכן אמר הקב"ה למשה רב לך, אותה הגדולה והתורה שיש לך, יהיה גם כן לרבי באותו פרק, כמ"ש שמימות משה לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד עד רבי, גם אותו הלבוש שהוא תפארת, היה גם כן לבושו של רבי באותו דור, וזה הוא רב לך דייקא, שלך הוא:

פרק פד

אופן פד

התפלל משה על דורו של ירמי"ה, שדרשו רז"ל נביא מקרבנך כמוני (דברים יח טו), שהוא ירמיה כדאיתא בפסיקתא (דר"כ פי"ג), ומובא בילקוט (ילקו"ש רמז תתקי"ט) שכל ענינו היה דומה למשה רבינו, זה הוכיח מ' שנה, גם ירמיה הוכיח מ' שנה, זה חיבר ה' חומשי תורה, זה חיבר ה' ספרי קינות, כיוצא בו הרבה עניינים. ובאמת כמוני דייקא, שניצוצו של משה היה בירמיה. וז"ש בעת ההיא, כי עת צרה היא ליעקב (ירמיה ל ז) כתיב ההוא, שרמז על משה עצמו שהיה נצוצו בעת ההיא. ולכן אמר ופתח באדנ"י דתמן דינ"א, שנתקיים קרא (רות א יט) ותלכנה שתיהן, שתי ההי"ן הלכו בגלותא כדאיתא בתקון דף מ"א (תיקו"ז יט מ"ב ע"א). ולכן אמר ההוי"ה בנקודת אלהים, שהוא סוד נעמי ה' ראשונה שבשם, ואדני הוא סוד רות ה' אחרונה, ונשתיירו אתוון ו"י. ועל אותו עת התפלל משה עתה על עצמו, שהוא היה מתחלה השושבין שראה המטרונא בשלוותה, ואחר כך בימי ירמיה ראה הוא בעצמו המטרונא בניוולה, זה שאמר אתה החלות להראות את עבדך המטרונא בשלוותה, לכן אמר את גדלך, ואחר כך הראית לי בניוולה, וז"ש ידך החזקה, כמו שאמר ירמיה (איכה ג ג) אך בי ישוב יהפוך ידו, ב"י דייקא, כמ"ש (איכה ג א) אני הגבר בעצמי ראה עני, ראה המטרונא בניוולה בשבט עברתו, בימי משה באו ה' מלאכי חבלה, ודחפן משה במטה אלהים שבידו, ועתה יהפוך ידו כל היום, שהקל מן ה' מלאכי חבלה, שהם חרון אף עברה זעם צרה משלחת מלאכי רעים, הקל שבהם הוא עברה שהוא מלשון העברה בעלמא, ואותו הקל שבכולם היה חמור בימי ירמיה, ז"ש בשבט עברתו שהוא ירמיה דייקא. ועליו התפלל משה בכאן,

ורצה שלא יחריב הקב"ה את בית המקדש, ואמר אעברה נא, על אותו עברה שיהיה בימים ההם בעת ההיא שבט עברתו, וכשאני אעביר לארץ ישראל ואראה את הארץ, לא יהיה החורבן כלל. השיב לו הקב"ה רב לך, כבר נגזרה גזירה שיהיו שני חורבנים שנרמזין במלת ר"ב, אחד יחריב רו"ם, ואחד ב"בל, כמ"ש על נהרות בבל וגו', זכור ה' לבני אדום (תהלים קלז ז), לכן אל תוסף דבר שלא יהא החורבן בעולם:

פרק פה

אופן פה

איתא במדרש איכה (פתיחתא כ"ד) שהקב"ה צוה לירמיה שילך על קברי אבות, ואחר כך על קברו של משה, ומשה עמד ואמר לירמיה אני אלך ואציל את ישראל, כשראו ישראל אותו, אמרו הא בן עמרם יציל אותנו כדאיתא במדרש איכה. קודשא בריך הוא כל מילין סתימין דאיהו עביד אעלין באורייתא קדישא, והיכן מבואר ענין זה בתורה. אבל נוכל לומר שבכאן נרמז עניין זה, ולכן פתח ואתחנן שביקש על חן שיהיה לירמיה ועל כל ישראל, ואל שדי יתן להם רחמים לפני כל שוביהם בעת ההיא, על אותו עת צרה שהיה ליעקב בשעת החורבן, ההוא כתיב שהוצרך משה לעמוד מקברו ונתבקש לפני הקב"ה שיבא בעצמו מקברו, לאמר שיעורר הספד. ובמלת ההיא נרמזין בו שלשה דברים שנעשו לישראל בשעת החורבן, שנחרב ארץ ישראל וירושלים, ונשרף המקדש כמ"ש בפסוק. וזה נרמז במלת ההי"א, ה"ר ה"בית לבמות יער י"רושלים לעיים תהיה א"רץ י"שראל (ירמיה כו יח). וידוע שב' חורבנין ב"ית שני ה' אחרונה שבשם, על זה אמר אדני בית ראשון ה' ראשונה שבשם, ועל זה אמר הוי"ה בנקודות אלהים, שהראה הקב"ה למשה חורבן בית ראשון, ועל זה אמר את גדלך. על בית שני שנחסרו ה' דברים, כמ"ש ביומא (דף כ"א:) על פסוק (חגי א ח) ואכבד חסר ה', על זה אמר את ידך החזקה, על בית שני שנחסרו ממנו ה' דברים כמנין אצבעות שביד. והנה התפלל משה על אותו עת אעברה נא, רוצה אני לקום מקברי ואציל את ישראל כמ"ש במדרש ואראה מי ימחה בידי, ואמר ג' לשונות ואראה את הארץ, שרצה להציל כל ארץ ישראל שהוא גלות י' שבטים. ואחר כך גלות יהודה ובנימין שהוא ירושלים, אמר ההר הטוב הזה. ואחר כך על בית המקדש על הר הבית אמר הלבנון. השיב לו הקב"ה כבר יצאה הגזירה רב לך על ב' חורבנין, ואל תוסף דבר אלי עוד, שאי אפשר להחזיר אותם. גם רמז במלת נ"א, על חן של ירמיה שיהיה לו בעיני נ"בוזרא"דן:

פרק פו

אופן פו

גם כן על זה הדרך שהתפלל משה בעת ההיא, שהי' עת צרה שעת החורבן, ורמז ע"ת על כ"ח עתים של לבנה שנמשלו בהם ישראל, כמ"ש במדרש שמות פרשה ט"ו (שמו"ר פט"ו כ"ו) על פסוק (שמות יב ב) החודש הזה לכם, שכ"ח עתים של לבנה הם כנגד ישראל, שמן אברהם עד שלמה היה י"ד עתים לטובה, ומן שלמה עד ירמיה היו י"ד עתים לרעה. וזה שאמר ההיא, וכתיב ההוא, שרמז שאותו עת בעצמה שהיא עת צרה שהם י"ד עתים לרעה, הם בעצמן היו י"ד עתים לטובה, אותו איש בעצמו כי ירמיה הוא גלגול שלמה, כמ"ש (איכה ג א) אני הגבר שהוא ראה סיהרא באשלמותא. וידוע מ"ש בתיקונים (יג כ"ח ע"א) בסוד ששים המה מלכות (שיר השירים ו ח), שבימי משה היו ששים גיבורים דכורין, ובימי שלמה נוקבין דאתהפך ש"למה ל"משה, והוא נרמז בר"ת ש"שים ה"מה מ"לכות, ר"ת מ"שה למפרע. נמצא שזכה שלמה בעת בנין המקדש לניצוצו של משה. ועל זה אמר משה על עצמו א"תה ה"חלות ל"הראות את עבדך, ר"ת א"הל, בשעת בנין המקדש שבימי שלמה (כדאיתא במדרש רבה שם) היה סיהרא שהוא שם של אדנ"י שהתחיל בה באשלמותא, ועל זה אמר את גדלך, כמ"ש ותרב חכמת שלמה (מלכים א' ה י), ואחר כך בימי ירמי"ה נתהפך הגלגל, ונתקיים קרא (איכה ג ג) יהפוך י"דו כל היום, והיה י"ד עתים לרעה, על זה אמר את ידך החזקה, שהם על י"ד עתים לרעה. והנה איתא בזוהר (ח"ב ר"מ ע"ב) יסודי ציון וירושלים אתגניזו, ועל זה אמר אמרו לאלהים מה נורא מעשך (תהלים סו ג), באמת לא שלטו ידי אומות על בית המקדש, כמו שאמר שלמה (מלכים א' ט ח) והבית הזה יהיה עליון, רצה לומר גבה היכלא למעלה, ולהשביע עיניהם של רשעים למטה מלכי האומות הביאו מלאכים עפר ואבנים, ואותו הבית החריבו השונאים למטה, אבל בית המקדש בהווייתו שהם יסודי ציון וירושלים אתגניזו לעילא, קל וחומר מקרשי המשכן שש עגלת צב וכל אביזרייהו אתגניזו ת"פ שנה לאחר עשייתן, כדאיתא בילקוט פרשת ואתחנן (ילקו"ש רמז תתכ"ד) שעד ת"פ שנה ליציאת מצרים היו עגלת צב קיימים. וחד אמר בגלגל נגנזו, שנאמר (הושע יב יב) בגלגל שוורים זבחו. ועל זה רמז משה ר"ת א"הל, א"תה ה"חלת ל"הראות, כמו שהחלות להראות לי המשכן, ובזה אני רואה את גדלך דאיתגניזו ולא שלטו בהם ידי שונאים, קל וחומר במקדש שהוא ידך החזקה, שאז הבית בהבנותו כל כלי ברזל לא נשמע (מלכים א' ו ז), שנסתלקו כל הקליפות בעולם, מי גדול בקליפה כחירם מלך צור, שצוה שלמה שד אחד שלקחו ממטתו והורידו לשבעה מדורי גיהנם, ואחר כך הגידו לשלמה ויהי

שלום בין שלמה ובין חירם (מלכים א' ה כו), ומי גדול מאשמדאי שהוא מלכא דשדים וכבשו שלמה בשעת בנין הבית (כדאיתא בגיטין דף ס"ח.), וכן מלכא שבא (כדאיתא בתרגום שני של מגילה), אין לך יד חזקה גדולה מזו. נמצא שבית המקדש לא נחרב כלל על ידי אומות, רק הקב"ה דרך קשתו כאויב (איכה ב ד), הוא דרך הקשת והחריב בית המקדש, נצב ימינו כצר, ר"ל השיב ימינו אחור, כדי שיאמרו העולם הצר עשה הוא החריב הבית, ובאמת אינו כן הוא היה האויב, רק שהשיב אחור ימינו האויב עשה זה. ועל זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, באמת אתה עשית הכל ולקחת ההיכל למעלה, ז"ש אשר יעשה כמעשך מעשה אלהים המה (שמות לב טז), וכגבורתך, ונתת הגבורה לאומות העולם שיאמרו הם עשו, אבל אינו כן זה באמת שקמחא טחינא טחנו כדאיתא במדרש איכה (איכ"ר פ"א מ"א). גם זכר ג' תוארים אלו ג' גווני קשת, שאמר דרך קשתו כאויב, ז"ש אתה החלות דייקא אתה בעצמך עשית לדרוך קשת, וקחשיב ג' גווני קשת, את גדלך הוא דרגא דאברהם שהוא לבן, ידך החזקה זה יצחק שהוא אדום, מי אל בשמים ובארץ דרגא דיעקב שהוא ירוק (זוהר ח"ג רט"ו ע"א), כנגד ג' גווני אלו באו ג' גולירין בישין למטה והם משחית אף חימה, שעליהם אמר (ישעיה סו ו) קול שאון מעיר קול ה' בהיכל קדשו ה' משלם גמול לאויביו, כדאיתא בזוהר רות, שהם ג' משמורת של לילה לקביל ג' משמורת שהם ביום, ועליהם אמר ממרום שלח אש בעצמותי (איכה א' יג), שבאו ארבע משחיתים והציתו לד' זויות המקדש. לכן אמר משה אעברה נא כדי שיבנה בית המקדש על ידי, ולא יהיה רשות לאלו המחבלים להצית אש במקדש שהוא יבנה, וז"ש ההר הטוב הזה והלבנ"ון שהוא בית המקדש. והשיב הקב"ה רב לך, הגדולה שלך יותר גבוה, ולא יהיה רשות למחבלים להצית, ומה שאדם יראה לעינים יהיה להשביע עיניהם, שיחשבו השונאים שהחריבו הבית ולמראה עיניהם ישפוטו, ואם תבא אתה לארץ ישראל ויהיה המקדש בנוי על ידך, אזי לא יהיה כלל רשות לנגוע בו (סוטה ט' ע"א), כי רב לך מדרגה שלך היא גבוה מאוד, אם כן ישראל יאבדו ח"ו כשיחטאו (איכ"ר פ"ד י"ד), לכן אל תוסף:

פרק פז

אופן פז

אמרו רז"ל בפרק ערבי פסחים (פסחים דף קי"ח:) ואמת ה' לעולם (תהלים קיז ב), אמרו דגים שבים כשפרע הקב"ה לשר של ים מה שלקה ממנו במרכבות פרעה וחילו שהיו שש מאות רכב, אחר כך נתן לו לשר של ים תשע מאות רכב ברזל בימי סיסרא (שופטים

ד יג), והוסיף לו שליש מלבר ונחל קישון היה ערב, ומבואר בפסוק ענין זה מה שכתוב אחר כך ושלישם על כלו (שמות יד ז), ר"ל שהקב"ה פרע לים שליש מלבר. וטעם הענין שנפרע באותו דור, רזא עילאה הוא ורזא דגלגולא שנתהפך האופן, בסוד ויסר את אופן מרכבותיו (שמות יד כה), יועץ נעשה מלך והמלך שר צבא, ונתקיימה באותו דור אש"ת חבר כחב"ר (שבועות ל' ע"ב), ז"ש (שופטים ד כא) ותקח יעל אשת חבר. וסוד זה מבואר במלת ותכסהו בשמיכה (שופטים ד' יח), חזרנו על כל התורה ולא מצינו עוד מלת שמיכה (ילקו"ש שופטים רמז מ"ד). אבל רזא דמלה נאמן רוח מכסה דבר (משלי יא יג), ומלת שמי"כה הוא בגימטריא צפר"ה שנתנה למש"ה (שמות ב כא), והוא סוד אל הבל ואל מנחתו שע"ה (בראשית ד ה), אחר שלוחיה היה שלוחים הרבה, והוא סוד אפס כי לא יהיה תפארתך על הדרך (שופטים ד' ט), כי אשת חבר כחבר. והמבין סוד זה, יבין למה יתרו נקרא חבר הקני נפרד מקין, ולכן אמר למה עזבתן האיש (שמות ב כ), הצדיק על עצמו דין שמים שחטא בזה בגלגולא קדמאה שהרג את הבל עבור התאומה יתירה (ב"ר פכ"ב ז'), שהיתה עתה בתו ועבר על דין אשת איש, מזה הטעם השליכו הרועים את בתו למים (שמו"ר פ"א ל"ב), כי הרועים היו סבורים שצפורה לא היה ראוי להיות בחלקו של הבל, רק בחלקו של קין, ולכן השליכוה למים שנתחייבה חנק כדין אשת איש (קידושין י"ד ע"א), אבל המסבב הסיבות סיבב באותו פרק שבא בעל אבידה בעצמו והציל אבידתו. וזה שאמר הכתוב ויקם ויושיען, וכתיב התם בשדה מצאה ואין מושיע לה (דברים כב כז), ובקין אתמר (בראשית ד ח) ויהי בהיותם בשדה ויקם קין ויהרגהו, לכן אמר קראן לו ויאכל לחם, ליתן לו אבידתו מה שלקח ממנו תחלה, ויתן לו את צפו"רה בתו למש"ה, בתו דייקא שנתהפכה עתה להיות בתו, והמבין דבר זה יצדיק דין שמים ויסכים עם דגים שבים שעשו ישראל כמצולה שאין בו דגים (ברכות ט' ע"ב), ושבחוהו כל האמים ויראו בעיניהם כי גבר עלינו חסדו, במלת גבר הן הן תלת גלגולין שבאים מג' אבות העולם כמ"ש לעיל, ואז יאמרו אמת ה' לעולם. על זה אמר משה ואתחנן אל ה', שראה ברוח הקודש שבימי סיסרא ישלם גמול ה' לאויביו, ז"ש בעת ההיא לאמר, רמז על אותו פסוק (שופטים ד ד) והיא שפטה את ישראל בעת ההיא, וכתיב ההוא, שהיא היתה אחת משבע נביאות שעמדו לישראל (מגילה י"ד ע"א) לקביל ז' דרגין דקדושה, ודבורה היא לקביל דרגא דמשה שהוא תפארת, לכן אמרה אפס כי לא יהיה תפארתך על הדרך (שופטים שם), לכן כתיב ההוא, שהיא היתה לקביל דרגא דמשה. ועל זה התפלל משה למהר ולהחיש ולראות נקמה בשונאיו, ז"ש מאחר שאתה החלות להראות בשעת קריעת ים סוף את גדלך, כמ"ש (שמות יד לא) וירא ישראל את היד

הגדולה, ואת ידך החזקה, כמ"ש ימינך ה' תרעץ אויב (שמות טו ו), אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשך, שבפעם אחת יצאו מכולם נשמותיהם כמו שנאמר (שמות טו י) נשפת ברוחך, שבכח אחד שיצא מפיו, יצא מכולם נשמותיהם, וכן בסנחרב, וכן לעתיד בגוג ומגוג. וזה נרמז כמעשך בימי סנחרב, גבורתיך בימי גוג ומגוג, לכן אמר יעשה בלשון עתיד. ועל זה ביקש מאחר שהחלות להראות לי נקמה בפרעה וחילו ועדיין לא שלמת, אעברה נא, ובמלת אעבר"ה בהיפך אתוון נרמז שם ענין הערב"ות, שנתן הקב"ה נחל קדומים, שנעשה הנחל קישון ערב בדבר, ורצה משה לאמת הערבות וליתן לשר של ים מה שנתחייב לו, הפוך אעבר"ה תמצא תמן ערב, אעבר"ה נא רוצה אני לשלם עתה הערבות, ועל ידי יתקיים תשלומין של ערבות מאחר שהחלות להראות לי, ומלת להרא"ת בגימטריא תרמ"ב, שהוא סוד מרכב"ה שלמ"ה, ומאחר שהחלות להראות לי מרכבה שלמה דאיתמר תמן ויסר את אופן מרכבותיו, לא אמר אופני מרכבותיו, אבל אמר אופן בלשון יחיד, שבאותו אופן תלוין כל המרכבות, והוא תרמ"ב חשבון מרכב"ה שלמ"ה של סיטרא אחרא, במלת תרמ"ב נוטריקון ת"שע מ"אות ר"כב ב"חור שנפרע בימי סיסרא. השיב הקב"ה רב לך, אותו ניצוץ של ברק הוא שלך, ולכן נקרא בן אבינועם שהוא היה עניו מן נביאים של ישראל שתיקן לישראל ויהי נועם (תהלים צ יז, עיין ב"ב י"ד ע"ב), וגרם לנו לחזות בנועם ה', לכן אל תוסף דבר:

פרק פח

אופן פח

הואיל ושרינא מלה אימא, ראה משה שניצוצו של רבי עקיבא בא לעולם באותו הפרק, כמ"ש רז"ל (סנהדרין דף צ"ו:) מבני בנים של סיסרא למדו תורה ברבים ומנו ר' עקיבא, (כדאיתא הוריות דף י':) שגדולה עבירה לשמה, שמן שבע בעילות שבעל אותו הרשע, מבעילה שלישי דאיתמר גביה שכב (שופטים ה כז), בלשון נקיה, בא נצוצו של רבי עקיבא. וזה סוד וסיסרא נס ברגלו (שופטים ד טו), ר"ל עבור שכרע שכב בין רגליה, עבור זה נס לשם, ויעל יצאה לקראתו (שופטים ד יח), היא ברזא דחכמתא שיצאה לאה לקראת יעקב (בראשית ל טז), ויצא ממנה אז ישששכר (בראשית ל יח), כן גם כן ביציאה זו שיצאה יעל לקראת סיסרא, יצא ממנה רבי עקיב' שהוא היה מבני ישששכר יודעי בינה לעתים (דברי הימים א' יב לב). לכן אמר רבי עקיב' כשהייתי עם הארץ, אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור (כדאיתא בפסחים דף מ"ט:), בסוד ישששכר חמור גרם (בראשית מט יד) כדברי הר"קנט פרשת ויחי. והנה סוף השירה על סיסרא אמרה

(שופטים ה' לא) כן יאבדו כל אויבך ה', ועל רבי עקיבא אמרה ואוהביו כצא' השמש בגבורתו, שרמזה על משה רבינו דאיתמר גביה שיקח את האהל והיה כצאת משה מן המחנה (שמות לג ז), רק שמשה הוא סוד תורה שבכתב, אבל רבי עקיבא הוא סוד תורה שבעל פה, בגבורתו דייקא שהיא מסיטרא דגבורה, וזה סוד ותכסהו בשמיכה, ואמר ר' יהודא חזרנו על כל המקומות ולא מצינו עוד מלת שמיכה, אבל אמר הקב"ה שמי כה מעיד עליה שנתכוונה לשם שמים כדאיתא בילקוט עמוד פ' (שופטים רמז מ"ד), רזה דמלה על סוד רבי עקיב' שיצאה נשמתו בכ"ה אתוון דיחודא, לכן אמרו לא נשאר עד אחד (שופטים ד טז), רמז על רבי עקיבה שיצאה נשמתו באחד (כדאיתא בברכות דף ס"א:), ולכן אתמר (שופטים ד יט) כי צמתי חסר א', שבשביל שתצא נשמתו בא' שהיא אחד, הוצרך לשתות אותו שתיה, לכן כששאל היש פה איש (שופטים ד כ), י"ש פ"ה בגימטריא רב"י עקיב"א, ותאמר אין, לא אמרה בלשון לא, רק אמרה לשון דמשתמע תרי אפי, ומפרשה בו בלשון קודש אין פירושו לאו, אבל בלשון ארמי פירושו הן, פירוש תרווייהו קשוט, אין הניצוץ הזה עתה, אבל יהיה לאחר זמן. גם רמזה שהוא יתקן ארמית, שכן למדו רז"ל מפסוק (תהלים קלט יז) מה יקרו רעיך אל, על רבי עקיב' (ע"ז דף ה'.), וגם אדם הראשון כשראה ספרו, הראה לו בזה הפסוק דורו של רבי עקיב', ואמרו רז"ל אדם הראשון בלשון ארמי סיפר (סנהדרין דף ל"ח:), שכן ר"ת למפרע מ"ה י"קרו ר"עיך א"ל, ארמי. וכן גבי יוסף כשהראה לו נצוצו של רבי עקיב' מידי אבי"ר יע"קב (בראשית מט כד), בהיפוך אתוון רב"י עקיב"א, שם הראה לו זרוע ידיו, שהם י' נצוצים, מ"שם ר"עה א"בן י"שראל, ר"ת אר"מי, שהוא היה מקליפת נגה ואין לו זכות אבות, שהיה בן גרים והוא תיקן קליפת נג"ה א"רמית, ועליו קאמר לבן יגר שהדותא (בראשית לא מז), ומבואר סוד זה שכל הגרים באים מקליפות נוגה, דאיתמר גבי אברהם אב ה"מון ג"וים נ"תתיך (בראשית יז ה), שהוא למפרע ר"ת נג"ה, ומאחר שבושש רכבו של סיסרא על אותו הניצוץ קאמר שבא למרחוק, לכן תיבב אם סיסרא (שופטים ה כח). ועל זה העניין בא גם כן משה לבקש ואתחנן אל ה', שהראה נשמתו של רבי עקיבא שעליו אמרו יודעי בינה לעתים, לכן אמר בעת ההיא, שהתפלל גם כן שאותו העת שיהיה לזמן רחוק, יהיה בעת ההוא כתיב לזמן קרוב, ולפי שרבי עקיבה הוא סוד תורה שבעל פה, והוא היה מצד יד שמאל של משה (כדאיתא בכוונת האר"י), לכן איתמר גם כן ההוא דייקא, לפי שמשה נתן תורה שבכתב, רצה גם כן לזכות לתורר שבעל פה, ועליו קאמר אתה החלות להרא"ות, שנרמז בו סוד תרמ"ב שהם תש"ע מ"אות ר"כב ב"רזל שהיה בימי סיסרא (שופטים ד ג), ועליו קאמר אעברה נא, אותו העיבור יהיה לזמן קרוב, וא"ראה בגימטריא

י"גר, נ"א נוטריקון נ"וגה א"רמית, שיבא אותו העיבור שיהיה לזמן רחוק לתקן יד שמאל של יגר שהדותא של לבן (בראשית לא מז), שהוא בעור כנ"ל כמניין אעב"רה, אשר עליו אמרו רז"ל (בסנהדרין דף ק"ה.) תנא הוא בעור הוא כושן רשעתים והוא לבן הארמי, עיין שם, וסימן שלהם ולכל בני ישראל לא יחרץ כל"ב לשונו (שמות יא ז). בזה תהיה מתוקנת קליפת נוגה, אלו היה משה נכנס לארץ, היה מתקן את הרע מיד, וז"ש ההר הטוב הזה. והשיב הקב"ה רב לך, עדיין לא נשלם תיקון עונו שחטא כנגדך בעור שהוא לבן, על זה אמר רב לך, ר"ל חטא גדול עשה ורב לך, כפי דברי האר"י ז"ל שהיה משבט שמעון שמתו בשבילו כ"ד אלף מישראל, לפי שהרג כ"ד אלף בשכם, וזה סוד בסודם אל תבא נפשי (בראשית מט ו), על סוד העיבור שפגם שמעון ביוסף שהוא יסוד, לכן גרם שפגם אחר כך גם בסוד ברית, ואחר כך נתקנו בכ"ד אלף תלמידים שהיה לו לרבי עקיב' (יבמות ס"ב ע"ב), לכן אל תוסף:

פרק פט

אופן פט

רצה משה ליכנס לארץ ישראל כדי לתקן עיבורים, דקיימא לן אין מעברין את השנה בחוץ לארץ (במסכת ר"ה ובברכות דף ס"ג.). והנה בימיו של ר' יהודא הנשיא שהוא תיקן עיבורים של ישראל, והנה איתא ברעיא מהימנא פרשת משפטים (זוהר ח"ב קנ"ז ע"ב) שבג' דברים נתקשה משה ואתרשימו בשמא דמש"ה, שהוצרך הקב"ה להראות לו באצבע 'מנורה 'שקלים 'החודש הזה לכם (שמות יב ב). והנה הקשוי הראשון שלו היה בקידוש הלבנה שהוא סוד עיבור, שאמר הקב"ה כזה ראה וקדש (מכילתא בא). ועל זה התפלל אתה בעצמך החילות להראות על סוד ראיית לבנה, את עבדך דייקא, שבשמי נרמזו ג' ראיות אלו, כנגד מ' של משה שהוא 'מנורה, אמר את גדלך, שהוא סוד שיעור קומה, וסוד מנורה בשבע נרותיה שבעה ושבעה מוצקות (זכריה ד ב), כנגד שקלים שהראה לו מחצית השקל ביד, כמ"ש זה יתנו (שמות ל יג), שהראה לו כמין מטבע, שהוא ש' של משה, אמר את ידך החזקה. וכנגד עיבור החודש שהוא ה' של משה, ועיבור השנה שבזה מזדווגין יחד שמים וארץ, שהוא סוד חמה ולבנה, אמר אשר מי אל בשמים ובארץ. לכן רצה משה ליכנס לארץ ישראל, ולתקן ראיית קדוש החודש ועיבור השנה, שהם סוד שמים וארץ לתקן יחד, על זה אמר אעברה נא, רוצה אני לתקן בארץ ישראל השמים שהוא סוד השמש, ואמר אעברה שהוא עיבור השנה. וקידוש החדש שהוא תיקון הלבנה, אמר וארא, שבזה אתקן ראיית לבנה. ובמלת אעבר"ה, תמן

תשכח נוטריקון מי הוא המתקן העיבור 'אתקן 'עיבור 'בימי 'רבינו 'הקדוש, מה שיהיה בימי רבינו הקדוש רצה הוא לתקן עתה. השיב לו הקב"ה רב לך, נתעלית בגדולה היותר חשובה מראיית החודש, לך דייקא, תעיין בשמך שנרמזו ג' דברים שנתקשה משה, והם סוד ג' יחודים דשכינתא, כמ"ש האר"י ז"ל סימן ג' יחודים אלו. ולדעתי ג' יחודים אלו יתד שהכל תלוי בו, תיקון של החדש, הוא יחוד שכינה עם יסוד. שקלים, הוא יחוד תפארת. מנורה, יחוד הדעת. לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, ז"ה דייקא, על אלו הג' דברים שנתקשה משה, שהוצרך הקב"ה לאמר החדש הזה לכם, צו את יהושע וחזקהו על עיבור השנה, ואמצהו על קידוש החדש, כי הוא יעבור מלשון עיבור, והוא ינחיל על קידוש החדש, שהוא נחלת ה', בכל אשר תראה, על ראיית הלבנה כזה ראה וקדש:

פרק צ

אופן צ

איתא בזוהר פרשת פנחס עמוד תכ"ח (זוהר ח"ג רל"ד ע"א) אין מתחילין בב' ד', ביומא תניינא אתבריא מותא רברבא, ביומא רביעא איתבריא מותא זוטרא. וזה סוד אסכרה, שהיו מתענין ביום רביעי על תינוקות (תענית כ"ז ע"ב), והיא רוח שהאריך הזוהר בפרשת פקודי עמוד תמ"ו (זוהר ח"ב רמ"ח ע"ב) דקיימא על קטילא דילהון עד י"ג שנה, ומן י"ג שנה עד עשרים יש רוח אחרא ושמו אנריסיו"ן. וזה סוד כשהוקם המשכן שמתו נדב ואביהוא, ועדיין לא יצאו מרשות אביהם שהיו פחותים מעשרים שנה, כמו שאמר הכתוב שני בני אהרן (ויקרא טז א), עדיין לא נפקו מרשותא דאבא כדאיתא בזוהר שם עמוד ק (זוהר ח"ג נ"ו ע"ב), רזא דא אמר במזמור ע"ה הארכתי בו בפרשת שמיני על פסוק (תהלים עה ה) אמרתי להוללים אל תהולו, שחשבו הסטרא אחרא שהם ישלטו על נדב ואביהוא, דהיינו אותן שנים הממונים על המתים פחותים מנ' שנה, כנגד אגיריסיו"ן אמר ולרשעים אל תרומו קר"ן, שהוא בגימטריא אגיריסיו"ן, (תהלים עה ו) אל תרימו למרום קרניכם, מרו"ם הם כחות של אסכרה ואגיריסיו"ן, שניהם יחד הם סוד מאר"ת חסר שנבראו ברביעי (בראשית א יד), ואותו המזמור אמר משה בשעה שהוקם אהל מועד, כמ"ש כי אקח מועד (תהלים עה ג), ובאותו היום הכניע כחות של מותא זוטרא כמ"ש, וגם כחות של מותא רברבא, כמ"ש הזוהר על פסוק (שמות מ יח) ויקם את המשכן, עיין שם פרשת פקודי (זוהר ח"ב רמ"ה ע"ב). ועל זה אמר משה ואתחנן בעת ההיא, שהיא סוד עת רעה כמ"ש האר"י ז"ל, שכן לי"ת חסר י' בתרא כמנין ע"ת, ותרווייהו נרמזין בקרא, יש אם למקרא ההיא שנבראת ביום ד' מותא זוטרא, ויש אם למסורת

מותא רברבא, על שתיהן קא מכוין משה להעביר מן העולם ויניקתם מן מדת הדין הקשה ורפה, שהם סוד יצח"ק רבק"ה. לכן התפלל משה תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן כדאיתא במדרש רבה (דב"ר פי"א י'), הטעם של תקט"ו, שהוא סוד יצח"ק רבק"ה, יצחק שמכחו יונק של עשו שהוא מותא רברבא, רבקה היא סוד מותא זוטרא. ולכן אמר 'אתה 'החלות 'להראות בשעת הקמת המשכן, ר"ת אה"ל, כשהוקם אה"ל מוע"ד, להראו"ת בגימטריא אגיריסיו"ן ואסכר"ה, עליו אמר את גדלך, ובזה התחיל להכניע כחו של גדול שהוא סטרא דדכורא עומד בימין הקליפה, ידך החזקה סטרא דנוקבא משמאל, ולכן רצה ליכנס לארץ ישראל אעבר"ה נ"א וארא"ה, לבטל מלא"ך המו"ת לגמרי שלא יהיה שליטא, ומלת אעבר"ה בגימטריא זער"א, נ"א נוטריקון 'נדב 'אביהו, ר"ל כמו שבמיתת נדב אביהו נתבטל מותא זעירא, ונודע לכל שיצא האש מלפני ה' ומתו בנשיקה (ויקרא י ב), ולא על ידי לילית חייבתא וכוחותיה שנקראת שבא, כנרמז בר"ת 'שני 'בני 'אהרן שהוא סוד ותפול שב"א ותקחם (איוב א טו), דמתרגמינן לילית חייבתא, אבל אינו כן, התורה העידה בקרבתם לפני ה' וימותו, שמתו בנשיקה ולא על ידי שב"א. וכמו שנתברר אצל נדב אביהו שביטלו מותא זעירא, כן רוצה אני ליכנס לארץ ישראל ולבטל מותא רברבא. השיב לו הקב"ה רב לך, אתה רוצה לבטל גם כן רב החובל שהוא מותא רברבא, אי אתה צריך עבור זה ליכנס לארץ ישראל, לכן אל תוסף צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), שהוא יבטל אל זר איהו זר ואיהי זרה, ובהריגת ל"א מלכים יש לא"ל ידו לבטל כח אל זר, לכן הקפיד הקב"ה בימי אנשי כנסת הגדולה שהיה לו לבטל עבודה זרה שהיא אשה זרה (ערכין ל"ב ע"ב), כנגד אל זר אמר וחזקה"ו, שהוא בגימטריא סמא"ל עם הכולל שנקרא עו"ן דא דכורא, וכן חזקה"ו, בגימטריא עו"ן. וכנגד אשה זרה שהיא לילית, אמר אמצה"ו, שהוא סוד המצב"ה אשר עליה אמר יעקב עדה המצב"ה (בראשית לא נב), יניקת בלע"ם הכי הוה, ועד הגל הזה, כנגד גל של עצמות שהוא רזא דדכורא, כי הוא יעבור לקביל אל זר, והוא ינחיל בכל אשר תראה דייקא:

פרק צא

אופן צא

בתחילת שליחותו של משה איתמר לבת אש (שמות ג ב), שאז הראה הקב"ה א' רבתי של דברי הימים (א' א א) אדם שת אנוש, לכן א' של לבת אש גדולה. ואחר כך בחטא העגל אף לאחר שהוקם המשכן שמשה יקח את האהל (שמות לג ז), לא זכה רק לא' זעירא של ויקרא (א א). ועל זה התפלל משה ליכנס לארץ ישראל ולהגיע להשגת א' רבתי

שהיה לו מתחלה. ועל זה אמר אתה החלות להראות את גדלך, רמז על אות גדול של א', שזה היה בהתחלת שליחותו שאמר משה בעצמו אסורה נא ואראה המראה הגדול הזה (שמות ג ג), לא אמר הגדולה אבל אמר הגדול, על רזא דא שהוא דכורא, והוא סוד א"ר נוטריקון 'אלף 'רבתי. לזה אמר בכאן מאחר שהחלות בתחילת שליחותי להראות את גדלך א' רבתי, ואחר כך כשחטאו ישראל בעגל, נתקיים בהם וראית את אחורי (שמות לג כג) הוא סוד א' זעירא, זה סוד את יד"ך החזק"ה, שהוא בגימטריא קט"ן שרמז על א' קטן. ולכן אמר אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ישראל לזכות למה שאמרתי אסורה נא ואראה, דהיינו שאמר שם אסורה נא ואראה, גם עתה רוצה אני להשיג השגה זו, אעבר"ה בגימטריא זער"א, ובמלת וארא"ה נרמז אלף רבתי. והשיב הקב"ה רב לך, אין אתה מסתלק מן העולם עד שתזכה לא' רבתי, שכן משה אמר (דברים לג כט) אשריך ישראל, א' של אשריך היא רבתי, הרי שזכה קודם פטירתו להשגה זו, וזה סוד עלה ראש הפסגה, שהיא ראש לכל אותיות:

פרק צב

אופן צב

איתא בספר סודי רזא שחיבר ר"א מגרמיזא באות ל' של אליעזר, שהמרכבה שראה בימי יחזקאל הוא סוד יעקב, והיא אחת מכ"ב מרכבות שראה משה. ומה שאמר הקב"ה למשה וראית את אחורי (שמות לג כג), על פני אדם של יעקב קאמר, שכן הוא בגימטריא כדמות יעקב שחקוקה בכסא (במ"ר פ"ד א') עיין שם. ולכן אמר הקב"ה וזכרתי את בריתי יעקב מתחילה (ויקרא כו מב), שפני אדם הוא המלך על כל החיות מתחילה, ודמו"ת פניה"ם כפני' אד"ם (יחזקאל א י), ס"ת תמי"ם. שהוא רומז על יעקב איש תם, והאריך שם בראיות, והוא נקרא אנפי זוטרא, אבל אנפי רברבי עלייהו איתמר ופני לא יראו. ועל זה הענין יהיה תפילת משה ואתחנן, בשעה שאמר לו הקב"ה וחנותי (שמות לג יט), התחיל להתפלל מאחר שאתה החלות להראות סוד הכרובים, וז"ש את גדלך, במלת א"ת מרמז על כ"ב מרכבות של יחזקאל שהם מא' ועד ת' כ"ב אותיות, רכב אלהים רבותיים אלפי שנאן, ולא זכיתי לראות רק אנפי זוטרא, שהוא סוד א"ז של משה שכל פרגטוטין שלו היו בא"ז כדאיתא במדרש רבה (שמו"ר פכ"ג ג') 'אנפי 'זוטרא, ז"ש ואת יד"ך החזק"ה, שהוא בגימטריא קט"ן, שהוא דיוקנו של יעקב כמ"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא (עמוס ז ה), אבל בכרובים אנפי רברבא שהם סוד ישראל, לא זכה בהם עדיין. לכן התפלל אעברה, במלת אעבר"ה בגימטריא כרובים, שרצה להשיג סוד כרובי"ם,

וארא להשיג בארץ ישראל אנפי רברבא, כנרמז במלת וארא"ה נוטריקון אנפי רברבא שחתום בם תרין אתוון גליפין מן שם של אהיה, זה נרמז וארא א"ת הארי"ץ הטובה, בגימטריא יעקב ישראל עם הכולל, עד האידנא לא זכה להשיג רק יעקב ורחל, שכן וראי"ת א"ת אחר"י הוא בגימטריא אלף רל"ז, וכבר ידוע שבגלגל החוזר מספר אלף הוא א', הרי רחל, ולא זכה רק לכרובים יעקב ורחל, שהוא סוד וראית את אחורי, אבל ופני 'לא 'יראו ר"ת ל"י, שרמז על כרובים של 'לאה 'ישראל לא זכה בה משה, ועתה ביקש גם כן להשיג ישראל ולאה, שהם סוד כרובים רברבא הארץ הטובה שנרמזו בו שתיהם יחד יעקב ישראל, וכשיהיו שני הכרובים פניהם איש אל אחיו, אז יהיה שלום ושלוה לעולם, שכן שלו"ם ושלו"ה גם כן בגימטריא יעק"ב וישרא"ל. ועל זה אמר יהי שלום בחילך (תהלים קכב ז), על הכרובים שלמטה, ושלוה בארמנותיך, על כרובים שלמעלה אנפי רברבא, (תהלים קכב ח) למען אחי ורעי שהם סוד הכרובים שבת אחים גם יחד, אזי אדבר נא שלום בך. וזה היתה הכוונה שרצה לראות ההר הטוב והלבנון, (תהלים קכב ט) למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך, כי מה טוב (תהלים קלג א) איתמר על כרובים שלמטה, ומה נעים על כרובים שלמעלה, טב למיתב טן דו (קידושין מ"א ע"א), רמז על ז' פרצופים של כרובים, ובמלת ט"ן נוטריקון 'טוב 'נעים, זה סוד בא"ת ב"ש, ח"ס ט"ן י"ם כ"ל, כשהקב"ה חס על העולם, אזי הכרובים ט"ן דו, במלת י"ם נרמזים 'יסוד 'מלכות, 'ים 'מלכות, כ"ל יסוד. ועליהם רמז משה אתה החלות להראות את עבדך, בך' רבתי של אי"ק בכ"ר שהוא עולה ת"ק, נמצא שהוא בגימטריא תקע"ו כמנין יסו"ד מלכו"ת, והוא סוד צד"ק ושלו"ם נשקו (תהלים פה יא), כמ"ש בזוהר פרשת ויקרא (זוהר ח"ג ז' ע"ב) זה הפסוק שבת אחים על סוד הכרובים, גם יחד יסוד ומלכות. השיב הקב"ה אי אתה צריך לארץ ישראל רב לך, מכאן תשיג לאנפי רברבא רב לך, שכן אמר לו עלה ראש הפסגה, שהוא סוד ישראל שנקרא כן על סוד ראש, ואמר צו את יהושע וחזקהו באנפי זוטרא, ואמצהו באנפי רברבא, ובעבר הירדן זכה משה לצדק ושלום שהוא סוד תקע"ו, שכן כל אחד מישראל קיבל על עצמו תקע"ו בריתות לקבל את התורה, כמ"ש התוספות בסוטה בפרק אלו נאמרין (סוטה ל"ז ע"ב ד"ה רבי) בשם הירושלמי (סוטה פ"ז ה"ד), שהוא סוד חבור הכרובים יסוד ומלכות:

פרק צג

אופן צג

איתא בספר סודי רזי שסוד הכרובים לא גילה הקב"ה לאדם הראשון, ולא לאברהם יצחק

ויעקב, רק למשה ושמנה כרובים, עכ"ל. ועל זה נ"ל לפי שמשה פני חמה (ב"ב ע"ה ע"א), שיש לחמה ח' מלאכים המנהיגים אותה ה' ביום וג' בלילה, וזה סוד ח' פסוקים שבתורה שכתבם יהושע או משה בדמעה (כדאיתא במסכת ב"ב דף ט"ו.), גם התורה נתנה בח' דרגין, טמא, טהור, פטור, מותר, חייב, זכאי, כשר, פסול, והם ח' תיבות של פסוק (דברים ד מד) וזאת התורה. ואיתא התם שד' שרים יש לד' חיות המרכבה, פני אדם סודו הוא"ליה, ובהפוך אתוון אל יהוד ויאר לנו (תהלים קיח כז). ועל פני אריה, נקרא השר מפפי"ה. ועל פני שור אמצי"ה. ועל פני נשר עפפימי"האל. ואח"כ כשבא יחזקאל ושינה פני שור לכרוב (חגיגה י"ג ע"ב), נקרא שם השר של כרוב בד' תיבין נהיה, פסי"ה עמנ"ו, הוא"ליה, שהוא בגימטריא חמ"ת, וסימן חמת אדם תודך, ובזה שארית חמת תחגור (תהלים עו יא), ר"ל במה ששינה הקב"ה המרכבה ונעשה מן שור כרוב שהוא כרביא דמות אדם, וחשבונו עולה חמ"ת אדם, בזה תודך צריכין אנו להודות לך, שאין הקב"ה זוכר לנו חטא העגל, ובזה שארית חמ"ת תחגור, ובזה אין במות זכרך (תהלים ו ו). והנה ר"ת של אלו ד' שרים, הענ"ף, כי השאיר לנו בזה ענף ושורש. והנה אברהם ראה 'שלשה 'אנשים 'נצבים עליו (בראשית יח ב), שהם סוד 'שור 'אריה 'נשר, ואחר כך אמר והוא עומד עליהם (בראשית יח ח), ס"ת אדם, כי פני אדם הוא עיקר במרכבה, כמ"ש ודמות ארבעתם פני אדם (יחזקאל א י), ובמלת עלי"ו שהוא בגימטריא קי"ו, הוא מספר ר"ת של ד' שרים מהחיות שהם המע"א שהוא בגימטריא עלי"ו. נמצא שבזה הפסוק נרמזין ד' החיות הקודש ראשי בתי אותיות שלהם, רק שאברהם צפה ברוח הקודש ענין עגל, כמ"ש (בראשית יח א) באילוני ממרא, בתוקפא דדינא שעשה בנו של בלעם שנקרא ממרא, ולזה ישב אברהם פתח האהל, לתקן חום היום שהיה קשה לישראל יום העגל (שבת י"ז ע"א), ולכן נרמזין בר"ת במעשה העגל אלו ד' מלאכים, לך רד כי שחת 'עמך 'אשר 'הוצאת 'מארץ מצרים (שמות לב ז), ורצה לתקן המרכבה, זה סוד ויתן אל הנע"ר לעשותו (בראשית יח ז), שרצה לתקן ולהפוך פני שור לכרוב, וזה סוד ואל הבקר רץ אברהם, שהוא סוד פני שור במרכבה עגל בן בקר, רצה הוא לתקן אותו וליתן נער במקומו שהוא כרוב, ובזה מדת הדין הקשה יהיה רך וטוב. וזה סוד שרדף אברהם עם שלש מאות ושמונה עשר איש (בראשית יד יד), שאמרו רז"ל שהוא אליעז"ר בגימטריא הכי הוי (בנדרים דף ל"ב.), וקשה מה ענין זה המספר של אליעזר שהוצרך בשבילו לחשוב שמו שי"ח. אבל רזא דמלה אברהם אמר להקב"ה דמשק אליעזר (בראשית טו ב), הכוונה שאליעז"ר עב"ד אברה"ם, בגימטריא מרכב"ה שלמ"ה, וכן אליעז"ר בעצמו בגימטריא נש"ר שו"ר ארי"ה אד"ם, שהוא עולה

אלף שי"ז כמנין אליעז"ר, דהיינו כשנחשב אות א' של אליעזר שהיא אלף, נשתיירו אתוון ליעזר בגימטריא שי"ז, הרי שבמספר אליעזר נרמזה מרכבה שלמה רדף אברהם אחר המלאכים, וזה סוד דמש"ק אליעזר, שהוא סוד 'ד' 'מחנה 'שכינה 'קדושים, שהם מספר אליעז"ר. וכשביקש אברהם להפך פני שור, שהוא הבקר שרץ אחריו (בראשית יח ז), שהוא סוד פני שור, ויתן אל הנע"ר לעשותו, שרצה ליתן במקומו פני הכרוב, אז נשתנה המרכבה ועולין ד' פני המרכבה כמנין אדם, ר"ל כזה ארי"ה הכרו"ב נש"ר אד"ם, הם בגימטריא אלף מ"ד, כמנין אד"ם, בא' רבתי של דברי הימים (א' א א) שמתחיל אדם שת אנוש. וזה נרמז במה שאמר והו"א עומ"ד עליה"ם, ס"ת אד"ם, ר"ל כל ענייניו של אברהם באותו פרק, היה להעמיד כל הד' פני חיות הקודש שיהיו מספרן כחשבון אד"ם. וזה לדעתי רזא דמלה ודמות אד"ם לארבעתן, ר"ל שמספר כל ארבע חיות, עולה לחשבון אד"ם. ועל זה אמר משה ואתחנן אל ה' בעת ההוא, כשהראה לו הקב"ה סוד הכרובים שהם סוד תרין נוני"ן, וקרי ביה בעת ההיא, שכן ד' חיות הם בד' רוחות העולם, וחיה אחת למעלה לכסא, הרי נחלקה המרכבה על ה', לכן יש ה' פעמים מלך הכבוד (במזמור כ"ד), ה' פעמים נוגה ביחזקאל, ה' פעמים אור ביום ראשון של בראשית. לכן אמר מאחר שאתה החלות להראות את עבד"ך דייקא, כמ"ש בסודי רזי שמעולם לא זכה שום אדם להשגת הכרובים רק משה, ובמלת להראות נרמז בו מנין אליעז"ר עב"ד אברה"ם, שהוא בגימטריא מרכבה שלמה. והנה מאחר שפני אדם הוא הולך מתחילה, כמ"ש נצבים עליו על פני אדם איתמר, שהשר שלו עולה מספרו א"ל יהו"ה, שהוא בגימטריא גדל"ך. לכן התחיל בו ואמר שהחלות להראות לי את גדלך שהוא פני אדם, כמ"ש (תהלים סח יט) לקחת מתנות באד"ם דייקא שהוא פני אדם, לכן בפסוק כס"א כבו"ד ינחילו"ם (שמואל א' ב ח, ס"ת אד"ם, וכן כס"א כבו"ד מרו"ם מראשו"ן (ירמיה יז יב), תפארת אדם לשבת בית (ישעיה מד יג), ומשה כליל תפארת בראשו (שחרית לשבת) שהוא פני אדם, ומאחר שהמרכבה נחלקת לה', ד' לד' רוחות העולם, ואחת למעלה שהוא כדמות יד שהוא בה' אצבעות, לזה אמר את יד"ך החזקה דייקא, על זה בקש אעברה נא ואראה, והאריך ספר סודי רזי באות ע' של אליעזר שם בספרו, שסוד עינים של האדם, שהם כדמות כרובים שלמעלה כרוב אחד מקצה מזה עין ימין, וכרוב אחד מקצה מזה עין שמאל, והאריך שם. ומשה לא ידע להשיג סוד הענין, לכן רצה לבא לארץ ישראל, זה נרמז במלת אעבר"ה שהם סוד כרובים, וראה כשהיה בארץ ישראל אז אוכל להשיג שסוד עינים של אדם הם סוד כרובי"ם שלמעלה, שם בארץ ישראל נראה כבוד ה'. לכן אמר אעברה, שבזה רמז שרצה להפך פני שור לכרוב, שכן

נשתנה אותיות של המרכבה, כי ד' ראשי שמות של ד' שרי פנים כרובים שהם הענ"ף, חשבונם עולים ר"ה, וטעם זה המספר הוא סוד ונסו הצללים (שיר השירים ב יז), ואמר במדרש תנחומא (וירא סי' ג') ומובא בילקוט (ילקו"ש שיר השירים רמז תת"קפו) אלו שרי האומות. הכוונה כי ד' מלכיות בבל מדי יון אדום, בגימטריא ר"ה כמנין ונ"סו הצל"לים, וכשירדו ישראל לד' גליות, הוצרך הכרוב עם ראשי חיילותיו להגין עליהם בזה המספר. וזה נרמז במלת אעברה, כשהוא יסלק מן פני שור, חשבון של כרובים מן שור, אזי נשתייר כרוב במרכבה, והשרים שמשתמשין פני כרוב חשבון שלהם ר"ת של אעברה, הם השרים שלהם כמ"ש שר"ת שלהם הענ"ף בגימטריא ר"ה. והשיב לו הקב"ה רב לך, אתה רוצה להוסיף על המרכבה, כי כשהמרכבה בפני שור אזי חשבון של כל השרים הוא עולה כמנין מדי"ן בנ' רבתי, שהוא חשבון תשנ"ד. וכשתסלק פני שור וצריך אתה לסלק שר של פני שור ששמו אמצי"ה, ויבואו אלו השרים במקומן שסימנם הענ"ף, ותמצא שמספר כל שרי ד' חיות המרכבה הם בחשבון כהן או"ן, ר"ל אלף נ"ו. וזה סוד יוסף שתיקן קליפת און, ומשה תקן קליפת מדין, כדאיתא בזוהר פרשת יתרו עמוד קי"ט (זוהר ח"ב ס"ח ע"א) משה ויוסף בחדא דרגא אזלא, לכן לקח יוסף בת כהן און (בראשית מא מה), ומשה לקח אשה בת כהן מדין (שמות ב כא). אבל לדעתי רזא עילאה הוא רזא דחכמתא, בסוד ויקח משה את עצמות יוסף עמו דייקא (שמות יג יט), וקאי על מרכבה קדושה שסוד און שיוסף הוא ברזא דנער (בראשית לז ב), דאיתמר גביה בכור שור הדר לו (דברים לג יז), ל"ו דייקא נאה והדור לתקן פני שור, ולהפך אותו לכרוב שהוא בהיפוך אתוון בכור, וכשתבא במקום שור כרוב, אזי סוד המרכבה הוא בחשבון און. אבל המרכבה שהראה הקב"ה למשה שהיה פני שור מהשמאל, אזי אין הד' שלהם עולים רק למספר מדי"ן בנ' רבתי של אי"ק, שהוא חשבון תשנ"ד. ועל זה בקש משה עתה מאחר שהחלות להראות את עבדך, שהוא יוסף עבד נאמן, או על עצמו כשבא משה לזה העולם היה דיוקנו של יוסף עמו, ולכן בקש משה גם כן שיהפך הוא המרכבה לכרוב, ולא יזכר לישראל עון העגל. לכן השיב לו הקב"ה רב לך, אתה רוצה להרבות כחות שרים של המרכבה כשישתנה פני כרוב, אל תוסף דבר אלי שאתה רוצה להוסיף חשבון המרכבה כמנין עו"ד בדב"ר הז"ה, ר"ל שהוצרך יחזקאל להוסיף על השרים מספר רחמים, שכן מתחלה היה החשבון תשנ"ד כמנין מדי"ן בנ' רבתי, ואחר כך נעשה המנין כמנין און בא' רבתי שהוא אלף, הרי כשתוסיף חשבון רחמי"ם שהוא רצ"ח על חשבון תשנ"ז, הרי או"ן, ר"ל אלף נ"ו, ומתחלה היו מספר השרים ד', ועתה אחר שנשתנה פני שור לכרוב יהיה מספר השרים ז', והוא עולה במספר עו"ד בדב"ר

הז"ה, דהיינו בגימטריא ש"ה רצ"ח, חשבון זה הוא על מספר תשנ"ז וז' על ז' שרים שנשתנו אחר כך מן ד' שרים הראשונים לז'. וזה נרמז במלת 'אעברה 'נא 'ואראה, ר"ת אנ"ו, שהתפלל משה מה שיעשה יחזקאל בחורבן ראשון, דאיתמר שם (ישעיה ג כו) ואנו ואבלו פתחיה, שדרשו רז"ל במדרש איכה (פתיחתא דאיכ"ר ז') אנו בחורבן ראשון אבלו בחורבן שני, הרי שבימי יחזקאל שהיה בחורבן ראשון שהיפך פני שור לכרוב, היה מספר שרים של המרכבה כמספר א"נו אלף נ"ו, ורצה הוא לתקן זה, ובמלת נא מרומז מה שהיה בנ' רבתי של מדין, מתחלה רצה משה לעמוד על א' רבתי של און. והשיב לו הקב"ה צו את יהושע שהוא יתקן המרכבה, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), כדי לכסות חטא עגל, וחזקהו מה שיעשה יחזקאל, ואמצהו ר"ל שיסלק השר של פני שור שנקרא אמציה, כי הוא יעבור, שעל יהושע היה מוטל דבר זה לתקן כמו שאמר לעיל:

פרק צד

אופן צד

לפי שראה משה סוד תהלה לדוד (תהלים קמה א), שכל מי שאומר אותו שלשה פעמים בכל יום, מובטח לו שהוא בן עולם הבא, ולא נאמרה נו"ן באשרי כמ"ש רז"ל בפרק קמא דברכות (דף ד' ע"ב), שכתב בזוהר (ח"ג ו' ע"ב) על סוד השכינה שהיא סכת דוד הנופלת, אמר בלשון הווה שהיא נופלת בכל יום, ואין לך יום שקללותיה מרובה מחבירו (סוטה מ"ט ע"א), וצריך סמיכו וסעידו. לכן פתח בנו"ן ואתחנן, שרמז על סוד נפילת השכינה בגלות, וזה רמז בעת ההיא, שהיא סוד השכינה נקראת עת, והיא ה' אחרונה שבשם, כי יש אם למקרא, שרצה הוא לתקן סמיכו וסעידו לשכינה, ולכן זכר מתחלה מאחר שהחלות להראות את גדלך, זה אברהם פני אריה. ידך החזקה, זה יצחק פני שור. אשר מי אל, זה יעקב פני נשר, דרך נשר בשמים (משלי ל יט), מי אל בשמים. והנה ג' אלו שור נשר אריה, עולין לחשבון אלף רפ"ב. על זה נתכוון משה בה' של אעברה, כוונתו שבמלת אעברה נרמזין ג' פני חיות הקודמות, שהם סוד ש"לשה א"נשים נ"צבים (בראשית יח ב), ש"ור א"ריה נ"שר, שישפיעו כולם בה' אחרונה שבשם שהוא סוד פני אדם, רצה לומר שיהיו משפיעים ג' קוין ח"סד ד"ין ר"חמים במלכות ה' אחרונה שבשם, והוא סוד דמשק אליעזר (בראשית טו ב), ד"משק נוטריקון ד' מ"ן ש"לשה ק"וין, רצה לומר אות ד' מן השם שהיא ה"א אחרונה, והוא סוד ד' רבתי מן אחד (דברים ו ד), ויהיו יונקות מן שלשה קוין שהוא סוד אליעזר שהוא בגימטריא ג' פעמים קו, ולכן לקח אברהם שלש מאות

ושמנה עשר איש (בראשית יד יד), שהוא סוד ש"יח. ואמר אעברה נא, רוצה אני לתקן נוטריקון של נ"א נו"ן א"שרי, ר"ל אות נ"ון שחסר באשרי שהיא סוד נפילת השכינה שרצה הוא לתקן, ומזה הטעם האומר ג' פעמים תהלה לדוד בכל יום, להמשיך ג' קוין שהוא סוד חס"ד די"ן רחמי"ם, בגימטריא תה"לה לדוד, מזה הטעם נקרא י"עקב איש ת"ם (בראשית כה כז), שהוא כלול חס"ד די"ן רחמי"ם, שהוא בגימטריא ת"ם שהיא השכינה שנקראת מלכות בית דוד, ומי שהוא אומר תהלה [ל]דוד שממשיך ג' קוין אלו הנרמזין במלת תהלה בכל יום לשכינה, בלי ספק שהוא בן עולם הבא שמייחד אתוון לשמא קדישא. ולכן פתח משה בשם של אד"ני שהיא סוד השכינה, ואחר כך אמר ג' קוין גדלך קו החסד, ידך החזקה קו דין, אשר מי אל וגו' קו הרחמים, ובכניסתו לארץ ישראל חיבר אלו ג' קוין לארץ שהיא השכינה שם של אדני, בסוד כוס ישועות אשא (תהלים קטז יג), שצריך שלשה (זוהר ח"ג רמ"ו ע"א), ובשם ה' אקרא, ליתן סמיכו וסעידו לה' אחרונה שבשם, ונרמז במלת אעבר"ה אותיות ה' ארב"ע, לייחד ה' אחרונה שבשם כדי שתהיה שרה בקרית ארבע, שר"ה נוטריקון 'שלשה 'רגלי 'המרכבה לזווג אותם שיהיו בקרית ארבע ולסמו', ובמלת שרה נרמזין אדני חסד דין רחמים שהוא בגימטריא שרה, וכן ד"ין א"מת. השיב הקב"ה רב לך, כבר יחדת יחודין לשכינה בגלותא:

פרק צה

אופן צה

ידוע שד' מלואי השם, הם בד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, בג' מלואי אהי"ה קס"א קמ"ג קנ"א, ויש בהם ס"ט אותיות, כי ב' פעמים קס"א הם, אבל הם שווים ולא קחשבינן להו רק ז' מלואי המרגלא, כמו שהאריך האר"י בענין שק ואפר, הם בגימטריא תרפ"ז, וכן רפאו"ת תהי לשריך (משלי ג ח), וכן עזרת"י הייתי (תהלים כז ט), וכן שמי"ם וארי"ץ. ולכן נקראת השכינה בת שבע (זוהר ח"ג ק"ח ע"ב), שהיא כלולה מז' מלואים אלו. ועל זה כתב האר"י ז"ל בתיקוני תשובה שיעקב אמר לבניו קחו מזמרת הארץ בכליכם (בראשית מג יא). ומטעם זה רצה משה לכנס לארץ ישראל להשיג סודות אבני מלואים אלו, לדעתי במלת מלואים נרמז סוד זה, שכן מלואים בא' רבתי של אי"ק, בגימטריא תרפ"ז. ולפי שארץ ישראל היא ארץ ז' עממין בז' ימים מקיפין אותה הנקראת בת שבע (ב"ב ע"ד ע"ב), לכן התפלל מאחר שאתה החלות להראות את עבדך, סוד עבד הוא שמות המרגלא אלו שיש בהן ס"ט אותיות וה' תיבות, שהוא סוד שבעה עניני כבוד שהיו מקיפין את ישראל במדבר, כשתצרף ז' עם ס"ט, הרי מנין עבד.

זה סוד התורה שניתנה בז' קולות (שמו"ר פכ"ח ו'), לכן נקרא באותו פרק עבד נאמן, הכל מודים שבשבת ניתנה התורה (שבת דף פ"ו:), שהוא סוד שע"רי צד"ק (תהלים קיח יט), בגימטריא ב"ת שב"ע, שבשבת מאירין ז' שמות אלו, לכן מאחר שהחלות להראות לי סוד עבדך, וחוזר ומפרש כנגד מלואי הויה שהם החסדים את גדלך, כנגד מלואי אהיה שהם הגבורות אמר את ידך החזקה, וחוזר ומפרש אשר מי אל בשמים ובארץ, שהם סוד ז' מלואים שהם חשבון שמי"ם ואר"ץ כמנין תרפ"ז, והוא סוד מעש"ה המרכב"ה, שהוא גם כן תרפ"ז, ועליו קאמר מי אל אשר יעשה כמעשך, שרמז על מעשה המרכבה, וכגבורתך על מעשה בראשית רעם גבורותיו מי יתבונן (איוב כו יד), ולכן אעברה נא, שהוא בהיפוך אתוון רע"ה אבן ישראל (בראשית מט כד), ר"ל בארץ ישראל יבין ויבחין סוד המלואים וכבוד ה' מלאה ארץ. זה שאמר ואראה את הארץ שהיא מוקפת מז' הקפות, והוא סוד אל שזכר משה, שכן אל מלא כזה א"לף ל"מד, בגימטריא הק"ף. ולכן יריחו הוצרכו להקף ז' ימים וז' שופרות, ז' חומותיה שהיתה עשויה ובנויה על סוד הקליפות שהם ז' מדורי גיהנם (עירובין י"ט ע"א), וז' שמות ליצר הרע (סוכה נ"ב ע"א), ז' היכלי התמורות, שבעה מלכין קדמאין דמיתו בארץ אדום, הוצרכו ישראל על ידי כהנים שהם מדת חסד א"ל שסודו הקף לעשות שבעה הקפות, בסוד אל ה' ויאר לנו (תהלים קיח כז), ר"ל בשבעה ימי השבוע הקיפו את יריחו שבעה פעמים, הרי שבעה הקפות שבעה פעמים א"ל, בגימטריא ויא"ר. ועל זה אמר משה אעברה נא, בסוד ועתה יגדל נא כח אדנ"י (במדבר יד יז), יגדל הוא סוד החסד, שצריך להגדיל ולהמתיק כח אדני במה שמגדלין אותיות נ"א כזה נו"ן אל"ף, שהוא בגימטריא שבעה פעמים אל. זה שאמר הכתוב אעברה נ"א, צריך אני לעבור את עיר יריחו שהוא סוד השכינה עם אותיות נא מלא כזה נו"ן אל"ף, שהוא ז' פעמים אל, שהם סוד ז' הקפות, ובזה ואראה את הארץ, מזה הטעם נקרא בית המקדש בירה, כמ"ש רז"ל בירה תוכיח ב"ק דף נ"ט (יומא ט' ע"ב), וכן אמר הקב"ה לאברהם אני בעל הבירה (ב"ר פל"ט א'), נקראת ארץ ישראל בירה, שהוא סוד ז' פעמים אל, ז"ש קרנות מזבח (שם), שהוא מורה על הקפות המזבח שסודו אל ה' כמנין גדלך, ובשם אל ה' שסודו גדלך, וממתיקין את היד החזקה, כמ"ש אל ה' ויאר לנו. והשיב הקב"ה צו את יהושע שהוא יקיף את ההקפות, וחזקהו לקביל החסד של הויות, ואמצהו לקביל גבורות של אהיה, שהוא יזכה לז' הקפות ולכבוש את יריחו שהיתה סוגרת ומסוגרת בז' היכלות התמורות ובז' מדורין בישין, כי הוא יעבור ויבטל ז' קליפין בכל אשר תראה, שהראה הקב"ה למשה ז' ימים המקיפות את ארץ ישראל:

פרק צו

אופן צו

התפלל משה תקט"ו תפלות, בסוד שאמר יעקב הבה לי אשתי (בראשית כט כא), רמז על ארץ הקדושה כי מלאו ימי לפי שהיה באותו פרק בן פ"א ד"לת שנה, שהוא בגימטריא ח"תן כ"לה, ח"סד א"מת עם ב' תיבות בגימטריא תקט"ו, לכן הוצרך משה לכניסתו לארץ להתפלל תקט"ו תפלות כמנין ואתחנ"ן, לזווג יחד מדת חס"ד עם אמ"ת, וכן חת"ן עם כ"לה שהוא סוד נ' כפופה עם נון פשוטה. לכן אמר ואתחנן בב' נוני"ן, בעת ההיא לקביל כלה, וכתיב ההוא לקביל חתן, וידוע שארץ ישראל נקראת כלה, לכן י' פעמים כלה בשיר השירים כדאיתא במדרש רבה פרשת ואתחנן (דב"ר פ"ב ל"ז), כנגד ארץ ישראל שנתקדשה בי' קדושות, ומשה הוא סוד חתן לפי שהוא סוד חמה פני משה פני חמה (ב"ב ע"ה ע"א), ויש לחמה חמשה המנהיגים אותה, לכן במזמור של מתן תורה דאיתמר על משה ביום שבועות כשקבל התורה, ולכן צריך לומר בכל ליל שבועות הלולא דאורייתא, כדאיתא בזוהר פרשת תרומה (זוהר ח"ב קל"ז ע"א) בפסוק (תהלים יט ו) והוא כחתן יוצא מחפתו, אמר ה' תוארים לתורה. והוא כחתן א', ישיש כגבור ב', מקצה השמים (תהלים יט ז) ג', ותקופתו ד', ואין נסתר ה', לקביל ה' מלאכים המנהיגים את החמה. הרי שקרא משה חתן, ולכן רצה משה לזווג יחד חתן וכלה בכניסתו לארץ ישראל, לכן הוצרך להתפלל כמנין חת"ן וכלה, וכן מנין חס"ד ואמ"ת. על זה אמר א"תה ה"חלות ל"הראות, ר"ת אהל, שהוא סוד כלה ומשה יקח את האהל (שמות לג ז), ויהי ביום כלות משה (במדבר ז א), שבאותו היום שנכנסה הכלה לחופה עם החתן, באותו יום הוק"ם המשכן בהיפך אתוון קו"מה, דאיתא בסודי רזיא שרום הכבוד שיושב על כסא, הוא שיעור קי"ח אלפים רבבות פרסאות, לדעתי רזא עילאה שהוא חשבון כס"א הכב"וד, בסוד ואתה ה' לעולם תשב כסא"ך לעולם לדור ודור (איכה ה יט), כסאך דייקא. וזה סוד ומשה יקח, שרמז על שיעור קומה של כסא כבוד, וזה סוד חנ"ני אלקים (תהלים נז ב) הכי הוה. ורמז במלת ואתחנן על כסא הכבוד, וכנגד חסד אמר את גדלך, כנגד אמת אמר את ידך, שכן וא"ת יד"ך בגימטריא אמ"ת, מאחר שחסד ואמת נפגשו דייקא (תהלים פה יא), שהרי התפלל תפלות כמנין חס"ד ואמ"ת, לכן ביקש גם כן לזווג יחד תרין אתוון אחרינא דשמא קדישא שהם חת"ן וכל"ה שהם סוד ו"ה, וזה שאמר בשמים ובארץ, ואמר גם כן על ו"ה, לקיים גמר המרכבה של חסד ואמת שנפגשו על תרין אתוון קדמאין שהם י"ה, כי אמת הוא מדת הדין שבו ברא הקב"ה את הדין, ולכן מיד חתם גושפנקא של אמת בקרא קמא של בראשית ברא אלהים א"ת, ס"ת אמ"ת. וז"ש ראש דברך אמת (תהלים

קיט קס), הטעם שחותם אמת, לפי שהוא דין, וז"ש ולעולם כל משפטי צדקך, ואמרו רז"ל סנהדרין ושבת דף ק"ך (ב"מ ל' ע"ב) לא חרבה ארץ ישראל אלא על שדנו בה דין אמת, וזה הטעם כתב הבחיי שלא זכר משה במרגלים מדת אמת, לפי שהוא דין. זכינו לדין שחסד ואמת הם תרין אתוון קדמאין, צדק ושלום הם הם תרין אתוון בתראין, שהם סוד חתן וכלה, מאחר שמשה הוא החתן, וכשנתן תורה לישראל נתקיים קרא ה' עוז לעמו יתן (תהלים כט יא) שהוא התורה, אז בירך את עמו בשלום (זבחים קט"ז ע"א). נמצא שמשה שהוא איש שלום רצה לכנס לארץ ישראל שנקראת צדק, כמ"ש צדק ילין בה (ישעיה א כא), וזה יהיו ארבעה מדות ביחד חסד ואמת צדק ושלום. וזה נרמז במלת אעב"רה, בהיפוך אתוון ארב"עה, שאלו ארבעה יהיו יחד דהיינו חסד ואמת חתן וכלה שהם צדק ושלום, שכן צד"ק ושלו"ם בגימטריא י"סוד מ"לכות שכנגדן הוצרכו ישראל לקבל על כל מצוה ומצוה תקע"ו בריתות, שהוא צירוף הוי"ה אלהי"ם בגימטריא תקע"ו כזה, י' פעמים הו"ה, הרי ק"ס. י"ה פעמים ו"ה, קס"ה. יה"ו פעמים ה', הרי ק"ה. הרי תמי"ם. וזה סוד הצור תמים פעלו (דברים לב ד), וסמיך ליה כי שם ה' אקרא (דברים לב ג), תמי"ם תה"יה ע"ם (דברים יח יג), בגימטריא גו"ף ונש"מה ד' יסוד"ות, תצרף שם אלהי"ם עם תמי"ם, הרי תקע"ו. לכן הוצרכו כל אחד מישראל לתקע"ו בריתות, כפי הירושלמי במסכת סוטה (ירושלמי סוטה פ"ז ה"ד), שהוא כמנין עבד"ך בך' רבתי, שעליו גם כן רמז משה מאחר שהחלות להראות עבדך בך' רבתי, בגימטריא תקע"ו שהוא סוד צדק ושלום, ובמלת גדלך ואת ידך החזקה רמז על חסד ואמת, לכן אעברה. השיב הקב"ה רב לך, כבר ניתנה לך תורה וגדולה במקום אחד, שהוא סוד חסד ואמת, שלא יוכל משה לקבל התורת אמת, עד שניתנה לו קלסתר פניו של אברהם כדאיתא במ"ר (שמו"ר פכ"ח א'), והוא סוד גדולה, והיתה תורה וגדולה במקום אחד שהוא חסד ואמת נפגשו, גם אז באותו פרק והוא כחתן יוצא, ואז צדק ושלום נשקו, ז"ש צו א"ת יהושע, נוטריקון צ"דק ו"שלום, חזקהו על מדת חסד שמתחיל בה', אמצהו במדת אמת שמתחיל בא', כי הוא יעבור ויגרום שלום בישראל, והוא ינחיל את ארץ ישראל דתמן צדק ילין בה:

פרק צז

אופן צז

רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לפי ששם אבן שתיה שממנו הושתת העולם, וראה ברוח הקודש שדוד יתקן השיתין (כדאיתא בסוכה דף נ"ג.), שנבראו בו' ימי בראשית, כמ"ש

בסוכה (דף מ"ט.) שיתין בו' ימי בראשית נבראו, שנאמר (בראשית א א) בראשית בר"א שי"ת, והוא סוד משפטיך תהום רבה (תהלים לו ח), לפי שעל אותו אבן שמצא דוד, היה חקוק שם של מ"ב היוצא מבראשית עד ב' ובה"ו, ה"ו מן בהו בא"ת ב"ש, צ"ף, באותו שעה היה צף התהום. וזה שאמר נוטה צפון על תהו תולה ארץ על בלימה (איוב כו ז), בל"י בגימטריא מ"ב, וכל אותיות יש בו חוץ מן מ"ה, וזה סוד בלי מ"ה, ויש שם ממונה אחד שממונה על התהום שהיו ישראל מנסכין המים, בסוד רדיה שדומה לעגל (כדאיתא בתענית כ"ה:), לפי שמשה קלקל בעשיית העגל שבא על ידי גרם שלו, רצה לתקן אותו העגל שבתהום בכניסתו לארץ. לכן אמר אתה החלות להראות חסר ו', שהוא בגימטריא י"ב פעמים אב"ן, שהן הן י"ב אבנים שלקח יעקב מאבני המקום ושם מראשותיו ששכב במקום המקדש, ומן אותן י"ב אבנים נעשה אבן אחת (חולין צ"א ע"ב), הוא סוד אבן שתיה, וחתם עליו שם י"ה. והנה אמר משה להקב"ה מאחר שהתחלת הבריאה הוא בראשית, שהוא מורה על משה שבשבילו נברא העולם כדאיתא במדרש רבה שם (ב"ר פ"א ד'), והוא התחיל להקים את האבנים הן הן י"ב שבטי י"ה, והוא סוד שיעור קומ"ה שלמעלה, על זה אמר את גדלך שנחלקו ישראל על צירופי השם, וכמו שהקב"ה מנהיג עולמו בששה מדות של חסד, והם (שמות לד ו) אל רחום וחנון רב חסד ואמת (שמות לד ז) נוצר חסד לאלפים נושא עון, הרי ששה מדות לחסד, וכן גם כן קחשיב בספר סודי רזיא ו' שמות לדין אל קנא וכו', עיין שם. כן גם כן ישראל נחלקו ששה משמותם על אבן אחת וששה משמותם על האבן השני (שמות כח י), וזהו סוד שש מעלות לכסא (דברי הימים ב' ט יח), ונרמזו במלת בראשית בר"א שי"ת. וזה רמז בסוף התורה נעץ סופה בתחילתה ולכל היד החזקה אשר עשה משה (דברים לד יב), מה היא היד החזקה, בראשית ברא שית, כמו שקב"ה מנהיג עולמו בששה מדות שהם של חסד, כנגד ששה מדות שהם של דין, כן גם כן משה יד החזקה שהם הלוחות (שמו"ר פמ"ו ג'), היו ו' על ו' (נדרים ל"ח ע"א), בסוד ז"ה. וכן לעיני כל ישראל, גם כן נחלקים לו' מול ו'. לכן פתח משה ואתחנן בו', על סוד שש מעלות אלו לכסא, ועליהם אמר אתה החלות להרא"ת חסר ו', שהוא בגימטריא י"ב פעמים אב"ן, לקביל האבנים על שמות בני ישראל (שמות כח יא), ואמר את גדלך לקביל ו' מדות שהקב"ה מנהיג עולמו בחסד, את ידך החזקה לקביל ו' מדות שהקב"ה מנהיג את עולמו בדין, ולכן משה פני שמ"ש (ב"ב ע"ה ע"א), נוטריקון ש"שה מו"ל ש"שה. זה שאמר אשר מי אל, אל דייקא, שכן ו' מדות של חסד מתחילין באל רחום וחנון, ו' מדות של דין מתחילין גם כן באל קנא ונוקם, ולכן אמר אעברה נא, שהוא בהיפך אתוון ר"עה א"בן ישראל (בראשית

מט כד), שרצה לבא לארץ ישראל תמן אבן שתיה שחתם בה שם של י"ה, ושם יעלה שבטי י"ה להודות לשם ה' (תהלים קכב ד), ולתקן השיתין, ולשבח משפטיך תהום רבה נרמז במלת אעברה, תמן נרמז המשפט הגדול של ע"א סנהדרין שממונים על משפטיך תהום רב"ה, ולגלות צדקתך כהררי אל, לכן אמר ההר הטוב הזה, שהוא סוד הררי אל, לכן אמר אשר מי אל, הפוך אעבר"ה, תמן ע"א רבה, ר"ל ע"א סנהדרין הם ומשה על גביהם, להפך המשפט של תהום רבה ולסלק המו"ת שהוא בהיפוך אתוון תהו"ם, ובמה יסלק המות, עם הר"ר א"ל חושבנא דדין כחושבנא דדין. זה שאמר אעברה, אני צריך להעביר זה, שכן משה במילוי מ"ם שי"ן ה"א, בגימטריא מו"ת שהוא עולה לבטל מות, וכן אעבר"ה נ"א ואראה, בגימטריא מלא"ך המו"ת, וכן וא"ת יד"ך החז"קה, בגימטריא צלמו"ת, כמ"ש לאיוב הנגלה לך שערי מות (איוב לח יז), שהם שש שערי צלמות, הם גם כן שש שהם בסוד י"ב שערים שבסטרא אחרא. השיב הקב"ה רב לך, מאחר שערב רב שלך, ואתה גרמת את העגל (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), אין לך יכולת לבטל המשפט של תהום רבה, דתמן ממונה השר דדמי לעגלא ואין קטיגור נעשה סניגור, לכן אל תוסף דבר, אבל צו את יהושע שהוא הקים את האבנים בגלגל (יהושע ד כ), ששה שבטים הפכו פניהם כלפי הר גריזים מזרחה וחזקהו, וששה הפכו כלפי הר עיבל (עיין ספרי דברים יא כט):

פרק צח

אופן צח

רצה משה לכנס לארץ ישראל, שיהיה היניקה משלשה מדות העליונות, כי לא קיבל משה התורה רק מז' קולות, שהם סוד ז' ספירות הבנין שמתחיל העולם ממדת החסד, אבל בארץ ישראל ששם מקור הקדושה יזכה להנהגת אריך אנפין. וזה סוד מבואר במה שכתב ואתחנן אל ה', התחיל בו' ואמר ו' אתוון במלת ואתחנן, שההנהגה עתה על ידי זעיר שהוא סוד ו' של שם, לכן אמר אל ה', שהוא סוד ו' של שם מדת זעיר, בעת הה"וא לאמ"ר, בגימטריא כ"תר ח"כמה ב"ינה, שרצה משה להתנהג העולם על ידי ג' מדות אלו, ולכן אמר שמע ישראל אתה עובר את הירדן (דברים ט א), שמע נוטרייקון ג' (ש"לשה) מ"דות ע"ליונות, לכן אמר אתה החלות להראות את דייקא, שהקב"ה העמיד את משה בעולם הזה כדמיון זעיר, והנה לא זכה לקבל את התורה רק מן זרועות עולם, וז"ש את גדלך שהוא מדת חסד, ואת ידך החזקה זו היא מדת הגבורה, אשר מי אל זו היא מדת תפארת, נמצא בזה העולם הוא בסוד זעיר, לכן אעברה נא, במלת אעבר"ה

שהוא בגימטריא זער"א, שעליו אמר איוב שכתב משה ספרו כתר לי זעיר (איוב לו ב), ר"ל כתר הוא סוד אריך אנפין, אבל זעיר לי שלא זכיתי לקבל התורה רק מצד זעיר, ז"ש וארא, שמשה ידבר והאלהים יעננו בקו"לו של משה (שמות יט יט, ברכות מ"ה ע"א), שהוא סוד תפארת, כמ"ש רז"ל תפארת (דברי הימים א' כט יא) זה מתן תורה (ברכות נ"ח.), אבל כשאראה אני את הארץ אז אזכה לאותיות נ"א, נוטריקון נ"תיב א"ריך. השיב הקב"ה רב לך, אין צריך אתה לארץ ישראל עבור זה, עלה אל הר העברים שהוא סוד ראש הפסגה, שג' מדות העליונים נקראים ראש למעלה מן הזרועות, וז"ש רב לך שהוא סוד אל ארך אפים, ואל תוסף דבר א"לי דייקא, שנרמזים במלת אלי ג' מדות עליונות, א' כתר, למ"ד בסוד בינה, י' בסוד חכמה, והוא צירוף של נהר כב"ר (יחזקאל א ג), שהוא נוטריקון "כתר "בינה "ראשית חכמה שזכה בו יחזקאל במרכבה. וזה שאמר צו את יהושע ותגלה לו גם כן סוד ג' עליונות, וחזקהו רמז על יחזקאל הנביא, מה שזכה יחזקאל לראות על נהר כבר, תגלה לו עתה כל אשר תראה:

פרק צט

אופן צט

לפי שגילה הקב"ה למשה במדבר סיני סוד שחקים, דתמן בסודי רזיא תנינן באותן השחקים נגלית לאברהם ליצחק וליעקב ולמשה, ושם נגלית בסיני לעמך בענן כבודך, והוא סוד המן שירד מן שחקים במדבר, וזה סוד וראית את אחורי (שמות לג כג), וראי"ת א"ת, בגימטריא שחקי"ם במ' רבתי, אבל פני לא יראו, שהוא סוד מעון שהוא רקיע הה' (חגיגה י"ב ע"ב), לכן אמר מעונה אלהי קדם בה' (דברים לג כז). ועל זה אמר בעת ההוא לאמר, קרי ביה בעת ההיא, שרצה משה לבא להשיג סוד מעון ומכון, ולכן פתח בו' ואמר ההוא בו', ולכן רצה לבא לארץ ישראל כי שם ה' אהבתי מעון ביתך (תהלים כו ח), מכון לשבתך פעלת ה' (שמות טו יז), שבארץ ישראל יתקיים קרא (תהלים כד ז) שאו שערים ראשיכם, בזוהר ויקרא (זוהר ח"ג ח' ע"ב) אמר מה נינהו שערים, מעון ומכון, חסד ופחד. על זה ביקש אתה החלות להראות לי, שכן אמר משה אדני מעון אתה היית לנו (תהלים צ א), ואמר שם אדני, לכן פתח כאן באדני אדני אלהים. ואמר את גדלך לקביל מעון שהוא חסד, ידך החזקה לקביל מכון שהוא פחד, ולפי שאמר שם מעולם ועד עולם אתה אל (תהלים צ ב), לכן אמר בכאן אשר מי אל, ולפי שבכאן במדבר לא זכה משה רק לשחקים, שכן א"ת גדל"ך, בגימטריא שחקי"ם, לכן נקרא משה חתן, שהוא כחתן יוצא מחופתו (תהלים יט ו) דאיתמר על משה, לפי דאיתא באותיות רבי

עקיבה שחקים יש שם תנ"ח מחנות אלף רבבות שמקלסין להקב"ה, וממונים על שמחת חתן כמנין חת"ן וכמנין שחקי"ם. ולכן אמר משה אעברה בה' יתירה, על סוד רקיע מעון שהוא רקיע ה'. ולפי שיש במעון ז' מזבחות כמ"ש סודי רזיא, שכנגדן בנו ג' אבות ז' מזבחות העליונים, קא מכוין בלעם שאמר אל בלק שבע המזבחות ערכתי לך (במדבר כג ד) בה' הידיעה (תנחומא צו סי' א'), שראה מעלתן של ישראל ברקיע ה' שהוא מעון, שם מבואר ענין גדולת ישראל כמו שהאריך בו בספר סודי רזיא. לכן אמר בלק לכה נא ארה לי בה' יתירה (במדבר כב ו), שראה גדולתן של ישראל ברקיע מעון, ורצה לנקות אותן באותו רקיע הה', והראה זה לבלעם בה' יתירה. ולפי שבלק הראה לבלעם מעלת ישראל ברקיע מעון, לכן הוצרך בלעם לבנות כנגדן ז' מזבחות, לבטל ז' מזבחות שברקיע מעון של ישראל שבנו אותם שלשה אבות העולם, לכן אמר שבע המזבחות ה' יתירה, על אותן שבע מזבחות שברקיע ה'. והוא סוד ארמי אובד אבי (דברים כו ה), לבן ארמי שהוא בלעם בן בעור, רצה לאבד את ישראל שיש להם ג' אבות שבנו ז' מזבחות במלת אב"ד, הן הן שבע מזבחות של ג' אבות כמ"ש רש"י בפרשת בלק (במדבר כג ד ד"ה את). וזה רמז משה בעת ההיא לאמר, בע"ת בגימטריא בלע"ם ב"ן בעו"ר, שרצה לבטל גדולתן של ישראל שברקיע הה' שהוא מעון, וגם ההוא בו' שהוא מכון, שהם לקביל אברהם ויצחק חסד ופחד שהם שערים העליונים כדאיתא בזוהר (פרשת ויקרא עמוד י"א). ולכן משה בתפלתו אמר אתה החלות להראות וגומר, את גדל"ך דייקא, כי גדולת ישראל רואים למעלה ברקיע מעון, (ואמר ג' לשונות גדלך, ואת ידך החזקה, ואשר מי אל בשמים ובארץ, שהם כנגד ג' אבות, לרמוז שרצה לבטל ז' מזבחות שבנו ג' אבות). ורמז במלת אעברה, שהוא בגימטריא בעו"ר, שבלעם בן בעור רצה להוריד גדולתן של ישראל ברקיע מעון שהוא רקיע ה', לכן ה' מלכי מדין נפלו על חלליהם עם בלעם (במדבר לא ח), וביקש משה לראות מעון ומכון לשבתך פעלת ה', ז"ש ההר הטוב הזה והלבנון, כי שם שער השמים מכוון כנגד מעון ומכון שלמעלה. השיב לו הקב"ה רב לך, לא די שהראה לו מעון ומכון שהם רקיע ה"ו, רק שזכה גם כן לרקיע הז', נוטריקון ר"ב 'רוכב 'בערבות, שגם סוד הערבות הראה לו. וז"ש כי לא תעבו"ר, בהיפך אתוון ערבו"ת, עלה ראש הפסגה, שהוא סוד רקיע השביעי דתמן שם של י"ה, כמ"ש סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו (תהלים סח ה), וצו את יהושע, שבא אליו שר של ישראל מיכאל (דניאל יב א), שהוא שר על צבא ה' (יהושע ה יד, עיין ב"ר פצ"ז ג'), רצה לומר על ישראל שנקראים צבא, וז"ש וחזקהו על שר מיכאל, ואמצהו על חיילותיו שהם בגלגל ערבות, (כדאיתא במדרש אבכיר עמוד פ') ויותר יעקב לבדו (בראשית לב כה), שבאותו הפרק

בקשו לפגוע המלאכים שבגלגל ערבות ביעקב (חולין צ"א ע"ב), הרי שבגלגל ערבות חיילותיו של מיכאל:

פרק ק

אופן ק

יש להקשות והלא מתחלת שליחותו בסנה הראה הקב"ה למשה הסנ"ה, שהוא בגימטריא ק"ך שיחיה משה ק"ך שנה, אף על פי שגזירה היא שאין הקב"ה מודיע לאדם קיצו (כדאיתא בשבת דף ל'.), אפילו הכי גילה לו למשה שיהיו ימיו ק"ך, אם כן איך עלה על דעת משה שיחיה יותר, ומתחלת התורה גילה הקב"ה למשה שיהיו ימיו מאה ועשרים שנה, שעל זה אמרו רז"ל (חולין דף קל"ט:) שמשה מן התורה מנין, שהקב"ה קצץ לו מאה ועשרים שנה, השיב בשג"ם זה משה והיו ימיו ק"ך שנה (בראשית ו ג), ועליו אמר משה מחני מספרך (שמות לב לב), על ספר בראשית קא מתכוין. והנה יש אומרים שלא בקש משה רק ליכנס לארץ ישראל ולראות ולמות מיד, כמ"ש אעברה נא ואראה (כדאיתא במדרש רבה פרשה זו). ואומר אני שרזא עילאה איכא הכא, איתא בספר הפליאה והביאו בעל סודי רזיא, שד' תקופות הם בשנה, ויש בחצי שנה קפ"ג חלונות, והנה בתקופות ניסן כשיגיע יומו דתקופה, אזי החמה עובר דרך חלון תעלומה, והוא סוד תעלומה יוצא אור (איוב כח יא), ובתקופת תמוז נקרא חלון נעמן, ובתקופת תשרי חלון נגה, ובתקופת טבת חלון בילגה. ועל זה אמר היניק בני שלמה שיחיה בעניין חנוכה בזמן יונים, שנעשה הנס בתחלת תקופת טבת, שאמרו במסכת סוכה (דף נ"ו:) על מרים בת בילגה שהמירה ונשאה הסרדיוט של יונים בדרכו על מזבח ואמרו לוקס לוקס וכו', שסתמו חכמים את חלונה, סוד הדבר גילו רז"ל על אותו חלון בילגה, שהוא ברקיע שהוא בתקופת טבת, ועל אותו חלון שלמעלה נתכוונו חכמים, שזולת זה לא היו צריכין להודיע לנו שם אביה בגמרא, וכבר אמרו ברעיא מהימנא פרשת פנחס (זוהר ח"ג רמ"ד ע"ב) תנאים ואמוראים כולהו מילייהו ברזא דחכמתא, וכבר גילה הקב"ה למשה צירוף בראשי"ת (בראשית א א) תא"ר שב"י, ר"ל עלית למרום שבית שב"י (תהלים סח יט), שהם אורות של כל הנשמות שנרמזין במלת תא"ר, ורמוזים כאן בס"ת בע'ת ההי'א לאמ'ר, ס"ת תא"ר, נוטריקון 'תנאים 'אמוראים 'רבנים סבראי, והוא סוד גפן שיש בו שלשה שריגים (בראשית מ י), של שם אדני נקרא גפן, שכן יש קל"ג פעמים שם של אדני בתורה כמנין גפן, ואף על פי שבמסורה כתיב קל"ד פעמים, אצל מנוח כתיב אדני מלא בו' (שופטים יג ח), שלשה שריגים אלו, הן הן ג' דורות שהם תא"ר, והן שלשה עדרי צאן

רובצים (בראשית כט ב) על התורה שהיא באר, גם בכאן יש לנו לומר שנתכוונו להודיע לנו ששם אביה שהיה נקרא בילגה, על שם אותו כח שלמעלה, ולכן סתמו בתפלתם את חלונו, ופשטא דמילתא שהיו במקדש צ"ו חלונות. ואפשר שעל זה קא מכוון משה אתה החלות להראות את עבד"ך דייקא, שהוא בגימטריא צ"ו, שהם לקביל א"ל אדנ"י שהוא בעולם העשייה, ולדעתי נתקנו אלו צ"ו חלונות של כהנים, לקביל צ"ו חיילות אלף אלפים רבוא רבבות של א"ל אדנ"י שהוא בעולם העשייה, ועליו קאמר משה אשר מי א"ל אשר יעש"ה כמעשיך דייקא שנרמז על עולם העשייה, ורצה לירד לסוף תכונת צ"ו חיילות אלו, לכן פתח באדני ומסיים באל, וכשיכנס לארץ ישראל ויראה ההר הטוב והלבנון, שהוא בית המקדש שהיה למטה צ"ו חלונות לקביל חיילות העליונים. השיב הקב"ה רב לך, גדולה מזאת אתה יכול להשיג ל"ך דייקא, שהוא סוד א"ל שד"י בגימטריא משה, שהם החלון של עולם הבריאה, דתמן אל שדי אלף אלפין ישמשוני' (דניאל ז י), וכתב האר"י ז"ל שסוד אותן אלף עולמות שבבריאה, הם מסוד א"ל שד"י, כשממלאים אותו אל"ף למ"ד שי"ן דל"ת יו"ד, שהם עולים אלף חסר אחת, והוא סוד מטטרו"ן ש"ר הפני"ם שר הצבאו"ת. וזה נרמז במלת רב ל"ך דייקא, בשמך נרמז נוטריקון של מש"ה כשממלאים שמך, צו את יהושע, ר"ל אותן חלונות שרצית להשיג שם אדני שהוא בעולם העשייה, שכנגד זה תקנו צ"ו חלונות במקדש למטה, אותן צ"ו חלונות תודיע את יהושע, והטעם שלא צוה הקב"ה למשה רק לגלות צ"ו שהוא אל אדני שהוא מנהיג עולם העשייה, ולא צוה לגלות לו נ"ז חיילות שהם בעולם היצירה דתמן א"ל הוי"ה, אשר כנגד זה אמר משה אתה החלות להראות את עבדך, שהוא סוד עולם היצירה דתמן מטטרון שנקרא עבדך, כמ"ש (דניאל ט יז) ואתה אלהינו שמע אל תפלת עבדך, על מטטרון נאמר שמתפלל בכל שני וחמישי על ישראל, ושם בעולם היצירה מנהיג א"ל הוי"ה, ועליו קאמר את גדלך שהוא בגימטריא א"ל הוי"ה, ואם כן למה לא גילה ליהושע רק צ"ו שהוא א"ל אדנ"י. על זה השיב הקב"ה רב לך, ר"ל מטטרון שר הפנים שהוא רבן של ישראל, לא אתרשים בשום בר נש רק במשה, כדאיתא ברעיא מהימנא פרשת פנחס עמוד ת"א (זוהר ח"ג ריט ע"א) אנת משה נשתמש במטטרון שר הפנים דאיהו אתרשים בשמך. ועל זה אמר רב לך, ר"ל אתה יכול להשתמש ברבן של ישראל שהוא מטה משה שהוא מטטרון, שעליו אמר את ידך החזקה, לפי שהוא לך שהוא אתרשים בשמך, אבל יהושע שדרגו למטה ממך, הוא דרגי דסנדלפון שהוא בעולם העשייה, לכן צו את יהושע תגלה לו סוד צ"ו שהוא א"ל אדנ"י, ועליו קאמר וחזקה"ו ואמצה"ו, בגימטריא סנדלפון, לפי שהוא דרגא דסנדלפון בעולם העשייה:

פרק קא

אופן קא

לא רצה משה לחיות רק ששה חדשים, ובאותן ששה חדשים יזכה לכל המצות הנוהגות בארץ ישראל. וזה נרמז במלת ואתחנן, שתפילתו היתה על שיזכה לחיות בארץ ישראל, ולידע סוד אלו החלונות שבג' תקופות כנרמז במלת ואתחנן, באותן ו' חדשים שיהיה מתחילת תקופת ניסן, שאז יזכה לראות תעלומה. ואחר כך כשיגיע תקופת תמוז, אז יזכה לראות חלון נעמן. כשתבא תקופת תשרי, אז יזכה לראות חלון נגה, ואז יתקיים בו קרא ואורח צדיקים כאור נגה (משלי ד יח), נמצא שכל ג' רגלים יהיו באותן ו' חדשים. וזה נרמז במלת ואתחנן, שתחינתו היתה אל ה' בעת ההיא, ר"ל ההיא קאי על תיבת ואתחנן, (האותן)[באותן]העתים שנרמזין במלת ואתחנן ההוא כתיב, מבקש הוא מהקב"ה שיזכה עוד לחיות אותן העתים שנרמזין במלת ואתחנן, דתמן ו' 'אור 'תעלומה 'חלון 'נעמן 'נגה. ובא משה להתפלל אל ה' על אותו עת שמבואר בתיבת ואתחנן, דהיינו אין אני מבקש לחיות יותר רק ו' חדשים, שבהם יהיו קפ"ג חלונות ברקיע מתחילת ביאת החמה כשיתחיל תקופת ניסן, ואזכה אז לראות אור תעלומה שהוא א"ת של ואתחנן, לקיים קרא תעלומה יוצא אור (איוב כח יא), ואחר כך לסוף שלשה חדשים שיהיה תקופת תמוז, אז אזכה לראות 'חלון 'נעמן שהוא ח"נ של ואתחנן, ואחר כך מתחיל תקופת תשרי לסוף ו' חדשים, אזכה להשיג חלון נגה והוא נ' בתרא של ואתחנן, שהיא סוד נו"ן ארוכה שרומזת על סוד נשמה שבא מבינה, סוד נשמת שדי תבינם (איוב לב ח). ועל זה אמר ההיא, ההוא כתיב לסוף לו' חדשים, והתחיל לסדר תפלתו יודע אני שכבר קצבת שנותי ק"ך שנה כשאתה החלות להראות לי את גדלך, דהיינו בשעת מראה סנה שאז התחיל גם כן להראות לי את עבדך שהוא מטטרון, בשעה שנתן לו אות שנהפך המטה לנחש (שמות ז י), ונחש למטה (שמות ז יב), שמטה שבידו הוא סוד מטטרון, ואז באותו פרק הראה לו את ידך החזקה, ר"ל במראה הסנה הראה לו שיחיה כמנין הסנ"ה שהוא כמנין חזק"ה שהוא ק"ך, וטעם שקצץ הקב"ה שנותיו ק"ך, להמתיק ק"ך בתים של אלהים, אשר על זה נאמר ומשה עלה אל אלהים (שמות יט ג), ר"ל ומשה אשר היה שנותיו ק"ך, עלה ק"ך יום למרום ג' פעמים מ' עולה ק"ך, אל אלהים להמתיק ק"ך צירופי אלהים, ואז ויקרא אליו ה' שהוא רחמים. ז"ש אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך, על כחות הדינים שהם ק"ך כמנין שנותיו של משה, ואם כן כבר נשלמו שנותיו, אבל אין אני מבקש רק להסתלק באור נגה, כמ"ש אורח צדיקים כאור נגה (משלי ד'), לקיים קרא (איוב כב כח) ותגזור אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור. וזה נרמז במ"ש אעברה נא, רוצה אני להעביר

מזה העולם בנוטריקון נ"א 'נגה 'אור, שהוא סוד חלון נגה לסוף ו' חדשים, וזה שאמר 'וארא את הארץ בתוספת ו', שבו' חדשים אלו אזכה גם כן לראות בחלון נגה שהוא בתחלת תקופת תשרי, וכשאהיה שם ו' חדשים, אז אזכה גם כן לראות שלש פעמים בשנה יראה (שמות כג יז). זה שאמר וארא, שאקיים מצות ראייה שלש פעמים בשנה, שזה תכלית כל העולם שלשה רגלים שהעולם עומד עליהם. השיב הקב"ה רב לך, אתה רוצה שתתקיים פסוק על דרכיך נגה אור, (הרבה פעמים נתקיים מקרא זה ותגזור אומר ויקם לך, ז"ש רב לך, ל"ך דייקא, על מלת ויקם לך קא מכוון, מה שאתה רוצה לקיים סיפא דקרא על דרכך נגה אור), עלה ראש הפסגה, ר"ל ר"ת של 'על 'דרכיך 'נגה, ר"ת עד"ן, רוצה אתה שתתקיים סיפא דקרא שנרמז בו עדן, שהוא סוד עין לא ראתה אלהים זולתך (ישעיה סד ג, עיין ברכות ל"ד ע"ב), לכן אמר עלה ראש הפסגה, תעלה על ראשי אותיות שקודם פסג"ה, שהם בעד"ן באותיות אבג"ד (כמ"ש לעיל אופן י"ב), ז"ש וראה שם בעיניך מה שאין רשות לשום עין לראות, רק אלהים זולתך שהוא עדן, רק יעשה למחכה לו, יעשה דייקא, שעליו מתכוין משה אשר יעשה כמעשיך שעין לא ראתה, רק אשר מי אל יעשה למחכה לו כמעשיך וכגבורתיך, ועליו קאמר גם כן רב לך, ל"ך דייקא, לך אני עושה ולא לאחר:

פרק קב

אופן קב

כל עניינו של משה היה, שבאותן הששה חדשים שאמרנו שיהיה בארץ ישראל, יזכה לראות כל נ' יום שנתן לנו הקב"ה, בסוד ואכרה לי בחמשה עשר כסף (הושע ג' ב), שהוא סוד סוכות שהוא ביום חמשה עשר, וחומר שעורים הם סוד ל' יום של אלול, ולתך שעורים מן תשרי עד יום ראשון לחשבון עונות (ויקרא כג מ, תנחומא אמור סי' כ"ב), שהם ט"ו, ואחר כך עוד (יהושע ג ג) ימים רבים תשבו, ימים שנים, רבים שלשה, הרי נ' יום של תשובה עד גמר החתימה שהוא יום הושענה רבה. זה נרמז בנ' פשוטה של ואתחנן, בעת ההיא, שבאותן הימים ימי תשובה, בע"ת נוטרייקון 'בימי 'עשרת 'תשובה, ההי"א הה' דייקא, י תשובת צורת ה', דרשו את ה' בהמצאו (ישעיה נה ו) כדאמרינן במנחות (דף כ"ט:), והיא עת המיוחדת אפילו ליחיד (יבמות מ"ט:), ולכן כתיב ההוא, ר"ל באותה עת המיוחדת אפילו ליחיד שהתפלה נשמעת בו, שעליה אמר דוד (תהלים סט יד) ואני, כשאני בעצמי מתפלל תפילתי, לך ה', צריך אני להמתין על שם ה' שהוא בעשרת ימי תשובה עת רצון, אבל כשרבים מתפללים אין צריך להמתין על אותו עת,

רק אפילו אלהים, כששם אלהים מושל בעולם, ברו"ב חסדך, ר"ל מאחר שרבים הם המתפללים גרמו החסד בעולם, אף על פי ששם אלהים מדת הדין שולט. ואפשר שעל זה נתכוין משה באומרו ואתחנן אל ה', כשאני מתפלל, אזי צריך אני להמתין אל ה', דהיינו בע"ת ההי"א שיהיה עת רצון, אבל מאחר שכבר החלות להראות לי שאני כלול מכל ג' אבות, וזה מורה על ש' של משה כדאיתא בזוהר (זוהר ח"א רס"ו ע"ב) משה אתכלל מג' אבהון, ורזא דא ש' של משה ג' אנפין הם ג' אבות. וזה שסידר ג' אבות, את גדלך זה אברהם, ידך החזקה זה יצחק, מי אל זה יעקב, אם כן אני נקרא רבים, לכן אעברה נא, יכול אני להעביר מדת הדין אף על פי שאין עתה זמן של תשובה, ואין נא אלא עתה. (ולכן אמר ה' אלהים רחום בדין, ר"ל מאחר שאני רבים, יכול אני להתפלל אף בזמן אלהים ולעשות מן אלהים ה'). השיב הקב"ה רב לך, הן אמת שאין אתה יחיד רק רבים, ואין רבים פחות משלשה (כתובות ע"ה ע"א), שהם סוד ג' אבות, ואף על פי שאתה רבים (תענית ט' ע"א), וכתיב הן אל כביר לא ימאס (איוב לו ה), אשר לכן נתכוון משה להזכיר שם אל, אשר מי אל בשמים ובארץ, א"ל דייקא, שאני כדמות רבים שהם ציבור והן אל כביר לא ימאס (ברכות ח' ע"א), אפילו הכי גזר דין שלך שיש עמו שבועה כבר נחתם (עיין ר"ה י"ח ע"א), ואל תוסף דבר:

פרק קג

אופן קג

על נ' ימים שאמרנו שרצה משה להיות בארץ ישראל באותו פרק, שיש לנו ג' זמנים של תשובה שתיקנו לנו ג' אבות העולם, ראש השנה, וצום כפור, והושענה רבה. ראש השנה כנגד יצחק, בההוא יומא אתעטיר יצחק לריש אבהון כדאיתא בזוהר ויקרא עמוד נ"ב (זוהר ח"ג ל"ב ע"א). יום כיפור לקביל יעקב, יום ה' גדול ונורא הוא, שהוא יעקב מה נורא המקום הזה (בראשית כח יז). הושענה רבה לקביל אברהם, שהוא היה בדור כ"א (כדאיתא במדרש רבה), וכן הושענה רבה הוא יום כ"א בחדש. לכן ביקש משה שיזכה ליכנס לארץ ישראל, ולחיות ו' חדשים אלו שבהם כלולים עתי התשובה הנרמז בנ' של ואתחנן, וכן במלת ההי"א בהיפך אתוון אהי"ה, שהוא עד יום הושענה רבה דתמן שם של אהיה, וביום הכפורים שם של הויה בנקודת אלהים שהוא סוד בינה, ובראש השנה יומי דדינ"א בהיפך אתוון אדני. ג' בתי דינים אלו סידר משה זה כנגד זה, באמרו את גדלך זה אברהם, ידך החזקה זה יצחק, אשר מי אל זה יעקב, שהם סוד ג' זמנים אלו, זה שרמז אשר מ"י אל דייקא, סוד התשובה היא נרמזת במלת מ"י, דתמן מ' יום

עד יום הכפורים, ומן יום כיפור עד גמר החתימה י' יום, שאז בא אברהם שסודו אל חסד אל (תהלים נב ג), והוא סוד חלוני רקיע שפתוחים בסוד חלו נ"א פני אל (מלאכי א ט), נ"א דייקא שעליה אמר יעקב יעבור נ"א אדנ"י לפני עבדו (בראשית לג יד), נא דייקא, שגילה יעקב לעשו שילך לדרכו שעיר"ה, שהוא שעיר המשתלח ביום הכיפורים שעיר לעזאזל (ויקרא טז י), ואז באותו פרק ויעקב נסע סכותה (בראשית לג יז), שהוא יושב תחת צילא דהימנותא והוא הגמר החתימה, ויבא יעקב שלם (בראשית לג יח), ר"ל ויהי בשלם סכו (תהלים עו ג), כשהשלים סוכתו שהוא יום הושענה רבה, אז משפטיך תהום רבה (תהלים לו ג), שחובטין ערבה שהיא מסוד נביאים חביט חביט ולא בריך (כדאיתא בסוכה דף מ"ד:), מילת חבי"ט, נוטריקון "חנוך "בן "ירד "טוב, והרע מסולק מן העולם. וזה נרמז במילת אעברה נ"א, ר"ל רוצה אני לראות את ארץ ישראל, ואתהלך לפני ה' רק כ"א יום, אעבר"ה בהיפך אתוון ר"ע הב"א, מאחר שנחה התיבה באותו פרק על הרי אררט (בראשית ח ד), דתמן רע כדאיתא בזוהר במדבר עמוד תכא (זוהר ח"ג רנ"ח ע"ב). וגם נרמז בו סוד ערב"ה שחובטין ביומא רבה, ונסתלקין ע' שרים של ע' אומות שנתמעטין פרי החג, ונשתיירו פר אחד ביומא דעצרת לקביל ישראל (זוהר ח"ג כ"ד ע"ב). כל זה תמצא במילת אעברה, שיבא פר אחד של ישראל שהיא א' של אעברה, וידחה ע' אומות שהיא ע' של אעברה, נשתיירו אתוון רבה שאז משפטיך תהום רבה, שנשלם סוד בוז שמנסכין מים בחג, וביום ערבה נשתלם סימן בוז כדאיתא בשבת דף קג (שבת ק"ג ע"ב), ואז שופך בו"ז על נדיבים (תהלים קז מ), הוא סוד תאלמנה שפתי שקר (תהלים לא יט), שהם סוד ערבה (עיין תנחומא אמור סי' י"ט), שהוא כנגד שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק וגאוה ובו"ז, לכן התפלל משה על אותו פרק להעביר את שפתי שקר ביום כ"א שהוא יום הושענה רבה. ועל זה אמר ואראה את הארץ, עד אותו פרק רוצה אני לחיות עוד ו' חדשים, לכן ו' יתירא במלת ואראה, ארא"ה בגימטריא רב"ה, לכן אמר הה"ר, שהוא נוטרייקון "הושענה "רבה, שבאותו פרק בה"ר ה' ירא"ה (בראשית כב יד), שהוא בהיפוך ארי"ה מן הימין לקביל דרגא דאברהם, על זה אמר ההר הטוב, ולתקן עץ הדעת שהוא סוד מטטרון, שיהיה הטוב גובר ולהעביר ר"ע הב"א, כמבואר בהיפוך אתוון של אעבר"ה, ונרמז במילת חביט חביט ב' פעמים לקביל ב' בדי ערבות, ונוטריקון של חביט כמ"ש חנוך בן ירד טוב. השיב לו הקב"ה רב לך, מה רב טוב דייקא, כבר הגברת מדת הטוב על ישראל בעולם, (ורמז במלת רב ל"ך, עתי התשובה שהם נ' יום כמנין ל"ך), אל תוסף וגו':

פרק קד

אופן קד

רצה משה לחיות באותו הפרק שיושבין ישראל תחות צילא דהימנותא, והוא סוד הסוכות כדאיתא בזוהר (ח"ג ק"ג ע"א), והוא בסוד בינה שפורס סוכת שלום עלינו, לכן אמר ואתחנן בנ' זקופה, בעת ההיא שהיא בהיפך אתוון אהיה, שהיא רזא דסוכה בסוד אהיה, והוא סוד ה' ראשונה שבשם, בעת ההיא דייקא, לכן אמר הויה בנקודת אלהים, אתה החלות להראות ז' ענני כבוד שהקיף אותם הקב"ה, שהם סוד שבעה ימי סוכות, לכן ר"ת אה"ל, שפורס הק"בה מיד ביציאתו ממצרים ויסעו מסכות (שמות יג כ), שבאותו פרק הקיפום הקב"ה בג' גווני אבות, סוד ג' פסוקים של (שמות יד יט) ויסע, (שמות יד כ) ויבא, (שמות יד כא) ויט, שהם אברהם יצחק ויעקב, ולפי שבסוכה שלנו ארבע מינים שהם סוד ד' רגלי המרכבה, ונוטלין את הלולב בימין ז"ש את גדלך, אתרוג בשמאל ז"ש את ידך החזקה שהיא יד שמאל. וכבר האריך האר"י ז"ל שד' מינים שבלולב, הם סוד אלף כ"ד שכן עולים בחשבון, והוא סוד פסוק תשב אנוש עד דכ"א ותאמר שובו בני אדם (תהלים צ ג), שאותו מזמור אמר משה ביום הכפורים כשנמחל לישראל אותו עון ואמר סלחתי כדבריך (במדבר יד כ), אז אמר ויהי נועם (תהלים צ יז), כי אז נועם ה' אלהינו לחזות בנועם ה' (תהלים כז ד), כי יצפננו בסוכה (תהלים כז ה), באותו זמן תשב אנוש, מדת תשובה קיימת עד דכ"א, עד סוכות שאז נוטלים ד' מינים בידם שסודם דכ"א, אלף כ"ד. וזה סוד הגמרא (סוכה) פרק לולב וערבה (סוכה דף מ"ה.) אמר ר' אבהו אמר ר' אליעזר כל המקיים לולב באגודו והדס בעבתו, מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב קרבן, שנאמר (תהלים קיח כז) אסרו חג בעבותים וכו'. והענין כי מזבח היה ל"ב על ל"ב אמה (יומא ט"ז ע"א), שהוא בתבריתא אלף כ"ד, ל"ב פעמים על ל"ב, וכן אתר"וג לול"ב הד"ס ערב"ה, גם כן בגימטריא אלף כ"ד, מזה הטעם כשמקיים ד' מינים שנרמז במלת עבותים, גם ח"ג נוטרייקון "חותם "גדול, שכן לולב הוא מפתח גדול של תורה שבכתב שעולה אלף כ"ד, הוא שוה כמו קרנות המזבח שעולה גם כן אלף כ"ד, והוא מספר א"ת גד"לך וא"ת יד"ך החז"קה, שהוא גם כן בגימטריא אלף כ"ד, ה' תיבין אילו לסוד סוכה, שהיא בסוד ה' ראשונה שבשם. ולכן אמר משה אשר מי א"ל בשמים, א"ל דייקא שסודו א"תרוג ל"ולב, שבו מנענע מעלה ומטה מוליך ומביא למי ששמים וארץ שלו (סוכה ל"ז ע"ב), ולכן ביקש אעברה שהוא בהיפוך אתוון ארבעה, על ארבעה זינין אילו שהם רזא דיחודא קדישא. גם התפלל אעברה בה' יתירא, על סוד מצות סוכה שהיא סוד ה' ראשונה שבשם, אעבר"ה נ"א נוטרייקון "אור "עמך

"באורך "רבון "העולמים "נראה "אור, כי עמך מקור חיים, לכן באורך נראה אור (תהלים לו י), ליישב תחותא צילא דמהימנותא, לקיים קרא בצילו חמדתי וישבתי (שיר השירים ב' ג), שהוא צל סוכה. ופריו מתוק לחכי, הוא כנגד ארבע מינים (זוהר ח"ג ק"ג ע"א), לכן אראה את הארץ באותו פרק. השיב הקב"ה רב לך, כבר אותן ענני כבוד היו בשבילך במדבר, וישטמהו ורבו בעלי חצים (בראשית מט כג), שהם מצרים שרבו בקשתם ויורו בחצים על ישראל, והענן היה מקבלם אבני בליסטראות (מכילתא יט ד), וכל זה היה בשבילך. ודרש רב מלשון רובה הקשת (בראשית כא כ), זה היה בשבילך וכבר זכית לז' ענני כבוד, ואין צריך אתה יותר בשביל זה לארץ ישראל. וכן בר"ת ה"חלות ל"הראת א"ת ע"בדך, ר"ת אעל"ה, שהוא סוד ד' מינים בזוהר פרשת כי תצא (זוהר ח"ג רפ"ג ע"א) על פסוק (שיר השירים ז ט) אמרתי אע"לה בתמר, שהוא נוטריקון "אתרוג "ערבה "לולב "הדס, וכן נ"א במילוי "נון "אלף, בגימטריא ה' ענ"ני כב"וד, שהיו ארבעה עננים מארבע רוחות העולם ואחד למעלה בדמות מרכבה עליונה, שד' חיות הם מד' רוחות העולם ואחת למעלה, וכן מצינו בדברי המגיד של בית יוסף שהבטיח לו שבכל מקום שילך, יהלכו ה' ענני כבוד עמו, עיין שם בארוכה שפעם אחת נסתלקו ממנו מחמת איזה חטא שאירע לו, עיין שם. אם כן על זה התפלל משה אעברה נא בה', שיהיו תמיד ה' ענני כבוד מקיפין אותו ולא יסתלקו ממנו, והם נרמזו במילת נ"א, כשתמלא אותיות נ"א בגימטריא ה' ענ"ני כבו"ד. השיב לו הקב"ה רב לך יותר מה' ענני כבוד, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, ז"ה דייקא, ז' ענני כבוד מקיפין אותך במקום שבקשת להיות לך ה':

פרק קה

אופן קה

ידוע מ"ש בתיקונים (תיקו"ז כא נ"ט ע"א) ששם של אדני יש לו ד' אותיות, והם ד' תקופות השנה, וכל אות יש בו ג' אותיות, הם ג' חדשים של כל תקופה ותקופה (כמו שהאריך בפרדס). נמצא לפי זה אות א', היא ממונה על תקופת ניסן. ואות ד', הם ג' חדשים של תקופת תמוז. נ' של אדני, הם ג' חדשים של תקופת תשרי. י', הם ג' חדשים של תקופת טבת. ולפי שכל עניינו שמשה ביקש לכנס לארץ ישראל לקיים הרבה מצות התלוים בארץ (סוטה י"ד ע"א), לכן לא ביקש משה רק על ו' חדשים אלו שאמרנו מתקופת ניסן עד סוף חודש תשרי, שבהם בלי ספק תלוין כל המצות הנהוגים בארץ, דהיינו שלשה רגלים בכלל, והם חדשים של קציר ובציר וחרישה וזריעה וקצירה שבהם תלוין כל המצות. לכן התחיל להתפלל בשם של אדני, שבהם תלוין ד' אותיות הפשוט כנגד

ד' תקופת השנה, ובמילוי י"ב אותיות כנגד י"ב חדשי השנה, ועל זה אמר אדני אתה החלות, את"ה דייקא, אתה נוטרייקון "ארבע "תקופת "השנה שתלוין בשם של אדני, החלות להראות את עבדך, שבתחילת שליחות ששלח למשה גילה לו זה שמי וזה זכרי (שמות ג טו), על שם של אדני, לא כשאני נכתב אני נקרא (כדאיתא בפסחים דף נ'.), ועל הים שנקרע לי"ב גזרים, היו בסוד י"ב אותיות של אדני כדאיתא בתיקונים (תיקו"ז כא נ"ט ע"א), וזה סוד קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף (כדאיתא בפסחים דף קי"ח.), כמו שקריעת ים סוף שנגזר לי"ב גזרים בשם של אדני, כנגד י"ב אותיות אדני שבהם הלכו י"ב שבטים, שכל שבט ושבט יש לו שביל אחד בפני עצמו מן שם של אדני אות א' לכל שבט, זה סוד שבילך במים רבים (תהלים עז כ), לגוזר ים סוף לגזרים (תהלים קלו יג), שנחלק לי"ב גזרים כדאיתא במדרש רבה (שמו"ר פכ"ד א'). ועל זה אמר את ידך החזקה אשר מי אל, על הים אמר מי כמוך באלים (שמות טו יא), ונמצא מאחר שכבר גלית לי סוד שם של אדני, אין אני מבקש לחיות יותר רק אעברה נ"א, ר"ל אילו הב' תקופות מן ארבע תקופת השנה תקופת ניסן ותקופת תשרי, דהיינו אות א' מן אדני שולטת בניסן, אות נ' שולטת בתשרי, ואין אני צריך יותר רק אילו הב' תקופות שבהם כלולים כל המצות הנוהגות בארץ, נ"א נוטרייקון "ניסן "איתן, רצה לומר ירח האיתנים הוא תשרי, ואינה נקרא תשרי בלשון הקודש רק איתן, ובא"ת ב"ש נ"א, ט"ת, בהם מרומזין ב' תקופות הנשארים, ט"ת נוטרייקון "טבת "תמוז. נמצא שבמלת אעברה נא, כשתצרף אעברה שהוא בהיפוך ארבעה, על ארבעה תקופות השנה שנרמזין במלת נ"א, שהוא באת בש ט"ת, שהם רומזין בו כל ארבע תקופות בשנה ששולטות בהם ד' אותיות אדני, ומשה לא ביקש רק לראות שנים מהם. השיב הקב"ה רב לך, כבר השגת כל אותיות שם של אדני בי"ב גזרים שעל הים, שהם הנה י"ב אותיות אדני, גם ד' דגלים של ישראל שהיה בכל דגל ודגל ג' שבטים, הוא גם כן בסוד שם של אדני שהוא ארבעה אותיות למספר רובע ישראל (במדבר כג י), ובכל אות ג' אותיות למספר ג' אותיות של כל אות ואות כשהוא במילוי, לכן אל תוסף עוד בדבר הזה דייקא, צו את יהושע, מה שאתה מכוין לעשות מצות התלויות בארץ צו את יהושע, הוא יעשה מצות הנוהגות באלו העתים, אמר וחז"קהו נוטריקון "חרישה "זריעה "קצירה יהיה הכל לשם שמים, שהוא ה"ו מן השם כמ"ש בכל דרכיך דעה"ו (משלי ג' ו), שהיא פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה (כדאיתא בברכות דף ס"ג.), שבכל דרכיך יהיה לשם שמים. ז"ש דעה"ו, ר"ל דע ה"ו, ה' נקראת שם, ו' נקראת שמים. לכן אמר בכאן וחזקהו, שכל המעשים שיעשו באותן העתים שהם חרישה וזריעה וקצירה, כולם יהיו לשם שמים, הם על מצות

הנוהגות בארץ. ועל שאר המצות שהם חובת הגוף ולא חובת הקרקע, אמר ואמצהו, שהוא מורה על אימוץ הלב, כמ"ש לא תאמץ את לבבך (דברים טו ז), ואמר כי הוא יעבור על מצות שהם על חובת הגוף, והוא ינחיל על מצות התלויות בארץ:

פרק קו

אופן קו

ידוע ששני חדשים הם בשנה שהם עומדים זה לקביל זה, והוא מחלוקת רבי יהושע ורבי אליעזר (ר"ה דף י"א.) בניסן נברא העולם בתשרי נברא העולם, דאיתא בזוהר פרשת בלק (זוהר ח"ג קצ"ה ע"ב) שבחודש ניסן זמן בדיקתו החמץ בגוף, ובתשרי בדיקת החמץ הנפש לבער היצר הרע והעבירות שעשה כל השנה, והאריך בזוהר (שם) כמו שדין ביעור חמץ מן הגוף, שאין מבערין את החמץ לא בחורין עילאין ולא בתתאין במקום שאין בן אדם שולטת בהן (כדאיתא בפסחים ח'.), כן גם כן העבירות שאין אדם זוכר מה שעשה בימי נערותו, אינו נענש עליהם. והנה בב' חדשים אלו יש בהם סוד גדול, שהם בסוד צירוף שם של ארבע חודש תשרי שמזלו מאזנים, הוא סוד צירוף שם של י"ה כזה, י"ה פעמים י"ה בגימטריא "מזל "מאזנים, וסימן מבני איתן עזריה (דברי הימים א' ב ח), רצה לומר ירח איתן שהוא תשרי, הוא נבנה משם של י"ה, ו"ה פעמים ו"ה בגימטריא "מזל "טלה, דאיתא בתקונים שזה סוד ה' שמו (שמות טו ג), רצה לומר צירוף זה כשמצרפין יחד, דהיינו רכ"ה קכ"א, שניהם יחד בגימטריא ה" ש"מו, הרי ששני חדשים אלו צירופן ה' שמו. לכן מצינו בזוהר פרשת בלק (זוהר ח"ג קצ"ו ע"ב) ביומי ניסן וביומי תשרי יוצאין הנשמות, בסוד גם צפור מצאה בית ודרור קן לה (תהלים פד ד), שהולכין הנשמות סביב לגן עדן באותן הימים, עיין שם. וזה סוד שמרחיקים משור תם נ' אמה ביומי ניסן בגמרא דילן (פסחים קי"ב:), ובזוהר פרשת בלק (שם) הוסיף גם בתשרי. סוד הענין, יש לישראל נ' יום מפסח עד עצרת, שדרשו רז"ל (בחולין צ"ב ע"א) מפסוק (הושע ג ב) ואכרה לי בחמשה עשר כסף, זה ניסן וגו', כמו שפירש רש"י שם (ד"ה ואכרה) שהם על נ' יום עד עצרת, לכן יש לנו נ' יום מראש חדש אלול עד גמר החתימה. וזה סוד ויזרע יצחק בארץ ההיא (בראשית כו יב), יצחק הוא מנהיג השמיטה ההיא, וימצא מאה שערים שהם על ק' ימים אלו, נ' לזמן הקציר, נ' לזמן הבציר. ועל אלו הב' נונ"ין קא מכוין משה בפסוק ואתחנן, שרצה לחיות ו' חדשים לראות ירח האיתנים מוסדי ארץ שהוא חודש תשרי וחודש ניסן, שהוא זמן של פרגוד הנשמות שעליה אמר דוד מה ידידות משכנותיך (תהלים פד ב), מ"ה דייקא, אל תקרי מ"ה אלא מאה (כדאיתא מנחות מ"ג:), שהם מאה

שערים שבארץ ההיא, שבאותן הימים גם צפור מצאה בית (תילים שם), כמ"ש בזוהר (שם) שהנשמות באותן הימים הם עיילו ונפקו, ולכן אמר ודרור קן לה (שם), בק' גדולה, היפך קצתי בחיי שאמרה רבקה (בראשית כז מו), שהיא סוד השכינה שאוהבת את יעקב בק' קטנה, וכן ק' של לשמצה בקמיהם (שמות לב כח), גם כן קטנה, שנתמעטו כנפי החיות (כדאיתא בחגיגה דף י"ג:) בשעת חורבן הבית, כנרמז במלת קצתי, על קץ של בנין הבית שהיה לסוף ת"י שנה, ואז גבה חוב של עגל וגברה הקליפה, שהיא סוד ק' עיירות שנתן יצחק לעשו עד מגדי"אל שהוא יום (פרקי דר"א פל"ח), כי עד ק' הוא כחות של שדים כדאיתא בפרק ערבי פסחים (פסחים ק"י ע"א), אבל כאן רמז דוד ק' גדולה, שהם סוד מאה מפתחין שמסר הקב"ה לאברהם שהיא הנשמה, בחושבן ל"ך ל"ך כדאיתא בסתרי תורה פרשת לך לך (זוהר ח"א ע"ו ע"ב), וכאן רמז דוד ודרור קן לה, על אותן הק' ימים שבשנה, ונחלקין על נ' של ק"ן, ובאותו הפרק שמה שתה אפרוחיה סביב מזבחותיך (תילים שם), שהנשמות פורחין ביומי ניסן וביומי תשרי. וזה נרמז בפסוק זה ענין משה שנתאוה ליכנס לארץ ישראל, על זה אמר נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות בית אלהינו (תהלים פד ג), שהוא ארץ ישראל, כי שם לבי ובשרי ירננו שניהם יחד אל אל חי, וזה טעם אחד לישיבת ארץ ישראל, שהגוף והלב שהוא הנשמה עדיין עומדין יחד במקום אחד, ועולין מיד לשמים. אבל כשהגוף עומד בחוץ לארץ, אז הלב בעצמו צריך לילך דרך סולמות צור בשפוע אל ארץ ישראל, לקיים קרא והתפללו אל ה' דרך ארצם (מלכים א' ח מח). עוד טעם שני שנתאוה משה לארץ ישראל, מטעם שזה שער השמים בארץ ישראל למטה, מכוונת כנגד המרכבה שלמעלה שהיא השכינה יושבת על הכסא, והחיות נשאו את הכסא סביב ושמה ישבו כסאות, והנשמות עיילין ונפקין משם. וזה שאמר גם צפור מצאה בית, ר"ל גם טעם אחר לראות ארץ ישראל, לפי שצפור היא הנשמה מצאה בית לארץ ישראל, אין זה כי אם בית אלהים (בראשית כח יז), ובמלת שמ"ה נרמז בו מ"שה, וזה הטעם נתאוה משה לארץ ישראל, וכן שתה רמז על משה כדאיתא בזוהר (תיקו"ז סט קי"ז ע"ב) על פסוק (תהלים ח ז) כל שתה תחת רגליו, משה שהיה גלגול שת, ואחר כך היה בגלגולא שם בן נח, ולאו למגנא הוי שם קובע מדרשות (שם), לפי שהיתה בו נשמתו של משה, ונתוספת לו אחר כך ה' של מש"ה, לכן אמר שתה בה' תחת רגליו, על ה' של משה. נמצא במלת שתה נרמז כאן משה, שבשביל ב' חדשים אלו שצפור מצא הבית, נתאוה משה להיות עוד ו' חדשים בארץ ישראל, ובמלת ואתחנן נרמז זה הענין, ו' "איתן "תשרי "חדש "ניסן ן' רבתי, שהוא ר"ת של ואתחנן. ר"ל רצה משה לחיות ו' חדשים להיות בארץ, עבור ירח האיתנים מוסדי ארץ שהוא חודש תשרי גם חודש ניסן,

והטעם ב' חדשים אלו, עבור נ' זקופה שהוא סוד נשמה שנקראת כן, על שם נ' שמ"ה, דהיינו שיניקותה מן נ' שערי בינה, כמ"ש נשמת שדי תבינם (איוב לב ח), ר"ל הנשמות באו מעולם הכסא דתמן אל שדי, שאימא עילאה מקננת תמן בכורסייהו, זה סוד תבינ"ם רמז על בינה. וזה הוא צירוף ואתחנן אל ה', ר"ל בשני חדשים אלו שהם ניסן ותשרי, שעליהם אמר המדרש קהלת דף קג (קה"ר פי"א ב', קהלת יא ב) תן חלק לשבעה, רומז על פסח, וגם לשמונה על סוכות. ת"ן נוטריקון "תשרי "ניסן, שבהם צירוף שם של ה'. לכן אמר בעת ההיא בי', על שם של י"ה שהוא בתשרי, ההוא בו' כתיב, על שם של ו"ה שהוא בניסן. ועל זה אמר מאחר שאתה החלות להראות לי שני חדשים אלו, בניסן יהי אור יומא דפסחא שהוא סוד חסד, ועל זה אמר את גדלך. ואת ידך החזקה על חודש תשרי, שהוא סוד יומא דראש השנה ירחא תקיפא שהוא דין, ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, רמז על ב' חדשים אלו חנו"ת פתוחה (אבות פ"ג מט"ז), חנות נוטריקון "חודש "ניסן "וחודש "תשרי, שבאותן ב' חדשים פרגוד של נשמות פתוחים למעלה, שהם סוד ה' שמ"ו מז"ל מאזנ"ים מז"ל ט"לה. וידוע כי בר"ת של "ישמחו "השמים "ותגל "הארץ (תהלים צו יא), נמצא שם של הויה, י"ה בשמים ו"ה בארץ, וכבר אמרנו שי"ה פעמים י"ה, עולה מז"ל מאזני"ם שהוא תשרי, ו"ה פעמים ו"ה עולה מז"ל ט"לה שהוא ניסן. על זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, תשרי שהוא י"ה בשמים, ניסן שהוא ו"ה בארץ, אשר יעשה כמעשך על יומי ניסן, שאז נברא העולם במעשה שהיה בחסד, כמו שאמר אמרתי עולם חסד יבנה (תהלים פט ג), וזה היה בהבראם (בראשית ב ד), בהיפך אתוון באברהם (כדאיתא במדרש רבה (ב"ר פי"ב ט'), אבל בראש השנה היה העולם במחשבה (עיין תוספות ר"ה כ"ז ע"א ד"ה כמאן), והמחשבה של הקב"ה עלה להבראות בדין (ב"ר פי"ב ט"ו), לכן אמר כגבורתיך, שהוא יומא דיצחק דאתעטר ביה לריש אבהון (עיין זוהר ח"ג ל"ב ע"א). ולכן התפלל משה ואמר אעברה נ"א, שהוא נוטריקון "נתיב "איתן, כי אותו הנתיב שהוא שער נ' איתא בזוהר סבא (זוהר ח"ב ק"י ע"ב) נקרא איתן, ולכן רצה משה להיות בירח איתן שהוא חודש תשרי, בשער איתן שהוא בית המקדש שנקרא שער איתן (יחזקאל מ טו). ז"ש ההר הטוב הזה והלבנו"ן, שנתן לבו להבין שער נ' במקום שער איתן שהוא שער המקדש. השיב הקב"ה רב לך, ר"ל איתא בפרקי היכלות דר' ישמעאל, אמר לי מטטרון שר הפנים שלקחני הקב"ה ושם אותי שר על כל השרים, וקבע בי מ"ט אבן יקרה, שכל אור היה בגלגל חמה וכו', עיין שם. הרי מזה הטעם נמסרו למשה מ"ט שערי בינה (כדאיתא בנדרים ל"ח.), כי משה נשתמש בזה העולם במטטרון שר הפנים דאתרשים בשמיה, והוא היה מלאך ה' שנראה למשה בלבת אש (שמות ג ב), ולכן כמו

שמטטרון מסר לו הקב"ה מ"ט אבנים יקרות שהם כנגד מ"ט שערי בינה, והוא היה רבו של משה, לכן גם למשה נמסרו מ"ט למטה. על זה אמר רב לך, ר"ל מה שרבך יודע שהוא מטטרון נתגלה לך, ובתחלת שמו מרומז מ"ט פנים טהור מסטרא דטוב, גם מ"ט פנים טמא מסטרא דרע (עין במ"ר פ"ב ג), והם ט"ר מן מטטרון, נוטרייקון "טוב "רע, אבל באמת הם נ' שערים, זה נ' של מטטרון, לכן אל תוסף דבר עוד לגלות לך יותר, צו את יהושע כנגד מ"ט פנים טהור וחזקהו, כנגד מ"ט פנים טמא אמצהו:

פרק קז

אופן קז

איתא בזוהר פרשת יתרו (זוהר ח"ב ע"ח ע"ב) עשו ויעקב חלקו הקדשים ביחד על פי הדין מאחר שלקח אברהם חודש ניסן, יצחק אייר, יעקב סיון שהוא מזל תאומים, היה ראוי עשו גם כן ליקח שלשה ירחים תמוז אב אלול, וסימן זרח משעיר למו את"א מרבבות קודש (דברים לג ב), ר"ל ג' חדשים אילו שנרמזין במלת את"א, א"ב ת"מוז א"לול, ונלקח מעשו הרשע חודש אלול לגמרי, בסוד האויב תמו חרבות לנצח (תהלים ט ז), וגם תמוז אב אתאביד מיניה (כדאיתא שם בזוהר), ולא נתנה לו רק כ"א יום בין המצרים, בחודש אלול ניתן לו תשובה לישראל, וזה היה הענין בלק ובלעם רצה ליקח מישראל חודש אלול שהוא היה שלו, שכן מלחמות סיחון ועוג היתה בסוף אלול (עיין במדרש במ"ר פי"ט ל"ב), ושמע המושלים ברקיע שאמרו באו חשבון ומלאכי האמורי אתחריב, ואמרו שולטני' גבורים אוי לך מואב (במדבר כא כט), ולכן אמר לשון אר"ה (במדבר כב ו), שהיה מתירא אלול רא"ש מנוטריקון של אר"ה, שהוא מיד אחר אלול הוא ראש השנה יומא דתשובה, לכן אמר לכה נא בה', על סוד התשובה, ואמר נכה בלשון רבים בנ', על נ' יום של תשובה שיש בהם אלף רי"ש שעות, שכן כ"ד פעמים נ' עולה אלף ר', לכן אמר ארה לי, שרמז על ה' של תשובה שהיא א"לף ר" שעות בנ' יום, זה נרמז במלת אר"ה. ובלעם שידע שהקב"ה נתן לנו נ' ימים אילו בתשובה, והיא אחת מז' דברים שנבראו קודם שנברא העולם (כדאיתא בנדרים דף ל"ט:), לא אמר רק קבה (במדבר כב יא), שהם על ענין כ"א יום שבין המצרים שבהם קטב מרירי שולט (דברים לב כד) כדאיתא בגמרא (פסחים קי"א ע"ב), שזה היה כח של בלעם, ובאומות העולם ק"ם כדאיתא בברכות (במ"ר פי"ד כ'), נוטריקון "קטב "מרירי, שבהם כל מיני כישוף בעולם. אבל באמת בישראל לא ק"ם (דברים לד י), ר"ל "קטב "מרירי אינו נמצא בישראל כי לא נחש ביעקב (במדבר כג כג). וידוע בספר הפליאה שכ"א מאות מיני

עשבים יש בעולם שממונים עליהם המלאכים, בסוד הידעת חקות שמים (איוב לח לג), שהם המלאכים הממונים על עשבים, שאמר הקב"ה לאיוב אם ידעת כמה הם, שאומרים להם גדל ומכים אותם כדאמרינן בפרק קמא דחולין (ב"ר פ"י ו'), חזר ואמר אם תשים משטרו בארץ, ר"ל במלת אר"ץ הן נרמזין המזלות המלאכים הממונים על עשבים שהם כמנין אר"ץ (כדאיתא בחולין), ר"ל א' היא אלף, ר' כפשוטה, ץ' באי"ק בגימטריא תת"ק, הרי אלף ר' תת"ק, עולין למספר ב' אלפים ק'. והוא נרמז במלת ק"בה, שאמר בלעם לקלל אותם באילו הכ"א ימים שמושלים בהם קטב מרירי, וחיילותיו קסם ונחש שממונים עליהם כ"א מאות כמנין קב"ה, ק' כפשוטה, ב' מורה על ב' אלפים, כמ"ש בלק גם ק"ב לא תקבנו (במדבר כג כה). זכינו לדין שלא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם (דברים כג ו), ואמר מילת אבה, ולא אמר רצה, או מאן ה'. לרמז שלא די שלקח הקב"ה מרבבות קודש, שהם שרי האומות א' של א"תא שהוא אלול, ונתן לנו בהם ימי תשובה שנרמזו בה, אלא אפילו חודש אב לא נתן לו לגמרי, שהוא חודש אריה בקליפה לקח גם כן ממנו ולא נתן לו רק י' ימים, כדאמר רבי יוחנן (בתענית דף כ"ט.) אלו הוינא התם הוי עבידנא תענית, ולקביל זה נתן לנו י' ימי תשובה. ז"ש ויהפוך ה' אלהיך לך (דברים כ"ג), רמז במלת ל"ך על אותן נ' ימים, ל' יום של אלול, וך' ימים של תשרי עד גמר החתימה, א"ת הקללה לברכה, א"ת דייקא, גם את זה לעומת זה עשה אלהים (קהלת ז יד), ר"ל כמו שנתן הקב"ה 'אב 'תמוז לעשו, נתן לנו הקב"ה כנגדן 'אלול 'תשרי. ובלק שאמר ארה לי א"ת העם הזה, א"ת דייקא, שהוא 'אלול 'תשרי, אולי אוכל נכה בנ', על נ' ימים אלו. אבל הקב"ה היפך לך, ל"ך דייקא, שהיפך אותן נ' יום מקללה לברכה. ועל זה בקש משה להפך דעת בלעם בן בעור שצרר את ישראל בקוסמין ובדרגין דיליה, לכן פתח ואתחנ"ן, א"ת דייקא, תחנתו היתה על אותיות א"ת שאמרנו, בעת ההיא, בע"ת בגימטריא בלע"ם ב"ן בעו"ר, שקישר בכשפיו עת צרה הוא ליעקב שהיא בין המצרים, ובמלת לאמ"ר נרמזין ד' מראות נגעים, שהם שתים שהן ארבע כדאיתא בשבועות דף א' (שבועות ב' ע"א), בסוד חשמ"ל דסיטרא אחרא נוטריקון 'חמור 'שור 'מחלת 'לילית, קליפת ישמעאל שהוא חמור, בת זוגו מחלת בת ישמעאל. קליפת אדום הוא שור, ובת זוגו ליליט. וזה נרמז במלת ההיא, שהיא נוקבא. ההוא, שהוא דכורא. ובמלת לאמ"ר, נוטריקון 'לילית 'אדום 'מחלת 'רהב, שהוא שר של ישמאל ונוקבא על דכורא שהיא רמוזה בדין קשה. ועל זה רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולהתפלל על זה, ופתח באדנ"י דתמן דינ"א. ולכן אמר אתה החלות להראות, שהוא ר"ת של פסוק 'האויב 'תמו 'חרבות 'לנצח (תהלים ט ז). ואמר ב' פעמים את, על אלו ד' חדשים. א"ת גדלך, מלת א"ת רמז

'אלול 'תשרי. א"ת ידך החזקה, רמז על 'אב 'תמוז, דתמן מפני ידך ישבתי יהפוך ידו כל היום (איכה ג ג), והוא יד החזקה מסיטרא דדינא שאויבים משלו בנו, אבל אלול תשרי, תמן גדלך שמגדלים הקב"ה בתשובה ובמצות. ועל אילו הימים שבין המצרים שבהם שולטים המלאכים הממונים על עשבים, עליהם אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, מה אקוב לא קבה אל (במדבר כג ח), שהם המלאכים אשר עליהם אמר קרא הידעת חוקת שמים אם תשים משטרו בארץ (איוב ל"ח), שהם כמנין אר"ץ הם כ"א מאות, כמ"ש אשר יעשה כמעשיך אין עוד מלבדו כתיב (דברים ד לה). והנה רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולהעביר כחות הטומאה, שיהיו כל ד' חדשים לנו ולא לעשו, וזה רמז במלת אעבר"ה, שרצה להעביר ר"ע הב"א באותן הימים, ויהיו כל ארבעה חדשים לנו כמו נ"א יום של ימי התשובה. השיב הקב"ה רב לך, ר"ל רב הוא לישראל שנתתי כל ל' יום של אלול, שהוא זמן בית דין שלשים יום קודם יום הדין שהוא ראש השנה, ועוד כ' ימים עד גמר החתימה, שהיא בסוד ל' וך', שהם של תשרי כנרמז במלת ל"ך, ואל תוסף דבר אלי עוד בדבר הז"ה, שרמז על יום י"ז בתמוז שבו מתחילין יום רעה. גם אמר רב לך, צריך אתה להיות בכאן להכניע כח מחלת בת ישמעאל, שהיא כח החמור במדבר, ואתון של בלעם שהיא סוד אשל"א רברבא, ר"ל אשלא הוא סוד מחלת בת ישמעאל, שהוא בגימטריא אלף של"א, כמנין אשלא, א' בתרא הוא אלף. ז"ש רב לך, צריך אתה להקבר כאן להכניע אשל"א רברבא, וכן קליפת רהב שכתב בזוהר בלק (זוהר ח"ג קצ"ב ע"ב) הופיע מהר פארן, זה רהב, פאר"ן בגימטריא אש"ל, הוא גם כן נקרא אשל הגדול, שכנגדו הוצרך אברהם להשכים בבוקר לחבוש את החמור (בראשית כב ג), משמורה ראשונה של לילה (ברכות ג ע"א), והוצרך ליטע אש"ל בבאר שבע (בראשית כא לג) כנגד קליפת ישמעאל בנו, שלקחה לו אמו שנקראת הג"ר, שהיתה כלולה מן ר"ח כחות של דין כמנין יצח"ק, ממצרים היתה אשתו (בראשית כא כא), דתמן אשר בשר חמורי"ם בשרם (יחזקאל כג כ), והיתה יושבת במדבר פאר"ן, לקביל זה נטע אש"ל, לעקור אשל הגדול איהו אש"ל ואיהו אשל"א רברבא. מזה הכח אמר בלק אר"ה, שהוא נוטריקון 'אשלא 'רברבא, ושלח אחר בלעם פתור"ה, שהוא סוד רה"ב מחל"ת חושבן דדין כחושבן דדין. לכן אמר כאן רב לך על אש"ל הגדול, א"ל תס"ף הוא בגימטריא תקע"א, שהוא סוד עקת"א של קליפות ישמעאל שכתב האר"י שיש לישמעאל תקע"א כחות, שהוא כמנין א"ל תס"ף, לכן אל תוסף דבר אלי עוד, צריך אתה להיות כאן לתקן קליפת ישמעאל, צו את יהושע וחזקהו לקביל רהב, ואמצהו לקביל סמאל, שהם תרין דכורין לקביל תרין נוקבין, לקביל לילית

אמר כי הוא יעבור, שממנו רוח הטומאה בא אל הארץ, לקביל מחלת שהוא בלשון מחול, אמר והוא ינחיל:

פרק קח

אופן קח

איתא בפרקי היכלות דר' ישמעאל, אמר ר' ישמעאל סח לי מטטרון שר הפנים, בשעה שעלה משה למרום, צוה הקב"ה אותי ונתן לי משיעור קומה שלו ע' אלף רבוא פרסאות על ע' אלף רבוא פרסאות, למד משה התורה בע' פנים על ע' לשון, וכן נביאים ע' פנים בע' לשון, וכן כתובים. ובארבעים יום למד משה הכל, ובשעה אחת שכחה, שלח לו הקב"ה יפפי"ה שר התורה ולמדה עמו, עד שנתנה לו במתנה. וכשעלה אלישע בן אבויה וטעה בה (חגיגה ט"ו ע"א), שלח לו הקב"ה ענפי"אל השר, והכה אותו בס' פולסי דנורא וכו', עד שהתענה משה קכ"א תעניות, אז פתח הקב"ה מעונות חשמ"ל, ונתקבלה תפלתו של משה ועשאה עטרה, ויצאו באותו פרק אלף ות"ת מלאכים וקבלו תפלתו, עיין שם בארוכה. והנה לדעתי על זה יהיה תפלת משה, מאחר שיתקבל תפלתו בסוף ק"ך יום, דהיינו ביום הכפורים שעלה ג' פעמים מ' יום, ולא נענה רק עד סוף ק"ך יום. ועל זה תהיה התפילה בכאן ואתחנן אל ה' בעת ההיא, רצה לומר באותו עת ממש שנתקבל תפילתו לסוף ק"ך יום, ועתה הגיע הוא גם כן לק"ך שנה, לכן הוא כתיב, רצה לומר באותו עת שהגיע הוא לק"ך שנה בן מאה ועשרים שנה אנכי היום (דברים לא ב), כמו שמתחילה היו הימים ק"ך, כן עתה הגיע לק"ך שנה. ולכן כמו שחייו של משה נחלקים לג' פעמים מ', מ' שנה היה במצרים, מ' שנה מלך בכוש, מ' שנה מלך על ישראל במדבר (כדאיתא בילקוט שמעוני רמז קס"ז). ולפי שבכוש היו שנותיו בצער ובגירות, כן היו גם כן הימים שהיה בהר סיני מ' יום אמצעיים בכעס, כמ"ש רש"י (ד"ה כימים) אנכי עמדתי בהר כימים הראשונים (דברים י י), מה ראשונים ברצון אף אחרונים ברצון מראש אלול עד יום כיפורים, מכלל שאמצעים בכעס (סדר עולם פ"ו), שהימים הם כמו שני חיי משה, ואותן מ' שנה שבכוש היה בצער, לכן גם אלו מ' יום בצער, וטעם עלייתו ג' פעמים, הם לקביל ג' אבות, ולפי שיצחק הוא דין, לכן אמצעיים בצער. ועל זה אמר משה מאחר שאתה החלות להראות לי בק"ך ימים שהייתי בהר לקביל ג' אבות, גדלך זה אברהם, ידך זה יצחק, שכנגדו היו מ' יום אמצעיים, אשר מי אל לקביל יעקב, ושם נשמע תפלתו לסוף ק"ך יום, לכן גם עתה תשמע תפלתי, אעברה נא, שיפתחו לי עתה מעונות חשמל, ויצאו גם כן אלף ות"ת חיילות עם מטטרון לקבל התפלה, כמו שבאו מתחילה. וזה נרמז

במ"ש מתחילה אתה החלות להראות את עבדך שהוא מטטרון, כמ"ש שמע אלהינו אל תפלת עבדך (דניאל ט יז), ובמלת אתה החלות, נרמזו החיילות שיצאו באותו פרק שהם אלף ת"ת, הפוך אותיות את"ה החלו"ת, תמצא החול"ה את"ה, ר"ל באותו פרק דאיתמר ויחל משה (שמות לב יא), שדרשו רז"ל (ברכות ל"ב.) שנעשה משה חולי על ישראל שהוחלה בתפילתו, אז יצאו אלף ת"ת מרכבות. וזה סוד יד חזק"ה שהוא לסוף ק"ך יום, והטעם שהתענה משה קכ"א ימים, לפי ששיבר משה את הלוחת אותיות החלו"ת, הם אותיות הלחות, ולפי שהלוחות הם ה"ו מן השם, בסוד והלחו"ת מעשה אלהים המה (שמות לב טז), לקביל ב' לוחות שאמרו במדרש רבה (שמו"ר פמ"א ו) שהם כנגד שמים וארץ, ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, שזכר טעם התעניות שהתענה עבור הלוחות שהם סוד שמים וארץ, ולפי שסוד לחות הם ו"ה, הוצרך להתענות קכ"א תעניות שכן צירוף של ו"ה כזה, ו"ה פעמים ו"ה, בגימטריא קכ"א, לכן הוצרך להתענות קכ"א תעניות. גם נרמז בכאן ענין שכחת התורה שקיבלה משה במזל תאומים, עד שנתן לו הקב"ה במתנ"ה (כדאיתא בנדרים דף ל"ח.), א"ת עבד"ך בגימטריא תאומי"ם, והוא בגימטריא במתנ"ה, ששכח מה שקיבל בחדש סיון שנתן לו הקב"ה במתנה, כמ"ש לקחת מתנות באד"ם (תהלים סח יט), על אותו החדש שמזלו אדם שהוא תאומים, גם על מזל אלול שגם שם מזל בתולה שהוא גם כן צורת אדם, מה שאין כן בכל החדשים. לכן התפלל גם כן עתה אעברה נא בחודש אדר שהוא מזל דגים, ותעשה אדם כדגי הים, רצה לומר כמו ששמעת לתפלתי באותו זמן ולקחתי מתנות באדם, שיצא מטטרון עם אלף ת"ת מרכבות שלו בחודש שמזלו אדם, גם עתה במזל דגים יהיה גם עת רצון כמו מזל אדם. ולכן בתפלה למשה (תהלים צ' טו) התפלל שמחינו כימות עניתנו, שהוא לסוף ק"ך יום שנשמע תפלתו ויצא בשמחה שהוא ביום הכפורים, שיצאה בת קול לך אכול בשמחה לחמך (קהלת ט ז) כדאיתא במ"ר (קה"ר פ"ט ז), שהיה לסוף ק"ך יום. כן גם כן עתה בסוף ק"ך שנה שנות ראינו רעה תשמע תפלתי יראה אל עבדיך (תהלים צ טז), ר"ל אעברה נא ואראה, לקיים יראה יראה, ובר"ת 'שנות 'ראינו 'רעה 'יראה 'אל, נרמז בכאן שר הגדול שהוא שרריא"ל, שסודו שרר"ך אגן הסהר (שיר השירים ז' ג), בשעה שרצה משה לראות את ארץ ישראל, שהיא סוד סה"ר שזכר בספר סודי רזא בשם פרקי היכלות. ובשעת מיתת משה רבינו באו אליו ג' מלאכים שנרמזין במלת אל יחסר המז"ג, 'מיכאל מימין, 'גבריאל משמאל, 'זגנזגאל באמצע שהוא מטטרון, שיש לו ע' שמות של הקב"ה כדאיתא בפסיקתא (אותיות דר"ע), שם הראשון שלו נקרא זגנזגא"ל, לפי שמסר לו הקב"ה כל גנזי אוצרות. על זה אמר הקב"ה רב ל"ך, דייקא רבן של כל המלאכים הוא רב שלך

שהוא זגנזגא"ל, שממונה על אוצר רב של גנזי אוצרות, וצו את יהושע, רצה לומר בסוד כי מלאכיו יצוה לך (תהלים צא יא), שרמז על ב' מלאכים העומדים במרכבה, מימין מיכאל ומשמאל גבריאל, ז"ש מלאכיו דייקא, אותן המלאכים שעומדים במרכבה, כמ"ש המשל ופחד עמ"ו (איוב כה ב), עמ"ו דייקא, שכל המלאכים הם חדשים לבקרים, רצה לומר בכל יום בורא הקב"ה מלאכים חדשים יוצר משרתים בכל יום, אבל אשר משרתיו שהם מיכאל וגבריאל, הם עומדים לעולם ברום עולם, ועל אותן ב' מלאכים שאמר יצוה לך, אמר כאן צו את יהושע, שיהיו לו רק אלו ב' מלאכים, וחזקהו על מיכאל, ואמצהו על גבריאל ולא יותר:

פרק קט

אופן קט

ידוע שהקב"ה מנהיג עולמו בג' שמות אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ (תהלים נ' א), שהם סוד ג' עולמות בריאה יצירה עשיה, אל בבריאה דתמן חסד אל, אלהים ביצירה, ה' בעשייה דתמן מדורין בישין, כמ"ש יעקב מה נורא המקום הזה (בראשית כח יז) מפני הקליפות לכן אמר אכן יש ה' במקום הזה (בראשית כח טז), רצה לומר הוצרך ליתן שם שם של ה' להמתיק הקליפה. ולפי שהקב"ה לא קרא למשה מכל י' שמות שהיה לו למשה רבינו, רק בשם שקראתו אותו בתיה בת פרעה כמ"ש במדרש רבה פרשת ויקרא פרשה א' (ויק"ר פ"א ג'), והטעם לפי שבשם של מש"ה נרמז ה' הוא האלהים, ולכן כשפתחו מעונות חשמל למשה כשיצא מש"ה עם אלף ת"ת אלפים מרכבות (ראה לעיל ריש אופן קח בשם פרקי היכלות), עשה מטטרון עטרה לתפלתו של משה שאמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד (דברים ו ד), ושאלו המלאכים מי הוא זה המרעיש עולמות, השיב מטטרון זה משה גאון בית יעקב, רזא דמלה בשם משה נרמז בו יחוד של שמע ישראל, שהוא בא לנו מן גאון בית יעקב, בשעה שאמר יעקב הקבצו בני יעקב (בראשית מט ב), שפתחו כולם באותו פרק ואמרו שמע ישראל אבינו וכו' (כדאיתא בפסחים דף נ"ו.). והנה בשם של משה, תמן נרמז שם של הוי"ה מילואו באלפי"ן כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, בגימטריא מ"ה שבמשה, ש' של משה הוא אלהים מלא כזה אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם, הרי ש' של משה סוד הדבר ש' של אלהים, עומדת באמצע שם מ"ה של משה, לפי ששם של מ"ה הוא ממתיק כחות הדין של אלהים, נמצא שזכה משה לתרין שמהון אלו הויה אלהים, שהם בתרין עלמין יצירה עשייה. וביקש משה ליכנס לארץ ישראל ולהרוג ל"א מלכים שהוא סוד א"ל אחר, ולהגיע אל עולם הבריאה דתמן חסד א"ל

(תהלים נב ג). על זה אמר מאחר שאתה החלות להראות את עבדך, א"ת דייקא שרמז על אותיות משה שנרמזין בו ב' שמות, את גדלך כנגד שם של הויה, את ידך החזקה כנגד שם של אלהים, אבל לשם של אל שהוא בבריאה עדיין לא זכה. לכן אמר משה אשר מי א"ל דייקא, על מדת שם של אל שהוא בבריאה, דתמן אימא עילאה מקננא בעולם הכסא, ז"ש אשר יעשה כמעשיך, שהוא סוד עולם הכסא דתמן מעשה מרכבה, כגבורתך בסוד מי ימלל גבורות ה' (תהלים קו ב), ר"ל אימא עילאה נקראת מ"י דמינה מתערין דינין, בסוד פועל גבורות שאמרינן בנוסח אל ברוך (תפלת שחרית), כנגד בינה כדאיתא בזוהר (ח"ג רל"ה ע"ב), הוא סוד רעם גבורותיו מי יתבונן (איוב כו יד). לכן אמר על עולם הבריאה גבורתיך, שמשם מתערין כל כחות הגבורות, ולכן התפלל משה אעברה נא בארץ ישראל להשיג שם של אל, וראה את הארץ לקיים קרא אל אלהים ה' דבר (תהלים נ'), שיהיו ג' שמות ביחד אז ויקרא ארץ, לכן אראה את האר"ץ. השיב הקב"ה רב לך, ל"ך דייקא, בשם שלך נרמזו גם כן סוד עולם הבריאה, ששם מנהיג העולם שם א"ל שד"י שהוא בעולם הבריאה, והוא בגימטריא משה. ונמצא שקרא הקב"ה למשה ב' פעמים מש"ה מש"ה (שמות ג ד), שנרמזו בו ארבעה שמות, דהיינו הוי"ה חשבון מ"ה, אלהי"ם חשבון ש', הרי חד פעם משה. עוד פעם שני משה, מורה על חשבון א"ל שד"י, ב' פעמים משה בגימטריא שר"י פני"ם. זה שאמר רב לך, בשמך נרמזין שני שר"י פני"ם אלו, מה שאתה רוצה להרוג ל"א מלכים, צו את יהושע שהוא יהרוג ל"א מלכים, כי הוא צריך להמתיק שם של א"ל מלא, שכן א"ל מלא, רצה לומר אל"ף למ"ד בגימטריא הק"ף, שצריך הוא להקיף חומת יריחו שיש לה ז' חומות, והם סוד ז' הקפות, וז' ימי השבוע שבכל יום צריך לעורר מדת אל שסודו הק"ף, וז' ימים ז' הקפות. ועל זה אמר וחזקהו, לבטל הקליפה שהיו בה ל"א מלכים שהם סוד א"ל זר, ואמצהו להביא לשם הקדושה ולעורר חסד אל שבארץ ישראל, ז"ש כי הוא יעבור הטומאה שהיתה בנויה על אל אחר, (יעב"ר בגימטריא רו"ח הטומא"ה עם הב' מלות), והוא ינחיל הארץ הקדושה שהוא אל ה' ויאר לנו אלהי ישראל:

פרק קי

אופן קי

איתא בפרקי היכלות שלקח הקב"ה למטטרון, ועשה אותו שר על כל השרים, ומסר לו כל גנזי מפתחות, ויש לו כתר על ראשו וחקוק עליה שם של ישראל, ואורו הולך מהלך ת"ק אלף פרסאות, ונתן לו משיעור קומה שלו ע' אלף פרסאות וקראו נער, והוא

מודה ומשבח לשם אה"ה וכו', וקרא אותו שם ה' הקטן, והאריך שם בגדולתו של נער. והטעם שזכה לזה, כתב שם לפי שבדור המבול שהיו שטופים בזימה, לקח הוא והושיב את עצמו בחוץ, זה סוד ויתהלך חנוך את האלהים (בראשית ה' כד), שלא היה לו חלק עמהם, ולכן ואיננו דמתרגמינן וליתוהי. מזה הטעם שראה משה גדולת מטטרון, רצה גם כן משה ליכנס לארץ ישראל ולהגיע למעלתו של מטטרון, ולכן רמז בכאן 'אתה 'החלות 'להראות את עבדך, שהוא מטטרון עבד נאמן, ורמז בר"ת אה"ל, שהרי גם הוא לקח את האהל ונטה חוץ למחנה באותו פרק כשחטאו ישראל (שמות לג ז), נמצא שעשה משה גם כן כמו מטטרון שעקר ביתו מחוץ לדורו, ויתהלך חנוך שהלך לחוץ ויתהלך את האלהים. והנה מאחר שגם אנכי עשיתי כן, ואתה הראית לי את עבדך שהוא מטטרון, ונתת לו שיעור קומה שלך, זה סוד א"ת גדלך, ובמלת א"ת נרמזין כי שמי בקרבו (שמות כג כא), אותיות השם החקוקים בלבו, זה סוד לבת אש (שמות ג ב) על מלאך ה' שהוא מטטרון, שי"ג שמות חקוקים בלבו על אותן י"ג שמות כשהקול יוצא דרך י"ג שמות אלו, הזהיר הקב"ה עליו השמר מפניו על מטטרון שר הפנים שמע בקולו, כי הקול הולך דרך שמות הקדושים שבו, ולכן אל תמר בו אל תמירני בו כדאיתא (בסנהדרין דף ל"ח:), כמו שעשה אלישע אחר שטעה בו וחשב שיש שתי רשויות כדאיתא (בחגיגה דף ט"ו.). ונרמזו י"ג שמות אלו בר"ת 'גדלך 'ידך החזקה, שהם סוד י"ג שמות החקוקים בלבו. ובמלך ידך החזקה נרמז בו ע' אלף פרסאות שנתן לו משיעור קומה, שהוא סוד גדול אדונינו ור"ב כ"ח (תהלים קמז ה), שהוא סוד רל"ו אלפים פרסאות, כשתקח מן רל"ו ע' אלף פרסאות, נשתיירו להקב"ה קס"ו שהוא סוד מעו"ן. וזה סוד ה' מעון אתה היית (תהלים צ' א), אתה דייקא, שאין כח לשר הפנים משיעור קומה מנין מעו"ן שהם קס"ו, ועליהם התפלל ויהי נועם ה' אלהינו עלינו (תהלים צ יז), ר"ל שיתהפך מעו"ן לויהי נוע"ם ה' שהוא סוד קס"ו, יהיה עלינו, שכן עלינ"ו בגימטריא נוע"ם, ובזה יושב בסתר עליון (תהלים צא א), הקב"ה הוא עליו"ן על כל הנבראים, אקרא לאלהים עליו"ן (תהלים נז א), כי ה' עליו"ן הוא (תהלים מז ג), ר"ל מאחר ששייר לעצמו מנין עליו"ן, לכן מלך גדול הוא. ורזא דא מבואר בפסוק עיניך לנוכח יביטו (משלי ד' כה), נוכ"ח בהיפך אתוון חנו"ך, שלא נתן לו הקב"ה רק אלף פרסאות משיעור קומה, וזה נרמז במלת עפעפ"ך, 'ע' 'אלף 'פרסאות 'על 'ע' 'אלף פרסאות. ובמלת ידך החזקה נרמזין איך נתן לו שיעור קומה של ע', שהם כנגד ע' שרים שנחלקין בעולם היצירה, ה' פעמים י"ד ד' מד' רוחות העולם, וא' למעלה, יד"ך החזק"ה בגימטריא קט"ן, שקרא אותו הקב"ה שם ה' הקטן, בסוד כי שמי בקרבי (שמות כ"ג), זה סוד נע"ר קט"ן נה"ג ב"ם (ישעיה יא ו), ס"ת רנג"ם

כדאיתא ברעיא מהימנא (זוהר ח"ג רכ"ז ע"א), 'רפאל 'נוריאל 'גבריאל 'מיכאל, שבהם נגמ"ר הדין כל המשפטים וכל הדינים שבעולם שופט הוא מטטרון, ולכן אמר (ישעיה נה יא) כי אם אשר עשה, ולא כתיב עשיתי, אבל אמר עשה על מטטרון. וכן משה כשאמר ילך ה' בקרבנו (שמות לד יט), ולא אמר תלך אבל אמר ילך על מטטרון, ועליו קאמר משה אשר מי אל בשמים ובארץ, ר"ל אף על פי שמטטרון הוא עושה עטרות שנרמז במלת מ"י, (כדאיתא בספר סודי רזי) שאותן העטרות נקראין 'מעילי 'ישראל, אף על פי שהוא עוטר 'מעילי 'ישראל, אפילו הכי אתה הוא אל בשמים ובארץ, ולא ח"ו כאלישע שטעה בו. ז"ש אשר יעשה כמעשיך, שחלקת כבוד מן גדלך, וכגבורתיך על היד החזקה שנתת לו, שלא כמדת בשר ודם שאין ההדיוט משתמש בשרביט של מלך (כדאיתא בסנהדרין דף כ"ב.). ולכן אמר אעברה נא, שרצה משה לבא גם כן לארץ ישראל ולהגיע למדריגת שיעור קומה, ובמלת אעבר"ה, נוטריקון 'אלישע 'ענה 'ב' 'רשויות 'הן, וחשב משה כשיבא לארץ ישראל, יהיה גם כן במדריגת הנער ברקיע. השיב הקב"ה רב לך, אין לך לדמות למטטרון שהיה חנוך מתהלך בחוץ מן בני דורו, וגם אתה רצית לדמות אליו לפי שגם אתה הוצאת האהל שלך מחוץ למחנה אחר שראית שחטאו ישראל בעגל, ואם כן מזה הטעם רצית לחיות ולהגיע למדריגת מטטרון שלקחתי אותו להיות למשרת לנער למעלה, וכל מפתחות שבעולם מסרתי בידו. אבל אין הנדון דומה אליו, כי מה שאתה הוצאת האהל שלך מחוץ, אתה היית הגורם לאותו עון, עבור ערב רב שלקחת עמך בלתי רשותי, נמצא שזה החטא שעשו, היה על ידך (עיין שמו"ר פמ"ב ו'). אבל מטטרון שהרחיק אהלו מחוץ לבני דורו והיה מתבודד את עצמו, עשה זה בעצמו בלי שום החטא שבא על ידו. וז"ש רב לך, הערב רב היה שלך ובשבילם לקחת את האהל והיית מתבודד, וזה החטא היה שלך, לכן אל תוסף דבר:

פרק קיא

אופן קיא

הנה הקב"ה בתחלת שליחותו של משה, הראה לו גדולת מטטרו"ן שהוא שר עולם יציר"ה, שהיה מתחלה חנוך בן ירד, וגם הראה לו גדולת סנדלפון, שהוא שר של עולם העשייה, שזכה לשם אליהו הוא פינחס. וסוד אלו השנים נרמזין שם, כמו שנאמר וירא אליו מלאך ה' (שמות ג ב), שזה היה מטטרון, כדמתרגמינן בתרגום יהונתן זגנזגאל, שהוא שם ראשון של מטטרון. ומלת בלב"ת, בגימטריא מטטרו"ן אלי"הו הנב"יא, ששניהם עלו בלבת אש וסוסי אש (מלכים ב' ב יא), ז"ש (שם) בלבת אש, וכן אמר

(שמות ג ד) וירא ה' כי ס"ר לראות, נוטרייקון "סוס "רכב, ס"ר בגימטריא אליה"ו פינחס, אשר עליו קאמר (שמות ד יג) שלח נ"א ביד תשלח, דמתרגמינן ביד פנחס שהוא אליהו, (ורמז במלת נ"א שהוא נשמתו של פנחס מנשמת "נדב "אביהו), והוא קריינא דאגרתא (כדאיתא בסנהדרין פ"ב.), דלהוי פרוונקא לעתיד לבא. והנה לקח הקב"ה שלשה בני אדם מזה העולם להעיד על מעשה בני אדם, לקח את חנוך מזה העולם והעלהו למעלה מכל המלאכים, כדי להעיד על כל נשמות העולין למעלה כדאיתא בריש מסכת דרך ארץ (זוטא פ"א), ולכן נקרא שר העולם (כדאיתא ביבמות ט"ז:) על שנלקח מזה העולם (בראשית ה כד), ולקח את קרח והורידוהו למטה בשאול (במדבר טז לג), להעיד על כל הנשמות שיורדין למטה, (ז"ש ישעיה ז' יא) העמק שאלה או הגבה למעלה. ועל זה אמר הכתוב אנה אלך מרוחך אנא מפניך אברח (תהלים קלט ז), ר"ל הנה שני דרכים יש לפני בני אדם, כמ"ש ר' יוחנן בן זכאי לתלמידיו בפרק תפילת השחר (ברכות דף כ"ח:), ולא עוד אלא שיש שני דרכים לפני וכו'. והענין שב' דרכים יש לגן עדן, האחד דרך גיהנם, כמ"ש מוריד שאול ויעל (שמואל א' ב ו), שמשם עולין לגן עדן, כמ"ש יש דרך ישר לפני איש (משלי יד יב), שהוא הולך לגן עדן, אבל אבל אחרית דרכי מות שצריך לילך דרך גיהנם, אשר על זה אמר דוד (תהלים טז י) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת, תפלתו היתה שלא ילך בזה הדרך, וז"ש אחר כך (תהלים טז יא) תודיעני אורח חיים. ודרך שני יש שעולין למעלה מיד, ועל זה אמר שלמה (קהלת ג כא) מי יודע רוח בני האדם העולה הוא למעלה מיד, או אם היא רוח הבהמה שהיא יורדת למטה שהוא דרך שאול. והנה בכל מקום שתלך הנשמה, העמיד הקב"ה אדם אחד מזה העולם, ועל זה אמר אנה אלך מרוחך כנגד קרח ועדתו שהוא ממונה על רוחות, ואנא מפניך הוא אתמר על שר הפנים שלמעלה שהיה גם כן בן אדם מעולם הזה, ואחר כך מפרש (תהלים קלט ח) אם אסק שמים, ר"ל שיעלה הרוח דרך מעלה שם אתה, ר"ל שם העמדת בן אדם אחד מזה העולם שהוא חנוך, כמו שאמר (איוב טז יט) בשמים עד"י, בגימטריא חנו"ך. אציע שאול, ר"ל כשאני הולך דרך שאול והנך, כי גם שם העמיד עד שהוא קרח להעיד על מעשה בני אדם. וזה סוד על פי שני עדים יומת המת (דברים יז ו), שרמז על אלו ב' עדים שהם חנוך ואליהו, ואמר על פי שלשה כשחושבים גם כן לשאול למטה, ר"ל קרח שלקחו גם כן הקב"ה והורידו בשאול להעיד על מעשה בני אדם. והנה על אלו שני עדים אמר אתה החלות להראות את עבדך, על מטטרון שהוא עבד נאמן כדאיתא בזוהר פרשת פנחס ברעיא מהימנא שצ"ד (זוהר ח"ג רט"ו ע"א), את גדלך כנגד מטטרון שהוא מצד החסד, ואת ידך החזקה על מדת הדין הקשה שפגעה

בקרח, וטעם שניהם אלו שהעלה הקב"ה את מטטרון למעלה מן השמים, ואת קרח הוריד למטה בשאול להעיד לכל באי עולם אשר מי אל בשמים ובארץ, מטטרון מעיד על השמים חסדך, וקרח מעיד למטה מתחת הארץ, אשר יעשה כמעשך לקביל מטטרון מעשה ה' כי נורא הוא, וכגבורתך על דין של גיהנם למטה שמעיד עליו קרח. או אמר על אלו השנים שאמר הכתוב בשמים עדי, זה מטטרון, ובמרומים סהדי, זה אליהו, אשר אמרתי עליהם דבר שזה סוד הפסוק (זכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה) (תהלים כה ו), והדפסתי אותה בסליחה שלי שחברתי על הקדוש ר' אנש"יל (בשנת "א"נ"ש"י"ל בק"ק קראקא), הכוונה שני כרובים הם ברקיע, שהם מליצי יושר שבידם מעילי ישראל בכל יום ויום, (ושני כרובים אלו הם סוד מגדל עוז ש"ם ה' (משלי יח י), שהם הם רצו"ע בקדושה לאלקא, הצרו"ע סיטרא אחרא שהם שמח"זאי עז"אל, שהם סוד נ"גע, שהוא "נופל "גלוי "עינים (במדבר כד טז), שממנו בא ש"ם טומ"אה, שכן "נופל ו"גלוי "עינים הכי הוי. ועל זה אמר (שמות יב כא) משכ"ו וקחו לכם, אמרו רז"ל (מכילתא) משכ"ו מעבודה זרה שהוא סיטרא אחרא, וזה סוד (במדבר כא כח) כי אש יצאה מחש"בון וגומר אבדת עם כמו"ש (במדבר כא כט), אשר עליהם אנו מתפללים (נפילת אפים) רחום וחנון חטאתי לפניך, והן הן מטטר"ון וסנדלפו"ן, אליהו הוא בעולם העשייה והוא סוד רחו"ם, שכבר ידוע מ"ש בזוהר (זוהר ח"ג רל"ו ע"ב) על פסוק (תהלים קו ל) ויעמוד פנחס ויפלל, דאתכלל פנחס ביצחק דאתוסף לו י' בשמו שהוא כלול ר"ח, ואחר כך כשבא אליו תרין אורזילין דאילתא, והם תרין נשמות של נדב ואביהו, זכה להוריד ו"מ מן מו"ת שגרם בלעם בן בעור בעצתו, שגברה חמת מלך מלאכי מות (משלי טז יד) שהורידו אותיות מות לעולם, אבל איש חכם שהוא פנחס שהוא נקרא ב"ן חכ"ם, בגימטריא אליה"ו הנבי"א, ב"ן בגימטריא אליה"ו, חכ"ם בגימטריא הנביא יכפרנה, כמ"ש השיב את חמתי ויכפר על בני ישראל (במדבר כה יג), וזה סוד רומח שלקח בידו כמ"ש ברעיא מהימנא (שם), ואם כן כשתצטרף ו"מ שהוריד פנחס לשמו, הרי רחו"ם, וכנגד חנוך אנו אומרים חנון, וכן אנו מבקשים (מוסף לר"ה) אם כבנים אם כעבדים, מסטרא דאלי"הו שהוא בגימטריא ב"ן, אנו אומרים כבנים. מסטרא דחנוך שהוא עבד נאמן, אנו אומרים כעבדים. וכן אנו אומרים אבינו מלכנו חטאנו לפניך, שאנו אומרים ממטה למעלה, מסיטרא דאליהו שהוא בן, אבינו. מסטרא דחנוך שהוא עבד, מלכנו. אם כבנים רחמינו שהוא אליהו, לכן רחמינו מסטרא דיליה רחו"ם, ואם כעבדים מסטרא דמטטר"ון, עינינו לך תלויות עד שתחננו שהוא מסטרא דחנוך. ועל זה אמר הפסוק זכור רחמיך ה' מסטרא דאליהו, וחסדיך מסטרא דחנוך שהוא עב"ד אברה"ם בגימטריא

מטטרו"ן שמדתו מדת חסד עבד מלך מלך, לכן אמר עליו וחסדיך. חוזר ומפרש הטעם שיזכור לנו חסד ורחמים, כי מעולם המה, הרי אלו שני בני אדם שהם חנוך ואליהו בזה העולם כשאר בני אדם, ולקחת אותם ומסרת בידם שני עולמות שהם עשייה ויצירה. והנה על זה פתח משה במלת ואתחנן, שהוא מלשון (שמות לג יט) וחנותי את אשר אחון לקביל חנוך, ורחמתי את אשר ארחם לקביל אליהו, ועליהם אמר אתה החלות להראות, ר"ל בתחלת שליחותו במראה הסנה שרמז הקב"ה למשה במלת בלבת אש על שני כרובים אלו, שכן בלב"ת בגימטריא מטטרו"ן אליה"ו הנבי"א, כנגד מטטרון אמר את גדלך שהוא מצד החסד, ועליו קאמר וחנותי את אשר אחון, (וכן במלת את נרמז תרין שמהון שלו, כי א"ת עולה מנין מיטטרו"ן חנ"ך עם הכולל), וכנגד אליהו שנקרא אמת, כמ"ש דבר ה' בפיך אמת (מלכים א יז כד), וכן נקרא יונה שהוא משיח בן יוסף, בן אמיתי (כדאיתא בזוהר שמות עמוד שמ"ה (זוהר ח"ב קצ"ז ע"א)) שהוא בן אליהו שנקרא אמת, כי יונה מחיל' דאליהו קאתי. ז"ש וא"ת יד"ך שהוא בגימטריא אמ"ת, חזק"ה בגימטריא אליה"ו הנבי"א, ובמלת מ"י רמז נוטריקון "מליצי "יושר "מעילי "ישראל, רצה לומר שהם שני מליצי יושר שעושין העטרות נקראים "מעילי "ישראל, ועליהם אמר אעבר"ה בגימטריא כרובים, (ועל זה אמר בני שלמה שיחיה, שהתפלל משה שיהיה גם הוא כאחד מהם, ורמז במלת נ"א, נוטרייקון "נער "אליהו, ר"ל שתפלת משה היה כשאעבור לארץ ישראל, אזכה גם כן למדרגת כרובים שלמעלה שביצירה חנוך לנער (משלי כב ו), נ' של נ"א נע"ר, ובעשייה דאליהו שהוא א' של נ"א, וכן כשתמלא אותיות נא כזה נו"ן אל"ף, ומילוי המילוי כזה נון וי"ו נו"ן אלף למד פא, עולה מניין מטטרו"ן חנו"ך נע"ר, ונ"א כפשוטו עולה עם הכולל אליהו. הרי שבמלת נ"א נרמז תרין כרובים אלו, עד כאן). ולזה צריך אני להיות בארץ ישראל, ז"ש וארא את הארץ, שם אזכה למדרגה זו. והשיב הקב"ה רב לך, ר"ל הלא על פי שני עדים יומת המת, וכבר העמדתי שני עדים נאמנים ואין צריך לך יותר, ואל תוסף עוד, כי על פי שנים יומת. ולפי שאמרתי שהעמיד הקב"ה עוד עד אחד למטה בשאול להעיד על מעשה בני אדם, כי על פי שלשה עדים יומת המת, יהיו הג' אלו מבוארין בפסוק שאמרנו, עבדיך זה מטטרון שהוא עבד נאמן, את גדל"ך שהוא בגימטריא הב"ן זה אלי"הו, כי חנוך הוא מדרגת עבד, ואליהו הוא ממדרגת הבן, וכנגד קרח ידך החזקה דין הקשה. וגם על זה השיב הקב"ה רב לך, כבר נתקיים קרא אז על פי שלשה עדים, ואל תוסף:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה ולפי זה יובן מ"ש בזוהר פנחס ברעיא מהימנא עמוד שצ"ד ובכמה דוכתין שנקרא מטטרון עבדו זקן ביתו (בראשית כד ב)

פרק קיב

אופן קיב

ידוע הוא שמשה הוא כלול מכל ישראל, ואיתא בספר הפליאה שכן מילוי מש"ה "מם "שין "הה, בגימטריא י' פעמים אדם, ר"ל י' בני אדם נקראים קהל, ואין השכינה שורה פחות מעשרה בני אדם, שנאמר (ויקרא כב לב) ונקדשתי בתוך בני ישראל (כדאיתא במגילה כ"ג:), תוך דייקא, שכן משה למטה ממדרגת מטטרון שהוא בעולם היצירה, שהוא אמצעי לג' שרי פנים בסוד ראש תוך סוף, מטטרון הוא תוך, והוא סוד (שמות ג ב) וירא מלאך ה' אליו שהוא מטטרון מתוך הסנה, מתוך דייקא, שכן מתו"ך בגימטריא עו"לם היצי"ר, ולכן נקרא מה, כמו שכתוב בזוהר (ח"ב קצ"ז ע"א) מה שם בנו (משלי ל ד), שהוא כלול י' פעמים מה. וידוע שבשם זה נברא העולם, כמו שאמר מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית (תהלים קד כד), בזוהר פנחס (זוהר ח"ג רל"ה ע"ב) חכמה כח מה, דהיינו שם של ד' במלוי אלפין כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, בגימטריא מ"ה, והם כ"ח אתוון של פסוק בראשית (א א), עליהם אמר קרא כח מעשיו הגיד לעמו (תהלים קיא ו), שממנו נתהוו כ"ח עתים בעולם מן ב' ידים שנבראו בהם שמים וארץ, יד שמאל אף ידי יסדה ארץ (ישעיה מח יג), שהם י"ד אותיות נוקבין, וימיני טפחה שמים, שהם י"ד אתוון דכורין. עליהם אמר משה ואתחנן אל ה', שם ה' שהוא סוד של מילוי מה בעולם היצירה, דתמן מקנין במטטרון זעיר, שהוא שם של הויה כח מה, ויש בעת ההיא רמז על כ"ח עתים שבו, שהם כ"ח אותיות המילוי בסוד את השמים ואת הארץ אני מלא (ירמיה כג כד), רצה לומר כששם של ה' הוא במלוי, שהוא סוד כח בהם שמים כסאי והארץ הדום רגלי (ישעיה סו א), שבהם נברא שמים וארץ. על זה אמר אתה החלות בהיפוך אתוון הלוח"ת, שזה סוד לדעתי שקיבל משה לוחות, שכן מילוי של משה כזה "מם "שין "הה, בגימטריא לוחות, הרי שמששת ימי בראשית היה ראוי משה שיקבל הוא לוחות, שכן שמו מעיד עליו. וזה סוד כלות משה (במדבר ז א), שדרשו רז"ל (תנחומא תשא סי' י"ח) ככלתו כתיב, שנתן הקב"ה התורה למשה במתנה, שכן כל"ת הוא מילוי משה, מהו כלות, הוא סוד לוחות, חושבן דדין כחושבן דדין, ולכן רמזו רז"ל (ב"ר פ"א ד) בראשית, בזכות משה שנקרא ראשית (דברים לג כא), ומתרגמינן בחוכמא שהוא סוד

כח מה, שמשה היה כלול מן י' פעמים מה כמ"ש. ועל זה אמר מאחר שהחלות להראות לי הלוחות את עבדך דייקא, שכן בשם של משה נרמזין הלוחות, כמ"ש שהוא מילוי שלו בחושבן לוחות. גם אמר את עבדך, הוא סוד מטטרון ביצירה דתמן שם של מה שיש בו כ"ח אתוון, י"ד אותיות מימין את גדלך, י"ד אותיות משמאל את ידך החזקה, שהן הן כ"ח אותיות של פסוק ראשון של בראשית שנבראו בו שמים וארץ. ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, י"ד אותיות של ימין בהם וימיני טפחה שמים, י"ד אותיות של שמאל שהם ידך החזקה בהם אף ידי יסדה ארץ, אף דייקא, שהיא מדת הדין בחזקה, אשר יעשה כמעשך על יד ימין של שמים, כגבורותיך על יד שמאל. והנה שם בארץ ישראל בבית המקדש רצה משה להשיג על בריו שם של מ"ה, כמ"ש וראיתם את הארץ מה היא (במדבר יג יח), מה דייקא, שם בארץ ישראל יוכל להשיג שם של מה. לכן אמר אעברה נא ואראה את הארץ, לקיים קרא וראיתם את הארץ מ"ה היא (במדבר שם), והלבנון לקיים קרא מה ידידות משכנותיך (תהלים פד ב), וכל כוונתו של משה היה להשיג שם של מה, כמ"ש ונחנו מה (שמות טז ז). השיב הקדוש ברוך הוא רב לך, אין צריך אתה לארץ ישראל להשיג שם של מה, כי כבר רב לך מה רב טובך (תהלים לא כ), והיא קומה שלך, כי הוא סוד מסוה (שמות לד לג), כמו שאמרו שמשה היה ארכו י' אמין (כדאיתא בברכות פרק הרואה (ברכות נ"ד ע"ב)), ובגין דא קיבל הלוחות דאיתמר בהון פסל לך (שמות לד א), לכן אל תוסף דבר ליכנס בשביל זה לארץ ישראל:

פרק קיג

אופן קיג

ידוע שמשה רבינו הוא כלל כל התורה, ועליו קאמר במעשה בראשית וירא אלהים א"ת האו"ר (בראשית א' ד), בגימטריא מש"ה רבינ"ו, שהוא כלול מן רמ"ח מצות עשה ומן שס"ה לא תעשה, שכן מש"ה רבינ"ו בגימטריא תרי"ג. זה סוד אמרת ה' צרופה (תהלים יח לא), שלשון אמרת, מלשון בצע אמרתו (איכה ב יז), מבזע פורפירא דיליה, (ומהו פורפירא דיליה) הוא מטטרון שכלול מן תרי"ג מלאכים בשעת שהוא בא לקבל נשמתו של צדיק, דאיתא בזוהר ברעיא מהימנא פרשת פנחס, בשעת החורבן השליך משמים ארץ תפארת ישראל, כדאיתא במדרש (איכ"ר פ"ב ב') שאמר המלך כלום אתם מתגאים עבור עטרה שנתתם לי, הרי אני משליך העטרה למטה, שנאמר (איכה ב א) השליך משמים ארץ תפארת ישראל. והיא חי"ה אחת ששמה ישראל, שנטל הקדוש ברוך הוא וזרקה לארץ, רזא דמלה איתא בפרקי היכלות (פל"א) שהעטרות שנתן הקדוש ברוך הוא

בראש מטטרון, נקראת ישראל, זה סוד ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מט ג). לדעתי סוד הקומה של עטרה שהיא ת"ק אלף פרסאות נרמזת במלת אש"ר, ר"ל חשבון אש"ר הוא ת"ק אלף. נמצא שבמלת ישראל בעצמו תמן מבואר שיעור קומה, ובשעת החורבן "נפלה "עטר"ת "ראשינו (איכה ה טז), ר"ת נע"ר, ר"ל אותן העטרות שעושה מטטרון שנקרא נער מתפילתן של ישראל והם סוד ראשינו, בסוד הוא ישופך ראש (בראשית ג טו), כשישראל נקראים בשם ישראל, אז יש להם ראש, וכשהם נקראים בשם יעקב אזי אתה תשופנו עקב, שהנחש גובר כשנקראים עקב. נמצא פורפירא של הקב"ה שהוא מטטרון שהוא כלול מן תרי"ג מצות, בשעת החורבן מבז"ע פורפירא דיליה, מבז"ע נוטרייקון למפרע "עבדו "זקן "ביתו "מטטרון (בראשית כד ב), ומנין שלבושו של הקב"ה הם תרי"ג מצות, שנאמר ה' עוז התאז"ר (תהלים צג א), בגימטריא תרי"ג. ולכן אמר אמרת ה' צרופה, ר"ל לבושו של הקב"ה הם צרופי התורה, וכן אמר"ת בגימטריא כ"ח תרי"ג, והוא צירוף שם של ה' כזה, יו"ד פעמים יוד, הרי ת'. ה"א פעמים ה"א, הרי ל"ו. וא"ו פעמים ואו, קס"ט. ה' פעמים ה', הרי ל"ו. הרי תרמ"א כמנין אמר"ת ה' צרופה, ר"ל צירוף של ה' הוא כמנין אמר"ת, שהוא בגימטריא כ"ח תרי"ג, שבהם ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה (ישעיה מב יג), יריע במצות עשה, אף יצריח במצות לא תעשה, על אויביו יתגבר"ר בהיפוך אתוון בתרי"ג, שנחלקין על ב' חלקים אלו עשה ולא תעשה. לכן ביקש משה לילך לארץ ישראל כדברי ר' שמלאי הרבה מצות יש התלויות בארץ (סוטה י"ד ע"א), ונמצא שעדיין לא השלים חלוקא דרבנן, לכן אמר ואתחנן אל ה', הוא סוד תרי"ג, כמ"ש ואיתא בזוהר בכמה דוכתין שמי עם י"ה שס"ה, זכרי עם ו"ה רמ"ח. ז"ש בעת ההיא לאמ"ר, מלשון אמרת שהוא על לבוש של מצוה התורה, לכן כתיב ההוא, שקאי על שמו של מש"ה רבינ"ו שנרמז בשמו תרי"ג מצות, וההיא קאי על לבוש. ולכן פתח אתה החלות להראו"ת, בגימטריא כ"ח תרי"ג, שהוא יהיה כלול כ"ח תרי"ג, וכשיהיה כולל הוא כ"ח תרי"ג, אזי יהיה מרכב"ה שלימ"ה, שכן כ"ח תרי"ג בגימטריא מרכב"ה שלמ"ה. וז"ש את עבד"ך דייקא, שקאי על מש"ה רבינו שהוא בגימטריא תרי"ג, וכן קאי על מטטרון שהוא עבד נאמן, שכול' אמרתו של הקב"ה שהוא לבוש של תרי"ג, וכן בתחילת שליחותו כשהתחיל להראות למשה זה שמי וזה זכרי (שמות ג טו), שנתכוין על תרי"ג, ועליהם אמר את גדלך לקביל רמ"ח מצות עשה מימין, ואת ידך לקביל שס"ה לא תעשה משמאל, אשר מי אל בשמים ובארץ, שבתרי"ג מצות אלו נבראים שמים וארץ, לכן נחלקו שמים וארץ לתרי"ג חלקים, כל מצוה ומצוה שבתורה בה נברא חלק אחד, כמ"ש התורה בראשית (א א) בי ראשית, כי היה מביט הקב"ה וברא

את עולמו כאומן הזה שמביט בדפתראות ובפנקסאות (כדאיתא במדרש רבה פרשת בראשית פרשה א' (ב"ר פ"א א')), ומאחר שאנו רואים שהתורה נחלקת לתרי"ג, נמצא גם כן ששמים וארץ נחלקו גם כן לתרי"ג. ז"ש אשר יעשה כמעשיך מצות עשה שבהם נבראו רמ"ח אורות בעולם, וכגבורתיך הם שס"ה לא תעשה שהם כנגד שס"ה גידין, לכן יש גם כן שס"ה גידין בעולם נקראים בזוהר (ח"א נ"א ע"ב) שס"ה רשתות, ומאחר שבחוץ לארץ אין ביכולת להשלים כל המצות, לכן אעברה ואראה את הארץ, שם יהיה לבוש שלם. השיב הקב"ה רב לך, הגדולה היא שלך, כי כל העולמות נבראו בשבילך, ובשמך שנקראת משה רבינו, נשלם בך תרי"ג מצות. לכן אמר צו את יהושע, כנגד מצות עשה שאמר למשה רב לך, אמר חזקהו. וכנגד מצות לא תעשה שאמר למשה אל תוסף דבר שהיא מצות לא תעשה, אמר ויצו את יהושע ואמצהו, שהיא כנגד לא תעשה, בכל אשר תראה כי כבר השלמת כולם כאחד:

פרק קיד

אופן קיד

ידוע שחותם של הקב"ה הוא אמת (שבת נ"ה ע"א), מתחילת הבריאה הוצרך הקב"ה להשליך אמת ארצה (דניאל ח יב) וברא את עולמו, כי אמת אמר לא יברא שהוא מלא שקרים (כדאיתא במדרש רבה פרשה ח' (ב"ר פ"ח ה')), לכן הוצרך הקב"ה לחתום חותם של אמת ו' פעמים במעשה בראשית, הנה ראה משה ברוח הקודש שיבא שלמה ויבנה בית המקדש, והתפלל תפלתו ואמר שם ו' פעמים ואתה תשמע השמים, שכתב סודי רזא שו' פעמים השמים אלו שאמר שלמה, הם כנגד ו' ימי בראשית, והאריך שם בכל דבר שהוא כנגד אותו יום שנבראו במעשה בראשית. והנה בג' ימים במעשה בראשית לא נרשם בו חותם אמת, וסימנם בג"ד, דהיינו ביום ב' וביום ג' וביום ד' לא איתמר ביה ויבר"א אלהי"ם א"ת, שהוא ס"ת אמ"ת, וכתב הוא ז"ל שם הטעם על שם בגד בוגדים בגדו (ישעיה כד טז), רצה לומר מלשון בגידה שבגדו בעולם, לכן לא נרשם בבג"ד אמת. ואני אומר לפי שאותיות בג"ד, הם שקר בא"ת ב"ש, לכן אמר יעקב דאיתמר גביה תתן אמת ליעקב (מיכה ז כ), ונתן לי לחם לאכול (בראשית כח כ), שהיא לחמו של תורה, אזי יהיה לי בג"ד ללבוש, שאתקן לבוש לאותיות בג"ד שהם שק"ר, כי תורת אמת היתה בפיהו (מלאכי ב ו), וכל כוונתו של יעקב לתקן עם הלחם שהוא תורת אמת את הבג"ד. ולכן בפעם ב' וג' וד', לא אמר שלמה מכון שבתך, כי אמת הוא המכון והכסא של הקדוש ברוך הוא שהעולם עומד עליו, כמו שנאמר והוכן בחסד כסאך וישב עליו באמת (ישעיה

טז ה), ולפי שבג' ימים אלו לא איתמר אמת במעשה בראשית, לכן לא אמר גם כן שלמה מכון שבתך. ולפי שבארץ ישראל איתמר עליו אמת מארץ תצמח (תהלים פה יב), לכן פתח משה ואתחנן בו', על אותו התפלה שהתפלל שלמה בעת ההיא דייקא, שאמר ו' פעמים תשמע השמים כדי שיהיה לעולם תקומה בו' ימי בראשית, התפלל עתה משה עבור יסוד אמת, לכן ההוא כתיב, שזה היתה כוונתו של משה לתקן ו' אמת, על זה אמר אתה החלות להראו"ת, בגימטריא א"ר אמ"ת, את גדלך זה חסד, אמרתי עולם חסד יבנה (תהלים פט ג), וא"ת יד"ך בגימטריא אמ"ת, שבשתי מדות אלו גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם (תהלים קיז ב), שהוצרך הקב"ה להשליך אמת ארצה, ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, שבב' אלו נבראים שמים וארץ, לכן אמר אעברה נא, מה שיתפלל שלמה בשעת בנין המקדש, נ"א נוטריקון נ"תיב אמ"ת, אתפלל אני עכשיו, וארא אמר ו' יתירא לתקן ו' ימי בראשית, וזה דוקא בכניסתו לארץ כי שם איתמר אמת מארץ תצמח (תהילים פ"ה:י"ב), ר"ל שהוצרך הקב"ה בשעת בריאת עולם להשליך אמת ארצה, משם מארץ ישראל היא צמיחת אמת מן הארץ, לכן אראה את האר"ץ ואתקן אותה אמת, וכן גם כן הלבנון דאתמר גבייהו "אתי "מלבנון "תבואי (שיר השירים ד ח), ר"ת אמ"ת. והשיב הקב"ה רב לן, מדת אמת היא שלך שנקראת התורה על שמך תורת אמת. וגם רמז לו במילת רב לך, על עדת קרח שאמר משה אז באותו פרק רב לכם (במדבר טז ז), אז נתאמת שהם צווחין בגיהנם משה אמת ותורתו אמת (ב"ב ע"ד ע"א), לכן אל תוסף עוד. צו את יהושע על ב' מדות אילו, חזקהו על מדת חסד, אמצהו על מדת אמת, וכן כתיב כשאמת מארץ תצמח, אז צדק משמים נשקף (תהילים פ"ה:י"ב). ועל זה נתכוין משה אשר מי אל בשמים ובארץ, על צדק שהוא מן השמים, ועל אמת שהוא מן הארץ. ולכן אמר וארא את הארץ, אזי יהיה "אמת "מארץ "תצמח, שהוא גם כן ר"ת אמ"ת, ההר הטוב הזה שהוא ירושלים לקיים קרא צדק משמים נשקף, כי ירושלים צדק ילין בה (ישעיה א כא). והשיב הקב"ה רב לך, כבר המלאכים העידו בשעת מיתת משה צדקת ה' עשה (דברים לג כא, דב"ר פי"א ט'), הרי הצדק שלך, כנגד זה אמר צו את יהושע חזקהו במדת אמת, שכן ג' פעמים חזק (שאמר הקב"ה ליהושע אחר מיתת משה, עולה מש"ה), שהוא דרגא דמשה שהוא אמ"ת, על ג' אותיות אילו שהם ראש תוך סוף של אלפ"א בית"א, לכן חותם של תורה הוא אמת, וכשנכנסו ישראל לארץ היה מספר שלהם למעלה מס' רבוא תשל"א, ר"ל אלף תש"ל, שהוא ר"ת של "שפת "אמת "תקון "לעד (משלי יב יט), שכן מספר אלף הוא משה, שדרשו עליו רז"ל (ויק"ר פ"ב א') אדם אחד מאלף מצאתי (קהלת ז כח), שזה הוא משה, ולכן כשבירך משה לישראל יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים

(דברים א יא), אמרו רז"ל (ספרי דברים יא) זו משלי, שזה הוא באמת דרגא דמשה שהיה לו אלף זיוון, והיתה יניקתו מחכמה י' פעמים חכמה, כי משה היה גבוה עשר אמין (ברכות נ"ד ע"ב), שהם י' פעמים חכמה הרי תש"ל, נמצא זה החשבון של מנין ישראל שנכנסו לארץ היה הכל ממשה, כי ס' רבוא הוא משה (דב"ר פי"א י'), שעליו אמרו רז"ל (חולין דף קל"ט ע"ב) משה מן התורה מנין, שנאמר (בראשית ו ג) בשגם הוא בשר, ר"ל משה מן התורה מנין שהוא כלול מן כל ס' רבוא ישראל, והשיב בשגם הוא בשר, ר"ל בשג"ם בגימטריא מש"ה, ובשג"ם הו"א בש"ר עולה ששי"ם רבו"א), שעליו אמרו רז"ל (שהש"ר פ"א ג') אשה אחת ילדה במצרים ס' רבוא בכרס אחד, שהיתה דרגא אלף זיוון, וכלול מן י' חכמות שבעולם שנבראו בי' מאמרות (אבות פ"ה מ"א), וכולם בחכמה עשית (תהלים קד כד), הרי תש"ל. עליו אמר הקב"ה למשה רב לך, זה המספר הרב של ישראל, כמ"ש ומספר בני ישראל היו רב (שמואל א'), הוא שלך דרגא דילך, ולכן נרמז מספר של בני ישראל בפסוק שפת אמת תכון לעד (משלי י"ב), אמת הוא משה, שהוא כלול תורת אמת בכלל, שהוא חותם של כל ס' רבוא צנורות שבעולם, שהם ס' רבוא אותיות של תורה, ובר"ת של פסוק שהם תשל"א, נרמז בהם המספר שהוא למעלה מס' רבוא שהוא אלף תש"ל, כנגד מדת הצדק אמר ואמצהו בכל אשר תראה שהם אמת וצדק, כמו שמסיימין בברכת הפטרה בנביאי אמת וצדק, שכן אמ"ת וצד"ק, הוא בגימטריא כ"ח מש"ה רבינ"ו, שהוא כ"ח תרי"ג שממנו יניקת כל הנביאים עד סוף כל הדורות:

פרק קטו

אופן קטו

הראה הקב"ה למשה שהוא מנהיג העולם בחסד ובאמת, ולכן בתחילת שליחותו הראה הקב"ה מלאך ה' בלב"ת (שמות ג ב), שהוא מנהיג העולם בב' מדות שהם חסד ואמת, ובמילת בלב"ת נרמז בו חסד וגבורה, לכן נקרא העולם תב"ל, שהיא כלולה מן חסד שהוא פני אריה, ומן גבורה שהוא סוד דין, כמ"ש הבחיי שמזה הטעם לא הזכיר משה אמת בתפלתו, לכן אמר הקב"ה למשה אהרן יהיה נביאך (שמות ז א), כי אהרן הוא סוד חסד, ומשה הוא סוד אמת, לכן הוצרכו להיות שני גואלים שהם שני שדיך כשני עפרים (שיר השירים ד ה), לקביל ב' מדות אלו שהם חסד ואמת, כמו שאמרו רז"ל (ילקו"ש תהלים רמז תתל"ד) על פסוק חסד ואמת נפגשו (תהלים פה יא), זה משה ואהרן. והנה על זה יהיה פירוש הפסוק ואתחנן, שאמר משה (שמות לג יט) על וחנותי את אשר אחון כנגד החסד, ורחמתי כנגד אמת, בעת ההיא, ר"ל כשמת אהרן ונשבר ימין של עולם

שהוא חסד, לכן אמר לאמר, באותו פרק שינה משה מידתו, שבכל התורה כתיב וידבר ה' אל משה לאמר, ובאותו פרק אמר וידבר משה אל ה' לאמר דייקא (במדבר כז טו), על אותו לאמר מתכוין כאן משה, וביקש באותו פרק שיכנס הוא לארץ, ויהיה יהושע כנגד חסד, והוא כנגד אמת. ועל זה אמר מאחר שהחלות להראו"ת, בגימטריא א"ר אמ"ת, את גדלך זה אהרן שמדתו חסד, את ידך על עצמו שהוא היה אמת, א"ת יד"ך בגימטריא אמ"ת, כי בב' מדות אילו חסד ואמת יכופר עון (משלי טז ו), לכן אמר אשר מי אל, שצריך למידת חסד אל, ואמר בשמים כנגד חסד, ה' בשמים חסדך (תהלים לו ו), וכנגד אמת, אמת מארץ תצמח (תהלים פה יג), כנגד חסד אמר שצריך גם כן למטה להיות בארץ ב' מנהיגים, א' כנגד שמים דתמן חסד אשר יעשה כמעשיך מעשי"ך דייקא, כמ"ש גדולים מעשה ה' (תהלים קיא ב), שהם מצד מדת החסד כמ"ש גדלך, וכנגד אמת אמר כגבורתיך, לכן רצה משה שיהיו גם כן למטה שני מנהיגים, ויהיה יהושע שהוא בסוד נער לא ימיש מתוך האהל (שמות לג יא), יהיה מדת החסד כמו שמטטרון הוא מצד חסד, שהוא סוד חנוך מדת חנון ומשה מדת רחום, ומשה יהיה במדתו מדת אמת, לכן אמר אעברה נ"א, רוצה אני להעביר שאהיה 'נתיב 'אמת, נוטריקון נ"א, וארא את הארץ, להיות במקום אמת מארץ תצמח. השיב הקב"ה רב לך, נמצא לפי זה יהיה יהושע גדול ממך, כי חסד ואמת יקדמו פניך (תהלים פט טו), שחסד הוא מתחילה גדול עד שמים חסדך (תהלים נז יא), נמצא שיהיה עולם הפוך שיהושע יהיה רב וגדול ממך, גדול ממש מסטרא דגדולה, אל תוסף דבר וגומר, צו את יהושע שיהיה כלול מן שתים איש אשר רוח בו (במדבר כז יח), ומה שאמר משה שצריך להיות אחד מצד החסד, השיב הקדוש ברוך הוא ולפני אלעזר הכהן יעמוד (במדבר כז כא), שהוא ירידת דרגא דאבא שהיה כהן גדול. וזה שאמר רב לך, אותו הגדולה שלפני אלעזר הכהן יעמוד, היא שלך שאמרתי לא תסוב הנחלה ממטה למטה אחר (במדבר לו ט), ולא זזה הגדולה מבית אביך:

פרק קטז

אופן קטז

רצה משה ליכנס לארץ ישראל, שראה ברוח הקודש סוד מואב סיר רחצי (תהלים ס י), שכתב בזוהר (ח"ג קצ"ח ע"ב) שנעץ בלק בנוקבא דתהומא רבא כשפים דבאו למשטפא עלמא בימי דוד, כמו שהאריך בזוהר פרשת בלק. לכן אמר בעת ההיא, בעת שרמז על בלעם בן בעור שגרם משפטיך תהום רבה (תהלים לו ז), ועליו קאמר אתה החלות להראות את גדלך, על שם של ע"ב שהוא מצד החסד, שחתם בו הקב"ה את

התהום שיש לו שם של ע"ב, ואת ידך החזקה הוא סוד העולם בכללו, וביד הקב"ה כקמיע ביד גבור שהוא בשם של מ"ב, בסוד תולה ארץ על בלימה (איוב כו ז), שכתבו המקובלים שר"ת של בלי מה הוא שם של מ"ב, והוא סוד ידך החזקה. ועליו קאמר כמעשך הוא שם של ע"ב, כגבורותיך על שם של מ"ב שעליהם העולם עומד, שכן במלת עמד נרמזו תרין שמהן, אילן עמ"ד, בגימטריא ע"ב מ"ב, זה סוד שמש ירח עמד זבולה (חבקוק ג' יא), לא אמר עמדו בלשון רבים, אבל אמר עמד שמש, הוא סוד ע"ב, ירח מ"ב, שניהם יחד אמר, ואיתא בזוהר פרשת יתרו (זוהר ח"ב צ"א ע"ב) שיש ממונה אחד ממונה על התהום ושמו יעזריאל שסודו חשך, בסוד חשך על פני תהום (בראשית א ב), רזא דמלה כחותיו של מלאך הממונה על התהום, דתמן חשך כמנין חש"ך. ולפי (שהוא סוד לב"ן רמא"ה) שמשה רצה לתקן משפטיך תהום רבה, לכן אמר אעבר"ה נ"א, בגימטריא שכ"ח כמנין המלאך יעזריא"ל עם כל כחותיו, ולפי שכתב בזוהר (שם) שיש ביד זה המלאך ע' מפתחין, תצרף יעזריאל שהוא סוד חושך, עם ע' מפתחין שבידו, יהיה חשבונו שצ"ח שהוא כחשבון חנו"ך מטטרו"ן. מזה הטעם כשעונין ברכה שאינה צריכה, צריך לומר אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, הטעם לפי שזה המלאך שכוחותיו עם המפתחין שבידו, הם חשבון ר"ת של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, והוא ממונה על מי שזוכר שם שמים לבטלה, כמ"ש בזוהר (עמוד קס"ג שם) על פסוק (שמות כ ז) לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא, לא אמר תשבע רק לא תשא, מלשון ובל אשא את שמותם על שפתי (תהלים טז ד), כשאדם מזכיר שם, אזי מתמוטט מיד אותו צנור שחקוק עליו שם, ואותו הממונה יעזריא"ל עם כחותיו ומפתחותיו שבידו, הוא כחשבון ראשי תיבין של שמא גליפא דאתוון של 'ברוך 'שם 'כבוד 'מלכותו 'לעולם 'ועד שהוא בגימטריא שצ"ח, ומאחר שזוכר אדם שם שמים לבטלה, וקלקל בזה השם של ר"ת אילו, לכן צריך לתקן מיד ולומר על זכירת שם שמים לבטלה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שבזה מתקן העיוות אשר עשה, ולפי שקיימא לן כל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה (כדאיתא בברכות י"ב ע"א), והוא זכר שם שמים לבטלה והזכיר שם ומלכות, לכן צריך לתקן ביחוד זה, והוא זכר השם שמים לבטלה, על כן אמר ברוך שם, והוא זכר מלכות לבטלה, לכן אמר ברוך שם כבוד מלכותו. לזה היחוד נתאוה משה בהתחלת תפלתו שפתח בו' אתוון של ואתחנן, ואמר ו' תיבין בהאי קרא, ונרמז במלת בעת ההיא על יחודא תתאי של שכינתא, שהוא ו' תיבין של ברוך שם כבוד, וכתיב ההוא שהוא יחוד של חנוך מטטרון שהוא כלול מו' סדרים, שכן ו' סדרים בגימטריא נע"ר שהוא שר היציר"ה, עליו קאמר החלות להראות את עבדך על יחוד של מטטרון,

וכן אעברה נא בגימטריא סגרו"ן, שהוא סוד מה שאמרו בסנהדרין (מ"ד ע"ב) על רוח פסקונית', רש"י (שם ד"ה אמר) פירש שהוא גבריא"ל, אבל רזא דמלה מטטרון נקרא אס"ף שהוא מאסף לכל המחנות, שהוא ר"ת 'איטמון 'סגרון 'פתחון, ויוסף שהוא דרגא דמטטרון, עליו אמרה רחל (בראשית ל' כג) אס"ף אלהים את חרפתי. ולכן אמר משה לתקן התהום בראותו את הארץ, כי משה הוא סוד אור, ותהום הוא סוד חושך, לכן אמר ההר הטוב הזה שהוא מקדש, והלבנון שם רצה לתקן אור הגנוז והצפון שהוא מכוון כנגד שער השמים שלמעלה. השיב הקב"ה רב לך, מה רב טובך שהוא רב טוב הצפון לבית ישראל, לך דייקא, כי משה הוא אור החמה (ב"ב ע"ה ע"א), שיהיה שבעתיים כאור שבעת הימים, וזה יהיה לעתיד, אבל עתה אל תוסף:

פרק קיז

אופן קיז

ידוע שקיבל משה התורה ונתנה לישראל בג' מקומות בסיני, ונשנית באהל מועד, ונשתלשה בערבות מואב (כדאיתא בסוטה ל"ז ע"ב). והנה ג' דרגין יש לצדיקים בעולם הזה, ולכולם זכה משה בהר סיני, זכה למדריגות עבד כמ"ש (שחרית לשבת) ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו. באהל מועד זכה למדריגת בן, כמו שהבן יש לו רשות לחפש ולבדוק באוצרות המלך ובחדרי חדרים, כן הקב"ה קרא למשה מאהל מועד (ויקרא א א), ונתקיים קרא הביאני המלך חדריו (שיר השירים א ד), ונעשה מדריגת בן. ועל זה התפלל משה באמרו אתה החלות, בשעה שקיבל הלוחות שהוא בהיפך אתוון החלות להראות את עבדך, הייתי במדרגת עבד כמ"ש עבד נאמן קראת לו וכו' ושני לחות אבנים הוריד בידו, הרי שבשעה שקיבל הלחות היה במדריגת עבד. לכך אמר החלות להראות את עבדך, עבדך דייקא, אחר כך באהל מועד אמר את גדלך, שאז נעשה במדריגת הבן שמגדל אותו האב, וכן גדל"ך בגימטריא הב"ן, וכנגד ערבות מואב אמר את ידך החזקה, שאז נתקיים ולכל היד החזקה אשר עשה משה (דברים לד יב), שכתב בערב שבת קודם מותו י"ג ספרי תורות, י"ב לכל שבט ושבט, וס"ת י"ג הניח בארון כמו שהביא הרמב"ם בהקדמת ספר הי"ד שלו. והנה נתאוה משה בפעם השלישי שקיבל את התורה בערבות מואב שיזכה למדריגת שותף, מאחר שכבר זכה לב' מדריגות הקודמות והם עבד, וכן התפלל עתה שיהיה שותף להקב"ה במעשה בראשית. לזה חשב שיהיה בכניסתו לארץ, שיתקים אז המה היוצרים יושבי נטועים עם המלך במלאכתו ישבו שם (דברי הימים א' ד כג). ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, שיהיה שותף לך שיעשה כמעשך

וכגבורתך, ואמרו רז"ל (ב"ר פע"ז א') אין כאל ישרון (דברים לג כו), שהצדיקים הם דומים לבוראם, מה הקב"ה מחיה מתים וכו', לכן אמר וארא את הארץ ואזכה להיות שותף להקב"ה. השיב לו הקב"ה הלא יש לך מעלה גדולה יותר מזו מן שותף להקב"ה, שאתה הרב ואני מחוייב לעשות רצונך, כי ותגזור אומר ויקם לך (איוב כב כח), הקב"ה גוזר גזירה ואתה מבטלה (מו"ק ט"ז ע"ב), כי צדיק מושל ביראת אלהים מי מושל בי צדיק (שמואל ב' כג ג), ומשה שנקרא איש האלהים (דברים לג א), לכן אל תוסף צו את יהושע וחזקהו על מדריגת עבד, ואמצהו על מדריגת בן, כי הוא יעבור על מדריגת שותף, והוא ינחיל לבטל כביכול הגזירה:

פרק קיח

אופן קיח

אמרו בגמרא בפרק קמא דב"ב (י"ד ע"ב) משה כתב ספרו וספר איוב ופרשת בלעם. חזרנו על כל המקומות ולא מצינו רמז בתורה על זה שיהיה משה הסופר של איוב, וקב"ה כל מילין סתימין דעבד לן אעיל לן באורייתא קדישא, והא היכי רמיזא. גם בענין פרשת בלעם כתבו הקדמונים שהם י"ח פסוקים שבפ' יהושע שבהם מלחמות מדין והריגת בלעם, אבל בזוהר פרשת וזאת הברכה (זוהר ח"ג רצ"ט ע"ב) משמע שם ע"א בספרא דבלעם. ולדעתי נרמז ענין זה בראשי אתוון ואתחנן אל ה' בעת, ר"ת איוב, בעת ההיא, ר"ל באותו עת ממש שכתב משה ה' חומשי תורה, ההוא כתיב, באותו עת ממש מתעסק משה בענין ההוא קאי על ענין איוב, ואמר לאמר לדורות, עד שאמרו בגמרא (מסכת ב"ב דף ט"ו.) איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה, שכתוב במורה נבוכים פירושו של דבר שלא היה ולא נברא, אלא בשביל משל שילמדו ממנו בני אדם, והיה למשל לקבל ממנו יסורין באהבה. וזה נרמז במלת ההוא לאמר, כמ"ש גבי איוב והאיש ההוא היה לו צאן ובקר (איוב א' ג), שאיש ההוא לא נברא אלא לאמר למשל לדורות. ובמלת בע"ת, בגימטריא בלע"ם ב"ן בעו"ר, שהוא על ספרא דבלעם שכתב גם כן באותו פרק. ולפי זה מתורץ מ"ש במדרש רבה (תנחומא ואתחנן סי' ו') שאמר משה לפני הקב"ה אם חטאתי לך, תשלח עלי יסורין ולא אמות. וקשה מהיכן אנו למדין לומר כן, שהרי בכל תפלתו של משה לא מצינו שזכר משה לקבל יסורין. אבל לדידי ניחא, שבכאן זכר איוב בפסוקי קמא כד אסתכל ברישא אתוון, ועל זה סידר תפלתו דהתחיל באדני דתמן דינא, בסוד יסורין של אהבה ששלח הקב"ה לאיוב, ועליו קאמר אתה החלות להראות את עבדך, רמז על איוב שקראו הקב"ה עבד, כמ"ש (איוב א ח) בעבדי איוב, את גדלך

שמתחלה נהגת עמו במדת טובך, ואחר כך דנת אותו ביסורין ושלחת עליו ידך החזקה, כמ"ש יד אלהי נגעה בי (איוב יט כא). וזכר אשר מי אל, על מדת אברהם שהיא חסד אל, שאמר השטן עליו לא מצאתי בכל העולם כאברהם, ואמרו במדרש רבה (במ"ר פי"ז ב') (כדאיתא בב"ב דף ט"ו) כל היסורין שבאו על איוב, היה ראויים לבא על אברהם, רזא עילאה איכא הכא, ורזא דגלגולא שהיו ראויין אותן היסורין דוקא לבא על אברהם, והוא סוד (בראשית יח א) 'וירא 'אליו 'י"י 'באלני, ר"ת איו"ב, 'י"י 'באלני 'ממרא ר"ת יב"ם, כי איוב בן יבמה היה (כדאיתא בזוהר במדבר עמוד שצ"ו (זוהר ח"ג רט"ז ע"א)), והוצרך להתגלגל בדין בן יבמה, ונקרא עו"ץ, שהיה מתחילה 'עובד 'צלמים, ורת"ח להקב"ה בהיותו תר"ח כדאיתא בזוהר (ח"ג קי"א ע"ב). וזה סוד א"ת עבדך, א"ת דייקא ר"ת 'איוב 'תרח, גדל"ך בגימטריא יבמ"ה שהיה בן יבמ"ה, והיה אדם ילוד אשה ר"ל מסיטרא דנוקבא, לכן הוצרך להתגלגל, ורמז במלת את גדלך, שהראה הקב"ה לאברהם גלגולו של איוב באותו פרק, דאיתמר שם וענותיך תרבני (תהלים יח לו), כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו (מגילה ל"א ע"א), ז"ש את גדלך. ואחר כך לאחר עקידת יצחק, נתבשר גם כן אברהם באותו פרק שעשה אביו תשובה (ב"ר פ"ל ד') בסוד הגלגול וישב העפר אל הארץ כשהיה (קהלת יב ז), כי אדם אל עפר ישוב (איוב לד טו), לכן איתמר שם ויגד לאברהם הנה ילדה מלכה גם היא את עוץ בכורו (בראשית כב כא), ז"ש את ידך החזקה שרמז על עקידת יצחק, ולכן אמר אשר מי אל, שהוא סוד הן כל אלה יפעל אל (איוב לג כט), שהוא סוד חסד אל (תהלים נב ג) ורזא דגלגולא, ואם כן לפי זה שפיר אמר משה אעברה נא, שיעשה לו הקב"ה כמו שעשה לאיוב שישלח גם עליו יסורין, ודרש לשון עברה מלשון עובר על פשע (מיכה ז יח), שיעבור על חטאיו ויתמלא עליו הקב"ה עליו עברה כאשה עוברה (עיין ברכות כ"ט ע"ב), להכות אותו ביסורין כמו איוב. ולפי זה יתורץ גם כן מ"ש במדרש (ילקו"ש רמז תתי"ד) שאמר משה ללויתן שמעת תחנוניו ולי אין אתה שומע. לפי שעתה מדבר בענין איוב, ושם מספר בענין תחנוניו של לויתן. השיב הקב"ה רב לך לדמות עצמך לאיוב שעשה מתחלה עבירות גדולות שהיה עובד עבודה זרה, והיה ראוי לאותו עונש ולאותן יסורין מצד עצמו, גם היה לו חלק באותו עצה של הבה נתחכמה (שמות א י) כדאיתא (במדרש רבה שם (שמו"ר פ"א ט') ובסוטה דף י"א.), דאיתמר גביה הנה עם בני ישראל רב (שמות א' ט), לכן היה ראוי לעונש רב והוא מדה כנגד מדה, הוא נתן עצה על ישראל ליטול ממונם ולשמור את נפשם, גם הוא נידון באותו הדין ממש (איוב א יא) גע בכל אשר לו אך את נפשו שמור (איוב ב ו), לכן אל תוסף:

פרק קיט

אופן קיט

איתא במדרש רבה פרשת נשא ארבעה בני אדם לא היה להם רב שלמדו מעצמן, אברהם, ואיוב, וחזקיהו, ומשיח. הנה טעם לאלו ג' שהיו לישראל הם ברזא דגלגולא, כי סוד ארבעה מלכים של אברהם שהיה נמרוד בדור הפלגה כמו סנחרב בדורו, וכמו גוג ומגוג לעתיד לבא, ובימי אברהם היה הפיזור והבלבול בימי חזקיהו, ודעדיפא מיניה בימי משיח כי דא ודא חדא הוא, (וז"ש בסנהדרין דף צ"ד (ע"א) בקש הקב"ה לעשות חזקיה משיח, וסנחרב גוג ומגוג וכו'), בסוד מן הארץ ההיא יצא אשור (בראשית י' יא), דאיתמר גבי דור הפלגה שהוא רומז על סנחרב בדורו, וכמו שהוא היה גבור ציד לפני ה' (בראשית י ט), כן לעתיד (תהלים ב א) רגשו גוים על ה' ועל משיחו (תהלים ב ב), וכמו שאברהם המית מחניהו בעפר, כמו שנאמר יתן בעפר חרבו (ישעיה מא ב, תענית כ"א ע"א), כן גם כן בימי סנחרב היה חלק עליהם לילה שזה גבריא"ל, וכן לעתיד יעשה גבריא"ל קניגי עם כל האומות (ב"ב ע"ד ע"ב), ומזה הטעם כמו שאברהם אמר אף לילות יסרוני כליותי (תהלים טז ז), שהיו הכליות נובעות כשני רבנים ולמד מעצמו (בב"ב ט"ז (ב"ר פס"א א')), כן גם כן חזקיה למד מעצמו, כמו שאברהם כולל בשמו ח' פעמים אל, כי מרגליות טובה היתה תלויה בצוארו (בב"ב ט"ז:), וכשמת תלה בגלגל חמה, שהם סוד שמנה המלאכים המנהיגים את החמה, כן גם כן היה לו לחזקיה שמנה שמות, כמו שדרשו רז"ל (סנהדרין צ"ד.) במשמני רזון (ישעיה י טז), שהם על שמנה שמות שלו. וכן משיח ואיוב ראוי גם כן שיהיה דומה בזה לאברהם, כי כמו שהיו ראויין לבא היסורין של איוב על אברהם, כן גם כן מה שבא לאברהם ראוי לאיוב מדה טובה מרובה ממדת פורענות (יומא ע"ו ע"א). והנה אלו ארבעה קחשיב משה בהאי קרא, מתחילה פתח באיוב אתה החלות, אתה דייקא, שלא היה לו שום רב בעולם, רק אתה החלות להראות את עבדך, וזה איוב שלא היה לו רב, את גדלך זה אברהם שהיה נחל נובע מקור חכמה (משלי יח ד), זה גרמה לו מדת חסד גדלך דייקא, שכן נחל נוטריקון 'נוצר 'חסד 'לאלפים (שמות לד ז), את ידך החזקה רמז על חזקיה, שהראה הקב"ה ידו החזקה שבפעם אחת יצאה נשמותיהם של קפ"ה אלף (מלכים ב' יט לה), ואחר כך על משיח אמר אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה לעתיד לבא, כמעשך ממש שהריח ביראת ה', כמ"ש (ישעיה יא ג) והריחו ביראת ה', שישפוט את העולם בלא עדים ובלא התראה, וכגבורתיך מי ימלל גבורות ה' באותה שעה (תהלים קו ב), ואם כן מאחר שאלו ד' גלית להם מה למעלה ומה למטה מה שיש בשמים ומה שיש בארץ והשיגו השגות גדולות, לכן אהיה אני גם

כאחד מהם, אעברה נא, מלת אעבר"ה בהיפך אתוון ארבע"ה, שגם אני אהיה אחד מן אותן ארבע בני אדם שכליות שלהם כמעיין הנובע, ולזה צריך אני לבא לארץ ישראל שהוא מחכים מעצמו (ב"ב קנ"ח ע"ב). השיב הקב"ה אין אתה צריך לדמות לארבעה בני אדם אלו, כי רב לך, ר"ל כביכול הרב בעצמו צריך לך, כי אתה תלמוד ורבו צריך לך:

פרק קכ

אופן קך

בספר סודי רזי מקשה לפי מה שאמרו (בחגיגה י"ג:) יחזקאל ביקש להפך פני שור לכרוב, והלא ביומא (י"ט:) אמרינן גבי כהן ששימש והקטיר קטורת כצדוקי, ובאה ככף רגל עגל וחבטו בקרקע, והלא זה היה אחר יחזקאל הנביא שסילק רגל עגל מן המרכבה. ותירץ שני תרוצים, האחד לאחר יחזקאל בבית שני שחטאו ישראל, בא השור למקומו. ועוד תירץ שלא סילק רק מבפנים במרכבה, אבל מבחוץ נשאר. ועל זה יהיה תפלת משה, שהראה הקב"ה למשה כל הדורות, וכשבא לדורו של יחזקאל וראה שלא סילק יחזקאל רק לפי שעה, על זה אמר ואתחנן אל ה', בשעה שהראה הקב"ה למשה אוצר של וחנותי את אשר אחון (שמות לג יט, תנחומא תשא סי' כ"ז), והראה לו נשמתו של יחזקאל שהוא הפיל תחנה אל ה' דייקא, כי ארבע אותיות הוי"ה הם על ארבע חיות הקודש איהו י' פני אריה, ה' פני שור, ו' פני נשר, ה' פני אדם. ז"ש בעת ההיא, ר"ל יחזקאל לא ביקש רק לפי דורו ואותו עת ממש, אבל מיד לאחר דורו חזר פני שור למקומו. אבל משה בקש אל ה' דייקא, שהוא על ד' חיות אלו שבד' אותיות הוי"ה, לאמר אף לדורות לתקן כל הדורות, וכתיב ההוא, יחזקאל לא בקש רק על אותו כרוב שהוא בפנים שהוא עלמא דדכורא, אבל משה הפיל תחינתו אף על ההיא, על כרוב שבחוץ בעלמא דנוקבא. גם רמז במלת ההי"א, על שינה הה' שהוא פני שור. ולכן אמר אתה החלות להראו"ת, בגימטריא מרכב"ה שלמ"ה, ומה היא מרכבה שלמה, את גדלך פני ארי"ה, את ידך החזקה פני שור, ואמר החזקה שהוא בגימטריא קכ"ה שהוא סוד מסכ"ה, שהיה למזכרת עון שעשה אותו כמנין מסכ"ה שהוא קכ"ה קנטרין (שמו"ר פמ"ב ח'), והטעם שעשה קכ"ה קנטרין, יש בו ב' טעמים האחד לפי שפני שור הוא באות ה' מן השם, וריבוע ה' כזה, ה' פעמים ה', הרי כ"ה. ה' פעמים כ"ה הרי קכ"ה כמספר מסכ"ה, גם לפי שרגלי החיות הם מהלך ת"ק שנה (חגיגה י"ג.), והם שמטו רגל אחד מד' רגלי המרכבה שהוא קכ"ה (שמו"ר פמ"ב ה'), כי ד' פעמים קכ"ה הוא ת"ק. כנגד פני נשר אמר אשר מי אל בשמים, כי דרך נשר בשמים (משלי ל יט). כנגד פני אדם שהוא למטה, אמר בארץ. אשר יעשה כמעשך, הוא

סוד מעשה מרכבה העליונה, כגבורתיך על מעשה הכרובים התחתונים. לכן אמר רוצה אני לתקן יותר מיחזקאל, כי יחזקאל לא סילק אותם אלא לפי דורו ואחר כך חזר השור למקומו, וכשאני אכנוס לארץ אעברה אותו לגמרי. ובמלת אעברה שכתבתי לעיל שהוא בגימטריא כרובים, רמז בכאן שאני רוצה לסלק פני שור שהוא סוד ה' מן השם שנרמזת במלת אעבר"ה ה' יתירא, על פני שור שהוא באות ה' של השם אעבור ה' לגמרי, רצה לומר אני רוצה להעביר אות ה' לגמרי, שעד עתה היה באות ה' למעלה ולמטה פני שור, ואני רוצה עתה לתקן שיבואו במקום זה כרובים כמנין אעברה, שהוא רומז שבמרכבה התחתונה גם כן יבא כרוב במקום שור, ולא כשעשה יחזקאל שלא שינה רק פני כרוב אחד במרכבה עליונה, אבל מרכבה תחתונה נשאר פני שור במקומו, שהרי חביט את הכהן הצדוקי בבית שני שהיה ככף רגל עגל, אבל אני רוצה להעביר מלמעלה ולמטה ולעמוד כרובים, לכן וארא את הארץ. אעבר"ה בגימטריא רבו"ע, שרצה לסלק חטא של עגל, אעבר"ה בגימטריא רבו"ע, שרצה להעביר רבו"ע של ה' שפגמו בם ערב רב וימירו את כבודם, שהוא סוד ה' אחרונה שבשם בתבנית שור (תהלים קו כ), שכן אמרו קום עשה לנו אלקים (שמות לב א), וקשה איך יצא העגל, והלא לא זכרו שום תמונת שור בדבריהם שאמרו לאהרן ויצא העגל הזה. רזא דמלה במה שאמרו עשה לנו אלקים, בזה שמטו אחד מטטרמולין מלמעלה והוא פני שור, כי במה שאמרו עשה לנו אלהים, בזה שמטו פני שור מן המרכבה, שכן פני שור הוא מהשמאל, והיא ידך החזקה שהיא משמאל, גם אלקים בגימטריא פנ"י שו"ר במספר רבתי של אי"ק, ובמלת קו"ם רמזו על שר המנהיג פני שור ששמו אמצי"ה שהוא בגימטריא קו"ם, נמצא שבדבריהם לאהרן, שמטו השר של סמאל שמנהי"ג פני שור. ועל זה השיב הקב"ה למשה רב לך, אתה רוצה לתקן רבוע ה' שחטאו בערב רב שעשו קכ"ה קנטרין, ובזה פגעו ברבוע ה' כמ"ש, אתה הוא הגורם שפגמת בה' זעירא של אברהם שהוא סוד ברית, שלקחת ערב רב שהיו ה' אומות, וסימן נ"גע ר"ע, "נפילים "גבורים "ענקים "רפאים "עמלקים, ונתת בהם אות ברית של אברהם, שעל זה אמר הקב"ה למשה (שמות לב ז) לך רד מגדולתך (ברכות ל"ב (ע"א) ובתיקונים), שבזה פגם משה באות ה'. ז"ש רב לך, ערב רב הם שלך (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), וזה החטא הרב הוא שלך, ובמלת לך נרמזין ה' קליפין אלין מה' אומון שכל אחת כלולה מי', ובזה גרם סוספיתא דנחש שהיא אות נ', גברה נ' שערי קליפות בעולם כמנין ל"ך, לכן אל תוסיף שאין קטיגור נעשה סניגור, אבל צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו:), חזקהו שיתקן שור שלמעלה כי (דברים לג יז) בכור שור, לכן הדר לו לתקן זה הענין של עבודה זרה, ואמצהו על שור שלמטה:

פרק קכא

אופן קכא

ראה משה סוד כסיל וכימה שיש בו רזין עילאין, ובימי מבול שהאריכו בגמרא בפרק קמא דר"ה (י"א ע"ב). ודרשו (ברכות נ"ט ע"א) על פסוק (איוב לח לב) ועיש על בניה תנחם, והאריך בספר סודי רזיא בענין כסיל וכימה, שהם כלל כל י"ב מזלות ויש בהם סודות עמוקים, עיין שם. והנה אמר הקב"ה לאיוב (שם לח לא) התקשר מעדנות כימה או מושכות כסיל תפתח, שיש לכסיל ה' קשרים שבהם תלוין מרכבותיו, ויש לכימה נ' קשרים שבהם תלוין מרכבותיו, ובאלו השנים תלוין כל קשרי מרכבות של המזלות של י"ב חדש. והנה אמר הקב"ה לאיוב התוכל לשנות וליתן לכסיל ה' קשרים ולכימה ז', הלא הם היפך. וזה פשט הפסוק התקשור מעדנות כימה, ר"ל אם תוכל אתה לעשות מעדנות שיהיה לכימה ה' קשרים, או מושכות כסיל תפתח, ר"ל אם תוכל אתה מושכות כסיל שיהיו ז' כמנין א"ו, הלא באמת כסיל יש לו ז' קשרים, ולכימה ה'. ורצה משה לבא על תכונת אלו המזלות, אשר עליהם אמר יעקב מה נורא המקום הזה דייקא (בראשית כח יז), שהם ז' קשרים של כימה וה' קשרים של כסיל, אין זה כי אם בית אלהים, רמז שלא יהיה השגה לאלו ה' המזלות שנרמזין במלת ז"ה, ז' של כימה ה' של כסיל, כי אם בית אלהים, ר"ל בשעת הקמת המשכן שהוקם בחדש השני שהוא חדש אייר (במדבר א א), שהוא סוד זנב טלה כימה, לכן נקרא אותו זיו, דתמן זיוי דשכינתא לתקן פני שור שחטאו ישראל בעגל, ואז בא שכינה וחיילותיה בענין דגלים. וזה סוד שכותבין בגיטין חדש אי"ר מלא בב' יודי"ן, שכן הוא נוטרייקון "אברהם "יצחק "יעקב "רחל, ובזה המרכבה שלמה. וזה רמז דוד במזמור ו' (תהלים ו יא) שמנהג אשכנזים לאומרו בנפילת אפים, יבושו ויבהלו מאד כל "אויבי "ישובו "יבושו "רגע, ר"ת אי"ר, שאז באותו פרק אמרו האומות שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך (שיר השירים ז א), הפוך ישו"בו יהיה ממנו יבו"שו, שזה היה בשעת הדגלים בשעה שמזל כימה שהוא זנב טלה עולה (עיין במ"ר פ"ב ד'). וזה סוד כי"מה נוטריקון 'כבוד 'ה' 'מלא 'המשכן (שמות מ לד). ועל זה נתכוין יעקב באמרו אין ז"ה, שלא יהיה הבנה לאילו הב' מזלות כסיל וכימה, שהם ז' קשרים וה' קשרים, שהם סוד סולם שמלאכי אלהים עולים בראש התנין ויורדים בזנב התנין, שעליו אמר יעקב מ"ה נור"א המקו"ם הז"ה, בגימטריא תני"ן, ובבית אלהים שהוא משכן נודע כבוד ה', שגם הוא נרמז במילת ז"ה, כי סוד דגלים הם בסוד יעקב, כמ"ש איש על דגלו באותות לבית אבותם (במדבר ב' ב), שבאים מיעקב שסידר המרכבה בנשיאת המטה שלו בסוד יעקב הוא ז' הויות, בסוד ויצא יעקב מבאר

שבע (בראשית כח י), ר"ל ז' פעמים שם של הוי"ה בגימטריא יעקב, סול"ם בגימטריא ה' פעמים הוי"ה. וזה שער השמים, ר"ל בארץ ישראל תמן נגלין סודות של כסיל וכימה, כי מכוון זה לעומת זה. על כן הפציר משה ופתח ואתחנן בו' אתוון ובו' תיבין, לקביל י"ב מזלות שהם ו' עולים ו' יורדים, שהם לקביל שם של הויה שיש לו י"ב צרופים ו' נגלים ו' נסתרים. וז"ש בעת ההיא, שתפילת משה היתה בענין ששה עתים המבוארים בפרשת נח שבהם תלוי הזמן, ונרמזין במלת ח"ק, נוטריקון "חריש "קציר, "חם "קור, "חורף "קיץ (בראשית ח כב), ז"ש בעת ההיא לאמר, שכל אמרתו היה על ענין י"ב חדשים של שנה ששה דכורין ו' נוקבין, לכן קרי ההיא וכתיב ההוא. ולזה אמר "אתה "החלות "להראות, ר"ת אה"ל בשעה שהוקם אהל מועד, שאז התחיל הקב"ה להראות למשה סוד כימה, שנשלם המרכבה לסוף שלשים יום של ניסן שהוא זנב טלה, ונרמז במלת כימה כ"בוד ה' "מלא "המשכן, את גדלך מסטרא דימינא, שהם ז' קשרים של כימה, כנרמז בג' וד' של גדלך, את ידך החזקה הם על ה' קשרים של כי"מה, כנרמז במלת ידך שהוא כדמות יד שיש לה ה' אצבעות, כן יש לכסיל ה' קשרים, חזק"ה בגימטריא כסיל, שכן יניקת כסיל מן שם של אלהים שיש לו ק"ך צרופים כמנין כסי"ל שהיא יד החזקה, אבל כימה היא יד ימין מסיטרא דכהן, שכן כימה בגימטריא כה"ן, וכן ע"ה ימים כמנין כימ"ה היה המשכן עד יום כ"ה בכסליו, מיום הכפורים שהם ע"ה ימים מנין כימ"ה. על זה אמר משה אשר מי אל, רמז במלת מ"י על מ' י"ום שגרם דור המבול קללה לעולם בכל שנה ושנה היה נראה בו רושם, עד שבא שלמה ונתרפא העולם מקללות המבול, שבא הקלקול לעולם ממזל כסיל וכימה, כדאמר בפרק קמא דראש השנה (י"א). ועל זה אמר משה ורמז במלת מ"י אל, נוטרייקון מ"ם יו"ם, אל זועם בכל יום (תהלים ז יב) בקללות המבול, אשר יעשה כמעשך אמר על כימה, כגבורתך על כסיל, שבהם תלוין שמים וארץ שהם כלל כל המזלות והגלגלים החוזרים בארץ, לכן רצה משה לתקן הרפואה עתה ולבא אל הארץ, עליו קאמר אעברה נא, רוצה אני להעביר קללות הארץ לעת עתה, וראה את הארץ שם כשאהיה בארץ ישראל, אז אבא ואשיג זה שער השמים, ובמלת ארא"ה, בגימטריא ז"ה כסיל וכימה, ר"ל ז' קשרים של כימה, ה' קשרים של כסיל, שבכל אחד מהם תלוין ו' המזלות ברקיע ו' עולין ו' יורדים, לכן אמר וארא בו'. השיב לו הקב"ה רב לך, יש לך השגה יותר מכסיל וכימה, אבל השגתך הגיע עד התנין בעצמו, וכל שכן זנב התנין, ומה שאתה מבקש לרפאות העולם מקללות המבול, כבר תקנת את עצמך במ' יום שהיית בהר, זה שאמר רב ל"ך דייקא, שכבר תקנת את עצמך בשאר דברים שהם שייכים למ' יום. ואמר רב לך, ר"ל יש לך רב בענין מ' יום, שהרי היית ג' פעמים מ' יום

ברקיע, ואל תוסף דבר אלי כדבר הזה, שהוא על שבעה קשרים של כימה וה' קשרים של כסיל, שאמר הקב"ה עם איוב הנרמז בפסוק ראשון של ואתחנן. זה שאמר עלה ראש הפסגה, רצה לומר אין צריך אתה לכסיל וכימה, אבל עלייתך הוא ראש הפסגה שהוא ראש התנין בעצמו, שהראה הקב"ה למשה תנין הגדול הרובץ בתוך יאורי מצרים (יחזקאל כט ג), לכן אמר רב לך, התנין הגדול הוא שלך, וכמו שאמר משה ראש פתנים אכזר (דברים לב לג), שידע סוד אכזר למפרע "ראש "זנב "כימה "אגמון רזא עילאה מבואר בפסוק מראש פרעות אויב (דברים לב מב), ולאו למגנא אמר פרעה לעצמו לי יאורי, והיא סוד תנינים המבוארין בזוהר פרשת וארא עמוד מ"ח (זוהר ח"ב כ"ז ע"א), צו את יהושע וחזקה"ו על ו' עתים מסיטרא דימינא, שהוא זמן הקיץ תמן "חרישה "זריעה "קצירה שבהם מושל מלאך מיכאל, ואמצהו על ו' עתים של ימות החורף שבהם מושל גבריאל שהוא טלה ברד, בסוד ששה חדשים בשמן המור (אסתר ב יב), מו"ר בגימטריא גבריא"ל שהוא מושל על כל ימי החורף, אבל מיכאל מושל על כל ימי החמה. ועליו קאמר משה ופתח בו' תיבין ובו' אתוון, לקביל ב' מלאכים אלו ששולטים כל ימות השנה, לכן יש בשנה פשוטה ימים כמנין מיכא"ל וגבריא"ל, ועל זה אמר גדלך כנגד מיכא"ל, ידך כנגד גבריא"ל:

פרק קכב

אופן קכב

איתא בפרקי היכלות שכל מה שלמד משה ברקיע שכח, עד ששלח לו הקב"ה יפיפי"ה השר. וזה סוד לדעתי יפיפית מבני אדם (תהלים מה ג), רצה לומר שר התורה שהוא יפיפיה, ונקרא כפל היופי, זה בא לו מבני אדם, סוד זה נגלה לי בחזיון לילה שבת בראשית שנת שע"א, היופי של משה בא לו מגלגול שני בני אדם, שהם גלגולי מש"ה רבינו ש"ת הבל (תיקו"ז סט ק"ב ע"א), ואחר כך הוצק ח"ן, רזא דנח מצא ח"ן (בראשית ו ח), היה גם כן בשפתותיך. והנה קרני הוד של משה זכה להן מגלגול ש"ת, שכן יפיפי"ה השר עולה ש"ת, כמו שהוא זוכר אותו בפרקי היכלות בזה הלשון בכל מקום כשזוכר קורא אותו יפיפי"ה הש"ר, שהוא בגימטריא ש"ת, שזה זכה מגלגול שת, והוא סוד קרנ"י הוד, ר"ל ב' פעמים קר"ן בגימטריא יפיפי"ה הש"ר. וזה סוד ש"ת בטוחות חכמה (איוב לח לו), ש"ת דייקא שממנו היו קרני הוד של משה, כי סוד קרן עור פני משה (שמות לד לה), הוא סוד חנו"ך ב"ן יר"ד, שכן חנו"ך ב"ן יר"ד בגימטריא קר"ן, וכל אותן ק"ך ימים שהיה משה ברקיע לא היה יכול ללמוד על ידי מטטרון שהוא חנוך בן ירד, כי

למד ושכח, עד ששלח הקב"ה לו יפיפי"ה הש"ר שפי שנים ברוחו, אז הבין יראת ה' ודעת אלהים מצא, שכן יפיפיה השר באמת פי שנים ברוחו, כי חנו"ך ב"ן יר"ד עולה קר"ן, אבל יפיפי"ה הש"ר עולה ב' פעמים קר"ן. וזה סוד וקרנים מידו לו ושם חביון עזו (חבקוק ג ד), רזא עילאה איכא הכא, משה שהיה ברקיע למד תורה על ידי מטטרו"ן שהוא חנוך בן ירד, אבל למדה ושכחה, אבל ניתן לו במתנה על ידי קרנים מידו לו, ר"ל על ידי שני קרנים, דהיינו על ידי יפיפיה השר שהוא עולה ב' פעמים קרן, אבל מה שלמד על ידי חנוך בן ירד שם חביו"ן עזו, ר"ל התורה שנקראת עוז (זבחים קט"ז ע"א), היתה נסתרת ונחבת על ידי "חנוך "בן "ירד, כנרמז במלת חביו"ן. וזה סוד ונעלמה מעיני כל חי (איוב כח כא), שנעלמה התורה מן משה רבינו שהוא כלל כל חי, מעוף השמים, אף על פי שלמד משה תורה מעוף השמים שהוא מטטרון שנקרא עו"ף דרגא דיוס"ף, נסתרה מה שלמד מעוף שהוא מטט"רון. וכן מספר של תורה כזה ת"יו וא"ו רי"ש ה"א, נסתר של תורה בגימטריא מטט"רון, שכן מן מטט"רון בעצמו נסתרה התורה, לכן הוא בנסתר של תורה. השמ"ים בגימטריא יפיפי"ה, שנעלמה משניהם התורה, מעוף שהוא מטט"רון, השמי"ם הוא יפיפי"ה. ולפי דרכי יהיה פירוש הפסוק כך, שהיתה נעלמה התורה ממשה רבינו שהוא כלל כל חי כלל כל ס' רבוא פרצופים, עד שבא עוף השמים שהוא יפיפי"ה, (מעו"ף בגימטריא יפיפי"ה עם המלה), ולמד משה נסתרות של תורה, שעל זה אמרו רז"ל (שמו"ר פמ"ז ו') מהיכן זכה משה לקרני הוד, מלחות, הכוונה שאז ויתן אל משה ככלותו (שמות לא יח), ככלתו כתיב, שהוא סוד כ"לת משה (במדבר ז א), שהם סוד לחות, משם באו לו קרני הוד, וכן נרמז בפסוק וקרנ"ים מ"ידו ל"ו ו"שם ח"ביון עזו, ר"ת מלו"ח. ועל זה אמר ואתחנן, פתח בו' על ענין הלחות שהיו ארכן ו' על ו' (נדרים ל"ח ע"א), ואמר אתה הח"לות, בהיפוך אתוון הלחו"ת, אתה החלות להראות ר"ת א"הל, שמשם זכה לאהל מלשון בהילו "נרו "עלי "ראשי (איוב כט ג), ר"ת נע"ר, שהוא חנוך לנער (משלי כב ו), דרגא דלחות שהם ו', שהוא סוד מרכבת המשנה ו' סדרים שר היצירה כולם ברזא חדא, עליו קאמר להראות את עבדך, שהוא עבד נאמן שלמד משה התורה ושכחה עד שניתן לו במתנה, א"ת ע"בדך בגימטריא במתנ"ה. והנה ג' פעמים היה משה בהר, לקביל פעם הראשון אמר את גדלך, לקביל פעם שני את ידך החזקה, לקביל פעם שלישי שירד ביום הכיפורים, אמר אש"ר מ"י א"ל (כי יום כפור הוא דרגא דמ"י דרגא דאשר), ל"אל "גומר "עלי (תהלים נז ג), ר"ת עג"ל, וס"ת של לאל גומר עלי, הוא בגימטריא ר"ם, שבאותו יום הקב"ה יושב על כסא ר"ם ונשא, ודן את העולם ויגבה ה' צבאות במשפט (ישעיה ה טז), בי' ימים מראש השנה עד יום כיפורים (ברכות

י"ב ע"ב), שיש בהם ר"מ שעות יש קונה עולמו בשעה אחת (כדאיתא בע"ז י"ח.). והנה התחיל משה להתפלל אעברה נא, שישלח הקב"ה אליו עתה לארץ ישראל אותו המלאך שיש לו פי שנים ברוחו כמו מטטרון שהוא עבדך, כי כמו שאמר אלישע לאליהו בהפרדו ממנו יהי נא פי שנים ברוחך עלי (מלכים ב' ב ט), שרמז על נדב ואביהו שנתעברו בגילגול אליהו שהוא פנחס, ומהם ירש אליהו פי שנים כנרמז במלת נ"א "נדב "אביהו, גם כן ביקש משה על רבו שהוא מטטרון, שישלח אליו הקב"ה את יפיפיה כמו ששלח מתחלה, ויש ליפיפיה השר פי שנים ברוחו כמו שאמר. וזה נרמז במלת אעבר"ה, שהוא בגימטריא כרובים, על אלו הב' כרובים שברקיע, על הא' אמר עבדך הוא מטטרון שהוא עבד נאמן, על הב' אמר גדלך שהוא ה"בן, שכן אליהו בגימטריא ב"ן, ונמצא מאחר שב' כרובים הם רמוזים במלת אעברה, וכמו שכרוב השני שהוא אליהו למד לאלישע על פי שנים שברוחו כנרמז במלת נ"א "נדב "אביהו, כן גם כן כרוב אחד מקצה מזה (שמות כה יט) שנרמז על מטטרון, קצ"ה נרמז על יפיפי"ה, יבא וילמוד אותי שגם לו יש פי שנים ברוחו של חנוך. וזה נרמז במלת אראה, שהוא בגימטריא "זה יפיפי"ה הממונה על או"ר של תורה, שהוא ר"ז כמבואר בכמה דוכתין בתיקונים או"ר, ר"ז איקרא (זוהר ח"ג רט"ו ע"ב) ז"ה יפיפיה, לכן ביקש לכנס לארץ ישראל. השיב הקב"ה רב לך, כבר היה אצלך הרב הגדול הזה, ואל תוסף דבר עוד:

הג"ה א'

אמר הצעיר שלמה וגם ע"זו, בגימטריא חנוך עם המלה. חביון ע"זו, בגימטריא ק"טן, שנקרא שם ה' ה"קטן כדאיתא בספר היכלות:

הג"ה ב

אמר הצעיר שלמה, לפי זה יובן מ"ש בזוהר (זוהר ח"ב קט"ו ע"א) מטטרון כלול שית סדרין, שית סדרי משנה:

הג"ה ג'

אמר הצעיר שלמה וגם רמז במלת נ"א אלף נ', שכן ג' פעמים קרן עולה אלף נ', שהוא בגימטריא חנוך בן ירד ויפיפיה השר:

פרק קכג

אופן קכג

כתב האר"י בכנפי יונה בחלק ד', שיש צינור אחד למעלה ראש כל הצינורות היורדין לעולם מן מדת החסד, ואותו הצינור הוא סוד מיכא"ל, ר"ל מדת בינה נקראת מי, מדת

ח"סד נקראת אל, חסד אל כל היום (תהלים נב ג). והנה ז' מדות הבנין, שהם ז' ימ"י בראשי"ת שמהם באים כל הטובות והרעות שבעולם, סוד גזר דין של שבעים שנה, שנ"ה בגימטריא ספיר"ה, שכל אחד כלולה מעשר, הרי שבעים שנה. והם סוד שבעים סנהדרין. ואותו הצינור שיורד מבינה לחסד הוא כדמות כ', וזה סוד מיכאל. על זה התחיל משה להתפלל שזכה להשגת שס"ה, שהם ס"ת של שמ"ש חר"ס חמ"ה, הוא סוד ה' "שמעה "ה' "סלחה "ה' "הקשיבה (דניאל ט יט), נוטריקון "שבע "ספירות "הבנין. והנה החלות להראות לי סוד המרכבה מדת החסד שהוא גדלך, עבדך דייקא, והתפלל על הצינור הזה העליון שהוא מחבר מדת מ"י ומדת אל יחד, שהוא סוד כ' של מיכא"ל, והתפלל עתה אעברה נא, שבארץ ישראל שהיא נקראת ארצות החיים (תהלים קטז ט), ושם בארץ ישראל היא ראש עפרות תבל (משלי ח כו), ויזכה לראש הצינור הזה. השיב לו הקב"ה רב לך, הלא מיכאל הוא ראש על כל השרים הוא רב שלך, שכן נעלם של משה בגימטריא מיכא"ל, וכן מ"שה נוטריקון מ"יכאל ש"ר ה"גדול, ואין צריך אתה בשביל זה ארץ ישראל שהיא ראש עפרות תבל, רק בכאן עלה ראש הפסגה צו את יהושע וחזקהו על מדת מי, ואמצהו על מדת אל, כי הוא יעבור בשמים, והוא ינחיל בארץ שהוא סוד כ', בסוד עשרה הכף (במדבר ז יד), י' בסוד אור ישר, י' בסוד אור החוזר:

פרק קכד

אופן קכד

איתא בכנפי יונה חלק ד' שבבבית ראשון היה פני אריה, ובבית שני פני כלב (כדאיתא ביומא דף כ"א:). הכוונה לפי שיניקת ישראל בבית שני לא היתה רק משם של ב"ן בעשייה, אבל בבית ראשון היתה היניקה ד' פעמים ב"ן מן ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, שכן ארי"ה הוא ד' פעמים ב"ן בגימטריא ר"ח, ובד' פעמים ב"ן יש ח' הויות, הרי ריו"ו כמנין ארי"ה. והנה היתה הכוונה של משה רבינו שהראה הקב"ה למשה ענין ב' בתי מקדשות בתחילת שליחותו, כשהראה לו בלבת אש (שמות ג ב), אני מגיד מראשית אחרית (ישעיה מו י), והראה לו ב' מקדשות, כנרמז במלת בלבת הוי אריאל אריאל (ישעיה כט א), שהיה רבוץ כמין אריה של אש על גבי מזבח, שכן לב"ת הוא ב' פעמים ארי"ה לקביל אריאל אריאל. והנה על זה פתח אתה החלות להראות בתחילת שליחותי ב' בתי מקדשות, לקביל בית ראשון אמר את גדלך, שראה בו דמות אריה שהוא מצד ימין פני אריה אל הימין, והבית שני שראה בו שלא זכו ישראל ורבץ דמות כלב, לכן אמר את ידך החזקה שהוא מצד שמאל, ורצה משה לכנס לארץ ישראל להעביר

כ"ח של עשו שהוא "כלב "חזיר, שכן איתמר גבי עשו לצוד ציד להביא (בראשית כז ה), ומתרגמינן כלב (תרגום יונתן שם שם לא, ועיין בפירוש יונתן), שהביא לו כח שלו שהוא כלב, ודוד שהיה יניקה שלו משם של ב"ן, התפלל (תהלים כב כא) הצילה מחרב נפשי על כל כחות הדין וביחוד מיד כלב יחידתי, ולאו למגנא אמרו בגמרא (במסכת בבא קמא ס'.) כלבים צועקים מלאך המות בעיר, כלבים שוחקים אליהו בעיר, כי אליהו בארבע (כדאיתא במסכת ברכות דף ד':), רצה לומר בעולם העשיה שהוא עולם הרביעי בסוד אצילות בריאה יצירה עשיה, דתמן שם של ב"ן כמנין אליה"ו, לקבליהון דמות כל"ב בחוץ שהריונו נ"ב יום כמנין כל"ב, משם היתה יניקת מלכות מדי שהיתה נ"ב שנה, לכן אמרה אסתר כשהגיעה לבית הצלמים מיד כל"ב יחידתי (כדאיתא במגילה דף ט"ו ע"ב), שקרא לאחשורוש כלב, לפי שהכלבים רואים את אליהו שהוא מסוד העשייה שר על כל משרתים עושי רצונו, לכן שוחקים שמשם הם ניזונים. ולכן אמר אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך, שהוא על שם של ב"ן שהוא בעולם העשייה, ושם יונקים כל מרי דדינא ז"ש כגבורתך, לכן בא להתפלל ולהעביר כח הכלב מן העולם. וזה נרמז במילת אעברה נא, תמלא אותיות נ"א כזה נו"ן אל"ף, תמצא תמן ארבע"ה ב"ן ארי"ה, ר"ל מילת אעברה בהיפוך אותיות ארבעה, שרצה משה שיהיה פני אריה על המזבח שהוא ארבעה פעמים ב"ן כמנין ארי"ה, וכן המספר של נ"א עם המילוי של נ"א, הרי תמן כל"ב ארי"ה, שכוונת אעברה רוצה אני להעביר כלב אריה, שלא יהיה פני כלב בעולם רק ארבעה פעמים ב"ן שהוא מנין ארי"ה, כמ"ש האר"י ז"ל שסוד ארי"ה הוא ארבעה פעמים ב"ן. השיב הקב"ה רב לך, כבר היתה יכולת בידך, וכמה רב גוברך בענין קליפת כלב שלא יחרץ לבני ישראל כלב לשונו בשעת יציאת ישראל ממצרים (שמות יא ז), גם בענין בעל צפון שהיה תמן דמות כלב רע, ושיבר הקב"ה כל הכשפים משולשליהון, וכחו של עשו כמ"ש יש לי רב אחי (בראשית לג ט), הוא לך, כבר הכנעת אותו לכן אל תוסף להכניע רב החובל, צו את יהושע הוא התחיל להלחם עם עמלק שכחו כלב וחזקהו, כמ"ש יהושע לאפרים אם עם רב אתה וגומר (יהושע יז טו), דאתמר גבי יהושע שבא משבט אפרים וידגו לרוב (בראשית מח טז), לרב כתיב חסר ו', שרמז על בן נו"ן שנקרא כן על שם דג, בקרב הארץ דייקא, כי הוא יעבור והוא ינחיל, כי הוא יעבור את הארץ:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה, לעד"נ לומר עוד ענין אחר על מה שאמרו אליהו בארבע, כי אליה"ו

הוא סוד פנחס דאיתוסף לו מיד י"ב שמות, ואסתלק למהוי ר"ח חושבן יצח"ק (כדאיתא בזוהר פנחס עמוד תל"ז (זוהר ח"ג רל"ו ע"ב)), וד' פעמים אליהו עולה יצח"ק:

פרק קכה

אופן קכה

הקדמה מבוארת בכנפי יונה חלק ג', לחות ראשונים שהיו לישראל היו מן נצח הוד של בינה, לוחות אחרונות היו מן נצח הוד של תבונה, וזה סוד כי גוי אובד עצות המה (דברים לב כח), שנאבדו מהם עצות מרחוק שהם סוד נצח הוד שלמעלה, ולא די שאבדו זיהרא דחכמתא עילאה, אף לחות אחרונות שהם מצד תבונה, גם אלו נגנזו מהם ואין להם תבונה, שאף תבונה אין להם. וגבי לחות ראשונות אמר לשון אבידה, שנאבדו מהם לגמרי שהתנצלו את עדים מהר חורב (שמות לג ו), אבל גבי אחרונות לא איתמר בהון אבידה, כי לא נאבדו רק נגנזו. והנה לדעתי רזא דמלה הראה הקב"ה למשה בתחילת שליחות מלאך ה' בלבת אש (שמות ג ב), רמז לו על ב' פעמים שקיבל הלחות שניתנו באש שחורה על גבי אש לבנה (דב"ר פ"ג י"ב), בלב"ת נוטריקון ב' "לחות "בינה "תבונה. וזה סוד הפסוק מים עמוקים עצה בלב איש (משלי כ ה), על לוחות ראשונות שניתנו למשה, שהם היו מצד עצות מרחוק בל"ב אי"ש בגימטריא מש"ה, עמוק עמוק מי ימצאנה (קהלת ז כד). ועל לוחות שניות אמר ואיש תבונות ידלנה (משלי כ ה), שהיה מסיטרא דתבונה. ואיתא בזוהר באידרא זוטא (זוהר ח"ג ר"צ ע"ב) ההפרש שבין בינה לתבונה, בינה אותיות בן י"ה, תבונה אותיות ב"ן ב"ת ו"ה, עיין שם. הרי שהלחות הראשונות הם מצד יה של שם, ושניות מצד ו"ה מן השם. ועל זה אמר אתה החלות להראות את עבדך מתחילת שליחותו שהראה הקב"ה למשה בסנה עניין הלחות שהוא בהיפוך אתוון החלות, כנגד לחות ראשונות שהם מצד יה מן השם אמר את גדלך, לחות שניות שהם מצד תבונה שהם ו"ה מן השם אמר ידך החזקה ולכן אמר אשר מי אל, כנגד לחות הראשונות שהם מצד יה אמר בשמים, כדאיתמר (תהלים צו יא) "ישמחו "השמים ר"ת י"ה, כנגד לחות שניות שהם מצד ו"ה שבתבונה, אמר בארץ ו"תגל ה"ארץ ר"ת ו"ה. כנגד לחות ראשונות אמר כמעשך, והלחות מעשה אלהים המה (שמות לב טז), כנגד שניות שהיו מיד החזקה, אמר כגבורתך. ולפי שבלחות ראשונות זכה משה לזיהרא דחכמתא עילאה שהם מצד חסד עליון, אבל השניות הם מצד הדין, ולכן רצה משה ליכנס לארץ ישראל כי שם יגיע למדרגה שזכה בו בלוחות הראשונות, כי בלחות הראשונות זכה משה למדריגת עבד נאמן, והקשה האר"י ז"ל לפני מותו נקרא משה איש

האלהים (דברים לג א), ולאחר מותו קראו הקב"ה עבד כמ"ש משה עבדי מת (יהושע א ב). ואומר אני שמדריגת משה בלחות הראשונות היתה בזיהרא דחכמתא עילאה, ולכן קראו הקב"ה באותו פרק עבד נאמן כשקיבל ב' לחות אבנים הוריד בידו, וזו המדריגה היותר באפשר בסוד בכל ביתי נאמן הוא (במדבר יב ז), ר"ל כשקראו הקב"ה נאמן, היתה ההשגה בכל ביתי. ולכן אמר משה אעברה נא, כשאני אעבור לארץ ישראל שהיא ארץ ז' עממין וז' ימים מקיפין אותו (ב"ב ע"ד ע"ב), נמצא שיזכה לארץ ישראל לשם של אל שיסודו א"ל מלא רחמים, ר"ל אל"ף למ"ד בגימטריא הק"ף, ונמצא ז' ימים הם סוד ז' מקיפין, בסוד אל ה' ויאר לנו (תהלים קיח כז), ז' פעמים אל הוא בגימטריא ויאר, והוא סוד עבד נאמן, שזכה משה לז' מקיפין כשקיבל התורה בז' קולות. נמצא כשיבא לארץ ישראל, אז יזכה להשגת עב"ד נאמ"ן כמו שקרא אותו מתחילה. וזה נרמז במלת נ"א, כשתמלא אותיות נ"א כזה נו"ן אל"ף, הוא בגימטריא עב"ד נאמ"ן, וזה יהיה כשאראה את הארץ שנשתבחה בז' מינים (דברים ח ח). השיב הקב"ה רב לך, אף על פי שלא תהיה בארץ ישראל, אני נותן לך בכאן אותה השגה הגדולה שהיה לך מתחלה בלחות ראשונות, שכן אמר הקב"ה ליהושע אחרי מות משה, משה עבדי מת, שזכה גם כן לזו המדרגה של עבד נאמן, שעל זה המדרגה התפלל משה מתחילה באמרו אתה החלות, בהיפוך אתוון הלחות, שזכה לזו המדרגה שיקרא לו הקב"ה עבד נאמן, עבדך דייקא, ונתן לו הקב"ה תאות לבו שקראו לאחר מותו גם כן עבד, שאמר משה עבדי מת כי בכל ביתי נאמן הוא בכל ז' דרגין בתוספות י', צו את יהושע וחזקהו ליתן לו אות י' שזכה הוא בו כנגד לחות ראשונות בסוד בינה, ואמצהו בסוד תבונה נגד לוחות אחרונות:

פרק קכו

אופן קכו

אמרו במדרש תנחומא (מסעי סי' ד') וברבה (במ"ר פכ"ג ה') על פסוק (במדבר לד ב) כי תבואו אל הארץ בארץ כנען, שבאותו פרק הראה הקב"ה למשה גן עדן וגיהנם, והראה הקב"ה למשה כל החדרים של גן עדן של מעלה ושל מטה, וכן בגיהנם. ולכן רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לפי שיש שני דרכים ליכנס לגן עדן, כמ"ש ר' יוחנן בן זכאי לתלמידיו (כדאיתא במסכת ברכות דף כ"ח:) ולא עוד אלא שיש ב' דרכים, ואיני יודע באיזה דרך מוליכין אותי. וכן אמרו במדרש פרשת האזינו (דב"ר פ"י ד') שמזה הטעם אמר משה האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ (דברים לב א), שאיני יודע נפשי היכן הולכת. וקשה וכי היה משה מתיירא מן הגיהנם. אבל הכוונה שיש ב' דרכים לגן עדן,

הא' דרך גיהנם, והב' מיד למעלה דרך גן עדן. על זה אמר משה אתה החלות להראות את גדלך, זו היא מדת טובך שהוא גן עדן, ידך החזקה גיהנם. כנגד גן עדן וגיהנם שלמעלה אמר בשמים, וכנגד גן עדן וגיהנם שלמטה אמר בארץ, כנגד גן עדן אמר כמעשיך, כנגד גיהנם אמר כגבורתיך. לכן ביקש לבא לארץ ישראל כי שם שער השמים, ולא היה צריך ללילך דרך גיהנם. השיב לו הקב"ה רב לך, בשמים עקב רב, מה רב טוב הצפון יהיה לך מיד, ואין אתה צריך ללילך דרך גיהנם, רק מיד עלה ראש הפסגה שהוא גן עדן למעלה בראש:

פרק קכז

אופן קכז

איתא בזוהר פרשת נח (זוהר ח"א ס"ב ע"א) שבכל יום בעידן צלותא, יש מנוחה לרשעים בגיהנם בכל צלותא שעתא ופלגא, עיין שם בתוספתא. נמצא לפי זה שבכל יום ג' תפילות יש מנוחה לרשעים בגיהנם בכל יום ארבעה שעות ומחצה, הרי בו' ימי השבוע ו' פעמים ד' ומחצה, הרי כ"ז שעות יש לרשעים בגיהנם בששה ימי החול, וכן כ"ד שעות של שבת, הרי נ"א שעות בכל שבוע יש לרשעים מנוחה בגיהנם. ולכן רצה משה ליכנס ולבטל דין של גיהנם, ועל זה אמר בעת ההיא לאמר, שהיה באותו יום שבת ז' באדר בשבת מת משה (זוהר ח"ב קנ"ו ע"א), לכן היתה תפלתו מאחר שביום ז' אין דנין את הרשעים, וכן גם כן סידר בתפלתו אתה החלות להראות את עבדך ביטול דין של גיהנם בג' תפלות שביום, את גדלך כנגד תפילת שחרית, ידך החזקה כנגד מנחה, מי אל בשמים ובארץ שתיקן יעקב ערבית (ברכות כ"ו ע"ב), ורשעים בטלים מדין של גיהנם בזמנים אילו, הרי כמו שהחלות לבטל דין של גיהנם אעברה, רוצה אני גם כן לעבור לארץ ישראל ולהעביר דין של גיהנם, כמו שהם בטלים עכשיו מדין של גיהנם בכל שבוע ושבוע נ"א שעות כמנין נ"א, שהם רמזים על נ"א שעות שדין של גיהנם בטל בכל שבוע, ובזה רוצה אני לראות את הארץ. ובמלת את גדלך רמז על אותיות התורה מא' ועד ת' שהם כ"ז עם אותיות מנצפ"ך, אשר עליהם אמר את ידך החזקה שהם ה' גבורות של מנצפ"ך, נמצא כ"ב אותיות התורה הנרמזת במלת את גדלך מא' ועד ת', וה' אותיות התורה הנרמזין בידך החזקה, הרי כ"ז אותיות, שבזכות כ"ז אותיות התורה זוכין הרשעים להיות להם מנוחה בגיהנם כ"ז שעות בכל שבוע, (ולכן אמר וארא את הארץ הטוב"ה שהוא בגימטריא כ"ז). לכן חשב משה שבזכות התורה שיתעסק בארץ ישראל יבטל דין של גיהנם יותר.

השיב הקב"ה רב לך, בשבילך הוא עושה הביטול, ואל תוסף דבר אלי עוד לבטל דין של גיהנם בזה העולם יותר:

פרק קכח

אופן קכח

רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לפי שאמרו רז"ל (סנהדרין כ' ע"ב) שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להכרית זרעו של עמלק, למנות להם מלך, ולבנות להם בית המקדש. ואיתא במדרש רבה (דב"ר פ"ה י') שראוי היה בית המקדש לבנות בימי שאול, רק שהיו בדורו דילטורין לכן לא נבנה המקדש בימיו. לדעתי מזה הטעם דרשו רז"ל (במדרש רבה פרשת קרח (במ"ר פי"ט ב') ובירושלמי (ברכות) (ירושלמי פאה פ"א ה"א) כשראה דוד שהיו בדורו בעלי לשון הרע, בקש דוד שיסלק שכינה לשמים. ועל זה פי' הפסוק רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך (תהלים נז יב), ר"ל שהתפלל דוד על זה שלא יבנה שאול המקדש בימיו, אף שראוי הוא שעל הארץ יהיה כבודך, דהיינו בבנין המקדש מלא כבוד ה' בכל הארץ, אפילו הכי מתפלל אני שלא יבנה המקדש, רק רומה על השמים אלהים, שיסלק הקב"ה שכינתו בעליונים ולא יקבע לו בית עולמים למטה. על זה התפלל משה כשהראה לו הקב"ה דורו של שאול שהוא חטא במלחמת עמלק, וגרם בזה שאין השם שלם (תנחומא תצא סי' י"א). וגם גרם בזה שבדורו לא נבנה המקדש. לכן אמר ואתחנן על אוצר של וחנותי (שמות לג יט), אל ה' כדאיתא במדרש (דב"ר פ"ב א'), רצה להשלים שם מלא, שם שלם וכסא שלם ה' דייקא, בעת ההיא, שרמז על אותו עת שציוה הקב"ה להכרית את עמלק, ההוא כתיב שבאותו פרק היה גם כן ראוי לבנות המקדש, לאמר דייקא לדורות, משה אמר שם לדורות, כמ"ש משה (שמות יז יד) כתוב זאת זכרון בספר, אמירה זו היתה לדורות. לכן אמר אדני, פתח באדני, כי שם נשבע הקב"ה במלחמת עמלק בב' אותיות של י"ד מן אדנ"י שהם לבוש של י"ה, כמ"ש בכנפי יונה כי יד על כס יה (שמות יז טז), שאותיות י"ד מן אדנ"י הם אותיות לבוש של יה. ולכן התפלל אתה החלות להראות את עבדך, שמשה התחיל להלחם בעמלק תחלה, וגם רמז על שהראה לו הקב"ה את שאול שהיה משכמו למעלה גבוה מכל העם (שמואל א' ט ב), כי סוד שאול הוא משיעור קומה שלמעלה, בסוד שאול מרחובות הנהר (בראשית לו לז). לכן אמר עליו את גדלך, שהיתה קומתו של שאול מן קומה שלמעלה, כדאמרינן בסוטה (י' ע"א) חמשה נבראו מעין דוגמא שלמעלה, וכולם לקו בהם, שאול בצוארו. סוד זה נרמז במלת בעת ההיא, באותו עת שהראה הקב"ה למשה ההי"א קרי, רצה לומר

ה' בני אדם שנבראו מעין דוגמא שלמעלה ובתוכן שאול, עליו קאמר את גדלך דייקא, שקומתו היתה מן קומה שלמעלה, וכן גדל"ך בגימטריא הב"ן, שהוא היה בסוד שם של ב"ן, בסוד ב"ן שנה שאול במלכו (שמואל א' יג א), שהיה משבט בנימין בסוד ב"ן ימין שקרא אותו אביו (בראשית לה יח), והוא היה המלך הראשון שהראה הקב"ה למשה (כדאיתא במ"ר בפרשת אמור (ויק"ר פכ"ו ז')), והראה לו גם כן שלקה בצוארו, שהוא בקומת גדולתו שידקור בחרב. על זה אמר את ידך החזקה, שהוא על העונש שידקור בחרב, ובמלת ידך דייקא, לפי שחטא בעמלק שנשבע הקדוש ברוך הוא כי יד על כס יה, לכן אמר משה אשר מי אל בשמים ובארץ, לפי שחטא בשם של הוי"ה, י"ה בשמים ו"ה בארץ, אשר יעשה כמעשיך על סוד גדולתו שחלק ליריאיו, כגבורתך על העונש הגדול שמלך ראשון שבישראל ידקר בחרב. לכן התפלל אעברה נא, שרוצה אני לתקן עתה מיד המצות, דהיינו לתקן אותיות נ"א לצרף שם של אדנ"י, וארא"ה אמר בו' ובה', לתקן אותיות ו"ה ולצרף אותם עם שם של י"ה, דהיינו להלחם עם עמלק, ובזה יבנה המקדש מיד, זה שאמר ההר הטוב הזה והלבנון, רצה לומר לבנות מיד המקדש. השיב הקדוש ברוך הוא על מלחמות עמלק רב לך, אין זה שלך, כי כבר בתחלת השליחות אמרתי לך שים באזני יהושע, אל תוסף דבר, כי זה הענין אינו נמסר לך בדיבור רק בכתיבה, כמו שאמרתי כתוב זאת זכרון בספר דייקא, ואל תוסף דבר, מאחר שאמרתי לך שים באזני יהושע. לזה אמר צו את יהושע, אין צו אלא מיד ולדורות (קידושין כ"ט ע"א), (כדאיתא במדרש רבה שגם יהושע לא יעשה זה שילחם עם עמלק, רק וחזקהו כנגד מלחמת עמלק שיצוה לדורות שלאחריו, ואמצהו על בנין המקדש, אבל למנות להם מלך שאלו שלא כהוגן (כדאיתא במדרש (סנהדרין כ' ע"ב)):

פרק קכט

אופן קכט

ראה משה מלך שלמה שסופו לתקן עירובין ונטילת ידים, שאמרו רז"ל בערובין (עירובין כ"א ע"ב) וביבמות שבאותו שעה יצא בת קול בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני (משלי כג טו). נתאוה משה בעת ההיא מה שיהיה בדורו של שלמה לתקן הוא מיד לכניסתו לארץ, לכן ההוא כתיב (שהתפלל משה ההיא קרי על עת ההיא), מה שיש לאמר לדורות, ועל זה אמר אתה החלות, באוצר של נשמות שראיתי בדורות הבאים (תנחומא תשא סי' כ"ז), הנה שלמה יתקן עירובין, ז"ש את גדלך, שסוד עירו"ב איתא בזוהר (תיקו"ז כא נ"ה ע"ב) שהוא סוד ע"ב רי"ו, דהיינו שם של חסד שיוצא מפסוק (שמות יד יט) ו"יסע,

(שמות יד כ) ו"יבא, (שמות יד כא) ו"יט, שהם ע"ב תיבות רי"ו אותיות, בסוד ויעבו"ר אברם בארץ (בראשית יב ו). לכן אמר את גדלך, ששיעור תחום אלפים אמה נוטרי"קון א"ת א"לפים ת"חום, ואת ידך החזקה על סוד נטילת ידים, כמ"ש בזוהר יתרו עמוד ר"ג (זוהר ח"ב ע"ו ע"א) ובנשא עמוד רע"ד (זוהר ח"ג קמ"ה ע"א) אצבעין דבר נש גו לגו רזין עילאין, וכן בפרשת בראשית (זוהר ח"א כ"א ע"א) אצבעין דבר נש גו לגו רזין עילאין. ועל אלו הב' תקנות שיצא בת קול מן השמים והיתה שמחה למעלה, אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, שמן השמים השמעת קולך על דברת בני אדם מה שעושים למטה, לכן אמר אעברה נא, רוצה אני עתה לתקן מיד כשאבא ואראה את הארץ. ובמילת בעת ההיא רמז על זה, כי ע"ת נוטריקון 'עירוב 'תחומין 'עירוב 'תבשילין, ואם קאי הכל על עירובין סוד עירו"ב הוא חס"ד גבור"ה, שכן עירו"ב, ע"ב הוא בגימטריא חס"ד, רי"ו בגימטריא גבור"ה. על זה אמר את גדלך, על ע"ב מן עירוב שהוא חסד, את ידך החזקה היא מדת גבור"ה, שהוא בגימטריא רי"ו מן עירו"ב, וזה סוד ויעבור שאנו אומרים בדיל ויעבור, שהוא בהיפוך אתוון ע"ב רי"ו שבהם נבראו שמים וארץ, ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ ימיני טפחה שמים, אף ידי שהיא גבורה יסדה ארץ (ישעיה מח יג), אשר יעשה כמעשיך כנגד יד ימין, וכגבורתיך כנגד יד שמאל, וזה היה סוד עירוב שתיקן שלמה לאכללא ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא. ועל זה רמז משה במלת אעבר"ה, שהוא בסוד ויעבור אברם בארץ, וכן אעבר"ה עולה ערו"ב, ובהיפוך אתוון אערב"ה, אני רוצה לתקן העירוב מיד כשאראה את הארץ. השיב הקב"ה רב לך, באותו פרק כשתיקן שלמה היה נצוצו של משה אצלו, כי שלמ"ה הוא בהיפוך אתוון למש"ה כדאיתא בתיקונים (תיקו"ז יג כ"ח ע"א), והשבת הוא שלך משלך יתנו לך באותו פרק, ואל תוסף דבר עתה צו את יהושע על ענין תחומין של ארץ ישראל, וחזקהו בעירובי תחומין, ואמצהו בעירובי חצירות, כי הוא יעבור בשתופי מבואות:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה מזה יובן מה שאמרו בר"ה דף כ"א:) על פסוק (דברים לד י) ולא קם נביא בישראל כמשה, בנביאים לא קם, אבל במלכים קם ומנו שלמה:

פרק קל

אופן קל

כלל ידוע מ"ש רש"י בפרשת שופטים (ד"ה ונחלתו) בשם רבי קלונימוס בפסוק (דברים יח ב) ונחלה לא יהיה לו, זו נחלת חמשה, בקרב אחיו, אלו נחלת שבעה. שמשה הוריש

לישראל שני שבטים ומחצה, וכן יהושע הנחיל שני שבטים ומחצה, ולאחר מיתת יהושע לקחו השבטים ז' חלקים לעצמם (ספרי שופטים קס"ד). לכן התפלל משה מאחר שהוא התחיל להלחם עם סיחון ועוג, שהם סוד תרין סיטרין של סיטרא אחרא, לפי שסיחון הוא במרכבה טמאה לקביל אהרן בקדושה, בסוד קד"ל ממול ערפו של אהרן, ועוג הוא מערפו של משה, לכן ויבא הפליט (בראשית יד יג), דרשו רז"ל (נדה ס"א.) זה עוג, שכן הפליט בגימטריא קד"ל שהוא ממול ערפו של משה. וזה סוד שאמר פרעה למשה ואהרן ראו כי רעה נגד פניכם (שמות י י), רמז על תרין איליו שהם בסוד עורף שלהם, לכן אמר נגד פניכם ממש שהוא עורף, וכן סוד פרע"ה הוא בהיפוך אתוון הער"ף, ומשה הכה שניהם חר"ס, שהיה פני משה כפני חמה (ב"ב ע"ה ע"א), ואחד משמות של חמה נקרא חר"ס (איוב ט ז, עיין מנחות ק"י ע"א), שכן חר"ס הוא בגימטריא ב' פעמים קד"ל. לכן פתח משה באדנ"י, כי שם של אדנ"י הוא סוד קל"ד, כי קל"ד פעמים אדנ"י כתב במסורת אנ"ך, לפי שזה השם הוא מפתח ואקלידא של כל הנבראים, כמ"ש (בספר הפרדס דף י') בשם התקונים, מטעם זה קל"ד פעמים אדני בתורה, ואלו שני המלכים היו מפתח ואקלידא של כל ל"א מלכים שבארץ ישראל. לכן אמר משה מאחר שאתה החלות להראות את עבדך את גדלך, להכות סיחון מלך האמורי שהוא לקביל אהרן דרגא דימינא קד"ל של אהרן, את ידך החזקה זה עוג שהוא לקביל קד"ל של משה, אשר מי אל בשמים ובארץ שהעמיד הקב"ה החרס באותו מלחמה, כמ"ש רז"ל (תענית כ"א (כ' ע"א)) אחל (דברים ב כה), אחל (יהושע ג ז) לגזירה שוה, ועל העמדת החמה אמר מי אל בשמים אשר יעשה כמעשיך, וזכר שם אל, להעביר אל זר מארץ ישראל שהם ל"א מלכים, כמו שהתחיל להכות את עין הארץ (במדבר כב ה), שהם סיחון ועוג (תנחומא בלק סי' ד'), והם מפתח של ל"א מלכים. השיב הקב"ה רב לך, די לך בשני שבטים וחצי שהנחלת, צו את יהושע שגם הוא ינחיל שני שבטים וחצי, לקיים קרא כאשר הייתי עם משה אהיה עמך (יהושע א' ה), עמך דייקא כשם שמשה הנחיל ב' שבטים וחצי, כן ינחיל יהושע ב' שבטים וחצי ולא יותר:

פרק קלא

אופן קלא

ידוע שי"ב שבטים יש להם י"ב צירופי ההויה, וכל שבט ושבט יש לו צירוף בפני עצמו, וזה סוד שכינה במערב (ב"ב כ"ה ע"ב), כתב האר"י ז"ל שהיא כלולה מי"ב צירופי ההוי"ה שהוא בגימטריא מער"ב. והנה רצה משה שינחיל הוא את ישראל לפחות ה'

שבטים שהם סוד סל"ם מוצב ארצה (בראשית כח יב), שהוא חשבון ה' הויות, לכן באותו פרק כשראה יעקב סולם, אמר אשא עיני אל ההרים (תהלים קכא א) (כדאיתא במדרש רבה פרשה ס"ח ב' דף ע"ו (ב"ר פס"ח ב'), שראה באותו פרק ההר הטוב הזה והלבנון, ואמר שם באותו מזמור ה' פעמים הוי"ה, שהוא סוד סולם שאמר עליו אכן יש ה' במקום הזה (בראשית כח טז), ה' דייקא, במקום קאי על סולם שראה באותו פרק. לכן פתח מתחלה ואתחנן אל ה', תחנתו היתה על צרופי שם ה' לתקן השבטים, שהם שבטי י"ה להודות לשם ה' דייקא (תהלים קכב ד), בעת ההיא שקאי על שני שבטים וחצי שהנחיל, קרי ביה הה'. שרצה להנחיל נחלת ה' שבטים, ההוא כתיב, הוא רצה להנחיל כל הה' שבטים, ולכן פתח באדנ"י, לפי שמן החשבון י"ב צרופים שהם בגימטריא שי"ב, יגיע על שני שבטים ומחצה שם של אדנ"י, שכן אדני הוא שני הויות ומחצה, כי מן שי"ב אורות שהם י"ב צירופי ההוי"ה, לא זכה משה להאיר לישראל ולהנחיל ביניהם אורות של הוי"ה, רק ס"ה כמנין אדנ"י. לכן פתח בשם של אדני אתה החלות להראות את עבדך שכבשתי ארץ סיחון ועוג, והם נחלת ב' שבטים ומחצה, נמצא שמן כל האורות של שי"ב שבי"ב צרופים שהחלות להראות בהיפוך אתוון הלחות, שבשעה שקיבל הלוחות איתמר תמן שבית שבי (תהלים סח יט), שהם על שי"ב אורות של י"ב צירופי ההוי"ה, ועתה לא זכיתי להנחיל לישראל רק כמנין שם של אדנ"י, את יד"ך בגימטריא שני"ם וחצ"י בך' רבתי של אי"ק, ולא זכיתי להנחיל רק שנים וחצי מן י"ב צרופים. והתחיל לבקש על סוד סולם, ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, שהוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, על כן אמר אעברה בה' יתירה, רוצה אני להנחיל ה' שבטים כדי להשלים סולם מוצב ארצה. ז"ש את הארץ ההר הטוב הז"ה, אין ז"ה כי אם בית אלהים, והלבנון זה שער השמים (בראשית כח יז). השיב הקב"ה רב לך, די לך בב' וחצי, אל תוסף דבר בדבר הזה, זה דייקא, כמ"ש יעקב מה נורא המקום הזה, צו את יהושע שגם הוא צריך להנחיל ב' וחצי כמוך לקיים קרא (יהושע א ה) כאשר הייתי עם משה אהיה עמך, נמצא שעל ידי משה ויהושע יחד הורישו ה', ואחרי מות יהושע הורישו ז', לקיים קרא מה נורא המקום הזה, ואל תוסף דבר עוד בדבר הז"ה, דהיינו אתה ויהושע ינחילו ה', ואחר מות יהושע ז':

פרק קלב

אופן קלב

גילה הקב"ה למשה סוד ספרא דצניעותא עפ"י שנים אנשים מרגלים חרש (יהושע ב א),

שהביא בזוהר בפרשת אחרי מות (זוהר ח"ג ס' ע"ב) שבימי יהושע לא נכנעו מסטרא אחרא רק תרין מאללי ארעא, אבל הנשים לא נכנעו רק בימי שלמה, בסוד אז תבאנה שתים נשים זונות (מלכים א' ג טז), אז תבאנה ולא מקדמת דנא וכו', עיין שם. והם סוד שתים נשים, מה נינהו נשים זונות, אותן שכל הזונות שבעולם יונקים מהם, ולכן הוצרך שלמה לבנות בית המקדש [בשנת]ארבע מאות ושמונים (מלכים א' ו א), שהם ת"פ מחנות של לילית. על זה התפלל משה על תרין נוקבין ותרין דכורין אלין, בעת ההיא קרי על נוקבין, ההוא על דכורין, לאמ"ר תמן תשכח נוטרייקון של תרין דכורין ותרין נוקבין ל"ילית א"דום "מחלת רה"ב, ר"ת לאמ"ר, ומה שיהיה לדורות בימי שלמה שנכנעו תרין נוקבין של סיטרא אחרא, לכן התפלל עתה עליהם. ופתח בתרין אתוון של שם שהם נוקבין, אדנ"י ה' אחרונה שבשם, הוי"ה בנקודת אלהים ה' ראשונה שבשם, אתה החלות להראות את עבדך את גדלך, רמז על מראה הסנה ששם התחיל לדבר עמו, דאיתמר שם המראה הגדול הזה, שם (שמות ג ג) איתמר ד' פעמים הסנה, שהם לקביל ת"פ מחנות של לילית, שכן הסנה בגימטריא ק"ך. ז"ש את ידך החזקה, חזקה בגימטריא ק"ך, שנחלקים חיילותיה של לילית על ד' רוחות העולם לכל רוח ק"ך מחנות, ד' פעמים ק"ך, הרי ת"פ מחנות של לילית כמנין לילית. ועל זה התפלל אעברה נא, רוצה אני להעביר הדכורין והנוקבין כלם לעת עתה, וזה יהיה כשאראה את הארץ, וכשאבא אני לארץ ישראל, אזי כל כוחות הטומאה הזכרים והנקבות ילכו שניהם יחדיו, בסוד וידקור את שניהם (במדבר כה ח), שהם סוד תועבת ה' גם שניהם (משלי יז טו), ומה שיהיה בזמן שלמה שהוא בנין בית המקדש שנקרא לבנון, רוצה אני להעביר עתה, ובמילת אעברה בהיפוך אתוון ארבעה, שהם כחות הנחש הולך על גחון הולך על ארבע (ויקרא יא מב), רוצה אני להעביר עתה מן הארץ. השיב הקב"ה על תרין דכורין רב לך, על תרין נוקבין אל תוסף דבר אלי עוד שיהיה בזמן הזה, אלא אחר כך בימי שלמה, ועל תרין דכורין צו את יהושע, שבימיו הכניע תרין (מאללא ארעא), חזקהו בדורו שיכניע שני זכרים, ואמצהו לצוות לדורות הבאים אחריו ולהכניע תרין נוקבין, צו הוא מיד ולדורות (קידושין כ"ט ע"א), הוא יעבור זכרים, והוא ינחיל בדורו של אחריו נקיבות:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה, וזה סוד לדעתי מ"ש בישעיה (א כא) איכה היתה לזונה קריה נאמנה מלאת"י משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים. מלת לזונה דייקא, רמז על לילית שנקראת זונה, כי מתחלה כשבנה שלמה את בית המקדש, וירושלים קריה נאמנה היתה בבנינה היתה מלאתי משפט, כמ"ש רז"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ג) תפ"א בתי מדרשות היה

שם עם בית המקדש מנין מלאת"י. וסוד טעם דבריהם, כדי לבטל תפ"א קליפות ת"פ מחנות של לילית מנין לילית, והיא רוכבת עליהם הרי תפ"א, ואז צדק ילין בה. אבל עתה בחורבנה הם מרצחים, ר"ל אלו תפ"א קליפות מנין ועת"ה מרצחים, עכשיו חזרו וניערו וגברו עלינו בנזקים, כמו שמביא הגאלנטי (דף נב) על פסוק (איכה ב כ) אם תאכלנה נשים פרים, עיין שם:

פרק קלג

אופן קלג

ראה משה רבינו שיריחו היא עיר היותר קשה מכל עיירות וכרכים שבארץ ישראל, כמ"ש רש"י (ד"ה וראו) על פסוק ראו את הארץ ואת יריחו (יהושע ב א), ששקולה יריחו כנגד כל ארץ ישראל. והענין שבנו האמורים את יריחו (על ז' דרגין של טומאה) שהם ז' היכלות תמורות, ולכן הוצרכו להקיף אותה ז' הקפות וז' שופרות בכל הקפה והקפה הוצרכו להזכיר עליו שם של מ"ב, שהם ז' שמות שבכל שם יש בו ו' אותיות. ולפי שזכה משה להשיג שם של מ"ב, ולכן הוצרך לנסוע במדבר מ"ב מסעות, להשיג שם של מ"ב, ולהמתיק מ"ב נהרי אש שברקיע, לכן אמר משה אתה החלות להראות את עבדך את גדלך, שהוא סוד שם של מ"ב. ואמר ידך החזקה בגימטריא ג' פעמים מ"ב עם הכולל, שנחלק שם של מ"ב על שלשה פעמים י"ד, שהם לקביל ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד רמה לקביל שלש אבות, את גדלך לקביל יד החזקה שהוא אברהם, ידך החזקה לקביל יצחק, אשר מי אל לקביל יעקב. אשר יעשה כמעשך, שזה סוד מעשה בראשית שנברא בשם של מ"ב שהוא מסיטרא דגבורה, ז"ש כגבורותיך. ולכן זכר שמים וארץ שנבראו בשם של מ"ב, שנחלק לשלשה פעמים יד על ג' אבות, אם כן מאחר שהחלות לי להראות הסנה במ"ב מסעות שבמדבר שם של מ"ב, לכן אעברה נא, ורוצה אני להעביר עתה את כחות הטומאה, שיריחו היתה סוגרת ומסוגרת בז' קליפות אלו, שצריך אני להזכיר עליהם ז' שמות של מ"ב שבהם נבראו ז' ימי בראשית. השיב הקב"ה רב לך, די לך בהשגת שם של מ"ב שהשגת במ"ב מסעות, והנה אתה רוצה ליכנס לארץ ישראל, אל תוסף, צו את יהושע, שהוא יקיף את יריחו בשבע הקפות עם שם של מ"ב, שהוא נחלק לז' שמות, וכל שם נחלק לב', על זה אמר נגד כל חלק מן שם אחד, חזקהו בג' אתוון קדמאין, אמצהו בג' אתוון בתראין, ובאותו פרק כשהקיף יהושע ז' פעמים, תיקן הוא עלינ"ו לשבח, שהוא בגימטריא שם ראשון אב"גיתץ, כי יהושע הוא בכור שור (דברים לג יז), שהוא בגימטריא אב"ג ית"ץ, וזה שאמר לתת גדל"ה חסר ו' כתיב בגימטריא מ"ב,

ליוצר בראשית דייקא, שם זה יוצא מן פסוק בראשית (א א) עד ב' ובהו (בראשית א ב) כידוע ליודעים. וחתם יהושע שמו בנוסח עלינו למפרע, הוא אלהינו ה' של הושע, ואנחנו כורעים ו' של הושע, שלא עשנו ש' של הו"שע, ע' של "עלינו לשבח הוא ע' של הושע, ומפני הענוה חתם למפרע ולא הזכיר י', ועד אין עוד תיקן יהושע. על זה אמר הקב"ה למשה רב לך, הרבה ענינים תקנת לישראל בנוסח עלינו לשבח שתיקן יהושע על סוד ז' שמות של מ"ב על ז' חומות של יריחו עד אין עוד, אל תוסף דבר אלי עו"ד דייקא, שעל נוסח זה קא מכוין, רק צו את יהושע. ואחר כך ע"ל כ"ן נ"קוה ר"ת עכ"ן, שתיקן אותו עכן כשמעל בחרם, ואיתמר גבי חרם (דברים ז כה) פסילי אלהיהם תשרפון באש, שקץ תשקצנו כי חרם הוא (דברים ז' כו), לכן חתם שמו בראש והתפלל להעביר גילולים מן הארץ, שדנין גם כן בשריפה כל האלילים כרות יכרתון, שהם דומין גם כן לחרם:

פרק קלד

אופן קלד

על זה הדרך הראה הקב"ה למשה ז' היכלות של גן עדן, וכנגדן שבעה היכלות תמורות, על זה אמר אתה החלות להראות זה לעומת זה, ר"ל כדאיתמר גבי יעקב ויצא יעקב מבאר שבע (בראשית כח י), כשיצא יעקב מז' היכלות הקודש שהם שבע, בסוד שבע כתות היושבים לפני הקב"ה, שדרשו רז"ל בויקרא רבה פרשה ל' ב' דף ר' (ויק"ר פ"ל ב') שובע שמחות (תהלים טז יא), אל תקרי שובע אלא שבע וכו', וילך חרנה, לקביל זה הלך גם כן לראות ז' היכלי קליפות. וזה היה סוד סולם שראה זה לעומת זה (בראשית כח יב), ואמר עליו מה נורא המקום הזה (בראשית כח יז). והנה באותו פרק בעת ההיא, שכתב בתנחומא (תנחומא מסעי סי' ד') על פסוק (במדבר לד ב) זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה, שהראה הקב"ה למשה כל החדרים, וראה באותו פרק זה לקביל ז"ה, ז' "היכלות שבקדושה אמר את גדלך, את דייקא, כי ז' היכלות נרשמים אתוון דאורייתא, כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל (זוהר ח"ב ר"ב ע"ב) שמתנוצצים תמן כל כ"ב אותיות התורה, והרקיע שעל ההיכלות הוא סוד כ"ב אותיות התורה. ואחר כך הראה לו לעומת זה את ידך החזקה, ז' היכלות התמורות, שגם הם מחברים אותיות הקליפות כנגד אשר מי אל בשמים שהם ז' רקיעים, ובארץ שהם ז' ארצות, אשר יעשה במעשיך לקביל היכלות הקודש, וגבורותיך לקביל היכלות הטומאה שיניקתם מצד הדין. ורצה משה ליכנס לארץ ישראל שסביבותיה ז' עממים, ונשתבחה בז' מינים של ארץ ישראל (דברים ח ח), שכולם ברזא דחכמתא לקביל ז' היכלות. ועל זה אמר אעברה נא להשיג לשם

סוד ז' שערים של צדיקים, כמ"ש בזוהר פרשת שלח לך (זוהר ח"ג קנ"ט ע"ב) וראיתם את הארץ מה היא (במדבר יג יח), כי ארץ ישראל שלמטה הם סוד שערי צדק שלמעלה להשיג משם ז' היכלות, כמ"ש יעקב זה שער השמים, שהם ז' שערים העליונים, לכן צריך אני לראות את הארץ. השיב הקב"ה רב לך, כבר השגת ז' היכלות כשקבלת את התורה ביום ז' בז' קולות, ואל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, זה דייקא נוטריקון ז' היכלות. וז"ש רב לך, שכן מילוי משה "שין "מם "הא, הוא בגימטריא ז' פעמים היכ"ל. ולכן פתח משה מתחלה באדנ"י שהוא סוד היכ"ל, ואמר החלות להראות את עבד"ך, על אותיות של משה בעצמו כשממלאין שמו, אז נרמזין בו ז' פעמים היכל, (וגם משה הוא דור שביעי מן אברהם). לכן אמר הקב"ה רב לך, הגדולה של ז' היכלות היא אצלך רשומה בשמך, לכן אל תוסף:

פרק קלה

אופן קלה

רצה משה לבא ולהשיג סוד קרית ארבע, שהוא סוד חק"ל תפוחי"ן קדישי"ן שזכר אותו בזוהר בכמה דוכתין, שהם ד' שמות הקדושים הוי"ה אהי"ה הוי"ה אדנ"י, שהם בגימטריא חק"ל, והוא סוד לבנו"ן שהם סוד אב"א ואמ"א זעיר נוקבא, ועליהם קא מתכוין ואמר ואתחנן אל ה', שהוא שם של הוי"ה, בעת ההי"א בהיפוך אתוון אהי"ה, ואחר כך זכר אדנ"י הוי"ה, ואמר בנקודת אלהים בסוד כו"ס ישועות אשא (תהלים קטז יג), שאמר משה לפני מותו, והתחיל בפסוק שלפניו שובי נפשי למנוחיכי (תהלים קטז ז), כדאיתא במדרש רבה (דב"ר פי"א ה') שזה הפסוק אמר משה קודם מותו אתהלך לפני ה' בארצות החיים (תהלים קטז ט), וסמיך ליה מיד כוס ישועות אשא, ר"ל הוי"ה בנקודת אלהים, כי אלהים הוא סוד כו"ס, אבל הוי"ה הוא בשם ה' אקרא. והנה על אלו הד' שמות אמר, כנגד שני שמות של רחמים אמר את גדלך, וכנגד אדנ"י אהי"ה שהם דין אמר ידך החזקה, כמעשיך לקביל החסדים, כגבורתיך לקביל הגבורות. והנה רצה להשיג סוד מ"רכבה ש"למה, כנרמז במלת להראו"ת, לכן אעברה נא, שבארץ ישראל אשיג ארבעה שמות הללו, הפוך אתוון אעברה הוא ארבעה, תמן בארץ ישראל אשיג ארבעה שמות אלו, לפי שארץ ישראל מקיפין אותו א"רבעה נ"הרות, נוטריקון נ"א, ולכן אשיג משם ההר הטוב הזה והלבנון שהוא סוד לבנו"ן, שכן ד' שמות אלו שהוא קרית ארבע, שעל שם זה נקראת כן על שם חק"ל תפוחין, והוא סוד כי לק"ח ט"וב נתתי לכם (משלי ד' ב), טו"ב דייקא, ז"ש ההר הטוב הזה. השיב הקב"ה רב לך, כבר גילה הקב"ה

לך סוד ח"קל, בסוד משה ידבר והאלהי"ם יעננו בקו"ל (שמות יט יט), בקול דייקא שהוא סוד מרכבה של חק"ל תפוחין קדישין, שזכה באותו פרק להשיג אותה על תכונתה, ואל תוסף דבר:

פרק קלו

אופן קלו

ידוע הוא שמשה הוצרך לתקן גלגול ראשון שלו שהיה הבל, ופגם הבל היה באותיות א"י של אדנ"י, בסוד א"י הבל אחיך (בראשית ד ט) כדאיתא בזוהר (תיקו"ז סט קי"ד ע"א). וזה סוד נע ונד תהיה בארץ (בראשית ד יב), בהיפוך אתוון ע"ון ד"ן, שחטא של הבל היה על שהפריד אותיות אי מן אדני, שהם אתוון דכורין, דנשתיירו אתוון דן, והוא סוד קול דמי אחיך צועקים אלי (בראשית ד י), כדאיתא בזוהר עמוד קסג (תיקו"ז סט קי"ד ע"א) דמ"י בגימטריא ד"ן, וזה גרם רזא דגלגולא שכל הנשמות שבעולם מתגלגלים בסוד נע ונד תהיה בארץ. והנה כל הנשמות שבעולם הם מסיטרא דקין והבל, הצדיקים הם בנוי דהבל, ורשעים הם בנוי דקין (בזוהר עמוד ש' (זוהר ח"א ל"ו ע"ב)), ולכן רמז בכאן כשהראה הקב"ה למשה וחנותי (שמות לג יט), שהוא אוצר של צדיקים ורשעים (תנחומא תשא סי' כ"ז), רצה משה לזכות כל הדורות ולהביאם בדרך הטוב, כמ"ש אך טוב לישראל (תהלים עג א), "בעת "ההיא "לאמר ר"ת הב"ל. לכן פתח באדנ"י, כי פגימת הבל היה בשם של אדנ"י, לכן קרינן ההיא וכתיב ההוא, שבזה היה פגימת הבל שהפריד אותיות א"י שהם בסוד זכר, מן אותיות ד"ן שהם סוד נוקבא, ולכן הוצרך משה לייחד בכאן שם של אדנ"י, ואמר אתה החלות להראות, על גילגולא קדמאה בימי הבל, את גדלך על אותיות א"י שהם מסיטרא דחסד, את ידך החזקה שהם אותיות ד"ן מסטרא דגבורה, שדבר זה גרם שהנשמות נחלק לזה העולם לתרין סטרין, את גדלך הם סוד הנשמות מסיטרא דהבל, שזו היא מדת טובו שבהם דנין את הצדיקים, את ידך החזקה הם נשמות מסיטרא דשמאלא, שהם בנוי דקין שבהם דנין את הרשעים, אשר מי אל אשר יעשה כמעשיך, על שכר טוב של צדיקים, כגבורותיך לעונש הרע לרשעים. לכן רצה ליכנוס לארץ ישראל, שיהיו כל הנשמות שבעולם מעוברין ממשה רבינו שהוא סוד הבל, בסוד אז הוחל לקרא בשם ה' (בראשית ד כו), כמו שאמר בזוהר (תיקו"ז סט ק"י ע"ב) אז התחילו גלגולין בעלמא, כההוא דאיתמר ביה אז ישיר משה (שמות טו א), "הוחל "לקרא "בשם, ר"ת הב"ל. וזהו כוונתו באמרו מעתה יהיו כל העבורים ממני שהוא סוד הבל, ואראה את הארץ הטובה, מזה הצד יהיו כל הנפשות מסיטרא דטוב,

ההר הטוב הזה, מזה הצד יהיו כל הרוחות מסיטרא דטוב, והלבנון שהוא סוד שער השמים בית המקדש הנשמות מסיטרא דטוב, ולהעביר קינא דמסאבותא מסיטרא דקין שהם נשמות מסיטרא דרע. השיב הקב"ה רב לך, רב טוב הצפון יהיה לך לבדך, דאיתמר גבך ותרא אותו כי טוב הוא (שמות ב ב), הוא דייקא, כדי לך בזה העת להפקיע את עצמך, ואל תוסף דבר אלי עוד בעד כל הדורות, כי אין זה עתה אלא לעתיד לבא:

פרק קלז

אופן קלז

רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולהעביר כח האף מן העולם, שאמרו במדרש שמות רבה (פרשה מד ח' דף קנט (שמו"ר פמ"ד ח')) ג' מלאכי חבלה נזדווגו למשה לאחר עשיית עגל, כשזכר משה ג' אבות, הלכו ג' ואחר כך נשתיירו אף וחמה, כמ"ש (דברים ט יט) כי יגורתי מפני האף וחמה, הלך משה והרג את חמה, נשתייר אף, התחיל משה ואמר קומה ה' באפך (תהלים ז ז), נמצא שבחוץ לארץ לא היה כח למשה עם ג' אבות, רק להעביר ארבעה מלאכי חבלה, אבל הגוליור הגדול שפתחו בהן ארבעה, כמו שאמרו רז"ל (אס"ר פ"ט ג') ארבעה פתחו באף, ורזא עילאה הוא על סוד ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, ולהכי לא קחשיב יונתן בן שאול שגם הוא פתח באף, וכן באיוב, אבל אלו הם ד' שפגמו בד' אותיות הויה לקביל ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, ואין כאן מקומו. והנה לכן רצה משה ליכנס לארץ ישראל, להיות לו זכות לבטל בעצמו הגוליור הגדול הזה בלי סיוע אלהי. ועל זה אמר ואתחנן אל ה', מזכיר לשעבר על אחר עשיית העגל הוצרך להתחנן אל ה' שיעמוד גם הוא באחד, שאף בעת ההיא, היא העת הידוע עת צרה לישראל, ולאמר לדורות שהיא החטא העגל שמור לדורות (סנהדרין ק"ב ע"א), קרי ביה בעת ההה", בשעה שבאו ה' מלאכים נזדווגו למשה, וכתיב ההוא, קאי על הקדוש ברוך הוא, שהוצרך הוא בעצמו לעמוד באחד שהוא האף, בעת בגימטריא בלעם בן בעור, שמכחו בא העגל כמ"ש אהרן כי ברע הוא (שמות לב כב), בהיפוך אתוון בער. ולזה סידר תפלתו אתה החלות להראות את עבדך, אתה דייקא החלות להראות את עבדך, כי הוצרכת לעמוד באחד שהוא חימה, את גדלך זה אברהם, את ידך החזקה יצחק, אשר מי אל יעקב, אבל אתה בעצמך הוצרכת לעמוד בגליור הגדול, אשר יעשה כמעשך וכגבורתך, שיוכל לעמוד בפני האף הגדול הזה, לכן אעברה נא, מתחלה לא היה בי כח להעביר עם זכות אבות רק ארבעה מלאכים, שכן אעברה בהיפוך אתוון ארבעה, אבל האף שכחו גדול שנרמז גם כן במלת אעברה, לא יכולתי לבטלו, לכן אעברה לארץ

ישראל וראה את הארץ, שיהיה לי זכות ארץ ישראל, אז אעברה. לכן אמר בה' יתירא שרמז על מלאך הה' שהוא האף, שלא יכול משה בחוץ לארץ להעבירו, אבל כשראה הארץ הטובה, אז יהיה כח בידי גם כן להעביר מלאך הה' שהוא אף, כמו שהיה יכולת ביד פנחס שהיה מעובר מן נשמת נדב ואביהו, וזכה להכניע מלאך אף עם נשמת נד"ב ואביה"ו, שכן נשמת נ"דב ואביה"ו, בגימטריא א"ף. לכן אמר אעברה נא, כשאעבור לארץ ישראל, יהיה לי גם כן כח להכניע א"ף נ"דב א"ביהו, שרמז במלת נ"א. השיב הקב"ה ר"ב ל"ך, בגימטריא ר"ב החוב"ל, והקליפה א' יתירא בסוד כל המוסיף גורע (סנהדרין כ"ט ע"א), כי רב לך בגימטריא רנ"ב, ורב החובל בגימטריא גר"ן, שהוא סוד גר"ן האט"ד (בראשית נ י), כי משה הוא רבן של כל ישראל, והוא בסוד מטטרו"ן דאיתמר בהון בר"ן יחד ככבי בקר (איוב לח ז). ורמז גם כן במילת רב לך, שגם חרון יכול אתה לכבוש בכאן, כדאיתא בפרקי רבי אליעזר (פרקי דר"א פמ"ה) חרון אף קבור כנגד קברו של משה, פוער פיו לבלע את ישראל, ולא ידע איש רע בליעל את קבורתו (דברים לד ו) שמשה קבור כנגדו, וכשרואה קברו חוזר לאחוריו, והטעם כי חרו"ן א"ף בגימטריא מש"ה. ועל זה אמר ר"ב ל"ך דייקא, ושמך נרמז על רב החובל שעומד לקיבלך, והוא יותר רב מן אף שאתה רוצה לכנוס בשביל זה לארץ ישראל. וזה נרמז בפסוק לא קם בישראל כמשה (דברים לד י), ע"וד ק"ם, בגימטריא אף וחימה, שהכניע משה בחייו את שתיהם. ועל זה אמר עלה ראש הפסגה שהוא למעלה ראש על כולם, צו את יהושע אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), שכן מש"ה בגימטריא אלהים אחרים, חזקה"ו ל"בטל ח"רון, ואמצה"ו לבטל א"ף, שכן ראשי אתוון דדין כראשי אתוון דדין:

פרק קלח

אופן קלח

איתא בכנפי יונה (עמוד פ') אחת שאלתי מאת ה' (תהלים כז ד), שלשה מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולם על ידי יסורין (ברכות דף ה'.), והם נרמזין במלת אח"ת, 'ארץ ישראל, 'חיי עולם הבא, 'תורה, שבאים מג' אבות. תורה בא מסיטרא דאברהם שקיים אפילו עירוב תבשילין (יומא כ"ח ע"ב), וארץ ישראל מסיטרא דיצחק שהוצרך לישב בארץ ישראל שהיה עולה תמימה (ב"ר פס"ד ג'), חיי עולם הבא מסיטרא דיעקב שמטתו שלימה (ויק"ר פל"ו ה'), וחקוקה תחת כסא הכבוד (במ"ר פ"ד א'). הנה בכאן סידר משה תפלתו, מאחר שאתה החלות להראות לי זכות אבות, ר"ל בשעת עשיית העגל כשזכר ג' אבות, הסכים הקב"ה עמו ואמר סלחתי כדבריך (במדבר יד כ), בא גם כן עתה לסדר

ג' אבות, את גדלך זה אברהם, שבזכותו ניתנה התורה שנתן לו הקב"ה קלסתר פנים של אברהם (שמו"ר פכ"ח א'), את ידך החזקה זה יצחק, בזכותו ניתנה מתנה שנייה, אשר מי אל זה יעקב, בזכותו ניתנה מתנה שלישית. ולכן בא עתה להתפלל מאחר שהתחיל הקב"ה ליתן לו את התורה במתנה, כמ"ש (שחרית לשבת) ישמח משה במתנת חלקו (וז"ש להראות א"ת עבד"ך בגימטריא במתנ"ה), לכן אעברה נא ואזכה לכל הג' מתנות, את הארץ הוא מתנת ארץ ישראל, ההר הטוב הזה על מתנת התורה, כמ"ש רז"ל (ב"ר פט"ז ד') וזהב הארץ ההיא טוב (בראשית ב יב), אין תורה כתורת ארץ ישראל, ולכן אני מבקש לילך לארץ, והלבנון הוא כנגד עולם הבא, דכתיב אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים לעלות לעולם הבא (בראשית כח יז). השיב הקב"ה רב לך, כבר נתתי לך הרוב מן ג' מתנות אלו, שנתתי לישראל מיעוט רוב הוא שנים, דהיינו תורה ועולם הבא רב טוב הצפון, אבל על מתנה שלישית שהיא מתנת ארץ ישראל, אל תוסף לדבר עוד, אבל צו את יהושע ויזכה למתנה שלישית גם כן שהיא ארץ ישראל. והנה לפי זה מיושב מ"ש במדרש פרשה זו (תנחומא ואתחנן סי' ו') שביקש משה שישלח הקב"ה עליו יסורין. וקשה יסורין מאן דכר שמיה. אבל לפי זה ניחא, שסידר מתחילה ג' מתנות שבאו לעולם על ידי ג' אבות, וכולם ניתנו על ידי יסורין, ולכן אמר בכאן גם כן אעברה, מלשון שיתמלא הקב"ה עברה כאשה עוברה (עיין ברכות כ"ט ע"ב), וידון אותו ביסורין כדי ליתן ג' מתנות אלו שסידר בתפלתו, דהיינו את הארץ היא נתינת ארץ ישראל, שלא בא רק על ידי יסורין, וכן ההר הטוב שהיא התורה, וכן הלבנון שהוא עולם הבא, שכל הג' אלו דוקא באים על ידי יסורין. השיב הקב"ה על השנים תורה ועולם הבא רב לך, כבר קבלת הרבה יסורין בנתינת התורה שישבת בתענית קכ"א ימים, נמצא שעל אלו ב' מתנות תורה ועולם הבא רב לך, כבר היה לן רב יסורין, אבל על ארץ ישראל אל תוסף לדבר, זה נרמז בפסוק ראשון בעת ההיא, ר"ל באותו עת כשרצה לכנוס לארץ ישראל, ביקש גם כן על שני מתנות הנשארים שנרמזים במילת ע"ת, 'עולם הבא 'תורה, שעל ג' אלו ביקש ביחד, ששלשתן נרמזין במילת אח"ת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, כמו שכתב האר"י ז"ל כי ג' אלו כלולים בשכינה שהיא נקראת אח"ת, כי ג' אלו הם סוד ג' קוין של ג' אבות, והשכינה שהיא כוס של ברכה צריך שלשה (זוהר ח"ג רמ"ו ע"א). וזה סוד שהתחיל משה בשם של אדנ"י שהיא השכינה, אחר כך הזכיר הוי"ה בנקודת אלהים, שהוא סוד כו"ס ישועות אשא (תהלים קטז יג), כי אלהים הוא סוד כו"ס, והויה הוא סוד ישועות ה', עלין תקיפין דסחרין לשושנה (זוהר ח"א א' ע"א):

פרק קלט

אופן קלט

אמרינן במדרש רבה פרשת בחקותי (ויק"ר פל"ה ח') שלשה מתנות נתן הקב"ה לעולם, הלחות כתיב בהם (שמות לא יח) ויתן אותם למשה במתנה, המאורות ויתן אלהים ברקיע השמים (בראשית א י ז), והגשמים ונתתי גשמיכם בעתם (ויקרא כו ד). והנה זכה משה לב' מתנות, הלחות ניתנו לו במתנה (תנחומא תשא סי' י"ח), והמאורות העמיד משה את החמה במלחמות סיחון ועוג. והנה מאחר שזכה משה לב' מתנות אלו שנתן הקב"ה לעולם על ידו, רצה גם כן שיתן לו הקב"ה מתנה שלישית והוא מתנת ונתתי גשמיכם בעתם שהיא מתנת ארץ ישראל, כי כל הארצות מתמצית ארץ ישראל הם שותין, כמ"ש (איוב ה י) הנותן מטר על פני ארץ (כדאיתא בתענית ב'. וט' (תענית ט' ע"ב, תענית י' ע"א)). על זה אמר ואתחנן אל ה', תפילתו היתה בעת ההיא כשהעמיד הקב"ה בחמה למשה במלחמות עו"ג, ונמצא באותו פרק כבר היו בידו שני מתנות שנתן הקב"ה לעולם, לכן באותו פרק ביקש גם כן על מתנה שלישית, ההוא כתיב על אותו המתנה המיוחדת להשפיע לכל הארצות, ונמצא בזה שכל הארצות הם מקבלין מן ארץ ישראל, והם כדמיון נקבה שמקבלת מן הזכר, וכן ארץ ישראל הוא רזא דדכורא שהיא חסד, בסוד כי שמך נקרא על עירך (דניאל ט' יט). ועל זה אמר מאחר שאתה החלות להראות א"ת ע"בדך, בגימטריא במתנה, מאחר שהתחלת ליתן לי במתנה את המאורות, לזה אמר את גדלך, שהגדיל הקב"ה את היום בימי משה, היום הזה אחל תת גדלך (דברים ב כה), אחל אחל (יהושע ג ז), לגזירה שוה (תענית דף כ'.), ואת ידך החזקה, שנתת לי במתנה הלחות, דאיתמר בהו ולכל היד החזקה אשר עשה משה (דברים לד יב), שהם הלחות (שמו"ר פמ"ו ג'). חוזר ומפרש ג' מתנות שנתן הקב"ה לעולם, כנגד הגשמים אשר מי אל בשמים ובארץ, על שירידת הגשמים מן השמים האוצר הטוב מן השמים לתת מטר ארצך בעתו, נגד הלחות אמר אשר יעשה כמעשך, הלחות מעשה אלהים המה (שמות לב טז), כנגד העמדת החמה אמר כגבורתך כצאת השמש בגבורתו (שופטים ה לא), ומאחר שנתת לי ב' מתנות מג' מתנות אלו, אעברה נא ואראה את הארץ לראות מתנה שלישית הטובה, ששם יפתח ה' אוצרו הטוב ולתת מטר ארצך בעתו (דברים כ"ח יב), על זה אמר ההר הטוב הזה, הטעם שאראה את הארץ עבור ההר הטוב הזה שיפתח אוצרו הטוב, ומתי יפתח הקב"ה אוצר של גשמים, על זה אמר והלבנון כשילבין הקב"ה עונותיהם של ישראל, כמ"ש רז"ל (תענית דף ז':) על פסוק (תהלים פה ב) רצית ה' את ארצך (תהלים פה ג) נשאת את עון עמך כסית כל חטאתם סלה. ולפי זה אמר משה

מאחר שהחלות להראות את עבדך שנשאת על ידי את עון חטאתם, על ידי כן אעברה רוצה אני להעביר את חטאתם, ובמה אעביר את חטאתם, וארא"ה את הארץ הטוב"ה דייקא, כי יפתח ה' את אוצרו הטוב מן השמים שהוא דרגא דמשה. השיב הקב"ה רב לך, ב' מתנות של ג' אלו שנתתי לעולם הרוב הוא שלך, ר"ל שנים מן שלשה דהיינו התורה והמאורות, אבל על המתנה שלישית שהיא מטר ארצך אל תוסף, צו את יהושע וחזקהו במתנה של לחות שנתתי לך, ואמצהו במתנות מאורות שגם לו יעמדו המאורות בגבעון (יהושע י יב), כי הוא יעבור על המתנה שלישית:

פרק קמ

אופן קמ

הנה מלחמת עמלק היא מצוה אחת שצוה הקב"ה לישראל בכניסתם לארץ מג' מצות (סנהדרין כ' ע"ב), שסימנם מצות ה' 'ברה 'מאירת 'עינים (תהלים יט ט), בר"ת מן 'ברה 'מאירת 'עינים, נרמזין ג' מצות אלו שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ, דהיינו ב' של בר"ה 'בנין בית המקדש, מ' של מאירת למנות להם 'מלך, ע' של עיני"ם מלחמת 'עמלק. וסימנם מב"ע, נוטריקון 'מושל 'בגבורתו 'עולם (תהלים סו ז), והיה חושב שיקיים שלשתן 'משה 'בן 'עמרם, אבל באמת שלא יתקימו עד שיבא 'מנחם 'בן 'עמיאל, הנה אותו המזמור של השמים מספרים (תהלים יט ב), אמר משה ביומא דהלולא רבא יום קבלת התורה, שיש באותו מזמור קכ"ו תיבות, שהוא סוד ו' פעמים אהי"ה, ובה' פסוקים תורת ה' תמימה (תהלים יט ח), יש בהם קכ"ו אותיות, והוא חותם התורה שבה' חומשים, והם קכ"ו ימים שהיה משה בהר, והוא רזא דשם המפורש שהם ששה חותמות שבספר יצירה שחתם בהם הקב"ה ששה רוחות, פנה למעלה, וחתם שם יה"ו וכו', ו' פעמים יה"ו הם עולים לחשבון קכ"ו, והם סוד חותם של תורה סוף ה' חומשי תורה הכי הוי, וידוע (תנחומא תצא סי' י"א) שאין השם מלא אלא במחיית זרעו של עמלק. ולכן נתאוה משה לכניסת ארץ ישראל ולהשלים השם והכסא, וג' מצות אלו שנצטוו, הם להשלים ג' אותיות שחסרים מכס יה, דהיינו בבנין בית המקדש ישלימו אות א' של כסא, כי שמה ישבו כסאות למשפט (תהלים קכב ו), ובית המקדש הוא כסא ה', כמו שכתוב כסא כבוד מרום מראשון מקדשינו (ירמיה יז יב), רצה לומר מקום המקדש הוא כסא כבוד, נמצא שבבנין של בית המקדש נשלם אות א' של כסא. ובמינוי מלך נשלם אות ה' מן השם, כי הוצרך המלך להיות ממלכות בית דוד שהוא מלכות שמים ה' אחרונה של השם, כמ"ש דוד כי בכה ארוץ גדוד (תהלים יח ל), אמר בכה בתוספת ה'. ובמחיית זרעו של עמלק שפגם

באות ברית שהיא רזא דו' גוף וברית חשבינן חד, הרי שבג' מצות אלו יושלם התיקון של השם והכסא. ולכן אמר משה ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ר"ל שרצה לתקן באותו עת מה שצוה הקב"ה לאמר לדורות, ההוא כתיב, ר"ל אותן אותיות החסרים מן השם שהוא ה"ו, ומן הכסא שהוא א', רצה הוא לתקן עתה, ולפי שאי אפשר להכרית זרעו של עמלק, אלא מי שיניקתו משם של ב"ן שהוא בעולם העשייה, כי עמלק הוא סוד כל"ב, ולכן הוא מאמין בצורת כלב, ולכן נקרא עמלק כדאיתא במדרש (תנחומא תצא סי' ט') עם שלקק ככלב, ורזא דמלה כי יניקת כל"ב מבחוץ דרגא בתראה, יונק משם של ב"ן חושבנא דדין כחושבנא דדין, בסוד ויזנ"ב ב"ך כ"ל הנחשלים אחריך (דברים לה יח), ס"ת כל"ב. וזה סוד כלב ששימש בתיבה, ולקה בשימוש אחורים (סנהדרין דף ק"ח:). ורזא דא מבואר בקרא ויזנ"ב ב"ך כ"ל הנחשלי"ם אחריך, ס"ת בכל"ם, אחריך דייקא שיונקים מאחוריים, והוא חטא שהכניס נח"ש בין אותיות מיל"ה, כנרמז במלת הנחשלי"ם שהוא בהיפוך אתוון נח"ש מיל"ה. ולכן נרמז בכאן סוד גדול שהוא סוד אותיות בכל"ם, שסמנום חכמי הדקדוק אותיות מקור, שמוסיפין בהם אותיות בכל"ם, כידוע לבעלי החכמה הזאת, לפי שהוא השחית מקו"ר הקדושה, לכן קבלתו מכלב בהיפוך אתוון בכל"ם. והנה זה יניקת עשו שהלך לצוד ציד להביא (בראשית כז ה), והביא לאביו יצחק מטעמים של כלב (תרגום יונתן בראשית כז לא, עיין שם בפירוש יונתן), כמ"ש יצחק מי הצד ציד (בראשית כז לג), ר"ל מי הוא זה שהביא לי מטעמים מאותו הבריה שהוא צד ציד, דהיינו שצדין חיות ועופות עם כלבים. וזה היה החטא בבית שני שהיו רומוס ורומלס יונקים מן כלבית (כדאיתא במדרש רבה (אס"ר פ"ג ה')), והם היו מושלים על כל ישראל בגלות אדום שהיתה יניקתם מן כח הכלב, ולכן באותו מקדש בבית שני שמשלו אדום, היה בא דמות כלב על המזבח (כדאיתא ביומא דף כ"א:), שזה הורה על שליטת כלב ההוא באותו זמן, ויעקב חטא בזה כששלח מלאכים לפניו (בראשית לב ד), היה מחזיק באזני כלב (כדאיתא במדרש רבה פרשת וישלח (ב"ר פע"ה ג')), ובזה עבר עבירה שחטא בזה והתעבר על ריב לא לו (משלי כו יז), רצה לומר לא לבדו עשה זה רק לזרעו, ומה היה החטא, הוא קרא לעשו אדון שאמר לאדוני לעשו (בראשית לב ה), לכן נלקו בניו בבית שני בגלות עשו שירד דמות כלב על המזבח, ואותו כלב נקרא בלאדן (כדאיתא בזוהר פרשת צו), ואמרינן בפרק חלק בגמרא (סנהדרין) דף צ"ו (ע"א) מאי בלאדן (ישעיה לט א), כלבא. ראו נפלאות ה' שמשלם כפי מעללו, יעקב קרא לעשו אדון, ובאמת הוא בל אדון שהוא אינו אדון, וגם הוא כופר ביחודו של עולם, ואומר בלאדון מי אדון, לכן ירד אותה דמות לגבי מזבח. ולפי שעמלק יניקתו מן שם של ב"ן, לכן הוצרך לבא שמואל

הנביא שיניקתו מן שם של ב"ן, שהיה מסטרא דנוקבא בסוד ונתת לאמתיך זרע אנשים (שמואל א' א' יא), אמתיך דייקא, ולכן אמר עלי לחנה אלהי ישראל יתן את שלת"ך (שמואל א' א יז) חסר א', הוא רזא דדכורא, אבל הוא היה מסיטרא דנוקבא, לכן לא היה חי רק נ"ב שנה, שהוא מסוד שם של ב"ן, כי מי שיניקתו משם של ב"ן, ראוי הוא לילך בשליחותו של מקום להלחם בב"ן כסיל, שהוא עמלק, שיניקתו כלב שהוא מיניקת העשייה דתמן שם של ב"ן, ב"ן שנה שאול במלכו (שמואל א' יג א), ב"ן דייקא, כי הוא בא משבט בנימין לקיים מאמר אביו שקרא לו ב"ן ימין (בראשית לה יח), גם לקיים מצות רחל שקראת לו ב"ן אוני, לשבר כח הקליפה שנקראת און, כמ"ש אך עשרתי מצאתי און לי (הושע יב ט). וכן שלמה בנה הבית היה גם בן נ"ב שנה יניקתו גם כן משם של ב"ן. וכן דוד שבנה יסודי המקדש היה מסיטרא דנוקבא, כמ"ש ואני עבדך בן אמתך (תהלים קטז טז), ב"ן דייקא, לכן התפלל כי סבבוני כלבים (תהלים כב יז), הצילה מיד כל"ב יחידתי (תהלים כב כא), והוצרך לעמוד בחצות לילה לשבר כח משמורה שנייה כלבים צועקים (ברכות ג' ע"א), שבאותו פרק שיצאו ישראל ממצרים כתיב ולכל בני ישראל לא יחרץ לשונו (שמות יא ז). ולכן הוצרך שלמה בנו לשאול מסנהדרין (בפרק במה מדליקין שבת דף ל':) אבא מת וכלבים של בית אבא רעבים. בכאן יש שאלה גדולה איך זילזל שלמה בכבוד דוד אביו, ולשאול על ידי איש אחד שתי שאלות הללו, והלא כל איש משכיל ישתומם על זה, וכי קצרה יד שלמה לשלוח מן המשרתים אשר לפניו שלא יבא לשאול ב' שאלות אלו ביחד לדמות אביו לכלב, עד שהוצרך אחר כך לזלזל בכבוד אביו ולומר עליו כי לכלב חי טוב מן אריה המת (קהלת ט ד), אנת שלמה אן חכמתך אן סוכלתנותך. אבל כל מילי דשלמה מלכא כולא ברזא דחכמתא עילאה, כל יומי דדוד הוי קאים בפלגא דלילא, כמ"ש חצות לילה אקום להודות לך כדאיתא (בברכות דף ג':), והטעם אמר מקודם זה חבלי רשעים עודני (תהלים קיט סא), עבור הרשעים שסבבו כלבים, הוצרך לעמוד כל חצות לילה כנגד כח כלבים שצועקים באותו פרק, ואמרו בגמרא שעד חצות לילה היה עוסק בתורה מכאן ואילך בשירות ותשבחות (ברכות שם), וזה מרמז בתחילת הלילה שאז הקליפות באים לשלוט בעולם, בסוד אז תרמוש כל חיתו יער (תהלים קד כ). ז"ש חבלי רשעים עודני (שם קי"ט) כד רמיש לילא, לכן תורתך לא שכחתי שהיה עוסק בתורה, ואחר כך מחצות לילה ואילך אקום להודות לך בשירות והודאות (תהלים קיט סב), והיה מתגבר כארי וכשחל, לכן 'שכחתי 'חצות 'לילה, ר"ת שח"ל, שבזה הגביר תרין סיטרין בישין, והם ב' משמורות משמורה של חמור שהוא רה"ב, ומשמורה שנייה שכלבים צועקים הוא סמא"ל, שניהם יחד בגימטריא שח"ל.

ולכן זכה דוד שקרא אותו הקב"ה בן, כמ"ש בני את"ה (תהלים ב' ז), וכן צוה דוד בשעת מותו שיעמוד שלמה בכל חצות לילה ויזכה לזה למעלות ב"ן, ז"ש ויצו דוד את שלמה בנ"ו (מלכים א' ב' א), וכי עד השתא לא ידענא ששלמה בנו, אבל הכוונה שצוה לשלמה שיזכה לשם של ב"ן שיעמוד בכל חצות לילה, וכן שלמה היה חייו נ"ב שנה, שהוא סוד שם של ב"ן, וגם בשבילו נחרב נ"ב שנה, כמו שכתבו רז"ל בשבת (קמ"ה ע"ב) מאדם עד בהמה נדדו (ירמיה ט ט), בהמ"ה בגימטריא נ"ב, ושבח זה שלח שלמה לסנהדרין כשמת אביו בשבת של עצרת, (כמו שכתבו התוספות פרק קמא דחגיגה (י"ז ע"א ד"ה אף), והביא שם ראייה מירושלמי (חגיגה פ"ב ה"ג)), שבו ניתן תורה שבכתב, ונסתלק דוד שהוא סוד תורה שבעל פה, בעת רצון במנחה בשבת בשעה שעינא פקיחא שולט בעולם. ולכן הודיע זה לסנהדרין מאחר שאבא מת, והוא עמד כל ימיו לקביל הכלבים שהם סוד חצות לילה, ועתה כלבים של בית אבא רעבין, מי יקום לנו עם מרעים (תהלים צד טז), הם הם הכלבים, כמ"ש דוד כי סבבוני כלבים עדת מרעים הקיפוני (תהלים כב), ומי יתיצב לי עם פועלי און, לעמוד במקום אבא ולהגין לנו בעד כלבים החיצונים שהם רעבים פצו עלינו פיהם מכאן ולהבא. והתשובה מן הסנהדרין היתה ברזא דחכמתא, שצריך להשתיק המקטרגים וליתן לתוך פיהן חולקא דילהון, כדאיתא בזוהר אחרי מות עמוד קי"ב (זוהר ח"ג ס"ג ע"א), ובפנחס שם עמוד תל"ט (זוהר ח"ג רל"ח ע"א), וזה סוד חתוך נבילה לפני כלבים. ועל השאלה השנייה שהודיעם העדר דוד, השיבו שאין לנו תמורתו בזה העולם להתייצב עם פועלי און, אבל העמיד הקב"ה תרין כרובים שהם סוד מטטרון סנדלפון, שהם עומדין בשעה שאין מיין נוקבין לתתאי, מתעוררין יחוד העליון, שלולי זה לא היה תקומה בעולם. וזה סוד ואביך הנח עליו ככר, הוא סנדלפון בסוד ככר לאדן (שמות לח כז), כי שם א"ל אדנ"י הוא בעשייה דתמן סנדלפון, וכן בעשייה תמן ויהי אור (בראשית א ג), חשוב י"ו פעמים י"ה בסוד ויה"י, הוא מנין ככ"ר, והוא ראש לכל הבשמים מ"ר דרר (שמות ל כג), כי מלמטה למעלה הוא ראש בסוד צרור המור דודי לי (שיר השירים א' יג), מור הוא סנדלפון, ושד"י ילין הוא מטטרון, שהוא בגימטריא שד"י. נמצא שמלת ככר הוא סנדלפו"ן, ותינוק הוא סוד מטטרו"ן (כדאיתא בזוהר ויקרא עמוד קט"ו (זוהר ח"ג ס"ד ע"ב)) תינוק יונק משד"י אמו, והוא שד"י. ובזה הורו סנהדרין באצבע והשיבו שאין לנו תמורתו בזה העולם שיהיה כדוד מלך ישראל חי וקים שלא טעם מימיו טעמא דמותא, ועל זה אמר בספרו הנכבד ברזא דחכמתא כי לכלב חי טוב מן אריה מת, ר"ל הכלב החיצון שהוא חי עתה טוב לו, הטעם שטוב לפי שאריה מת, ר"ל מאחר שדוד אבא מת שהוא אריה, ונקרא אריה שיניקתו מן ד' שמות אצילות בריאה

יצירה עשיה, משם של ב"ן שבמידת מלכות שמכל עולם ועולם, וד' פעמים ב"ן הוא סוד ר"ח, וח' הויו"ת יש בד' פעמים ב"ן, תצרף ח' עם ר"ח, הרי ארי"ה (כנ"ל באופן קכ"ד), מזה הטעם טוב לכלב חי. ולכן התחיל משה בכאן מאחר שאתה החלות להראות לי להלחם עם עמלק, במ"ש אנכי נצב על ראש הגבעה (שמות יז ט), וזה נרמז במלת א"ת גדל"ך, שהוא בגימטריא הב"ן, שזכה משה לשם של ב"ן, והיה בן בית להקב"ה בסוד בכל בית"י נאמן הוא (במדבר יב ז), ולכן ראוי הוא להלחם בעמלק שסודו כל"ב, שכן בכ"ל בהיפוך אתוון כל"ב, חשב משה שראוי הוא להלחם עם כלב, מאחר שהתחיל הקב"ה להראות את גדלו בתחלת יציאתם ממצרים, (כדכתיב ולכל בני ישראל יחרץ כלב לשונו שמות י"א), ומי שמתחיל במצוה ראוי לגמור כדאיתא (בסוטה דף י"ג:), את ידך החזקה שראוי לך לסייע אל המצוה שנשבעת שם בידך החזקה, כמ"ש כי יד על כס יה (שמות יז טז), גם שם הראה לו ידו החזקה כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל (שמות יז יא). לכן סיים אשר מי אל בשמים ובארץ, הזכיר כאן שמים וארץ, בסוד כה אמר 'י"י 'השמים כסאי 'והארץ 'הדום רגלי (ישעיה סו א), תסתכל תמן ותמצא שם מלא בראשי אתוון והכסא באמצע, כה אמר 'י"י 'השמים ראשי תיבות י"ה, 'והארץ 'הדום ראשי תיבות ו"ה, והכסא באמצע, שכן הוא סוד מרכבה גם כן בסוד יציאת השבת שתים שהן ארבע (שבת ב' ע"א), תרין אתוון מצד זה, דהיינו סופי תיבות של אד"ם נש"ר, ותרין אתוון מן צד שני סופי תיבות של כרו"ב ארי"ה, וך' של כסא באמצע, הרי שבמלות של המרכבה נרמזת מרכבה שלימה. לכן זכר כאן אשר מי אל, שהוא סוד חסד אל (תהלים נב ג), והוכן בחסד כסא (ישעיה טז ה), על הכסא שיהיה שלם בשמים ובארץ, ועל השם שיהיה שלם, ולפי שעמלק יניקתו מן העשייה תמן שם של ב"ן, לזה אמר אשר יעשה כמעשי"ך דייקא, וכגבורת"ך שידין אותם הקב"ה בגבור"ה, שהוא סוד ד' פעמים ב"ן עם ח' הויו"ת שבה כדמיון ארי"ה שאמרנו. ועל זה בקש משה אעברה נא עתה להלחם בעמלק בד' שמות של ב"ן, כי אעבר"ה הוא בהיפוך אתוון ארבע"ה, וחוזר ומפרש שבזה יהיה הכסא והשם מלא, וראה את הארץ היא ה' שבשם, ההר הטוב ו' של שם, טו"ב דייקא דרגא דטוב, והלבנון היא רזא דא', לתקן אותיות הו"א (ז"ש בעת ההוא לתקן אותיות הו"א). השיב הקב"ה רב לך, אתה חושב להלחם בעמלק לפי שיניקתם מן שם של ב"ן שקראתי אותך בן ביתי, אבל הגדולה שלך היא בסוד שם של מ"ה שהוא יותר גבוה מן שם של ב"ן, כמ"ש מה שם בנו (משלי ל' ד) שהוא משה (זוהר ח"ב קצ"ז ע"א), לכן אל תוסף דבר, אבל צו את יהושע שהוא ישלים מלחמות עמלק מדור דור, מדורו של שאול שיניקתו

מן שם ב"ן, לדורו של מרדכי שהיה גם כן משבט בנימן (מגילה י"ב ע"ב), דתמן שם של ב"ן, לכן חזקה"ו ואמצה"ו בגימטריא מרדכ"י:

פרק קמא

אופן קמא

איתא (דברים רבה ב, ז), בב' מקומות המשיל משה את עצמו לאברהם, בשעה שהראה לו בסנה שאמר לו הקב"ה משה משה ויאמר הנני (שמות ג ד), הנני לכהונה הנני למלכות, אמר לו הקב"ה אל תתהדר לפני מלך ובמקום גדולים אל תעמוד (משלי כה ו), וכן בכאן כשאמר ה' אלהים וכו', עיין שם. והכוונה שבפסוק אל תתהדר לפני מלך, הוא כנגד מלכות. ובמקום גדולים, הוא כנגד כהן גדול שהוא מדת החסד. והנה חשב משה שלשה כתרים שנתן הקב"ה לישראל, כתר תורה, כתר כהונה, כתר מלכות (אבות פ"ד מי"ג), שהיו כולם אצל אברהם, יזכה גם הוא לשלשתן, כי יניקת משה מאברהם בסוד כי מן המים משיתיהו (שמות ב' י), שהוא סוד מדתו של אברהם, כמ"ש מוליך לימין משה (ישעיה סג יב). ולכן פתח משה בשם של אדנ"י לקביל מלכות ליתן לו כתר מלכות, ואחר כך אמר הוי"ה בנקודות אלהים, הוי"ה היא סוד כתר כהונה, כדאיתא בספרא דצניעותא שכהן גדול בעולם האצילות הוא זעיר, לכן נקרא בגדי כהן גדול תפארת, ולפי שכליל תפארת בראשו של משה נתת (שחרית לשבת), שמידת משה הוא זעיר, חשב משה שיהיה כהן גדול בסוד ויקרא א' זעירא (ויקרא א א), נשתיירו אתוון ויקר אל משה שהם בגדי כהונה, כמו שדרשו בפרק קמא דמגילה (דף י"ב.) על פסוק (אסתר א ד) יקר תפארת גדולתו, ורזא עילאה הוא שחשב אחשורוש שהוא בקליפה לקביל זעיר, ונקודת אלהים מורה על כתר תורה שניתנה מפי הגבורה וידבר אלהים את כל הדברים (שמות כ' א), אלהים דייקא מסיטרא דיצחק קיבל התורה מפי הגבורה ממש, לכן נתנה באש ובשופר שהוא איל של יצחק. לכן פתח בכאן בב' שמות אלו שהם אדנ"י הוי"ה בנקודת אלהים, כנגד ג' כתרים אלו שהם ג' אבות. ועל זה אמר מאחר שאתה החלות להראות, בהיפוך אתוון הלחות, שנתת לי כתר תורה על ידי לחות, את גדלך על כתר כהונה שהיה משה כהן כל ז' ימי המלואים שימש משה בכהונה גדולה, ולאידך מאן דאמר כל מ' שנה היה משה כהן עם אהרן, שנאמר (תהלים צט ו) משה ואהרן בכהניו (כדאיתא בויקרא רבה פרשה י"א (ויק"ר פי"א ו')), ידך החזקה על כתר מלכות, כמ"ש ביד חזקה אמלוך עליכם (יחזקאל כ' לג), וחוזר ומפרש אשר מי אל על כתר כהונה שהוא חסד אל, כי תומיך ואוריך לאיש חסידך (דברים לג ח), אשר יעשה כמעשיך על כתר מלכות

שהוא מלך גבור. ולכן בקש עתה ליכנס לארץ ישראל שיזכה שם לשלשה כתרים אלו, ואראה את הארץ לקביל תורה כי אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ח ע"ב), ההר הטוב זה ירושלים, דתמן מלכי צדק מלך שלם (בראשית יד יח) לקביל מלכות, והלבנון זה בית המקדש לקביל כהונה, ויהיה ג' כתרים ביחד. השיב הקב"ה רב לך, די לך בכתר תורה לחוד שאתה רב של ישראל, אבל מה שאתה רוצה לדמות עצמך לאברהם כמו שאמרת בתחילה בסנה הנני למלכות הנני לכהונה, אל תוסף דבר אלי עו"ד דייקא, שלא תדבר ותבקש עוד אותן השני כתרים של כהונה ומלכות, כמו שבקשת ממני בתחילת שליחותך בסנה, והשבתי לך שם אל תקרב הלום (שמות ג ה), שדרשו רז"ל (שמו"ר פ"ב ו') אין הלום אלא מלכות, אין הלום אלא כהונה, דבר זה רמז במ"ש מתחילה אתה החלות, מלת את"ה הוא מיותר, נוטריקון 'אל 'תקרב 'הלום, וגם עתה אל תוסף עוד לדבר כמתחלה, אבל צו את יהושע וחזקהו על כתר תורה, ואמצהו על כתר מלכות, כי הוא יעבור למלכות, והוא ינחיל לתורה בכל אשר תראה מה שיש בידך עתה:

פרק קמב

אופן קמב

הקדמה ידוע והיא ערך היקר, ג' שמות יש לחמה וללבנה מג' עולמות בריאה יצירה עשיה, בעולם הבריאה נקראו שמש וירח, בעולם היצירה נקראו חמה ולבנה, בעולם העשייה נקראו חרס סהר. ולכן שס"ה חלונות הולכת החמה ברקיע כנגד שס"ה ימי החמה, שכן ס"ת של ג' שמות שמ"ש חר"ס חמ"ה, אותיות שס"ה, זה נרמז בפסוק אדני 'שמעה ה' 'סלחה ה' 'הקשיבה (דניאל ט' יט), שהם שס"ה. והנה ידוע (ב"ב ע"ה ע"א) שמשה הוא סוד פני החמה, ורצה משה לכנוס לארץ ישראל להאיר על ישראל מאור ג' עולמות בריאה יצירה עשייה, על זה אמר בעת ההיא לאמר, קרינן ההיא וכתיב ההוא, הוא בסוד אל תראוני שאני שחרחורת ששזפתני השמש (שיר השירים א' ו), שהוא נדרש לשבח ולא לגנאי, ששזפתני ב' תיבין ש"ש זפתנ"י, מלשון הלואה דאוזיפת אימא לברתא מנהא (בזוהר עמוד רע"ג), רצה לומר בינה נותנת ו' קצוות למלכות והוא השמש ממש. ועל זה אמרה השכינה בגלותא אל תחשבו שאני שחרחורת, שאינו כן, רק אימא נותנת לי בהלוואה, ומי הם הו' קצוות השמש, ז"ש ששזפתני השמש, היא השמש דהיא דרגא דשש, ובזה בני אמי דאוזיפת לי נחרו בי, בסוד ניחר גרוני (תהלים סט ד), רוממות אל בגרונם (תהלים קמט ו), שהוא חסד. ועל זה אמר משה ואתחנן, בקשתי היתה על שם של ה' שהוא שמש, שיאיר בעת ההיא דייקא שהיא השכינה, ההוא כתיב, בינה נקראת

הוא ועבד הלוי הוא (במדבר יח כג), ורמז על ו' שהוא כתיב בו', על ו' קצוות דאוזיפת אימא לברתא. לכן פתח בשם אדני שהיא ברתא, ומסיים בשם של הוי"ה שהוא בנקודות אלהים שהוא אימא, ובמלת להראות, נרמז בו בהיפוך אתוון ת"לוה א"ור, והשכינה תהיה תא"ר לו"ה, שתלוה אימא אור של ו' קצוות לברתא. ובמלת ההו"א נרמזו גם כן ג' עולמות מלמטה למעלה שהוא סוד הו"א, בעשייה תמן ה' אחרונה מטרוניתא מקננא בעשייה, ו' הוא יצירה דתמן מלכא דמקננת ביצירה, א' היא בבריאה בכסא דתמן אימא עילאה מקננת בכורסייהו, הרי במלת הו"א נרמזין ג' עולמות מלמטה למעלה. וחוזר ומפרש ג' קיטרין של שמות שיש לשמש בג' עולמות, כנגד עולם הבריאה דתמן שמש אמר את גדלך, שסוד גד"ל הוא לאלהינו שהיא בינה, שכן מילוי של שם ס"ג שהוא בבריאה הוא כמנין גד"ל חסר ו' כתיב, כי שם המלוי הוא ל"ז כמנין גד"ל, זה סוד הבו גד"ל לאלהינו (דברים לב ג), על זה אמר את גדלך. את ידך החזקה הוא ביצירה דתמן חמה, ולפי ששם חמה יש לה ה' מלאכים שמנהיגים אותה ביום, נוטריקון חמ"ה "חמשה "מלאכים "המנהיגים, ולפי שמשה הוא סוד חמה, לכן כשחטאו ופגמו במשה כי זה משה האיש (שמות לב א), באו ה' "מלאכי "חבלה נוטרייקון חמה למפרע. לכן רמז משה בה' תיבין בראשי אתוון "אתה "החלות "להראות "את "עבדך, ר"ת בגימטריא גלגליא"ל שהוא השר הממונה על החמה, ולפי ששם חמה הוא ביצירה שיש לה ה' מנהיגים, לכן אמר יד"ך החזקה בדמות יד שיש לה ה' אצבעות. וכנגד עולם העשייה דתמן חרס, אמר אשר מי אל אשר יעשה כמעשיך, שהוא כנגד עולם העשייה דתמן חרס. ולכן התפלל אעבר"ה, אמר בה' יתירה, שרצה משה לתקן השכינה שהיא ה' אחרונה, ובמה יהיה תקונו, וארא באור שלו הוא או"ר השמש וארא"ה, כי ארא"ה בגימטריא או"ר. ואמר בו' יתירה על סוד שש קצוות של שמש בג' עולמות, כנגד עשייה והארץ הטובה, לתקן שם שם של ההר עם תמונת חרס של משה. ההר הטוב הזה לקביל יצירה דתמן לבנה, שזה סוד ברוך שאמר שהוא בעולם היצירה, ויש בו פ"ז תיבות כמנין לבנ"ה שהיא ביצירה. והלבנון נגד עולם הבריאה, לתקן שם של יר"ח שהוא בגימטריא בריא"ה לתקן עם שמש. והנה סוד ג' שמות אלו שמש חמה חרס, הוא סוד אדם אחד מאלף מצאתי (קהלת ז כח), שכן ג' שמות אלו חשבונם עולים תתקס"א, וזה סוד בריי"ה בטילה בתתק"ס (ירושלמי תרומות פ"י ה"ה, יור"ד סי' ק'), וכן מילוי בריי"ה הכי הוי, והוא י"ו פעמים ס', ועם מ' יום שהיה בהר דתמן סוד תתק"ס שעות, עולים אלף וא', והוא סוד ישרא"ל קדושי"ם (שבת פ"ו ע"א), שהוא גם כן מספר אלף ואחד. נמצא שפירוש הכתוב אד"ם (יחזקאל לד לא), ישראל נקראו אדם, כמ"ש אתם קרוין אדם (יבמות ס"א.), חשבונם גם כן אלף ואחד, וכן

קד"ש ישרא"ל לה' (ירמיה ב ג), שהוא גם כן אלף ואחד, כי קדושת ישראל בא אליהם מן מש"ה רבינו, כמ"ש ע"ם קד"ש את"ה (דברים יד ב), ס"ת מש"ה, שיניקתו ממילואי ריבוע אלהי"ם, כמ"ש בכנפי יונה חלק ד' על פסוק (ישעיה סד ד) פגעת את שש, עיין שם. וזה סוד משה עלה אל האלהים (שמות יט ג), ר"ל שיניקת משה הוא פני חמה, שיש לו ג' שמות שמש חמה חרס, שהם עולים למספר ריבוע אלהים. והשיב הקב"ה רב לך, גדולתו של משה היא יותר מן מטטרון שר הפנים, שהוא עולה לחשבון אלף חסר חד, ועליו קאמר אם יש לך מלאך מליץ אחד מני אל"ף (איוב לג כג), שהוא מטטרו"ן שר הפנים שעולה אלף מני אחד, ר"ל אחד חסר מן אלף, והוא ש"ר צבאו"ת. אבל משה בג' שמות אלו עם המ' יום שזכה בהם לבינה הנקראת מ"ם, הוא עולה אחד על אלף, לכן אל תוסף דבר, אבל צו את יהושע שצורתו היא בעולם העשייה דתמן סנדלפו"ן, וחזקה"ו ואמצה"ו בגימטריא סנדלפו"ן, ולכן נקבר יהושע בתמנת חר"ס דייקא (שופטים ב ט), שהוא צורת חר"ס, על שם ס' "רבוא "חלונות שיש בחמה, נוטרייקון ח"רס, ואמר וחזקהו כנגד שם של שמש, ואמצהו כנגד שם של חמה:

פרק קמג

אופן קמג

איתא בכנפי יונה חלק ד' על פסוק (ישעיה נח יג) אם תשוב משבת רגליך, שבימות החול ש' של שבת היא סמוכה לאותיות קר בא"ב, והוא שקר אין לו רגלים (שבת ק"ד ע"א), אבל בשבת מתקשרה ש' של שבת אל מדת אמת, ולכן "אם "תשוב "משבת, ר"ת אמ"ת, כי בימות החול רגליה יורדות מות (משלי ה ה), והנחש גובר שקיצצו רגלי הנחש ואין לה רגלים (ב"ר פ"כ ה'), אבל בשבת הוא סוד חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך (תילים קיט נט), שרגלי השכינה הולכים אל סוד עדותיך, שהם נצח והוד תרין ירכי קשוט שהם סוד אמת. ולכן צריך לעמוד בקידוש של ויכלו, כי בשעת עדות צריך לעמוד (שבועות ל' ע"ב), ובעמידה זו שאנו עומדים, אנו מעמידין על סוד עדותיך על העלאות השכינה בנצח והוד. וזה סוד שבת, ש' של שבת מורה על ג' ענפין דאילנא, שהם ג' אבות שמשפיעים אל בת עין שהיא השכינה, נמצא שבמלת שבת נרמזת המרכבה בכלל ש', היא ג' עדרי צאן הרובצים עליה, היא בת האבן גדולה על פי הבאר (בראשית כט ב). וזה סוד מ"ש בגמרא (שבת דף קי"ט ע"א) שהשיב ר' עקיבא יש לנו תבלין ושבת שמה, ומזה ריחו נודף מי שמשמר את השבת וכו'. וקשה וכי סנאי לר' עקיבא לומר בלשון המקרא בשמים, ואמר תבלין. אבל רמז קרמז נרמז במלת תבלי"ן, שהוא בגימטריא ד' מחנ"ה

שכינ"ה, וז"ש שב"ת שמה, תדייק בשם של שבת ותמצא בו ממש תבלי"ן, שאמרנו שהם סוד ד' מחנות השכינ"ה הנרמזין בשם של שבת, ש' על ג' אבות, ב"ת על שכינה שהיא בת עין (זוהר ח"א כ"ג ע"ב). ועל זה היתה תפילתו של משה, לתקן השכינה להאיר על בת עין בג' גווני דעיני שהם סוד ג' אבות, ולכן פתח בעת ההיא, שהיה באותו יום שבת (זוהר ח"ב קנ"ו ע"א), התחיל משה לסדר תפילתו שעבור זה רצה ליכנס לארץ ישראל, להעביר שקר שאין לו רגלים, ולתקן קציצת הנחש בסוד עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים (תהלים קכב ב), עומדות ממש מקציצת רגלי הנחש שהיה יעקב צולע על יריכו (בראשית לב לב), והוא רצה לתקן חמוקי יריכיך (שיר השירים ז ב), לקיים קרא אמת מארץ תצמח (תהלים פה יב), ורגלי עמדה במישור (תהלים כו יב). ועל זה אמר אתה החלות להראות על הים ג' פסוקים של (שמות יד יט) ויסע, (שמות יד כ) ויבא, (שמות יד כא) ויט, שהם כנגד ג' אבות העולם, את גדלך זה אברהם, את ידך החזקה זה יצחק, אשר מי אל זה יעקב, אם כן רוצה אני לעבור לארץ ישראל ולהמשיך ש' של שבת, להאיר את בת עין שהיא השכינה. ועל זה אמר אעברה נא, הטעם שאני רוצה לעבור לארץ ישראל, מטעם להאיר את בת עין שהיא השכינה עם ג' אבות שהם ג' גווני דעינא, ובזה תהיה מרכבה שלמה, אעבר"ה בהיפוך אתוון ארבעה, שיהיו ד' רגלי המרכבה שנרמזין בשם שבת יהיו בלי קיצוץ ובלי פירוד, נא דייקא שהוא לשון עתה, שבאותו יום היה שבת כמ"ש בעת ההיא. וחוזר ומפרש מה יהיה הראיה שלו בג' דרגין שהם ג' גווני דעינא, מסיטרא דאברהם שהוא גוון לבן, הטובה יצחק שהוא גוון אדום (זוהר ח"ג רט"ו ע"א), ההר הטו"ב הז"ה לסלק מן סטרא ל"ט רצועין בישין שבארץ ישראל מסיטרא דנחש, ולקבליהם בשבת אסורים ל"ט אבות מלאכות הנרמזין במלת הטו"ב הז"ה שהוא חשבון ל"ט, כנגד יעקב אמר והלבנון, שסודו נחלה בלי מצרים (שבת קי"ח ע"א). השיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל אותו הגדולה שאתה רוצה לחבר ד' רגלי המרכבה, הם כבר נרמזין בשמך, שכן ש' של משה הם ג' גווני אבות (זוהר ח"א רס"ו ע"ב), נשתיירו אתוון מה שהיא סוד השכינה, כדאיתא בזוהר תרומה סע"ר (זוהר ח"ב קכ"ז ע"א) על פסוק (תהלים לא כ) מה רב טובך, שהשכינה נקראת מה, ועליה אמר משה ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך (דברים י יב), וכן דוד אמר מדת ימי מה היא (תהלים לט ה), שהיא השכינה שהיתה במדתו. לכן אמר רב ל"ך, לך דייקא, בשמך נרמז ענין זה ואל תוסף דבר, צו את יהושע וחזקהו על ש' של שבת שהם שלשה עדרי צאן, ואמצהו על רגל רביעי שבמרכבה שהיא בת עין של שבת, כי מה שרצית להאיר על בת עין, עלה ראש הפסגה וראה בכאן

כל ד' רגלי המרכבה. ולכן מ"שה ע"בדי מ"ת (יהושע א ב), אותיות שניות הוא שב"ת, שרמז הקב"ה ליהושע שיתקן ד' רגלי המרכבה, ויעמוד הוא עתה במקומו לתקנם:

פרק קמד

אופן קמד

רצה משה ליכנס לארץ להשיג סוד חכמות נשים בנתה ביתה (משלי ט א), והוא סוד ב' של בראשית, שכתב בזוהר עמוד יד [זוהר ח"א] ב'ראשית, 'דמתרגמינן בחוכמתא. וידוע כי חכמות בנתה ביתה, ר"ל ב' של בראשית הנרמזת במלת ביתה, רומזת על ב' חכמות שהוא סוד בן ישי, חכמה עילאה נקראת חכמת אלהים, חכמה תתאה נקראת חכמת שלמה. ולפי שאוירא של ארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ח ע"ב), ר"ל ארץ ישראל נקרא חכמה תתאה שהיא השכינה, ואויר שלה ר"ל שיניקתה מן חכמה עילאה בסוד ה' בחכמה יסד ארץ (משלי ג' יט), אבא יסוד ברתא (עיין זוהר ח"ג רנ"ו ע"ב), ז"ש אוירא של ארץ ישראל מחכים. ולפי שמשה הוא מיסוד חכמה עילאה דתמן שם של ע"ב שהוא בחכמה, וכן ע"ב בגימטריא חכמ"ה מן ד' יודין, שבה יוצאין ארבע מאות עלמין דכסופין, (בסוד ד' מאות שקל כסף (בראשית כג טו) כדאיתא באידרא רבה עמוד רמג (זוהר ח"ג קכ"ח ע"ב), ולכן רצה משה לכנוס לארץ ישראל, שהיא ת' פרסה על ת' פרסה (מגילה ג' ע"א), שרצה להביא אור של ת' עלמין דכסופין לארץ ישראל שהיא ת' פרסה. ועל זה התפלל אתה החלות להראות את עבדך, מלת להראות בהיפוך אתוון להאו"ר ת', את גדלך היא סוד חכמה עילאה, בסוד כגודל חסד"ך (במדבר יד יט), שכן חס"ד בגימטריא חכמ"ה, שרמז על י' של שם שהיא חכמה עילאה שנקרא חסד עליון בל ימוט (תהלים כא ח), ב"ל דייקא, דתמן ל"ב נתיבות חכמה. ואת ידך החזקה, היא על מלכות שנקראת יד החזקה חכמה תתאי. וכן ידך החזקה, בגימטריא קט"ן, שמסטרא דגבורה נקרא דוד קטן (שמואל א' יז יד), שהיא מלכות בית דוד חכמת שלמה. אשר מי אל בשמים ובארץ, הזכיר כאן שמים וארץ, לפי שבב' חכמות אלו נבראים שמים וארץ, כמ"ש חכמת בנתה ביתה (משלי ט), בב' חכמות אלו חצבה עמודיה שבעה, כל מה שנבראו בבראשית כולם בחכמה עשית (תהלים קד כד), על זה אמר אשר יעשה כמעשיך, כנגד חכמה עילאה דתמן (תהלים קיא ב) גדולי"ם מעשי ה' כגודל חסדך כמ"ש, וכגבורתיך כנגד חכמה תתאה, שכינה מסטרא דגבורא קאתיא. ולכן התפלל משה אעברה נ"א, רוצה אני לעבור לארץ, ובזה ואראה את הארץ להאיר מחכמה עילאה דמתמן בא משה שהוא אב בחכמה, לכן נקרא אבי גדור (ויק"ר פ"א ג'), את הארץ שהוא שכינה שהיא חכמה תתאי. ובמלת

אעבר"ה הפוך ותמצא צירוף ארבע"ה, שרמז על ארבע מאות עלמין דכסופין, להאיר בהם את הארץ הטובה, שהיא ארץ ישראל ארבע מאות פרסה מן ארבע יודין שבשם של ע"ב שהוא בחכמה, וזה יהיה דוקא כשהוא יהיה בארץ לפי שיניקתו משם, ולכן היה הוא אב של ישראל בחכמה, ארא"ה בגימטריא גד"ר, שהוא היה אביגדו"ר שצוה לישראל וגדר גדר להם הלאוין שלוקין עליהם שהם כמנין גד"ר. השיב הקדוש ברוך הוא אינו מן הראוי שתכנוס לארץ ישראל ולחבר חכמה עילאה עם חכמה תתאה, כי כבר בדרגא דילך פגמו ישראל בב' חכמות, כשעשו את העגל ואמרו קום עשה לנו אלהים, בזה שמטו פני שור מן המרכבה (שמו"ר פמ"ב ה'), והשר המנהיג את פני שור שמו אמצי"ה, שכוחותיה הם כמנין ב' חכמות בסוד חכמות בחוץ תרונה (משלי א כ), וזה סוד קו"ם עשה לנו אלהים (שמות לב א), במלת אלהים כתבנו שהוא סוד פני שור במ' רבתי, ובמלת קו"ם שמטו הממונה שהוא אמצי"ה חושבנא דדין כחושבנא דדין, ובזה פגמו בב' חכמות שהם עולים גם כן למספר קו"ם. וזה הבטיח הקדוש ברוך הוא לאברהם, שאמרו רז"ל (ע"ז י"ד ע"ב) במסכת עבודה זרה של אברהם היתה ת' פרקים. והכוונה לפי שמדת אברהם שהוא אב בחכמה, דתמן שם של ע"ב שהוא חס"ד שמשם יוצאין ת' עלמין דכסופין בסוד ארבע מאות שקל כסף (ראשית כד), לכן הבטיח לו הקב"ה שיחבר ב' החכמות ידו"ד. וז"ש קו"ם התהלך בארץ לארכו ולרחבו (בראשית יג יז), שהיא ת' על ת', וזה תזכה במלת קו"ם, מזה הטעם היה גלות שנייה ת' שנה, לפי שבת' שנה יש קמ"ו אלפים ימים, והעולם בכללו נקרא עולם שהוא מהלך קמ"ו אלפים רבבות אמה לתקן עולם במלכות שדי, נמצא שכבודו מלא עולם, דתמן אתרמזין ב' פעמים חכמ"ה שהוא מנין קו"ם. לכן אמרינן ברזא דמתניתין (ביכורים פ"ג מ"ב) שאמר הממונ"ה קומו ונעלה ציו"ן דייקא, שהוא כולל ב' פעמים חכמה, אמר קומ"ו ולא בלשון אחר. אבל קומו דייקא ונעלה ציון, כי שם היה חבור ב' חכמות יחד, כמ"ש משה והלבנון, כי שם שער השמים לחכמה עילאה. אם כן אחר שחטאו ישראל בעגל על ידי ערב רב שלקח משה עמו, השיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, מאחר שערב רב הוא שלך, ואתה גרמת שאמרו קום עשה לנו אלהים ופגמו בב' חכמות (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), לכן אינו מן הראוי שיתקן אתה, ואל תוסף דבר אלי עוד, אבל אתה בעצמך רב לך, רצה לומר חכמה שהיא רב אני מוסר לך, עלה ראש הפסגה, ראש דייקא, שכן חכמה נקראת בדברי כל המקובלים ראש. ולכן משה שנתן תורת אמת שהיתה יניקתו מן חכמה עילאה, איתמר ראש דברך אמת (תילים קיט קס), ראש דייקא, ונתן לו הקדוש ברוך הוא רשות לראות ולהשיג סוד ד' יודין שבחכמה, אשר עליהם רמז את ידך החזקה שהוא רמז על ד' יודין, כמ"ש בזוהר

(תיקו"ז הקדמה ז' ע"ב) פותח את ידיך (תהלים קמה טז), הרי שדרש ידך מלשון יודך רומז על ד' יודין, ולכן אמר וראה בעינך ימה וצפונה, שהם סוד ד' סטרין שמתפשטין בהם ד' מאות עלמין דכסופין, וכל סטרא וסטרא ק' עלמין, אבל צו את יהושע וחזקהו בחכמה עילאה, ואמצהו בחכמה תתאה. ורמז במלת אמצהו לתקן פני שור שחטאו בו ישראל, ששר של פני שור נקרא אמציה, לכן אמר צו, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), שצוה אותן לזרז את ישראל, כמ"ש בפרשת וילך (דברים לא טז) הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה, שהוא אחד מה' פסוקים שאין להם הכרע, וסימן שלהם ואשמ"ם בראשיכם חסר י' כתיב (דברים א יג), נוטרייקון וק"ם, "ארור (בראשית מט ז), "משוקדים (שמות כה לד), "שאת (בראשית ד ז), "מחר (שמות יז ט), אלו אין להם הכרע כדאיתא (ביומא דף נ"ב.), רזא עילאה איכא הכא. אבל מלת וקם, רמז הקב"ה מה שאמרנו שפגמו בעניין עבודה זרה בפני שור שלמעלה, שהוא סוד וק"ם כמ"ש, נמצא שהקב"ה הזהיר את יהושע לבטל את עבודה זרה, והוא לא ביטל אותה רק אחר כך בימי עזרא, לכן הקפיד קרא (נחמיה ח יז) על יהושע והחסיר לו אות משמו (ערכין ל"ב ע"ב), כמו שאמרנו לעיל באופן ד':

פרק קמה

אופן קמה

ראה משה קילקול ירך של יעקב שהיה מקולקל עד שמואל הנביא, כמו שהאריך גאלנטי בפסוק (איכה ד יח) צדו צעדינו, ושם הפליא לעשות בענין תיקון הירך הזה שמואל עם שאול, עיין שם כי כבר נתפשטו דבריו. והנה על זה היתה תפלת משה בעת ההיא מה שיהיה בימי שמואל, לפי ששמואל אמר דבר ה' היה יקר בימים הם (שמואל א' ג' א), שהם סוד הנבואה שהיא באה מתרין ירכי קשוט, וסוד מיום שחרב בית המקדש ניתנה הנבואה לתנוקות (ב"ב י"ב ע"ב), שאמר ההוא ינוקא בזוהר תרומה עמוד ש' (זוהר ח"ב קס"ט ע"ב) קרא כתיב כל בניך למודי ה' (ישעיה נד יג), רצה לומר הנבואה היא בא מן נצח והוד שהם נקראים למודי ה', וזוכין לזה הקטנים שהם כל בניך. ועל זה אמר ירמיה לא ידעתי דבר (ירמיה א' ו) ברוח הקודש, כי יאמרו האומרים כי נער אנוכי, ומיום שחרב בית המקדש ניתן הנבואה לנערים, נמצא שבמלת יקר נרמז שהנבואה היא בא מנצח והוד. ולכן פתח משה "אתה "החלות "להראות, ר"ת אה"ל, רצה לומר כשהוקם אוהל מועד במלת ויקרא א' זעירא (ויקרא א א), נשתיירו אתוון ויקר אל משה, שמשה זכה להוא יקר לאדם הראשון ביקר בל ילין (תהלים מט יג), לא לן בההוא יקר שהיה

מסתכל בנבואה, אבל משה קם בההוא יקר עילאה, שזכה לנבואה מה שלא זכו כל הנביאים להסתכל באספקלריא המאירה (יבמות מ"ט ע"ב). ועל זה אמר מאחר שהחלות להראות לי את גדלך אספקלריא המאירה, את ידך החזקה אספקלריא שאינה מאירה, אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשך, כנגד נצח שהוא ענף מן חסד אל, כמ"ש נעימות בימינך נצח (תהלים טז יא), וכגבורתך על מדת הוד שהיא ענף הגבורה, בסוד והודי נהפך עלי למשחית (דניאל י' ח). לכן אעברה נא, רוצה אני להעביר עתה כח שר של עשו שנצח ליעקב, שהוא צולע על יריכו וקילקולו נביאי אמת, רוצה אני לתקן עתה, לכן אראה את הארץ, נ"א נוטריקון "נביאי "אמת, "נצח "אדום, רצה לומר מה שנצח שר של אדום ליעקב שהוא צולע על יריכו (בראשית לב לב), ומקלקל נביאי אמת רוצה אני לתקן, נ"א נוטרי"יקון "נצח "אמת, ואיתא בזוהר (ח"ג ג' ע"ב) אהרן בנצח, וכן נ"א נוטרייקון "אהרן "נצח, ובעת ההיא שמת אהרן רצה משה לתקן נצח עם מדתו שהיא אמת, כמו שאמר שמואל גם נצח ישראל לא ישקר (שמואל א' טו כט). ולפי שמשה ותורתו אמת ואמר מתחילה אתה החלות להראו"ת, שהוא בגימטריא א"ר אמ"ת, רצה הוא לתקן עתה. השיב הקב"ה רב לך במידת הוד, כמ"ש ונתת מהודך עליו (במדבר כז כ), שהוא משה שהיה לו קרני הוד (שמות לד כט), אבל עתה רוצה לתקן מידת נצח אל תוסף דבר. גם רמז במלת רב לך, על אהרון שהוא גדול ממשה שהיתה מדתו מדת נצח. והנה אמר רב לך, מדת אחיך הגדול רוצה אתה לירש אותו וליתן לך, אל תוסף, די לך במדת הוד שנתתי לך, צו את יהושע חזקהו על מדת הוד, ואמצהו על מדת נצח, שכן ואמצהו בגימטריא נצח:

פרק קמו

אופן קמו

ידוע (סנהדרין נ"ו ע"ב) שאדם הראשון פגם בשלשה עבירות, שעשה עבודה זרה גילוי עריות שפיכות דמים, ובזה קילקל בג' עולמים בריאה יצירה עשיה דתמן נשמה רוח נפש, ובזה קלקל לאדם דבריאה, ואדם דיצירה, ואדם דעשייה, על ידי אשתו חוה נשים דעתן קלות (שבת ל"ג ע"ב), שכתב האר"י ז"ל בכנפי יונה שפגם בג' שמות מ"ה מנין קל"ה, ואחר כך נתקן על ידי ג' אבות, אברהם תיקן עבודה זרה, יצחק שפיכות דמים, יעקב גילוי עריות. והנה בתחלת שליחותו ששלח הקב"ה למשה שהוא יהיה התיקון של אדם הראשון, באמרו אנכי אלהי אביך אלהי אברהם ואלהי יצחק ואלהי יעקב (שמות ג ו). וקשה הלא אין קורין אבות אלא לשלשה (ברכות ט"ז ע"ב), ולא ייחד הקב"ה שמו על

שום בריה רק על ג' אבות. ותו אית לי שאלה, הלא עמרם אבי משה היה חי באותו שעה, ואינו מייחד הקב"ה שמו בחיים (תנחומא תולדות סי' ז') הן בקדושיו לא יאמין (איוב טו טו), ואיך אמר בכאן אנכי אלהי אביך. אבל אמר אביך על אדם הראשון שכבר מת, והוא ברזא דגלגולא שהיה משה בנו מתחלה, שנתגלגל בשני בנים של אדם הראשון בשת ובהבל, והוצרך הקב"ה להודיע למשה שצריך לתקן ברא אבא, לכן הזכיר לו שלשה אבות שכל אחד התחיל לתקן, אברהם תיקן נפש, יצחק רוח, יעקב נשמה. ולכן כששאל משה מה שמו מה אומר אליהם (שמות ג יג), אמר כפל מה, האחד היא שאלה, והשני היא תשובה, כשאמר לו מה שמו, צריך אני להשיב להם מה אומר אליהם, צריכין אנו לתקן שם של מה שקלקל בו אד"ם הראשון. והנה כשקבל משה לחות, איתמר גביה (תהלים סח יט) לקחת מתנות באדם (שמו"ר פכ"ח א'), שאז תיקן פרצוף אדם. וכן באהל מועד איתמר שם אדם כי יקריב, שבאותו שעה נתקן אדם. ועל זה התחיל משה להתפלל, מאחר שאתה החלות להראות תיקון אדם בשעת קבלת הלוחות במלת החלו"ת, אז לקח מתנות באדם. וכן אתה החלות להראות, ר"ת אה"ל, שאז כשהוקם אהל מועד איתמר שם אדם כי יקריב (ויקרא א ב), והנה בב' מקומות אלו החלות להראות לי לתקן תיקון אברהם נפש את גדלך, יצחק רוח ידך החזקה, יעקב נשמה אשר מי אל וגומר, ואמר אשר יעשה בפעם שני, ובמלת אשר נרמזין התיקון, שכן אש"ר בגימטריא פרצ"וף אד"ם, מאחר שהחלות לתקן פרצוף אדם, כמעשיך בשעת הלחות מעשה אלהים המה (שמות לב טז), כגבורתיך בשעת הקמת המשכן שאז ראו גבורות משה שרבות בנות עשו חיל (משלי לא כט), ס' רבוא לא יכלו להקים את המשכן רק הביאו המשכן אל משה (שמות לט לג), ואת עלית על כלנה (שמו"ר פנ"ב ד'), נמצא שזה נרמז במלת גבורתיך. לכן מבקש אני גם כן אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ולתקן שם של מ"ה שהוא בעולם היצירה, כמו שאמר מתחילה עבדיך דייקא, שהוא על עבד נאמן שהוא מטטרון שהוא בעולם היצירה, שכן מטטרו"ן עם הכולל בגימטריא יציר"ה, דתמן שם של מ"ה שיניקתו מאות ו' של שם בן ד' כשתצרף ו' של שם עם מ"ה, תמצא סודו נ"א. ז"ש אעברה, רוצה אני להעביר לארץ ישראל לתקן קילקול של אדם הראשון שפגם בו' של שם שהוא בעולם היצירה מקום עבדך שהוא מטטרון, דתמן מילוי שם של מ"ה, הרי נ"א, לכן צריך אני לראות את הארץ דאיתמר ביה וראיתם את הארץ מ"ה היא (במדבר יג יח), מ"ה דייקא, תמן יהיה יכולת בידו לתקן קילקול של אדם הראשון שפגם בשם של מ"ה. וכן יעקב אמר בשעה שהראה לו הקב"ה בסולם שופרא דאדם הראשון (ב"מ פ"ד ע"א), אמר יעקב מה נורא מקום הזה (בראשית כח יז), צריך לתקן שם של מ"ה שהוא חטא של אדם

הראשון במקום הזה שהוא ארץ ישראל, ז"ש וארא את הארץ. ולפי שיעקב אמר אין זה, תיקון זה לא יכול להיות רק בבית אלהים דאיתמר שם מ"ה ידידות משכנותיך (תהלים פד ב), לכן אמר משה והלבנון, שהוא במקום המקדש לתקן שם של מ"ה. השיב הקב"ה רב ל"ך, דייקא בשם של משה נרמז כבר תקנת ג' תיקונים של ג' אבות, שכל אחד מן ג' אבות תיקן שם של מ"ה, אברהם בעבודה זרה, יצחק בשפיכת דמים, יעקב בגילוי עריות. ועל זה מורה ש' של משה, שהיא ש' רבתי של שיר השירים, שכתב בזוהר פרשת תרומה (זוהר ח"ב קי"ט ע"ב) שג' ענפי דש' הם ג' אבות. ואחר כך נשתיירו אתוון מ"ה מן משה, להורות נתן בלבו מה שתקנו ג' אבות בשם מ"ה שפגם אדם הראשון, הכל יתקן משה ושמו מעיד עליו. וז"ש מ"ה רב טובך (תהלים לא כ), רצה לומר רב טוב הצפון ליריאיו שהוא משה, הוא שתיקן שם של מ"ה. וז"ש מסו"ה של משה (שמות לד לג), מ"ה שם בנו (משלי ל ד) זה משה (זוהר ח"ב קצ"ז ע"א), וס"ו של מסו"ה הם סוד כל הנפש הבאים ליעקב ששים ושש (בראשית מו כו), שמשה הוא כלל כל הנפשות, ולכן נקרא משה, בסוד מה שם בנו, ועל כן אל תוסף דבר עוד:

פרק קמז

אופן קמז

במסכת שבת (דף קנ"ה:) על פסוק (משלי כט ז) יודע צדיק דין דלים, לית עתיר מחזירא, ולית עניא מכלבא. הענין שנים אלו הם כחות של עשו שיניקתו מן כלב, כמ"ש לעיל (אופן ק"מ), וגם נמשל לחזיר, כמו שנאמר יכרסמנה חזיר מיער (תהלים פ יד). וכתב בכנפי יונה חלק ד' שסוד החזיר שהוא מפריס פרסה (ויקרא יא ז), על שם ענין גדול שזה סוד שנקרא עשו בזוי אתה מאוד (עובדיה א ב), על הצינור שבוושט החזיר, שהיא בקליפה הצינור העליון לקביל צנור העליון שבקדושה, אשר עליו אומר שר שלנו שהוא מיכאל אין כאל (דברים לג כו). לדעתי זה סוד ויבז עשו את הבכורה (בראשית כה לד), ומתרגמינן ושט. כי הבזיון הגדול של עשו הוא שנדמה לחזיר, ושם בוושט צינור העליון שלו הוא סוד הבזיון הגדול, ולכן אמרינן בתענית. כשחזירים מתים מתריעין על הדבר, לפי שבני מעים שלו דומין לבני מעים של אדם, כי באמת הוא אדם רע בליעל כחו של עשו, ולפי שעל שר של עשו איתמר בדניאל (ז ח) על חיות רביעא, אלו ענין כעיננין אנשא, ואמר ר' יוחנן זו מלכות הרשעה שמכנסת עין רעה בממונו של אדם (כדאיתא ב"ר פע"ו ו'), כי הוא רע עין, מטעם זה שר של עשו שהוא מלאך המות מלא עינים (ע"ז כ' ע"ב), לכן הרוצה להמית חזיר לכהיין לעיניו, כי חייו של חזיר תלוין בעינים, והיא

הקליפה יותר הקשה, וכן חזיר בגימטריא קליפה, ולכן ע' של חזיר מיע"ר תלויה, וימנע מרשעים אורם (איוב לח טו) גם כן עי"ן תלויה. וחוזר ומפרש על מי רמז ע' תלויה, על עשו שמתחיל שמו בעי"ן שתלוי בו ע' קליפות, כדאיתא במדרש (ב"ר פס"ג ח') שלכך נקרא עשו, ע' שוא, הא שוא בראתי בעולמי, שהוא כתנות עור בע', אחר שחטא אדם הראשון שהיה מתחלה כתנות אור בא' (זוהר ח"א ל"ו ע"ב), אבל ע' של רשעים ימנעו אורם שהוא בא', "זרוע "רמה "תשבר ר"ת זר"ת, זה עשו שהוא הקטן שבאצבעות היד, שהוא סוד יד שהמרכבה נמשלה ליד, ישראל הם גודל שהוא נפרש מן ד' אצבעות, כן ישראל נפרדים מן ד' אצבעות שהם ד' מלכיות, וזרת הוא הקטן לקביל עשו. וזה סוד ונתנך ה' אלהיך עליון (דברים כח א), דרש במדרש עליון שהוא גדול בלשון יוני, שישראל הם גודל, וכשחוטאין נהפכת היד ויבא עשו אצבע קטן למעלה, ונתקיים קרא אך בי ישוב יהפוך ידו כל היום (איכה ג ג), ובא הזרת למעלה, ולכן דרשו רז"ל (במ"ר פי"ט כ"ד) על זרת, שהוא מסבב את הר שעיר זרת שהיתה זרת אדם ארכו, זרת דייקא, שכן עשו הוא זרת, ולכן לעתיד לבא יקבלו מכולם קרבנות חוץ מן עשו (שמו"ר פל"ה ה'), שהוא זר"ת דייקא "זבח "רשעים "תועבה (משלי כא כז). והנה כשאינה זוכה הנשמה, אזי היא באה בד' כחות הטומאה, שהם גמל, שפן, ארנבת, חזיר, וסוף דרגא הוא חזיר שהוא כחו של עשו, רש ועושר אל תתן לי הטריפני לחם חקי (משלי ל ח), רמז על תרין דרגין אלו של עשו שהם כלב וחזיר, שעליהם התפלל דוד הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי (תילים כב כא), ועל זה אמר רש ועושר אל תתן לי, על אלו השנים התפלל שיציל נפשו מיד כלב, דהיינו כשתצא נשמתו מזה העולם, יציל נפשו מחרב שלא יהיה מיתתו על ידי כלב שהוא עני, דלית עניא מכלבא, עליו קאמר רש, ואחר כך כשתצא נפשו שלא יבא להתגלגל בתוך ד' חיות הטומאה שסופן חזיר, עליו קאמר ועושר דלית עתיר מחזירא, והכונה שהתפלל על יציאת נשמתו מן העולם הזה ועלייתו אחר כך, ועל שניהם אמר רש ועושר אל תתן לי, לבא אל תרין דרגין אלין שהם דרגא של עשו, ובמה ישמור את עצמו שלא יבא לידי כך, לזה אמר הטריפני לחם חקי. והנה רצה משה להעביר כחו של עשו, ועל זה התחיל להתפלל מאחר שאתה החלות להראות לי את גדלך, הוא סוד מרכבה העליונה בקדושה שהוא מסטרא דימינא, ואת ידך החזקה שהראה לו הקב"ה למשה את המרכבה כדמות יד, ולפי שישראל הם סוד גודל, עליהם אמר את גדלך שהם חלק אלוה ממעל, גדלך דייקא, סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך (במדבר יד יט), קרי ביה כגודל, ומאחר שבקדושה הצינור העליון הגדול הנרמז במלת מיכא"ל, שהוא סוד כ' המחבר אותיות מ"י לאותיות א"ל, על זה אמר אשר מ"י א"ל

בשמים ובארץ, רמז על מיכאל שר הגדול שבקדושה, אשר יעשה כמעשיך כנגד מיכאל שהוא שר הגדול שהוא מימין אשר עליו אמר את גדלך, ועל סמאל שהוא שר של עשו אמר את ידך החזקה, שהוא עומד מצד המרכבה בשמאל והוא שר של עשו שנקרא קטן, כמ"ש הנה קטן נתתיך בגוים (עבדיה א'), וכן יד החזקה בגימטריא קטן, אלין תרין סטרין הם סוד שני גיים בבטנך (בראשית כה כג), שבאותו פרק שבא סמאל ורצה להרוג את יעקב, כמ"ש בבטן עקב את אחיו (הושע יב ד), עד שבא מיכאל והציל את יעקב, זה סוד דאיתא במדרש פרשת ראה (דב"ר פ"ד ב') סייף וספר ירדו כרוכין מן השמים, מיכאל הוא ספר, סמאל הוא סייף, ועל כח של סמאל שהוא שר של עשו שיש לו תרין דרגין, וסימנס כ"ח ר"ע, ר"ל כל"ב 'חזיר 'רש 'עושר, ב' אלין שסימנם כ"ח, דהיינו 'כלב 'חזיר, על תרווייהו התפלל משה במלת אעבר"ה נא, עבר"ה בגימטריא כל"ב חזי"ר, וזה סוד עבר"ה שאנו מתפללין (תפלת השחר) אל תביאני לא לידי חטא, זה סמאל איהו חטא, ובת זוגו חטאה, כמ"ש וכעבות העגלה חטאה (ישעיה ה' יח), ועלייהו אמר משה אנא חטא העם הזה חטאה גדולה (שמות לב לא), דהיינו לקביל זכר אמר חטא, ולקביל נוקבא אמר חטאה, שבשעת העגל התעורר זכר ונוקבא בבת אחת, בסוד אלה אלהיך ישראל (שמות לב ד) אלה דייקא כדאיתא בזוהר פרשת פקודי (זוהר ח"ב קצ"ב ע"ב), הרי כשאנו מתפללין אל תביאנו לא לידי חטא, הכוונה על המקטרג הגדול שהוא סמאל, ולא לידי עביר"ה הם תרין דרגין דיליה, שכן עביר"ה בגימטריא כל"ב חזי"ר שהם כ"ח דיליה, שמשתי כחות אלו בא הנפש עשו שנקרא אדום הוא עשו אבי אדום (בראשית לו מג). וזה נרמז במלת נ"א, נוטרייקון 'נפש 'אדום, שנתכוין משה במלת אעברה נא, רוצה אני להעביר נפש אדום שבא מן עבר"ה, וזה שאמר יום עברה היום ההוא (צפניה א' טו), נקרא יום המיתה עברה, כמו שכתוב (משלי יא ד) לא יועיל הון ביום עברה (עיין ב"ב י' ע"א), לפי שבמילת עברה נרמזין תרין כחות דיליה שהם כלב חזיר שהם בגימטריא עברה, וכן בהיפוך אתוון אעבר"ה ב"א הר"ע, שהוא כ"ח הר"ע שאמרנו על אדם רע בליעל, שכחותיו רש ועושר שהוא כלב חזיר, וזה יוכל אני לעשות כשאראה את הארץ, ומשם אעביר ממשלת זדון מן הארץ דייקא, לפי שלה' הארץ ומלואה (תהלים כד א), ר"ל שאף במילוי של ארץ ישראל שהוא החלל והאויר שבה, הוא גם כן לה', כי נפל גורלו של הקב"ה שהפיל גורל עם ע' שרים של מעלה, ונפל גורל של הקב"ה על ארץ ישראל (פרקי דר"א פכ"ד), ולכן נקראת הארץ הטוב"ה דייקא, שאין כח לשום רע ליכנס לשם, לכן אמר ההר הטוב הזה, והטעם שהוא טוב, הלבנון שהוא מקום המקדש שלמעלה שער השמים. השיב הקב"ה רב לך, בשבילך נקראו ישראל רב, והוא הצעיר,

ושר של ישראל מיכאל שהוא רב על כל השרים, ומה שאתה רוצה להעביר רע מן העולם, אין זה עתה, רק לעתיד לבא כשיהיה קרית מלך רב, אז נעלה אלהים בארמנותיה נודע למשג"ב (תהלים מו ד), שהוא בהיפך אתוון בשג"ם (בראשית ו ג), שהוא משה (חולין קל"ט ע"ב), שאז יתקיים מה רב טובך אשר צפנת ליראיך (תהלים לא כ), זה משה, שהוא מוכן ומזומן לעתיד להעביר רע מן העולם, ויתא 'ראשי 'עם (דברים לג כא), ר"ת ר"ע, אבל לעת הזאת אל תוסף:

פרק קמח

אופן קמח

רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולהשיג סוד ה' אלהיך אל קנ"א (שמות כ ה), ורזא עילאה הוא הענין שהקב"ה מנהיג עולמו במדת דין קשה שהוא אלהים, ובמדת הדין הרפה שהוא שם של אדני, שניהם יחד הוא סוד אל קנ"א. ולכן רצה משה לבא לארץ ישראל, להמתיק הדינים שהם קשה ורפה. והנה סוד זה הראה הקב"ה למשה כשביקש הודיעני נא את דרכיך (שמות לג יג), השיב לו הקב"ה וראית את אחורי ופני לא יראו (שמות לג כג), והנה ה' אחוריים יש, סוד המבואר בכנפי יונה חלק ראשון על פסוק (דברים כ יט) כי תצור אל עיר ימים רבים, והענין שרבוע שם של הוי"ה כזה י' י"ה יה"ו יהו"ד עולה ע"ב, ורבוע שם של ע"ב עולה קפ"ד, ורבוע ס"ג עולה קס"ו, ורבוע מ"ה עולה ק"ל, ורבוע ב"ן עולה קד"ם. הנה ד' רבוע הויות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, חשבונם תרכ"ד, ועם רבוע הוי"ה הפשוט שהוא ע"ב, תצרף ע"ב עם תרכ"ד, הרי תרצ"ו כמנין ב' בתי דינים אלו קשה ורפה, שכן קש"ה ורפ"ה בגימטריא תרצ"ו, ומהם היתה יניקת בלעם, כמה שכתוב ויקר אלהים אל בלעם (במדבר כג ד), שהיתה יניקתו מן ק"ר, נוטריקון קש"ה רפ"ה, וכן כחות של בלעם הם תרצ"ו, שכן מילוי בלעם כזה בי"ת למ"ד עי"ן מ"ם, בגימטריא תרצ"ו, ומשם המשיך צרו"ת על ישראל, אשר עליהם אמר משה (במזמור (תהלים) לא ח) כשהתפלל על בלעם ידעת בצרו"ת נפשי לא הסגרתני ביד אויב (תהלים לא ט), שהוא בלעם. לכן נקרא ב"ן בעו"ר, בהיפוך אתוון רבו"ע ב"ן, שהוא היה ענף יניקתו מן רבוע הויות שהוא סוד אחוריים. ולפי שה' רבוע הם להוי"ה כמ"ש, ולזה התחיל משה לסדר תפילתו ולתקן את אחוריים, כי כל הדינים באים מצד אחוריים, כמ"ש אליהו ואתה הסבות את לבם אחורנית (מלכים א' יח לז), וכן הוא אומר נאצו את קדוש ישראל (ישעיה א' ד), ר"ל כשהם מנאצים את הקב"ה, אזי נזורו אחור שהם יונקים מצד אחוריים. לכן אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ה' דייקא, על ה' אחוריים שמהם היתה יניקתו של בלעם ב"ן בעו"ר,

שהוא בגימטריא בע"ת, לכן התחיל ה' אלהים ב' בתי דינים אלו, אדני הוא מדת הדין הרפה, הוי"ה בנקודת אלהים כנגד מדת הדין הקשה, שהוא בינה דמתמן מתערין דינין בסוד פועל גבורות, שהגבורות הקשות מתעוררים מבינה. והתפלל מאחר שאתה החלות להראות בסוד וראית את אחורי, שהם סוד ה' אחוריים שיניקתם מדת הדין הקשה והרפה שממנו יניקת בעור, לכן רוצה אני לעבור לארץ ישראל להעביר אחוריים. וזה נרמז במלת אעבר"ה בה' יתירה, אעבור ה' אחוריים, אעבר"ה בגימטריא רבו"ע, שממנו יניקת בעו"ר שהוא בלעם בן בעור שהיתה יניקתו מן תרצ"ו כחות, לכן אמר אעבר"ה נא ואראה א"ת האר"ץ, שהוא חשבון תרצ"ו, לקיים קרא אתהלך לפני ה' בארצות החיים (תהלים קטז ט), ה' דייקא, כי מתחילה החלות להראות לי את עבדך זו היא מדת טובך, כמ"ש אני אעביר כל טובי על פניך (שמות לג יט), ולא השגתי בה רק מצד אחוריים, כמ"ש וראית את אחורי (שם), ז"ש את ידך החזקה שרמז על אחוריים, אבל ופני לא יראו, ז"ש אשר מי אל, שסוד אל הוא הפנים, שכן א"ל מלא היינו אל"ף למ"ד, בגימטריא הפני"ם, זה לא השגתי במדבר, ועתה כשאכנוס לארץ ישראל אתהלך לפני ה' (עיין דב"ר פי"א ה'), אז יהיה השגתי להשיג גם כן פני ה', זה נרמז במלת בארצות החיים, ר"ל א' שבארצות הוא סוד הפנים, כמו שהאריך בזה בספר הפליאה שסוד א' הוא סוד הפנים, נמצא שבאות א' שבארצות שהוא סוד הפנים, ימתיק האחוריים שהם תרצ"ו, נמצא במלת ארצו"ת נרמז המיתוק של הפנים על האחור, ובזה יתפשט הטוב בעולם. זה שאמר ההר הטוב הזה, וממה יבא הטוב, מן סוד ה' פנים המאירים מלמעלה, שהוא סוד א'. השיב הקב"ה רב לך, כבר גליתי לך סוד א' שהוא כתר, שכן א"ת אחר"י חסר ו' כתיב, בגימטריא כת"ר, שבשעת מתן תורה קיבל משה כתר תורה תר"ך אותיות שבעשרת הדברות, נמצא שכבר זכית מה שאפשר לאדם להשיג, לכן אל תוסף דבר אלי עלה ראש הפסגה, וכאן אתה עולה לראשו כתם פז (שיר השירים ה יא) שהוא נקרא ראש הפסגה, צו את יהושע וחזקהו לגלות לו סוד אחוריים, ואמצהו לגלות לו מה שקבלת מן הפנים המאירים:

פרק קמט

אופן קמט

ידוע הוא שהקב"ה מנהיג עולמו בד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, יש בהן ד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, שהם סוד יהי אור (בראשית א ג), וכן ברוך כבוד ה' ממקומו (יחזקאל ג יב). וכשחטא אדם, הוצרך לבא אחר כך יוסף שהוא תיקון נפש אדם לירד למצרים, והיו ישראל במצרים רל"ב שנה מיום שירד יוסף עד שיצאו ממצרים, וכן כתב

תרגום יונתן שגלות מצרים התחיל מיום שירד יוסף למצרים, דהיינו בכ"ב תוספות שנה שהיה יוסף נפרש מן אביו על רד"ו שנה שהיה במצרים שהוא רל"ב. וכתב האר"י ז"ל סוד וכבוד ה' מלא המשכן (שמות מ לה), ר"ל כשתמלא אותיות משכן כזה מ"ם שי"ן כ"ף נו"ן, הוא סוד רל"ב עם ד' אותיות ההוי"ה שהוא השורש מן ד' שמות אלו. ועל כן בא משה עתה להתפלל וליכנס לארץ ישראל להשיג סוד ד' מלואי ההויה אלו, כי שם בארץ ישראל מלא כבוד ה', כי שם של ה' הוא דווקא בארץ ישראל, כמו שנאמר כי שמך נקרא על עירך ועל עמך (דניאל ט יט). וזה שאמר ואתחנן אל ה' דייקא, להשיג שם של אדני בעת ההיא, שהוא היה ראש חודש אדר, איתא בספר סודי רזיא מלאך הממונה על ראש חודש אדר אברכיאל שמו, ויש עמו כ"ו מלאכים המשרתים, והוא חשבון שם הגדול. על זה אמר 'אתה 'החלות 'להראות, ר"ת אה"ל, דהיינו בשעת הקמת האה"ל מועד, כמ"ש האר"י ז"ל על כבוד ה' מלא את המשכן, שבאותו פרק התחיל להשיג מלואי אותיות המשכן שהם סוד רל"ב. לכן פתח באדני, אחר כך בהוי"ה בנקודת אלהים, כי כתב האר"י ז"ל הוי"ה בנקודת אלהים, הוא סוד כוס ישועות אשא (תהלים קטז יג), לדעתי שהוצרך לכאן להזכיר שם זה שהוא הויה בנקודת אלהים שנקרא כוס, שכן כו"ס מלא כזה כ"ף ו"ו סמ"ך, הוא בגימטריא ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, והוא מלא ברכת ה' דייקא (ברכות נ"א ע"א). ולפי שכל עצמו של משה בזו התחנה היתה על השגת אבני מלואים אלו שהם נקראים כוס מלא, לכן הוצרך לזכור שם זה, ואמר עליו את גדלך דייקא, שהוא רומז על מלואי השם שהוא גדלך, ר"ל שמגדלין את אותיות השם על תרין שמהן שהם מימינא ע"ב מ"ה, ואת ידך החזקה על תרין דשמאלא ס"ג ב"ן שבהן נבראו כל הנבראים, לכן הזכיר שמים וארץ. ולפי שבד' שמות אלו מנהיג קב"ה עולמו בחסד, אמר כמעשיך, ובדין אמר כגבורתך, לכן אמר אעברה נא, שהוא בהיפוך אתוון ארבעה, שרצה לעבור לארץ ישראל כדי להשיג מלואי ארבעה שמות הללו, כי שם ה' נקרא על עירך ההר הטוב הזה ירושלים, נקראת כסא ה'. גם רמז במלת ההר הטוב, על השגת מלואי ד' שמות אלו שהם עולים מנין הה"ר הטו"ב, נמצא שיוכל להשיג שם של ה'. והלבנון זה בית המקדש שהוא נקרא ה"ר ה', כמ"ש מי יעלה בהר ה' (תהלים כד ג), וכן הוא אומר נכון יהיה הר בית ה' (ישעיה ב' ב). השיב הקב"ה רב לך, כבר השגת סוד ארבעה מלואים אלו שהם סוד רל"ב לך דייקא, שכבר נתן הקב"ה למשה מסו"ה (שמות לד לג), כשתרבה אותיות מסוה ותמלא אותם כזה מ"ם סמ"ך ו"ו ה"ה, בגימטריא ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, שעליהם התפלל משה באומרו הה"ר הטו"ב, בגימטריא ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, כבר השגת אותן בסוד מסו"ה שנתתי לך. ונרמז סוד רל"ב באותיות רב לך, תמן

אתוון רל"ב, נשתייר אות כ' רבתי, שזכה משה לסוד הכתר שהוא כ' פשוטה, כמו שכתב רבי משה קורדיוורא בספר הפרדס בכמה מקומות, וכן כתוב בספר גירושין שלו בכמה דוכתין. וזה סוד שאמר הקב"ה לאברהם אל הארץ אשר אראך (בראשית יב א), כתב בספר התמונה שך' רבתי של אראך, היא מורה על סוד ספירת כתר, שהבטיח הקב"ה לאברהם בכניסתו לארץ. ועל זה אמר הקב"ה רב לך, שבמלת רב לך רמז לו גם כן על סוד כתר, ועליו קאמר עלה ראש הפסגה, וקזכר ד' רוחות וחתם בהם שם של ארבע, להשיג ד' מלואי השם שסודם ד' אותיות השם, כי מן י' של שם הוי"ה שהוא בעולם האצילות, מתמן מתפשט שם של ע"ב. ומן ה' של שם הוי"ה שהוא בבריאה, מתמן מתפשט שם של ס"ג. ומן ו' של שם הוי"ה שהוא בעולם היצירה, מתפשט שם של מ"ה. ומן ה' אחרונה של שם הוי"ה שהוא בעולם העשייה, מתמן מתפשט שם של ב"ן. ושמה לא תעבור צו את יהושע ותגלה לו סודות המילואים, חזקהו שם של ע"ב, ואמצהו שם של ס"ג, כי הוא יעבור מ"ה, והוא ינחיל ב"ן:

פרק קנ

אופן קן

ידוע שהקב"ה מנהיג עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה בשמנה שמות הקדושים ד' מילואי הוי"ה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כמ"ש, ובד' מילואי אהי"ה שהן סוד קס"א קס"א קמ"ג קנ"א, באצילות קס"א, בבריאה קס"א, ביצירה קמ"ג, בעשייה קנ"א, והוא סוד יציאת השבת (שבת ב' ע"א), שהוא סוד הקדושה והמתנה טובה שנתן הקב"ה לישראל שהיא בבית גנזי (שבת י':), הם שתים שהן ארבע, ר"ל שתים שהם סוד שתי שמות הוי"ה אהי"ה, שהן ארבע שנחלקים כל אחד על ד' מילואים שהם בד' עולמות, והוא סוד בראשית צירוף אחד מן תש"ך צירופים שחנני אלהים במלת בראשי"ת (בראשית א א), צירוף אחד מהם בשת"י או"ר ברא הקב"ה שמים וארץ, שהוא מורה על שתי שמות אלו הוי"ה אהי"ה, עליהם אמר על ד' מילואי ההוי"ה יה"י או"ר (בראשית א ג), שהוא בגימטריא ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ויהי אור על שם של אהי"ה, ועל שני שמות אלו אמר וירא אלהים את האור כ"י טו"ב (בראשית א' ד), בגימטריא אהי"ה הוי"ה. ועל זה ביקש משה ליכנס לארץ ישראל לבא על תכונת השגת שמנה שמות אלו שבהם מנהיג הקב"ה את העולם, כי ד' הויות הם סוד החסדים, ד' אהי"ה הם סוד הגבורות, ובארץ ישראל שם ישיג וירא חותם של שם אהיה סוד אהי"ה כטל לישראל (הושע יד ו). ולכן פתח משה ואתחנן אל ה' על שם של הויה, בעת ההיא בהיפוך אתוון אהי"ה, ולכן פתח משה באדני,

וסיים בהויה בנקודת אלהים שהוא סוד בינה, כי מן מלכות עד בינה ח' מדות, שהם סוד ח' שמות הללו, מאחר שהחלות להראות את גדלך הם אותיות מילואי הוי"ה, ונרמז במלת את, שמורה על אותיות גדלך דייקא על גדולים מעשה ה' (תהלים קיא ב), שהם ד' מילואי הוי"ה שהם מצד החסדים, ואחר כך על ד' מילואי אהי"ה אמר את ידך החזקה שהם מצד הגבורות, וזה התחיל הקב"ה להראות למשה בשעת הקמת המשכן שנבנה המשכן על ידי שם של הוי"ה ואהי"ה, כמ"ש בכנפי יונה על פסוק ועשו לי מקדש (שמות כה ח), שיש באותו פסוק כ"א אותיות, שהוצרך בצלאל לעשות מלאכת המשכן לחשוב מחשבת בשם של אהיה, זה סוד שאמרו רז"ל (ברכות נ"ה.) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שבה"ם נבראו שמים וארץ, שהם ב' שמות הוי"ה ואהי"ה בהם נבראו שמים וארץ, בה"ם דייקא שעולה הויה אהיה. ועל זה אמר ימי שנותינו בה"ם שבעים שנה (תהלים צ' י), הוא סוד בריח התיכון (שמות כו כח) שהיה ע' אמה בסוד יעקב שכולל ז' הויות בסוד ויצא יעקב מבאר שבע (בראשית כח י), כל אחת כלולה מי' הרי ע' שנה, ואם בגבורות רומז על שם של אהיה שהוא בבינה שהיא המידה ח', לכן הוא שמנים שנה, נמצא שהשנים שלהם מסוד הויה אהיה שהם בגימטריא בה"ם שמקורם למעלה. ולכן לקח שלמה ע' אלף חוצבי ההר, ופ' אלף נושאי סבל לבנין המקדש (מלכים א' ה כט), ויש שם ענין אחר שרמז שלמה על בית ראשון שיעמוד ת"י שנה, והם כמניין ימים שיש בע' אלף ובפ' אלף, דהיינו ק"ן אלפים ימים יש בת"י שנה, וכשאנו חושבין נציבים של שלמה, הרי הימים כמנין הימים שהיה עומד בית שני, וסימן על בית ראשון ודרור ק"ן לה (תהלים פד ד), עו"פ השמים יוליך את הקול (קהלת י כ), ר"ל כמנין עוף שהוא ע' אלף ופ' אלף יום היה עוף השמים מוליך את הקול למעלה, וסימנך אל קנא (שמות כ ה), ר"ל חסד אל כל היום (תהלים נב ג), היה כמספר קנ"א שהוא נוטרייקון ק' נ' א"לף אל תסתכל בקנק"ן (אבות פ"ד מ"כ), כדאיתא בתיקונים (תיקו"ז כא נ"ח ע"ב) על פסוק (שמות לד ז) ונקה לא ינקה, תמן שם של הויה, ואתוון האמצעים הם ק"ן ק"ן, זה היה בבית ראשון שהיתה השכינה מקננא תמן, אבל בבית שני נחסרו ה' דברים (כדאיתא ביומא כ"א:). ונחזור לענייננו שלמה לקח ע' אלף, לקביל שם של הוי"ה שהוא סוד ע' בריח התיכון כמ"ש, פ' אלף נושא סבל לקביל שם של אהיה, כמו שהמשכן הוצרך לכוון בב' שמות אלו בבניינו, כן גם כן נתכוון שלמה בחשבונו לקביל שמות אלו ע' פ', שהוא חשבון ק"ן, וכן ים של שלמה היה מחזיק ק"ן מקוואות (עירובין י"ד ע"א), כי סוד מקוה הוא סוד שיעור קומ"ה שבה"ם הוק"ם המשכן. ועל זה אמר משה אתה החלות להראות את גדלך, שהוא סוד שיעור קומ"ה שבהם הוקם המשכן, לכן ר"ת של

"אתה "החלות "להראות, ר"ת אה"ל, ומאחר שאתה החלות להראות לי את גדלך כנגד שמות הוי"ה שהם החסדים, ידך החזקה כנגד ד' מילואי אהי"ה שהם מצד הגבורות, ולכן זכר אשר מי אל בשמים ובארץ כמעשך, לקביל מלואי ההוי"ה שהם גדולים מעשי ה', כגבורתך לקביל ד' שמות אהיה שהם הגבורות, לכן אעבר"ה נא בהיפך ארבע"ה, כמו שהחלות להראות לי כשנשלם המשכן דאתמר תמן וכבוד ה' מלא את המשכן (שמות מ לה), שכתב האר"י ז"ל שהכוונה על מילוי האותיות משכ"ן, שהם סוד ד' אותיות הוי"ה ומילוי שהם רל"ב, נמצא שזכיתי לראות עוזיך וכבודך באותו פרק, כן גם כן כשאבא לארץ ישראל אזכה גם כן להשיג השגות ד' שמות של אהי"ה שבד' עולמות. ואל סוד זה נתכוין הקב"ה באומרו למשה שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען (במדבר יג ב), לא אמר ויחפרו אלא ויתרו כמ"ש בפרשת דברים (א כב), גם לא נאמר ויתורו בו', אבל חסר ו' מרמז על זה הסוד, כשיהיה בארץ ישראל אז ישיג הנהגות הגבורות שבד' עולמות שהם מד' שמות אהיה, שסודם תרי"ו כמנין יתר"ו, את ארץ כנען שבארץ כנען ישיגו השגה זו, שכן חותמו של הקב"ה הוא אהיה, והסוד אהיה אשר אהיה (שמות ג (יד), ר"ל כ"א פעמים אהי"ה הוא בגימטריא אמת (שבת נ"ה ע"א), וירושלים נקראת עיר האמת, ולכן בארץ ישראל אשיג שם ד' שמות אלו של אהיה. וזה נרמז במלת נ"א, נוטרייקון "נתיב "אהיה, שהוא סוד נתיב לא ידעו עיט (איוב כח ז), ר"ל אברם נקרא עיט אף על פי שזכה לארץ ישראל ונקרא איתן האזרחי (תהלים פט א), ואיתא בזוהר סבא פרשת משפטים עמוד קצו (זוהר ח"ב ק"י ע"ב) שאותו נתיב של אהיה, בסוד ואהיה אצלו אמון (משלי ח ל), נקרא איתן. נמצא אף על פי שאברהם נקרא איתן, אפילו הכי לא זכה לאותו נתיב, וזה סוד נתיב לא ידע עיט, שכן אברהם נקרא עיט, כמ"ש רש"י בישעיה (מו יא) על פסוק קורא ממזרח עיט שהוא אברהם. ואל אותו נתיב של אהיה נתכוין משה להבינו ולהשיגו, ז"ש וארא את הארץ, וארא בתוספת ו"ה, שכן וארא"ה א"ת בגימטריא תרי"ו עם ב' תיבות, שהם סוד ד' מילואי אהי"ה. השיב לו הקב"ה רב לך, כבר השגת גם כן סוד של אהיה כשאמר לו הקב"ה על שאלתו ששאל אותו מה שמו מה וגומר (שמות ג יג), השיב לו אהיה אשר אהיה שלחני אליכם, וכן סוד של רחב הזונה שאמרה ליהושע ונתתם לי או"ת אמ"ת (יהושע ב יב), והם לא נתנו לה רק תקות חוט השני (יהושע ב יח), שכתב בזוהר ויחי (זוהר ח"א רמ"א ע"ב) שהיא רצתה לזכות לאור השמש של משה שנקרא אות אמת, והוא סוד פני שמש (ב"ב ע"ה ע"א), והם השיבו לה שיהושע פני לבנה הוא סוד השכינה שהיא תקות חוט השני, בסוד ויש תקוה לאחריתך (ירמיה לא טז), ולזה הסוד נקרא משה אות אמת, שזכה לנתינת התורה שהיא תורת

אמת, שכן אות אמת הוא בחשבון ד' מילואי הוי"ה ד' מילואי אהיה, שכן רל"ב תרי"ו בגימטריא או"ת אמ"ת, וכן קרי וכתיב יש בתורה כמנין קרי"ן וכתבי"ן, שהוא סוד למי החתמ"ת (בראשית לח כה), שבהם צריך לכוין בברוך שאמר (תפלת שחרית) כשאומר מרח"ם על הארץ, במ"ם רבתי של אי"ק מרח"ם בגימטריא תתמ"ח בעולם היצירה, וכן באהבה רבה (תפלת שחרית) שהוא בעולם הבריאה, אבינו אב הרחמן המרח"ם, וכן באצילות בברכת מודים המרח"ם כי לא תמו חסדיך (תפלת י"ח). נמצא שזכה משה להשיג סוד של ח' מלואים אלו שסודם או"ת אמ"ת, על זה אמר רב לך, לך דייקא שכבר ניתן לך אות אמת, וזה לך האות כי אנכי שלחתיך (שמות ג יב), והודיעו סוד שם אהיה אשר אהיה שסודו אמת, וניתנה תורת אמת על ידי משה שיש בהן קרי"ן וכתבי"ן כמנין קרי"ן וכתיב"ן שהם כמנין או"ת אמ"ת. ועל זה אמר אל תוסף דבר אלי עוד, אלי דייקא, רמוז בכאן סוד גדול על תרין קראין שיש ברות ב' פעמים אלי שהם קרי ולא כתיב (רות ג ה, רות ג יז), כמו שהאריך בסוד זה בכנפי יונה חלק ד', ועל אותו סוד המבואר שם כותב בכאן מלת אלי, ורמז בכאן סוד אלי אלי למה עזבתני (תהלים כב ב):

פרק קנא

אופן קנא

ידוע מה שכתוב (בכנפי יונה חלק א') בסוד אלדד ומידד (במדבר יא כו), ר"ל שם של אלקים נחלק לב' חלקים אל מימין דתמן יניקת החסד, מי משמאל דתמן יניקת הדין שהם סוד שני שדיך (שיר השירים ד' ה), וה' של אלהים העומדת באמצע סוד הלב מבין שהוא באמצע. ועל זה רצה משה ליכנס לארץ ישראל בארץ החיים להשיג שם אלהים חיים, ועל זה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ה"ה דייקא שממנה באים יניקת תרין סטרין מימין ומשמאל, לכן אמר אתה החלות להראות את עבדך, בסוד משה עלה אל האלהים (שמות יט ג), להשיג שם של אלהים שהוא נחלק לתרין סטרין, את גדלך מסיטרא דימינא יניקת החסד, את ידך החזקה משמאל יניקת הדין, וחוזר ומפרש איך נחלק שם של אלהים על תרין סטרין אלין, אשר מי אל, מי של אלהים מסטרא דשמאל, אל מימינא, בשמים ובארץ שבשם של אלהים נבראו שמים וארץ, אשר יעשה כמעשך לקביל אל, גבורתיך לקביל מי, מי ימלל גבורות (תהלים קו ב), לכן אעבר"ה אמר בה' יתירה, רוצה אני לכנוס לארץ ישראל להבין סוד ה' של אלהים שנחלק לתרין אלין. השיב הקב"ה רב לך, כבר נקראת איש אלהים ויש לך השגה בשם זה, ואל תוסף דבר עלה ראש הפסגה וגו', כי אז נקרא איש אלהים כמו שכתוב (דברים לג א) איש האלהים לפני מותו:

פרק קנב

אופן קנב

ידוע שהקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בג' שמות של אלהים, דהיינו ג' עולמות בריאה יצירה עשיה יש בכל עולם מילוי מיוחד של אלהים, בבריאה תמן מילוי של אלהים בי' כזה, א"לף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם, הוא עולה ש'. ביצירה תמן שם של אלהים במילוי אלף כזה, א"לף למ"ד ה"א יו"ד מ"ם. ובעשייה במילוי ה"ה כזה, אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד מ"ם עולה רצ"ה. וסימן כי כבר רצ"ה אלהים את מעשיך (קהלת ט ז), ר"ל בעולם העשייה תמן אלהים שעולה רצ"ה. ורצה משה ליכנס לארץ ישראל בסוד כי יש אלהים שופטים בארץ (תהלים נח יב), בארץ דייקא, שבארץ ישראל יש להשיג השגת אלו בסוד שלשה בתי דינים שהיו בירושלים לקביל בתי דינים דלילה. ועל זה אמר ואתחנן אל ה' שהתחנה היתה בעת ההיא, במלת ההיא נרמזין ג' עולמות אלו שיש בהם ג' מלואי אלהים המשתנים בכל עולם ועולם שסודם הי"א, רצה לומר בעולם העשייה תמן מילוי ה"ה, ובבריאה י', וביצירה א', והוא סוד אי"ה מ"קום כ"בודו, שנרמזין בר"ת "אופן "מלאך "כסא, שהם ג' עולמות בריאה יצירה עשיה מלמטה למעלה. ולכן התחיל משה להתפלל בשם של אדני, ואחר כך הויה בנקודת אלהים שהוא סוד כוס ישועות אשא (תהלים קטז יג), שאמר משה מזמור זה קודם פטירתו, כוס הוא סוד אלהים כוס של ברכה צריך שלשה (זוהר ח"ג רמ"ו ע"א), הוא סוד שלשה מילואי אלהים אלו שבג' עולמות, אש"א נוטרייקון "איה "שרה "אשתך (בראשית יח ט), שאמרו רז"ל בפרק הפועלים (ב"מ פ"ז.) ששאלו לשגר לה כוס של ברכה שנרמז במלת אי"ה, הם סוד ג' מלואי אלהים שהוא כוס שצריך שלשה, הם בסוד שלשה אנשים שהיו נצבים עליו (בראשית יח ב), הם ג' רגלי המרכבה נוטריקון של שר"ה "שלשה "רגלי "המרכבה. ועל זה אמר משה מאחר שהחלות להראות לי סוד ג' מילואי אלהים אלו, גדלך בעולם הבריאה דתמן והוכן בחסד כסאו (ישעיה טז ה), ידך החזקה ביצירה, אשר מי אל שיעשה כמעשך בעולם העשייה, לכן אעברה נא, כשאהיה בארץ ישראל שם אשיג להמתיק כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, וחלק לג' חלקים הארץ הטובה לקביל עשייה, ההר הטוב הזה לקביל יצירה, אין זה כי אם בית אלהים להשיג שם של אלהים, והלבנון כנגד בריאה דתמן שער השמים שמה ישבו כסאות למשפט ג' בתי דינים היו יושבים בלשכת הגזית (סנהדרין פ"ו:). השיב הקב"ה רב לך, ר"ל כבר השגת ג' עולמות אלו בסוד ג' פעמים שעלה משה להר אלהים, שבהם נתעלה להשגות ג' עולמות אלו, בכל פעם שעלה מ' יום נתעלה בהשגת עולם אחד, נמצא שכבר זכה לג' פעמים עלית להשגת אלו ואל תוסף דבר:

פרק קנג

אופן קנג

איתא בספר גלי רזיא שלשה טיפין דאיזדריקו במוחא עילאה, שכתב בזוהר בראשית עמוד קנה ובתיקונים תיקון ס"ו דף ק"ח (תיקו"ז סט ק"ט ע"ב) דחב ביה אדם קדמאה, והוא רזא דמתניתא (פסחים דף מ"ח:) שלשה נשים אחת אופה ואחת מערכת ואחת מקטפת, הם סוד מהרי שלש סאים סולת (בראשית יח ו), יצחק הוא סוד אופה, אברהם מערכת, שרה היא סוד מקטפת והיא ברזא דבינה, שלשתן הם סוד תתק"ס לוגין שבמקוה, שכן אברהם יצחק שרה עולה לחשבון תתק"ס. ולדעתי מזה הטעם הוצרך משה להיות מ' יום עם ה' (שמות כד יח), במ' יום יש בהם תתק"ס שעות לתקן ג' טיפין אילו של אדם הראשון שחטא בו, וז"ש עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם (תהלים סו יט), שהוצרך משה לתקן מה שקלקל אדם. ועל זה אמר בעת ההיא, שרצה משה לתקן באותו עת מה שקלקל אדם הראשון, כתיב ההוא בו' שקאי על אדם הראשון, וסידר תפילתו מאחר שהחלות להראות לי תקוני דתלת טיפין, את גדלך זה אברהם שהוא סוד אחת מערכת, ואת ידך החזקה סוד אחת אופה, לכן אמר יצחק מי אפוא (בראשית כז לג), אשר מי אל כנגד שרה, שהוא סוד בינה נקראת אשר מי. גם מ"י נוטריקון מ' יום, שבמ' יום יש תתק"ס שעות כמנין תתק"ס לוגין שבמקוה. ולכן אמר אעברה נא, רוצה אני לעבור אל ארץ ישראל לתקן "נפש א"דם שהוא נוטרייקון של נ"א, ואמר אעברה בה' יתירה, שקלקול אדם היה באות ה' כדאיתא בתקונים (שם) שקלקול של אדם היה באות ה' שהיתה מצה שמורה ועשה אותה פרוסה, לכן וארא את הארץ, דתמן תלת תיקונים אלו ולקביל תלת טיפין דאזדריקו בסוד ה' בחכמה יסד ארץ (משלי ג' יט), חכמה הוא סוד מוחא עילאה כמבואר ליודעים, ובזה הפסוק נרמז אבא יסוד בר"תא (עיין זוהר ח"ג רנ"ו ע"ב), והוא נרמז בר"ת "אל "ידוד ב"עת, נוטרייקון "אבא "יסד "ברתא, "בעת ההיא, קרי ביה ההיא, שהוא סוד ברתא, וההוא כתיב שהוא אבא, לכן ר"ת "אל ה' "בעת, אב"א י"סד ברתא, גם למפרע "בחכמה "יסד "ארץ. ואמר ג' דרגין לקביל ג' טיפין, הארץ הטובה לקביל אברהם, ההר הטוב הזה לקביל יצחק דאתמר ביה בהר ה' יראה (בראשית כב יד), והלבנון לקביל שרה אמו, שהיתה שרה עיקרת בנבואה לאברהם (שמו"ר פ"א א'), כל אשר תאמר שרה שמע בקולה (בראשית כא יב), כי אברהם שהוא סוד חסד מקבל מבינה, וסוד מי אל, מי היא בינה, ואל מדת חסד אל שמקבלת ממנה. השיב הקב"ה למשה רב לך, כבר בשמך נרמז תיקון של תלת טיפין של אדם הראשון, שכן נקרא משה מה (זוהר ח"ב קצ"ז ע"א), כמ"ש מ"ה שם בנו

(משלי ל ד), והוא בחשבון אד"ם, ובמה מתקן, בש' של משה שיש לה תלת טיפין שיש בהן ג' יודין, שהם לקביל ג' טיפין של חכמה עילאה (כדאיתא בתיקונים שם), וכן נרמז משה שנקרא ראשית (ב"ר פ"א ד') דמתרגמינן בחוכמה, הרי שכבר זכה משה לחכמה, לכך אל תוסף דבר אלי:

פרק קנד

אופן קנד

אומר אני ענין אחר על אלו הג' טיפין דאזדריקו שנתקלקל אדם קדמאה, דהוה קאים ומסתכל בזיהרא דחכמתא עילאה (תיקו"ז סט ק"ט ע"ב), בסוד ז"ה ספר תולדות אדם (בראשית ה א), שהיה בקי בשנים עשר צירופי הוי"ה, אבל אדם ביקר בל ילין (תהלים מט יג), שלא לן כבודו עמו, ומהו הכבוד שהיה עמו, נרמז במלת ביק"ר שהוא בגימטריא שי"ב כמנין י"ב צירופי הויה. וזה סוד ג' טיפין, שכל טיפ"ה הוא בגימטריא ד' פעמים הויה, וג' טיפין אלו הוצרכו לתקן ג' אבות הקדושים, בסוד דאיתא בתיקונים (תיקו"ז סט ק"ב ע"א) מצרף לכסף (משלי יז ג) דא אברהם, כור לזהב דא יצחק, בוחן לבות ה' דא יעקב. והנה אברהם תיקן טיפה קדמאה, לכן נקרא אב המון (בראשית יז ה), שכן א"ב המו"ן בגימטריא טיפה, וכנגדו תמיד של שחר קרב בד' שעות (ברכות כ"ו ע"ב). יצחק הוא כלול ב' טיפין, שכן יצח"ק בגימטריא ח' הויות. יעקב כלול מז' הויות, וכשפגע בס"לם שהוא ה' הויות נשלמו י"ב, לזה אמר אכן יש ה' במקום הז"ה (בראשית כח טז), שבכאן נשלמו י"ב צרופי הויה ז' הויות וה' הויות שהיו נכללים בסלם נשלמו י"ב הויות, זה סוד ויקח מאבני המקום (בראשית כח יא), שהיו י"ב אבנים שעליהם אמר זה שער השמים (בראשית כח יז), אז נשלמו ג' טיפין של אדם קדמאה שחב בג' ראשי עבירות עבודה זרה גילוי עריות שפיכות דמים. ולפי זה התחיל משה לסדר תפילתו אל ה' דייקא, שפגם בו אדם קדמאה שהם על י"ב צירופי ההויה שהם ג' טיפין דאזדריקו כמ"ש, והנה משה היה הששי של אדם הראשון בתיקונו, לפי דברי רש"י (במדבר ז יט ד"ה הקריב) שכתב בשם רבי משה דרשן בפרשת נשא בפרשת חנוכת המזבח, שהקרבן היה קערת כסף אחת (במדבר ז יג), שהוא בגימטריא תתק"ל, כנגד שנותיו של אדם הראשון שנתקן אחר כך בנח אברהם יצחק יעקב, ויוסף הוא החמישי, ולכן הוסיפו ה' ליוסף שהוא התיקון ה' לא"ה, אבל משה דרגא דשש, כי הוא היה התיקון הו' לאדם הראשון. ולכן פתח ואתחנן בו' בעת ההיא, רצה לתקן אדם הראשון, כתיב ההוא וקרי ההיא, עד עתה היתה התיקון ה"ה, ומשה הוא תיקון הו' של אדם הראשון, לכן פתח באדני שהוא השם

שקרא אדם הראשון להקב"ה. ופתח ואמר מאחר שאתה החלות להראות לי תקוני ג' טיפין של אדם הראשון, גדלך טיפה קדמאה שתיקן אברהם, ידך טיפה תנינא ביצחק, מי אל טיפה תליתאי ביעקב, לכן אעברה רוצה אני לתקן י"ב צירופי ההויה, שכן אעברה ארבעה, שכן בארבע אותיות יש בהם י"ב צירופין. ואמר ג' דרגין לקביל ג' טיפין, וזה התיקון יהיה בארץ כמ"ש בתמיד פ"ג (מ"ב) וביומא ריש פרק ג' (יומא כ"ח ע"א) כשהגיע תמיד של שחר אמר הממונה ברקאי, וכתב בכנפי יונה בחלק ד' שהוא על סוד י"ב צירופין של הויה שהוא בגימטריא ברק"י. ואומר אני לפי דבריו שבמלת ברק"י, הוא סוד אדם ביק"ר בל ילין (תהילים מ"ט:י"ג), ר"ל מאחר שאדם הראשון הוא פגם בי"ב צרופי ההויה, ובאו שלשה אבות העולם ותקנו אותם בי"ב שעות היום כל אחד מג' אבות בד' שעות ביום, וזה סוד הגשמים שאין לך טיפה של גשמים מלמעלה שאין לה ב' טיפין מלמטה (ב"ר פי"ג י"ג), ולכן אמר הממונה לזכור זכות ישיני חברון, שהם ג' אבות שתיקנו לאדם, והנה א' שבמלת ברקא"י מורה על אדם, שכן הוא אומר אדם אחד מאלף מצאתי (קהלת ז כח). ולכן הפציר משה בשביל זה לתקן י"ב שעות היום שקלקל אדם הראשון, וזה נרמז בעת ההיא, עת דייקא, שבא לתקן שעות שביום נרמזים במלת עת, עת לעשות לה' (תהלים קיט קכו), ר"ל לתקן העת שהם י"ב עתים של יום שי"ב שעות עם ד' אותיות הוי"ה שנחלקים על ג' דרגין שהם ג' טיפין. השיב הקב"ה רב לך, כבר תקנת י"ב צרופים בעליתך ההר, דאתמר עלית למרום שבית שבי (תילים סח יט), שב"י דייקא, שאז קבל שי"ב אורות י"ב צירופי הויה, ולקחת אז מתנות באדם, אדם שהוא אדם הראשון, ואל תוסף דבר אלי עוד בדבר הז"ה, שהוא רומז על י"ב צירופי הויה כמנין ז"ה. ולפי שכתב כנפי יונה שיש כ"ד שעות ביום, י"ב שעות בלילה הם בסוד י"ב צירופים שבה' זעירא, וי"ב שעות ביום הם י"ב שעות שבה' רבתי, לכן אמר הממונה ברקאי אחר שנגמרו י"ב שעות הלילה, שאז מסיימת הי"ב צירופים שבה' זעירא, ומתחילין הי"ב צרופין שבה' רבתי כדי לייחד מדת יום ללילה. ולפי שהנחש הביאה כ"ד זיני דמסאבותא לעולם כמנין ואיב"ה (בראשית ג טו), וקלקלה אלו העשרים וארבע שעות, וזה שכתב ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ר"ת ואיב"ה, ההוא כתיב ההיא קרי, האחד על י"ב שעות של יום שהם ברזא דדכורא, ההיא על י"ב שעות של לילה שהם ברזא דנוקבא. לכן רצה משה לכנס לארץ ישראל הנקרא ארץ צב"י (ירמיה ג יט), נוטרייקון י"ב צ"ירופים, ולזה אמר את הארץ הטובה, לקביל שנים עשר שעות של נוקבא, ההר הטוב לקביל שנים עשר שעות של דכורא, הה"ר נוטרייקון ה"ה ר"בתי, אעברה בגימטריא זער"א, והם סוד תאומי צבי"ה (שיר השירים ד' ה), נוטרייקון י"ב צ"ירופי ה"ויה, כי שני שדיך הם סוד

שני ה"הין, וכל אחד יש לו י"ב צירופי הויה. אז השיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, כבר תקנת כ"ד צירופים אלו בסוד הלחות דאתמר גבייהו מז"ה ומז"ה הם כתובים (שמות לב טו), שכן לחות בגימטריא שנים עשר צירופים, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הז"ה דייקא, אלא צו את יהושע וחזקהו בשנים עשר צירופים של יום, ואמצהו ב"יב צירופים של לילה:

פרק קנה

אופן קנה

דאיתא בס' סודי רזיא כי בארון וכפורת וכרובים אין ף', לומר כי היה ראוי קול ה' שעל ארון וכפורת וכרובים להתפשט לכל צד מבית המקדש ת"ת תחומי שבת כמנין ף', אבל לעתיד כתיב הרחיבי מקום אהלך (ישעיה נד ד), ויתפשט ירושלים לכל צד ת"ת תחומי שבת, ואז וימלא כבוד ה' את כל הארץ (במדבר יד כא). ועל זה בקש משה לכנס לארץ ישראל שתתפשט השכינה בכל ארץ ישראל כמו שיהיה לעתיד, ועל זה התחיל לסדר תפילתו אתה החלות להראות, ר"ת אה"ל, רצה לומר בשעת עשיית המשכן הראית לי צמצום שכינתך, וזה סוד וכל אשר אני מראה אותך (שמות כה ט), רצה לומר כשתסתכל במראה, אז תבין בצמצום השכינה כדאיתא במדרש, את גדלך שהראית לי באותו פעם שיעור קומה שלך, ואת ידך החזקה שצמצמת שכינתך, שכן י"דך החזק"ה בגימטריא קט"ן, שהוא צמצום השכינה שהקטין הקדוש ברוך הוא בעצמו, וכן יד"ך קרי ביה יודך, רצה לומר שצמצום שכינתו בי' אמות המשכן, וחוזר ומפרש מהו היד החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה וגו', ר"ל הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך (מלכים א' ח כז), ואף על פי כן צמצמת שכינתך בארץ בין ב' בדי ארון, ולכן אעבר"ה נ"א, ר"ל עתה אני רוצה לעשות מה שיעשה לעתיד, וראה את הארץ, ר"ל האור של גילוי שכינה יתפשט בכל ארץ ישראל, ויהיה ההר הטוב שהוא ירושלים, יהיה שם גילוי שכינה כמו שהוא עתה בלבנון שהוא בית המקדש, שנאמר בעת ההוא יקראו לירושלים כסא ה' ולא יאמרו עוד ארון ברית ה' (ירמיה ג' טז), כי לא יהיה הגילוי שכינה לבד בארון כי אם בכל ירושלים. ואז השיב לו רב לך, דאיתא במדרש שוח"ט מזמור י"ד ומובא בילקוט ואתחנן הרב אמר מי יתן, והתלמיד אמר מי יתן, הרב אמר מי יתן והיה לבבם וגו' (דברים ה כו), משה אמר מי יתן כל עם ה' נביאים (במדבר יא כט), ואז בא אסף ואמר מי יתן שלישי, מי יתן מציון ישועות ישראל (תהלים יד ז), כשיתקיים מי יתן והיה לבבם שאמר הרב, אז יתקיים מי יתן כל עם ה' נביאים שאמר התלמיד. וזה שאמר הקב"ה רב לך, כי אי

אפשר שיתקיים מי יתן שלך שיהיה הגילוי שכינה כל כך גדול, עד שיתקיים מי יתן של הרב מי יתן והיה לבבם זה להם שיהיה לעתיד:

פרק קנו

אופן קנו

דאיתא בזוהר (ח"ג רמ"ב ע"ב) תפילת ערבית רשות (ברכות ד' ע"ב), ר"ל רשות בעלה עליה, כי תפילת שחרית היא אברהם בסוד ימין, ובתפילת מנחה הוא יצחק בסוד שמאל, ואם כן היא ברשות בעלה, בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני (שיר השירים ב' ו), אבל האידנא קבעוה חובה (לשון אלפסי פרק תפלת השחר (ברכות כ"ז ע"ב)), כי האידנא היא בגלותא ואין רשות בעלה עליה על כנסת ישראל, ולכך כשהלך יעקב בגלות תיקן תפלת ערבית (ברכות כ"ו ע"ב), להורות שהשכינה תלך בגלות, ואיתא בברכות (ך"ז:) שהושיבו לרבי אליעזר בן עזריה לנשיא על המחלוקת של תפילת ערבית רשות או חובה. ומשה היה רצה לתקן תפילת ערבית שיהא רשות בעלה עליה, לכן אמר ואתחנן, שהוא סוד שכינה מי' לשונות של תפלה מדרש רבה פרשה זו (דב"ר פ"ב א'), כי רצה לתקן תפלת ערבית, וז"ש לאמר לדורות הבאים, לפי זה אמר אתה החלות להראות את עבדך את גדלך זה תפילת שחרית מסטרא דימינא, ואת ידך החזקה זה תפילת מנחה מסטרא דשמאלא, אשר מי אל הוא תפלת ערבית מסטרא דיעקב, לכן אעבר"ה, ר"ל מה שעתיד לתקן רבי אלעזר, וזה שאמר אעבר"ה, נוטרייקון "הוא "רבי "אליעזר "בן "עזריה, שהוא דור עשירי לעזר"א בגימטריא אעבר"ה, והוא היה בסוד זעיר אריך שהוא בגימטריא אעבר"ה כדאיתא בכנפי יונה באריכות, ולכן באו לו י"ח שורות ברכות שם (כ"ח ע"א), כנגד ט' תיקונים זעיר וט' תיקונים דאריך שהיה כלול משניהם. וזה שאמר נ"א, נוטרייקון "נוצר "ארוך, כי נוצר (שמות לד ז) הוא התיקון הט', וכן נ"א בא"ת ב"ש ט"ת, שהוא נוטרייקון ט' "תיקונים, לכן וארא את הארץ, כי בארץ ישראל יהיה רשות בעלה עליה. והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל כי מעלתך גדולה שאתה בסוד הדעת, כי זה הזיווג צריך ליעקב בסוד ויעבור יעקב ברחל (בראשית כט כ), לכן אל תוסף דבר בדב"ר הזה דייקא שהוא מלכות, עלה ראש הפסגה, ר"ל למעלה בסוד הדעת כי שם הוא זיווגך:

פרק קנז

אופן קנז

דאיתא בסודי רזי שבמזבח היה מחזיק קמ"ד אלף בצים, כי המזבח היה ה' אמות על

ה' אמות ברום ג' אמות שהם ע"ה אמות בתבריתה, והוא שיעור כ"ה מקוואות, וכל לוג הוא ו' בצים, ואם כן שיעור המקוה היא ו' אלפים תש"ם בצים, ואם כן שיעור מזבח הוא קמ"ד אלף בצים. וגם העולם הוא קמ"ד אלף יום מהלך, כי מצרים הוא מהלך מ' יום, וכוש הוא ס' פעמים במצרים (פסחים צ"ד.), ואם כן הוא כ"ד מאות יום, והעולם הוא ס' פעמים בכוש (שם), הרי קמ"ד אלף יום. והוא סוד מעונה אלהי קד"ם (דברים לג כז), כי הוא מקומו של עולם, והשעות שיש בו' ימי בראשית הם גם כן קמ"ד שעות, והוא סוד חסד אל כל היום (תהלים נב ג), כי בו' ימים הם קס"ד שעות וע"ב שעות בלילה. והטעם שכל אלו הדברים הם במספר קמ"ד, כי יש קמ"ד צירופי הויה, גם איתא באידרא רבא (זוהר ח"ג) הקב"ה לא היה צריך לברוא את עולמו, אלא מטעם אין מלך בלא עם, וזה שאמר הכתוב (תהלים קג יט) ה' בשמים הכין כסאו, ולא היה צריך לברוא את עולמו, אלא שעשה כן כדי שמלכותו בכל משלה אין מלך בלא עם, וז"ש בכ"ל שהוא בגימטריא ב"ן שהוא סוד מלכות, ורבוע של שם ב"ן הוא קמ"ד. והוא סוד ויטע גן בעדן מקד"ם (בראשית ב' ח), וגם בנסעם מקד"ם (בראשית יא ב) מקדמונו של עולם (ב"ר פל"ח ז'), וז"ש וילך ארצה בני קד"ם (בראשית כט א), ר"ל לתקן השם של ב"ן שרבוע עולה קד"ם. וז"ש ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, ההוא כתיב וקרינן ההיא, ר"ל על העתים של הלילה שהם מסטרא דנוקבא וזהו ההיא, ועל העתים של היום שהם מסטרא דדכורא וזהו ההוא, אתה החלות להראות את עבדך את גדל"ך, בגימטריא מזב"ח שהוא קד"ם, ואת ידך החזקה, שהיא הו' ימי בראשית שהם קמ"ד שעות שנכלל בהם י"ד עתים לטובה וי"ד עתים לרעה, אשר מי אל בשמים, הוא כלל כל העולם שהוא מהלך קמ"ד אלף ימים, כי אתה החלות להראות, כי חלוק של משה היה מא"ז [כדאיתא במדרש רבה (שמו"ר פכ"ג ב')], כי חלו"ק בגימטריא קמ"ד, והיה מא"ז שהוא בגימטריא מ"ח, כי ג' פעמים ניתנה התורה, בסיני, באהל מועד, בערבות מואב, וכל פעם נכרתו עליה מ"ח בריתות (סוטה דף ל"ז:), ג' פעמים מ"ח עולים קמ"ד. וזה סוד ה' שיש לו קמ"ד צרופים קנני ראשית דרכו קד"ם היו מפעליו (משלי ח' כב), קמ"ד בריתות שנכרתו עלי היו מא"ז, ר"ל מן ג' פעמים מא"ז שהם מ"ח, ואם כן אתה החלות להראות לי קמ"ד, לכן אעבר"ה בגימטריא רבו"ע, כי עד עתה יונקים הקמ"ד שעות מן הרבוע של שם ב"ן, שהוא בגימטריא נ"א עם הכולל, וכל רבוע הוא בסוד אחוריים שהוא דין, לכן אינו רק חס"ד אל כל היום, אבל הע"ב שעות האחרים הם בסוד הדין, אבל אראה את הארץ הטובה, רצה לומר שם יהיה כל הקמ"ד שעות מסיטרא דטוב מסיטרא דחסד, ולא יהיה יניקתם מסיטרא דאחוריים רק מן קמ"ד צירופי הוי"ה, ואז יהיה כולם מסיטרא דחסד,

וזה סוד השיבנו ה' (איכה ה' כא), ואז חדש ימינו כקדם. ויאמר ה' אלי רב לך, כי כבר תקנת קד"ם בקד"ם בריתות שהם מסיטרא דקמ"ד צירופים, כי רב לך גדולתך הוא יותר גדולה לתקן הרבוע של שם של ב"ן, כי הוי"ה הוא בסוד שם של ע"ב שרבועו עולה ק"ל, וזה סוד הנה ה' רוכב על ע"ב ק"ל (ישעיה יט א), שהוא בגימטריא ר"ב, ולכן רב לך אל תוסף דבר:

פרק קנח

אופן קנח

כשראה משה כל הדורות, כמו שנרמז במלת ואתחנן, שהראה לו האוצר של כל הדורות (תנחומא תשא סי' כ"ז), וראה שרחבעם וירבעם יחלקו את המלוכה, ואיתא בזוהר שהקב"ה רצה להמית את ירבעם בקטנותו, והמליצו המלאכים בעדו בעבור תורתו, ואמר הקב"ה אתם רואים ראייה אחת, ואני רואה ב' ראיות שסופו לעבוד עבודה זרה. וכל זה ראה משה באותו פעם, ואמר אתה החלות להראות את עבדך, הראית לי להראו"ת שהוא בגימטריא רחבע"ם ירבע"ם, וז"ש את גדלך, שהוא רחבעם שהוא מן יהודה גור ארי"ה (בראשית מט ט), שהוא מימין וזהו גדלך, ואת ידך החזקה הוא ירבעם, שהוא מן יוסף בכור שור (דברים לג יז), שהוא מן יד החזקה מסטרא דשמאלא, אשר מי אל אשר יעשה כמעשך, גדולים מעשה ה' (תהלים קיא ב) מסיטרא דימינא רחבעם, וכגבורתך מסטרא דשמאלא ירבעם, ובזמן ירבעם כפרו ישראל בשלשה דברים, בה', ובמלכות בית דוד, ובבית המקדש כדאיתא בגמרא על פסוק (שמואל ב' כ א) אין לנו חלק בדוד. וז"ש אתה החלות להראו"ת לי ירבעם, וזהו את גדלך מה שהיה ירבעם בקטנותו שהיה תלמיד חכם, וז"ש ואת יד"ך החזק"ה בגימטריא קט"ן, או את גדל"ך בגימטריא מזב"ח שעבד עליה עבודה זרה, ושם הראית את ידך החזקה שתיבש ידו של ירבעם (מלכים א' יג ד), ולכן אעברה נא, אעביר את ירבעם מן העולם ולא תשגיח על המלאכים שראו ראייה אחת, כי אני רואה ב' ראיות ואוציא ממנו אותו ניצוץ הקדוש, כי יש בו ניצוץ קדושה שיתוקן לעתיד כדאיתא בזוהר. וזה שאמר יוסף אשר נתן לי אלהים בזה (בראשית מח ט), וקשה מה בזה. אלא כי יעקב ראה ירבעם ואמר מי אלה (בראשית מח ח), שאינו ראוי לברכה (תנחומא ויחי סי' ו'), אז אמר יוסף אשר נתן לי אלהים בזה, ר"ל בזה עצמו שאמרת שאינו ראוי לברכה, יש בו גם כן ניצוץ קדושה, וז"ש בזה, ר"ל בזה דייקא. ולכן אעברה נא, אעביר ממנו אותו ניצוץ ואעבירו מן העולם, ואז לא יוחלק מלכות בית דוד ולא יפגמו בג' העניינים, ולכן ואראה את הארץ הטובה אשר עיני ה' אלהיך בה (דברים

יא יב), דהיינו ובקשו את ה' אלהיכם, ההר הטוב שהוא מדת מלכות בית דוד, על דרך לא בחרתי בעיר ואבחר בדוד (מלכים א' ח' טז), ואחר כך ובקשו את דוד מלכם (הושע ג' ה), והלבנון הוא בית המקדש, ונהרו אל ה' ואל טובו (ירמיה לא יא), ואז אמר ה' אלי רב לך, כי לא תוכל להעביר עתה את ירבעם, אלא באותו עת שתהיה רב שיקויים ויתא ראשי עם (דברים לג כא), אז יתוקן גם כן ירבעם ויהיה משיח בן יוסף, כי ר"ת של 'מלך 'בהתאסף 'ראשי 'עם 'יחד (דברים לג ה), הוא ירבע"ם, כי באותו פעם יבא ויתוקן בניצוץ שלו של קדושה, ואז יקויים שלם ישלם המבעיר (שמות כב ה), אותיות מבעי"ר הוא ירבע"ם, לכן אל תוס"ף דבר אלי עוד בדבר הזה, ר"ל יוסף שאמר נתן לי אלהים בזה, שרמז בזה על אותו ניצוץ קדושה שיתוקן לעתיד לבא, אל תוסף דבר להוציאו אותו ממנו, אלא וצו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), שיזהירם על עבודה זרה של ירבעם:

פרק קנט

אופן קנט

כי משה ראה במראת הסנה אלו ב' משיחין, כי בלב"ת אש (שמות ג ב) בגימטריא משי"ח ב"ן דו"ד, וזהו שאל"ף של אש היא גדולה, כי אל"ף היא בסוד תרין משיחין ומשה, על דרך דאיתא בזוהר (ח"ג רע"ח ע"ב) תרין גדפין דיונה אינון לקביל תרין משיחין, גופא דיונה איהו לקביל משה, והוא צורת אל"ף, כי האל"ף יש לה יו"ד למעלה יו"ד למטה שהם סוד ב' משיחין, יו"ד למעלה משיח בן דוד, יו"ד למטה משיח בן יוסף, ו' באמצע הוא משה. וז"ש בגמרא (סנהדרין דף ק"ב.) מאי אחר (מלכים א' יג לג), אחר שתפסו הקב"ה בבגדו ואמר לירבעם אני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר מי בראש, אמר בן ישי, אמר אי הכי לא בעינא. והענין שתפסו הקב"ה בבגדו, ובאברהם נאמר שתפסו הקב"ה בידו והיה מטייל בו וכו' (איכ"ר פ"א כ'). אלא כי אברהם היה אוחז במדת גמילות חסד, לכך אחזו בידו, וירבעם היה תלמיד חכם גדול והיה עושה לבוש, (כדאיתא בגמרא שם) על פסוק (מלכים א' יא כט) והוא מתכסה בשמלה חדשה, תורתו של ירבעם אין בו דופי, לכך אחזו בבגדו ואמר ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן שהוא סוד האל"ף, כי הם אינון ב' יודין והו' הוא קו האמצעי שהוא הקב"ה סוד משה, א"ל מי בראש, ר"ל מי יהיה בראש האלף, ר"ל היו"ד עליונה, השיב לו הקב"ה בן ישי ברא"ש, הוא היו"ד עליונה שבאל"ף, א"ל אי הכי לא בעינא. וזה שהתחיל משה בו' ואתחנן, כי הוא הו' מן האל"ף, וז"ש בעת ההוא וקרינן ההיא, כי תרין משיחין הם תרין ההי"ן, ואל"ף היא

וא"ו דהיינו ההוא, וגם כן סוד יו"ד דהיינו ההיא, שהם אלו התרין משיחין, וז"ש אתה החלות להראות בתחלת שליחותי מראות הסנה א' גדולה של אש, הרומזת עלי ועל תרין משיחין, את גדלך משיח בן דוד י' עילאה, ואת ידך החזקה משיח בן יוסף י' תתאה, אשר מי אל הוא סוד ו' בריח התיכון, אשר יעשה כמעשיך יו"ד עילאה מסיטרא דחסד, וכגבורתך יו"ד תתאה מסיטרא דגבורה, לכן אעברה נא ואראה את הארץ ושם אקרב השתי משיחין. והשיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, כי אין המשיחין באים אלא באלף הששי שהוא בסוד הו', כדאיתא בזוהר (ח"ג ר"ע ע"א) על פסוק (בראשית כט ז) הן עוד היום גדול, והוי"ו היא בסוד משה, ואם כן עוד זמן רב הוא לך, ר"ל לדרגא דילך שהוא האלף הששי שהוא בסוד ו', אלא וצו את יהושע, כי יבואו ג' כתרים מן אפרים, וזה סוד וירא יוסף לאפרים בני שלשים (בראשית נ' כג), שהם יהושע, ירבעם, משיח בן יוסף, לכן וצו את יהושע חזקהו בירבעם, ואמצהו במשיח בן יוסף:

פרק קס

אופן קס

ידוע שיש א"ב זעירא וא"ב רבתי, ובתחלה הראה למשה א' רבתי בלב"ת א"ש (שמות ג ב), כי משם זכה לזיהרא עילאה למדרגת אדם, א' גדולה של אדם שת אנוש בדברי הימים (א' א א), ואחר כך לאחר העגל ניטלה ממנו אותה גדולה כמ"ש רב לך, אבל זכה לאל"ף זעירא של ויקרא (א א). וז"ש אתה החלו"ת בהיפך אתוון הלחו"ת, כי שם הראית לי א' רבתי, 'אתה 'החלות 'להראות ר"ת אה"ל, כי שם באהל מועד הראית לי אלף זעירא, וז"ש את גדלך אלף רבתי אות גדלך, ואת ידך החזקה שהוא בהקמת המשכן שהיה יד חזקה שהקים משה את המשכן שכל ישראל לא יכלו להקימו [כדאיתא במדרש רבה שמות פרשה נ"ב (שמו"ר פנ"ב ד')], וז"ש ואת יד"ך החזק"ה בגימטריא קט"ן, כי שם הראית לי אלף זעירא, ולכן אעבר"ה בגימטריא זער"א, נ"א ר"ת 'נתיב 'אלף, ר"ל אות אלף זעירא אעביר, ולכן וארא את הארץ כי שם אזכה לאלף רבתי. ואז השיב לו הקב"ה רב לך, כי אפילו בכאן תזכה לאלף רבתי שהוא רב, וזה יהיה סמוך למיתתך, וזהו אלף רבתי של אשריך ישראל (דברים לג כט), וז"ש עלה ראש הפסגה סמוך למיתתך, ושם תזכה לאלף רבתי:

פרק קסא

אופן קסא

דאיתא בספר התמונה שיש לאל"ף ב' צורות, האחד י' ו' י' והיא בסוד החסד, והצורה השנית היא י' ו' ד' והיא בסוד הדין, וסימנם אח"ד 'אלף 'חסד 'דין. והיא נרמז בסוד אל"ף, א"ל הוא חסד, ף' הוא דין. ומזה הטעם אין ף' בי"ח ברכות, ובברכת המזון מעבירין הף' שהיא א"ף (שט"ף)[שצ"ף]קצ"ף (כדאיתא בכל בו). וז"ש אתה החלות להראות שם במראה הסנה שהראית לי האל"ף, את גדלך היא צורת י' ו' י' מצד החסד, ואת ידך החזקה קרי ביה יוד"ך, ר"ל הצורה השנית שהיא י' ו' ד', אשר יעשה כמעשך מצד החסד, וכגבורתך התמונה השנית מצד הדין, לכן אעברה נא ואראה את הארץ ושם אמתיק הדינין. והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל אצלך תוכל להמתיק הדינין, אבל לא שתמתיקם בכל העולם לכן אל תוסף וגו':

פרק קסב

אופן קסב

ידוע שבבריאת העולם קודם חטא של אדם הראשון היה האלף בדמות י' ו' י', כי הו' האמצעית היתה זקופה כעמוד, כי הב' יודין הם ב' עינים, והו' הוא החוטם בסוד פרצוף אדם כשיעור קומה, וזה סוד וייצר (בראשית ב ז) בב' יודין וא"ו. ולאחר שחטא אדם הראשון נתעקם הו' ונעשה התמונה כמו י' ו' ד', י' למעלה ו' באמצע ד' למטה, וזה סוד 'יתום 'ואלמנה 'יעודד (תהלים קמו ט), יתום הוא יסוד, אלמנה הוא מלכות, בסוד 'יכין 'וצדיק 'ילבש (איוב כז יז), צדיק הוא יסוד, ילבש הוא סוד מלכות, כי מתחילה היה י' ו' י', אבל 'ודרך 'רשעים 'יעות, ר"ל נרגן מפריד אלף (משלי טז כח), ונעשה תמונת יו"ד, וצורה של הי' התחתונה שהיא כדמות ד' גם היא כדמות נ', כי ההיפך של ד' הוא נ', וזה סוד שאמר כל מעשה בראשית בצביונן נבראו, ובדעתן ובקומתן נבראו (חולין דף ס'.), וזה סוד צדקתך צדק לעולם (תהלים קיט קמב), כי העולם נברא בצד"ק, ר"ת 'צביונם 'דעתם 'קומתם, שהם סוד נפש רוח נשמה, צביונם הוא הנפש, דעתם הוא הרוח, קומתם היא הנשמה, שהוא סוד שיעור קומה שנאמר (בראשית ב א) וכל צבאם, אל תקרי צבאם אלא צביונם, וקשה הא כתיב צבאם, אלא כי תמונת א' היא י' ו' נ', ואם כן הוא כאלו נכתב צביונם. וז"ש אתה החלות להראות את גדלך, הוא סוד שיעור קומה שהוא תמונת של האל"ף יו"י, ואת ידך החזקה הוא האל"ף של יו"ד ונרגן מפריד אלף, לכן אעברה ואראה את הארץ, ושם אתקן האלף שהיא בתמונת יו"י בסוד שיעור קומה. והשיב לו

הקב"ה רב לך, כי כבר תקנת האל"ף בסוד אדם אחד מאלף (קהלת ז' כח) שהוא משה (ויק"ר פ"ב א'), לכן אל תוסף דבר וגומר:

פרק קסג

אופן קסג

דאיתא בספר התמונה שקודם שמיטה זו שהיתה שמיטת החסד, היה א' במקום ה' אחרונה שבשם, ומפני קושי השמיטה נעשה ה"א במקום א'. וז"ש משה ואתחנן בעת ההיא, רצה לומר הה' שהיה רוצה לעשות אל"ף ממנה, וז"ש אתה החלות להראות, כי משה היה משמיטת חסד, בסוד ומשה היה רועה (שמות ג' א), וזה סוד כי מן המים משיתיהו (שמות ב י), רצה לומר מן שמיטת החסד. וז"ש את גדלך בשמיטת חסד שהיה השם של הוי"ה באל"ף, ואת ידך החזקה ר"ל עתה בשמיטת הדין נעשה ה' מתוך קושי השמיטה, וז"ש ואת ידך החזקה, אשר מי אל אשר יעשה כמעשיך בשמיטת החסד, וכגבורתיך בשמיטת הדין, לכן אעברה נא, רצה לומר אעביר ה' שהיא נ"א 'נורא 'אלהים מצד הדין, לכן אעביר אותו ה' ויהיה נ"א ר"ת 'נתיב 'אלף, ואז ואראה את הארץ הטובה שהיא עתה הטובה בה', ויהיה ההר הטו"ב בלא ה' כי אם באל"ף, ואז יהיה השם של הוי"ה כמנין הטו"ב. ואז השיב לו הקב"ה רב לך, כי אתה תרצה להקטין השם ולעשות מן ה' אל"ף, אדרבה רב לך, רצה לומר אתה צריך להגדיל השם ולעשות מן הו' יו"ד, כמו שיהיה לעתיד שיהיה השם הוי"ה יהי"ה כמבואר בספר כנפי יונה, ותעשה מן הו' יו"ד כמד"א (זכריה יד ט) ביום ההוא יהי"ה ה' אחד, ר"ל שהשם יהיה באותו פעם י"ה י"ה, בסוד והי"ה אור הלבנה כאור החמה, כי אור החמה הוא חצי שם י"ה, ואור הלבנה הוא חצי שם ו"ה, וזה שכתוב והיה אור הלבנה כאור החמה (ישעיה ל' כו), כי עכשיו השם הוא והי"ה, אבל לעתיד יהי"ה אור הלבנה כאור החמה שיהיה כל אחד י"ה, ואז יהיה השם יהי"ה, וז"ש ואור החמה יהי"ה שבעתים (שם), לכן אל תוסף וגו':

פרק קסד

אופן קסד

כי ידוע שאלף היא סוד חכמה, כמד"א אאלפיך חכמה (איוב לג לג), כי צורת הא' כדמות י"ו למעלה י"ו למטה שהם ל"ב נתיבות חכמה, כי אותם הל"ב נתיבות נחלקים גם כן לב' חלקים י"ו למעלה י"ו למטה, והם סוד מצנפת ואבנט (שמות כח ד), כי אבנט היה ל"ב אמה, ומצנפת ששה עשר אמה, כי הל"ב נחלקים לב' חלקים כל אחד ששה עשר,

והוא סוד יוב"ל, שהם ל"ב ונחלקים לי"ו, והוא סוד הל"ב, כי החכמה באה ממוח ללב, ומימין מתפשט לל"ב איברים פנימיים, י"ו מן הלב למעלה, י"ו מן הלב למטה, והם השני ידים, כי היד נקרא על שם י"ד איברים שבה' אצבעות, והכף היא שני איברים שהם י"ו איברים בכל יד, וזה סוד הל"ב שיניים שהם דווקא לישראל י"ו למעלה י"ו למטה, ולכן נקראו שיניים, על שם שנחלקים לב' חלקים. וז"ש משה אתה החלות להראות לי הל"ב נתיבות חכמה בתחלת הבריאה, כי בראשית (א א) מתרגמינן בחוכמה, את גדלך הם י"ו נתיבין עילאין, ואת ידך החזקה הם י"ו נתיבין תתאין, לכן אעברה נא ואראה את הארץ ושם אזכה לל"ב נתיבות. וזה סוד לבנו"ן, כי לבנו"ן נוטרייקון ל"ב נתיבות. אז השיב לו הקב"ה רב לך, ל"ך דייקא נ' שערי בינה, עלה ראש הפסגה וגומר, והיינו לאחר מיתתך תזכה לל"ב נתיבות על דרך וירא ראשית ל"ו (דברים לג כא), ואימתי כי שם חלקת מחוקק ספון, דהיינו לאחר מיתתך תזכה לל"ב נתיבות כנרמזין במלת בראשית:

פרק קסה

אופן קסה

כי הב' מורה על שני תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה והם שני לחות, וזה סוד שהראה הקב"ה למשה בלב"ת אש (שמות ג ב), כי בלב"ת נוטרייקון ב' לחות ב' תורות. וז"ש משה אתה החלות להראות לי במ' יום שהייתי בהר הראית לי תורה שבכתב ותורה שבעל פה, מ' יום הוא סוד תורה שבכתב, ומ' לילה הוא סוד תורה שבעל פה (כדאיתא במדרש רבה ומובא בילקוט רמז ת"ו), וזהו דאיתא בגמרא (תנחומא תשא סי' כ"ח) כשלמד משה תורה שבכתב היה יודע שהוא יום, וכשלמד תורה שבעל פה היה יודע שהוא לילה, לכך נאמר מ' יום קודם מ' לילה (שמות כד יח), כי תורה שבכתב קודמת לתורה שבעל פה מלמעלה למטה. וז"ש את גדלך תורה שבכתב ואת ידך החזקה תורה שבעל פה, וזה סוד היום הזה ראינו את כבודו ואת גדלו (דברים ה' כא), זה תורה שבכתב, ואת קולו שמענו מתוך האש זה תורה שבעל פה, לכן אמר משה אשר מי אל בשמים ובארץ, בשמים הוא סוד תורה שבכתב, ובארץ הוא סוד תורה שבעל פה, לכן אעברה נא, כי אין תורה כתורת ארץ ישראל (ב"ר פט"ז ד'), ואראה את הארץ הטובה הוא סוד תורה שבעל פה, ההר הטוב הוא סוד תורה שבכתב, כי משה היפך הסדר תורה שבעל פה קודם תורה שבכתב מלמטה למעלה, על דרך לי הכסף ולי הזהב (חגי ב' ח), כסף קודם לזהב, ובכל מקום מקדים הזהב לכסף כמ"ש תקחו מאתם זהב וכסף (שמות כה ג). אלא כך הוא הענין, כי כסף הוא חסד, וזהב הוא דין, ולכן אצל הש"י חשיב

מלמעלה למטה לי הכסף ולי הזהב אמר ה' צבאות, אבל אצלנו הוא להיפך מלמטה למעלה, לכן זהב קודם לכסף. כך אצל הקב"ה תורה שבכתב קודמת לתורה שבעל פה, אשר מי אל בשמים ובארץ שמים קודם לארץ, אבל אצלי תורה שבעל פה קודמת לתורה שבכתב, הארץ הטובה ואחר כך ההר הטוב. והשיב לו הקב"ה רב לך, כי לא מיבעיא שתזכה בכאן מלמטה למעלה בסוד אור חוזר, אלא אפילו אור ישר שהוא מלמעלה למטה גם כן תזכה בכאן, על דרך שפירש הזהר בדברים תקנ"ו (זוהר ח"ג רפ"ח ע"א) על פסוק (דברים לא יט) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת, דהוא שבחא דמשבח הקב"ה למטרוניתא מלמעלה למטה, לכן אל תוסף דבר צו את יהושע וחזקהו בתורה שבכתב, ואמצהו בתורה שבעל פה:

פרק קסו

אופן קסו

כי ידוע (עיין פרקי דר"א פ"ג) שהב' יש לה ג' קוין כנגד שלשה מחיצות העולם, ופתוחה לצפון כי מצפון תפתח הרעה (ירמיה א' יד), אשר מטעם זה נקרא עכו"ם אליל"ם, ר"ת 'אין 'להם 'יכולת 'לעשות 'מחיצה. ולעתיד לבא יסתם הב' מצד צפון אשר משם תפתח הרעה, ותהיה מ' סתומה, וזה סוד מ' סתומה של לסרבה המשרה (ישעיה ט' ו). וז"ש משה אתה החלות, בתחלת בריאת עולם הראית לי הב' של בראשית שיש לה ג' קוין, את גדלך היא הקו העליונה, ואת ידך החזקה הקו התחתונה, אשר מי אל הקו האמצעי בריח התיכון מבריח מקצה אל קצה, וז"ש בשמים ובארץ, ר"ל כללות העולם נברא באלו הג' מחיצות, וז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשך שיוכל לסתום רוח הד', וכגבורתך כי משם תפתח הרעה, לכן אעב"רה אותיות ארב"עה, ר"ל שיהיו כל הד' מחיצות, ואז ואראה את הארץ הטובה שיהיה כלו טוב ולא יצא משם רעה, ותהיה מ"ם סתומה כמו שתהיה לעתיד. והשיב לו הקב"ה רב לך, אתה תרצה לבטל הב' של בראשית שהיא רב, ר"ל מן ד' אותיות רבתי שהם בראשית הספרים, והם במש"א, ב' של בראשית (א א), מ' של משלי (א א), ש' של שיר השירים (א א), א' של אדם שת אנוש בדברי הימים (א' א א), שעומדים אלו הד' קליפות במש"א, ר"ת ב"ור ש"ור מ"בעה א"ש (ב"ק ב' ע"א), ואם כן אתה תרצה לבטל הב' של בראשית, זו הב' היא שלך, ואותו הב' מורה שבשבילך נברא העולם בשביל משה שנקרא ראשית (ב"ר פ"א ד'), אבל מאחר שתרצה שיהיה כלו טוב, לכן עלה ראש הפ"סגה, שהוא עם הכולל בגימטריא עו"לם הב"א, ושם תהיה המחיצה הד' כי שם הוא עולם שכולו טוב, וז"ש הפס"גה שהוא בגימטריא

מחי"צה, וראה ימה צפונה ותימנה ומזרחה, ושם יהיו לך כל הד' רוחות שהם הארבע מחיצות, וז"ש ברעיא מהימנא בעקב עמוד תקכ"א (זוהר ח"ג רע"ג ע"א) אנת משה כלול מכל הד' מחיצות בג"ע, וזה סוד אליהו בארבע (ברכות ד' ע"ב), כי הברית היה למשה ומסרו לפנחס שהוא אליהו, כמו שפירש הזוהר עמוד פ"ד (זוהר ח"ב ק"צ ע"א) על פסוק (במדבר כה יב) הנני נותן לו את בריתי שלום, וד' פעמים מחיצה בגימטריא ברי"ת שהיה כלול מכל הד' מחיצות, לכן אל תוסף דבר וגו':

פרק קסז

אופן קסז

דאיתא בספר סודי רזיא שהשיעור קומה הוא ת"ר רבוא ונ"ז אלף רבוא, וזהו חותמו של הקב"ה שהוא אמת (שבת נ"ה ע"א) ראש תוך סוף מהאותיות, אל"ף רבוע שלה היא א' פעם א' הוא א', ל' פעמים ל' הוא תת"ק, ף' פעמים ף' הם ס"ד רבוא, א' פעם תת"ק הם תת"ק, תת"ק פעמים ס"ד רבוא הם ת"ר רבוא ונ"ז אלף רבוא. מ"ם רבוע שלה היא מ' פעמים מ' הם י"ו מאות, ם' פעמים ם' הם ל"ו רבוא, י"ו מאות פעמים ל"ו רבוא, הם ת"ר רבוא ונ"ז אלף רבוא. תי"ו רבוע שלה היא ת' פעמים ת' הם י"ו רבוא, י' פעמים י' הם ק', ו' פעמים ו' הם ל"ו, י"ו רבוא פעמים ק', הם י"ו מאות רבוא, י"ו מאות רבוא פעמים ל"ו, הם ת"ר רבוא ונ"ז אלף רבוא. וכל כך אמות היתה מחנה ישראל, כי מחנה ישראל היתה ג' פרסאות שהם כ"ד אלף אמות, כ"ד אלף פעמים כ"ד אלף, הם ת"ר רבוא ונ"ז אלף רבוא, וזהו פשט הפסוק ושמתי כ"ד כ"ד שמשותיך (ישעיה נד יב), כי ירושלים עתידה להיות ג' פרסאות על ג' פרסאות, כמו שהביא הגמרא (ב"ב דף ע"ה:) על פסוק (זכריה יד י) וראמה ויושבה תחתיה, כתחתיה וכו', ואם כן תהיה כ"ד כ"ד, רצה לומר כ"ד אלף אמות על כ"ד אלף אמות, וגם מגילת עפה (זכריה ה א) היא מהלך ת"ר רבוא ונ"ז אלף רבוא יום, כי העולם הוא מהלך ת"ק שנים, וכל שנה ש"ס יום, ש"ס פעמים ת"ק הם י"ח רבוא, ומגילת עפה היא ל"ב מאות פעמים כל כך כמו העולם (עירובין כ"א.), ואם כן ל"ב מאות פעמים י"ח רבוא, הם ת"ר רבוא ונ"ז אלף רבוא, וכל כך רביעית הלוג מחזקת תיבת נח, כי התיבה היתה ארכה ש' אמות, ורחבה נ' אמות, וקומתה ל' אמות (בראשית ו טו), אם כן היא בתברייתא מ"ה רבוא אמות, כי ש' פעמים נ' הוא ט"ו אלף, ל' פעמים ט"ו אלף הם מ"ה רבוא, וכל אמה על אמה ברום אמה מחזקת י"ב מאות ושמנים רביעית הלוג, כי אמה על אמה ברום ג' אמות מחזיקים מ' סאה, ואם כן אמה על אמה ברום אמה מחזקת י"ג סאין ושליש, וכל סאה היא כ"ד לוגין, כי הסאה היא ו' קבין, וכל קב הוא ד' לוגין,

ואם כן הסאה הוא כ"ג לוגין שהם צ"ו רביעית הלוג, ואם כן י"ג ושליש פעמים צ"ו, הם י"ב מאות ושמונים, ואם כן מ"ה רבוא פעמים י"ב מאות ושמונים, הם ת"ר רבוא ונ"ז אלף רבוא. וזה סוד אל ה' ויאר לנו (תהלים קיח כז), כי אל הויה בגימטריא נ"ז, שהם הנ"ז אלף רבוא, ויאר לנו דייקא, שהם הת"ר רבוא, כי הם ס' רבוא, וכל אחד הוא כלול מן י' שהם ת"ר רבוא, ואם כן השיעור קומה לפי זה הוא נ"ז אלף רבוא. וז"ש משה אתה החלות להראות את עבדך בימי נח, דאיתא בתיקונים (תיקו"ז סט קי"ג ע"א) שהקדוש ברוך הוא שתיל למשה בימי נח ולא אצלח, ולכך בפעם הראשון נקרא איש צדיק (בראשית ו ט), ואחר כך כשנסתלקה ממנו נשמת משה, נקרא איש האדמה (בראשית ט כ), ולכך אמר משה מחני נא (שמות לב לב), כי באותו פעם בימי נח לא התפללתי, אשר מטעם זה נקרא המבול מי נח (ישעיה נד ט), ולא מסרתי את נפשי עליהם כדאיתא בזוהר (ח"א ס"ז ע"ב) על פסוק (שמות לב יא) ויחל משה, אבל עכשיו אמסור את נפשי עליהם. וז"ש נא, נ"א דייקא, ר"ל כען לעת עתה, וז"ש מחני' אותיות מ"י נ"ח, וז"ש אתה החלות בימי נח להראות לי בתיבה שיעור קומה שלך של נ"ז, כי כל כך החזיקה התיבה כמ"ש לעיל, וז"ש את גדל"ך בגימטריא נ"ז, ואת ידך החזקה בגימטריא אמ"ת, שכל אות ממנו הוא השיעור קומה של נ"ז כמ"ש לעיל, ואת ידך החזקה היא תורה שהיא מגילת עפה, שהיא גם כן שיעור קומה של נ"ז כמ"ש לעיל, לכן אעברה נא ואראה את הארץ, כי שם אמת מארץ תצמח (תהלים פה יב) ואתקן שיעור קומה. ואז השיב לו הקב"ה רב לך במחנה ישראל, כי מחנה ישראל היא גם כן שיעור קומה של נ"ז כנ"ל. או רב לך, ר"ל לגדול מזה אתה מתוקן, כי השיעור קומה הוא בעולם היצירה דתמן אל הויה, כמ"ש ר' ישמעאל הרוצה לדעת שיעורו של יוצר בראשית וכו', אבל לעולם הבריאה אין חקר, ואתה צריך לעלות לעולם הבריאה למעלה משיעור הקומה דתמן א"ל שד"י שהוא בגימטריא משה. וז"ש עלה ראש הפסגה, כי רא"ש נוטריקון רי"ש "אל "שדי, ר"ל בעולם הבריאה דתמן אל שדי, יש שם ד' עולמות מאתין עלמין דכסופין, לכן רב לך אל תוסף דבר וגומר:

פרק קסח

אופן קסח

דאיתא בספר סודי רזי שהשיעור קומה הוא י"ח רבוא פרסאות, וכן העולם הוא מהלך ח"י רבוא ימים, כי הוא מהלך ת"ק שנה, וכל שנה הוא ש"ס ימים, ש"ס פעמים ת"ק הם ח"י רבוא. וכן חצר המשכן היה ח"י רבוא טפחים, כי הוא ק' אמות אורך (שמות כז יח), שהם ת"ר טפחים, וחמשים אמות רוחב שהם ש' טפחים, ש' פעמים ת"ר הם ח"י

רבוא, וזה סוד וישבע בח"י העולמים (דניאל יב ז). וז"ש משה אתה החלות להראות, ר"ת אה"ל, כי במשכן הראית לי שיעור קומה שלך שהוא חי כנ"ל, וכן החלו"ת בהיפך אתוון הלחו"ת, שהם גם כן שיעור קומה של י"ח, כי הלחות היו עביין ג' ורחבן ו', ג' פעמים ו' הם י"ח, ואורכן ו' (נדרים ל"ח ע"א), כי התורה היא בסוד ו' שהיא תפארת. וז"ש את עבדך, כי שיעור קומה הוא בסוד מטטרון, את גדלך שהוא שיעור קומה הראית לי אצל הלחות, ואת ידך החזקה הוא הקמת המשכן, ששם הראית לי גם כן שיעור קומה של שמונה עשר, אשר מי אל בשמים ובארץ שהוא כללות העולם, שהוא גם כן שיעור קומ"ה של י"ח כנ"ל, לכן אעברה נא ואראה את הארץ, כי שם הוא שיעור קומה של י"ח, דאיתא במדרש (פרשת ויצא (ב"ר פס"ט ז') אין בין המקדש של מטה לשל מעלה אלא י"ח מילין, שנאמר (בראשית כח יז) וז"ה שער השמים, כי שם הוא שיעור קומה כמנין וז"ה. ואז השיב לו הקב"ה רב לך, כי כבר אתה בסוד שיעור קומה זה של י"ח, כי אתה ט"ט מן מטטרו"ן כדאיתא בזוהר, שהם ט' טעמים ט' נקודות, כי מדרגתך הוא צדיק ח"י עולמים. ולכך עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפונה תימנה ומזרחה, כי צדיק הוא ר"ת של הד' רוחות, שהם "צפון "דרום "ימה "קדמה, ולכן אמר ראש הפסג"ה, שהוא בגימטריא מחיצ"ה, כי אתה כלול מכל הד' מחיצות שהם הד' רוחות, ולכן אל תוסף דבר:

פרק קסט

אופן קסט

מהידוע כי שיעור קומ"ה הוא רל"ו אלפים פרסאות (כדאיתא בא"ב דרבי עקיבא באות ח' דף י"ו). וז"ש ואתחנן אל ה', כי שם הוי"ה הוא רל"ו, כשנעשה י' מן הב' ההי"ן, כי י' פעמים י' הם ק', י' פעמים י' שנעשה מן הב' ההי"ן, הם ק', ו' פעמים ו' הם ל"ו, שהם ביחד רל"ו. וז"ש בעת ההיא, נוטריקון ה' ה' י' אחד, ר"ל ב' ההי"ן הם י' אחד, "אתה "החלות "להראות, ר"ת אה"ל, כי במשכן מרומז גם כן שיעור קומה של רל"ו, כי הנעלם של משכן כזה "ם י"ן ף" ו"ן, בגימטריא רל"ו, וז"ש וכבוד ה' מלא את המשכן (שמות מ' לה), כי כבוד ה' הוא שיעור קומה, תמצא כשתמלא אותיות משכן (שהוא רל"ו. והוא סוד ד' חומות שסביב למשכן, ר"ל ד' פעמים חומה עולה רל"ו, לכן הוצרך להיות הכיו"ר לפני המשכן (שמות ל יח), כי הכיור היה מורה על סוד המשכן שהוא גם כן עולה רל"ו. ולכן אמר רבי עקיבה לתלמידיו (בחגיגה י"ד:) כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים, להורות להם הדרך כשילכו למשכן העליון, צריך לילך דרך הכיור תחלה אשר

שם מים, קודם שיגיע למשכן העליון. וזה שאמר דוד "מה "ידידות "משכנותיך (תהלים פד ב), ר"ת מי"ם, ר"ל בב' מקדשות שלמעלה ומטה לא יבואו טרם רחצו אהרן ובניו את ידיהם מן הבאר). וזה סוד אלה פקודי המשכן (שמות לז כא), כי אל"ה פקו"די בגימטריא רל"ו, והוא כמו הנעלם של משכן שהוא גם כן רל"ו, החלות בהיפך אתוון הלחות שהם גם כן רל"ו, כי כל לוח היה ו' על ו' שהם ל"ו, ועביין ג' (נדרים ל"ח ע"א), ג' פעמים ל"ו הם ק"ח, ואם כן השני לחות החזיקו רי"ו טפחים, ומזה ומזה הם כתובים (שמות לב טו), בכל צד י' דברות שהם כ' דברות, תצרף כ' אל רי"ו יהיה רל"ו. ולכן מתפארת התורה באמרה ה' קנני ראשית דרכו (משלי ח כב), ה' קנני"י עולה רל"ו, וזהו סיפא דקרא קדם מפעליו מאז, מפעל"יו עולה גם כן רל"ו. והוא סוד כ"י עצו"ם עושה דברו (יואל ב יא), כ"י עצו"ם עולה רל"ו. את גדלך שהוא שיעור קומה של רל"ו, שהוא סוד גדול אדונינו ור"ב כ"ח (תהלים קמז ה), הראית לי עם הלחות, ואת ידך החזקה שהוא הקמת המשכן, שם הראית לי גם כן שיעור קומה של רל"ו, שהוא סוד נקי כפים ב"ר לב"ב (תהלים כד ד), אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך, שהם הלחות מעשה אלהים המה (שמות לב טז), וכגבורתך במשכן, לכן אעברה נא ואראה את הארץ, ושם יהיה שיעור קומה שלמה וימלא כבודו את הארץ. ואז השיב לו הקב"ה רב לך, כי כבר תקנת השיעור קומה של רל"ו, כי משה נקרא איש האלהים (דברים לג א), ושם של אלהים במספר הקדמי הוא רל"ו, כי א' הוא א', ומן א' עד ל' הוא ע"ה, מן א' עד ה' הוא י', מן א' עד י' הוא מ"ה, מן א' עד מ' הוא ק"ה, תצרף א' ע"ה י' מ"ה ק"ה, יעלו רל"ו, ואם כן כבר תקנת השיעור קומה של רל"ו. (וזה סוד ה' הוא אלהי"ם (דברים ד לט), כמו ששם הוי"ה עולה רל"ו, כן גם כן שם אלהים עולה רל"ו. ז"ש משה ה' אלהי"ם אתה החלות וגו', כי ב' שמות אלו הם סוד רל"ו). או על דרך זה, כי משה יניקתו היה משם של אהיה, כמ"ש לו הקב"ה בתחלת שליחותו אהיה אשר אהיה (שמות ג יד), ואיתא בכנפי יונה ששם של אהיה הוא סוד רל"ו, כי תמונת האלף היא רי"ו, תצרף הי"ה שהם כ' אל רי"ו, ויעלה רל"ו, אשר על זה אמרה התורה ואהי"ה אצלו אמון (משלי ח ל, עיין ב"ר פ"א א'), כי התורה הוא סוד רל"ו כנ"ל, לכן אמרה ואהיה, כי אהי"ה הוא סוד רל"ו. ועל זה התפלל משה באמרו בעת ההי"א, שהוא בהיפך אתוון אהיה שהוא סוד רל"ו), לכן רב לך, כבר השגת השיעור קומה של רל"ו, לכן אל תוסף דבר וגו':

פרק קע

אופן קע

מהידוע כי השיעור קומה הוא רמ"ח דמות כמראה אדם (יחזקאל א כו), ואדם כלול מן רמ"ח אברים, ואברהם לא היה לו השיעור קומה של רמ"ח, עד שנקרא אברה"ם שהוא בגימטריא רמ"ח, כי קודם לכן נקרא אברם. ויצחק לא תיקן השיעור קומה עד שנשא את רבקה, כי אז היה בן מ' שנה בקחתו את רבקה (בראשית כה כ), תצרף מ' אל יצחק יהיה רמ"ח. ויעקב לא תיקן השיעור קומה עד שירד למצרים כל נפש הבאה לבית יעקב ששים ושש (בראשית מו כו), תצרף ס"ו אל יעקב יעלה רמ"ח. וזה שכתוב ואתחנן אל ה', כי שם הויה הוא רמ"ח, כי ד' מלואי הויה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, בגימטריא רל"ב, ועם י"ו אותיות של ד' שמות הויה יעלה רמ"ח. וזה שכתוב בעת ההיא, וכתיב ההוא, כי מלכו"ת בגימטריא ב' פעמים רמ"ח, על שם שהוא כלול מן רמ"ח אברים דשכינתא, וזהו ההיא, ורמח אברים דקודשא בריך הוא, וזהו ההוא. וזהו שכתוב "אתה "החלות "להראות, ר"ת אה"ל, שהוא המשכן, כי שם הראית לי שיעור קומה של רמ"ח, כי הם ק' לולאות, וק' אדנים, וארבעים ושמונה קרשים, לכן נמצאים רמח צוויים במלאכת המשכן. וזה שכתוב ככל אשר אני מראה אותך (שמות כה ט), ר"ל כמו אתה, כי לך יש רמח אברים, כך תעשה המשכן גם כן רמח, וכן תעשה, ר"ל כל כך מצוות עשה תעשו שהם גם כן רמ"ח. (ז"ש במרא"ה אליו אתודע (במדבר יב ו), במרא"ה עולה רמ"ח, אליו דייקא שהוא כלול גם כן מן רמ"ח). החלו"ת, בהיפך אתוון הלח"ת, שהם גם כן רמ"ח, כי הם רי"ו טפחים, וכוללים ל"ב נתיבות חכמה שהם רמ"ח, וכנגד זה הם רמ"ח תיבות בקריאת שמע, וכשמדקדק אדם באותיותיה, אזי מלאך אחד נקרא חלוני' פותח רמ"ח חלונים ברקיע, וכנגד זה קורין רמ"ח פעמים בשנה בספר תורה. והמן היא כנגד הלחות, כי לא ניתנה אלא לאוכלי מן (מכילתא בשלח), ולכן נזכר כ"ח פעמים מן בתורה, כנגד כ"ח פעמים לחות שנזכרו בתורה, י"ד פעמים בפרשת כי תשא, וי"ד פעמים בפרשת עקב. ולכן נבלע המן ברמ"ח אברים. וז"ש (שמות טז יד) ד"ק מחספ"ס בגימטריא רמ"ח (כדאיתא ביומא ע"ה:). וז"ש את גדלך מסטרא דאברה"ם שהיה כלול מן רמ"ח, ואת ידך החזקה מסטרא דיצחק שהוא גם כן בסוד רמ"ח, אשר מי אל מסטרא דיעקב, ויקרא לו אל אלהי ישראל (בראשית לג כ, עיין מגילה י"ח ע"א), שהוא גם כן רמ"ח, בשמים ובארץ שהם כוללים עולם שנה נפש, רמ"ח חלונות בעולם, רמ"ח קריאות בתורה בשנה, רמ"ח אברים בנפש. אשר יעשה כמעשך, שהם הלחות מעשה אלהים המה (שמות לב טז), ששם הראית לי שיעור קומה של רמ"ח, וכגבורתך שהוא הקמת המשכן, ששם

הראית לי גם כן שיעור קומה של רמ"ח, לכן אעברה נא ואראה את הארץ, כי הארץ יש לה גם כן רמ"ח אברים (כדאיתא במדרש רבה), וארץ ישראל היא כלולה מן כלם, על דרך ולציון יאמר איש ואיש יולד בה (תהלים פז ה), ולכך נקראת ראש עפרות תבל (משלי ח כו). ואז השיב לו הקב"ה רב לך, כי כבר השגת שיעור קומה של רמ"ח, וזהו דאיתא בספר סודי רזיא שלא עלה משה למעלה עד צ"ז יום, דהיינו שתיקן שם של מ"ה ובן שקלקלו אדם וחוה, תחבר רמ"ח אל צ"ז ויעלה מש"ה, כמו שמביא הזוהר משפטים עמוד רו (זוהר ח"ב קט"ז ע"ב) על פסוק במרא"ה אליו אתוודע, כגוונא דכלה דאתפשטא מלבושה, ומתייחדת עם בעלה בקירוב בשר ברמ"ח אברים דילה, לכן רב לך אל תוסף:

פרק קעא

אופן קעא

מהידוע שיש י"ג תיקונים לאריך, אותם שמשה הזכירם במעשה העגל, וט' תקונים לזעיר, אותם שמשה הזכירם במרגלים, שהם כנגד כ"ב אותיות התורה, שהם כנגד כ"ב צינורות שהם בעולם. וז"ש משה ואתחנן אל ה' בב' נוני"ן, כי המדה האחרונה של י"ג תיקונים דאריך היא נק"ה (שמות לד ז), והמדה האחרונה של ט' תקוני זעיר היא נוצר. וז"ש אתה החלות להראות את עבדך, ר"ל את שהם האותיות מא' ועד ת"יו, את גדלך, ר"ל א"ת שהוא ר"ת "תקוני "אריך, שהם גדלך כי הם חסדים גמורים, ואת ידך החזקה, ר"ל ואת, שהם ר"ת "תקוני "זעיר, שהם ידך החזקה, כי שם הוא תערובות דין, יד"ך החז"קה בגימטריא קט"ן שהוא זעיר, אשר מי אל בשמים ובארץ, שהם הכ"ב צינורות שיורדים לעולם שכנגדם הם הכ"ב שיטין במזוזה, אשר יעשה כמעשך, כי כ"ב עשיות המה במעשה בראשית, אשר כנגד זה יעקב דור כ"ב היה לאדם הראשון, (שזה סוד וישכב במקום ההוא (בראשית כח יא), קרי ביה ויש כ"ב במקום ההוא), וכגבורתך שעשית על הים, כמו שפירש כנפי יונה על פסוק (שמות יד כה) וינהגהו בכבדו"ת, אותיות בכ"ב וד"ת, ר"ל בדת של תורה שהיא כלולה מן כ"ב תיבות. וז"ש במדרש רבה בראשית פרשה פד (ב"ר פפ"ד ח') את פסים (בראשית לז ג), אל תקרי פסים, אלא פ"ס י"ם, שהוא השם של כ"ב. או כגבורתיך, כי כ"ב דורות הם מן שלמון שהיה מבאי הארץ, עד יהואחז שהלך בגלות (מלכים ב' כג לד), לכן אעברה נא, אעברה בגימטריא זער"א, נא בא"ת ב"ש ט"ת, כי בזעיר הם ט' ת"יקונים, וזהו אעברה בהיפך אתוון ארבעה, כי מן נוצר יש עוד ארבעה תיקונים, וזה שכתוב נ"א, ר"ת "נוצר "ארבעה, ואזכה עד נק"ה שהם תיקוני דאריך, והוא נ"א ראשי תיבות "נקה "אריך, ולכן אראה את הארץ וגומר, ההר

הטוב הזה והלבנון, כי שם יהיה לי אלו ב' תיקונים אריך וזעיר, שהם סוד נוצר נקה הב' נוני"ן של לבנו"ן. ואז השיב לו הקדוש ברוך רב לך, כי אפילו בכאן תזכה לשלש עשר תיקונים דאריך, עלה ראש הפסגה, ראש דייקא, שהוא סוד אריך, בסוד ואיש כי ימרט ראשו (ויקרא יג מ), וצו את יהושע וחזקהו בט' תיקונים דזעיר, ואמצהו בי"ג תיקונים דאריך. וז"ש אחר כך ונשב בג"י, שפירש הזוהר על י"ג מכילין דרחמים:

פרק קעב

אופן קעב

ידוע ומפורסמת שיש שלשה מיני תפילין, של רש"י, ושל ר"ת, ושמושא רבא, התפילין של רש"י הם בסוד אימא, והתפילין של ר"ת הם בסוד אבא, ותפילין של שמושא רבא הם בסוד אריך. ושלשתן נרמזו בפסוק א' שמור תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום (תהלים לז לז), שמור תם, הם תפילין של רבינו תם, שהם בסוד אבא. וראה ישר"ר, הם תפילין של רש"י, שהם בסוד אמא. ולכן אמר וארא, כי שם יש איזה השגה, כי בינה נקראת מי דקיימא לשאלה כדאיתא בזוהר [ראשית עמוד יח (זוהר ח"א ד' ע"א)]. כי אחרית לאיש שלום, הם תפילין של שמושא רבא (שנקרא רב שר שלום), שהם בסוד אריך שנקרא איש, בסוד ואיש כי ימרט ראשו (ויקרא יג מ), שהוא אריך, כי מר"ט ר"ת "מה "רב "טובך (תהלים לא כ) שהוא באריך, ונקרא שלום בסוד שלום רב לאוהבי (תהלים קיט קסה), ר"ל במ' גדולה מ' סתומה שעולה שלו"ם כמנין תתקל"ו, שהם סוד י"ג פעמים ע"ב, כי שם הם י"ג מכילין דרחמי שהם חסדים גמורים הנקראים חסד עליון. וז"ש במדרש בראשית פרשה צב (ב"ר פצ"ב ט') כשאמר יוסף האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום (בראשית מד יז), יצאה בת קול שלום רב לאוהבי תורתך, כי שלום רב שהוא תתקל"ו, הוא סוד גבי"ע, ר"ל י"ג פעמים ע"ב. וז"ש משה ואתחנן אל ה' בעת ההיא, שאמרת (שמות לג כג) וראית את אחורי שהם סוד תפילין של יד, ופני לא יראו שהם סוד של תפילין של ראש. וזה שפתח באדני, כי התפילין של יד הם בסוד אדני, כי התפילין הם בסוד יב"ק כדאיתא בראשית חכמה כי ד' פרשיות של תפילין של יד, הם ד' אותיות אדני שהם נרתק לארבע אותיות הוי"ה, [כי אדני הוא היכל שם הויה, בסוד וה' בהיכל קדשו (חבקוק ב כ)], וארבעה פרשיות של תפילין של ראש, הם ארבעה אותיות הוי"ה, שהם נרתק לד' אותיות אהיה, (לכן יש בתפילין כ"א אזכרות כמנין אהיה), שאלו הג' שמות הם בגימטריא יב"ק. וז"ש הקב"ה מניח תפילין (ברכות ו'.), ר"ל כי התפילין הם סוד הקב"ה שהוא בגימטריא יב"ק, שהוא בגימטריא אלו השלשה שמות אהי"ה הוי"ה

אדנ"י כדאיתא בזוהר משפטים עמוד ר"ו (זוהר ח"ב קט"ז ע"א), פינחס עמוד שצ"ז (זוהר ח"ג רי"ז ע"א). וז"ש אתה החלות להראות את גדלך, הם התפילין שהם בסוד אבא שהוא קו החסד, ואת ידך החזקה הם התפילין של אמא שהוא קו הדין, לכן אעברה אותיות ארבעה, ר"ל אראה את הארץ ושם אזכה לארבע פרשיות דתפילין של ראש, וזה מוכרח להיות דווקא בארץ ישראל, כי התפילין דמרי עלמא כתיב בהו (דברי הימים א' יז כא) מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ (ברכות שם ו' ע"א). ואז השיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל לא מבעיא שתזכה לתפילין של אבא ואמא, אלא אפילו לרב גם כן תזכה שהם התפילין של שמושא רבא, שהם בסוד שלום רב, שהם בסוד אריך, וז"ש עלה ראש הפסגה, שהוא סוד אריך כאמור, כי אריך נקרא ראש הלבן. וז"ש אחר כך ונשב בגי', שהם י"ג מכילין דרחמים כדאיתא בזוהר:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה ז"ש ואתחנן אל ה' שהוא הוי"ה, בעת ההיא בהיפוך אתוון אהי"ה. ופתח אחר כך באדנ"י שהם ג' שמהן של תפילין שעולין יב"ק. ואמר אחר כך הויה בנקודת אלקים, שעולה גם כן יב"ק, שהוא סוד תפילין של אבא ואמא, שהם קו החסד וקו הדין:

פרק קעג

אופן קעג

הקדמה אחת מונחת, והוא כי ידוע שיש ג' מיני אורות ג' מדריגות זו למעלה מזו, אור חיצון אור פנימי אור מקיף, וזה סוד באו"ר "פני "מלך "חיים (משלי טז טו), ר"ת "פנימי "מקיף "חיצון, אשר עליהם נאמר (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור, דא אור חיצון, ויהי אור, דא אור פנימי, וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א ד), זה אור מקיף. ואיתא בזוהר (ח"א ל"א ע"ב) אור שברא הקב"ה בקדמייתא, חזי ביה אדם מסייפי עלמא עד סייפא עלמא, ובשעתא דחמי הקב"ה דיקומון ג' דרין חייבין, והם דרא דאנוש, ודרא דטופנא, ודרא דפלגה, גנז ליה דלא ישתמשון ביה חייבי עלמא, ויהב ליה הקב"ה למשה ואשתמש ביה ג' ירחין, ובתר ג' ירחין נטל לה הקב"ה ומניח עד דקאי' על טורא דסיני. וזה סוד אל תקרי מה (דברים י יב) אלא מאה (מנחות מ"ג ע"ב, עיין שם רש"י ד"ה מה, ותנחומא קרח סי' י"ב), ר"ל שצריך לתקן אלו הג' דורות "מבול "אנוש "הפלגה, שהם ר"ת מא"ה, כי עיקר ירידת ישראל למצרים היה לתקן אלו הג' דורות. וזה סוד שאברהם היה צריך להיות בן מאה שנה בלידת יצחק (בראשית כא ה), כי היה צריך לתקן אלו הג'

דורות שהם ר"ת מאה. וזה שאמר הקדוש ברוך הוא "המכסה "אני "מאברהם (בראשית יח יז), ר"ת מא"ה. ומשה היה נתאוה לאותו אור שנטל מן אדם הראשון, לזה אמר אתה החלות להראות, החלות בהיפך אתוון הלחות, כי באותו פעם בטורא דסיני הראית לי האור הגדול כדאיתא בזוהר (ח"א ל"ו ע"ב) את גדלך דא אור פנימי שהוא מסיטרא דחסד, ואת ידך החזקה דא אור החיצון מסיטרא דגבורה, אשר מי אל דא אור מקיף, כי שם של א"ל במלואו אלף למד, בגימטריא הק"ף. לכן אעברה נא, רצה לומר אהיה מעובר נ"א, ר"ת "נדב "אביהו שסודם אור מקיף, וארא את הארץ הטובה הוא אור החיצון, ההר הטוב הוא אור פנימי, הלבנון הוא בית המקדש שהוא אור מקיף, כי בית המקדש הוא סוד עולם הבריאה, כמ"דא כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו (ירמיה יז יב), ועולם הבריאה הוא סוד אור מקיף, כי שם בארץ ישראל אזכה לאור הגדול אור מקיף, כי אור לו בציון (ישעיה לא ט), כי לה' הארץ ומלואה (תהלים כד א), אפילו אוירא דארץ ישראל גם שם אין הקליפה שולטת. ואז השיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, כי באותו האור הגדול שמשת בו ג' ירחין, וזה סוד אור זרוע לצדיק (תהלים צז יא), כי משה נקרא צדיק, על דרך שפירש המדרש (דב"ר פי"א י') על פסוק (תהלים לז לב) צופה רשע לצדיק, שאין לך צדיק בעולם כמשה וכו', ואותו אור שימש בו משה שלשה ירחים שהם צ' יום, וכיון שכל מגמתך ללילך לארץ ישראל הוא בשביל להשיג אותו האור, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, כי גם בכאן תשיג אותו האור, עלה ראש הפסגה ושא עיניך וגומר, (כדאיתא במדרש פרשה זו (דב"ר) על פסוק (דברים לד א) ויראהו ה' את הארץ, שבאותו פעם הראה לו מסוף העולם ועד סופו, לכן אל תוסף אלא צו את יהושע וחזקהו באור חיצון, ואמצהו באור פנימי, אבל לא יזכה לאור מקיף:

פרק קעד

אופן קעד

איתא בתיקונים (תיקו"ז ע קכ"ז ע"א) כי האל"ף של ארגמן רומזת על אורפניאל, וזה סוד שהלוחות היו ה' מול ה', כי המרכבה נכללת בה', ד' מחיצות וסכך על גביהן, ואם כן ארגמ"ן הוא מרכבה בזה האופן 'רפאל 'גבריאל 'מיכאל 'נוריאל, הם הד' מחיצות, ואורפניאל הוא הסכך, כמו המרכבה של השכינה שהם ד' חיות, ועל ראשיהם רקיע כעין הקרח הנורא (יחזקאל א כב) שהוא הסכך. וזהו דאפליגו בו תרין אמוראי בזוהר חד אמר תרין מלאכים מלוין לו לאדם, וחד אמר תלתא, ואמר ר' שמעון להוי כתרווייהו. ר"ל ה' מלאכים שסודם ארגמ"ן, והם סוד על פי שנים עדים או על שלשה עדים יקום

דבר (דברים יז ו). וז"ש משה ואתחנן אל ה' בעת ההיא, קרי ביה הה', ר"ל כשראה אלו הה' מלאכים, וזה שכתוב אתה החלות בהיפוך אתוון הלוחות, כי הם ה' מול ה', זה שכתוב (שמות לב טז) והלחות מעשה אלהים המ"ה, נוטריקון ה' 'מול ה'), כנגד אלו הה' מלאכים. וז"ש את גדלך דא מיכאל שהוא מצד החסד, ואת ידך החזקה דא גבריאל שהוא מצד הדין, אשר מי אל שסודו יעקב שהוא נוריאל, אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך דא רפאל, כי השמש היא מסיטרא דרפאל, אשר עליה נאמר שמש צדקה ומרפא בכנפיה (מלאכי ג' כ), והשמש היא מסיטרא דגבורה, כמד"א ואוהביו כצאת השמש בגבורתו (שופטים ה' לא). לכן אעברה נא, בהיפוך אתוון ארבעה, כי עתה יש לי אלו הארבעה מלכים, לכן אראה את הארץ ושם אזכה למלאך החמישי שהוא אור פניאל שהוא הסכך, כי ויהי בשלם סכו (תהלים עו ג), כי שם נשלם המרכבה. ואז השיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, כי כבר זכית לאורפניא"ל, שהוא סוד חשמ"ל, שהוא בגימטריא מלבו"ש אבנ"י יקר"ה כשהיית במדב"ר סיני"י, כי במדב"ר סיני"י בגימטריא אורפניא"ל, לכן אל תוסף דבר אלי:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה, וזה סוד וידבר ה' אל משה במדבר סיני (במדבר א א). א"ל מש"ה עם הב' מלות, בגימטריא או"ר פניא"ל, שזכה לזה כשהיה במדב"ר סיני"י, שהוא עולה גם כן אור פניא"ל, שאז היה בל"ב מש"ה, שהוא עולה גם כן עם הכולל אור פניאל:

פרק קעה

אופן קעה

הקדמה אחת מבוארת בספר זבחי שלמים של הרב ר' מנחם עזריא, שהה' פרצופים של הנשמה שהם נפש רוח נשמה חיה יחידה, שהם כנגד ה' פרצופים של שם הוי"ה, שהם ארבעה אותיות וקוצו של יו"ד, באים אל האדם באלו הזמנים, בחולו של מועד ובמוסף של ראש חודש בא לו הנפש, ביום טוב בא לו הרוח, ביום כפור בא לו הנשמה, בשבת בא לו הנשמה יתירה שהיא סוד חיה, ובעולם הבא זוכה ליחידה. ולזה החלק הנקרא יחידה, לא זכה לו שום אדם בעולם כי אם אדם הראשון, וזהו סוד הן האדם היה כאחד ממנו (בראשית ג' כב), ר"ל כאחד דייקא כי זכה ליחידה, ולא זכה אליה שום אדם כי אם משה כשקם על טורא דסיני, דאיתמר ביה לקחת מתנות באדם (תהלים סח יט), והיה מסתכל בזיהרא דחכמתא עילאה, ואחר כך בשעת העגל ניטלה ממנו אותה המדרגה, ולא זכה כי אם לחיה, וז"ש ויהי האד"ם לנפ"ש חי"ה (בראשית ב ז), ס"ת מש"ה. וז"ש

ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ר"ל בעת הה', שניטלה ממנו אותו הפרצוף הה' שהוא יחידה, אתה החלו"ת בהיפוך אתוון הלחו"ת, ששם זכיתי לנהורא דחכמתא עילאה, את גדלך מסיטרא דאברהם שהוא נפ"ש, ואת ידך החזקה מסיטרא דיצחק שהוא רוח, אשר מי אל מ"י הוא בסוד בינה, כמד"א את מי נועץ ויבינהו (ישעיה מ' יד), ובינה הוא סוד נשמה, כמד"א נשמת שדי תבינם (איוב לב ח), אל הוא סוד חכמה כדאיתא בזוהר (תיקו"ז סט ק' ע"ב) והיא סוד חיה, לכן אעבר"ה בהיפוך אתוון ארבעה, כי עתה יש לי אלו הארבעה פרצופין, לכן אעברה נא ואראה את הארץ הטובה, שם אזכה להפרצוף החמישי של נשמה, וזה יהיה דוקא בארץ ישראל כי נותן נשמה לעם עליה (ישעיה מב ה). והשיב לו הקב"ה רב לך, כי רב טובך הצפון שהיא היחידה שאין אדם זוכה אליה כי אם לעולם הבא שהוא רב טוב הצפון, הוא לך, כי אפילו בכאן תזכה אליה, עלה ראש הפסגה, שהוא סוד קוצו של יוד שהיא יחידה, כי הן קרבו ימיך למות (דברים לא יד), כי אותו הן האדם היה כאחד ממנו, שנרמז בו שהיה לו היחידה, אותו הן יהיה לך כשיקרבו ימיך למות תזכה גם כן ליחידה כאמור עלה ראש הפסגה, לכן אל תוסף דבר אלי בעניין שתכנס לארץ ישראל:

פרק קעו

אופן קעו

דאיתא בספר יונת אלם שיש לנשמה י"ז דרגין. וידוע שמטטרון נקרא שם ה' הקטן כדאיתא (בא"ב דרבי עקיבא). והטעם הוא כי כל חשבונות הם במספר קטן, והוא סוד ונער קטן נהג בם (ישעיה יא ו), כי מטטרון נקרא נער חנוך, והשם של הוי"ה הוא במספר קטן י"ז, אשר כנגד זה הם הי"ז דרגין דנשמתא, והוא סוד הודו לה' כי טוב (תהלים קיח א), כי שם הוי"ה הוא בגימטריא טו"ב במספר קטן. וז"ש באליעזר וכל טוב אדניו בידו (בראשית כד י), כי הוא בסוד מטטרון, כי עב"ד אברה"ם בגימטריא מטטרון. וזה סוד שאמר ויוסף בן שבע עשרה שנה (בראשית לז ב), וחוזר ומפרש למה בן שבע עשרה שנה, לזה אמר והוא נער, ר"ל כי הוא בסוד מטטרון שנקרא נע"ר, כי יוסף נקרא על שם אסף אלהים (בראשית ל כג), ומלת אס"ף הוא ר"ת של ג' שמות שיש למטטרון שהם 'אטמון 'סגרון 'פסקין, ולכן היה בן י"ז שנה, כי מטטרון נקרא שם ה' הקטן אשר הוא י"ז. וזהו סוד אמרו לצדיק כי טוב (ישעיה ג' י), ר"ל אמרו יוסף שהוא צדיק כי טוב, כי הוא שם ה' הקטן שעולה כמנין טו"ב, והיה לו לתקן הפגם של אדם הראשון, ולכן עשה לו כתונת פסים (בראשית לז ג), כנגד כתנות אור שפגם אדם הראשון, ועשה אותו

כתנות עור (בראשית ג כא, עיין זוהר ח"א ל"ו ע"ב), ולכן כשנאבד יוסף ממנו, היה סבר יעקב שלא יתקן הפגם, ולכן וישם שק במתניו (בראשית לז לד), כנגד כתנות עור של אדם הראשון. ולכן אמר יוסף לאחיו כל טו"ב ארץ מצרים לכם הוא (בראשית מה כ), כי טו"ב הוא בא"ת ב"ש נפ"ש, כי באו שמה למצרים לתקן הנפש של אדם הראשון, ולכן היו ראויים להיות שמה במצרים ת"ל שנה כמנין נפ"ש, לכן ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה (בראשית מז כח), כנגד הי"ז שנים של יוסף כדאיתא בזוהר [ויחי (ח"א רנ"ז ע"א)], לתקן הי"ז דרגין של נשמת אדם הראשון. וזה שאמר משה אתה החלו"ת, בהיפוך אתוון הלחו"ת, כי באותו פעם זכה משה לאילו הי"ז דרגין, וז"ש ויבא משה בתוך הענן (שמות כ"ד יח), כי משה היה כלול מעשר, וזה סוד שגובהו של משה היה י' אמות (ברכות נ"ד ע"ב), ואם כן י' פעמים י"ז בגימטריא ענ"ן. וז"ש אתה החלות להראות את עבדך שהוא מטטרון, את גדלך שנתת לו משיעור קומה שלך, ואת יד"ך החזק"ה בגימטריא קט"ן, כי מטטרון נקרא שם ה' הקטן, לכן אעברה נא, אעבר"ה בגימטריא זער"א, כי שם אשיג לאותו שם ה' הקטן אשר כנגד זה הם י"ז דרגין לנשמתא, לכן ואראה את הארץ הטובה ההר הטוב, טו"ב דייקא שהוא י"ז שם ה' הקטן, וזה יהיה דוקא בארץ ישראל, כי נותן נשמה לעם עליה (ישעיה מב ה). ואז השיב לו הקב"ה רב לך, כי כבר יש לך אותה המדריגה בסוד ותרא אותו כי טו"ב (שמות ב ב), וזה סוד והנה נע"ר בוכה (שמות ב ו), ואי אפשר לומר שהיה קולו של משה כנער, כי חס ושלום שהיה משה בעל מום, כי הלוים נפסלין בקול (חולין כ"ד ע"א), אלא והנה נער הוא סוד מטטרון, ולכן נקרא מש"ה ר"ת 'מטטרון 'שר 'הפנים, ואם כן כבר יש לך אותה המדרגה לכן אל תוסף לדבר אלי ליכנס לארץ ישראל בשביל זה, וזהו בדבר הז"ה דייקא שהוא י"ז דרגין דנשמתא:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה, היודע סוד זה, יבין ענין לקיטת כסף שליקט יוסף במצרים (בראשית מז יד), שהם הניצוצות שפגם אדם הראשון בעץ הדעת כידוע, לכן כס"ף בגימטריא ע"ץ. ובזה יבין ענין אחשורוש והמן בענין נתינת הכסף, וזה שאמר הכסף נתון לך (אסתר ג יא), וזהו שרצה לתלות מרדכי על העץ (אסתר ה יד). וזה שכתבו רבותינו זכרונם לברכה (חולין קל"ט ע"ב) המן מן התורה מנין, שנאמר (בראשית ג יא) המן הע"ץ:

פרק קעז

אופן קעז

הקדמה מבוארת בספר סודי רזי שמקשה שם שנמצא כמה פעמים אש קודם לברד, אש וברד וקטור רוח סערה וגומר (תהלים קמח ח), וכמה פעמים מזכיר ברד קודם לאש, ברד וגחלי אש (תהלים יח יג), וכאלה רבות. ומתרץ כי בכל פעם מזכיר מיכאל קודם לגבריאל, ולפעמים מיכאל מימין ברד ומים, וגבריאל משמאל אש, ולפעמים מיכאל משמאל אש, וגבריאל מימין ברד. והענין הוא כי המלאך הוא נקרא על שם מחיצתו, ולכך כשמיכאל מלמד זכותו על ישראל אז הוא מימין, ועל שם זה נקרא ברד, ואחר כך כשגבריאל עשה שליחותו הטוב למטה להגן על ישראל, אז לוקח אותו ומעמידו בימין והוא עומד בשמאל, ואז נקרא גבריאל ברד ומיכאל אש. ואל תתמה על זה כי בסדר המשנה היה אהרן יושב מימין משה, ואחר כך נסתלק אהרן וישב לשמאל משה, ואלעזר לימין משה (עירובין נ"ד:), והאריך שם בענין זה. ובזה מתורץ המדרש רבה שכל פעם מביא על פסוק (איוב כב ה) המשל ופחד וגו' מיכאל וגבריאל, מיכאל ברד וגבריאל אש, ופעם אחד מביא גבריאל ברד ומיכאל אש [מדרש רבה פרשת שופטים (דב"ר פ"ה י"ב)], ואיתא במדרש (איכ"ר פ"א מ"א) ויאמר אל האיש לבוש הבדים ויאמר (יחזקאל י ב), ויאמר ב' פעמים למה, אלא הקב"ה אמר למלאך, ומלאך אמר לכרוב וכו', עד ו' שנים היו הגחלים עוממות ביד גבריאל כו', כדאיתא במדרש תנחומא פרשת וישלח (תנחומא וישלח סי') ופרשת תזריע (תנחומא תזריע סי' ט'), ופרשת אמור (תנחומא אמור סי' ג'), ומדרש רבה (ויק"ר פכ"ו ח'), ומדרש שמואל פ' כ"ד. וז"ש משה ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, ר"ל שראיתי אותו אמירה המיותרת, שהוא שהקב"ה אמר למלאך ומלאך אמר לכרוב, והיה בקש לבטל אותן הגחלים ולכבותן. וז"ש אתה החלות להראות, בגימטריא גחלי"ם עוממו"ת, את גדלך ואת ידך החזקה, ר"ל כי גדלך שהוא המלאך שהוא בימין, לפעמים הוא ידך החזקה שהוא בשמאל, כי הם משתנים מימין לשמאל ומשמאל לימין, והתוכחה לזה הוא אשר מי אל בשמים ובארץ, כי כמו ההנהגה בארץ כן הוא ההנהגה ברקיע, וכמו שסדר משנה שלי אהרן יושב בתחלה לימין ואחר כך מסתלק ויושב לשמאל, כך בשמים מסתלק מיכאל מימין ועומד בשמאל, וגבריאל עומד מימין, לכן אעברה נא ואראה את הארץ, ושם אתקן הגחלים שהם ביד גבריאל שהוא באותו פעם בשמאל, ואביא אותו לימין, שיהיה מן גחלי אש שהם משמאל, ישתנו למים מסיטרא דימינא. ואז השיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל בשבילך יתהפך כביכול הרב, כדאיתא באותו המדרש כי גבריאל נשתהה ו' שנים עם הגחלים, כי סבר שיעשו תשובה, וכיון

שראה שלא עשו תשובה בקש לזרוק הגחלים, ואז לא הניחו הקב"ה, ואם כן בשביל תפילתך אשנה דבורי, ואם כן רב לך, כי כבר הועילה תפלתך בענין הזה, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה וגו':

פרק קעח

אופן קעח

מן הידוע שהקב"ה מנהיג עולמו בג' מדות שסימנם חד"ר, 'חסד 'דין 'רחמים, ומהם מתפשטין ג' שמות, ממדת החסד שם של ע"ב, ממדת הדין שם של מ"ב שהם סוד מ"ב נהרי אש, וממדת הרחמים נתפשט שם של כ"ב, וזה סוד סולם שהראה הקב"ה ליעקב בוי"ו (בראשית כח יב), יש אם למקרא ולמסורת, במתיבתא עילאה מלא בוי"ו, ובמתיבתא תתאה בלא וי"ו, כדאיתא בזוהר סוף פרשת בלק (זוהר ח"ג ר"ג ע"ב) על פסוק (במדבר כג ט) ומגבעות אשורנו. נמצא לפי זה סולם מלא בוי"ו כלולה מתלת דרגין אילין, שכן סול"ם בגימטריא ע"ב מ"ב כ"ב, וזה סוד ויקח מאבני המקום (בראשית כח יא), וזה שאמרו (זוהר ח"א קמ"ז ע"ב) ג' אבנים נטל יעקב לקביל ג' דרגין אילין. וז"ש הקב"ה (בראשית כח יג) לקביל ע"ב אנכי אלהי אברהם אביך, לקביל מ"ב ואלהי יצחק, לקביל כ"ב והנה אנכי עמך (בראשית כח טו), (וזה סוד הקול קול יעקב (בראשית כז כב), קו"ל דייקא, שכן קו"ל בגימטריא ע"ב מ"ב כ"ב). והנה רצה משה ליכנס לארץ ישראל להשיג השגות אילו, לפי שארץ ישראל היא הסולם להשגות שמות הקדושים, וכן הכתוב אומר (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ, ואיתא בזוהר פרשת נח (זוהר ח"א ס' ע"א) ופרשת שמות (זוהר ח"ב ה' ע"א) כגוונא דעביד קודשא בריך הוא שמהן ברקיע, כך עבד קודשא בריך הוא שמהן בארעא, שמות בארץ דייקא בארץ ישראל היו שמות מתנוצצים, אבל בחוץ לארץ גזרו טומאה על ארץ העמים (שבת י"ד ע"ב), לפי שאויר חוצה לארץ מטמא כי הוא מדור הקליפות, אבל בארץ ישראל אין שליטה לקליפות תמן, כמה שכתוב והעיר אשר נקרא שמך עליה (דניאל ט' יח), מלת עלי"ה דייקא, כי לה' הארץ ומלואה (תהלים כד א), רצה לומר שאף המילוי של ארץ ישראל שהוא האויר והחלל שלה, הוא גם כן לה'. ולכן התחיל משה לסדר תפלתו, מאחר שאתה החלות להראות שמות הקדושים שלך, שהראה הקדוש ברוך הוא על הים שם של ע"ב שבקע בו הים, וסוד (שמות יד יט-כא) ויסע, (שמות יד כ) ויבא, (שמות יד כא) ויט, ועל המטה שלו היה כתוב שם של מ"ב, וכן הראה לו על הים שם של כ"ב, כמו שכתוב בספר כנפי יונה על פסוק (שמות יד כה) וינהגהו בכבידות, שבאותו פרק

הוצרך הקב"ה לגלות שם של כ"ב. כנגד זה אמר את גדלך לקביל שם של ע"ב, ובמלת גדלך נרמז גם כן שם של ע"ב שהיה על הים, דאיתמר תמן וירא ישראל את היד הגדולה (שמות יד לא), את ידך החזקה זה שם של מ"ב שהוא מסיטרא דגבורה, וכן שם של מ"ב נחלק על ג' ידות שהם ג' פעמים י"ד בגימטריא מ"ב, וז"ש י"דך דייקא. אשר מי אל בשמים ובארץ כנגד שם של כ"ב, וזכר שמים וארץ אצל שם של כ"ב, לפי שכ"ב צינורות יש בעולם שנבראו בהם שמים וארץ בכ"ב אותיות התורה. ולכן התפלל משה אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ישראל ולהשיג שם סולם מוצב ארצה, כי שם שער השמים להשיג ג' שמות אלו שנרמזים במלת סולם, וז"ש והלבנון, שהוא מקום המקדש שהיה מתנוצצים שם שמות הקדושים אלו. והשיב לו הקב"ה רב לך, אתה רוצה להשיג סוד סולם, כמו שאמר אשר מי אל בשמים ובארץ, שהוא סוד סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמים (בראשית כ"ח), אותו הסולם שראה יעקב רב לך, אותו הגדולה היא שלך, כי כבר אמר במדרש בראשית פרשה ס"ח (ב"ר פס"ח י"ב) שעניין מראה הסולם קאי על משה, שהוא היה סולם כשקיבל תורה מסיני, שכן סל"ם בגימטריא סינ"י מוצב ארצה, וקיבל התורה מן השמים, וזה שכתוב וראשו מגיע השמימה, ונתקנאו בו המלאכים, וז"ש מלאכי אלהים עולים ויורדים בו (שם), אלהים דייקא שבקשו לפגוע בו, עד שאמר הקב"ה אחוז בכסא כבודי (שבת פ"ח ע"ב). וז"ש 'והנה י"י 'נצב 'עליו (שם), ר"ת עני"ו, שרמז על משה שהיה עניו מאד מכל אדם (במדבר יב ג), וכן עני"ו בגימטריא סולם, שמצד שהיה משה עניו מאד מכל אדם זכה לסולם, לכן אל תוסף דבר אלי, ומכח שאתה עניו מאד עלה ראש הפסגה, עלה למדריגה היותר אפשר בכאן, ואין אתה צריך לארץ ישראל בשביל זה:

פרק קעט

אופן קעט

הנה רצה משה ליכנס לארץ ישראל לקיים קרא (תהלים לז כט) וענוים ירשו ארץ ישכנו לעד עליה, לפי שראה משה שתכלית כל המדות היא ענוה, ומה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסוליתה ירושלמי בפרק קמא דשבת (ירושלמי שבת פ"א ה"ג), ותנחומא פרשת עקב (תנחומא בראשית סי' א'), וראייה לדבר מי היה גדול שבחכמים בעולם שלמה, והוא אמר סוף דבר הכל נשמע את אלהים ירא (קהלת יב יג), הרי ששלמה בחכמתו מכל המצות והמדות שבעולם לא מצא מדה יותר טובה מיראת שמים, לכן אמר סוף דבר, שזהו סוף דבר מכל המדות את אלהים ירא, אבל משה שהיה

יודע סוד התורה והיה עניו מכל אדם, עשה יראת שמים עקב לסוליתה, שכן אמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה (דברים י יב), נמצא שחשב שיראה היא מלתא זוטרתא (כמ"ש רז"ל בברכות דף ל"ג:). ולכן כשראה משה שתכלית ישראל היא לענוים, ומשה חשב שהוא עדיין לא השלים בענוה, לכן אינו זוכה לישיבת ארץ ישראל, לכן התחיל לסדר תפלתו ופתח ואתחנן אל ה', כי כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו (מגילה ל"א ע"א), ויש בה ג' פירושים, ועל שלשתן רמז משה. הפירוש הא', בזה השם של ד' שמגדולתו של הקב"ה, שם אנו רואין ענותנותו, דהיינו כשממלאין שם של ד', מספרה מועט מכל אותיות שבתורה, שכן יו"ד אינו עולה רק עד עשרים, וכן אות ה"י אינו עולה רק ט"ו, וכן וי"ו אינו עולה רק כ"ב, אבל שאר אותיות בתורה מספרן מרובה. ועל זה אמר משה מאחר שהחלות להראות לי מדת הענוה, וז"ש את גדלך, במקום שהראית לי את גדלך שם הראית לי ענוה שלך, זהו ידך החזקה שהיא הענוה, שכן יד"ך החזק"ה בגימטריא קט"ן, וזה נרמז במלת גדלך, ר"ל כשמגדלים וממלאין אותיות השם, שם רואין מדת הקטנות שהיא ענוה של הקב"ה. הפירוש הב' כל מקום שאתה מוצא גדולתו, דהיינו שם של ע"ב שהוא סוד גדולתו של הקב"ה, שכן שם של ע"ב יש בו כל כ"ב אותיות שבתורה, חוץ מאות ג' אין אנו מוצאין אותו בכל ג' פסוקים של (שמות יד יט) ויסע, (שמות יד כ) ויבא, (שמות יד כא) ויט, שמשם יוצא שם של רי"ו ואין בו אות ג', וכן בג' פסוקי ימין שיש בתורה, דהיינו פסוק ימינך ה' נאדרי בכח (שמות טו ו), ופסוק נטית ימינך (שמות טו יב), ופסוק מימינו אש דת למו (דברים לג ב), יש בג' פסוקים אלו כל אותיות התורה ולא נעלם רק אות ג'. וכן בפסוק וללוי אמר תומיך ואוריך (דברים לג ח), גם כן נעלם ג', וכן בפסוק ארון וכפורת וכרובים, וכן בפרשת סוטה, וכן בכל תמניא אפי באות ק', וכן בי"א סליחות שהתפלל שלמה על בית המקדש ה' במלכים ו' בדברי הימים, בכל אלו אין בהם ג'. הכוונה שאות ג' מורה על גאוה והגדולה, לפי שימין של הקדוש ברוך הוא הוא כהן שהוא איש חסד, לכן בימין ובכהן שהוא ימין, נעלמה גם כן אות ג', שכל זה מורה מקום גדולת ענותנותו. ועל זה אמר משה אתה החלות להראות לי גדלך, רצה לומר הסידור של שם של ע"ב, ושם במקום גדולתך הראית לי ידך החזקה, שהוא הענוה שלא הוזכר בו כלל אות ג', לכן אמר את גדלך, רמז על אותיות התורה שיש בשם ע"ב מא' עד תי"ו חוץ מאות ג', שזה מורה על הענוה. הטעם הג' בזה רואין במקום גדולתו שהוא שם של ע"ב, שם אנו רואין ענותנותו, שכן הוא כשתראה בשם של ע"ב שם ס"ג הוא ענ"ו, נמצא ס"ג הוא בהיפוך אתוון ג"ס, זה מורה הגדולה של הקדוש ברוך הוא שהוא ג"ס בהשם שהוא ענ"ו הראה

במקום גדולתו, שם תמצא שם של עניו, ולפי ששמו של הקב"ה הוא מורה על ענוה, בזה רואין ענותנותו של הקב"ה שהוא שלא כמדת בשר ודם, כי מדת בשר ודם אין הדיוט לובש לבושו של מלך, אבל הקב"ה לבושו הוא תפארת, ואותו לבוש נתן למשה, כמ"ש (שחרית לשבת) כליל תפארת בראשו נתת. על זה אמר החלות, בהיפך אתוון הלוחת, אז נתת לי את גדלך שהוא לבושו של הקב"ה. מלך בשר ודם אין הדיוט משתמש בשרביטו של מלך, והקב"ה נתן שרביטו למשה, כמו שכתוב (שמות ד יז) את מטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות (שמו"ר פ"ח א'), וזה שכתוב את ידך החזקה. לכן אמר אשר יעשה כמעשיך, כנגד לבושו שנתן בו, כגבורתך שנתן שרביטו של מלך. והנה הראית לי ענוה שלך, והכתוב אומר ותתן לי מגן ישעך (תילים יח לו), שהוא על סוד ג' פסוקים של ויסע ויבא ויט, שהם כנגד ג' אבות שהם סוד מג"ן, ויסע כנגד אברהם שהוא מיכאל, ויבא כנגד יצחק שהוא גבריאל, ויט כנגד יעקב אוריאל שהוא סוד מג"ן. וחוזר ומפרש מהו סוד מגן, וימינך תסעדני, ר"ל שהוא שם של ע"ב הוא מסטרא דימינא, ובאותו שם שהוא גדולתו של הקב"ה, שם אנו מוצאין ענוה שלו, ז"ש וענותך תרביני (שם). ולכן התפלל משה על הענוה אעברה נא בארץ ישראל, כי שם נתקים וענוים ירשו ארץ (תהלים לז יא), וכתיב בתריה והתענגו על רוב שלום. וז"ש ההר הטוב הזה, שהוא ירושלי"ם שנקרא כן על סוד שם של ע"ב, שהוא יר"ו הר ה' יראה"ה (בראשית כב יד), ושלום על שם התענג על רוב שלום. השיב הקב"ה רב לך, אתה מבקש ענוה, הלא כבר נכתב בתורה עליך והאיש משה עניו מאד וגו' (במדבר יב ג), נמצא מדת ענוה שלך היא, לכן אל תוסף לדבר עוד, ולבא אל תכלית מדת ענוה צו את יהושע וחזקהו"ו במדת הענוה, לכן אמר בה' ו', שהוא סוד ענוה, כמ"ש בתיקונים גאוה שפוגם ב' אותיות השם ו"ה, וזה פירש גא ו"ה, שמסלק אותיות ו' ה' מן השם, ולהיפוך ענוה שמשפיעים בלשון ענוה הארץ. ואמר ואמצהו, שכבר כתב הרמב"ם הלכות דעות שבכל המדות שבעולם לא טוב ליילך בב' קצוות, רק בדבר ממוצע כי קנין האמצעי הוא שלם, חוץ מדת הענוה שצריך ליילך האדם בקצה אחרון, כמו שאמר התנא (אבות פ"ד מ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח. לכן אמר בכאן ואמצהו, שצריך לזרז ביותר ולהדריכו במדה זו:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה, היודע סוד זה, יבין למה יוצא שם זה מפנים ואחור ופנים, כי הדין הוא בסוד אחורים, וגם שם אלהים הוא האחור של שם כ"ו, שהוא הפנים כזה, כ"ף ו"ו בסוד ה' הוא אלהים (דברים ד לט). או הטעם הוא כשתקח ב' פעמים הפנים של הוי"ה

שעולה ב"ן, וגם האחור במילוי אלפין כזה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א שעולה י"ט, עולה ע"א, והשם הסובל הכל, הרי ע"ב:

פרק קפ

אופן קף

אמרינן בגמרא בפרק חלק (סנהדרין צ"ד ע"א) על פסוק (ישעיה ט ו) למרבה המשרה, מ' סתומה באמצע התיבה, משום שביקש הקב"ה לעשות חזקיה משיח וסנחריב גוג ומגוג, ובאה מדת הדין לפני הקב"ה דוד אמר כמה תשבחות ולא עשית אותו משיח, ולחזקיה אתה רוצה לעשות משיח, מיד נסתם מדת הדין ובאה הארץ וביקש לומר שירה בשבילו, שנאמר (ישעיה כד טז) מכנף הארץ זמירות שמענו לעשות צביונו של צדיק, והשיבו רוח הקודש בוגדים בגדו. קחשיב ה' בגידות לקביל ה' מלכיות כמו שפירש רש"י (ד"ה ואומר). והנה כשהראה הקב"ה למשה אוצר של וחנותי את אשר אחון (שמות לג יט), וכנרמז במלת ואתחנן [כדאיתא בתנחומא פרשת כי תשא (סי' כ"ז)], כשהגיע משה לדורו של חזקיה וראה קטרוג זה של מדת הדין שנסתם המ"ם של למרבה, וטעם הדבר שנרמזת משיח במ"ם סתומה של למרבה, כי משיח נרמז במ"ם סתומה של אדם הראשון בגלגול שלישי שלו, שכן אדם נוטרייקון "אדם "דוד "משיח, ונמצא במ"ם סתומה נרמז משיח, לכן גם בכאן נרמז ונסתם המ"ם לרמז על משיח. וכן אמרו שבספר נחמיה יש בסוף התיבה מ' פתוחה חומת ירושלים אשר הם פרוצים (נחמיה ב יג), שבסוף תיבות המ' מ' פתוחה, לרמז כל זמן שהחומות של ירושלים פתוחים, נסתם המ"ם של למרבה המשרה, דהיינו משיח סתום קן צפור למעלה זוהר שמות עמוד יא (זוהר ח"ב ז' ע"ב) שהמ"ם סתומה. אבל אם יפתח הסתום, דהיינו שיצא משיח מן קן ציפור ויהיה מ' של למרבה פתוחה, אזי מ' של חומת ירושלים יהיה סתומה מכל צד. והנה בא משה לבקש על זה, כששמע הקול שאמרו רזי לי רזי לי, וחשבו ה' בגידות זו אחר זו שהם ה' מלכיות, רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולבטל קטרוג של חזקיה שישמע הקב"ה לקול הארץ שבקשה לומר שירה בשבילו. וז"ש בעת ההיא לאמר, קרי בה בעת הה"א, כשהראה לו ה"א בה' בגידות על ה' מלכיות, רצה לתקן הה"א בעת ההיא, לכן פתח באדני, כי סוד אדני היא סוד כנף שם הארץ, שיסוד הארץ החיים העליונה שהיא השכינה, נקראת ארץ שרצה לומר שירה עבור חזקיה, ולפי שנקרא חזקיה על שם חזק שחזקו י"ה (כדאיתא שם בגמרא סנהדרין דף צ"ד.), שהיא בינה שנקראת י"ה, ולכן אמר הוי"ה בנקודת אלהים, שהיא סוד בינה בטעם יניקת חזקיה. לכן הוסיפו לחזקיה חמשה עשר, שהיא סוד י"ה

מבינה, בסוד הנני יוסיף על ימיך חמש עשרה שנה (ישעיה לח ה), ולא אמר אוסיף, אבל אמר יוסף על העתיקא שהוא סוד י"ה. ולכן בשירת הים שזכה משה להעתיקא כמבואר בספר כנפי יונה חלק ד', לכן אמר עזי וזמרת י"ה (שמות טו ב), ואמרינן שם בגמרא (סנהדרין צ"ד ע"א) הנה האדון ה' צבאות ישלח במשמניו רזון (ישעיה י טז), אמר הקב"ה יבא חזקיה שיש לו שמונה שמות, ויפרע מסנחרב שיש לו שמונה שמות. לכן פתח משה באדני ומסיים בהוי"ה בנקודת אלהים שהיא בינה, שמן אדני עד בינה ח' מדות, כנגד ח' שמות שיש לו לחזקיה, לפי שחזקיה יניקתו מבינה, לכן ניתנו לו ח' שמות שהם כנגד שמונה ספירות מלמעלה למטה. ועל זה סידר משה תפלתו, מאחר שהחלות להראות לי בדורות הבאים תרין רתיכין מסטרא דקדושא, את גדלך שהוא פני אריה, חזקיה שהיה מלך יהודה והוא פני אריה, ומסטרא דשמאלא מצד הקליפה הראה לו סנחריב שהיה לו גם כן ח' שמות, שיניקתו מיד חזקה שהיא השמאל שיניקתו מצד השמאל שהוא מקליפת נוגה, שהיא כנגד בינה בקדושה שהוא כלול מן ש"ך דינים, שכן סנחר"ב כמספר ש"ך, וכמו שחזקיה היתה מנוחתו כבו"ד, שהוא סוד ל"ב נתיבות חכמה שהיו פתוחים בדורו של חזקיה, שבדקו מדן ועד באר שבע שהיו תנוקות של בית רבן בקיאין בטומאה וטהרה (כדאיתא בגמרא שם (סנהדרין צ"ד ע"ב), והידוע שסוד כבוד שהוא ל"ב נתיבות חכמה שהם כלולים מיו"ד, יו"ד פעמים ל"ב שהוא ש"ך, לכן עמד חזקיה בדורו שהוא כנגד סנחרב שהיו כולל ש"ך דינים כמנין סנחר"ב. ועליו נאמר אשר מי אל בשמים ובארץ, שכן השיב הקב"ה בימי חזקיה צל המעלות של חמה ברקיע האחורנית (ישעיה לח ח), על זה אמר שיעשה כמעשיך, ועל מפלות סנחרב ששרפו גבריאל [כדאיתא שם בגמרא (סנהדרין צ"ד ע"א)] אמר וכגבורתי"ך. ולכן התפלל משה אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ישראל ולתקן כנף הארץ שתעשה צביונו של צדיק שיהיה חזקיה משיח, ולתקן מ' סתומה שהיא נסתמה מן ארבעה צדדים, שכן אעברה בהיפוך אתוון ארבעה, לעשות ממנו מ' פתוחה, "נתיב "אחד נוטרייקון נ"א. וז"ש והלבנון, כמ"ש אצל חזקיה והלבנון באדיר יפול (ישעיה י' לד), רוצה אני לבא לשם לקיים קרא כבו"ד ה' הלבנון אליך יבא (ישעיה ס יג), שתהיה מנוחתו כבו"ד. השיב הקב"ה רב לך, ר"ל סוד כבו"ד הוא שלך, שכן משה זכה לתורה שמתחלת בב' (בראשית א א), ומסיימת בל' (דברים לד יב), לפי שמשה הוא הגלגול של הבל, שנקרא כן על שם גילגול שלישי שלו שקיבל חמשה חומשי תורה, היא של הבל שמתחלת בב' ומסיימת בל' היא ב"ל מן הבל, לכן כשנהרג הבל ביום נ' ללידתו (ב"ר פכ"ב ד'), ואחר כך בא משה ותיקן גלגולו הראשון נו"ן שערי בינה של תורה. ועל זה אמר רב ל"ך, שלך היא הגדולה של לבנו"ן שהיא

ל"ב "נתיבות חכמה נ' שערי בינה, צו את יהושע וחזקהו ל"ב נתיבות חכמה, ואמצהו נ' שערי בינה:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה, וזה סוד מה שאמר חזקיה אמרתי לא אראה י"ה י"ה בארץ החיים (ישעיה לח יא) שהיא בינה, כמבואר בפרדס בערכי הכנויים:

פרק קפא

אופן קפא

או נוכל לומר שרצה משה להתפלל על סנחרב שהיה ראוי להיות גוג ומגוג (סנהדרין צ"ד ע"א), בזה האופן, ידוע שסוד דור הפלגה נתגלגלו אחר כך והיו דורות של סדום, ואחר היו במחלוקת של קרח, וזהו סוד הגמרא דפרק חלק (סנהדרין דף ק"ט.) מגדל שליש נשרף, שליש נבלע, שליש עומד, ונעשה מהם קופין ליליין של שדים. וזה בסוד שאנשי דור הפלגה נתגלגלו אחר כך באנשי סדום, וזהו הסוד ואנשי העיר, זה אנשי סדום (בראשית יט ד), ר"ל שאנשי סדום היו ממש של אנשי העיר, הם שבנו המגדול עיר וראשו בשמים, לפי שהם רצו לבנות שיעור קומה של מעלה בסוד רל"ו, וזהו הסוד וראשו בשמים (בראשית יא ד), כמו ששיעור קומה של מעלה היא רל"ו, רצו גם הם לבנות שיעור קומה זו למטה, ונמרוד היה גבור ציד באותה שעה לפני הקב"ה ממש (בראשית י ט), ר"ל כמו שהשיעור קומה של מעלה היא בסוד שם של ה', וכן מרכבה של מעלה הוא סוד ארגמן, וכן נמר"ד בגימטריא ארגמ"ן (שהוא המרכבה של סטרא אחרא גם את זה לעמת זה), ונתגלגלו אחר כך דור הפלגה בדורו של סנחרב, והיה סנחרב ממש נמרד. וזהו סוד מן הארץ ההיא יצא אשור (בראשית י יא), ר"ל מדור הפלגה שמדבר באותו ענין, יצא אחר כך סנחרב מלך אשור, והוא בעצמו לעתיד לבא גוג ומגוג. ועל אלו הג' דורות אמר משה מאחר שהחלות להראות לי אברהם שהיה בדור הפלגה שהכה את ד' מלכים (בראשית יד טו), שהם לקביל ארבעה מלכיות שיהיו לעתיד לבא עם גוג ומגוג, כנגד זה אמר את גדלך, שהיא מדתו של אברהם. ולפי שפשטו דור הפלגה בשיעור קומה של מעלה, ולכן אמר גדלך דייקא, שהוא על שיעור קומה של מעלה שבאותו פרק נתחלקו המרכבה של מעלה על ע' שרים כדאיתא בפרקי רבי אליעזר (פרקי דר"א פכ"ד) שבדור הפלגה הפיל הקב"ה גורל, וכן נתחלקו ע' אומות על ע' שרים, דהיינו ע' שרים של מעלה וע' שרים של מטה. ועל דורו של סנחרב שהכה מלאך גבריאל את כל מחנה אשור, אמר את ידך החזקה שהוא גלגול שני שלה. ועל גלגול שלישי שהוא

לעתיד לבא גוג ומגוג שילחם על ה' ועל משיחו (תהלים ב ב), אמר אשר מי אל בשמים וארץ, שלעתיד יפשטו ידיהם גם כן בשמים וארץ, ולכן אמר אשר יעשה במעשי', יעשה לעתיד כשיבא עם ע' אומות. ועליהם אמר אעברה נא, שרוצה הוא עתה לתקן שיהא חזקיה משיח במקום אברהם, וסנחרב במקום גוג ומגוג, ונרמז במלת אעברה בהיפוך אתוון ארבעה, כמו שאברהם הכה את ארבעה בימי אמרפ"ל, וזה יהיה כשאראה את הארץ ויהיה לי לקיים זכות ארץ ישראל, אז אוכל לתקן ולעשות מלחמה וקרב. והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל כבר תקנת דורו של דור הפלגה שהם היו עדת קרח, דאתמר תמן רב לכם בני לוי (במדבר טז ז), וכמאמרם ז"ל בחולין (סוטה י"ג ע"ב) ברב בישר וברב בשרוהו, ולפי שעדת קרח היו אנשי סדום, והם היו דור הפלגה כמו שכתב רבינו בחיי ויקח קרח (במדבר טז א), מתרגמינן אתפלג, ולכן אמר אנשי שם (במדבר טז ב), והם בנו המגדול נעשה לנו שם, וכן אמר החטאים האלה בנפשותם (במדבר יז ג), שנפשות שלהם חטאו בדור הפלגה, לכן פתח [במדרש פרשת קרח (במ"ר פי"ח א')] אח נפשע מקרית עז (משלי יח יט), ר"ל שמרידה שלו היה מדור הפלגה שבנה המגדל נקראת קרית עוז, ולפי שבעדת קרח היה דתן ואבירם, את ר"ן איש, לכן אמר ר"ב ל"ך, בגימטריא (ר"ע)[רנ"ב], ר"ל די לך שכבר הכית את כל אויבך לחי, שהם רנ"ב איש מדור הפלגה, שהם בדורו של סנחרב, בדורו של גוג ומגוג, ועתה אל תוסף דבר אלי עוד, מאחר שכבר הכית אותם לא תקום פעמים צרה על אלו הב', כי כמו שהכל סג יחדיו בהלחמם בימי סנחרב, הוצרכו להסיג אחור ובא מלאך ויצא נשמתם בבת אחת (מלכים ב' יט לה), כן בימי גוג ומגוג בבת אחת תצא נשמתם, וכן פרעה וחילו על הים:

פרק קפב

אופן קפב

הקדמה אחת מבוארת שהקב"ה ברא עולמו לתכלית ב' תורות שנתן לנו, כדאיתא בזוהר [עמוד יג (ח"א כ"ט ע"ב)] שלכך ב' של בראשית (א א) גדולה, ויש תגי"ן על ב' של בראשית, לרמז שבשביל שני תורות נברא העולם, שהם סוד שמים וארץ, שמים תורה שבכתב, וארץ תורה שבעל פה. וזה הראה הקב"ה למשה בתחלת שלוחו בלב"ת אש (שמות ג ב), מלת בלב"ת נוטריקון "ב' "לוחות "ב' "תורות. והנה כשהראה הקב"ה למשה כל הדורות שיהיו, וכשבא לדורו של ינאי המלך ששמש בכהונה גדולה פ' שנים ואחר כך נעשה צדוקי (ברכות כ"ט ע"א), ודבר זה נעשה על ידי איש בליעל אליעזר בן פוערה, כדאיתא בקידושין (דף ס"ו.) שהרג כל חכמי ישראל, ואיתא בספר סודי רזי שבימי

עזרא שתיקן כל הטעמים על הנקודות והתגין והאותיות, על ידי שלש ספרי התורות שנמצא אחר החורבן, האחד שמו ספר מעון, השני ספר זאטוטי, השלישי ספר היא היא, וכשהיו מחולקין הג' ספרי תורות אלו באותיות ובנקודות ובטעמים ובתגי"ן, הלכו אחר הרוב, אחר כך כשהרג ינאי המלך לחכמים וכפר בתורה שבעל פה, ולא רצה להאמין רק בתורה שבכתב, ומחק כל התגין שבספרי התורות, ולולי חסדי ה' שאשתו של ינאי הטמינה את אחיה הקטן נקרא שמעון בן שטח (ברכות מ"ח.), היתה תורה שבעל פה ח"ו נשתכחה מישראל. והנה דבר זה גם כן מרומז בתורה כי לית לך מלה דלא רמיז באורייתא (כדאיתא בתענית ט'.), כשאמר הקב"ה למשה בתחלת שליחותו מה זה בידך (שמות ד ב), כתיב מזה, רמז על התורה שלא תשכח התורה, שהוא סוד מן מטה משה, כי נקראת התורה מטה כדאיתא ברעיא מהימנא (תיקו"ז יט מ"ג ע"א) אותיות מטה החל בתורה שנדרשת במ"ט פנים (במ"ר פ"ב ג'), לכן כתיב מזה בלא ה"א, שבא להגיד מראשית אחרית אף שיהפך המטה לנחש שהסטרא אחרא גובר בעולם, מכל מקום ג' ספרים נרמזים במלת מז"ה יהיו בעולם שלא תשכח התורה, שכן מז"ה נוטרייקון "מעון "זאטוטי "היא היא, ומאלו הג' ספרים ילמדו ישראל כל רזי התורה טעמין בתגין על כל קוץ וקוץ תילי תילין של הלכות. והנה לזה בא משה להתפלל ולהתחנן על אותו הדור של ינאי המלך שישתייר לנו שריד באותו הדור, ורצה ליכנס לארץ ישראל ולהעביר רעות האיש בליעל אליעזר בן פועירה ורעות יוחנן כהן גדול, ורצה להעבירם מן העולם עם זכות של ארץ ישראל שיהיו לו כשיכנס לשם. לכן פתח ואתחנן בנו"ן לבסוף, ואמר בעת ההיא, קרי ביו"ד וכתיב בוי"ו, תצרף י"ו למלת ואתחנן, הרי יוחנ"ן, שרמז על יוחנן כהן גדול, ואיתא בפרק כיצד מברכין (ברכות דף מ"ח.) ינאי מלכא ומלכתא כריכו ריפתא לא הוי להו גברא לברוכי וכו'. הראה הקב"ה שצפה משה ברוח הקדש על ידי כוס של ברכה יתחרט ינאי המלך על מעשה הרע שעשה שהרג כל חכמי ישראל ושלח ידו בכל ספרי התורות. לכן התחיל משה להתפלל על אותו העת, ולכן אמר קרינן ההיא וכתיב ההוא, שרמז על ינאי מלכא ומלכתא שבאותו הדור, והתחיל בהוי"ה בנקודת אלהים, שהיא סוד כוס של ברכה, שצפה משה שעל ידי כוס של ברכת המזון יתחרט אותו רשע, לכן ביקש מאחר שאתה החלות, במלת אתה החלות רמז התחלת התורה שהתחיל הקב"ה בב' של בראשית, שבא להורות לנו שבשביל ב' תורות שבכתב ושבעל פה נברא שמים וארץ, ולכן בהתחלת שליחותו של משה מיד הראה הקב"ה גם כן למשה במלת בלב"ת, שבשביל ב' תורות נברא העולם, כנגד ב' של בראשית אמר את גדלך, שרמז שהיא אות גדולה של בראשית, גדלך דייקא, כי שם אתמר עושה גדולות עד אין חקר

(איוב ט י), שהיא התחלת מעשה בראשית, ואחר כך כשאמר מזה בידך, שהראה לו גם כן עניין ב' תורות אלו, כנרמז במלת בלב"ת כנ"ל, אמר ידך החזקה. וגם רמז במלת את גדלך, לרמז על פ' שנים שישמש ינאי בכהונה גדולה, והנה משה בן פ' שנים התחיל למלוך על ישראל (שמות ז ז), כי אות פ' היא סוד אור, לכן לא זכר דוד אור בתמניא אפי, רק באות פ"א פתח דברך יאיר (תהלים קיט קל), וכן מן בראשית עד ויאמר אלהים יהי אור (בראשית א ג) פ' אותיות, ואחר כך בא ינאי המלך לאחר פ' שנים והביא חשך לעולם. ולזה אמר כנגד מצבו שאתה החלות להראות את עבדך, דהיינו כשהייתי בן פ' שנים אז החלות להראות לי ולהביא אור לעולם, דהיינו נתינת תורה שבכתב ושבעל פה, ואז ראיתי את גדלך ועתה רואה אני רוח הקודש שבסוף פ' שנים יהפוך ינאי המלך מטה לנחש ויגבור כח הנחש כח החושך בעולם, (וזה רמז במלת להראו"ת, שהוא ב' מלות א"ר לתה"ו, ר"ל מן אור נעשה תהו וחושך בעולם), ועל זה אמר את ידך החזקה, רואה אני שיד שמאל יתגבר בעולם. לכן בא לבקש ולהתפלל אעברה נא, רוצה לעבור ולהעביר "נפש "אליעזר, נוטרייקון נ"א, וארא"ה בגימטריא ינא"י זה"ו יוחנ"ן (כדאיתא בברכות כ"ט.), שהוא סוד יג"ר שהדותא (בראשית לא מז) שאמר לבן ליעקב, שלבן רמז לו כשאמר עד הגל הזה (בראשית לא נב) כנגד תורה שבכתב, ועדה המצבה תורה שבעל פה. עוד הראה לו לבן ענין ינאי המלך שרצה לכלות תורה שבעל פה, ונתגבר אז יד שמאל בעולם שהוא סוד יג"ר, שכן י"ד אותיות ה' אלהינו ה' וגומר שבמזוזה בפנים, היא סוד יד ימין, וי"ד אותיות שבחוץ שהם כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, בגימטריא יג"ר. וזה סוד ארמי אובד אבי (דברים כז ה), מלת אובד הוא לשון בינוני, שהוא אובד בכל דור ודור, והוא גרם ירידתינו למצרים שהוא לבן, והוא בלעם (כדאיתא בזוהר ובתרגום יונתן פרשת מטות), ויגר שם, הוא סוד יג"ר שהדותא, שר"ל שהגביר יד שמאל בעולם שהוא סוד יג"ר, וכן יג"ר בגימטריא ינא"י זה"ו יוחנ"ן, שהראה ליעקב ינאי שהוא יוחנן שלח ידו בתורה שבעל פה. וזה נרמז בכאן במלת וארא"ה שהוא בגימטריא יג"ר, שרמז על ינא"י זה"ו יוחנ"ן. ולפי שעזרא תיקן הטעמין והנקודות והאותיות והתגי"ן, ויוחנן כהן גדול מחק אותם, ורצה להעביר אותם מן העולם, לכן נרמז במלת אעבר"ה שהוא בגימטריא עזר"א, והוא בהיפך אתוון ארבע"ה, ר"ל עזר"א תיקן ארבע"ה דברים שהם בתורה שנרמזים במלת נ"א, שהם נוטריקון "נקודין "אותיות, ובאת ב"ש אותיות נ"א הם אותיות ט"ת, נוטריקון "טעמין "תגין, שרצה ינאי על ידי איש בליעל שהוא אליעזר לקלקל ד' דברים אלו שתיקן עזרא. והנה משה רצה לתקן דבר זה, הה"ר בגימטריא צדוק"י, שרצה לעשות מן ינאי שנעשה צדוקי, להיות הה"ר הטוב ולא יחליף לרע. והשיב

לו הקב"ה רב לך, ינא"י ויוחנ"ן עם הכולל בגימטריא ר"ב, ר"ל הועילה תפילתך על אותו הדור שיבא שמעון בן שטח ויחזור עטרה ליושנה ויאיר עיני ישראל בתורתו, והוא יהיה באותו הדור ניצוצך ונשמתך ויהיה רב של כל ישראל, והוא שמעו"ן ב"ן שט"ח שהוא ס"ת חנ"ן, שעליו רמז משה ואתחנן, לכן אל תוסף דבר אלי עוד וגומר:

פרק קפג

אופן קפג

בא משה להתחנן על עניין הורדוס שהרג כל החכמים ולא נשתייר התם רק תנוקות אחת מבית חשמנאי, ומן החכמים שהרג כולם לא נשתייר רק בבא בן בוטי, והיה העולם שמם (כדאיתא בב"ב דף ג':). ועל זה רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולבטל עבדא בישא, לכן אמר בעת ההיא, רמז על התנוקות שנשתיירה, וההוא קאי על בבא בן בוטי שנשתייר מן החכמים, ועליו נאמר אתה החלות להראות את עבדך, רמז על הצלחות העבד ששלח הקב"ה באותו פרק להיות רצוע לאלקאה, וכן קרא הקב"ה נבוכד נאצר רשע עבדו (ירמיה כה ט), את גדלך על סוד אדניו, שהיו כהנים גדולים, והוא הרג כולם ונעשה עבדא קלניה (ב"ב ד' ע"א), לכן אמר החזקה, שנשתנה מדת החסד שהוא סוד כהנים, וגברה יד החזקה שהוא מדת הדין שגבר אז בעולם, ולפי שאפילו ריש גרגותא מן שמיא מתמני' [ברכות דף ס"ד (נ"ח ע"א)], לכן אמר אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך, שאתה עשית את כל זה מטעם גבורתך שגברה מדת הדין באותו פרק, לכן התפלל אעברה נא, כשאכנס לארץ ישראל אז יהיה כח בידי להעביר עבד הר"ע שהוא בגימטריא הורדס, וכן אעברה בהפוך אתוון ב"א הר"ע, נ"א נוטריקון "נפש "אדניו, אעב"רה נ"א נוטריקון "אדם "עבד "בליעל "רצה "הורדס "נפש "אדניו. והשיב הקב"ה רב לך, כי תפלה שלך הועילה שנתחרט הורדוס, והוא כבה אורו של עולם והוא בנה המקדש שהוא אור עולם, והיה הבנין שלו מפואר ביותר, כמו שאמרו רז"ל (ב"ב ג' ע"א) גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון (חגי ב ט). והנה בזוהר פרשת פנחס (זוהר ח"ג ר"כ ע"ב) בהני תלת בעיי שהקשה ההוא סבא לר' אליעזר הגדול, שאנו מצפים ומחכים על בנין בית השלישי, הלא הכתוב אומר על בית שני גדול יהיה כבוד הבית האחרון ולא בית שלישי ח"ו. אבל העניין על דרך הדרש על בניין הורדוס קאמר, שבית שני היו שני בתים, דהיינו בית שבנה עזרא על ידי כורש, ואחר כך בא הורדוס לתקנו, נמצא שמלת האחרון קאי על בית שני הז"ה דייקא, גדול יהיה כבוד הבית הזה שבנה הורדוס שהוא האחרון בבית שני, מן הראשון שבנה כורש, ואמרינן בגמרא (שם) שהיה גדול בבנין ובשנים. ועל זה השיב

הקב"ה למשה רב לך, הועילה תפלתך שיחזור הורדוס ויבנה בית המקדש, ויהיה יותר רב מן המקדש הראשון בנוי וביופי, כל זה הוא בשבילך שאתה מתפלל על אותו הדור:

פרק קפד

אופן קפד

איתא במדרש ומובא בילקוט שהיה לו לפרעה ק"ך אלפים חיילות בכל זויות וזויות, ק"ך במזרח, ק"ך במערב, ק"ך בצפון, ק"ך בדרום, שהסוד הוא כי יניקת פרעה הוא בסוד ת"פ מחנות של לילות הרשעה, שנחלקים חיילותיה לד' פעמים ק"ך, ורזא דמלה גם את זה לעומת זה עשה אלהים (קהלת ז יד), כמו שהמרכבה בקדושה היא על ארבע, והם סוד ד' פעמים אלהים שאמר הקב"ה בפרשת שמות (ב כד) וישמע אלקים את נאקתם ויזכור אלקים, (שמות ב כה) וירא אלקים וידע אלקים. הראה לנו ד' פעמים מלת אלקים, כידוע שבכל צירוף של שם אלהים יש בו ק"ך צרופים, כדין תיבה שהיא בחמשה אותיות שבונות ק"ך בתים (כדאיתא בספר יצירה). לכן הראה הקב"ה למשה ד' פעמים הסנ"ה, שכן הסנ"ה בגימטריא ק"ך, ד' פעמים ק"ך לקביל ד' פעמים אלהים, ולפי שבשעת עשיית עגל רגליה יורדות מות (משלי ה ה) ת"פ מחנות של לילית (כדאיתא בזוהר פקודי (ח"ב), הוצרכו ישראל לעשות בשביל זה את המשכן לתקן ת"פ מחנות אלו, לכן מ"ח קרשים היו במשכן, כל קרש י' אמות, י' פעמים מ"ח עולה ת"פ, וכל ישראל לא יכלו להקימו עד שבא משה שזכה לסוד הדע"ת שהוא חשבון ת"פ חסר א', זה סוד א' זעירא של ויקרא (א א), פירוש לבושא דיקר נתן לו שהוא הדעת, כמ"ש רז"ל (ויק"ר פ"א ו') על פסוק (משלי כ טו) כלי יקר שפתי דעת, משה הוא סוד הדעת, לכן זכה ללחות העד"ת שעולה ת"פ חסר א', מאהל מועד שהיה גם כן סוד ת"פ, ולכן נקרא משכן העד"ת. וזה סוד מ"ש רז"ל מדרש רבה שמות פרשה נ"ב (שמו"ר פנ"ב ד') על פסוק (משלי לא כט) רבות בנות עשו חיל, שכל ישראל לא יכלו להקימו עד שבא משה, ז"ש ואת עלית על כלנה, חי"ל דייקא שעולה מ"ח, שהם מ"ח קרשים שעולים ת"פ, ואת עלית על כלנה זה משה שזכה לסוד הדע"ת שעולה ת"פ, עלי"ת דייקא דהכי סליק בחושבניה, לכן יכול להקים אותו. וזה סוד ששקולה מלאכת המשכן כמעשה שמים וארץ (מגילה י' ע"ב), ר"ל כמו שמלאכת המשכן היה סוד ת"פ, כן בריאת שמים וארץ היה גם כן בסוד ת"פ, לכן יש ת"פ תיבות במעשה בראשית עד מלת ארץ ושמים (בראשית ב ד), ולכן נצטוו גם כן לבנות המקדש אחר ת"פ שנה מיציאת מצרים, וכן מן מקדש שבנה שלמה עד מקדש שני שבנה זרובבל היה גם כן ת"פ שנה, וכנגד זה היה גם כן בירושלים ת"פ בתי כנסיות ובתי מדרשות חוץ

מבית המקדש מנין מלאת"י (ישעיה א כא) [כדאיתא במדרש איכה (פתיחתא י"ב)], לכן מלתי חסר א' כתיב וקרי בא', תרווייהו איתנהו, ת"פ מחנות יש לה מנין מלת"י בלא א', אבל היא רוכבת על ת"פ מנין מלאת"י בא', וכנגד זה היה גם כן בית המקדש שהיה רוכב על ת"פ בתי כנסיות. והנה רצה משה ליכנס לארץ ישראל בסוד ומשה עלה אל האלהים (שמות יט ג), שרצה להמתיק ד' בתי דינים של אלהים שמהם יניקת לילית שרוכבת על ת"פ מחנות שלה. וזה סוד אר"ץ כנע"ן שעולה תפ"א, שהיתה נבנית על יסוד ליליית שרוכבת על ת"פ מחנות שלה מנין לילי"ת. וסידר משה תפלתו לתקן בתי כנסיות ובתי מדרשות לארץ ישראל, ולהעביר יניקת ת"פ מחנות שהם מד' שמות של אלהים, שכל אחת כלולה מק"ך מחנות כנגד ק"ך צירופי אלהים, ורצה משה להמתיק ד' שמות של אלהים עם ד' אותיות הוי"ה, לכן אמר ואתחנן אל ה', להמתיק עם שם של ה' ד' בתי דינים של מעלה, בעת ההיא דייקא לילית נקראת עת צרה, ורצה הוא להמתיק, ולזה אמר מאחר שאתה החלות להראות את גדלך, בשעת מראת הסנה שאמר משה אסורה נא ואראה המראה הגדול הזה (שמות ג' ג), שם נאמר ד' פעמים אלהים כמו שאמרנו, וד' פעמים הסנה שהוא בגימטריא ק"ך, שהם כנגד ק"ך צירופי אלהים ד' פעמים, ואחר כך הראה לו ד' פעמים אלהים בפרשת בשלח פרעה שהוא על הים, זכר בפרשה ראשונה עד ויסע מלאך אלהים (שמות יד יט), שם של אלהים ד' פעמים לקביל ד' בתי דינים אלו. ז"ש את ידך החזקה, כמו שנאמר על הים נטה את ידך (שמות יד כו), כנגד שנים אלו אמר כך, על מראה סנה אמר כמעשיך, וכנגד ים אמר כגבורתיך. נמצא שכבר החלות להראות לי ד' בתי דינים של אלהים, לכן אעברה בהיפוך אתוון ארבע"ה, נ"א נוטריקון 'נורא 'אלהים. והכוונה מאחר ששם של אלהים הוא נורא, ויש ארבעה בתי דינים, לכן אראה את הארץ לקיים קרא כי יש אלהים שופטים בארץ (תהלים נח יב), מלת בארץ דייקא, ההר הטוב הזה שהוא ירושלים, שרוצה אני לעקור כחות ארץ כנען שהיתה נבנית על כחות של אשה רעה שהיא ליליית הרשעה, שהיה בה כחות הטומאה תפ"א כמנין אר"ץ כנע"ן, עתה רוצה אני לתקן תפ"א בתי כנסיות כמנין מלאת"י משפט. לכן אעבר"ה, בהיפוך אתוון ב"א רע"ה, ולעשות ההר הטוב הזה שהוא ירושלים, במקום הרע שהיה בו מתחילה. השיב הקב"ה רב לך, מלת ל"ך דייקא, כבר נרמז בשמך שאתה ממתיק ד' בתי דינים של אלהים, שכן מש"ה חשבון שלו הוא ארבע פעמים אלהים, בסוד א"ל שד"י שהוא בגימטריא מש"ה, א' של אל שדי שהוא אחד יותר על ד' פעמים אלהים, כי באות א' שצורתה י' ו' י' (כזה א), שמספרו כ"ו כמספר שם של ארבע שממתיק שם של ארבע כחות הדינים של ד' אלהים, לכן אמר רב לך במתיקות שם של אלהים דאיתמר

גבך ומשה עלה אל אלהים (שמות י"ט), ואל תוסף דבר אלי עלה ראש הפסגה, וזכר ד' כחות וחתום בו שם של ד' להמתיק ד' בתי דינים עם ד' אותיות הוי"ה, וצו את יהושע וחזקהו כנגד שם של הוי"ה, ואמצהו כנגד שם של אלהים, שהוא יחזיק במדת הרחמים בארץ ישראל ויכניע כחות הדין, כי הוא יעבור כחות הטומאה מן הארץ והוא ינחיל ישראל בקדושה, שכן יהושע אמר שמש בגבעון דום (יהושע י' יב), שהוא כנגד סמא"ל, שכן גבעו"ן בגימטריא סמא"ל, שעליו נאמר (ישעיה כד כג) בושה החמה, ועל ליליתּ איתמר וחפרה הלבנה, לכן אמר וירח בעמק אילון, שהוא לקביל כחותיה של ליליתּ:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה לכן הוצרכו ישראל לסבול ע"ל מצרי"ם שעולה ת"פ, וסוד ירידת מצרים הוא להתגבר על ליליתּ ות"פ מחנות שלה, ולרשת אר"ץ כנע"ן שהוא סוד תפ"א, כמ"ש א"מ ז"ל. כי בחטא אדם גברו הקליפות של ליליתּ, בסוד ומפרי העץ לא תאכלו וגו' (בראשית ג ג), כדאיתא בזוהר בראשית עמוד כ"ט, ושם עץ הדעת מוכיח עליה, כי הדע"ת עולה עם הכולל ת"פ, כ"ש א"א ז"ל, הוצרכו עתה לתקן זה בע"ל מצרי"ם שהוא גם כן ת"פ. ומן סוד זה היה ראוי להיות בגלות מצרים ת"פ שנה, רק וחמשי"ם עלו בני ישראל מאר"ץ מצרי"ם, ולא היו בגלות רק ת"ל שנה, כי הקב"ה עשה זה בחסדיו שלא ישתקעו בקליפה ח"ו כדאיתא בזוהר. וז"ש אני ה' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים (ויקרא כה לח), שהוא סוד ת"פ, לתת לכם את אר"ץ כנע"ן שהוא גם כן ת"פ, להיות לכם לאלהים שהוא ת"פ בקדושה, כמ"ש א"א ז"ל. וזה סוד (שמות ו ג) וארא אל האבות בא"ל שד"י, כי א"ל שד"י בגימטריא ד' פעמים אלהים שהוא ת"פ, כמ"ש א"א ז"ל. כי האבות תקנו גם כן חטא זה כידוע. וזה סוד ואקחה פ"ת לחם (בראשית יח ה) כמ"ש בזוהר, ולכן היה משה הגואל, כי מש"ה בגימטריא א"ל שד"י שהוא ת"פ. וזה סוד שאמר יעקב כשירדו למצרים וא"ל שד"י יתן לכם רחמים לפנ"י האי"ש (בראשית מג יד), א"ל שד"י דייקא שהוא ת"פ. לפנ"י אי"ש עולה גם כן תפ"א, כי מלך מצרים הים סוד ליליתּ שרוכבת על ת"פ. וזה סוד סו"ס פרע"ה שעולה תפ"א שהיא ליליתּ. ולכן ביציאת מצרים כתיב (שמות טו כ) ותקח מרים את הת"ף בידה, שהיא ליליתּ כדאיתא (בגלאנטי). וזה סוד לא תקיפו פא"ת ראשיכם ופא"ת זקנם לא יגלחו (ויקרא יט כז), לא תכלה פא"ת שדך (ויקרא יט ט), כי צריכין ליתן חולקא דילהון, כמ"ש בזוהר אחרי מות עמוד קי"ב (זוהר ח"ג ס"ג ע"א) שזה סוד שער שבתפילין ושעיר לעזאזל. ואמר יעקב גם כן קחו מזמר"ת הארץ (בראשית מג יא), שהוא תרפ"ז, שהוא סוד רה"ב שר מצרים (במ"ר פי"ח כ"ב), ות"פ של מצרים שעולה תרפ"ז, ובזכות התורה נגאלו שיש בה תרפ"ז אותיות,

כמ"ש א"א ז"ל באופן קפ"ז, וך"ב אותיות התורה הם, תצרף יחד עולה תרפ"ז. ולכן הוא אומר (משלי ג ח) רפאות תהי לשרך שעולה תרפ"ז, שהוא חשבון שמי"ם ואר"ץ, שזה סוד אלמלא תור"ה לא נתקיימה שמים ואר"ץ (נדרים ל"ב.):

פרק קפה

אופן קפה

איתא במדרש תנחומא פרשת כי תבא (סי' א'), צפה משה ברוח הקודש שעתיד בית המקדש ליחרב ולא יביאו ישראל ביכורים, לכן תיקן להם לישראל שיהיו מתפללים שלשה פעמים ביום שלשה תפלות ערב ובוקר וצהרים. בא וראה כח גדול של תפלה ממאה מעשים טובים, שכל מעשים טובים שעשה משה, לא בא לבקש ליכנס לארץ ישראל, רק בתפלה. והנה צריך ליתן טעם מה ענין ג' תפלות לבכורים. אבל רזא דמלה תמן תנינן במסכת בכורים (פ"ג מ"י) ר' שמעון אומר ג' מדות בבכורים, בכורים, עיטור ביכורים, ותוספות ביכורים. סתם ר' שמעון הוא רבי שמעון בר יוחאי שהוא ממלל מילין לצד עילאה ורזי דחכמתא עילאה, ושלש מדות הם שלשה עדרי צאן הרובצים על פי הבאר (בראשית כט ב), שהיא שכינה נקראת ביכורים, והם סוד שלשה אבות שתיקנו שלש תפלות (ברכות כ"ו ע"ב). ולכן כשצפה משה שיסתלקו להביא בכורים, שהיו תמן שלשה מדות האמורים אצל בכורים וראה מעלות התפלה, לכן אמר ואתחנן בב' נוני"ן, לרמז על מה שאמרו שם במדרש תנחומא (ובברכות דף ל"ב:) גדול כח התפלה יותר ממאה מעשים טובים, כי ב' נוני"ן הם כמנין מאה, שהתפלה גדולה מהם. ופתח משה בוי"ו ואתחנן, לרמז על יום הבכורים שהוא בו' בסיון, שראה משה שעתידין בכורים לבטל, לזה ביקש הוא בעת ההיא שיבא לארץ ישראל ויזכה להקריב בכורים, כנרמז במלת בעת שיש שלש מדות בבכורים, שכן בע"ת נוטרייקון 'בכורים 'עיטור בכורים 'תוספות בכורים. ועל זה הסדיר ג' תפלות בכל יום, שראה שהבכורים יהיו בטלים לאחר שיחרב המקדש, ויהיו בטלים ג' מדות של בכורים, כנגד תפלת שחרית אמר את גדלך שבעינו בבקר חסדך (תהלים צ יד) שהוא אברהם, ידך החזקה מנחה שהוא יצחק, אשר מי אל תפלת ערבית שהוא יעקב, לכן ביקש ליכנס לארץ ישראל כדי שלא יחרב המקדש ויקריבו בכורים, שכן אעבר"ה בגימטריא בכורי"ם, וראה את הארץ אזי יקריבו בכורים שלא יחרב המקדש, (לזה אמר והלבנון שהוא בית המקדש). השיב הקב"ה רב לך, הלא תקנת לישראל במקום בכורים שהיו בהם ג' מדות, להתפלל ג' תפלות בכל יום, וזה נרמז במלת רב לך, כמ"ש איש אמונות רב ברכות (משלי כח כ), זה משה שהוא רבן של ישראל

[מדרש רבה פרשת פקודי (שמו"ר פנ"א א')], שסידר להם התפלה והמאה ברכות. או יאמר שתפלת משה היה שיהיה בארץ ישראל ויזכה להקריב בכורים, ונמצא לפי זה שלא רצה ליכנס לארץ ישראל רק עד אחר שבועות שיקריב בכורים, כנרמז במלת אעבר"ה, אין אני רוצה להיות זמן רב, רק אעברה נא עתה להקריב בכורים, נמצא שאין אני מבקש להיות בזה העולם רק נ"א, נוטרייקון 'ניסן 'אייר, וארא, ו' יתירה מרמז על יום שבועות שהוא ו' בסיון, שהקריבו בו' בסיון שנקרא יום בכורים, ועל אותו היום נתאוה משה שהוא יום נתינת התורה, ורצה להסתלק בהלולא דאורייתא כמו שדוד נסתלק בעצרת שחל להיות בשבת, כדאיתא בירושלמי בחגיגה (פ"ב ה"ג) והביאו התוספות פרק קמא דחגיגה (י"ז ע"א ד"ה אף) שאותו היום עצרת שחל להיות בשבת היה, לזה נתאוה משה גם כן למות באותו היום, שיהיה יום הלולא רבה דיליה ביום הלולא דאורייתא. השיב הקב"ה רב לך, הלולא רבה דילך אין צריך להיות כמו שהוצרך דוד להסתלק בהלולא רבה דאורייתא, הטעם לפי שדוד הוא סוד דאורייתא בעל פה, לכן הוצרך להסתלק ביום שבועות שניתנה בו תורה שבכתב, כדי לאכללא אתוון דשמא קדישא תורה שבעל פה שהיא סוד ה', עם תורה שבכתב שהיא סוד ו' שניתנה בו' בסיון, לייחד שכינתא לקודשא ב"ה, אבל עד עתה דרגא דילך היא תורה שבכתב. וז"ש רב לך, מדרגתך יותר רב ממדרגה של דוד, לכן אל תוסף:

פרק קפו

אופן קפו

הקדמה גדולה מבוארת בזוהר חדש שבאחד באדר מתחילין האותיות להתנוצץ ברקיע. לדעתי רזא עילאי לרזי דמתניתן דתנינן תמן במסכת שקלים (פ"א מ"א) באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. רזא דמלה כל מעשים שנעשו במקדש, הם כלם ברזי דחכמתא, וכל מה שיש למעלה יש למטה, וכמו שבאחד באדר למעלה מתחילין האותיות להתנוצץ ברקיע, לפי שבאותו פרק התחילה להתנוצץ נשמתו של משה שהיא כלולה מס' רבוא אותיות התורה, שכן משה כלול מטעם זה מששים רבוא נשמות של ישראל (דב"ר פי"א ט'), וסוד שש מאות אלף רגלי אשר אנכי בקרבו (במדבר יא כא), כי לכל אחד מישראל יש לנשמה שלו אות אחת מס' רבוא אותיות התורה, כדאיתא בזוהר רות על פסוק (רות ד ז) וזאת לפנים בישראל). והנה סוד גדול הוא, וסוד כבוד אלהים הסתר דבר (משלי כה ב), ר"ל יש בתורה ת"ר אלף אותיות וס"ה אותיות יותר מס' רבוא, וסוד זה מבואר בתיבת הסת"ר, ה"ס הם סוד ס"ה אותיות היתירים על ת"ר אלף, שהיא

השכינה שנקראת אדנ"י, שהיא סוד תיבת נח, דתמן כל ס' רבוא נשמות של ישראל. וכן שכינה במלואה כזה שי"ן כ"ף יו"ד נו"ן ה"א, בגימטריא תר"א, שהוא סוד ת"ר אלף. ומשה שהיה שכינה אצלו מיד כשבא לעולם, אתמר ביה (שמות ב ב) ותרא אותו כי טוב הוא, (ולכן פירש רש"י מלמד שראתה עמו שכינה), תר"א דייקא, שהוא היה סוד שנתלבשה בו השכינה שהיא התיבה, שהיה משה מונח בו עם כל חיילותיה, דהיינו המלוי של שכינה שהיא סוד תר"א, ובזה נתמלא כל הבי"ת אורה בהיפוך אתוון תיב"ה. וזה סוד קול הת"ר נשמע בארצינו (שיר השירים ב' יב). ולפי שמשה נולד באותו פרק באדר, והוא כלל ששים רבוא אותיות, לכן מתנוצצין כל ס' רבוא אותיות ברקיע. ומזה הטעם צוה הקב"ה גם כן בבית המקדש של מטה שהוא מכוון ממש כנגד בית המקדש של מעלה, באותו פרק לגבות גם כן ולקבל ס' רבוא שקלים למטה. וזהו סוד באחד באדר משמיעין על השקלים, בסוד כי כל בשמים ובארץ (דברי הימים א' כט יא), ר"ל כל מה שיש בשמים יש בארץ, כי כל מה שעושים למעלה עושים למטה כי כן צוה הקב"ה. וז"ש ועל הכלאים, שהוא סוד המלאכים שלא להתערב הכחות יחד, כי כל עשב יש לו מלאך ברקיע כדאיתא במדרש רבה פרשת בראשית פרשה י' (ב"ר פ"י ו'). ולפי שבאותו פרק מתנוצצים ס' רבוא אותיות שבתורה שהם ס' רבוא צנורות שיש בעולם, שמהם מתפשטים כל כחות המלאכים הממונים על כל העשבים, ולכן יצאו אז באותו פרק גם כן על הכלאים, לפי שהוא זמן יציאת המלאכים למעלה איש איש על משמרתו ועל עבודתו כל אחד ואחד על עשב שלו, לכן הזהירו באותו פרק שלא לערב הכחות יחד מין בשאינו מינו. ולדעתי זהו סוד שכתוב [בתנחומא בפרשת נח (סי' ג')] בשני חדשים בשנה היו מתכנסים כל חכמי ישראל יחד ונשמעו דברי תורה, כדאיתא גם כן בברכות פרק הרואה [היה קורא](ברכות י"ז ע"ב) על פסוק (ישעיה מו יב) שמעו אלי אבירי לב, הני בני מחוזא אבירי לב נינהו, וכתבו התוספות (ד"ה תרי) בספר העתים איתא, שבשני חדשים אלו באדר ובאלול היו רואין עמודא דנורא מן השמים. והטעם לפי שבשני חדשים אלו הם סוד גם צפור מצאה בית (תהלים פד ד), ואיתא בזוהר פרשת בלק (זוהר ח"ג קצ"ו ע"ב) שכן בראש חודש אלול איתמר (שמואל ב' יא א) ויהי לתשובת השנה לעת צאת המלכים קרי, וכתיב מלאכים באל"ף. והכוונה שהיא זמן תשובת השנה, שצריך לעשות תשובה קודם שיתחיל ראש השנה, והוא זמן צאת המלאכים למעלה והממונים להכריז על ענייני התשובה, ולכן הוא גם כן עת צאת המלכים למטה, שהם ישראל לשמוע דברי תורה מאן מלכי רבנן (זוהר ח"א ט' ע"ב), וכן גם כן באדר, מאחר שמתנוצצים האותיות והמלאכים למעלה, מתכנסים גם כן ישראל למטה באותו פרק לשמוע דברי תורה. והנה

בזמן המקדש הוצרכו להשמיע באותו פרק על השקלים שהיו ס' רבוא, שאין אוכלסא פחותה מס' רבוא (ברכות נ"ח.), כנגד ס' רבוא אותיות של מעלה. והנה היתה תפלתו של משה [כדאיתא בתנחומא פרשת כי תשא (סי' ג')] שאמר משה להקב"ה למחר אני מת ומי ישקול שקליהם של ישראל, אמר הקב"ה למשה כשם שאתה שוקל שקליהם של ישראל עתה, כן בכל שנה ושנה, מנין ממה שקרינו בעניין כי תשא וכו' (שמות ל יב). והנה עתה כשהגיע משה באחד באדר שהיה זמן שקלים שהוא בזמן אחד באדר, השמיע משה באותו פרק על השקלים, בא משה לבקש רחמים לחנן אל ה' בעת ההיא דייקא, שהיה בז' באדר שמת משה באותו פרק, ההוא כתיב שבא משה להזכיר להקדוש ברוך הוא מה שהבטיח לו בפרשת כי תשא מלת ההוא דייקא, שמשה יהיו השוקל שקליהם של ישראל באותו עת בכל שנה ושנה, וז"ש לאמר, שהוא לדורות שהוא יהיה בעת ההוא לתקן מצות שקלים שבאותו פרק. ולכן התחיל בשם של אדני, שכבר אמרנו שסוד אותיות התורה שהם ס' רבוא, וזה סוד הנותרים שהם סוד אדני שהיא השכינה, שממנה מתפשטין ס' רבוא נשמות של ישראל, שהם סוד ס' רבוא שקלים של מעלה, שהוא סוד שקל הקדש שהוא כנגד אות אחד שבתורה, שכל אות נקרא בספר יצירה אבן, והוא סוד משם רועה אבן ישראל (בראשית מט כד), ר"ל כל אחד מישראל יש לו אות אחת בתורה שהוא סוד אבן, (ולכן ישר"אל, נוטריקון "יש "ששים "רבוא "אותיות "לתורה). ולזה אמר מאחר שהחלות להראות את עבדך, ר"ל כי מיד שבא משה לזה העולם אתמר גביה ותרא אותו כי טוב (שמות ב' ב), הוא שהיתה אצלו שכינה שהוא סוד ותרא, כמו שאמרנו שהיה משה כלול מכל ת"ר אלף נשמות, את גדלך, א"ת דייקא, אותיות התורה מא' ועד ת"יו, כי כ"ב אותיות במלואם הם ס' אותיות, הם סוד ששים גבורים סביב לה (שיר השירים ג' ז), ומס' מתפשטים עד ס' רבוא, שהם סוד ס' רבוא צנורות בעולם. וז"ש גדלך, מלת גדלך דייקא, שהיא סוד שיעור קומה של מעלה שהם ס' רבוא צנורות, שהם כנגד ס' רבוא אותיות. גם אמר מאחר שהחלות להראות לי להשמיע באחד באדר זה על השקלים, שהם סוד את גדלך, לקביל אותיות התורה של מעלה שמתנוצצים בזה הפרק ברקיע בעת ההיא ממש. וגם שיצאו בזה הפרק על הכלאים, שהם גם כן בסוד הכחות של מלאכים למעלה, עליהם אמר את ידך החזקה, כמו שכתוב (איוב לח לג) הידעת חקת שמים ואם תשים משטרו בארץ, דרשו רז"ל (מדרש רבה פרשת בראשית פרשה י') אין לך עשב שאין לו מלאך שאומר גדל. ועל זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, כי כל מה שיש בשמים יש בארץ, ולכך משמיעים למטה על השקלים בעת ההיא, לפי שלמעלה מתנוצצים אבני קודש, עליהם אמר אשר יעשה כמעשיך למעלה,

גדולים מעשה ה' (תהלים קיא ב), הלוחת מעשה אלהים המה (שמות לב טז), וגם יצאו באותו פרק על הכלאים למטה, לפי שהמלאכים יצאו באותו פרק למעלה שלא לערב כח אחד בחבירו, וזהו סוד גבורתך, כי מי ימלל גבורות ה' (תהלים קו ב), כמ"ש אם תשים משטרו בארץ (איוב לח). נמצא מאחר שכבר הבטחת לי בפרשת כי תשא שאני אהיה שוקל שקליהם בכל שנה ושנה, לכן תקיים לי הבטחתך אעברה נ"א, נוטרייקון "נצוצי "אותיות, וארא שם בארץ ישראל, כי אראה נצוצי אותיות שמתנוצצים עד ח' אד"ר, וארא"ה בגימטריא ח' אד"ר, כי עד אותו יום מתנוצצים האותיות. השיב לו הקב"ה רב לך, לא הבנת אותו עניין מה שהבטחתי לך בפרשת כי תשא שאתה תהיה שוקל שקליהם של ישראל בכל שנה ושנה, על עניין זה אני אומר שבכל ראש חדש אדר יהיו האותיות מתנוצצים בכסא הכבוד למעלה, לפי שאתה כלול מכל ס' רבוא אותיות שבתורה, ולפי שבז' באדר אתה מת, לכן בשבילך כשיגיעו ז' ימים של אדר, יהיו בכל שנה ושנה מתנוצצים, שבית המקדש של מעלה שהוא כסא הכבוד מרום מראשון מקום מקדשינו (ירמיה יז יב), שם בשבילך הם מתנוצצים, והגדולה היא שלך, ועל זה אמרתי אתה שוקל שקליהם בכל שנה ושנה. וזהו סוד רב לך, אתה הוא רב של כל ישראל שהם ס' רבוא הכלול בס' רבוא אותיות שהם ס' רבוא נשמות של ישראל, אל תוסף לדבר אלי, אבל צו את יהושע שהוא יהיה לעת הזאת נשיא הדור ככל הדור, ואין דור פחות מס' רבוא (קה"ר פ"א ד'), חזקהו על עצמו, ואמצהו על כל הדור, כי בזמן הזה הוא איש אשר רוח בו, ר"ל שהוא יכול לעמוד כנגד ס' רבוא, הוא יעבור למטה על ס' רבוא, והוא ינחיל על האותיות של מעלה שהם הנשמות של ישראל שבאים מכסא הכבוד, בכל אשר תראה משה אתה היית צנור ליתן שפע לכל הדור, כן יהיה כח יהושע ליתן שפע לכל הדור:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה וזה סוד אסתר מן התורה מנין (חולין קל"ט:), ר"ל מנין שהיה לאסתר אחיזה באות אחד מן התורה כמו ישראל שיש לכל אחד אות בתורה, שנאמר (דברים לא יח) אנכי הסתר אסתיר, ר"ל אנכי אתן לאסתר אחיזה במלת הסת"ר, שהוא מנין אותיות התורה. או י"ל ידוע שאסתר היא סוד השכינה, בסוד ותלבש אסתר מלכות (אסתר ה א), שעל זה אמרו רז"ל (מגילה י"ד:) מלמד שלבשה רו"ח הקוד"ש. וז"ש מנין שאסתר היא השכינה שכלולה מכל ת"ר אלף ישראל שיש להם ת"ר אותיות התורה, שנאמר ואנכי הסתר, ר"ל הסת"ר הם אותיות התורה, ומרומז במלת הסת"ר סוד ה"ס ת"ר, שהיא השכינה שכלולה מן תר"א ישראל, וסוד הסת"ר זה אסתר, כי היא השכינה והיא כלל ישראל, ולכן היתה הגאול"ה על ידיה, שהיא סוד השכינה כנודע והיא כלל ישראל. ז"ש

ואנכי הסתר, אנכי דייקא שהוא השכינה, בסוד אנכי ארד עמך אנכי אעלך (בראשית מו ד). וזה סוד אנכי הוא מנחמכם (ישעיה נא יב), כי עמו אנכי בצרה (תהלים צא טו), כל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם (מגילה כ"ט ע"א). משה מן התורה מנין שהוא כלול מת"ר אלף אותיות, שנאמר (בראשית ו ג) בשג"ם הוא בשר, כתב א"א ז"ל באופן קי"ד בשג"ם הו"א בש"ר, בגימטריא ששי"ם רבו"א. וזה סוד תורה צוה לנו משה (דברים לג ד), לפי שהוא מורשה קהלת יעקב, ר"ל בשביל שהוא כלול מס' רבוא שיש להם ס' רבוא אותיות, לכן צוה לנו משה. וז"ש (דברים ד מד) וזאת התורה שהיא ת"ר, אשר שם משה שהוא כלול מת"ר, ורמז באש"ר 'אותיות 'ששים 'רבוא כמו שכתב א"א ז"ל, לפני בני ישראל שהם גם כן ת"ר. מרדכי מן התורה מנין, ידוע שמרדכי הוא סוד משה (כמ"ש מדרש רבה (אס"ר פ"ו ב') על פסוק (אסתר ב ה) איש יהודי) שקול מרדכי כמשה, ולכן קיימו בימי מרדכי מה שקבלו כבר (שבת פ"ח ע"א). וז"ש מנין שמרדכי הוא סוד משה והוא כלול מס' רבוא אותיות התורה, שנאמר (שמות ל כג) קח ל"ך דייקא שהוא ניצוצו, וכתיב בשמים רא"ש, שהוא נוטרייקון 'ששים 'רבוא 'אותיות: המן מן התורה מנין שרצה לקעקע ביצתן ואחיזתן שיש להם בתורה, שנאמר (בראשית ג יא) המן העץ אש"ר צויתיך, אש"ר נוטריקון 'אותיות 'ששים 'רבוא:

פרק קפז

אופן קפז

רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לפי שצפה ברוח הקודש שבאחרית הימים יתקיים קרא אז יהפוך כל העמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד (צפניה ג' ט), ומזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ לקרב רחוקים ולהכניסן תחת כנפי השכינה, כמו שהתחיל ביציאת מצרים שלקח ערב רב עמו (שמות יב לח), לפי שרצה לקרב רחוקים. ועל זה אמר ואתחנן אל ה', תפלתו היתה לשם ה', שיהיו כולם עובדים את ה' שכם אחד, בעת ההיא מה שיהיה לזמן העתיד, ההוא כתיב רצה הוא לתקן משה לזמן הזה, לכן פתח באדני, שרצה להכניס כל הגוים תחת כנפי השכינה לגייר אותם שהוא סוד אדני, וגם נקראים גרים צדיקים. וסיים הוי"ה בנקודות אלהים, היא סוד גאולה אחרונה שתהיה בסוד בינה, אז יתחדש רוח בינה. והתחיל לסדר מאחר שהחלות להראות לי, להראו"ת בגימטריא מרכב"ה שלמ"ה, והיא מרכבה של מטטרו"ן שהוא סוד עץ הדעת טוב ורע, שבעולם היצירה מימין המרכבה שהיא מסטרא דטוב עומד מיכאל שר הגדול, עליו נאמר את גדלך, שהוא כהן גדול מימין מיכאל שהוא מצד הטוב. ומסטרא דרע יש

רתיכא אחרא כמין חתיכה מרובעת, וכמו שהאריך בזה בספר כנפי יונה בחלק ג', עיין שם. ועל זה אמר את ידך החזקה, שאותו רתיכא יונקת מסטרא דרע מצד שמאל, חוזר ומפרש אשר מי אל כנגד מיכאל שהוא מצד ימין אשר יעשה כמעשיך, מצד השמאל אמר כגבורתך, כל אחת משני מרכבות אלו כל אחת היא עומדת על ארבעה רגלים. לכן ביקש משה אעברה נא, רוצה אני להעביר עתה את יד החזקה שממנה יונקים כל אומות העולם, ורוצה אני לקרב רחוקים ולהעביר הרע, וראה הארץ הטובה, מלת הטובה דייקא, שיהיה יניקת מטטרון מטוב ולא מרע, וז"ש ההר הטוב הזה טוב דייקא ולא רע. השיב הקב"ה רב לך, במלת רב רמז לו מה שכתוב [במדרש רבה פרשת כי תבא (דב"ר פ"ז ה')] על פסוק (דברים כח ו) ברוך אתה בבואך ברוך אתה בצאתך, פסוק הזה מדבר במשה ברוך אתה בבואך לעולם הזה, שקרבת לרחוקה שהיא בת פרעה שנתגיירה, ברוך אתה בצאתך מן העולם הזה, קרבת גם כן מי שהיה רחוק, כמה שאמר (דברים לג ו) יחי ראובן ואל ימות. והנה על זה השיב לו הקב"ה מה שאתה רוצה ליכנס לארץ ישראל כדי לקרב רחוקים רב לך, כבר הרבה קרבת בביאתך על העולם וביציאתך מן העולם, ובמלת ר"ב נרמז מדרש זה, נוטריקון "ראובן "בתיה, ראובן ביציאתך מן העולם, בתיה בביאתך על העולם. גם נרמז במלת רב, על ערב רב שלקח עמו ורצה לקרב אותם תחת כנפי השכינה ולא עלתה לו, לכן אל תוסף דבר, והראה לו זמן לסוף הימים מתי יהיה זה, על זה אמר עלה לראש הפסגה, שהראה לו משיח:

פרק קפח

אופן קפח

איתא בספר התמונה על פסוק (בראשית יב א) אל הארץ אשר אראך, כ' של אראך מורה על כתר. נמצא לפי זה הבטיח הקב"ה לאברהם כשיהיה בארץ ישראל, אז יזכה להשיג בסוד כתר יתנו לך שאומר בארץ ישראל במוסף בשבת. ולזה נתאוה משה ליכנס לארץ ישראל ולהשיג סוד כתר, שאף על פי שקיבל י' דברות מסיני שהם סוד יו"ד ספירות קדושות, מכל מקום לא ניתנה התורה רק בשבעה קולות, שהם סוד עולם הבנין שמתחילין מצד החסד, אבל סוד כתר הוצרך הקב"ה לומר לאברהם לילך אל הארץ, שם ישיג סוד כתר כמבואר בך' רבתי של אראך. והנה הלוחות יש בהן תר"ך אותיות כמנין כת"ר, והיו כתובים הדברות על עשרה שורות, בכל שורה ושורה היו בה ס"ב אותיות, והם סוד ב' פעמים אל, סוד אל רחום וחנון (שמות לד ו), וסוד אל זועם בכל יום (תהלים ז יב), נמצא שבמדת אל מבוארים תרין סטרין. על זה אמר החלו"ת, בהפוך

אתוון הלוחות, שהראה לו סוד כתר בתר"ך אותיות של לוחות, שהיו בכל שורה מהם מן י' שורות ס"ב אותיות, את גדלך רמז על האותיות שבלוחות שהיו בהן תר"ך אותיות כמנין כת"ר, שהוא סוד אל ארך אפים וגדל חסד (תהלים קמה ח), גדלך דייקא, שהוא בסוד הכתר שנקרא גדל חסד, שהם כת"ר אותיות שבלוחות ונחלקים לי' שורות, לכן אמר את ידך החזקה קרי ביה יודך החזקה, כמ"ש בזוהר (תיקו"ז הקדמה ז' ע"ב) על פסוק (תהלים קמה טז) פותח את ידך, שהם הי' שורות של לוחות. ולפי שאמרתי שבכל שורה היו ס"ב אותיות לקביל ב' פעמים אל, וזה אמר גם כן שבכל שורה היו נכללין תרין סטרין יחד, את גדלך הוא סוד חסד אל (תהלים נב ג) מצד הימין, את ידך החזקה לקביל אל זועם שהוא מצד השמאל, ועל זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, אל דייקא, שבכל שורה מאותן י' שורות היו נכללין מימין ושמאל, חסד אל מימין כמעשך, אל זועם משמאל כגבורתך, לכן אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ישראל ואז אשיג גם כן לסוד כתר, שאותו נתיב הבטחת לאברהם דאתמר גביה אל הארץ אשר אראך (ראשית יב), נ"א נוטרייקון "נתיב "אברהם, שאותו כתיב קורא ממזרח עיט הוא אברהם, כמ"ש קורא ממזרח עי"ט (ישעיה מו יא), ר"ל קרא הקב"ה לאברהם שילך ממזרח אל ארץ ישראל, כדי להשיג שם נתיב לא ידעו עיט, כשיבא אברהם לארץ ישראל ממזרח אז יבא עיט. השיב לו הקב"ה רב לך, יש בזה תלת שיטין, א' השיב לו הקב"ה אתה רוצה להשיג כתר שנקרא גדל חסד, רב לך, די לך ברב חסד שהוא ממדת החסד שלמטה, ואל תוסף דבר אלי להשיג בגדל חסד, שהוא סוד הכתר שהוא סוד קוצו של יו"ד, דכתיב לא תקיפו פאת ראשיכם (ויקרא יט כז), רזא דמלה שאין הקפה לשכל האנושי להשיג הפאה של ראש השם שהוא סוד קוצו של י'. הב' השיב הקב"ה רב לך, אתה רוצה להשיג סוד כתר שהוא סוד ב' רבתא של בראשית (א א) כדאיתא בזוהר שהוא מורה על הכתר, אותו ב' רבתא היא שלך. וז"ש רב לך, אות רב שהיה מורה על הב' היא דרגא דילך, כבר העיד הקב"ה על משה בכל ביתי נאמן הוא (במדבר יב ז), בית"י דייקא שמחזרת על ב' בראשית, לכן אל תוסף. הג' השיב הקב"ה אתה רוצה להשיג סוד כת"ר, רב לך, כבר גליתי לך סוד כתר באמרי (שמות לג כג) וראית א"ת אחר"י חסר ו' בגימטריא כת"ר, והוא סוד כתר של בריאה, אבל ופני שהוא כתר של האצילות לא יראו, לכן אל תוסף דבר עוד, מלת עוד דייקא על מה שנתתי לך כבר, אבל עתה עלה ראש הפסגה וגו', וקחשיב ד' אתוון דשמא קדישא מד' רוחות עולם:

פרק קפט

אופן קפט

רצה משה לתקן דורו של רבן גמליאל הזקן שנתרבו באותו הדור המינים, והוצרכו לתקן ביבנה ברכה כנגד המינים (ברכות כ"ח ע"ב), ואיתא בספר כנפי יונה שבאותו הדור גברו הקליפות עד שהוצרכו לתקן כתר דמלכות. על זה בא משה לתקן ולבקש ולסדר תפלתו בעת ההיא, שהיא עת צרה ליעקב (ירמיה ל ז) שגברה הקליפה, ההוא כתיב שנתלבש בו. ופתח ואמר שם אל אדני, שהוצרכה השכינה תיקון גם בכתר דילה, לכן אמר מאחר שהחלות להראות לי בתחלה וראית א"ת אחרי (שמות לג כג), שהוא סוד כת"ר דנוקבא, וז"ש את גדלך שהוא נקרא גדל חסד (תהלים קמה ח), את ידך החזקה היא על שאר כתרין דילה, אשר מי אל דייקא, שהיא אל אחד הן מצד החסד כמעשיך, הן מצד הגבורה כגבורתיך על כל המעשים אל אחד בראנו אב אחד לכלנו (מלאכי ב י), לכן רוצה אני ליכנס לארץ ישראל להעביר המינים ולתקן כתר דילה, וזה צריך להיות בארץ ישראל דוקא, כמו שהבטיח הקב"ה לאברהם את הארץ אשר אראך (בראשית יב א) כנ"ל באופן הקודם, ומלת אעבר"ה בגימטריא לאברה"ם. והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל באותו הדור של רבן גמליאל יהיה איש אחד שיתקן ברכה למינים והוא שמואל הקטן (ברכות כט), שהיה באותו הדור ראוי שתשרה עליו שכינה כדורו של הלל (סנהדרין י"א ע"א), שהיה נצוץ של משה, אם כן שמואל הקטן שהיה באותו הדור היה לו נצוץ ממשה, כדאיתא בזוהר (זוהר ח"א כ"ה ע"א) דור הולך (קהלת א ד) זה משה, דור בא זה משה, שבכל דור ודור מתגלגל נצוץ של משה. ועליו נאמר רב לך, מלת לך דייקא, שאתה תהיה גם כן באותו הדור איש אמונות לתקן רב ברכות (משלי כח כ), לכן אל תוסף דבר, צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), שיתפלל על אותו דור, וחזקה"ו ואמצה"ו בגימטריא רו"ח הטומא"ה, שיתפלל הוא עליהם להעבירם, והוא לא התפלל עליהם, לכן הקפיד הכתוב (נחמיה ח יז) על יהושע וקראו יושע בן נון והחסיר ממנו ה' (ערכין ל"ב ע"ב), ונאמן עליו הדיין והיודע והמבין יבין ויצדיק דין שמים והדין דין אמת לאמתו לשלם לאיש כמעשיהו ולמבין ינעם, וכן במלת נ"א מבואר סוד זה:

פרק קצ

אופן קץ

הקדמה אחת מונחת והיא ערך היקר, דאיתא בזוהר פרשת בראשית [עמוד קעד (תיקו"ז קל"ח ע"ב)] שדורות הראשונים האריכו שנים שהיו חייהם מאריך אנפין, ואחר כך לאחר

המבול נתקצרו שנות הראשונים, שהיו ימים ושנים של אדם מזעיר אנפין. והנה משה עליו אתמר לא ידון רוחי באדם (בראשית ו ג), שזה אמר הקב"ה שלא יהיו עוד בני אדם שיהיו חייהם מאריך אנפין, רק בשגם שהוא משה, היו שניו מאה ועשרים שנים, שבאו שנותיו מאריך אנפין, כי נלקחו שנותיו של משה מאדם ומנח. וזהו סוד הפסוק אדם אחד מאלף מצאתי, דרשו רז"ל (ויק"ר פ"ב א') (קהלת ז כח), אדם אחד זה משה שהיו שנותיו מן אדם הראשון, שהיה ראוי לחיות אלף שנה ולא חי רק תתק"ל, הרי הניח ע' שנה למשה. אחר כך בא נח שהיה גם כן חייו מאריך אנפין, והיה ראו לחיות אלף שנה, ולא חי רק תתק"ן, הניח נ' למשה, הרי ק"ך שנה של משה. ולכן בשעת עגל אמר משה מחני נ"א (שמות לב לב), נא דייקא נוטרייקון "נח "אדם שמהם באו שנותיו של משה, מחנ"י נ"א מספר"ך אש"ר, ס"ת ארי"ך. מספר"ך אש"ר כתב"ת, ס"ת כת"ר. שחייו היו מאריך אנפין שהוא כתר. וזהו כוונת רז"ל בפרק ד' דמגילה דף כח (כ"ח ע"א) ר' עקיבא שאל לר' נחוניא בן הקנה במה הארכת ימים, אתו גווזי וקא מחו ליה, סליק יתיב אירישא דדיקלא, א"ל רבי אם נאמר (במדבר כח ד) כבש למה נאמר אחד, אמר להו צורבא מרבנן הוא שבקוהו, א"ל אחד מיוחד שבעדרו וכו'. כאן מקשין העולם מה עניין שאלה זו ששאל רבי עקיבא, ולמה סליק לדיקלא, ומה נפקא מינה דיקלא או שאר אילן. אלא רזא דמלה לפי שראה ר' עקיבא שהפליג ר' נחוניא בזקנה, והפלגת הזקנה בא מאריך אנפין בסוד ימי שנותינו בהם שבעים שנה (תהלים צ י), בהם דייקא, ר"ל שחיי האדם תלויין בשבע ספירות הבנין, לכן הם שבעים שנה כל אחת כלולה מעשר. ואם בגבורות, ר"ל מצד הבינה שנקראת פועל גבורות דמינה מתערין דינין, לכן הם שמונים שנה, כי בינה היא מדה ח' מלמטה למעלה, ומאחר שרבי נחוניא הפליג בזקנה, צריכין להיות ימיו מאריך אנפין, לכן שאל במה הארכת ימים. והם לא הבינו אותו, לכן סליק בדיקלא, כי סוד דקל הוא צדיק כתמר יפרח (תהלים צב יג), רמז בו כי חיי העולם הזה אינו רק כתמר, מה תמר זה לאחר ע' שנה מגדל פירות, כך ימי שנותינו הם מזעיר אנפין שהוא סוד ע' שנה כלול מז' מדות התחתונות, ונמצא שאין להחיות רק ע' שנה כמו תמר. והוא הבין זה הענין, לכן שאל אותו אם נאמר כבש למה נאמר אחד, רמז קרמיז שסוד קרב"ן הוא בגימטריא אר"ך אפי"ם, כדי שיבין ר' נחוניא ששאלתו היתה על האריכות ימים שבא מאריך אנפין. ולזה השיב לו אחד מיוחד בעדרו, ר"ל יש לך אדם שזוכה מצד מעשיו לאריך שנקרא אחד מיוחד בעדרו. ועל זה התחיל משה להתפלל אתה החלות להראות את גדלך סוד ארך אפים, ידך החזקה סוד זעיר אנפין, שכן יד"ך החזקה בגימטריא קט"ן סוד זעיר, וזה סוד מתניתין [ברכות פרק א' (י"א ע"א)] אחת ארוכה ואחת קצרה, במקום

שאמרו להאריך הוא סוד ארך אפים, אינו רשאי לקצר שהוא זעיר אנפין. ולאחר עשיית העגל האריך משה בתפלתו בסוד אריך, ועל הים הוצרך לקצר, וכן בתפלת מרים שהיה בסוד זעיר (במדבר יב יג). וז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, אל דייקא, כנגד אריך שהוא סוד אל ארך אפים אמר כמעשיך, וכנגד זעיר שהוא אל רחום וחנון אמר כגבורתיך, בא משה ליכנס לארץ ישראל שיהיו חיי האדם מאריך אנפין כמו שהיה קודם המבול, ורצה משה להתפלל בזה על כל הדורות להחזיר העטרה ליושנה, ולכן אמר אעברה, א' של אעברה מורה על אריך, מלת אעבר"ה בגימטריא זער"א, שרצה משה להתפלל שיהיו הדורות מאריך. וז"ש נ"א, (ר"ת "נחיה "אריך, ור"ת "נח "אדם), כמו שעתה חיי ושנותי באו מן נח אדם שהיו חייהם מן אריך, כן יהיו כל הדורות כמו שהיה מתחלה נ"א נוטרייקון נ"ר אלהי"ם "נשמת "אדם (משלי כ כז), כמו שמתחלה הן האדם היה כאחד ממנו (בראשית ג כב), ר"ל שהיה חייו מן אחד מיוחד בעדרו דהיינו אריך אנפין, כן גם כן יהיו עתה כל הדורות, וזה יהיה דייקא אם אראה את הארץ, שיהיה לי זכות ארץ ישראל ושם אתקן קלקול של אדם הראשון, וז"ש והלבנון, שם ילבין חטא של אדם הראשון, ויהיו הנשמות מלבלבין ומופרחין ויונקין מן לבנון, שהוא סוד כארז בלבנון ישגה (תהילים צ"ב:י"ג), ואימתי יגיעו לסוד לבנון, לזה אמר שתולים בבית ה' (תהלים צב יד), ר"ל כשיהיו בארץ ישראל שם מקום המקדש, בחצרות אלהינו שהוא ההר הטוב הזה הר הבית, שם יפריחו שיהיה יניקתם מן אריך אנפין, ויהיה חיי האדם יותר מן תמר שהוא ע' שנה. וז"ש מתחלה צדיק כתמר יפרח, שהוא סוד ע' שנים, רק (תהלים צב טו) עוד ינובון בשיבה יהיו דשנים ורעננים להיות חייהם יותר כמו שהיה מתחלה. והשיב הקב"ה רב לך, ר"ל די לך להפקיע את עצמך שיהיו חיי שנותיך כפל כמו שאר אדם דאתמר גבייהו (איוב ה כו) תבא בכל"ח אלי קבר, דרשו ז"ל במועד קטן (מו"ק כ"ח ע"א) שהוא ששים כמנין בכל"ח, ואתה הוי שנותיך ק"ך שנים שהוא ב' פעמים ששים. וז"ש רב לך, מלת לך דייקא, מה שאתה רוצה להתפלל על כל הדורות אל תוסף דבר. גם אמר רב לך, רמז לו מה שהראה הקב"ה מתחלה במראה הסנ"ה ה' פעמים הסנ"ה שהוא בגימטריא ק"ך, שיהיו ה' בני אדם בעולם שיהיו חייהם כמניין הסנה שהוא ק"ך, והוא משה והילל ורבי יוחנן בן זכאי ור' עקיבא [מדרש רבה פרשת ויחי (ב"ר פ"ק י')], וראוי היה גם יהושע לחיות ק"ך שנה. וז"ש על חמשה אלו רב לך, דרגא דילך שמשה הוא פני חמה (ב"ב ע"ה ע"א), וחמה יש לה חמשה מנהיגים, לכן חמשה חיו ק"ך שנה, ועל זה אמר צו את יהושע וחזקהו על דברי תורה, ואמצהו בדרך ארץ על המלחמה שימהר יחוש מלחמתו, שאלו עשה יהושע מלחמתו בזריזות, היה גם הוא חי ק"ך שנה כמו

משה רבינו כדאיתא במדרש רבה פרשת (מסעי)[מטות] (במ"ר פכ"ב ו'). וז"ש כי הוא יעבור, ר"ל כשיעבור מיד ולא יתעצל במלחמתו, אזי והוא ינחיל, ר"ל שיחיה ק"ך שנים כמנין הו"א ינח"יל שהוא בגימטריא ק"ך, לקיים קרא כאשר הייתי עם משה אהי"ה עמך (יהושע א ה). אבל יהושע לא עשה כן ימים רבים עשה מלחמה (יהושע יא יח), לכן נתמעטו עשרה שנים משנותיו, ולא חי רק מאה ועשר שנים כשנותיו של יוסף הצדיק, שהוא סוד יחוד תרין שמהן הוי"ה שמלואו עולם מ"ה, ואדני שהיא עולה ס"ה, והוא סוד בנ"ס היו עומדים (מגילה ב':), שהם הכרובים:

פרק קצא

אופן קצא

הקדמה מעולה מבוארת בדברי המקובלים ומובא בספר הפרדס, שיש לשם של הוי"ה ע"ב עגולין, ולכל עיגול יש ג' תגין והם ע"ב עייני"ן וך"ד זיינ"ן. ומסוד זה היו למטה סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה, מספר גלגלותם ע"ב עייני"ן, ולכן נקראו סנהדרים עיני העדה (במדבר טו כד), לפי שהם באים מע"ב עייני"ן שיש לשם של הוי"ה, וסנהדרי קטנה היו כ"ג, והשכינה היתה משלמת החשבון בסוד אלהים נצב בעדת אל (תהלים פב א), מלת אל דייקא, שכן המרכבה של מעלה כחושבן ע' סנהדרין, וך"ג סנהדרי קטנה הוא סוד מג"ן, שהוא ג' פעמים א"ל, דאתמר גבי אברהם אנכי מג"ן לך (בראשית טו א), והזכיר באותו פרשה ג' פעמים ל"א שהם עולין צ"ג, לחשבון ע' סנהדרי גדולה וך"ג סנהדרי קטנה, והוא סוד הוי"ה בהיכל (חבקוק ב כ), שלכבוד אלו השמות הקדושים היו במקדש צ"ג כלים (תמיד ל' ע"א) אדון יחיד מושל על כולם, אבל כשאנו מחשבין ע"ב סנהדרין, שכן היו יושבין שני סופרי הדיינים אחד מימין ואחד משמאל (סנהדרין ל"ד ע"א), נמצא סנהדרין היו ע"ב מע"ב עייני"ן דלעילא שיש בשם של הוי"ה, נמצא כשתצרף כ"ג סנהדרי קטנה אליהם, הרי סוד הנך יפ"ה רעיתי הנך יפ"ה עיניך יונים (שיר השירים א טו), ר"ל שמניין סנהדרי גדולה וקטנה שהם עיני העדה, הם כמניין יפ"ה. וזהו כוונת רז"ל [במדרש רבה פרשת תולדות (ב"ר פס"ג ח')] שנבהל שמואל הנביא כשראה דוד שהיה אדמוני (שמואל א' טז יב), שהיה חושב שמואל שהוא מכח מאדים, כדאתמר גבי עשו והוא אדמוני (בראשית כה כה), והשיב לו הקב"ה עם יפה עינים, שהוא אינו שופך דם רק בדין סנהדרין שנקראו עינים. ונרמזו סנהדרין במלת יפ"ה שהוא בגימטריא צ"ה, דהיינו ע"ב סנהדרי גדולה וך"ג סנהדרי קטנה. והנה גם את זה לעומת זה עשה אלהים, והסוד הוא שבאת ב"ש אותיות ה"ץ ו"ף סמוכים הם זה אצל זה, כי חשבון ה"ץ הוא צ"ה,

הוא סוד ו"ף שהוא שם של אלהים, כי כמו שבקדושה סנהדרי גדולה וקטנה הם צ"ה, כן גם כן בקליפה צ"ה הוא גם כן מספר שלהם, והסוד הוא מחה אמחה את זכר עמלק (שמות יז יד), מתחילה אמר כי יד על כ"ס י"ה (שמות יז טז) בגימטריא צ"ה, שהם סוד סנהדרי גדולה וקטנה, ולכן קיימא לן שצריך לכתוב כס י"ה בחד שיטה כדאיתא בפרק ערבי פסחים (פסחים דף קיד), וכן בקליפה מח"ה נוטרייקון 'מאדים 'חלבנה 'המן, כל אחד משלשתן עולה לחשבון צ"ה. וזהו סוד מאמרם ז"ל (בפרק ערבי פסחים דף ק.) שאמר ר' יוסי בכל יום ויום אתה מחבב דברי מדברי יהודה חברינו, ועכשיו אתה חושש לדבריו, הגם לכבוש את המלכה עמי בבית וכו' (אסתר ז ח). ורזא דמלה לפי שר' יוסי יניקתו מן שם של אלהים שהוא חשבון יוס"י, כדאיתא ברעיא מהימנא פרשת פנחס (זוהר ח"ג) עמוד ת"י (זוהר ח"ג רכ"ג ע"א), לפי שיניקתו מן שם של אלהים, לכן זכה שיהיה הלכה כמותו בצ"ה מקומות בתלמוד, כשאנו חושבים כל ההלכות שנפסקו כר' יוסי שנמוקו עמו, אנו מוציאין הלכה כמותו בצ"ה מקומות. והטעם שסודו ה"ץ ו"ף, ר"ל מאחר שיניקתו מן שם של אלהים שעולה ו"ף, לכן הלכה כמותו בצ"ה מקומות שהוא סוד ה"ץ. ועל סוד זה אמר ר' יוסי הגם לכבוש את המלכה עמי בבית, מלכ"ה דייקא שסודה ה"ץ, ר"ל מאחר שהלכה כמותי בצ"ה מקומות כמנין מלכ"ה, והיא עמי בבית שיניקתי משם, אם כן שמא יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות ויחסר חלוקא דרבנן דילי. אם כן זכינו לדין שסוד ו"ף שהוא שם של אלהים, צריך להיות ה"ץ שסמך לו בא"ת ב"ש, והוא חשבון סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה כנ"ל. והנה מאחר שאלהים נצב גם כן עמהם, דהיינו שהשכינה היתה שרויה ביניהם, נמצא שהיה מספרם צ"ו בסוד א"ל אדנ"י, שהם כמנין ע"ב עייני"ן של שם הוי"ה וך"ד זייני"ן, ולפי שבארץ ישראל שמה ישבו כסאות למשפט (תהלים קכב ה), ושם יהיו צ"ו חלונות במקדש לקביל רזא דא, לכן פתח משה באדנ"י, ומסיים בשם של א"ל, שהוא סוד א"ל אדנ"י. ולכן פתח אתה החלות להראות את עבדך, עבד"ך דייקא, שהיה משה שקול כנגד ע"ב סנהדרי גדולה וקטנה, שניהם יחד הוא סוד עבד"ך ע"ב עייני"ן כ"ד זייני"ן, וחוזר ומפרש מה הוא סוד של עבדך. והנה מסודרים סנהדרי גדולה וקטנה על סוד האותיות שהם כ"ב, בסוד רכב אלהים רבותיים אלפי שנאן (תהלים סח יח), שהם כ"ב אותיות התורה כל אחת כלולה מאלף, והם סוד כ"ב אלפים שאין השכינה שורה אלא על ב' אלפים ושני רבבות מישראל (ב"ק פ"ג. יבמות ס"ד.), שהם כ"ב אותיות התורה אדנ"י בם השכינה ביניהם, והוא סוד כ"ג סנהדרי קטנה, וכשממלאים אותיות התורה עם אותיות מנצפ"ך, יש בהם ע"ג אותיות, וזהו סוד מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית (תהלים קד כד),

חכמ"ה דייקא בגימטריא ע"ג, שהם ע"ב סנהדרין ונשיא על גביהן. ועל זה אמר מאחר שהחלות להראות אותי שסוד עבדך שקול כנגד סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה, את גדלך לקביל סנהדרי גדולה, את ידך החזקה לקביל סנהדרי קטנה, יד"ך החזק"ה בגימטריא קט"ן, אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשך בעולם העשייה, דתמן שם א"ל אדנ"י שהוא כמנין סנהדרי גדולה וקטנה, וכנגד זה היו צ"ו בריתות שנכרתו על התורה, בסיני מ"ח על התורה שבכתב, ובאהל מועד מ"ח על התורה שבעל פה, וחזרו ונשתלשו בערבות מואב, שניהן יחד צ"ו, והוא סוד צ"ו לצ"ו (ישעיה כח י), ב' פעמים צ"ו הם קצ"ב בריתות שנכרתו על התורה כמ"ש התוספות [בסוטה דף ל"ז (ע"ב ד"ה רבי)], שהוא סוד האף הגדול הזה, ר"ל כשממלאין אותיות א"ף כזה אל"ף פ"א, הוא בגימטריא קצ"ב, ועל זה אמר וכגבורתיך, להשתיק כח הא"ף הגדול ההוא שכחו קצ"ב כמנין צ"ו לצ"ו. ועל זה אמר אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ישראל ושמה ישבו כסאות למשפט הם כנגד ע"ב סנהדרי גדולה, אעבר"ה נוטריקון 'אתקן 'ע"ב 'ראשי 'הסנהדראות, נ"א נוטריקון 'נורא 'אלהים, כי נורא אלהים ממקדשיך (תהלים סח לו), אל תקרי ממקדשיך (זבחים קט"ו:), שהוא מקום המקדש של מעלה, אלא ממקודשיך שהם סנהדרין שלמטה, שהיו יושבים בלשכת הגזית שהיו מכוונים כנגד הכסאות של מעלה, כי ירושלים הבנויה למטה, כעיר שחברה לה יחדיו מלמעלה (תהלים קכב ג), כי כמו שבירושלים שלמעלה ישבו כסאות למשפט, כן גם כן ישבו כסאות לבית דוד למטה בירושלים שלמטה. לכן ביקש משה לראות ההר הטוב שהוא הר הבית, והלבנון זה בית המקדש, ששם היו צ"ו חלונות במקדש כנגד צ"ו חלונות שלמעלה, שהן לקביל סנהדרי גדולה וקטנה. והשיב הקב"ה רב לך, לא די שאתה שקול כנגד סנהדרי גדולה וקטנה, אבל שקול אתה כנגד כל ישראל שהם ששים רבוא (דב"ר פי"א ט'), ומזה הטעם כתב שם משה בתורה תקצ"ב פעמים, וכן שם של ישראל נזכר גם כן בתורה תקצ"ב פעמים, והטעם ששקול משה כנגד כל ישראל, והוצרך להזכיר תקצ"ב פעמים, שהוא סוד שאמר משה בשעת מותו אתהלך לפני ה' בארצות החיים (תהלים קטז ט) (דב"ר פי"א ה'), ר"ל שנזכר משה בתורה כמנין ב' פעמים האר"ץ, וכן ישראל גם כן שנקראו ארץ חפץ (מלאכי ג יב), לכן זכר שמו בתורה גם כן כמנין ב' פעמים האר"ץ, והוא סוד מילוי של לבנון, ר"ל למי"ד בי"ת נו"ן וי"ו נו"ן, גם כן בגימטריא תקצ"ב, ועליהם אמר בלעם מראש צורים אראנו (במדבר כג ט), ובמלת מרא"ש רמז שם של ישראל שנזכר שמם בתורה מנין ב' פעמים צו"ר הוא גם כן תקצ"ב. על זה אמר רב לך, כבר שקול אתה בתורה כנגד כל ישראל ואינו צריך אתה ליכנס לארץ

ישראל, אלא צו את יהושע, צ"ו דייקא, שהוא יהיה בדורו שקול כסנהדרי גדולה וקטנה, לכן אמר ב' לשונות וחזקהו כנגד סנהדרי גדולה, ואמצהו כנגד סנהדרי קטנה:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה סוד א"ף מלא, הוא סוד ברי"ת, שהוא סוד סמא"ל לילי"ת דכר ונוקבא, כשמזדווגין יחד עולים כמנין ברי"ת, כי סמא"ל עולה קל"א, שהוא רוכב על ק"ל מחנות, כידוע בסוד והק"ל נשמע בית פרעה (בראשית מה טז), ואמרו רז"ל (שמו"ר פכ"א ה') שר של נבוכדנצר ק"ל שמו. וזה סוד ק"ל שנה שפירש אדם הראשון הוליד רוחין ולילין (עירובין י"ח ע"ב), ולכן הק"ל קול יעקב, שהוא שופרא דאדם (ב"מ פ"ד ע"א), כי הקל חסר וי"ו שהוא ק"ל, תיקן יעקב בקול שמצפצפים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות (ב"ר ב"ר פס"ה כ'), כי כל העוסק בתורה מזיקין בדלין ממנו (ברכות ה' ע"א), אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש (סוכה נ"ב ע"ב), ואז אין הידים ידי עשו. וזה סוד סל"ם מצב ארצה (בראשית כח יב), איתא במדרש רבה (ב"ר פס"ח י"ב) סל"ם זה סינ"י, שהראה לו סל"ם שעולה ק"ל, צריך אתה לתקן בסינ"י שהיא התורה, בסוד ישראל שעמדו על הר סינ"י פסקה זוהמתן (יבמות ק"ג:), שבטלה זוהמת סינ"י. מצ"ב עולה קל"ב, שהוא עולה על קל"א של סמא"ל, ופגם של הבל היה בא' י' של אהי"ה שהוא קל"א, כי מילוי אל"ף יו"ד עולה קל"א, לכן משה לא רצה להכות היאור, משום בירא דשתית מיניה מיא לא תשדי ביה קל"א (ב"ק צ"ב ע"ב), לתקן גלגולו. וזה סוד עי"ן הרע, שהם הק"ל קליפות שעולה עי"ן, ויצר הרע שהוא סמאל רוכב על ק"ל, מוציאין האדם מן העולם. ולכן יוסף הוא שטנו של עשו שהוא סמאל, כי הוא בן פורת עלי עין (בראשית מט כב), אל תקרי עלי עין אלא עולי עין (ברכות (כ' ע"א), שעולה על ק"ל, ולא ירא מעין הרע. וזה סוד אלמלא ניתנה רשות לעין לראות אין בריה יכולה לעמוד (ברכות ו'.), וסוד אין יצר הרע שולט אלא מה שעיניו רואות (סוטה ח'.), וסוד מלאך המות מלא עיניים (ע"ז כ' ע"ב), וסוד גירא בעיני דשטנא (קידושין פ"א.), ומדרגה דיליה היה בלעם שתום עין (במדבר כד טו), ולכן סנהדרין שנקראו עינ"י העדה, נקרו לעיניו (יומא ס"ט:). נמצא סמא"ל הוא סוד קל"א, ולילית היא סוד תפ"א שרוכבת על ת"פ מחנות, כ"כ באריכות באופן קפ"ד, תצרף תפ"א וקל"א יחד, עולה ברי"ת, וזה סוד כורת ברי"ת, כי כשמזדווגין יחד בסוד ברי"ת, אז אנדרלמוסי"א בא לעולם שהוא דכר ונוקבא יחד סמאל לילית, אנד"ר דכר, למוסי"א נוקבא, כמו אנדרוגינוס כמו שכתב א"א ז"ל, ואז הורגת טובים ורעים (ב"ר פכ"ו ה'), בסוד חרב נוקמת נקם ברי"ת (ויקרא כו כה), וכדאיתא בזוהר בכמה דוכתין כד מזדווגין כחדא לא יכלי עלמא למיקם, לכן צריך לכרות ברית שלא

יזדווגו יחד. וזה סוד שנקרא המילה ברי"ת (שבת קל"ז ע"ב), כי בכריתת הערלה שהוא הקליפה נכרתו ברי"ת קליפות, והבועל ארמית מושך ערלתו (עירובין י"ט ע"א), מושך קליפות ברית עליו, לכן קנאין פוגעין בו (סנהדרין פ"א ע"ב). וזה סוד אדם הראשון משך בערלתו היה (סנהדרין ל"ח:), שמשך הקליפות לעולם באכילתו שאז סמאל היה רוכב על הנחש [כדאיתא בזוהר שם (ח"א רס"ג ע"ב)], ואברהם שהוא תיקון אדם (כדאיתא במדרש רבה פרשה י"ד (ב"ר פי"ד ו'), הוצרך לתקן ברי"ת, לכן תרי"ג מצות הן להתגבר על תרי"ב קליפות, בסוד ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן כנ"ל (יבמות ק"ג). וזה סוד מכ"ל משמר נצור לבך כי ממנו תוצאות חיים (משלי ד כג), כל דייקא, ר"ל כל תרי"ג להתגבר על תרי"ב, לכן קיים אברהם כל המצות (יומא כ"ח ע"ב). וזה סוד גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצות (נדרים ל"ב.), ובשעת חורבן חלפו חק הפרו ברי"ת, ומזה יובן כל ענין ברית שבתורה ואין להאריך, נמצא קצ"ב בריתו"ת נכרתו על התורה, ר"ל א"ף מלא שעולה קצ"ב, שהוא סוד ברי"ת בזיווגן יחד סמאל ולילית בסוד ברי"ת, אז הא"ף מלא, היינו בשלימותו נכרת על התורה שהיא תרי"ג:

עד כאן הג"ה

פרק קצב

אופן קצב

הנה רצה משה ליכנס לארץ ישראל להעביר כחות של איגרת בת מחלת וי"ח אלף רבבות שעמה, שהיה כח בידה להזיק את הבריות, כמבואר בגמרא בפרק (ערבי פסחים דף קי"ב:) בעובדא דר' חנינא בן דוסא שפגעה בלילה ורצתה להזיקו, ואמרה לו אלמלא שהכריזו ברקיע הזהרו בר' חנינא ובתורתו וכו', ואמר גוזרני עליך שלא תהיה בישוב, והניח לה לילי רביעית ולילי שבתות. ותו איתא התם בגמרא שבימי אביי גם כן פגעה בו איגרת בת מחלת וכו', ועשה אביי גם כן כמו ר' חנינא, עיין שם. והנה רצה משה לתקן המכשול זה שהיו שכיחין מזיקים אלו בעולם, ורצה הוא ליכנס לארץ ישראל, כי שם בארץ ישראל יהיה לו זכות ארץ ישראל כדי להעביר הרוח הטומאה הזו מן הארץ, מה שיהיה בסוף הימים רצה משה לתקן עתה. וזה נרמז במלת ואתחנן, שרמז בו מה שיעשה ר' חנינא בסוף הימים, וכן אביי שנקרא נחמני, רצה הוא לתקן בעת ההיא, ואמר מאחר שהחלות להראות את גדלך, דהיינו להגדיל כח הקדושה בעולם, וגם להעביר כח הטומאה וסטרא אחרא בשעה שהכה את המצרים, שהיתה מלובשת בו איגרת בת מחלת ומשריית' כדאיתא ברעיא מהימנא (זוהר ח"ב קי"ד ע"ב), ואז היה משה רק בן

י"ב שנים (שמו"ר פ"ה ב'). לכן אמר לו מי שמך לאיש (שמות ב' יד), ר"ל הלא קטן אתה ובאותיות השם הרג אותו, כמ"ש הלהרגני אתה אומר, דרשו רז"ל (שמו"ר פ"א ל') שהרגו בשם המפורש. אם כן מאחר שאז החלות להראות את גדלך דייקא, באותיות השם להגדיל כח הקדושה בעולם ולהעביר כח אגרת בת מחלת, ואת יד"ך החזק"ה שהוא בגימטריא קט"ן, שהיה משה אז עדיין קטן כשהתחיל להעביר הממשלה מאגרת בת מחלת מן העולם. ולכן ביקש אעברה נא, רוצה אני לסלק עתה ולהעביר מן הארץ מה שיהיה בסוף הימים, נ"א נוטריקון 'נחמני 'איגרת, ר"ל אביי שהוא נחמני רצה אגרת להזיק, כמ"ש אי לאו דמכרזו הזהרו בנחמני וכו', הרי ששם שלו הוא נחמני, רוצה אני לסלק מה שיסלק נחמני, דהיינו מחנות אגרת בת מחלת. וזה הנצחון להעביר קליפת טומאתה הוא דוקא אם אכנס לארץ ישראל, שאז יועיל לי זכותא דארץ ישראל. והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל על דרך גמרא סנהדרין (דף י"ז:) כל רב ומר מבבל, כל רבי מארץ ישראל. נמצא אביי שהיה אמורא נקרא רב. לכך רמז לו הקב"ה רב לך, ר"ל מה שיזכה אמורא לבסוף, אתה רוצה לתקן בזה הדור, אבל אי אפשר לך, משום שכבר מוכן לאביי ספרו של אדם הראשון שכתוב בו כל הדורות עד משיח דור אחר דור כמ"ש ז"ל (בע"ז דף ה'.), ובאותו ספר כתוב שאביי יזכה לזה להעביר הטומאה והמכשול' של מזיקים, והטעם לפי שאביי היה יתום כדאשכחן בכמה מקומות בתלמוד. וזה נרמז בשמו, כי אביי נוטריקון 'אשר 'בך 'ירוחם 'יתום (הושע יד ד), 'אך 'בי 'ישוב 'יהפוך (איכה ג' ג), לקיים קרא יתום אתה היית עוזר (תהלים י' יד), נמצא שהוא מוכן לאותו ענין, לכן אל תוסף דבר אלי בדבר הז"ה, זה דייקא, שזה הוא ספר תולדות אדם, ובאותו פרק צוה לו עלה ראש הפסגה והראה לו עד סוף כל הדורות, ותו אמרו שם (בקידושין ל"ט:) שבימי אביי הוה מזיק בי רבנן אפילו לבי תרי ביממא, ורב אחא בר יעקב ביטל אותו מזיק דהוה דמי לתנינ' שיש לו ז' ראשים. והענין הוא כי קליפת עשו הם ז' כחות הטומאה, וסמאל שר של עשו יש לו ז' שמות, כי סמאל הוא מלאך המות והוא יצר הרע, ואמרו רז"ל (בסוכה דף נ"ב.) ז' שמות יש ליצר הרע, והוצרך יעקב להשתחות שבע פעמים עד גשתו עד אחיו (בראשית לג ג) לקביל ז' ראשין איליין, ובקריאת שמע שקרא יעקב הכניע ז' ראשין דיליה, וכמ"ש מתחלה כה תאמרון לאדוני לעשו (בראשית לב ה), כה דייקא, כ"ה אתוון דיחודא של שמע ישראל (דברים ו ד). וזה נרמז במ"ש עשו יש לי רב אחי (בראשית לג ט), שרמז על רב אחא בגמרא, ולכן נקרא בר יעקב, שכח זה שהפיל רב אחא ז' ראשים של תנינ', באה לו מן יעקב אבינו. ועל כח זה קמכוין גם כן משה באמרו אעברה נא, שרצה להעביר אותו נחש שהיה בימי אביי והכניעו רב אחא, וזה נרמז במלת

נ"א, 'נחש 'אחא. והשיב לו הקב"ה רב לך, מה שמתוקן לאמורא שנקרא רב מבבל, רוצה אתה לתקן, אל תוסף דבר בדבר הזה דייקא, בזה ספר תולדות אדם שם מבואר שרב אחא בר יעקב יזכה לתקן אותו נחש של ז' ראשים, וכמו שהעיד עשו בעצמו וניבא ולא ידע מה ניבא באמרו יש לי רב אחי, שרמז על רב אחא שהפיל ז' ראשין דיליה, כי שבע יפול צדיק וקם (משלי כד טז), ר"ל עם ז' השתחוואות שלו שנפל רב אחא לארץ, בזה קם אחר כך, שהפיל ז' ראשים של סטרא אחרא:

פרק קצג

אופן קצג

רצה משה להכניע השר הגדול ברקיע שנקרא אמן מנא, שהוא שר גדול של מצרים שהיה בידו ביד ימין שעיר עזים של מכירת יוסף, וביד שמאל איל של יצחק, והיה מקטרג תמיד על מכירת יוסף ועל עקידת יצחק שהעלו איל במקום יצחק (בראשית כב יג), והתורה כתב לא תחסום שור בדישו (דברים כה ד), כי כבר נתנו לו את יצחק להקריבו. והנה בא משה שהוא בעל הצאן בשעה ששחט קרבן פסח, והעביר את האיל מיד שמאל, אבל שעיר עזים שביד ימין שהוא הנקמה של מכירת יוסף, עדיין היא במקומה עומדת, ונפרע אותו הקטרוג ביום חרבן הבית, בסוד ביום שיזועו שומרי הבית אז התעותו אנשי חיל (קהלת יב ג), הם י' מרגילאן שניתנו לסמאל מיום שנחרב הבית. וזה רמזו רז"ל (זבחים קט"ו ע"ב) נורא אלהים ממקדשך (תהלים סח לו), אל תקרי ממקדשיך אלא ממקודשיך, באותו יום שחרב המקדש, היה גם כן נורא לאלהים על י' הרוגי מלכות. וזה רמז משה בעת ההיא, על חורבן המקדש כי עת צרה ליעקב (ירמיה ל ז), ההוא כתיב, שרמז על שר של אדום שניתנו לו י' אבירים מאבירי ישראל, ורצה משה בכניסתו לארץ ישראל לבטל זה החורבן, ולהעביר מיד אמן מנא השעיר שביד ימינו, כמו שהעביר האיל מיד שמאלו בשעה שהקריב קרבן פסח. ולכן אמר אתה החלות להראות את עבדך את גדלך, שרמז בו שה לבית אבות (שמות יב ג) שהיה מקחו בעשור לחדש שהיה אז שבת הגדול, ושם העביר את האיל שהיה ביד אמן מנא, כדמתרגמינן התטבי מנא אמן (נחום ג ה), שהוא אמן רבתי שר של אלכסנדרי של מצרים, שיניקתו מצד ימין של אברהם בסוד משמורה ראשונה חמור נוער (ברכות ג' ע"א), שהוצרך אברהם לקביל מדתו שהיא מצד החסד שנקראת גדולה, ואעשך לגוי גדול (בראשית יב ב) וזה שאומרים אלהי אברהם, לחבש את חמורו שהוא החמור העומד מצד ימין במרכבה (שהוא קליפת ישמעאל, ולאו למגנא אתנסבא לו האתתא ממצרים), כי גם שר של מצרים הוא החמור אשר בשר

חמורים בשרם (יחזקאל כג כ). לכן נרמז במלת גדלך, ר"ל אותו השר היונק מצד החסד שבקדושה, וכבר העביר משה מידו האיל אשר בצד שמאל, וזה נרמז באמרו ידך החזקה, אבל השעיר שביד ימין עדיין במקומו היה עומד. לכן אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, ר"ל אל זועם בכל יום (תהלים ז יב), על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו על מכרם בכסף צדיק (עמוס ב ו), עדיין לא נתכפר אותו החטא של מכירת יוסף (כדאיתא במדרש משלי), והקטרוג עומד במקומו. לכן אמר אעברה נא, ר"ל רוצה אני להעביר אותן ארבעה חטאים אשר עליהם אמר על ארבעה לא אשיבנו, אעברה בהיפוך אתוון ארבע"ה, שעומד המקטרג הגדול ברקיע שהוא אמן מנא, וזה נרמז במלת נ"א, קרי ביה אעברה נו"א בחולם, ר"ל שרוצה אני להעביר שר של נו"א שהיא מצרים שנקראת נו"א, ואל תתמה על זה, שכן במדרש רבה (ב"ר פצ"ג ו') על פסוק (בראשית מד יח) דבר נא עבדך דבר וגומר, מפרש שם המדרש נא מלשון נו"א בחול"ם, על מצרים שנקראת נו"א, שאמר יהודה כשאני אוציא דבר אחד מפי, אזי תתמלא מצרים, עיין שם. ואם כן גם בכאן אמר משה רוצה אני להעביר אותו השר שנקרא אמן מנא, לכן ואראה את הארץ, כי ארץ ישראל היא ת' פרסה על ת' פרסה (מגילה ג' ע"א), שהיא לקביל מצרים שהיא גם כן ת' פרסה על ת' פרסה (פסחים צ"ד ע"א), בארץ ישראל הוא סוד ד' מאות עלמין דכסופין, בהם אבטל ד' מאות בתי דינים דחציפין זה לקביל זה. השיב הקב"ה רב לך, זה החטא של יוסף הצדיק שנקרא רב, הוא שלך, החטא הוא שלך, כי משה היה משבט לוי, ולוי היה גורם העיקר במכירת יוסף, כמ"ש רז"ל (ילקו"ש רמז קנ"ח) (בראשית לז יט) ויאמרו איש אל אחיו וגומר, ויפתח האחד את שקו (בראשית מב כז) זה היה לוי, ולכן אל תוסף דייקא שנרמז בו חטא של יוסף בדבר הזה דייקא, דאיתמר גבי יוסף נסעו מזה (בראשית לז יז), ואמר הקב"ה עלה ראש הפסגה, והראה לו עד סוף כל הדורות שבכל דור ודור יש הרוגי מלכות, ולכן קא חשיב ד' רוחות, שהן ד' מלכיות שבכולן מתפשטין נצוצין של עשרה הרוגים אלו עד סוף כל הדורות, עד שיבא משיח בן יוסף וגם הוא ילכד המצודה רעה זו ויבואו עליו את כל אשר קרה להם:

פרק קצד

אופן קצד

אמרינן בפרק במה בהמה (שבת דף נ"ה.) אמר רב אחא בר חנינא מעולם לא יצתה מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בו לרעה, חוץ מדבר זה דכתיב (יחזקאל ט ד) ויאמר ה' אלי עבור בתוך העיר והתוית תיו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים על התועבות

הנעשות וגומר, אמר ליה הקב"ה לגבריאל לך ורשום על מצחן של צדיקים תיו של דיו של ישלטו בהם מלאכי חבלה, ועל מצחם של רשעים תיו של דם כדי שישלטו בהם מלאכי חבלה, אמרה מדת הדין לפני הקב"ה רבונו של עולם מה נשתנו אלו מאלו, אמר לו הללו צדיקים גמורים והללו רשעים גמורים וכו', עד ממקדשי תחלו (יחזקאל ט ו), אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי, אלו בני אדם שקיימו את התורה מאלף ועד תיו, ומיד והנה ששה אנשים באים מדרך העליון אשר פני צפונה ואיש כלי חפצו בידו ואיש אחד בתוכם לבוש הבדים וקסת הסופר במתניו ויבא ויעמוד אצל מזבח הנחושת (יחזקאל ט ב), מזבח הנחושת מי הוה, אמר ליה הקב"ה התחילו ממקום שאומרים שירה לפני, ומאן נינהו ששה אנשים וכו', ומאי שנא תי"ו, תיו תחיה תיו תמות וחותם של הקב"ה אמת. והנה בכאן מקשים מאחר שחותם של הקב"ה אמת, למה לקח אות ת' וכן (בפרק הבונה שם שבת דף ק"ד.) גבי הנהו דרדקי שדרשו שין של שקר, תיו של אמת, קשה גם כן למה נרשם חותם של אמת באות ת', ולא באות א', ולא באות מ' של אמת. אבל רזא עילאה הוא, ואיתא בספר סודי רזא באות ת' וז"ל, ת' לשון כתיבה כמו והתוית תי"ו, לומר לך אין לך מלאך שאין לו ת' חותם שממונה עליו וירא ממנו, והוא כי שמי בקרבו (שמות כג כא), וכתיב (במדבר יב ט) ה' בם, וכתיב (זכריה ט יד) וה' עליהם, ות' רושם שמראין לכל אחד ואחד כדאיתא בספר היכלות וספר מרכבה, ותי"ו רושם חותם שממונה עליו שרפים מקודשים באש להב שלהבת. והנה במימר קדישין שאילתא ושר גדול עומד ומתקן את הכסא ומלביש את החלוק ומהדר את החשמ"ל, ושרפים אומרים קדוש קדוש קדוש באימה בכל עת, והם אומרים שירות לאין סוף והפזמון קדוש קדוש קדוש, וכתות קדושים לאין סוף עמהם ועולים לפני כסא הכבוד בהרים וגבעות, והשרים יש להם שעולים עליהם ומשתחוים למלך הכבוד, עכ"ל. והנה כשהראה הקב"ה למשה כל הדורות, וכשבא לדורו של יחזקאל ששינה הקב"ה מדתו כדאמר ר' חנינא לעולם לא יצאה מדה טובה מפי הקב"ה והחזירה וכו', בא משה להתחנן עליו ורצה ליכנס לארץ ישראל לבטל ו' אנשים, ולקיים קרא לא איש אל ויכזב בן אדם ויתנחם (במדבר כג יט), להחזיר ממדה טובה ולהביא מדה רעה. ולכן אמר בעת ההיא לאמר, על עת צרה היא ליעקב שהיתה בימי יחזקאל, וכתיב ההוא בו', רמז על ו' אנשים שבאו מדרך הצפון. גם רמז במלת ההוא, על פסוק ההוא אמר ולא יעשה, שדרשו רז"ל [מדרש רבה שם (במ"ר פ"כ כ)] על רעה לא יעשה וחוזר בו, אבל ממדה טובה אינו חוזר לרעה לעולם חוץ מאותו פרק שחזר ממדה טובה להביא רעה. לכן סידר תפלתו אתה החלות להראות, קרי בה תרין תיבין על אות להר אות, ובצירוף אותיות להאר ת', שרמז על אות שהאיר

הקב"ה תי"ו על מצחות אנשים, להראות בגימטריא א"ר אמ"ת, ואמר א"ת עבדך, את דייקא, אותן בני אדם שקיימו את התורה מאלף ועד תי"ו שצוה הקב"ה לרשום מתחלה תיו תחיה, ואחר כך חזר בו וצוה לרשום על הצדיקים שקיימו את התורה מא' ועד תי"ו, תיו תמות. וז"ש את ידך החזקה שהיא מדת הדין הקשה, וא"ת יד"ך החזק"ה בגימטריא אמ"ת, ומדת הקב"ה אינה נוהגת כן שהוא יחזור לרעה רק לטובה כי לא איש אל ויתנחם, וז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשך, זו מדה טובה שחזר בו לטובה, אבל כגבורתך אינו חוזר בו לרעה. ולכן ביקש משה להעביר ו' אנשים אלו אעברה נא, בהיפוך אתוון ב"א רע"ה, שרצה לבטל רעה ההיא, ולפי שירושלים היא כסא ה' (ירמיה ג יז), ושש מעלות לכסא (דברי הימים ב' ט יח), בא להתפלל לתקן שש מעלות אלו. שהם שש דרגין שיהיו לטובה, היפוך ששה אנשים אלו שבאו מדרך הצפון ומצפון תפתח רעה (ירמיה א יד), והיא ביקש על שית דרגין שהם לעומת זה בקדושה, לבטל הטומאה שהיא בארץ העמים שבוקעת עד שש, דהיינו אבי אבות הטומאה, אב הטומאה, ראשון, שני שלישי, רביעי, עד רביעי בקדש. ונרמז זה במלת אעברה, בהיפוך אתוון ארבעה, שהוא רומז עד רביעי בקדש הולכת הטומאה, ובמלת נא מבוארת טומאת המת שהיא אבי אבות הטומאה, שכן נ"א נוטרייקון "נפש "אדם (במדבר יט יא), שרמזו ז"ל (חולין ע"ב ע"א) שרביעית דם מן נפש אדם מטמא אבי אבות הטומאה. לכן אמר וארא את הארץ בוי"ו יתירא, על ו' טומאות אלו שהם מסטרא דרע, והוא רצה לעשות ההר הטוב הזה, ולתקן הר ה' שהוא מקום המקדש אמר עליו ממקדשי תחלו, ואמרו אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי, ותרווייהו איתנהו, שהמלאך בא על אותן הצדיקים שנקראים ממקדשי, עבור החטא שנעשה במקדש כדאיתא שם שהיתה אחוריהם אל ההיכל. ולכן רמז משה ואמר אתה החלות להר"אות, ר"ל אותו אות שנתן הקב"ה על מצחות אנשים שהוא ת', וזה אירע להם עבור שחטאו בבית המקדש שנקרא הר ה', ולכן אמר ההר הטוב הזה, שרוצה הוא ליכנס לארץ ישראל ולתקן הר ה' הר יראה, שיהיה ההר הטוב ולא יבא הרע באותו פרק. השיב הקב"ה רב לך, די לך בניצוץ שלך שהיה באותו פרק אשר עליו אמרת נביא מקרביך כמוני יקים לך ה' אלהיך כמוני (דברים יח טו), מלת כמוני דייקא, שהוא ירמיה [מד"ר (פסיקתא דר"כ פי"ג)], שהיה ניצוצו ממשה רבינו, ובאותו פרק הגין אז אל אנשי דורו:

פרק קצה

אופן קצה

הנה מבואר בספר הכוונת שמשה הרג את המצרי בשם שמיני של ע"ב, והוא מבואר בפסוק (שמות ב יג) ויאמר לרשע למה תכה רעך, במלת תכה נרמז שם זה שהוא יוצא מפסוק (תהלים קנ ו) "כל "הנשמה "תהלל, ר"ת כה"ת. ולדעתי שהוצרך להכות את המצרי בשם זה, לפי שכתוב בדברי האר"י ז"ל שיש לכוון בסוף התפלה קודם עלינו לשבח כשאומר ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזב"ת דורש"ך ה" (תהלים ט יא), ס"ת כה"ת, והמכון בזה השם, ניצול באותו יום מאדם רע. ולפי שזה המצרי היה מלובש בסמאל ובת זוגו, כדאיתא ברעיא מהימנא (זוהר ח"ב קי"ד ע"ב) שכל הקליפות היו מלובשים באותו מצרי, נמצא כשהרג משה את המצרי שהיה אדם רע מלובש בו, הוצרך להזכיר שם זה שכחו להנצל מאדם רע. ולכן בא משה עתה ליכנס לארץ ישראל, להציל את ישראל מאדם רע בליעל שעומד עלינו לכלותינו בכל דור ודור. ולדעתי זהו הסוד ששלחה אסתר המלכה את התך (אסתר ד ה), ואמרו בפרק קמא דמגילה (ט"ו ע"א) למה נקרא שמו התך, לפי שכל דברי מלכות נחתכים על פיו. רזא דמלה אסתר ראתה בקום עלינו אדם רע בליעל (תהלים קכד ב), שהוא המן, צריכים אנו להנצל מן אדם רע בזה השם שהוא הת"ך בצירוף אתוון, כי סוד אסתר היא מלכות שהיא השכינה, בסוד ותלבש אסתר מלכות (אסתר ה א), ומרדכי הוא רזא דצדיק, וזה השם הוא עוקר ומפריד הסטרא אחרא שמקצץ בין תרין דודים. זהו הסוד שכל דברי מלכות נחתכים על פיו, מלכות דייקא, לגרש משם אדם רע, והוא סוד ערו"ה רע שמפסיק בין ו' לה'. ולפי שראה משה שאדם רע שהוא המצרי נכשל בערוה, ובא על אשתו של דתן (שמו"ר פ"א כ"ח), ובזה גרם שנכנס רע ברזא דקדושה שהם ו"ה, הוצרך משה להרוג את המצרי שהוא האדם רע, וגם זה השם של שלש אותיות שהיא בצירוף אתוון 'הת"ך. ועל זה התחיל משה להתפלל מאחר שאתה החלות להראות את עבדך את גדלך, שהוא סוד שם של ע"ב מסטרא דגדולה, ובתחלת שליחותו כשראה המראה הגדול שהוא מראות הסנה, אמר שם וז"ה ל"ך האו"ת (שמות ג יב), ס"ת תכ"ה, שהוא זה השם השמיני של ע"ב, כי משה הוא סוד החמה שיש לה ח' מנהיגים ביום (ב"ב ע"ה ע"א), וזה השם הוא שם השמיני שם של ע"ב. ועל זה רמז גם כן את גדלך, על מראה הגדול של סנה (שמות ג ג), שאז החלות להראות לי כח השם של גד"לך שהוא שם של ע"ב, וחוזר ומפרש מהו השם, ואמר א"ת יד"ך החזק"ה, שהוא ס"ת תכ"ה, וכח זה השם הוא סוד אל שדי, שכן אותיות שניות של שדי הם תכ"ה, וידוע שבשם של שדי נבראו שמים וארץ, שכן אל

שדי נוטריקון אמר לעולם די כדאיתא בחגיגה דף יב. ועל זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך, כי בשם שדי נבראו שמים וארץ, וז"ש כגבורתך, כי בשם אל נבראו שמים, כמו שאמר וימיני טפחה שמים (ישעיה מח יג), שם של אל הוא חסד, ובשם שד"י נבראת ארץ, כמו שנאמר אף ידי יסדה ארץ (שם), רצה לומר בשם של אף שהוא מורה על הדין, שכן זה השם מבריח כל השדים, ומזוזה תוכיח שכותבין מבחוץ שם של שדי, נגד פרשת והיה אם שמוע מבפנים (דברים יא יג), בסוד והיה שדי בצירך (איוב כב כה), שקורין בצירך, שהיא על הציר ועל הדלת במזוזה. ולפי שאותיות שניות של זה השם של שדי הוא תכ"ה, להציל מן אדם רע בליעל, לכן ביקש משה אעברה, שרצה להעביר את אדם רע בליעל, שכן אעברה הוא נוטריקון בהפוך אתוון "הוא "עשו "אדם "רע "בליעל, לכן וארא את הארץ שנבראת הארץ בשם של שדי, שנרמזים בו באותיות שניות שלו זה השם המציל את האדם מן רע בליעל, והוא בסוד פסוק "כל "העמים "תקעו כף הריעו לאלהים (תהלים מז ב), דאתמר שם (תהלים מז ד) ידבר עמים תחתנו, לכן וארא את הארץ הטובה. השיב הקב"ה רב לך, כבר השגת זה השם, דאיתא בזוהר פרשת בשלח (זוהר ח"ב) כשהגיעה השעה שיצאה נשמתו של משה לזה העולם, יצאו מתחת כסא הכבוד ארבעה מאות ועשרים וחמשה אלף נהירין, עיין שם בארוכה על ענין אותיות של משה. וטעם זה החשבון שהוא סוד זה השם תכ"ה, נמצא שכבר זכית לגדולה זה השם ולנהורין דילה בשעת ביאתך לזה העולם, לכן אל תוסף, אלא צו את יהושע וחזקהו על עצמו שתיקן נוסח עלינו לשבח (סדר היום), ואמצהו על נוסח שתיקן עכ"ן "על "כן "נקוה לך ה' אלהינו לראות במהר"ה בתפאר"ת עוז"ך, שהוא ס"ת הת"ך, שהוא סוד שם זה כמ"ש (בשם רז"ל) כל דבר מלכות נחתכין על פיו. לכן סיים עכן בתפלתו לתקן עולם במלכות שדי, מלת שדי דייקא, שהוא סוד שם זה, כי הוא יעבור והוא ינחיל, לכן יתאמץ זה להתפלל על ישראל בשם קדש זה:

פרק קצו

אופן קצו

איתא בספר סודי רזא שהתפלות עולין תלת דרגין, מתחילה יגיע לחשמ"ל, ומן חשמ"ל בא התפלה לעבד נאמן שהוא מטטרון, ואחר כך מטטרון מעלה התפילה עד הפרגוד ומשם לכסא הכבוד, נמצא תלת דרגין אילין עד שבא ומקובלת יש ארבעה דרגין. ותלת דרגין אילין מרומזים בפסוק "באור "פני "מלך "חיים (משלי טז טו), תסתכל בראשי אתוון ותמצא קבלת התפלה מלמעלה למטה שהיא באה לכסא הכבוד שהוא סוד עולם

הבריאה נרמז במלת באור. לכן הכתוב אומר (תהלים פט טז) ה' באור פניך יהלכון, באור פניך בגימטריא עולם הבריאה שהוא סוד הכסא, שכן כסא באלב"ם דל"ת, והיא סוד סולם מוצב ארצה (בראשית כו יב), שכתוב בזוהר (ח"א רס"ו ע"ב) שסוד סולם הוא סוד צלותא דבר נש, והיה לה ארבעה שליבות, סוד ארבעה מדרגות אלו הם רומזים לד' דרגין אלו, שהתפלה עולה דרך ארבעה דרגין אלו עד שהיא נכנסת בכסא הכבוד. לכן התפלל משה תקט"ו תפלות כמניין ואתחנ"ן, שהוא כף רגל ישר"ה (יחזקאל א ז), ה' מאות וחמשה עשר כמניין ישר"ה, לכסא, שכן כסא בפשוט ובאלב"ם, הוא בגימטריא ישר"ה. וידוע כי כ"ב אלפי"ן ביתי"ן אילין נברא העולם, כי כמו שבכ"ב אותיות התורה נברא העולם שהוא א' ב' הפשוט מא' ועד ת', כן גם כן באלב"ם נברא העולם, והוא סוד כולם בחכמה עשית (תהלים קד כד), חכמ"ה בגימטריא אלב"ם. והנה בפסוק באור פני מלך חיים, נרמזו ד' דרגין אילן בד' תיבין, באור היא כנגד עולם הבריאה, פני מתחיל בפ' כנגד פרגוד, מלך מתחיל במ' כנגד מטטרו"ן, חיים מתחיל בח' כנגד חשמ"ל, הן הן ד' מעלות של תפלה שעולה עד כסא הכבוד מלמעלה למטה. לכן התחיל משה במלת ואתחנן, שתעלה התפלה עד מקום הכסא, וחוזר ומפרש איך דרך התפלה שהיא עולה בסוד סולם שהוא מטטרון, ועליו קמכוון אתה החלות להראות, במלת החלות הוא מלשון חלו נא פני אל (מלאכי א ט), שהתפלה עולה דרך מטטרון שהוא עבד נאמן, אבל צריך לילך מתחלה דרך חשמ"ל, וקודם שיבא למטטרון שהוא עבדך, החלות מתחלה להראות לי סוד חשמ"ל שהוא כלול מן תרין סטרין מאש ומברד, כמ"ש בספר סודי רזיא כעי"ן החשמ"ל (יחזקאל א ד), בגימטריא כא"ש וברי"ד. וז"ש את גדלך מסטרא דימינא, כמ"ש מימינו אש דת למו (דברים לג ב), הרי שאש הוא ימין. מזה הטעם מיכאל אף על פי שהוא סוד מים, אפילו הכי דרשו עליו במדרש רבה פרשת שופטים (דב"ר פ"ה י"ב) על פסוק (איוב כה ב) המשל ופחד עמו, המשל מיכאל כולו אש, ופחד זה גבריאל שהוא ברד. הרי רואין אנו שדורש על מיכאל שהוא אש, ובעל מתנות כהונה מוחק שם ורוצה להפך הגירסה שמיכאל הוא ברד, לפי שלא ידע סוד זה שלעולם המלאך שהוא בימין הוא אש, כמ"ש מימינו אש, כי המלאך הוא אש לוהט, ולפי השליחות הוא נשתנה. את ידך החזקה, זה ברד מצד השמאל שגבריאל ממונה עליו, אבל החשמל כלול משתיהן מאש ומברד מסטרא דימינא ושמאלא. ונמצא כשאתה רוצה להראות לי את עבדך שהוא מטטרון, צריך אני מתחלה לילך דרך החשמל שהוא תרין סטרין גדלך וידך החזקה, ואחר כך צריך לילך התפלה דרך הפרגוד עד הכסא, לכן אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, השמים כסאי (ישעיה סו א), ה' בשמים הכין כסאו (תהלים קג

יט), ובארץ הוא סוד הפרגוד של הכסא, שכן באר"ץ בגימטריא פרגו"ד, והוא הדום רגלו של כסא כמ"ש הארץ הדום רגלי (ישעיה סו), וכמ"ש בדברי האר"י ז"ל נקראת פרסה שבין בריאה ליצירה, כמבואר במאמר המרגלא עיין שם רזין עילאין. ונמצא מאחר שהתפלה עולה דרך ד' שליבות של סולם שראה יעקב, לכן אמר משה אעברה נא להיות בארץ ישראל, כי שם לבי ובשרי ירננו אל אל חי (תהלים פד ג), ותעלה התפלה דרך ארבעה שליבות אלו של סולם, ובארץ ישראל אין שם מסך מבדיל, כי מיד שיצא יעקב מבאר שבע (בראשית כח י) שהוא ארץ ישראל ארץ שבע עממין, אז מיד ויפגע במקום (בראשית כח יא) נעשה העולם כולו לפניו ככותל [מדרש רבה שם (ב"ר פס"ח י")], כי ארבעה מחיצות של ד' כחות הטומאה מפסיקין בינינו לבין אלהינו, לכן אעברה בהפוך אתוון ארבעה, ר"ל שמטעם זה אני רוצה לעבור לארץ ישראל כדי שתעלה התפלה דרך ארבעה שליבות אלו של סולם שאמרנו, דהיינו חשמ"ל מטטרו"ן פרגו"ד כ"סא, אבל בכאן ארבעה מחיצות מפסיקין. גם רמז במלת וארא את הארץ, את דייקא, על אותיות התקועין במלת ארץ, שכן מלוי ארץ אל"ף רי"ש צדי"ק, הרי מילוי של ארץ בגימטריא דל"ת, שהוא סוד כסא באלב"ם, שכן דרך ד' שליבות הולכת התפלה. ולכן ביקש לראות ההר הטוב הזה והלבנון, שאז הולכת התפלה מכוון לבית המקדש של מעלה, שכן ג' פעמים מכון לשבתך אית בקרא (שמות טו יז) (מלכים א' ח יג) (דברי הימים ב' ו ב) כמ"ש בספר סודי רזא, וכן סידר משה בכאן ג' דרגין, לקביל חשמ"ל הארץ הטובה, לקביל מטטרון ההר הטוב הזה, לקביל פרגוד הלבנון. השיב הקב"ה למשה רב לך, מלת לך דייקא, אין אתה צריך לארץ ישראל כדי שתלך התפלה דרך ד' דרגין אלו עד עולם הכסא, כמה רב גוברך שתפלתו של משה היה כעין חרב חדה "מעין "שם "המפורש שהוא ר"ת משה, ולכן הוצרך הקב"ה לצוות למלאך אכזריא"ל לסתום כל חלונות הרקיע כדאיתא במדרש [וזאת הברכה (דב"ר פי"א י")] בפטירת משה רבינו. לכן אל תוסף, ובכאן אתה עולה לראש הפסגה ומבריח ארבעה מחיצות, שהם ד' כחות הטומאה לארבעה רוחות העולם, לפי שתפלתך מעין שם המפורש, ולכן מפורש שם של ארבע בד' רוחות אלו ימ"ה וצפונ"ה תימנ"ה ומזרח"ה:

פרק קצז

אופן קצז

הקדמה מעולה, מאחר שיש לכל אחד מישראל אות אחת בתורה, נמצא שהנשמה של כל אחד מישראל היא בת זוג לאות אחד של תורה, ומזה הטעם נדחת התורה מפני נשמה

של כל אחד מישראל, וקיימא לן (שבת קל"ב ע"א) פקוח נפש דוחה את השבת מטעם זה, לפי שנשמה של כל אחד מישראל היא כדמות זכר, והתורה היא כדמות נקיבה, וידוע שהנקיבה היא משועבדת לזכר ומחוייבת לעשות רצון בעלה (עיין תנדב"א רבה פ"ט), כן גם כן התורה מחויבת לעשות רצון נשמה של כל אחד מישראל. לכן אלה המצות אשר יעשה האדם וחי בהם (ויקרא יח ה) ולא שימות בהם (יומא פ"ה ע"ב), ונדחת המצוה מפני נשמה של ישראל. ומזה הטעם מאחר שהנשמות של ישראל נדמות לאותיות התורה, לכן אמרו רז"ל [במדרש רבה פרשת אמור (תו"כ כ"ו י')] אינו דומה מועטין העושין מצוה למרובין העושים מצוה, והטעם כי כמו שמבואר בספר יצירה תיבה של ב' אותיות בונה שתי בתים, ג' אותיות בונים ו' בתים, ד' אותיות בונות כ"ד בתים, ה' אותיות בונה ק"ך בתים, נמצא שבהתרבות האותיות יתרבו הצרופים עד לאין מספר. כן גם כן בהתרבות הנשמות של ישראל ביחד, יתרבו האורות עד לאין מספר, כי אורות הנשמות מתנוצצין זה בזה, ולכן שכרם הרבה מאד, שיש בני אדם מרובין, אז לפי מספר הנשמות יתרבו האורות לאין מספר כדמיון צרופי אותיות. וזהו סוד הפסוק אמרת אלוה צרופה מגן הוא לכל החוסים בו (משלי ל ה), ר"ל מי שהוא מבין אותיות התורה שהם אמרת אלהים, שעל כל אות ואות יתרבו צרופים, מכח זה יכול אתה להבין גם כן שכר של אותה מצוה כשהם מרובים, וז"ש מגן הוא לכל החוסים בו, מגן הוא רומז על סוד השכר של צדיקים שעושין המצוה בחבור, וזה נרמז לכל החוסים בו, לכל דייקא, כי מי כה' אלהינו בכל קראינו אליו (דברים ד ז), בכל דייקא שהוא ברבים, שאז יתרבו הצנורות והנצוצות של נשמות מזה הטעם כי ברב עם הדרת מלך (משלי יד כח), ר"ל כשיש הרבה בני אדם ביחד, אז יש הרבה אורות למטה, ומכח אורות שנשמות של מטה, מתעוררין ומתנוצצין האורות והצנורות שלמעלה, וז"ש הדרת מלך, הדרת דייקא, דאתמר (תהלים קד א) הוד והדר לבשת עוטה אור כשלמה (תהלים קד ב), הרי שההידור שלמעלה הוא האור המתנוצץ לעולם. ומזה הטעם היו הלוחות תר"ך אותיות כמנין כתר, שהוא סוד השכר של צדיק לעולם הבא, כי מאותיות התורה שהוא סוד כת"ר תר"ך אותיות של דברות, שהם כנגד תרי"ג מצות מן התורה וז' מדרבנן (עיין במ"ר פי"ג ט"ו), אנו יכולין ללמוד שכר של הצדיקים לעתיד לבא, כי כמו שמרבוי אותיות מתרבים הצרופים של תורה, כן גם כן מרבוי הנשמות מתרבים האורות. וזה רמז הקדוש ברוך הוא לאברהם באמרו אנכי מגן לך (בראשית טו א), רמז משה אנכי שהוא עשרת הדברות, יכול אתה לידע מגן לך שהוא השכר של עולם הבא שאמר שכרך הרבה מאד. ועל זה סידר משה התפלה במלת ואתחנן, שאמרו במדרש (תנחומא תשא סי' כ"ז) שאז

הראה הקב"ה למשה אוצר של שכרן של צדיקים, אמר משה אתה החלות, בהיפוך אתוון הלחות, שנתן הקדוש ברוך הוא בכתב הלוחות שהיו כתובים מזה ומזה (שמות לב טו), והיתה הכוונה בזה כי בסוד אור ישר, בזה ראה שכרן של צדיקים שהיו בלוחות תר"ך אותיות כסדרן, כנגד תר"ך נצוצות אור שהיא השכר של צדיקים שיש לכל צדיק בעולם הבא ב' פעמים יש, דהיינו חלקו וחלק חבירו כמבואר בפסוק (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש (עוקצין פ"ג מי"ב), ולא די שיש לו ש"י עולמות, רק ואוצרותיהם אמלא, אותו האוצר שהיה לו לחבירו ליקח גם כן בגן עדן, נוטל הוא חלקו כדאיתא בחגיגה (ט"ו ע"א), לכן בארצם משנה ירשו (ישעיה סא ז), נמצא שהוא נוחל ב' פעמים י"ש שהוא כמניין כת"ר, וזה סוד בישישים חכמה (איוב יב יב). והנה היה גם כן י' דברות כתובים בסוד אור חוזר שהוא בסוד הדין, והיה נרמז בו גם כן תר"ך נצוצי חושך שהם סוד עונש של רשעי"ם בגיהנם, (וחושך על פני תהום (בראשית א ב) זו מעשיהם של רשעים (ב"ר פ"ג ח'), וז"ש במדרש רבה הרשעים מתכסים בחושך, הגיגית הזו במה מכסין אותה בכלי חרס מינה ובה, כל"י ח"רס דייקא שהוא בגימטריא וחש"ך), שכן הוא סוד הפסוק ורשעי"ם בחושך ידמו (שמואל א' ב ט), רשעים גימטריא תר"ך, ונרמז בפסוק בהכר"ת רשעי"ם תראה (תהלים לז לד) חושבנא דדין כדין, רצה לומר רשעי"ם עולים למספר כר"ת, סמא"ל וסט"ן ונח"ש בגימטריא כר"ת. ועל זה אמר משה שבעניין הלוחות החלות להראות לי אותיות התורה שהם כדמיון נשמה של ישראל, וזה נרמז במה שאמר את עבדך, את דייקא, שמורין על אותיות התורה שהם מורין ודומין לנשמה של כל אחד מישראל. והנה היו הלוחות כתובים מזה ומזה י' בסוד או"ר ישר את גדלך, שהם מצד החסד שמורין על שכרן של צדיקים תר"ך נצוצי אור, והיו כתובים גם כן למפרע בסוד או"ר חוזר, שהם מצד הדין שהם מורים על יד החזקה על תר"ך נצוצי חושך. ועל זה אמר אשר מי בשמים ובארץ, שהלוחות היו שנים כנגד שמים וארץ, כמעשך כנגד תר"ך נצוצי אור, כגבורתך כנגד תר"ך נצוצי חושך, ומאחר שהאותיות מתנוצצים כדמיון הנשמות שבכל אחד ואחד מישראל, בדבר זה אינו יכול אדם לצייר בשכלו שיהיה דמיון האותיות כדמיון הנשמה, לכן אעברה נ"א, נוטרייקון "נשמות "אותיות, רצה לומר שם בארץ ישראל אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ח ע"ב), יוכל אדם לצייר בשכלו ולראות בסודי האותיות המתנוצצים, וזה שאמר את הארץ, את דייקא, רצה לומר מא' ועד תי"ו. והשיב הקב"ה רב לך, כבר השגת באותיות השגה גדולה בשעה שעלה משה למרום מצא להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות (שבת פ"ט ע"א), רצה לומר על כל אות מן התורה שהוא כנגד נשמה של כל ישראל, לכל אחד מהם קושר לו שכר של

עולם הבא שהוא סוד כתר, כי כמו שס' רבוא אותיות של תורה, כן גם כן ס' רבוא של ישראל, נמצא שעל כל אות ואות של תורה, יבא נשמה אחת של ישראל, נמצא שעל כל אות יגיע כתר, שהוא סוד תר"ך נצוצי אור. לכן אמר רב לך, מלת לך דייקא, מה רב טובך אשר צפ"נת ליראיך (תהלים לא כ), צפנ"ת בגימטריא תר"ך, תר"ך נצוצי אור שיגיע לכל נשמה מישראל, וז"ש פעלת לחוסים בך נגד בני אדם (שם), כי כמו שבני אדם הם ס' רבוא פרצופים, ועל כל פרצוף יגיע כת"ר שהוא תר"ך נצוצי אור, כן גם כן היה קושר הקב"ה כת"ר לכל אות ואות מן התורה. לכן אמר הקב"ה למשה אין שלום בעירך (שבת פ"ט ע"א), בא לרמז למשה שהוא מושלם מכל ס' רבוא נשמות (דב"ר פי"א ט'), בעירך דייקא, שהוא גופו של משה שנקרא עיר, כמ"ש (קהלת ט יד) עיר קטנה, שדרשו רז"ל (נדרים ל"ב ע"ב) במדרש על הגוף. וכן בפסוק (קהלת ז יט) מעשרה שליטים אשר היו בעיר, שהם עשרה כחות שבגוף אדם. ומשה לא הבין זה העניין, ואמר כלום יש עבד שנותן שלום לרבו, השיב הקב"ה היה לך לעזרני, שהתעוררות צריך להיות למטה כשהנשמה מתעוררת למטה, אזי מוסיף כח הגבורה שלמעלה שהם סוד אותיות. לכן פתח ועתה יגדל נ"א כח ה' (במדבר יד יז), נ"א נוטרייקון "נשמה "אותיות, שהנשמה מתעוררת למעלה האות שלה. ולפי שמשה הוא כלל כל הנשמות, נמצא שהוא כלל כל ס' רבוא אותיות התורה, ויש בתורה עוד ס"ה אותיות למעלה מן ס' רבוא, שהוא סוד אדני שהיא השכינה שמתפשטת ומעוברת מס' רבוא, זה סוד כח אדני דייקא כאשר דברת. לכן אמר הקב"ה למשה היה לך לעזרני, לך דייקא שאתה הוא כלל של ס' רבוא, וכלול מן כל הכתרים בסוד ומשה יקח את האהל (שמות לג ז), לכן אמר כאן רב לך, אתה הוא כלול מן כל הכתרים והאותיות:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה זה סוד דאיתא בספר התמונה על פסוק (בראשית יב א) אל הארץ אשר אראך, כ' של ארא"ך מורה על כתר, כי סוד לך לך מארצך, הוא סוד יציאת נשמה מן הגוף כדאיתא בזוהר שם (ח"א ע"ו ע"ב), ואז הראה לו שכרו שיש לו כת"ר עולמות. וז"ש משה מחני נא מספר"ך אש"ר כתב"ת (שמות לב לב), ס"ת כת"ר. וז"ש רז"ל (עירובין כ"ב ע"א) ארך אפים (שמות לד ו), ולא כתיב ארך אף, ארך אפים לצדיקים, ארך אפים לרשעים, שהם תר"ך נצוצי אור ותר"ך נצוצי חושך, כי ארך אפים הוא סוד כתר כידוע:

פרק קצח

אופן קצח

חשב משה שהותר לו הנדר בשעה שגילה לו הקב"ה סוד נדרים, שאז קיבל שער החמשים שהוא סוד שער איתן שזכר אותו ביחזקאל (מ טו), ואז סיים באותה פרשה אישה יקימנו ואישה יפירנו (במדבר ל יד), ונעשה משה איש האלהים (דברים לג א) בעלה דמטרוניתא (זוהר ח"א רל"ו ע"ב), צדיק מושל ביראת אלהים (שמואל ב' כג ג) מי מושל בי צדיק (מו"ק ט"ז ע"ב), שזכה משה למדת מ"י. ולכן אמר ואתחנן בוי"ו, ואז זכה לנ' ארוכה לשער החמשים של בינה, ההוא כתיב, ר"ל באותו עת שעלה משה ממדריגת נוקבא שנקראת ההיא, למדרגת דכורא שנקרא ההוא. וזהו סוד הפסוק עיר גבורים עלה חכם (משלי כא כב), אמרו במדרש רבה [פרשת אמור (ויק"ר פל"א ה')] זה משה, בשעת מתן תורה עלה למדריגת מלאכים זכרים. וזהו סוד שהשיב משה למלאכים כשאמרו מה לילוד אשה בינינו (שבת דף פ"ח ע"ב), ר"ל שהיה משה ממדריגת נוקבא ברזא דגלגולא דהבל דאתמר גביה ותוסף ללדת את אחיו את הבל (בראשית ד' ב), שהיה הבל מסיטרא דנוקבא. והשיב הקב"ה לקבל תורה בא, ומצד התורה יעלה משה ליסוד אבא ויהיה במדרגת דכורא. וז"ש משה מתייירא אני שמא ישרפוני בהב"ל פיהם, ר"ל שהמלאכים אומרים שאני מגלגול הבל, ומדרגא דנוקבא. והשיב הקב"ה אחוז בכסא כבודי, ר"ל עכשיו שאתה מקבל הלוחות, מלת לח"ת בא"ת ב"ש כס"א, שהם חצובות מתחת כסא הכבוד, ובזה תעלה למדריגת דכורא. נמצא שעיר גבורים עלה חכם זה משה, שעלה למדרגת גברים כשהוריד עוז מבטחה דהיינו הלוחות. ולכן אמר משה אתה החלות להראות בשעה שקבלתי הלוחות, את גדלך מסטרא דדכורא, את ידך החזקה מסטרא דנוקבא, אשר מי אל, שזכה משה עתה למדריגת מ"י, דהיינו שיש לו רשות להתיר נדרו של הקב"ה, ולכן ביקש אעברה נא, עתה רוצה אני להעביר ולהתיר 'נדר 'אלהים נוטריקון נ"א. (וז"ש אתה החלות שהוא בגימטריא הת"ר הנד"ר, ז"ש דמיתי שמא הותר הנדר, אעברה נ"א נוטריקון 'אתיר 'נדר). והשיב הקב"ה רב לך, אין אני עושה תורתי פלסתר דאתמר בדין תורה המוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו (דברים כב יט), ואתה הוצאת שם רע על בתולת ישראל, כי באמת ערב רב עשו את העגל, ואתה אמרת חטא העם הזה חטאה גדולה (שמות לב לא), נמצא שהוצאת שם רע על בתולת ישראל, לכן מוכרח אתה גם כן לקיים קרא לא יוכל לשלחה כל ימיו, ואל תוסף דבר אלי עוד בדב"ר הז"ה דייקא, בשביל דבר זה שאמרת חטא העם הזה הז"ה

דייקא, בשביל תיבת הזה שהוצאת שם רע על ישראל בעצמך, לכן מוכרח אתה להקבר בחוץ לארץ, והוא טעם שביעי שהוצרך משה להקבר שם:

פרק קצט

אופן קצט

רצה משה לידע ולהכיר סוד כסא הכבוד שהוא מרום מראשון מקום מקדשינו (ירמיה יז יב), ר"ל שבית המקדש של מטה הוא מכוון כנגד כסא שלמעלה (שמו"ר פל"ג ד'), לפי שירושלים לעתיד לבא היא תקרא כסא ה' (ירמיה ג יז), לכן בא משה עתה ליכנס לארץ ישראל, ולעשות מן ירושלים כסא ה'. ולכן פתח ואתחנן, כמ"ש לעיל שמלת ואתחנן היא סוד כסא, בסוד ישרה לכסא, לכן התפלל תקט"ו תפלות כמנין ישר"ה לכסא, ומלת אל ה' דייקא, ר"ל שיהיה בעת ההיא מה שיהיה לעתיד לבא בעת ההוא, דהיינו שגאולה אחרונה יהיה מסטרא דדכורא שיר חדש (שהש"ר פ"א), ורצה עתה להשיג סוד כסא ה'. והנה איתא בספר סודי רזא שז' נהרות סביבות הכסא, וז' כסאות יש לז' רקיעים בגלגל ערבות (חגיגה י"ב ע"ב), נקרא כסא נורא. ולדעתי זהו סוד כשיצא יעקב מבאר שבע (בראשית כח י), שראה ז' כסאות זו למעלה מזו מן ז' רקיעים, וכשהגיע לרקיע ערבות ששם נקרא כסא נורא, לכן אמר על כסא שביעי זה שהוא ברקיע שביעי מה נורא המקום הזה (בראשית כח יז), נורא דייקא, שכן כסא של ערבות נקרא כסא נורא. ברקיע מכון נקרא כסא מלוכה. ברקיע מעון כסא צדק. לדעתי זה סוד הפסוק כי עשית משפטי ודיני ישבת לכסא שופט צדק (תהלים ט' ה), לפי שברקיע מעון שם גדולת ישראל כמו שהאריך בזה בספר סודי רזא, לכן הוצרך משה לומר השקיפה ממעון קדשיך וברך את עמך ישראל (דברים כו טו), כי שבח ישראל הוא ברקיע הה', לכן אמר השקיפה בה' יתירה, ולכן כשהוא עושה משפטי ודיני, אז יושב בכסא צדק שהוא ברקיע מעון. ברקיע זבול כסא קדש. ברקיע שחקים כסא גאוה. ברקיע רקיע כסא גבורה. ברקיע שמים כסא גדולה. וזה סוד ה' בשמים חסדך (תהלים לו ו), ר"ל ברקיע שמים שם כסא חסד. ולכן פתח באדנ"י, ואחר כך שם הוי"ה בנקודת אלהים, שהם סוד ב' כסאות, ויש ו' דרגין לקביל ו' מעלות לכסא, ולכן אמרה רות לנעמי ו' מדרגות עמך עמי וגו' (רות א טז), שסוד ב' כסאות אלו הם לקביל רות ונעמי, אדנ"י הוא סוד רו"ת שהיא השכינה, שכן נעלם של אדנ"י הוא רו"ת, כי מילוי אדני הוא סוד תרע"א דמלכא, זה השער לה' (תהלים קיח כ), בסוד אדני המשכן, הפתח בסוד ה' שפתי תפתח (תהלים נא יז), ההיכל הראשון ליכנס למעלות העליונות, ונעמי היא סוד ה' ראשונה שבשם שנקראת בינה, גם נקראת

לאה. וזה סוד בצירוף להראו"ת, שהוא בהיפך אתוון לא"ה רו"ת. ורמז משה בהתחלת התפלה בה' תיבין הראשונים 'אתה 'החלות 'להראות 'את 'עבדך, ר"ת בגימטריא כסא ה'. וטעם שרמז בה' תיבין, הוא מטעם שכתבנו לעיל שמדרגת משה הוא פני חמה (ב"ב ע"ה ע"א), וחמה יש לה ה' מנהיגים ביום, ומלאך הממונה על החמה יש לו גם כן ק"ז כחות כמנין שמו שנקרא גלגליא"ל, שהוא עולה למספר כסא ה', לפי שלעתיד לבא יהיה אור הלבנה כאור החמה (ישעיה ל כו), לכן בעת ההיא שהוא עתיד לבא, יקרא לירושלים שהוא סוד אור הלבנה, שכן השכינה נקראת ירושלים, יהיה לעתיד כסא ה' שהוא סוד גלגליא"ל שהם כחות של אור החמה. לכן ביקש משה מאחר שהחלות להראות לי סוד הכסאות, וז"ש את גדלך, שהוא הכסא שברקיע שביעי שנקרא שמים, כי שם נקרא כסא גדולה. ואת ידך החזקה, רמז על ו' כסאות שבו' רקיעים עד גלגל ערבות. ואת ידך החזקה, בגימטריא שבעה פעמים כסא עם הכולל. ובמלת את גדלך, הוא בגימטריא ראשי אותיות של שבעה כוכבי לכת (פרקי דר"א פ"ו), והוא נרמז בפסוק אמת מארץ תצמח (תהלים פה יב), ר"ל תצמ"ח בגימטריא שצ"ם חנכ"ל, ומבואר בפסוק ונות בית תחל"ק שלל (תהלים סח יג), נות הם ד' אמהות, בית ג' אבות, הרי ז' שהם לקביל תחל"ק שהם ראשי בתי אבות של ז' כוכבי לכת שנרמזין במלת של"ל שהם עמודי הקליפה, וכן בראשי תיבות של גדלך, נרמזין ג' אבות ד' אמהות. ומאחר שסוד ז' כסאות הם, ביקש משה אעברה נא, רוצה אני להיות בארץ ישראל דתמן כסא ה', ויהיה עתה אור הלבנה כאור החמה. גם אשיג שם סוד ז' נהרות וז' כסאות, כי שם הלבנון, כסא מול כסא, מעון מול מעון, מכון מול מכון. השיב הקדוש ברוך הוא רב לך, הנשמה של משה היא באה מסוד הכסא, גם אי אפשר למשה להגיע עתה לירושלים ולהקרא אותו כסא ה', כי נתחלל משה בביאתו לזה העולם, שבא מצד ערוה שאסרה תורה שלקח עמרם את דודתו שעתידה התורה לאסור, שמזה הטעם אף על פי שעמרם היה אחד מחמשה בני אדם שמתו בעטיו של נחש (שבת נ"ה:), ונקרא עמרם על שם עמר נקי (דניאל ז ט) שלא חטא מימיו, מכל מקום עבור זה הוצרך להתגלגל אחר כך ולבא לעולם, גם בשביל זה הסתירה התורה ענין לקיחת אשתו ולידת משה, באמרו וילך איש מבית לוי (שמות ב' א). ומטעם זה נתחללו גם כן בני ראובן שלא יכלו לבא לארץ ישראל, כמ"ש הזוהר (זוהר ח"א רל"ו ע"א) על פסוק (בראשית מט ד) כי עלית משכבי אביך, ולא אמר משכב אביך. אבל לפי ששתה יעקב בכוס זה ועינו בכוס אחר, לא נצרך אפילו לשתי נשיו, שהיה יעקב אצל לאה וחשב שהיא רחל ויהי בבקר והנה היא לאה (בראשית כט כה), אבל כל הלילה חשב שהיא רחל, ובזה נתחלל ראובן ולא היה יכול לבא לארץ ישראל

שנקראת משכבי אביך, כדאיתא (בזוהר ויחי עמוד תצ"ט שם) שירושלים נקראת כן. וכן משה עבור שהיתה לידתו באיסור שאסרה תורה לבסוף, לכן לא היה יכול לבא גם כן לארץ ישראל. וזה נרמז גם כן במלת רב לך, ר"ב נוטריקון למפרע 'בני 'ראובן, וכמו שבני ראובן נתחללו, כן גם כן אתה, לכן אל תוסף דבר:

פרק ר

אופן ר

אמרינן בפרק חלק דף ק"ן (פסחים קי"ז ע"ב) על פסוק (שמואל ב' ז ט) ועשיתי לך שם כשם הגדולים אשר בארץ, שאמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע למה אומרים אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, ולמה לא אומרים אלהי דוד וכו'. והנה זה היה גם כן ענין משה, שראה סוד המרכבה העליונה שהיא נחלקת על ארבע רגלים מד' אותיות הוי"ה, וראה שהאבות הן הן המרכבה כדאיתא במדרש רבה פרשת לך לך פרשה מ"ז (ב"ר פמ"ז ו') ופרשת וישלח פרשה פ"ב (ב"ר פפ"ב ו'), וכמ"ש (דברים י יד) הן לה' אלהיך השמים וגומר, רק באבותיך חשק ה' (דברים י טו), שפירוש הפסוק מלשון וחשוקיהם כסף (שמות כז י), שהאבות הן הן ממש המרכבה. והוקשה לו אחר כך הלא המרכבה היא על ד' אותיות הוי"ה, כדכתיב הן לה', ה' דייקא שהם ד' אותיות, לזה השיב ויבחר בזרעם אחריהם, ר"ל דוד הוא רגל רביעי במרכבה זוהר עקב עמוד תקכ"ג (זוהר ח"ג רע"ג ע"ב). לכן רצה משה ליכנס לארץ ישראל, ורצה הוא להיות רגל רביעי במרכבה במקום דוד. גם נוכל לומר שרצה שיאמרו אלהי משה, כמ"ש אלהי אברהם וכו'. ולזה פתח ואתחנן אל ה', ה' דייקא, על שם של הוי"ה קמכוין, בעת ההיא, ההוא כתיב, שהוא רצה להיות הה' של שם הוי"ה להשלים אות ד' במרכבה, וז"ש לאמר, לאמר לדורות, הדורות שיהיו יאמרו אלהי משה כמ"ש אלהי האבות. לכן פתח באדני, שהוא רצה להיות רגל רביעי במרכבה שהוא שם של אדני. וז"ש אתה החלות להראות סוד מרכבה שלימה, את גדלך שאומרים אלהי אברהם, ידך החזקה שאומרים אלהי יצחק, אשר מי אל שאומרים אלהי יעקב, לכן אעברה נא, וכשאהיה בארץ ישראל אעבור ה', ר"ל אשלים ה' אחרונה שבשם בהיפוך אתוון ארבעה, שיהיו ארבעה רגלי המרכבה שלימים, וזה יהיה דוקא כשאהיה בארץ, כי רגל רביעי נקראת ארץ החיים (ישעיה לח יא), וז"ש ואראה את האר"ץ, הארץ דייקא שהיא השכינה שנקראת ארץ החיים. וגם זכר ג' דרגין לקביל ג' אבות, שרצה הוא להיות גם כן במקום ג' אבות כמו שביקש דוד. והשיב הקב"ה רב לך, אין קורין אבות אלא לשלשה (ברכות ט"ז ע"ב), אתה רוצה שיהיו קורין גם כן אלהי משה כדכתיב (שמות)

אלהי אברהם יצחק יעקב, אבל אינו כן, כי אין העולם מתנהג אלא על ג' קוין שסודם חד"ר 'חסד 'דין 'רחמים, שהוא מלוי ארץ כזה אל"ף רי"ש צדי"ק, שהנעלם מן ארץ הכי הוי. זה סוד הפסוק אני אדנ"י עושה חסד משפט וצדקה באר"ץ (ירמיה לג טו), באר"ץ דייקא, ר"ל תסתכל במלוי אר"ץ, תמצא תמן חסד דין רחמים. גם אמר רב לך, המדרגה שלך היא יותר גבוה ממדת ארץ שהיא השכינה, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא (שמות ג ה), שנתעלה משה למעלה במקום יחוד חכמה שנקראת קודש, אבל אתה רוצה להיות רגל רביעי במרכבה שהיא מלכות, אל תוסף דבר אלי, דב"ר דייקא, נוטריקון 'דוד 'ברגל 'רביעי. ומשה ביקש מה שנאמר קודם מותו פסוק (תהלים קטז ט) אתהלך לפני ה' בארצות החיים (דב"ר פי"א ה'). לזה השיב לו הקב"ה אל תוסף דבר אלי דייקא, נוטריקון 'אתהלך 'לפני 'י"י, שלא תוסיף עוד לדבר תיבות אל"י בדב"ר הז"ה שכינה שנקראת דבר, שכבר הוכן לזה מלכות בית 'דוד 'ברגל 'רביעי, אבל אתה לפי שעה עלה ראש הפסגה שהוא סוד הדעת, וצו את יהושע, אין צו אלא שכינה כדאיתא בספר סודי רזא על פסוק (תהלים עח כג) ויצו שחקים ממעל, שבדור הזה יהיה הוא סוד לבנה, וחזקהו על דרגא דיליה, ואמצהו בדרגא דילך:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה ולכן מלכות נקרא ארץ, ומן סוד זה אין קורין אבות אלא לשלשה, אף שהם ד' רגלים, מכל מקום אינו אלא ג' קוין והד' כלול בה', לכן חיותו היה מן האבות (זוהר (ח"א קס"ח ע"א) ובעשרה מאמרות דף ל"ח), ומצד עצמותו ראוי להיות נפל, בסוד גר אנכי עמך תושב ככל אבותי (תהלים לט יג), כ"כ א"א ז"ל. וזה סוד הרגלים שהם ג' פסח שבועות סוכות שנקראו בתורה חג, שהם סוד שלש אבהון כדאיתא בזוהר (ח"ג רנ"ז ע"ב), והם ד', כי שמיני עצרת חג בפני עצמו כנגד דוד, (זוהר ח"ג רנ"ו ע"ב), ושמם רגלים מוכיח על זה. וכן ברכת המזון הוא גם כן סוד רתיכא קדישא, זן זה אברהם שזן לכל עוברים ושבים (שמו"ר פ"א ט"ו), הארץ זה יצחק ויזרע יצחק בארץ ההיא (בראשית כו יב), בונה ברחמיו זה יעקב, ואלו ג' הם מדאורייתא. הטוב והמטיב זה מדת דוד, שנקרא טוב רואי (שמואל א' טז יב), ביבנה תקנוה (ברכות מ"ח ע"ב), כי אז הוצרכו לתקן רגל ד' שנפגם בגלות. ועל זה אמר דוד לי נאה לברך (פסחים קי"ט:), לי דייקא שהוא השלים המרכבה שהוא סוד ברכת המזון, והביא ראייה ממה שנאמר (תהלים קטז יג) כוס ישועו"ת אשא שהוא סוד השכינה, לכן בשם ה' אקרא, ולכן נקראת מדה זו כוס של ברכה שצריך שלשה (זוהר ח"ג רמ"ו ע"א). ועל זה אמר גם כן לי נאה לבר"ך, כי מדתו הוא סוד ברכה. וזה סוד י' דברים נאמרו בכוס ואין לנו אלא ארבע (זוהר ח"ג רע"ג

ע"ב), ולכן לא רצה משה לברך לפי שלא זכה ליכנס לארץ ישראל (פסחים שם), ארץ ישראל דייקא שהוא סוד ברכה, והוא רגל רביעי שלא זכה בו משה. וזה סוד ביקש משה מלכות ולא נתנו לו, שנאמר (שמות ג ה) אל תקרב הלום (זבחים ק"ב.). וז"ש הקב"ה כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא, רמז על מדה זו, ואמרו רז"ל (שם) אין הלום אלא לעד, שהוא הטעם מה שלא זכה לזה הוא מצד מעלתו ומדרגתו, כי אז לא היה נחרב המקדש, כי השונאים אינן שולטין במעשה ידיו (סוטה ט'.), והיה רגלו עומד לעד ולא נפגמה לעולם, כי השכינה והישראל לא היו נגלו לעולם מאדמתן כידוע, ואם כן לא היו עושין ישראל תשוב"ה מעולם, כי סוד תשוב"ה היא תשוב ה' למקומה, ואז לא היתה נטרדת הה'. מה שאין כן דוד כשחטא, נפגם רגלו ונסתלקה ממנו השכינה ונצטרע ששה חדשים (סנהדרין ק"ז.), מדה כנגד מדה הוא ריחק הה' מן הו', לכן נסתלקה ממנו הה' שהיא השכינה ו' חדשים, חדשי"ם דייקא, כי מלמטה למעלה נקראו המדות חדש, ומלמעלה למטה שנים (זוהר ח"ג רנ"ג ע"א). ובזה יתורץ קושיא בעל עשרה מאמרות (דף ז'), מ"ש בירושלמי ז' שנים נצטרע דוד, כי דא ודא חדא היא בסוד אור ישר ואור חוזר, ולכן נצטרע, כי בחטאו גברה הנחש למעלה שהיא אשה רעה צרעת לבעלה (יבמות ס"ג ע"ב), נמצא שנפגם רגלו. וזה סוד לא היה דוד ראוי לאותו מעשה, ר"ל לבת שבע, אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה (ע"ז דף ה'.), ולכן נאם הגבר הוקם על (שמואל ב' כג א) של תשובה (מו"ק דף ט"ז ע"ב). וזה סוד ראויה היתה בת שבע לדוד מו' ימי בראשית, אלא שאכלה פגה [סנהדרין שם (ק"ז ע"א)], שלא תיקנה כתיקונה ולכן נפגם רגלה. ועל זה ביקש דוד לומר אלהי דוד (סנהדרין שם), מאחר שאני רגל הד' אהיה כאחד מהם, ואז יהיה מרכב"ה שלמ"ה שהוא בגימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד, כ"כ א"א ז"ל. והשיב לו אינהו מינסית לי ורגליהם קיימים לעד, והן הן על ג' דברים עולם עומד, תורה עבודה גמילות חסדים (אבות פ"א מ"ב), ואתה לא מינסית לי וגלוי וידוע לפני שלא תוכל לעמוד בנסיון ואז תפגם רגלך. והראה לו גם כן כזה כשישראל יחטאו ח"ו יפגם רגלך, ומזה הטעם לא ייחד ה' שמו על האבות לומר אלהי בחייהם, הן בקדושיו לא יאמין (איוב טו טו), שמא יפגם אחד מהם רגלו. ולפי שהוא סוד בת שבע, לכן היו ימיו ע' שנה, כי שנה בגימטריא ספיר"ה, וכל אחת כלולה מי' הרי ע', ואם היה חי ק' שנה לא היו העולמות מבולבלים, והיה מתקן לבוצינא תקונא תקיף דלא אתכבי לעלמין ולא אחרב בי מקדשא (זוהר רות דף יד). ועל זה אמר דוד ושבתי בבית ה' לאור"ך ימי"ם (תהלים כג ו), לאורך הוא סוד אריך, ואז כשאזכה יהיו חיי כמניין לאור"ך ימי"ם שהוא ק', ואז

אך טוב וחסד ירדפוני. וזה סוד אור"ך ימי"ם עולם ועד (תהלים כא ה), מה שבקש דוד ומדת ימי מה היא (תהלים לט ה):

עד כאן הג"ה

פרק רא

אופן רא

אתמר גבי משה בשעת מעמד הר סיני ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' (שמות יט ג), פתח בשם של אלהים ומסיים בשם של ה'. אבל תרווייהו איתנהו, שיש בשם של משה סוד הוי"ה וסוד אלהים, הוי"ה כזה, שם של ד' ברבוע, י' פעמים י' ק', ה' פעמים ה' הרי כ"ה, ו' פעמים ו' ל"ו, ה' פעמים ה' הרי קפ"ו. לכן נקרא הקב"ה מקו"ם, שהוא מקומו של עולם (ב"ר פס"ח ט'). לזה רמז יעקב באמרו אכן יש ה' במקו"ם הזה (בראשית כח טז), במקו"ם דייקא, ר"ל בתיבת מקו"ם תמצא שם של הוי"ה, ובד' מילואי הוי"ה בסוד ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שהם בד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, ובמלוי המלוי קנ"ט אותיות, תצרף קנ"ט עם מקו"ם, הרי מש"ה. גם שם של אלהים תמן תשכח מספר משה כזה, ידוע ששם של אלהים נחלק לי"ב חלקים, א"ל מימין, מ"י משמאל, וה' באמצע כמו שהאריך בזה בכנפי יונה חלק א', וכשתחשוב שם של אלהים כזה, א' של אלהים על מ' של אלהים, הרי מ' של משה. ל' של אלהים על י' של אלהים, הרי ל' פעמים י', הרי ש' של משה. ונשתייר אות ה', הרי משה. ועל זה אמר משה אתה החלות להראות א"ת עבדך, א"ת דייקא, שאותיות שלי מורים על סוד תרין שמהן, את גדלך שהוא שם של הוי"ה, את ידך החזקה שהוא שם של אלהים, ובמלת ידך החזקה בגימטריא קנ"ט, נרמזין כל האותיות של ד' שמות מלוי ההוי"ה, ובמלת גדלך רמז על מראות הסנה דאתמר שם המקו"ם אשר אתה עומד עליו (שמות ג ה), מקו"ם דייקא, כשתצרף מקו"ם עם אותיות יד"ך החזק"ה, הרי משה. וחוזר ומפרש על שם אלהים שהוא כולל גם כן משה, נרמז במלת מ"י א"ל, שמן אותו רבוע של שם אלהים עלה מש"ה. וזה נרמז במלת אעבר"ה, שהוא בגימטריא רבו"ע, רצה משה ליכנס לארץ ישראל להמתיק הדינים שבאים מרבוע של הוי"ה ומרבוע של אלהים, כי ידוע שכל רבוע הוא דין, וז"ש ואראה את הארץ דתמן אתקן כל רבוע, ונרמז במלת אעברה בארץ ישראל באור פני מלך חיים (משלי טז טו) ושובע שמחות את פניך (תהלים טז יא), ואתקן אחוריים שהם בסוד הדין. והשיב הקב"ה רב לך, כדאיתא ברעיא מהימנא פרשת ויצא עמוד שי"ח (זוהר ח"א רס"ז ע"א) שנקרא משה רב של ישראל, על שם הפסוק (ישעיה יט א) והנה ה' רוכב על ע"ב ק"ל, ר"ל שם

של הוי"ה הוא סוד רוכב, דתמן כ"ו ר"ב, בסוד ר"ב הוא ע"ב ק"ל, ר"ל כשתצרף ע"ב ק"ל יחד, הוא סוד ר"ב של רוכ"ב. נמצא שבמלת רוכ"ב שהוא סוד כרו"ב, תמן הוי"ה כ"ו עם ע"ב ועם ק"ל שהוא ר"ב, ואם כן מאחר שבכאן אתה באת לגדולת של ע"ב ק"ל, אין אתה צריך לארץ ישראל. וכן צירוף אעבר"ה, א"ר הע"ב, כמ"ש בשעת מתן תורה הנה אנכי בא אליך בעב הענן (שמות יט ט), בע"ב דייקא, שהוא סוד ר"ב, כמ"ש (שמות יט כא) ונפל ממנו ר"ב, לכן אל תוסף:

פרק רב

אופן רב

ידוע שמשה קיבל התורה שלשה פעמים, בסיני, באהל מועד, בערבות מואב (סוטה ל"ז:). ולפי שסוד התורה שיש לה ארבעה לבושים, רצה משה ליכנס לארץ ולהשיג לטעם רביעי ד' תיקונים של תורה. ועל זה אמר ואתחנן אל אדנ"י, מאחר ששם של אדנ"י יש לו ד' אותיות ואני לא קבלתי התורה רק ג' פעמים, נמצא שחסר לי אות אחד דהיינו לבוש א' מן ד' לבושי התורה (שסימנם פרד"ס), שהם סוד ד' נהרות שבעדן, וקחשיב משה שהנהר הרביעי הוא נהר פרת (בראשית ב יד), על שם סודות התורה שהם פרים ורבים (עיין ברכות נ"ט ע"ב), בסוד ר' אושעיא רבה שפתח (ב"ר פ"א א') ואהיה אצלו אמון (משלי ח ל), על פשט התורה אמון פדגוג, על דרש אמון מכוסה, על רמז אמון מוצנע, על סודות התורה אמון רבתי. כנגד ג' לבושי התורה ראה יעקב שהנה באר בשדה (בראשית כט ב), שהיא התורה באר מים חיים, שלשה עדרי צאן רובצים עליה, הם ג' לבושי התורה, והאבן גדולה על פי הבאר, הם לקביל סודות התורה שהיא אמון רבתי. ועל זה התחיל משה ואמר ואתחנן אל ה', שרצה להגיע אל אמון רבתי שישיג סודות התורה. ולכן אמר אתה החלות להראות את גדלך בסיני, תמן אתמר נפשי יצאה בדברו (שיר השירים ה' ו), שקדמה נפש של תורה. ואחר כך את ידך החזקה באהל מועד, ששם קבלו תורה שבעל פה. ואחר כך כנגד ערבות מואב, אמר אשר מי אל בשמים ובארץ שהם כנגד רמזים של תורה, לכן אלה הדברים אשר דבר משה (דברים א א), הוכיח אותם ברמז, ברמז דייקא, כי בכאן עלה למדריגת רמזים של תורה, וכן אל"ה הדברי"ם בגימטריא רמזים. אבל לדעתו לא עלה לאמון רבתי, לכן אמר אעבר"ה נא, שהוא בהיפוך אתוון ארבעה, כשאראה את הארץ, כי שם בארץ ארבעה נהרות מקיפין אותו, כמ"ש על נהרות יכונניה (תהלים כד ב), והנהר הרביעי הוא פרת (בראשית ב'), שהוא המאור הגדול ורזין דאורייתא, לכן רוצה אני ליכנס לארץ ישראל. והשיב הקב"ה רב לך, כבר

הגעת למדריגת אמון רבתי, שכבר השגת רזין דאורייתא, ואין צריך אתה לארץ ישראל עבור זה:

פרק רג

אופן רג

לפי שסוד סולם שראה יעקב היו בה ארבע שליבות, הם לקביל ד' דרגין, ומשה לא עלה לרקיע רק ג' פעמים מ', נמצא שלא זכה רק לג' דרגין של סולם, כי כל מדרגה היא בסוד מ', ולכן איתא בספר סודי רזא שסוד מ' פתוחה היא מימין הכסא, ומ' סתומה משמאל הכסא, בסוד ממשלתך בכל דור ודור (תהלים קמה יג), מ' דייקא, עיין שם בארוכה. ונמצא בג' עליות שעלה משה למרום כל אחת היתה מ' יום, זכה לג' דרגין של סולם, ורצה משה ליכנס לארץ ישראל להשיג דרגא רביעאה, על זה אמר אתה החלות להראות את גדלך מ' יומין קדמאין מסטרא דאברהם, את ידך החזקה מ' יומין אמצעיים מסטרא דיצחק, ולכן היו אמצעים בכעס (סדר עולם רבה פ"ו), לקביל יצחק שהוא סוד כעס, אשר מי אל לקביל מ' יומין בתראין שכלו ביום הכפורים, לקביל יעקב יום הגדול ונורא הוא שהוא יעקב שאמר מה נורא המקום הזה (בראשית כח יז). לכן אמר אעברה נא להשיג דרגא רביעאה, שכן אעברה בהפוך ארבע"ה. והשיב הקב"ה רב לך, מלת לך דייקא, כי כמו שנחלקים עליות של משה להר בשלשה פעמים לקביל שלשה אבות כל אחת היתה מ' יום, כן גם כן שנותיו של משה שהיה ק"ך שנה נחלקים גם כן לשלשה דרגין, מ' שנה היה במצרים לקביל דרגא דאברהם שהיא חסד, מ' שנה שהיה בכוש ומלך שם, כמבואר על פסוק (במדבר יב א) על אודות הכושית אשר לקח (בילקוט (רמז קס"ח) בשם מדרש דברי הימים של משה רבינו), הם לקביל דרגא דיצחק, ומ' שנה מלך על ישראל לקביל דרגא דיעקב, וכמו שבימים האמצעים שעלה להר היה בכעס, לפי שהם כנגד יצחק שהוא סוד כעס, כן גם כן במ' שנה האמצעיים של משה שהיה בכוש, היו גם כן בצער ובכעס (עשרה מאמרות דף כז). ולכן אמר במזמור תפלה למשה (תהלים צ א), שאותו מזמור אמר ביום הכפורים כשאמר לו סלחתי כדבריך (במדבר יד כ), שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה (תהלים צ טו), שרמז על הימים האמצעים שהיה בהר בכעס, ועל מ' שנים האמצעים שהיה בצער בכוש. וז"ש ראינו רעה, כמו שאותן מ' יום האמצעיים שהיה ברעה ובצער, היו כנגדן גם כן מ' שנה של כוש בצער, התפלל עליהם שמחנו כימות עיניתנו, שיהיו כנגדן בכל שנה ושנה מ' יום של רצון, והם הן מ' יום של ראש חודש אלול עד יום הכפורים, ועליהם אמר משה (תהלים צ טז) יראה אל עבדיך

פעלך, שבאותן הימים הקב"ה בעצמו מכריז על התשובה, כדאיתא בזוהר פרשת תרומה (ח"ב קל"א ע"א) על פסוק (ישעיה כא יב) אמר שומר, שמטטרו"ן מכריז ואמר בכל יום אתא בקר, זה הקב"ה שנקרא ממשלת היום (בראשית א טז), וגם לילה זו השכינה שנקראת ממשלת הלילה. ונרמז סוד זה במה שאמר יראה אל עבדך, שמסטרא דעבד שהוא מטטרון נקראים ישראל עבדים למקום, והדרך על בניהם וברזא דבן שמסטרא דאליהו שהוא בגימטריא בן נקראו ישראל בנים למקום, זה סוד אם כבנים אם כעבדים (כנ"ל באופן קיא), שהוא סוד תרין כרובים ברקיע. ולכן אמר הקב"ה למשה אל תוסף דבר, כי כבר קצובים שנותיך לג' דרגין לקביל ג' אבות, כמו שנחלקו הימים של ג' עליות שעלה להר, לג' דרגין כמניין חזק"ה:

פרק רד

אופן רד

רצה משה להשיג בארץ ישראל סוד שם של הוי"ה פנים ואחור, בסוד אני ראשון ואני אחרון (ישעיה מד ו), ר"ל פנים של שם הוי"ה הוא רחמים, ואחור של הוי"ה שהוא כוז"ו כמו שכותבים במזוזה מבחוץ לפי שהוא מצד הדין, אבל הפנים שהוא טדה"ד מצד הרחמים, סוד בך יברך ישראל (בראשית מח כ). ולפי שבארץ ישראל שם אדני מתנוצץ שם, כמ"ש כי שמך נקרא על עירך (דניאל ט יט), שמך דייקא, שהוא שם של הוי"ה, לכן ביקש ליכנס לארץ ישראל. והנה פנים ואחור ביחד טדה"ד כוז"ו, בגימטריא אני. וזהו סוד אני ה', ר"ל שם של ה' הוא סוד אנ"י, אנ"י ראשון ואנ"י אחרון, ולאלו הב' שמות צריך לכוין בין המצרים בשלש ראשונות של י"ח ברכות, כמ"ש בספר כנפי יונה בחלק א', זהו סוד על אלה אני בוכיה (איכה א טז), ר"ל קטב מרירי (דברים לב כד), שהוא סוד אלה שהוא שולט בין המצרים בשעת החורבן, לא הועיל שם של אני שמציל אותו מן קטב מרירי, רק אני הגבר ראה עני, אני דייקא, וסוד אני הועילה דוקא בארץ ישראל, ומלת אנ"י נוטרייקון "ארץ "נתנה "יבולה (תהלים סז ז), "אמונים "נוצר "ה' (תהלים לא כד), "אל "נקמות "ה' (תהלים צד א). והנה על זה אמר אתה החלות להראות לי סוד שם של ה', דהיינו כנגד הפנים אמר את גדלך שהוא מדת טובו, כנגד אחור של שם הוי"ה שהוא כוז"ו, אמר את ידך החזקה שהוא אחוריים, אשר יעשה כמעשיך נגד הפנים, שלכך בוי"ו ימי בראשית קחשיב במדרש תדשא כ"ב מלאכות שעשה הקב"ה בוי"ו ימי בראשית במעשה שמים וארץ, אבל במעשה המשכן קחשיב בפרשת ויקהל ל"ט דברים שעשו במשכן, כי המשכן נברא בסוד אחוריים שהוא כוז"ו בגימטריא ט"ל, ולכן אמר מתחלה

(שמות לה א) אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ולמדו רבותינו ז"ל (שבת ע' ע"א) מאלה הדברים ל"ט אבות מלאכות, דקחשיב אחר כך את המשכן ואת אהלו וגומר (שמות לה יא) ל"ט דברים, שכל מה שהיה במשכן נאמר בשבת אשר צוה ה' דייקא, שהוא אחוריים של שם ה' שעולה ט"ל. ועל זה אמר כגבורתך, שהם מסטרא דגבורה, לכן פתח אצל המשכן (שמות כה ג) וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב, כדאיתא בספר הזוהר פרשת תרומה (זוהר ח"ב קכ"ט ע"ב) שהמשכן מסטרא דדינא. לכן ביקש משה אעברה נא, שרצה לתקן בארץ ישראל אחוריים של שם הוי"ה, וז"ש ההר הטוב, הטוב הוא פנים של הוי"ה בגימטריא כ"ב כמניין טדה"ד, הטו"ב הז"ה בגימטריא ל"ט, כמניין כוז"ו שהוא אחוריים של שם. והלבנון, כי שם במקדש יתקן סוד ראשו כתם פ"ז (שיר השירים ה' יא), תשית לראשו עטרת פ"ז (תהלים כא ד), כי שם של הוי"ה עם פנים ואחור יחד שהוא אני ה', בגימטריא פ"ז, בבית המקדש אתמר שוקיו עמודי שש מיוסדים על אדני פ"ז (שיר השירים ה טו), והוא סוד לבנ"ה הכי הוי, ולכן ניתנה תורה בל"ב נתיבות, בנו"ן שערים, בה' חומשי תורה כמניין לבנ"ה. וזה נרמז במלת הלבנו"ן, ה' חומשי תורה, ל"ב נתיבות חכמה, נ' שערי בינה, שהוא סוד הוי"ה עם פנים ואחור יחד. השיב הקב"ה רב לך, כבר השלמת פנים ואחור יחד בשעת הקמת המשכן, שכל ס' רבוא לא יכלו להקימו ויביאו המשכן אל משה (שמו"ר פנ"ב ד'), שאז אמר משה מזמור ע"ה דאתמר תמן כי אקח מועד (תהלים עה ג), שמשה לקח אהל מועד בעצמו ואת עלית על כולנה (משלי לא כט), אני משרים אשפוט, אני דייקא, שאז זכה משה להשגת פנים ואחור של שם הוי"ה שהוא אני, משרים אשפוט שעשה מהם מישור והמתיק את הדין, ולפי דברי הזוהר שיר השירים שסוד משרים הם ה' אותיות מנצפ"ך שהם הדינים, לפי זה יהיה פירוש הפסוק אני משרים (תילים עה), רצה לומר פנים ואחור של הוי"ה שהוא אני, גם ה' גבורות מנצפ"ך שהם משרים, שניהם אשפוט, ר"ל ממתיק עליהם קו הרחמים שהוא מדתו של משה שנקרא משפט, כמו שכתוב בזוהר פרשת וילך (זוהר ח"ג רפ"ג ע"ב) על פסוק (משלי יג כג) ויש נספה בלא משפט, ר"ל שנסתלק קו הרחמים שנקרא משפט, לכן נספה. ולפי שהשיג שם משה בשעת הקמת המשכן סוד פנים ואחור של הוי"ה שהוא אני, לכן אל תוסף דבר אלי, אלא צו את יהושע וחזקהו לגלות לו פנים של הוי"ה, ואמצהו לגלות לו אחורים של הוי"ה:

פרק רה

אופן רה

ידוע שהקדוש ברוך הוא ברא עולם בב' אורות, והוא צירוף אחד מן בראשית (א א) בשתי א"ר, וחוזר ומפרש יהי אור (בראשית א ג) מסטרא דאברהם, דמתמן רמ"ח מצות עשה שהם מסטרא דחסד, ויהי אור מסטרא דיצחק שהם לא תעשה, שכן ר"ז מצות כמניין או"ר שלוקין עליהם מלקות. ועל זה אמר כי עמך מקור חיים באורך נראה אור (תהלים לו י), ר"ל התורה היא מקור חיים מצד החכמה עליונה דאתמר בה החכמה תחיה את בעליה (קהלת ז' יב), ונחלקה לב' פעמים אור, שכן מקו"ר חיי"ם, גם כן חשבונו עולה ב' פעמים אור, ולכן נחלקת התורה כ"ד ספרים, שהיא סוד ב' פעמים אור. ולכן נתאוה משה ליכנס לארץ ישראל, דאתמר תמן אשר אור לו בציון (ישעיה לא ט), והארץ האירה מכבודו (יחזקאל מג ב), ואיתא בזוהר פרשת כי תצא עמוד תקלח (זוהר ח"ג רע"ח ע"ב) י"ה עם שמ"י הרי שס"ה, זכר"י עם ו"ה הרי רמ"ח (שמות ג טו). על זה אמר מאחר שהחלות להראות את גדלך מסטרא דמצות עשה, שהוא סוד יהי אור, את ידך החזקה מסטרא דויהי אור שהם לא תעשה, אשר מי אל בשמים ובארץ, שבשתי אור אלו נבראו שמים וארץ, וגם הם תלוים בשם של הוי"ה בסוד "ישמחו "השמים "ותגל "הארץ (תהלים צו יא), י"ה בשמים ו"ה בארץ. וזה שאמר כמעשיך לקביל רמ"ח מצות עשה שהם יהי אור, כגבורתיך לקביל לא תעשה ויהי אור, ומאחר שניתנה התורה בשני אורות אלו, על כן אעברה נ"א, נוטרייקון "נראה "אור, שם בארץ ישראל באורך נראה אור. ואמר הטובה בלשון נקיבה, כנגד מצות לא תעשה שהם מסטרא דנוקבא, ההר הטוב הזה, כנגד מצות עשה שהם מסטרא דדכורא. והשיב הקב"ה רב לך, כבר השגת ב' אורות אלו בשעת ביאתך לעולם ותרא אותו כי טוב הוא (שמות ב' ב), שנתמלא כל הבית אורה (סוטה י"ב ע"א), שהוא סוד תרי"ג מצות שנחלקו על ב' ידות, שהם ב' פעמים אור כמ"ש היא ניתנה על ידי משה, כמ"ש וזאת התורה אשר שם משה (דברים ד' מד), וזאת דייקא, שכן וזא"ת עולה גם כן לחשבון ב' פעמים אור. ושיעור הכתוב כן הוא וזאת התורה, נחלקת לב' פעמים אור כמניין וזאת, ומה הם ב' פעמים אור, על זה אמר אשר שם משה, שנקרא משה רבינו על שם תרי"ג מצות הנחלקים לב' אורות שס"ה לאוין ורמ"ח מצות עשה, שהוא סוד השגה שם של הוי"ה שהוא נוטרייקון "ימות "השנה "ואיברי "האדם, ימות השנה (ר"ת י"ה) הם שס"ה, שמי עם י"ה הוא שס"ה שהם כנגד שס"ה ימות החמה, ואיברי האדם הם רמ"ח זכרי עם ו"ה הרי רמ"ח, ולכן בד' רוחות קחשיב כאן שם של הוי"ה, לכן צו את יהושע חזקהו במצות עשה, ואמצהו במצות לא תעשה:

פרק רו

אופן רו

ידוע שהקב"ה מנהיג עולמו בארבע שמות שהם הוי"ה אדנ"י א"ל אלהי"ם, והוא סוד אל אלהים הוי"ה דיבר (תהלים נ א), שהם חסד דין רחמים, ויקרא ארץ הוא סוד אדנ"י שהוא מדת הדין הרפ"ה. ונרמזין ד' גוונין וד' שמות אלו בארבעה אותיות הוי"ה, י' של הוי"ה הוא סוד אל מדת החסד שהוא גוון לבן, ה' של הוי"ה הוא שם של אלהים שהוא דין גוון אדום, ו' של הוי"ה הוא שם של ה' רחמים גווני ירוק, ה' אחרונה של הוי"ה הוא סוד אדני מדת הדין הרפ"ה גוון תכלת. ד' גווני אלו הוא סודם איל"ת השחר (תהלים כב א), "אדום "ירוק "לבן "תכלת, שהם ד' רגלי המרכבה שיניקתם בא מבינה שנקראת שחר, מי זאת הנשקפה כמו שחר (שיר השירים ו' י), מ"י דייקא שהיא בינה. נמצא לפי זה ה' גוונין אינון, בסוד ה' גוונין דעינא וסימנם אחת שאלתי מאת ה' (תהלים כז ד), ומלת שאלת"י, תמן תשכח ה' גוונא דעינא "שחור "אדום "לבן "תכלת "ירוק. ולפי זה ביקש משה ליכנס לארץ ישראל ולהשיג סוד שחר ברזא דבינה, דמתמן בארץ ישראל אתמר אז תבקע כשחר אורך (ישעיה נח ח). ועל זה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, קרי ביה הה"א, להשגות חמשה גוונין שהם ברזא דשמא קדישא ד' אתוון ד' גוונין של איל"ת אהבים (משלי ה יט), וקוצה של י' הוא סוד השחר. ולזה אמר מאחר שהחלות להראות לי את גדלך, הוא גוון לבן מסטרא דאברהם, את ידך החזקה הוא גוון אדום, אשר מי אל בשמים הוא גוון ירוק, ובארץ הוא גוון תכלת, אשר יעשה כמעשיך הם כנגד לבן וירוק שהם חסד ורחמים, וכגבורתיך הם גוון אדם ותכלת שהם דין קשה ורפה. נמצא שזכיתי לד' גוונין איליו בשעת הקמת המשכן, כדאיתא במדרש (במ"ר פי"ב ח') שבשעת עשיית המשכן הראה הקב"ה למשה ד' אשות, וכן בשעת מעשה מנורה הראה לו ד' פעמים מנורה פרשת בהעלותך לקביל ד' מראות איליו. לכן אמר אעברה נא בהיפך אתוון ארבעה, שכבר זכיתי לארבעת גוונין דעינא בתרין דוכתין, נוטרייקון "נא, "נר "אהל מועד, ר"ל בשעת מעשה מנורה הראה לו ד' פעמים מנורה בפרשת בהעלותך, וכן בשעת אהל מועד הראה לו גם כן ד' גוונין איליו, אם זכיתי לד' גוונין דעינא ואראה את הארץ, דתמן אזכה לעוד שחר כשחר נכון מוצאו (הושע ו ג), שם בארץ ישראל ידעת שחר מקומו (איוב לח יב), ידעתה בה' יתירה שהו' מראה ה' בה"א יתירא, שהוא מורה על גוון שחר שהוא גוון ה', ושם יהיו עיני כעפעפי שחר. ואפשר שלזה רמז משה בעת ההיא, שהוא בראש חודש אדר שמזלו דגים, ואתמר גבי לויתן (איוב ג ט) עיניו עפעפי שחר. ולכן איתא במדרש רבה (ילקו"ש רמז תתי"ד) אמר משה ללויתן שמעת תפלתו,

דאתמר גביה (איוב מ כז) ירבה לך תחנונים, ולי אין אתה שומע. ר"ל שאזכה שיהיו עיני כעפעפי שחר, כי שם בארץ ישראל באנו לשחר פניך לבית המקדש שהוא לבנון, דמתמן משחרי ימצאנוני (משלי ח יז) בב' נוני"ן, לכן אמר ואתחנן גם כן בב' נוני"ן, ואמר ההר הטוב הזה דאתמר בשחר פרוס על ההרים (יואל ב ב), ולכן אעברה בתוספות ה' שעל גוון ה' קמכוון, ולכן גבי יונה שהוא סוד משיח בן יוסף כדאיתא בזוהר שמות עמוד שמה (זוהר ח"ב קצ"ז ע"א) שהוא עתיד שיחלוק הלויתן לצדיקים, כדאיתא בפרקי ר' אליעזר (פרקי דר"א פ"י) שמכל התפלות שהתפלל יונה במעי הדגה לא נשמע תפלתו, רק במה שאמר אשר נדרתי אשלמה (יונה ב י), שנדר ללויתן שהוא יחלק בשרו לצדיקים, ולזה נשמע תפלתו. ולכן וימן ה' תולעת כעלות השחר (יונה ד' ז), הטעם שהיה בעלות השחר, שרמז לו הקב"ה שבזה נשמעת תפלתו מה שנדר על לויתן לעתיד שסודו עינו כעפעפי שחר, ודיו בזה מה שיזכה לעתיד לבא למעלה. לזה השיב הקב"ה למשה רב לך, יש לך השגה בד' גוונין, ורוצה אתה שיהיו עיניך כעפעפי שחר, עלה אתה בכאן ראש הפסגה וראה בעיניך ויהיו עיניך כעפעפי שחר, וחזר לפרש ד' גוונין באותיות הוי"ה שרמז בד' רוחות ב' פעמים:

פרק רז

אופן רז

על פי דרך הראשון שכתבתי מקודם שהעולם מתנהג על ד' שמות שכתבתי, שהם סוד הנהגות השמיטה הזו שהיא שמיטת יצחק, שכן יצח"ק בגימטריא אל אלהי"ם ה' אדנ"י, כי עתה הקב"ה מנהיג העולם ביצחק כמ"ש כי אתה אבינו (ישעיה סג טז), ר"ל שהנהגת שמיטה זו הוא יצחק, שסודו נחלק על ד' שמות אלו שהם עולין לחשבון יצחק כמו שכתבתי. וזהו סוד ברוך שנתן תורה לישראל כנגד ארבעה בנים דברה תורה (הגדה של פסח), רצה לומר ארבעה פעמים בן הוא בגימטריא יצחק, כי תורה מסטרא דיצחק קאתיא, כמו שנאמר וידבר אלהים את כל הדברים (שמות כ א), תורה מפי הגבור"ה שמענו (שבת פ"ח ע"ב), וכמו שיצחק עולה ר"ח, שהם ר"ח כחות של דינים, כן גם כן מצינו שם של הוי"ה שסודו ר"ח כיצד, ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה יש בהן ד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, שיש בהם אותיות מילוי ומילוי המילוי ק"ד, כי שם של ע"ב יש בו כ"ח אותיות, וכן ס"ג, וכן מ"ה, הרי ג' פעמים כ"ח, שם של ב"ן יש במילוי ובמילוי כ' אותיות, הרי ק"ד. ובד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה יש גם כן בכל עולם הוי"ה פשוטה שהיא עולה כ"ו, ד' פעמים כ"ו הרי ק"ד, שניהם יחד עולה מניין

יצחק. והוא גם כן סוד ה' הוא האלהים (דברים ד לה), רצה לומר כמו ששם של אלהים הוא סוד יצחק שעולה ר"ח כחות של דין, כן גם כן שם של ה' הוא גם כן עולה ר"ח כחושבן יצח"ק, כי שמו"ת של הוי"ה שהם רחמים ממתיקין כחות הדינים. ועל זה אמר אברהם הנני בני (בראשית כב ז), רצה לומר שאני צריך להמתיק במדת רחמנות שלי את יצחק בני שהוא מדת הדין, כמ"ש שם מן השמים הרבה ארבה את זרעך (בראשית כב יז), ארב"ה דייקא, שבזה ממתקת כחות ר"ח דינים של יצחק כמניין ארב"ה. ולכן פתח משה בכאן להזכיר ד' שמות אלו, מתחלה אמר שם של אדנ"י, ואחר כך הוי"ה בנקודת אלהים, ואחר כך מי אל, הרי ד' שמות אלו דהיינו אדנ"י הוי"ה א"ל אלהי"ם, שהם עולין לחשבון יצח"ק שהוא מנהיג זו השמיטה כמ"ש מתחלה, בעת ההיא שרמז על השמיטה הקשה הזו שהיא מצד יצחק, דאתמר ביה כי אתה אבינו (ישעיה סג). לכן פתח אתה החלות, אתה דייקא שהוא יצחק מנהיג את ההיא, קרי ביה הה"י, שמחמת קושי השמיטה נשתנה אות רביעי של השם שהיה מתחילה בא', ובא בו הה' כדאיתא בספר התמונה. ועל זה אמר החלות להראות לי את גדלך זו מדת טובו, ר"ל שיעור קומה האותיות של הוי"ה בד' עולמות הם כמניין יצח"ק, לכן אמר את גדלך, את דייקא, הם הם כל האותיות שמתפשטין מן השמות הוי"ה שבד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, שהם עולין לחשבון ר"ח מנין יצח"ק, ואת ידך החזקה הם סוד ר"ח כחות דינים שבצד מדת הדין של יצחק, לכן סיים אשר יעשה כמעשיך מצד הרחמים, וכגבורתיך מצד הדין. לכן אמר משה אעברה נא, שהוא בהפוך אתוון ארבעה, אלו ארבעה שמות אתמר שם אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ (תהלים נ א), שהוא סוד אדני. כשאבא לארץ ישראל, אז ימתיקו אותיות הוי"ה שהם ר"ח, את כחות הדין שהם גם כן ר"ח, ונשתנה שם לטובה מצד הלבנון שהוא בית המקדש, דתמן הוא מיתוק הדינים כי כארז בלבנון ישגה (תהלים צב יג), ר"ל יצח"ק שהוא סוד אר"ז בלבנון שהוא בית המקדש, שם יתמתק וישגה יהיו שתולים בבית ה' (תהלים צב יד) וימתיק הדינים. השיב הקב"ה רב לך, כבר בשעת הקמת המשכן שהוקם באחד בניסן (שמות מ יז) בחודש שנולד בו יצחק כדאיתא בתנחומא (תנחומא פקודי סי' י"א), שהוצרך הקב"ה לקפל את מלאכת המשכן עד ראש חודש ניסן שבו נולד יצחק, שהוא כולל ר"ח דינים כדי להמתיקן עם אותיות הוי"ה, דאתמר שם וכבוד ה' מלא את המשכן (שמות מ לח), ובאותו יום אמרו ישראל ה' הוא האלהים (עיין פסיקתא רבתי פ"ד), כמבואר במזמור (תהלים עה א) הודינו לך אלהים הודינו, כמו שהארכתי בספרי הגדול שנקרא מגלה עמוקות פרשת שמיני, לכן אל תוסף. (וז"ש אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, בדב"ר דייקא שהוא עולה ר"ח חושבן

יצחק), ואתה צו את יהושע וחזקהו, כנגד מילוי האותיות של הוי"ה שהם ר"ח, ואמצהו להמתיק כחות הדינים שהם גם כן ר"ח, כי הוא יעבור אותם להמתיק את כחות הדין, והוא ינחיל להמתיק כח הרחמים:

פרק רח

אופן רח

רצה משה להמתיק ולתקן בארץ ישראל הקלקול הגדול שבאה מחטא אדם הראשון שהטיל הנחש בחוה כ"ד זיני דמסאבותא, כמ"ש בזוהר אחרי מות (ח"ג ע"ט ע"א) על פסוק (בראשית ג טו) ואיבה אשית, כמנין ואיב"ה הטיל הנחש זוהמא, שמתחלה קישט הקב"ה לחוה בכ"ד קשוטי תכשיטי כלה, כמו שדרשו ז"ל (זוהר ח"א מ"ח ע"ב) על פסוק (בראשית ב כב) ויביאה אל אדם, מלמד שקישט הקב"ה לחוה בך"ד תכשיטים, ולמדו רז"ל ממלת ויבאה שהוא חסר י' אחר ב', שהוא בחשבון כ"ד, ואלו האותיות של ויבאה שהיו בה כ"ד תכשיטים, היפך הנחש ועשה מהם איב"ה. ואחך כך באו שלש אבות העולם שהם תקנו ג' קטרין של אדם הראשון, וד' אמהות תקנו עיטה של חוה. וחזרו השבטים וקלקלו בשעת מכירת יוסף, אתמר שם "ויאמר "אליהם "יוסף "ביום "השלישי (בראשית מב יח), ר"ת ואיב"ה, וזה גרם להם גלות מצרים. ואחר כך כשיצאו ממצרים אתמר שם "היום "אתם "יוצאים "בחודש "האביב (שמות יג ד), ר"ת האי"בה, שהגיע זמן שתפסק זוהמת הנחש שהטילה האיבה בין אשה יראת ה' (משלי לא ל), שהיא סוד השכינה. וכשישראל עמדו על הר סיני אז פסקה זוהמתן (יבמות ק"ג ע"ב), לכן היו הלוחות כתובים מזה ומזה, שכל לוח היה ו' באורך ו' רחב (נדרים ל"ח ע"א), הרי י"ב טפחים כל לוח, נמצא בב' לחות היה כ"ד טפחים, זהו הסוד הפסוק מז"ה ומז"ה הם כתובים (שמות לב טו), בזה בטלו כ"ד זיני דמסאבותא. ולכן בשעת עגל בשבירת הלוחות חזרה זוהמת נחש למקומו כ"ד זיני דנחש, ולכן בסוף כ"ד דורות נגבה חוב של עגל, כאן כ"ד דורות כנגד כ"ד זינין אלו שגרמה הנחש, ואין לך פקודא שאין בה חלק כ"ד בהכרע ליטרא של עגל (סנהדרין ק"ב ע"א), גם במרגלים נרמז כמ"ש "ופגריכם "אתם "יפלו "במדבר "הזה (במדבר יד לב), ר"ת ואיב"ה. ופרה אדומה שהיא רפואה על עגל, אתמר שם פסוק בפני עצמו "וכל "אשר "יגע "בו "הטמא (במדבר יט כב), שהוא גם כן ראשי תיבות ואיבה. והנה בשעת חורבן אז נפרע חוב של עגל, דרש ר' לוי שם בזוהר של איכה (נ"ד ע"א) שמדת השררה איב"ה רע"ה, ונרשם ברישא דקרא "איכה "ישבה "בדד "העיר "רבתי "עם "היתה (איכה א א), ראשי תיבות איב"ה רע"ה (כמ"ש לעיל

באופן לט). גם בכאן רמז משה בראשי אתוון "ואתחנן "אל ה' "בעת "ההיא, ר"ת ואיב"ה, שבשביל לתקן אותן כ"ד זיני דמסאבותא רצה ליכנס לארץ ישראל, לכן פתח בשם של אדנ"י, שיש לשם של אדנ"י כ"ד צרופים בסוד א"ל "ישוב "דך "נכלם (תהלים עד כא), ר"ת אדנ"י, ד"ך הם כ"ד צרופי אדנ"י, והם סוד שר השמיני שכתב המקובל רבי משה קורדווירי מי שמכוון בו בשעת התפלה, אז תפלתו נשמעת. והרי נרמז במלת אל ישוב דך נכלם, וסודו יוצא מפסוק (שמות טו א) אז ישיר משה, אז חלק אחד, ובנ"י ישראל ו"ב מן ובנ"י חלק שני, כי גאה, ג' ה' מן גא"ה. והם סוד כ"ד פרקים שמן מסכת שבת שנקראת כלה, שצריך לחלק על ג' סעודות של שבת בכל סעודה ח' פרקים, כי שבת היא כלה, והפרקים הם כ"ד כנגד כ"ד תכשיטי כלה, ונרמז בפסוק (שמות לא טז) 'ושמרו 'בני 'ישראל 'את 'השבת, ר"ת ואיב"ה, לתקן כ"ד זיני דמסאבותא, וזה שכתוב אחר כך לעשות את השבת, לעשות דייקא לדורותם, לדורתם כתיב כדאיתא בזוהר (תיקו"ז כד ס"ט ע"ב) בשם ספר הבהיר והביאה ר' מנחם מרקנטי בפרשת שלח לך, ואז השכינה שורה בבית, והקליפה שהיא הגר שפחת שרה אומרת מפני שרי גבירתי אנכי בורחת (בראשית טז ח). ועל זה ביקש משה לתקן כ"ד צרופי אדנ"י, ואמר מאחר שהחלות להראות לי, שפתחתי לתקן כ"ד זיני דנחש, החלות בהיפוך אתוון הלוחות, שהיו כ"ד טפחים כנ"ל מז"ה ומז"ה שהם כ"ד טפחים. גם קיבל כ"ד ספרים אוריין תליתאי (שבת פ"ח ע"א), את גדלך זה תורה, ידך החזקה נביאים כמה שכתוב (הושע יב יא) וביד נביאים אדמה, אשר מי אל בשמים ובארץ רזי דכתובים, בסוד כתובים באצבע אלהים (שמות לא יח), כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך (תהלים ח ד). גם נרמז בראשי תיבות 'אתה 'החלות 'להראות אה"ל, שבשעת עשיית המשכן אתמר תמן כ"ד פעמים שיטים, והוא סוד כ"ד אלף תלמידי ר' עקיבא (יבמות ס"ב ע"ב), שהוא יסוד תורה שבעל פה שנשנית באהל מועד והם ברזא דחכמתא, ונפלו אחר כך כ"ד אלף בשיטים. ועליהם רמז משה את גדלך בשעת עשיית המשכן, שלא היה יכול משה לזכור את ווים לעמודים (שמות לח כח), עד שבא אליו נשמתו של ר' עקיבא בסוד ואת האלף וגומר אין כאן מקומו, כי ר' עקיבא הוא שדרש ויי"ן [תוספות סנהדרין נ' (ע"ב ד"ה ת"ל)], ועל שנפלו כ"ד אלף בשיטים אמר את ידך החזקה. ואיתא בזוהר בפרשת פקודי (זוהר ח"ב רמ"א ע"ב) שהמרכבה שלמעלה היא כ"ד סמכין, על זה אמר אשר מי אל בשמים, כמו שבשמים כ"ד סמכין של מרכבה, וכן בירושלים שלמעלה יש בו כ"ד שערים, לכן גם בארץ הוצרכו להיות למטה בירושלים כ"ד שערים, ולא רצו השערים לפתוח ודבקו זה בזה עד שאמר שלמה כ"ד רננות (שבת (ל' ע"א) ומו"ק ט'.), הן הן כ"ד פסוקים מפסוק האמנם ישב אלהים

על הארץ (דברי הימים ב' ו' יח), עד פסוק בעבור דוד עבדך (דברי הימים ב' ו מב) ך"ד פסוקים, כל פסוק הוא נקרא רנן בפני עצמו, ועל זה אמרו רבותינו ז"ל [בפרק קמא דברכות (ה' ע"א)] אמר אביי תלמיד חכם צריך לומר חד פסוקי דרחמי, הוא הסוד כמו שכתוב לבי ובשרי ירננו אל אל חי (תהלים פד ג), פסוק אחד נקרא רנן רננו צדיקים בה' (תהלים לג א), באו לפניו ברננה (תהלים ק ב), ולכן במזמור כ"ד (תהלים כד ז) אמר דוד שאו שערים ראשיכם. ועל זה אמר אשר יעשה כמעשיך, על נס של שלמה עם השערים, וכגבורתיך על חורבן הבית שנחרב לסוף כ"ד דורות, לפי שהמרכבה היא על כ"ד, ובזה מתבטלת הנחש בך"ד זיני טומאה. לכן אמר משה אעברה נ"א, רוצה אני לבטל את 'נחש 'איבה, ר"ל אותו האיבה שהטיל הנחש בסוד ואיב"ה אשית, שהם כ"ד זיני דמסאבותא. לזה אמר ואראה את הארץ, צריך אני לבא לארץ ישראל בשביל זה, כי שם ההר הטוב הזה זה ירושלים שיש בה כ"ד שערים, לכן בברכת ירושלים שבתפלה יש כ"ד תיבות, כי ירושלים שלמטה היא בנויה כנגד ירושלים שלמעלה (תענית ה' ע"א), ולכן בפסוק רבתי עם [באיכה רבתי (פ"א ב')] קחשיב כמה וכמה כ"ד שהיו בירושלים, כ"ד שוקים, ובכל שוק ושוק כ"ד שקקים, ובכל שקק ושקק כ"ד מבואות וכו'. וזה שאמר והלבנון שהוא בית המקדש, שהיו בו גם כן כ"ד שערים כנגד שערים העליונים, נמצא בארץ ישראל נתקיים קרא ושמתי כדכ"ד שמשותיך (ישעיה נד יב), כ"ד לקביל כ"ד. והשיב הקב"ה רב לך, כבר עשיתי רצונך אשר אמרתי סלחתי כדבריך (במדבר יד כ), והארכתי עון העגל על כ"ד דורות, ונתתי לך הלוחות שהם גם כן סוד כ"ד, וגם בעשיית העגל, גם בך"ד ספרים שקיבל משה מהר סיני דאתמר תמן וזאת התורה (דברים ד מד), וזא"ת בגימטריא כ"ד ספרים אשר עשה משה לפני בני ישראל, בזה זכה למקו"ר חיי"ם (תהלים לו י) בגימטריא הכי הוי, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, עו"ד דייקא שקיבל הלוחות מזה ומזה:

פרק רט

אופן רט

אומר אני שרצה משה לתקן בארץ ישראל צירופי אותיות אדני שקלקלו ישראל בעגל, כי בך"ד צירופי אדנ"י יש בהם צ"ו אותיות, כ"ד צרופים בכל צירוף ד' אותיות, הרי ד' פעמים כ"ד הם צ"ו אותיות, כמנין א"ל אדנ"י. וידוע כי שם של אדני הוא נחלק על תרין סטרין, א"י מן אדנ"י מסטרא דדכורא, ד"ן מן אדנ"י מסטרא דנוקבא. וזה היה חטא הבל, בסוד א"י הבל אחיך (בראשית ד' ט). ועל זה אמר משה ופתח בשם של אדנ"י 'אתה

'החלות 'להראות 'את, ר"ת בגימטריא הב"ל, שבגלגולא קדמאה פגמתי באותיות של אדנ"י, זה סוד את עבדך בגימטריא צ"ו, שהם צ"ו אותיות מן כ"ד צירופי אדני, שהם נחלקים לתרין סטרין, מ"ח אותיות מהם את גדלך הם אותיות של חסד, שהם דכורין א"י מן אדנ"י, ומ"ח מהם הם מצד הדין, וזה שאמר את ידך החזקה, שהם ד"ן מן אדנ"י שהם מנוקבא. גם רמז במלת את יד"ך בגימטריא ל"ד, הם ל"ד אותיות של מילוי המילוי של אדנ"י. ולכן אמר משה אשר מי א"ל, אל דייקא, כשתצרף שם של א"ל עם שם של אדנ"י שבתחלת הפסוק, הרי צ"ו אותיות שבך"ד צירופי אדנ"י, אשר יעשה כמעשיך שהוא סוד א"ל אדנ"י שבעולם העשייה, שהם צ"ו אלפים רבבות שקחשיב באדרא רבה (זוהר ח"ג) שהם בעולם העשייה, לקביל צ"ו אותיות שבך"ד צירופי אדני, כי מטרוניתא מקננא בעשייה תמן דינ"א דמלכותא, שהוא סוד אדנ"י שיש לו צ"ו אותיות וך"ד צירופים, לכן בעשייה המרכבה של צ"ו אלפים רבבות של מלאכים ואופנים. ולכן אמר משה אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ישראל ולתקן נ"א, נוטריקון 'נתיב 'אופנים, וארא את הארץ כי ארץ ישראל תמן שם של אדני נקראת ארץ החיים (ישעיה לח יא), ההר הטוב הזה בגן עדן שלמעלה מתנוצצין אותיות אדנ"י מן ד' רוחות (כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל ופקודי), והלבנון שהוא בית המקדש שהיו שם צ"ו חלונות למטה במקדש, לקביל צ"ו אותיות שבך"ד צירופי אותיות של אדנ"י. והשיב הקדוש ברוך הוא רב לך, רצה לומר אתה רוצה לתקן צ"ו אותיות של אדנ"י, כבר זכה משה ליתן התורה לישראל שנכרתו צ"ו בריתות ב' פעמים, בסוד צ"ו לצ"ו (ישעיה כח י), דהיינו ב' פעמים צ"ו כרתו כל אחד מישראל והם ברית, כדאמרינן (בסוטה דף ל"ז:) שכל אחד מישראל נכרתו עליו קצ"ב בריתות, כמו שרמז משה בפרשת אתם נצבים (דברים כט י), רצה לומר כמנין נצבי"ם לעברך בברית ה' (דברים כט יא), שכל אחד מישראל הוצרך לקבל עליו בריתות כמנין נצבי"ם. לכן אמר אל תוסף, אבל צו את יהושע, צ"ו דייקא, שהוא יתקן מה שאתה רצית לתקן צ"ו אותיות של אדנ"י, יהיה יהושע המתקן, כי יהושע הוא פני לבנה (ב"ב ע"ה ע"א) שהוא סוד אדנ"י, אבל יקיים גם כן צ"ו לצ"ו, ר"ל ב' פעמים צ"ו, וחזקהו בצ"ו בריתות שהם ללמוד וללמד, ואמצהו בצ"ו בריתות שהם לשמור ולעשות (כדאיתא בסוטה שם):

פרק רי

אופן רי

רצה משה ליכנס לארץ ישראל להשיג עוד שם של הוי"ה שהקדוש ברוך הוא מנהיג

עולמו בי"ב צרופי ההוי"ה, שהם י"ב שעות ביום וי"ב חדשים בשנה. וידוע שבכל חודש יש צירוף אחד, וכן בכל שעה ביום, נמצא בי"ב צירופים יש מ"ח אותיות של הוי"ה. ועל זה אמר ואתחנן אל ה', רצה לומר על שם של הוי"ה בעת ההיא, בע"ת דייקא, ההוא כתיב, על י"ב חדשים שבשנה, כי חודש הוא בלשון זכר, כי על כל חודש ממונה צירוף אחד של שם הוי"ה, ההיא קרי, על י"ב שעות שביום, שבכל שעה יש צירוף אחד מן י"ב צירופים. נמצא מלת בעת קאי על החדשים שהם מצד לבנה, ועל שעות היום שהם מצד החמה. ועל זה אמר משה מאחר שהחלות להראות לי בשעת עשיית המשכן שצוה הקב"ה ליקח מ"ח קרשים במשכן, שהם לקביל מ"ח אותיות שבי"ב צירופי ההוי"ה, וידוע שם של הוי"ה נחלק לתרין סטרין, י"ו מן השם הוא מסטרא דחסד, וב' ההי"ן מן השם הוא מסטרא דנוקבא. על זה אמר לקביל י"ו מן השם שהם כ"ד אותיות, את גדלך שהוא מצד החסד, ולכן זכר בתורה כ"ד פעמים ג' אבות בצד היושר, מתחלה אברהם, ואחר כך יצחק, ואחר כך יעקב. ואת ידך החזקה לקביך כ"ד ההי"ן שהם מצד הדין, ולכן זכר כ"ד פעמים אבות למפרע, והם בסוד כ"ד שערים העליונים בסוד אור ישר, וכן למפרע בסוד אור חוזר. אשר מי אל בשמים ובארץ, הם כנגד מ"ח צורות תלסמאות שכתב המורה בספר מורה הנבוכים בשער התכוני' שמ"ח צורות הם ברקיע הגלגלים, לכן בן מ"ח שנים הכיר אברהם את בוראו (ב"ר פ"ל ח'), ולכן במ"ח מקומות הזהירה התורה על הגר, ואברהם הוא קדמאי לגרים. גם אמר את גדלך, כנגד התורה שנקנית במ"ח מעלות (אבות פ"ו מ"ו) שהיא מצד חסד, ואת ידך החזקה על מ"ח עיירות שנתן משה ללוים שהם מצד הדין (במדבר לה ז), אשר מי אל בשמים ובארץ, הם סוד מ"ח טיפין שיורדין מן גן עדן שלמעלה שהוא בשמים על הארץ למטה, ומאותן מ"ח טיפין ירדו מ"ח נביאים לישראל [כדאיתא בזוהר פרשת חיי שרה], אשר יעשה כמעשיך על ב' לוחות ראשונות ושניות, דאתמר בהון (שמות לב טז) מעשה אלהים המה, שהיו בלוחות ראשונות כ"ד טפחים דהיינו ו' אורך ו' רוחב כמו שכתבתי לעיל (נדרים ל"ח ע"א), נמצא בב' לוחות ראשונות ושניות יש גם כן מ"ח טפחים, וכגבורתך לקביל מ"ח אבנים שהקים יהושע בגלגל בד' מקומות (ירושלמי סוטה פ"ז ה"ה), וכנגד זה יש בארבעה עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, וכל אחד מהם סוד של י"ב, אבל חלוקים הם, באצילות י"ב צרופי הוי"ה, בבריאה י"ב שבטים בסוד ששם עלו שבטים שבטי י"ה (תהלים קכב ד) שהוא בבריאה, ויצירה י"ב גבולי אלכסון, בעשיית י"ב תחומין, נמצא שהם מ"ח. ולכן בד' מקומות העמיד יהושע י"ב אבנים כפי דברי ירושלמי (בפרק אלו נאמרין סוטה דף ל"ז:), וכאן אין מקום להאריך. ולכן אמר משה אעברה נא, בהפוך אתוון ארבעה,

רוצה אני להשיג סוד שם של הוי"ה שיש לו י"ב צירופים והוא בד' עולמות, שיש בתוך י"ב צירופים אלו מ"ח אותיות, שם בארץ ישראל אתהלך לפני ה' (תהלים קטז ט, דב"ר פי"א ה'), שם אשיג סוד אדני צבאות שהוא אות וצבא שלו, והוא דוקא בירושלים שהוא ההר הטוב הזה, כי ירושלים נקרא כסא ה' (ירמיה ג יז), והלבנון זה בית המקדש בה"ר אדנ"י יראה (בראשית כב יד), שם יתבונן האותיות כמ"ש מה ידידות משכנותיך (תהלים פד ב), שהוא בבית המקדש שם ישיג אדני צבאות, ר"ל אותיות שם של אדנ"י. ולכן דוד כשהגיע למזמור מ"ח בתהלים אמר גדול אדנ"י ומהולל מאד (תהלים מח ב), גדול דייקא, שהוא על סוד גדלך שאמר משה על אותיות מילואי ההוי"ה, ואימתי הוא גדול שמשיגן גדולתו של שם הוי"ה, לזה אמר בעיר אלהינו זה ירושלים, הר קדשו זה בית המקדש (עיין ילקו"ש תהלים רמז תשנ"ה). השיב הקב"ה רב לך, ר"ל כבר יש לך רב בסוד מ"ח אותיות ההוי"ה שהשגת בתורה שניתנה בסיני במ"ח בריתות, גם אחר כך באהל מועד נשנית במ"ח בריתות, ונשתלשו גם כן בערבות מואב (סוטה ל"ז ע"ב), והוא חלוק של משה, ר"ל סוד חלוק הוא ג' פעמים מ"ח, בסוד קד"ם מפעליו מא"ז (משלי ח כב), רצה לומר מ"ח אותיות של שם הוי"ה נרמז במלת מא"ז, כמ"ש ה' קנני ראשית, שם של אדנ"י נחלק על אותיות מא"ז, ובג' מקומות אלו זכה משה לחלוק שלו, שכל פרגטוטין של משה היו מאז (שמו"ר פכ"ג ג'), לכן אל תוסף אלא צו את יהושע לקיים הבריתות שהם ב' פעמים מ"ח כמנין צ"ו, שהם ללמוד וללמד כמו שכתבתי לעיל:

פרק ריא

אופן ריא

איתא ברעיא מהימנא (זוהר ח"ג רל"ה ע"ב) ששם של הוי"ה יש בו כ"ח אותיות מלוי המלוי, סוד מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמ"ה עשית (תהלים קד כד), כ"ח מ"ה, שמלוי עולה מ"ה באותיות מלוי המלוי שהם כ"ח בטעם כ"ח אותיות אלו, יש גם כן כ"ח מחנות שכינה. ועל זה אמר משה ואתחנן אל ה' בעת ההיא, רמז במלת ההיא כנגד כ"ח מחנות שכינה, אמר בלשון נקיבה, וכתיב ההוא בלשון זכר, על כ"ח אותיות של הוי"ה שאמר מתחלה אל אדנ"י דייקא, ובמלת בעת רמז על כ"ח עתים שיש בכל חודש, ולכן אמר אחר כך אדנ"י, מתחלה אמר הוי"ה על כ"ח אותיות שהם כנגד כ"ח עתים, ואחר כך אמר אדנ"י כנגד כ"ח מחנות שכינה, ואמר מאחר שהחלות להראות לי את גדלך על הים, דאתמר תמן (שמות טו ו) ימינך ה' נאדרי בכח, ואמר גדלך וירא ישראל את היד הגדולה (שמות יד לא), ואת ידך החזקה שעת קבלת התורה בהר סיני דאתמר תמן קול ה' בכח

(תהלים כט ד), וכן כתיב (איוב לו כב) הן אל ישגיב בכחו, והם סוד כ"ח אותיות של וידבר אלהים את כל הדברים האלה (שמות כ א). גם אמר ידך החזקה שקיבל הלוחות, שכן יש בפרשת כי תשא י"ד פעמים לוחת, וכן בפרשת עקב י"ד פעמים, וז"ש (דברים לד יב) ולכל היד החזקה אשר עשה משה, דרשו רז"ל (שמו"ר פמ"ו ג') על הלחות. וכן אמר את גדלך בעשיית המשכן, שהיו בו ביריעות המשכן אורך כ"ח אמה, אשר מי אל בשמים ובארץ, שנבראו ביד ימין וביד שמאל שיש בהם כ"ח פרקים, אשר יעשה כמעשיך שהם סוד מעשה בראשית כח מעשיו הגיד לעמו (תהלים קיא ו), וכגבורתך סוד יציאת מצרים דאתמר תמן (שמות ו א) ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו, שהם ב' ידות, לקביל (י"ח)[כ"ח]פרקים שבב' ידים. לכן ביקש משה אעברה נא, כי שם בארץ ישראל יתגלו לו נצוצי אותיות של שם הוי"ה, ההר הטוב עושה ארץ בכוחו (ירמיה י יב) מכין הרים בכחו (תהלים סה ז), והלבנון זה בית המקדש גדול אדונינו ורב כח (תהלים קמז ה), מתי נקרא הקב"ה גדול בעיר אלהינו הר קדשו (תהלים מח ב) שם ינוחו יגיע כח (איוב ג יז). ומשה שהוא בסוד דעת הוא ישיג סוד כח של הוי"ה, דכתיב (משלי כד ה) ואיש דעת מאמץ כח, ר"ל משה שמדתו סוד דעת, היה מתאמץ עצמו ליכנס לארץ ישראל כדי להשיג כח אתוון של הוי"ה וקווי ה' יחליפו כח. והשיב לו הקב"ה רב לך, כבר השגת בשעה שאמרת ועתה יגדל נא כ"ח אדנ"י (במדבר יד יז), שהיו"ד של יגדל נא היא מאתוון רברבין, שהם מורים על י' אותיות מילוי ההוי"ה, וכח אדנ"י מורים על כ"ד אתוון של מילוי המילוי, שהשיב לו הקב"ה באותו פרק סלחתי כדבריך (במדבר יד כ), נמצא שזכה להשגת כח של שם הוי"ה, לכן אל תוסף וגומר:

פרק ריב

אופן ריב

ידוע ששם של כ"ח הוא יוצא מז' תיבות של בראשית (א א), בפסוק ראשון שיש בו ז' תיבות וך"ח אותיות. ומן פסוק של מתן תורה (שמות כ א) וידבר אלהים את כל הדברים, שיש בו גם כן ז' תיבות וך"ח אותיות. ומן אמן יהא שמיה רבה מברך לעלם ולעלמי עלמיא, שיש בו גם כן ז' תיבות וך"ח אותיות, וזה סוד העונה אמן יהא שמיה רבה בכל כחו (שבת קי"ט ע"ב), כמו שהביא הב"י בא"ח סימן נ"ו. לכן כתב הרב ר' יהודא חסיד ז"ל (ספר חסידים) שקודם שאמר יהא שמיה רבא, צריך לזכור שני פסוקים אלו בראשית ברא אלהים וגומר, וידבר אלהים וגומר, ואחר כך אמן יהא שמיה רבא, שמשלשתן יוצא שם של כ"ח, שהוא אכתריא"ל י"ה אדני שם צבאות יה אדירירון, שהוא גם כן כ"ח

אותיות. וטעם ג' אלו הם בסוד ראש תוך סוף, דהיינו בראשית הוא ראש הבריאה, ומתן תורה הוא באמצע, ואמן יהא שמיה רבה הוא הסוף של זה העולם. וזה טעם מספר ז', שהעולם נברא בז' ימי בראשית, והימים הם מצד החמה, וך"ח אותיות לקביל כ"ח עתים של לבנה, כי בב' אורות אלו הנהגת זה העולם, והוא צירוף בראשית בשת"י א"ר, הימים הם מתנהגים על ידי אור החמה, והחדשים על ידי אור הלבנה, ולעתיד לבא יתקיים קרא והיה אור הלבנה כאור החמה וגומר שבעתיים כאור שבעת הימים (ישעיה ל' כו), ומתרגמינן בתרגום יונתן בן עוזיאל שיהיה החמה לעתיד לבא שמ"ג פעמים כל כך גדולה כמו שהיא עתה, שלפי שהוא חושב שבעתיים שהוא מ"ט ז' פעמים ז' הרי מ"ט, ואחר כך אמר כאור שבעת הימים, ז' פעמים מ"ט הרי שמ"ג, והוא סוד גש"ם נדבות תניף אלהים (תהלים סח י), שלעתיד לבא יבא כגשם לנו (הושע ו ג), זהו סוד שאמרו בגמרא (חולין קל"ט:) משה מן התורה מנין, שנאמר (בראשית ו ג) בשגם הוא בשר, בשג"ם בגימטריא מש"ה. וקשה למה העמיד את משה בחשבון בשג"ם, אבל רמז קרמז שמשה הוא פני חמה (ב"ב ע"ה ע"א), ויהיה החמה לעתיד לבא שג"ם אורות. וזהו סוד כוונת המסרה ג' פעמים כצאת, מתחלה אמר (שמות לג ז) ומשה יקח את האהל וגומר כצאת משה האהלה (שמות לג ח), והנה לבסוף כשיקח משה את האהל לא תצא כצאת העבדים (שמות כא ז), רצה לומר על זה העולם שההנהגה על ידי מטה משה, שהוא סוד מטטרון שנקרא עבד, ומתנהג העולם על ידי משה שנמסרו לו חמשה חומשי תורה על ידי מ"ט שערי בינה שנמסרו למשה מסיני כדאיתא בפרק קמא דראש השנה (כ"א ע"ב). וזהו סוד מטה משה, תסתכל בתיבת מטה, ותשכח תמן חמשה חומשי תורה על ידי מ"ט שערים שזכה בהם משה, לפי שהיתה הנהגת משה על ידי מטטרון כמו שהאריך בזה בציוני פרשת שמות, לכן אמר שלא תצא עוד כצאת העבדים ויתנהג על ידי מ"ט, אבל לעתיד ואהביו כצאת השמש בגבורתו (שופטים ה לא), דמתרגם יונתן שם שהוא גם כן שמ"ג פעמים כל כך גדול. וזהו סוד שגילה קהלת אמרתי שג"ם זה הב"ל (קהלת ב' טו), רצה לומר שגם הוא משה הוא גלגול של הבל, ואמר שגם, ולא אמר בשג"ם, ברעיא מהימנא פרשת פנחס (זוהר ח"ג רט"ז ע"ב) פירש כדי לכסאה מלה. ולדעתי יש בו גם כן סוד, שמשה בגלגולו קדמאה הוי מסתכל בזיהרא דחכמתא עילאה, והיה משתמש באותו אור שהיה צופה בו מתחלת בריאתו, ותרא אותו כי טוב הוא (שמות ב ב), שנתמלא כל הבית אורה (סוטה י"ב ע"א), שכתב בזוהר פרשת בראשית (ח"א ל"א ע"ב) דמשתמש במשה ג' ירחים, בסוד ותצפנהו שלשה ירחים. ועל זה אמר שגם זה הבל, רצה לומר הבל היה משתמש באור החמה שהוא באור שבעת הימים שהוא מנין שג"ם, וכשתוסף

כ"ב אותיות התורה דמתמן נשמתו של משה על שמ"ג, הרי שס"ה שהוא אור החמה ממש שהוא שס"ה ימים בשנה. נמצא שאור שבעת הימים שהוא שמ"ג עם כ"ב אותיות התורה, הוא אור החמה ממש שהם שס"ה חלוני רקיע. ולעתיד לבא יהיו כ"ח עתים של לבנה שוים לאור שבעת הימים, שהם סוד ז' הבלים דקחשיב קהלת בפסוק ראשון (קהלת א א) כנגד ז' ימי בראשית. על זה התחיל משה להתפלל 'בעת 'ההיא 'לאמר, ר"ת הב"ל, שהיה כלול מן ז' הבלים שהם ז' ימי בראשית, וכתיב ההוא רמז על אור החמה שהוא ז' ימי בראשית, וקרינן ההיא, על כ"ח עתים של לבנה שהיא בלשון נקיבה, ורצה משה לתקן כח אדנ"י וכמ"ש ועתה יגדל נא כ"ח ה' (במדבר יד יז), שהוא על סוד שם של כ"ח. על זה אמר את גדלך, שרמז על המאור הגדול (בראשית א טז), שהוא אור החמה, את דייקא, משום כשתצרף כ"ב אתוון מא' ועד תי"ו, נמצא סוד שס"ה שהוא סוד פני משה פני חמה, ואת ידך החזקה בסוד אור הלבנה שהם כ"ח עתים של לבנה, וכן ידך החזקה הוא בגימטריא קט"ן, שהוא מורה על המאור הקטן שהם כ"ח עתים של לבנה, שלעתיד לבא יהיה אור הלבנה כאור החמה. על זה אמר אשר מי אל בשמים אשר יעשה לעתיד לבא כמעשיך, ר"ל כמעשיך כמו שהיתה קודם מיעוט הירח במעשה בראשית, כגבורתיך שתהיה אהביו כצאת השמש בגבורתו. ולכן ביקש אעברה נא, רוצה אני לתקן עתה שיהיה אור הלבנה כאור החמה, ותיקון זה יהיה דוקא בארץ ישראל. וגם רמז על ג' דברים אלו שאמרנו, על כ"ח שבמעשה ובפסוק בראשית, אמר את גדלך, דאתמר גבי מעשה בראשית עושה גדולות עד אין חקר (איוב ה' ט), ואת ידך החזקה על כ"ח אותיות שבפסוק וידבר אלהים את כל הדברים האלה, שהוא גם כן כ"ח אותיות, שעליהם אמר משה ואת ידך החזקה, שדרשו ז"ל (שמו"ר פמ"ו ג') על הלוחות שהם ניתנו בב' ידים, ב' פעמים י"ד הוא כ"ח קול אדני בכח (תהלים כט ד), וקיבלו ישראל את התורה בסוד שם כ"ח הן אל ישגיב בכחו (איוב לו כב), מי אל בשמים ובארץ הוא על סוד אמן יהא שמיה רבא שיהיה לבסוף, לכן אמר אשר יעשה לעתיד כמעשיך לקביל יתגדל, כגבורתיך לקביל יתקדש, בסוד וקדשתי את הלוים (במדבר) שהוא מסטרא דגבורה, אבל יתגדל הוא מסטרא דחסד שהוא יד ימין גדולים מעשי אדנ"י (תהלים קיא ב). ולפי שמג' אלו יוצא שם של כ"ח כמ"ש, לכן אמר משה אעברה נא, שרצה להשיג כח אדנ"י שהוא נחלק לתלתא דרגין בסוד יהא שמיה רבה, אמר ג' ענינים לעלם, ולעלמי, עלמיא. לקביל לעלם אמר אעברה נא ואראה את הארץ, לקביל לעלמי אמר ההר הטוב הזה, ולקביל עלמיא אמר הלבנון, כי שם בארץ ישראל יהיה אור הלבנה שהוא כ"ח עתים, כאור החמה שהוא אור ז' ימים, והן הן התיבין והאותיות של ג' דרגין אילין שאמרנו,

שהם סוד ראש תוך סוף, והוא סוד חותם אמת (שבת נ"ה ע"א), כנרמז במלת וא"ת יד"ך. והנה בזה העולם לא זכה משה להשתמש רק במשה שהוא מטטרון, כדאמר עליו משה אתה החלות להראות את עבדך, עבדך דייקא שהוא מטטרון. ועל זה השיב לו הקב"ה רב לך, בזה העולם תזכה אתה לרב טוב הצפון, שהוא אור החמה שיהיה לעתיד לבא שהיה משתמש בו משה בגילגולו קדמאה בסוד שגם זה הבל, כמו שהשתמש בו שלשה ירחים שהוא האור שגנז הקב"ה לצדיקים לעתיד לבא. ולכן אמר עלה ראש הפסגה וראה בעיניך, כמו שכתב בזוהר (ח"א ל"א ע"ב) אור של אדם הראשון שצפה בו מסוף עולם ועד סופו, נתן הקב"ה באותו פרק למשה, וקחשיב ד' רוחות שהוא סוף עולם ועד סופו, שהוא סוד אור הלבנה כאור החמה:

פרק ריג

אופן ריג

רצה משה לתקן גלגול ראשון שלו, ולהמתיק ל"ז אלהים שבמעשה בראשית, וזהו סוד הבל שיש במעשה בראשית ל"ב פעמים אלהים, בסוד כבוד אלהים הסתר דבר (משלי כה ב), כבו"ד דייקא, שהוא בגימטריא ל"ב, כדדרש בר קפרא (ב"ר פ"ט א') על פסוק (בראשית א ד) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, מתחלת התורה ועד כאן כבוד אלהים הסתר דבר, אבל מכאן ואילך כבוד מלכים חקור דבר, שכן עד וירא אלהים יש ל"ב אלהים, אבל עם פרשת ויכלו יש ל"ז אלהים, ולכן נקרא הב"ל בסוד ל"ז אלהים, מטעם זה הוצרך להיות יצחק בן ל"ז שנה כשנעקד על גבי מזבח על ידי אברהם אביו שהיה איש חסד, להמתיק ל"ז אלהים שבמעשה בראשית. והנה כשעלה משה למרום, אמר משה להקב"ה מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל פיהם (שבת פ"ח ע"ב), רזא דמלה בעולם הבריאה דתמן שם של ס"ג כזה יו"ד ה"י ו"ו ה"י, והוא סוד עולם הכסא, תמן שם של ס"ג בבריאה. והנה מילוי שם של ס"ג הוא ל"ז, ובו הוא מתנהג ויונקים ממנו המלאכים בעולם היצירה, לכן הנשבע לשקר, כתב האר"י ז"ל בכנפי יונה שהוא פוגם בעולם הבריאה דתמן שם של ס"ג שמילואו הוא ל"ז כמניין הב"ל, שבהבל פיו פוגם שם בבריאה. ולפי שז' הבלים הם שאמר קהלת בפסוק ראשון (קהלת א א), לכן אמר פעם אחת במזמור נ"ג (תהלים נג ד) הכל סג יחדיו נאלחו, ובמזמור י"ד (תהלים יד ג) אמר כל סר יחדיו נאלחו, כי מאחר שם של ס"ג הוא הבל, וז' הבלים הם ז' פעמים הבל, הוא ס"ר עם הכולל. ולכן לדעתי על זה אמר משה על המלאכים שמא ישרפוני בהבל פיהם, הבל דייקא, לפי שהם יונקים מן מילוי ס"ג שבבריאה שהוא הבל שבפיהם. והשיב לו הקב"ה

אחוז בכסא כבודי, כסא כבוד דייקא, רצה לומר שנשמתו חצובה מתחת כסא הכבוד מן מקור השם בעצמו. ולכן גדולים צדיקים יותר מן המלאכים (סנהדרין צ"ג ע"א), כי מלאכים הם ביצירה, ונשמת צדיקים הם מתחת כסא הכבוד שהוא בעולם הבריאה, ונמצא שבמילוי שם ס"ג שהוא ל"ז כמניין הבל, יכול להמתיק ל"ז אלהים שבמעשה בראשית, לכן נקרא כסא הכבוד, שכן הכבוד עולה לחשבון ל"ז. ועל זה התחיל משה להתפלל תפלות כמניין ואתחנן, שהוא סוד ישרה לכסא כמ"ש הפייט (מוסף לר"ה), מניין ישר"ה, וכן נמי אמרנו שכן כסא בפשוט ובאלב"ם הכי הוי, ועליו קאמר "בעת "ההיא "לאמר, ר"ת הב"ל, שהוא מילוי של הוי"ה שהוא בעולם הכסא. וזה רמז משה באמרו "אתה "החלות "להראות "את עבדך, בגימטריא ל"ז, על גלגול שלו בימי הבל שהוא סוד ל"ז, שהתחיל להמתיק באותו פרק ל"ז אלהים של מעשה בראשית, וזהו סוד את גדלך, שבו רמז סוד הבו גודל לאלהינו (דברים לב ג), רצה לומר גד"ל הוא מילוי שם של ס"ג בגימטריא ל"ז, לאלהינו דייקא, שהוא סוד בינה אימא עילאה מקננא בכורסייהו דתמן שם של ס"ג, נמצא מילוי של ס"ג הוא גדל. על זה אמר את גדלך, שהתחלתי להמתיק ל"ז אלהים של מעשה בראשית במילוי שם של ס"ג שהוא גדלך, ואת ידך החזקה של ל"ו אלהים שהוא כח הדינים. ולכן הזכיר שם של אל, כי מילוי של ס"ג הוא סוד אל, דהיינו ג' יודי"ן וא' בגימטריא אל, שנרמז בר"ת "ישראל "ה' "אלהינו "ה' (דברים ו ד), דהיינו ב' יודין וא' ויו"ד, כמו שהאריך בזה במאמר המילואים. על זה אמר אשר יעשה כמעשיך, על ל"ז אלהים שבמעשה בראשית, כגבורתיך על עקידת יצח"ק שנעקד כשהיה בן ל"ז שנה. ולכן ביקש משה ליכנס לארץ ישראל להמתיק סוד הבל, כי גם ההבל של ארץ ישראל והחלל הוא גם כן לה' שאין שום קליפה שולטת בו אפילו באויר של ארץ ישראל, כמ"ש לה' הארץ ומלואה (תהלים כד א), שגם המילוי וההבל של ארץ ישראל הוא גם כן לה'. לכן אמר אעברה נא בה"א יתירא, כי יניקת ארץ ישראל מן ה' ראשונה של השם דמתמן מתפשט שם של ס"ג, שהוא סוד ז' הבלים שאמר קהלת, בסוד ויצא יעקב מבאר שבע (בראשית כח י), על ז' הבלים אלו דרש בזוהר פרשת ויצא (ח"א). וזהו סוד (בראשית לז א) וישב יעקב, שהוא סוד כסא הכבוד חקוקה דיוקנו של יעקב (במ"ר פ"ד א'), בארץ מגורי, מגורי דייקא שדרשו [במדרש רבה פרשת וישב (ב"ר פפ"ד ה')] שהוא בגימטריא רנ"ט ברזא דמלה דתמן ז' הבלים דמתפשטין שבע נהרות, שהוא סוד ז' הבלים סביב על כסא כמניין מגור"י. לכן אמר אעברה בה' יתירא, על ה' ראשונה שבשם שהוא בעולם הכסא. וכן רמז במלת ההר הטוב, ה"ר נוטרייקון ה' ר"אשונה, והלבנון ששם רוצה להמתיק ל"ז אלהים שהם בבינה. וכן נרמז במלת הלבנון, קרי ביה

הל"ב נ', ר"ל בינה שנקראת נ' תמן נ' שערי בינה, ונקראת הלב בסוד הלב מבין שהוא בבינה, ט"ו אוניות יש לריאה שמנשבת על הלב, שנקראת לב על שם ל"ב נתיבות חכמה, ועל שם ל"ב אלהים שנאמר בפרשת בראשית, וחמשה אונות לקביל חמשה אלהים עם פרשת ויכלו, ותמן ממתיקין ל"ז אלהים שבבראשית עם ויכלו. ונרמז במלת אעברה נא, על יום ערבה של הושענא רבה שהוא ביום נ"א מן ראש חודש אלול עד גמר החתימה, שהיו מקיפין את המזבח ז' פעמים ואומרים אני והו הושיעה נא (סוכה מ"ה ע"א), שסוד שם של אני, הוא שם ל"ז של שם ע"ב שבו ממתיקין ל"ז אלהים של בראשית, שזהו ניסוך המים להמתיק משפטיך תהום רבה (תהלים לו ז), והנה כל ענייני של משה להמתיק ל"ז של אלהים. והשיב הקב"ה רב לך, כבר תקנת בגילגול זה ל"ז אלהים לתקן גלגול הבל, במה שקבלת התורה שהיא ה' חומשים שהיא ה' מן הבל, בהתחלת התורה בב' מן בראשית (א א), ומסיימת בל' של ישראל (דברים לד יב), הרי ב"ל של הבל, לכן אל תוסף:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה לכן באותו פרק מתה שרה שהיא מסטרא דנוקבא שהוא דין, וכל חיותה היה רק ל"ז שנים משנולד יצחק כדאיתא בזוהר לך לך עמוד רצח (זוהר ח"א קכ"ג ע"א). וזה סוד קח נא את בנך יחידך (בראשית כב ב), רמז על הב"ל שעולה יחיד"ה, ו"לך ל"ך א"ל וגומר, ראשי תיבות בגימטריא הב"ל:

פרק ריד

אופן ריד

ראה משה דורו של אחאב שהיו עובדים לבעל, ואי לאו שעובדיה ירא את ה' מנעוריו, היתה הורגת איזבל כל נביאי ה', ואחר כך בא אליהו והתפלל בהר הכרמל ואמר ענני ה' ענני (מלכים א' יח לו), והיה מקדש שם שמים שבא נחש ונשכה לחיאל בית האלי, דאיתא במדרש רבה (שמו"ר פט"ו ט"ו) על פסוק (עמוס ט ג) אם יסתר איש בראש הכרמל משם נצרה את הנחש וכו', ומזה הטעם קראו בקול גדול, כדי שישמע חיאל וידליק העצים, ולכן היה מתלוצץ אליהו ואמר קראו בקול גדול אולי ישן הוא שיח או שיג (מלכים א' יח כז), עליו קמכוון. והנה על אותו דור בא להתפלל ולבקש שיתקדש שם שמים בפרהסיא, ולכן פתח ואתחנן בב' נוני"ן, רמז על מאה נביאים ששייר עובדיה בב' מערות כל מערה היו בו נ' נביאים (מלכים א' יח ד), על אותו עת של אליהו קמכוון מה שיהיה לדורות, וקמסדר אתה החלות להראות את עבדך זה עובדיה, כמו שכתוב ועבדך ירא את ה' מנעוריו (מלכים א' יח יב), ולכן נקרא עובדיה, על שם עבד י"ה, שהראה

הקב"ה למשה את עובדיה. את גדלך רמז על אליהו, שהוא סוד ב"ן, שכן גדלך בגימטריא הבן, שקידש שם שמים באמרו עד מתי אתם פוסחים על שתי סעיפים וגו' (שם (מלכים א' יח כא), עד שנפלו על פניהם ואמרו ה' הוא האלהים (מלכים א' יח לט). וזה נרמז במה שאמר את גדלך זה שם של ה', ואת ידך החזקה זה שם של אלהים שנתקדש שם שמים. וזה שאמר אשר מי אל בשמים ובארץ, שנדר באותו פרק אשר מי יעשה כמעשיך, כמו שאמר אליהו אתה הסבות את לבם אחורנית (מלכים א' יח לז), וזה שאמר כמעשיך, מלת כמעשיך דייקא. וגם כשהתפלל אליהו שלא יהיה טל ומטר כי אם לפי דבריו (מלכים א' יז א), וזה נתגלגל על ידי מעשה של חיאל האלי שנתקיימו בו קללות יהושע שקילל כן ארור האיש אשר יבנה את העיר ואת יריחו בבכורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה (יהושע ו כו) כדאיתא בשלהי חלק (סנהדרין קי"ג ע"א). על זה רמז גם כן משה בכאן שבגדול היחל ובקטן כלה, והכוונה שקילל יהושע דוקא בזו הקללה שימותו כל הבנים מגדול ועד קטן וברזא דחכמתא, לפי שיריחו היתה נבנית על סוד הקליפה, ואחר כך כשבא יהושע העביר גלולים מן הארץ לתקן עולם במלכות שד"י, וסוד יריחו כנגדה בקדושה מלכות נקראת יריחו, ובה כלולים כל הספירות מכתר ועד מלכות גדול וקטן שם הוא (איוב ג יט). ולכן קילל שימותו הבנים מגדול ועד קטן, כשיחזרו ויבנו אותה העיר שהיתה מקדם כח הטומאה בה ועתה נתייסדה בקדושה. וזה נרמז במה שאמר את גדלך, רמז על בן גדול, את יד"ך החזק"ה בגימטריא קטן, ובשביל זה לקח אליהו מפתח של מטר אחר שהחיה את יונה בן אמיתי שהוא היה בן הצרפתית, והוא משיח בן יוסף כמ"ש התוספת בפרק המקבל (ב"מ דף קיד ע"א ד"ה מהו), ועליו קאמר כגבורתיך, ונקרא יונה בן אמיתי, רצה לומר בן אליהו שנקרא אמיתי, על שם ודבר ה' בפיך אמת (מלכים א' יז כד) זוהר שמות עמוד שמה (זוהר ח"ב קצ"ז ע"א). ולזה ביקש אעברה נא, כשאני אעבור בארץ ישראל, אזי אתפלל שם על קידוש השם, ואבטל נ"א נוטריקון "נביאי "אחאב. גם רמז נ' "אנשים "נביאי "אמת שהטמין עובדיה במערה אחת, וזה יהיה כשאראה את הארץ ויהיה לי זכות של ארץ ישראל, ושם אעביר את נביאי הבעל עובדי עבודה זרה שיהיו בדורו של אחאב, כדאיתא בערכין (דף ל"ב ע"ב) שלכך לא הקפיד על משה כמו שהקפיד על יהושע, לפי שלא היה לו למשה זכות של ארץ ישראל, ואלו נכנס משה לארץ היה יכול לבטל אותו לגמרי. והשיב לו הקב"ה כבר קדשת את השם בשעת הקמת המשכן שיצא האש מן השמים וירונו ויפלו על פניהם (ויקרא ט כד), ואמרו באותו פרק גם כן ה' הוא האלהים, כמבואר במזמור (תהלים) ע"ה (עה ב) הודינו לך אלהים הודינו, שהוא כפל. וקשה הלא קיימא לן [במגילה (כ"ה ע"א)] כל האומר

מודים מודים משתקין אותו. אבל הכוונה שבאותו פרק אמרו גם כן ה' הוא האלהים, כמו שהארכתי בספרי הגדול תורת נתן בפרשת שמיני ובפרשת מסעי, שם באותו מזמור נתבאר רזא דחכמתא בעניין המשכן שאמר משה אותו המזמור בשעת הקמתו (עיין פסיקתא רבתי פ"ד), לכן אל תוסף, אבל צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), וחזקהו על דורו שיתפלל על דורו שלא יעבדו עבודה זרה, ואמצהו על דורו של אחאב שיתפלל על יצרא דעבודה זרה והוא לא עשה כן, לכן הקפיד עליו בימי עזרא:

פרק רטו

אופן רטו

ראה משה דורו של אלישע שבדורו היה נעמן שר צבא מלך ארם (מלכים ב' ה א), שהוא היה אחד מארבעה אנשים שנתנו הודאה להקב"ה בעולם, כמ"ש במדרש פרשת יתרו (דב"ר פ"ב כ"ח) ומובא בילקוט שם (ילקו"ש רמז רס"ט) יתרו נתן ממש בעבודה זרה, כמ"ש (שמות יח יא) עתה ידעתי כי גדול ה' מכל אלהים, נעמן הודה במקצת כמ"ש (מלכים ב' ה טו) עתה ידעתי כי יש אלהים בישראל, רחב המליכו להקב"ה בשמים ובארץ, משה המליכו אף בחללה של עולם, שנאמר (דברים ד לט) בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. לכן גבי נעמן כתיב והיה בבוא אדוני אל בית רימ"ן (מלכים ב' ה יח), סימן של ד' אנשים אלו דקחשיב במדרש, נרמזים במלת רימ"ן "רחב "יתרו "משה "נעמן. ומזה הטעם צולין את הפסח בשפוד של רימן (פסחים ע"ד ע"א), שהוא רמז על ביטול עבודה זרה שנרמז בו במלת רימן. והנה נתקדש השם באותו פרק על ידי אלישע, שכשצוה לנעמן לרחוץ בירדן (מלכים ב' ה י), ולית לך מלה בעולם דלא רמיזא באורייתא, וכמ"ש בעל צרור המור הטעם שראה אלישע שמו של נעמן מתחיל בנ' ומסיים בנ', ויש י"א פסוקים שמתחילים בנ' ומסיים בנו"ן, שגילו המלאכים למשה בספר שימוש תורה בפרשת מצורע, שהם טובים לבטל הכשפים בשעת הבדלה, אבל הם סדורים בעניין אחר לא כמו שהם סדורים בסידורים במעמדות. והנה יש בתורה ג' פסוקים מן אותן י"א פסוקים שמתחילים בנ' ומסיימים בנ', ובהם הסתכל אלישע כשראה שמו של נעמן שמתחיל בנ' ומסיים בנ', כשהיה מוכה בצרעת נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן (ויקרא יג ט), והנה נעמן בא אל הנביא לרפאותו, ובזה נתקיים נביא מקרבך כמוני (דברים יח טו), שהוא גם כן מתחיל ומסיים בנ', אז צוה אלישע לרפואתו בפסוק השלישי המוזכר בתורה בפרשת מטות (במדבר לב לב), נחנו נעבור חלוצים וגו' מעבר לירדן, ולכן צוה אותו לרחוץ בירדן ובזה יתרפא. ועל זה התחיל

משה ואתחנן שמסיים בב' נוני"ן, שתפלתו היתה על דורו של נעמן, לכן אמר בעת ההיא לאמר, כתיב ההוא, שכן בע"ת ההו"א לאמ"ר בגימטריא צר"עת, שרמז על צרעת נעמן שנתקדש השם על ידי אותו מעשה שהיה נעמן אחד מארבעה אנשים שזכרנו, ואיתא בכנפי יונה חלק ד' על פסוק של נעמן הלא אמנה ופרפר וגו' מכל מימי ישראל (מלכים ב' ה יב), וזה לשונו, אמנה הוא סוד אל אדני, וכתיב אבנה הוא סוד אל הוי"ה, פרפ"ר הוא בגימטריא כפל הדינים, שהם ב' פעמים מנצפ"ך וכולי, עיין שם. לדעתי הם סוד ג' עולמות בריאה יצירה עשיה, בעולם העשייה תמן אל אדני, וביצירה תמן אל הוי"ה, ובבריאה דאימא עילאה מקננא תמן, דמינה מתערים דינין שהם ה' גבורות מה' ראשונה שבשם. ועל זה אמר משה אתה החלות להראות את עבדך, בגימטריא אמנ"ה, שהוא סוד א"ל אדנ"י בעשיה, ואת גדלך הוא בגימטריא אבנ"ה שאמר נעמן, שהוא כנגד אל הוי"ה ביצירה, א"ת י"דך החזק"ה הוא בגימטריא פרפ"ר, והוא כנגד בריאה כנ"ל בלא ו' השמוש של ואת, והן ממש ג' ענינים שזכר נעמן. ועל זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, שאז נודע כי יש אלהים בישראל, ואמר כמעשיך וכגבורתך, כמ"ש שם אספרה נא לי שם מן הנוראות (מלכים ב' ח ד), וביקש אעברה נ"א נוטרייקון "נעמן "אלישע, שהיה נעמן אחד מארבעה אנשים שקדשו שם שמים ברבים, שכן אעברה בהפוך אתוון ארבעה, שהוא היה אחד מארבעה, ורצה ליכנס לארץ ישראל שעל ידו יהיה קדושת השם ולא יצטרך לנעמן, ואראה את הארץ, ארא"ה נוטרייקון "אלישע "רבו "אליה "הנביא. השיב הקדוש ברוך הוא רב לך, הלא אתה קדשת השם יותר מאותן ארבעה, שהרי נעמן הודה מקצת, אבל אתה אמרת אף בחללה של עולם כמו שהבאתי בשם המדרש. ואפשר שכל הד' נרמזו בכאן יתרו, שאמר את גדלך, ויתרו גם כן אמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל אלהים, ומה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף שמע (זבחים קט"ז ע"א), וזה שכתוב את ידך החזקה, שהוא קריעת ים סוף נטה את ידך על הים (שמות יד כו). כנגד רחב, אשר מי אל בשמים ובארץ, שהמליכה להקדוש ברוך הוא בשמים ובארץ. וכנגד נעמן אמר אעברה נא, כמו שכתבתי למעלה. השיב הקב"ה רב לך, אתה גדול מן שלשתן שהמלכת אותי במה שאמרת בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, דלמד המדרש שם מתיבה עוד, שהמליכו אף בחללו של עולם, ולזה אמר אל תוסף דבר אלי עוד, מלת עו"ד דייקא, מאחר שאמרת עוד, גדול אתה יותר מהם:

פרק רטז

אופן רטז

או על דרך מה דאיתא בספר כנפי יונה שהאדרת של אליהו הנביא אשר השליך אל אלישע (מלכים ב' ב ח), היה בסוד אור מקיף, והם נדב אביהו אשר עליהם אתמר יהיו נא פי שנים (מלכים ב' ב ט), נ"א ר"ת "נדב "אביהו, וכנגד הג' אורות שהיה לאלישע אור פנימי ואור חיצון ואור מקיף, חלה ג' חלאים (סנהדרין ק"ז ע"ב), עד כאן. ועל זה אמר משה אתה החלות להראות את עבדך את גדלך, שהוא שהחיה את הילד (מלכים ב' ד לד) שהוא חבקוק [כמ"ש בזוהר פרשת בשלח], בשם של רי"ו כמניין חבקוק, שהוא שם של ע"ב מסטרא דחסד, וזהו את גדלך. ואת ידך החזקה, שהוא שקילל את המ"ב ילדים (מלכים ב' ב כד) בשם של מ"ב שהוא מסטרא דגבורה, וזהו ידך החזקה. אשר מי אל, שסודו אור מקיף, כי אל במלואו אל"ף למ"ד בגימטריא הק"ף, לכן אעברה נא, אהיה מעובר גם כן בנ"א ר"ת "נדב "אביהו, ואם כן אזכה גם כן לאור מקיף, ולכן וארא את הארץ כי לה' הארץ ומלואה (תהלים כד א), ואפילו האויר והחליל של ארץ ישראל שם גם כן אין הקליפה שולטת, ואם כן שם אזכה לאור מקיף. ואז ויאמר ה' אלי רב לך, כי גם בכאן תזכה לאור מקיף, וזהו עלה ראש הפסגה:

פרק ריז

אופן ריז

או על דרך זה, מה שאמרו רז"ל בחגיגה דף טו כי ד' נכנסו לפרדס, והאחד היה אחר שיצא לתרבות רעה מחמת ב' סבות, האחד היה שראה את מטטרון יושב, אמר שמע מינה ב' רשויות הן, שבאותו פעם בא המלאך הנקרא ענפיא"ל והכהו בשיתין פולסי דנורא (גמרא שם). אשר על זה רמז יעקב באמרו מחנה אלקים זה (בראשית לב ג), כי סוד הד' שליבות שבסולם שראה יעקב, הם הם הד' שנכנסו לפרדס, ואז ויאמר יעקב כאשר ראה בגימטריא ענפיא"ל, ור"ת ר' "מאיר "אחר, כי רמון מצא תוכו אכל וקליפתו זרק (חגיגה ט"ו ע"ב), וזה אלישע טעה בב' רשויות. לכן ויאמר יעקב אשר ראם, ר"ל המלאכי אלקים שפגעו בו הגם שהיו רבים, אמר מחנה אלקים זה לשון יחיד, הגם שקרא למקום ההוא מחניים שהיו ב' מחנות, אף על פי כן אמר מחנה אלקים זה, ר"ל רשות אחד ולא ב'. והטעות הב' הוא, מפני שראה לישניה דר' חוצפית המתורגמן מוטל באשפה (חולין קמ"ב ע"א). וזה נרמז בפסוק שתו בשמים פיהם, וגומר (תהלים עג ט), שתו בשמים פיהם הוא שאמר ב' רשויות הם כשראה למטטרון שישב, ולשונם תהלך בארץ, הוא

שראה לישניה דר' חוצפית מוטל באשפה. וזה נרמז אחר כך בפסוק (תהלים עג יז) עד אב"א אל מקדשי אל, אב"א נוטריקון "אלישע "בן "אבויה, והקלקול של אחר בא מן אלישע, כי אלישע דחה לגחזי, והיה אחד מאותן ד' אנשים שאין להם חלק לעולם הבא (סנהדרין צ.), ואחר כך נתגלגל באחר, ולכן כיון שאלישע היה הגרם לזה שדחה אותו, נקרא הוא אלישע על שמו כי עשה שלא כדין, כדאיתא בגמרא (סנהדרין ק"ז ע"ב) שחולי אחד חלה חלה אלישע על שדחף לגחזי. וזה הראה הקב"ה למשה בתחלת שליחותו אשר נראה מלאך ה' אליו בלבת אש (שמות ג ב), ואיתא בתרגום שהיה מטטרון, לכן "אליו "בלבת "אש, ר"ת "אלישע "בן "אבויה, כי נראה לו שלא יטעה כמו שטעה אלישע אחר. וז"ש השמר מפניו (שמות כג כא), ר"ל מטטרון שהוא שר הפנים אל תמר בו, ואיתא בגמרא (סנהדרין ל"ח ע"ב) אל תמירנו בו, שתחשוב ח"ו שב' רשויות הן כמו שחשב אחר. וז"ש (בראשית כב יג) אחר נאחז בסבך, רצה לומר אחר נאחז בסבך, שטעה אחר ונבוך היה בסב"ך שהוא בגימטריא חנו"ך שהוא מטטרון. והנה משה היה רוצה לתקן גחזי וקלקול אלישע, וז"ש אתה החלות להראות את עבדך בתחלת שליחותי את גדלך זה מטטרון שנראה אליו באותו פעם, ואת ידך החזקה שהוכה בס' פולסא דנורא, אשר מי אל בשמים ובארץ וגומר, לאפוקי אחר שאמר ב' רשויות הן, לכן אעברה נא, אעברה אותיות ארבע"ה, נ"א ר"ת "נס "ארמי, ר"ל אתקן גחזי שהוא אחד מן הארבע"ה מצורעים שהיו אצל "נס "ארמי במחנה ארם (מלכים ב' ז ג), ולכן אראה את הארץ. והשיב הקב"ה רב לך, כי כבר נגזר שובו בנים שובבים חוץ מאחר (חגיגה ט"ו ע"א):

פרק ריח

אופן ריח

ידוע ששר העולם שהוא מטטרון נקרא נער וזקן, כמו שדרשו רז"ל בפרק קמא דיבמות (יבמות ט"ז ע"ב) על פסוק (תהלים לז כה) נער הייתי וגם זקנתי, וכתב בספר קול בוכים כשהוא עולה לעולם הבריאה נקרא זקן, וכשהוא בעולם היצירה נקרא נע"ר. והנה על זה אמר משה אתה החלות להראות את עבדך, זה מטטרון שנקרא עבד נאמן, עבד אברהם שאמר עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו (בראשית כד ב). ועל זה אמר שלשה תוארים, לקביל עבדו אמר את עבדך, זה מטטרון שנקרא עבד נאמן. לקביל זקן ביתו, אמר את גדלך. לקביל המושל בכל אשר לו, אמר את ידך החזקה. והם סוד תלת קטרין דמהימנותא, וכינוי מושל הוא מסטרא דגבורה, כמ"ש ומושל בגבורתו עולם (תהלים סו ז). וזהו סוד פסוק קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו (איוב ג יט), ר"ל עבד הוא

מטטרון, וזה נרמז במלת חפש"י, שהוא גימטריא "חנוך "מטטרון, ומאדניו נעשה הוא חפשי שהוא מקבל מעולם הבריאה, אז יתקיים בו אשרך ארץ שמלכך בן חורי"ן (קהלת י יז), ואז נקרא גדול. אבל כשהוא ביצירה, אז נתקיים אי לך ארץ שמלכך נער (קהלת י טז), ואז נקרא קטן, כמ"ש (עמוס ז ה) חדל נא מי יקום יעקב כי קטן הוא, אז "נפלה "עטרת "ראשינו ר"ת נע"ר, אוי נא לנו וגומר (איכה ה טז). וז"ש קטן וגדול שם, והוא הקושר כתרים לרבו ועושה עטרות מתפלתן של ישראל (תוספות בחגיגה דף יג). וז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ וגומר, אשר יעשה כמעשיך הם סוד הכתרים שהם מסטרא דחסד, וכגבורתך הם סוד העטרות שהם מסטרא דגבורה, מסוד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם [כדאיתא בברכות (י"ז ע"א)], שעה"ב הם מסוד הגבורות. ועל זה אמר משה אעברה נא, רוצה אני להכניס לארץ ישראל שיהיה תינוק יונק משדי אמו, מלת אמ"ו דייקא, שהוא סוד אימא עילאה דמקננא בכורסייא, נ"א נוטרייקון "נער "אכתריאל, ר"ל מטטרון שנקרא נער, יעלה בבריאה ששם אכתריאל ויהיה מטטרון במדרגה גדולה, וזה דווקא בארץ ישראל, כמ"ש גדול ה' (תהלים מח ב), אימתי הוא גדול בעיר אלהינו הר קדשו (עיין ילקו"ש תהלים רמז תשנ"ה), ושם עבד מלך מלך, וכן נהר גדול נהר פר"ת (דברים א ז), בגימטריא ש"ר פני"ם. והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ב בגימטריא קט"ן וגדו"ל שם הוא, ובכאן עלה ראש הפסגה שהוא סוד עולם הבריאה, והוא זכה לאותה המדרגה:

פרק ריט

אופן ריט

רצה משה ליכנס לארץ ישראל לתקן מה שעשה בדורו של חזקיה אחר מפלת סנחרב, שנתקדש שם שמים שנתגיירו חמשה ערים בארץ מצרים, כדכתיב ביום ההוא יהיה חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען עיר ההרס יאמר לאחת (ישעיה יט יח), והיינו שתרגם יונתן שאותן עיירות כולם נתגיירו, חוץ ממצבות בית שמש שהיו מתגיירים וחזרו לקלקולם, לפיכך קראוה עיר ההריס שנתהרסה וחזרה לסורה, ועל זה אמר והיה ביום ההוא יהיה מזבח ה' בארץ מצרים ומצבה אצל גבולה (ישעיה יט יט), וז"ש ושבר את מצבות בית שמש (ירמיה מג יג), ודרש תרגום יונתן עיר ההרס מלשון הרס, כמו האומר לחרס ולא יזרח (איוב ט' ז), שהוא מקום שנקרא בית שמש, ואמר הרס בה"א ולא אמר חרס בחי"ת, שרומז על לשון הריסה שסופו לחרוב (מנחות ק"י ע"א). והנה כוונת משה ליכנס לארץ ישראל ולתקן כל החמשה ערים של מצרים, שהיו נשבעים בשם כמו שנעשה בימי יחזקאל. ועל זה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, מה שיהיה

באותו עת בימי חזקיה, ההוא כתיב, רצה לתקן הוא, קרי ביה ההי"א, אותן הה' ערים שבארץ מצרים. ועל זה סידר תפלתו אתה החלות להראות את עבדך את המזבח שיהיה בארץ מצרים, כמ"ש ביום ההוא יהיה מזבח לה' (ישעיה י"ט), וז"ש את גדל"ך, שהוא בגימטריא מזב"ח. גם הראה לו חרבן בית שמש, שהוא עיר ההרס יאמר לאחת מהן, וכמ"ש שם ומצבה אצל גבולה, וז"ש את ידך החזקה, שהיא רומזת על מדת הדין הקשה שנחרבה בשמש, אשר מי אל בשמים ובארץ, א"ל דייקא, כמ"ש שם יגיע מצרים וסחר כוש וגו' (ישעיה מה יד), אך בך אל שנתפרסם באותו פרק שהקב"ה הוא אל בשמים ובארץ, אשר יעשה כמעשיך כנגד ד' ערים של מצרים שנשארו באמונתם, וכגבורתיך על עיר ההרס יאמר לאחת מהם, לכן אעברה נא, רוצה אני לעבור לארץ ישראל ולתקן עתה מה שיהיה בדורו של חזקיה. ובמלת אעברה, רמז להעביר עתה עבודה זרה שתתבטל אחר כך בימי חזקיה. גם במלת נ"א רמוז מצרים, קרי ביה נו"א בחולם שנקראת מצרים נו"א, שרוצה אני להעביר עבודה זרה של מצרים שנקראת נ"א, כמד"א התיטבי מנא אמן (נחום ג' ח), ומתרגמינן אלכסנדריא רבתי של מצרים. ובמלת אעברה רומז גם כן מה שיתקן בהפוך ארבעה, ר"ל לבסוף בימי חזקיה לא יעברו ה', רק ד' ערים מן הה' ערים, וכשאכנס לארץ ישראל אזי אעביר ה', ר"ל ה' ערים של מצרים שנקראת נ"א, יהיו כולם עובדים את ה' ולא יאמר עיר ההרס לאחת מהן כמו שיהיה בימי חזקיה, ולזה צריך אני זכות של ארץ ישראל מה שאי אפשר לי לעשות בכאן בעבר הירדן, לכן אמר ואראה את הארץ. והשיב לו הקב"ה רב לך, כבר עשית וקדשת את השם בהוציאך את ישראל מארץ מצרים, כמ"ש את האותות והמופתים אשר עשה משה לעיני פרעה וגו' (דברים לד יא), לכן אל תוסף דבר, אבל צו את יהושע, ואין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), תזרז אותו מה שיהיה בימי חזקיה שיעביר עבודה זרה מן העולם, ואמצהו גם כן שיתפלל על ביטול יצרא דעבודה זרה, והוא לא התפלל על דורות הבאים, לכן הקפיד הכתוב עליו בימי עזרא (ערכין ל"ב ע"ב):

פרק רכ

אופן רך

איתא בזוהר פרשת אחרי מות (ח"ג ע"ב ע"ב) דחלא דמצרים נקראת שפחה, דחלא דכנען נקראת שבי, וז"ש (שמות יב כט) מבכור השפחה עד בכור השבי. ולכן אמר (ויקרא יח ג) כמעשה ארץ מצרים וגומר וכמעשה ארץ כנען, לפי שהם חיים יחד והן שני אחים שמבחוץ בני חם. ולכן ביקש משה ליכנס לארץ ישראל, ואמר מאחר שהחלות להראות

את גדלך שהכנעתי את מצרים וירא ישראל את היד הגדולה וגו' (שמות יד לא), ואת ידך החזקה כמ"ש ולכל היד החזקה אשר עשה משה וגו' (דברים לד יב), כמו שהכנעתי את מצרים, אעברה נא, כך אכניע גם כן את כנען אחיו ולעבור את הירדן ולקיים וכמעשה ארץ כנען שהוא בכור השבי, כמו שהכנעתי בכור השפחה שהיא עבודה זרה של מצרים. וזה נרמז במלת אעבר"ה, שהוא בגימטריא בכורי"ם, ר"ל שרצה להעביר ב' בכורים אלו בכור השפחה ובכור השבי, וכמו שביציאת מצרים התחיל להכניע בכור השפחה, כן עתה בכניסתי לארץ ישראל אכניע בכור השבי, לכן וארא את הארץ. וז"ש בפסוק כי תצא למלחמה (דברים כא י) ושבית שביו, לרבות כנענים שבתוכה (ספרי כא ב), נרמז במלת שביו על הכנענים, לפי שעבודה זרה של כנען נקראת שבי, ולכן אמר נתנו לשון יחיד, על השר שלמעלה שנקרא שבי. והשיב לו הקב"ה רב לך, אין אתה צריך ליכנס לארץ ישראל בשביל לבטל כח בכור השבי של ארץ כנען, כבר בטלת אותו בשעת מכת בכורות, דאתמר שם (שמות יא ו) והיתה צעקה גדולה וגומר, כי אין בית אשר אין שם מת מבכור השפחה ועד בכור השבי (שמות י"ב), ומאחר שבטלת אותו באותו הפרק, אל תוסף דבר אלי:

פרק רכא

אופן רכא

יאמר קרוב לענין ראשון, הנה היה לחם ד' בנים כוש ומצרים ופוט וכנען (בראשית י ו), חם לקביל ד' קליפות, וידוע שכל אחת כלולה מארבע, וכמו שכתוב כל הולך על גחון הולך על ארבע (ויקרא יא מב). והנה משה הכניע בק"ך שנה שלו ג' קליפות, שהם כנגד ג' בנים של חם, דהיינו מ' שנים ראשונים שלו הכניע הקליפה ראשונה שהיא סוד מצרים שנקראת ב"ן, על שם שהיא קליפה העליונה מד' קליפות, ושמה מעיד עליה שהיא מצרים העליונה בסוד מרכבת המשנה (בראשית מא מג), ואתמר גבי יוסף שהיא מרכבה שנייה מיד אחר הקדושה, ולפי שהקליפה נכלל כל ד' לד' רוחות והיא כלולה מעשר, לכן היה משה מ' שנה במצרים שהוא ד' פעמים י'. ואחר כך היה מולך מ' שנים בכוש, והכניע קליפה שנייה לכוש. ואחר כך היה מ' שנים במדבר, והכניע קליפה שלישית שהיא כנגד פוט דתמן כח מאדים, שכן פו"ט בגימטריא מאדי"ם, והוא כח המ"ן, וכן בקטרת חלבנ"ה, ומאחר שהכניע ג' קליפות אלו שהם בני חם, רצה להכניע גם כן קליפה רביעית שהוא כנגד כנען בארץ כנען, הוא סוד קץ כל בשר (בראשית ו' יג), כנע"ן בגימטריא ק"ץ, והוא סוד כנעני מלך ערד (במדבר כא א), שהוא סוד נח"ש, וכן

אר"ץ כנע"ן הם חיילות של לילית הרשעה שרוכבת על ת"פ מחנות כמנין לילי"ת, ונמצא עמה תפ"א מחנות כמנין אר"ץ כנע"ן. ולכן אמר משה אעבר"ה, שהוא בהפוך אתוון ארבע"ה, נ"א נוטרייקון 'נחש 'ארבעה, לכן ביקש לראות את הארץ להעביר נחש אשת זנונים בכניסתו לארץ כנען. והשיב הקב"ה רב לך, כבר הכנעת ג' קליפות, גם רב החובל בעצמו איהו חובל ואיתתא חבלא שהיא אשת זנונים, אל תוסף דבר אלי עוד, שתכניע עוד גם כן כחות לילית וחיילותיה, נרמזת במלת אל תוסף, א"ל נוטריקון אגרת בת מחלת, לילית, שהם קליפת ישמעאל שנרמזת במלת עקתא, כמ"ש האר"י ז"ל בפירוש זמירות שלו בפירוש צוחין אף עקתין, לכן אל תוסף בגימטריא עקת"א, שעליה אמר עשו יש לי רב אחי (בראשית לג ט), שהוא בגימטריא עקתא, והוא סוד קט"ב מריר"י (דברים לב כד), שהם חיילות של קליפות ישמעאל, שלא היה כח ביד משה להכניע קליפות אלו, צו את יהושע שהוא יכניע את כנען, וחזקהו להכניע את כח כנען מלך ערד, ואמצהו להכניע כח לילית וחיילותיה, כמ"ש כאשר הייתי עם משה אהיה עמך (יהושע א' ה), עמ"ך דייקא נוטרייקון למפרע 'כנען 'מלך 'ערד, חזקיה"ו ואמצה"ו בגימטריא ער"ד, וחזקיהו ואמצה"ו בגימטריא מל"ך כנע"ן:

פרק רכב

אופן רכב

ביקש משה ליכנס לארץ ישראל, שהראה לו הקב"ה גן עדן שלמטה שיש שם ז' פתחים (כדאיתא בזוהר חדש פרשת לך לך), הפתח הראשון שהנשמה הולכת בשעת יציאתה מן הגוף דרך מערת המכפלה, ששם נקברו אבות ואמהות אדם וחוה בקרית ארבע (בראשית לה כז), שהם ארבעה זוגות (עירובין נ"ג ע"א), וכן כל תפלות שלנו כשהם עולים למעלה, עולים דרך מערת המכפלה. והנה רצה משה ליכנס לארץ ישראל לציין מערת המכפלה, כמו שניתנה רשות לר' בנאי (כדאיתא בפרק חזקת הבתים ב"ב דף נ"ח.), שהוא ברזא דחכמתא ברזא דגלגולא שהיה רבי בנאי בגלגולא קדמאה בניהו בן יהוידע בימי שלמה, והיודע סוד זה צריך להבין מאמר ההוא טייעא בזוהר פרשת בראשית, על פסוק (שמות לא יג) את שבתותי תשמרו, ואין כאן מקומו. וזהו סוד שאמרו במדרש רבה פרשת וזאת הברכה (דב"ר פי"א י') שאמר משה קודם מותו פתחו לי שערי צדק (תהלים קיח יט), שכוונתו היתה ליכנס לארץ ישראל לפתוח לו ולציין שערי צדק שלמטה, שהיא מערת המכפלה שהיא ממש כנגד שערי צדק של מעלה, שהוא גן עדן שלמעלה, כמ"ש בגמרא (שם) שיצא בת קול ואמרה כמדת העליונה כך מדת התחתונה.

וזה נרמז במ"ש ואתחנן אל ה', שתפלתו היתה בעת ההיא לתקן הוא מה שיתקן ר' בנאה בימי התנאים, וקרי ביה ההי"א, שהוא סוד מערת המכפלה בסוד מלוי שם של ב"ן שהוא מלוי ההי"ן, שכן נקרא שם של ב"ן בכנפי יונה חלק א' מערת המכפלה. ולפי שאמרו שם בגמרא כשנכנס ר' בנאה לציין מערתא, הוה קאי אליעזר עבד אברהם אבבא, ולכן התחיל משה גם כן להתפלל אתה החלות להראות את עבד"ך, שהוא סוד מטטרון שהוא סוד אליעז"ר עב"ד אברהם, שהוא בגימטריא מטטרו"ן, ואחר כך סידר את גדלך זה אברהם, ואת ידך זה יצחק, מי אל זה יעקב, אש"ר בגימטריא פרצו"ף אד"ם, בשמים ובארץ כמו שיש גן עדן בשמים שהם שערי צדק שלמעלה, כן גם כן גן עדן בארץ למטה, והיא מערת המכפלה שדרך זו הולכים כל הנשמות שבעולם, אשר יעשה כמעשיך על גן עדן שלמטה, וכגבורתך על גן עדן שלמעלה. ולכן ביקש משה אעברה, רצה ליכנס לארץ ישראל לתקן ולציין מערתא דאדם הראשון ודאבות עולם, נ"א נוטריקון 'נשמת 'אדם, שדרך מערת המכפלה ששם נקברו ארבעה זוגות, דרך שם מוליכין כל נשמת אדם. וכן אעברה בהפוך אתוון ארבעה, ומלת וארא"ה נוטרייקון 'אדם 'ראשון 'אבות 'העולם, ולכן אמר מלת הטובה בלשון נקיבה, ההר הטוב בלשון זכר, ששם נקברו נקיבות עם זכרים, וממדת ההר הטוב שלמטה שהוא גן עדן בארץ, יוכל לציין משם גם כן גן עדן שלמעלה שנקרא לבנון. והשיב הקב"ה רב לך, נוטריקון 'רבי 'בנאה, ר"ל מה שמוכן לר' בנאה לתקן בדורות התנאים, רוצה אתה לתקן, כבר הראיתיך ספרו של אדם הראשון שכתובים בו כל הדורות של כל התנאים והאמוראים, ושם ראית שר' בנאה מוכן לתקן ולציין מערתא דאבות, לכן אל תוסף דבר אלי עוד ליתן לך חלקו של ר' בנאה, בדבר הז"ה דייקא, שהוא זה ספר תולדות אדם (בראשית ה א):

פרק רכג

אופן רכג

רצה משה לתקן מ"ש בזוהר חדש פרשת לך לך (מ"ג ע"ב) שניתן רשות לרבי יהושע בן לוי לילך ולמדוד כל חדרים שבגן עדן, ואיתא בסוף ספר שבולי הלקט שרבן גמליאל שלח לרבי יהושע בן לוי באותו זמן שימדוד גם כן את הפתחים והשערים של גיהנם, ומלאך אחד ששמו קומ"ם לא רצה להניחו לילך לגיהנם, עיין שם. אבל בזוהר חדש איתא שהראה לו מתחילה מ"ב חדרים בגן עדן, ואמרו לו שאלו החדרים הם לאותן שמדקדקים בקריאת שמע בפרשה ראשונה שיש בה מ"ב תיבות, ואחר כך הראה לו ע"ב מדורין לאותן שמדקדקים בקריאת שמע בפרשה של והיה אם שמוע (דברים יא יג) עד ושמתם

(דברים יא יח), שיש בו ע"ב תיבות. ואחר כך הראו לו חמשים שערים לאותן שמדקדקים מושמתם עד כימי השמים על הארץ (דברים יא כא), שיש בה נ' תיבות, ואחר כך הראו לו ע"ב היכלות, לאותן שמדקדקים מן ויאמר (במדבר טו לז) עד אלהיכם (במדבר טו מא) אמת עם החזרה של שליח צבור, שהוא גם כן ע"ב תיבות, וכן הראו לו אחר כך בגיהנם להיפוך, חדרים של חשך במספר הזה לאותן שלא מדקדקים גם זה לעומת זה. נמצא שקריאת שמע נחלקת לארבע, וסימנם חמש"ה 'חלונות 'מדורין 'היכלות 'שערים. והנה מטעם זה רצה משה ליכנס לארץ ישראל, ופתח ואתחנן, שהראה לו הקדוש ברוך הוא מתן שכר של צדיקים בגן עדן, ועונשן של רשעים בגיהנם, ורצה לציין ולמדוד כל השערים שבגן עדן ושבגיהנם, כמו שעשה רבי יהושע בן לוי בימיו רצה הוא לתקן בפעם הזה מיד בכניסתו, ולכן אמר מאחר שהחלות להראות את עבדך, עבד"ך דייקא, כמו שאמר (במדבר יח כג) ועבד הלוי הוא, שהיה רבי יהושע בן לוי מן השוערים. וזה שאמר את גדלך זו מדת גן עדן מדת טובו של הקב"ה, מדת דייקא, שהיה מודד שיעור קומה של גן עדן, ואת ידך החזקה, שיעור קומה של גיהנם, אשר מי אל בשמים ובארץ, כשם שיש גן עדן בשמים למעלה, כך יש גן עדן למטה בארץ, וכן גיהנם יש בשמים ובארץ, ומדת אל רומזת על שתיהן, על שכר שבגן עדן חסד אל כל היום (תהלים נב ג), ועל עונש רשעים שבגיהנם אל זועם בכל יום (תהלים ז יב), אשר יעשה כמעשיך כנגד השכר של מעשה צדיקים שבגן עדן, וכגבורתיך כנגד עונש של רשעים שבגיהנם. ולכן אמר אעברה נא בה' יתירה, כבר אמרו רז"ל (במנחות דף כ"ט:) שצורת ה' מורה על גן עדן ועל גיהנם, ב' פתחים יש לה', פתח התחתון שם יורדי גיהנם שם נפלו פועלי און, והפתח העליון שם עולין הצדיקים. ולפי שהראו לרבי יהושע בן לוי על ארבעה חלוקות, שהם כנגד ד' חלוקות שבקריאת שמע כמ"ש, לכן מלת אעברה בהפוך אתוון ארבעה, שרצה משה לראות את ארץ ישראל ולידע שיעור קומה של גן עדן ושל גיהנם, כדאמרינן (בעירובין דף י"ט.) שג' פתחים יש לגן עדן, וא' מהם בארץ ישראל בבית שאן, וכן ג' פתחים יש בגיהנם, וא' הוא בירושלים, שנאמר (ישעיה לא ט) אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים. והשיב הקב"ה רב לך, מה שנגזר לאחד מהאמוראים בדורות הבאים, רוצה אתה לתקן וליקח חלקו, כדאמרינן בעלמא (סנהדרין דף י"ז:) כל רב ומר הוא אמורא, ורבי יהושע בן לוי נחשב הוא מדור ראשון של אמוראים (רבי יהושע בן לוי אמורא היה), וכתב בעל הליכות עולם בשם הרמב"ם ז"ל שרב ושמואל ורבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי, כולם מדור ראשון של אמוראים הם, ואף על פי שנקרא רבי יהושע ולא רב, זה היה מטעם שהיה בארץ ישראל, כי כל רב ומר מבבל, וכל רבי מארץ ישראל, כמה שפירש רש"י

בפרק קמא דחולין על רב זעירא ועל רבי זעירא, שמתחילה קודם שעלה לארץ ישראל נקרא רב זעירא, ואחר כך כשעלה לארץ ישראל נקרא רבי זעירא. אבל על כל פנים היה רבי יהושע בן לוי אמורא, ועליו קא רמז קרא רב לך, אתה רוצה ליקח לך חלק של אמורא אחד שנקרא רב, אל תוסף דבר בדבר הזה דייקא, שהוא רמז על ז"ה ספר תולדות אדם הראשון (בראשית ה א), כמו שאמרנו שהקדוש ברוך הוא קורא הדורות מראש רצה לומר מאדם הראשון שהוא ראש עפרות תבל (משלי ח כו), עלה ראש הפסגה, הראה לו הקב"ה גן עדן שלמעלה, וקחשיב ד' רוחות הן הן ד' מחיצות כדאיתא בזוהר פרשת עקב [ברעיא מהימנא עמוד תקכ"א (זוהר ח"ג רע"ג ע"א)], הפסג"ה בגימטריא מחיצ"ה, וראה בעיניך שהראה לו כל שערי גן עדן שלמעלה, אבל גן עדן שלמטה אין זה שלך, רק צו את יהושע רמז לדורו של רבי יהושע בן לוי, וחזקהו כנגד גן עדן, ואמצהו כנגד גיהנם, כי לר' יהושע מוכן דבר זה לתקן, ואין צו אלא זירוז מיד ולדורות (קידושין כ"ט ע"א), וכמו שקיבל משה עד סוף כל הדורות איך יהיה סדר קבלתן דור אחר דור, כל זה קיבל מסיני, כן גם כן מסר משה כל הדורות זה אחר זה ליהושע, כמ"ש הקב"ה ליהושע (א ה) כאשר הייתי עם משה אהיה עמך, וכל ההשגה שהשיג משה, השיג יהושע גם כן על בוריו:

פרק רכד

אופן רכד

רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולהשיג שם של ב"ן, שהוא במלוי ההי"ן כזה יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה, שהוא עולה ב"ן, וכן שם אלהים, הוא גם כן סוד מספר ב"ן, כמ"ש בספר כנפי יונה בחלק א' בסוד ויבואו בני אלהים (איוב א ו), שיש בשם של אלהים ב"ן אותיות כזה, ה' אותיות של אלהים כפשוטו, י"ג אותיות המילוי, ל"ד אותיות מילוי המילוי, הרי נ"ב אותיות, וסימן גדלי"ה ב"ן אחיק"ם, ב"ן דייקא, ר"ל מילוי אלהים עולה גדלי"ה שהוא בן, דהיינו אותיות גדלי"ה, ה' אותיות אלהים הפשוט, י"ג מן גדליה הם אותיות המילוי של אלהים, ל"ד מן גדליה הם אותיות מילוי המילוי של אלהים, ולכן מיום שנשרף המקדש בט' באב עד יום ג' תשרי שהוא צום גדליה שנהרג בו גדליה בן אחיקם, יש נ"ב יום כמנין גדלי"ה. וזה רמזו רז"ל [בסנהדרין (ר"ה י"ח ע"ב)] שקולה מיתת הצדיקים כשריפת בית אלהינו, שכמו שנ"ב שנה היה החורבן של בהמות ועופות שהלכו מארץ ישראל לבבל, כמ"ש רבותינו ז"ל [בשבת (קמ"ה ע"ב)] על פסוק (ירמיה ט ט) מאדם עד בהמה נדדו, בהמ"ה בגימטריא נ"ב, שסוד החורבן היה בסוד ירידת עולמות, בסוד ותרד

פלאים, שהוא סוד עולם העשייה תמן שם של ב"ן, והוא סוד טומאתה בשוליה לא זכרה אחריתה (איכה א' ט), אחריתה דייקא, ולכן נרמז ענין זה שהיה הגלות נ"ב שנים על שם של ב"ן. ועל זה אמר בעת ההיא לאמר, שרמז על שם של ב"ן שהוא במלוי ההי"ן, שרצה משה להשיג בארץ ישראל שם של ב"ן שהוא מסתעף מן הה"י אחרונה של שם בן ד', ואמר מאחר שהחלות להראות את גדל"ך, שהוא בגימטריא הב"ן, והוא שם של הוי"ה שמילואו עולה ב"ן, וזהו מדת טובו של הקב"ה מצד הרחמים שהוא שם של הוי"ה שחשבונו עולה ב"ן, ולפי שגם שם של אלהים יש לו גם כן אותיות ב"ן במילוי, על זה אמר ואת ידך החזקה שהוא שם של אלהים שיש לו גם כן ב"ן אותיות, ועל זה אמר אשר יעשה כמעשיך, כנגד מילוי ב"ן של הוי"ה גדולים מעשה ה' (תהלים קיא ב), וכנגד ב"ן של אלהים אמר וכגבורתיך, ולכן אמר אעברה בה' יתירה, שרצה להעמיד על תכונת שם של ב"ן בארץ ישראל, כי שם בארץ ישראל זוכה הבן לאכול משלחן האב, ובארץ ישראל נקראים ישראל בנים, וכשהם בחוצה לארץ נקראו עבדים, כמ"ש מתחילה אתה החלות להראות עבדך, מלת עבדך דייקא, שבחוץ לארץ נקראו ישראל עבדים למקום, ואיתא בזוהר [ברעיא מהימנא פרשת בחקתי עמוד רכ"א] שהעבד אין לו רשות לדרוש ולחפש בגנזי רבו ובאוצרות חדרים שלו, אבל הבן יש לו רשות לחפש ולחקור בכל גנזי אוצרות של אביו, לכן בכניסתי לארץ אזכה למדריגת ב"ן, ואזכה להשגת שם של ב"ן, ושם יהיו ישראל בני מלכים ומשלחן גבוה יזכו לשלחן מלכים. והשיב לו הקב"ה רב לך, כבר השגת שם של ב"ן בשעת הקמת המשכן שאמרו ישראל ה' הוא האלהים (עיין פסיקתא רבתי פ"ד), כמו ששם הוי"ה עולה ב"ן, כן גם כן שם של אלהים יש לו ב"ן אותיות כמו שאמרנו, ושם נתקיים קרא הביאני המלך חדריו (שיר השירים א' ד), שקרא הקב"ה למשה וגילה לו מסתורים שלו, כמ"ש רז"ל במדרש רבה (תנדב"א רבה פ"ו) על פסוק (ויקרא א א) וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, ולכן אל תוסף וגומר. ועל תכונת והשגת שם של ב"ן, אמר עלה ראש הפסגה, וזכר ב' פעמים שם של הוי"ה בד' רוחות ימה וצפונה תימנה ומזרחה, הרי ב' פעמים שם של הוי"ה, שהוא בגימטריא שם של ב"ן:

פרק רכה

אופן רכה

איתא במדרש רבה פרשת בראשית (ב"ר פ"ו א') על פסוק (בראשית א טו) והיו למארת, חסר כתיב, שלא נבראו להאיר אלא גלגל חמה בלבד, ולא נבראת הלבנה, אלא שצפה הקדוש ברוך הוא שסופן הרשעים להשתחוות לחמה, לכן ברא הלבנה. ועל זה תקנו

בתפילת יוצר של שבת קרא לשמש ויזרח אור ראה והתקין צורת הלבנה, כדי שלא יעבדו לחמה, וזה שאמר שבח נותנים לו כל צבא מרום ל"ו דייקא, ולא למאורות, כמה שכתוב באורח חיים הלכות שבת, עיין שם. ועל זה אמר הפסוק (תהלים עד טז) לך יום אף לך לילה, ולא כמה שכתבו הכופרים מי שברא יום לא ברא לילה, וראייה לדבר שיוצר הכל הוא אתה הכינות מאור ושמש, שהוא צורת הלבנה שאין לה אור מצד עצמה רק שהיא מוכנת לקבל כל האור מן השמש, ולכן אמר הכינות מאור ולא אמר אור, אבל רומז על צורת הלבנה שהיא מקבלת מאור השמש, ובזה שהקדים צורת הלבנה נודע כי לך יום ואף לך לילה. והנה מזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לפי שמשה הוא פני חמה ויהושע פני לבנה (בב"ב דף ע"ה ע"א), וכמו שלמעלה הוצרך הקב"ה להבראות שני אורות כדי לפרסם אלהותו כדאיתא במדרש (שם), כן רצה משה גם כן שיהיו בארץ חמה ולבנה ביחד כדי לפרסם אלהותו. ועל זה אמר מאחר שהחלות להראות את גדלך, זו המאור הגדול (בראשית א טז), שהוא מדת טובו של הקב"ה מדת יום, את ידך החזקה זו המאור הקטן שהיא הלבנה מדת לילה, וכן נחלק הלבנה לי"ד עתים לטובה ולרעה בקהלת, אשר מי אל בשמים, כמו שבשמים הוצרכו להיות ב' מאורות כדי לפרסם אלהותו, כן צריך להיות גם כן ב' מאורות בארץ א' כנגד חמה וא' כנגד לבנה, לפרסם אל אחד בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך, ולכן אעברה נא ואראה את הארץ, שיהיו חמה ולבנה בארץ כמו שהם בשמים, דהיינו משה הוא פני חמה ויהושע הוא פני לבנה. השיב הקב"ה רב לך בנהורא דשמשא, לכן אל תוסף דבר וצו את יהושע כי הוא סיהרא, וסיהרא לא יכלה לאנהרא עד דיתכנש שמשה, ולא כמו שאתה חושב שיהיו ביחד חמה ולבנה, שאי אפשר שתאיר הלבנה במקום חמה, רק עלה אל ראש הפסגה, ומכאן מעבר הירדן יהיה מזרח שמש (דברים ד מז), להאיר לפני יהושע שיהיה בארץ ישראל:

פרק רכו

אופן רכו

או יאמר קרוב לעניין ראשון, רצה משה ליכנס לארץ ישראל לתקן הקלקול הראשון, שמתחילה היו ב' מאורות גדולים, ואחר כך נתמעטה הירח כדדרש בן פזי בפרק אלו טריפות (חולין דף ס:) ובשבועות (דף ט.). וידוע מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה (קהלת א ט), ר"ל כל מה שהיה בתחילת הבריאה הוא יהיה לעתיד לבא, ונרמז שם משה בר"ת, שרמז קהלת שמשה רצה לתקן כל מה שהיה קודם חטא אדם, הוא שיהיה בזמנו, לכן הפציר

משה ואמר שרצה לתקן שיהיה שני מאורות כמו שהיה בתחילה להשתמש בכתר א'. וזה נרמז במלת בעת ההיא בלשון נקיבה, שרומז על לבנה, וכתיב ההוא שרומז על חמה שהוא לשון זכר, שכן החמה משפעת בלבנה, לאמר מה שיהיה לדורות לעתיד לבא, רצה לתקן שיהיה בדורו, לכן אמר מאחר שהחלות להראות מתחילה שהיו שני המאורות שווין, וזה נרמז במלת גדלך, כמ"ש שני המאורות הגדולים (בראשית א טז), ואחר כך הקטין הקב"ה את הלבנה וכעס עליה ואמר לה לכי ומיעטי את עצמך, שהם י"ד יום שהלבנה הולכת ומתחסרת עד דמאיך נהורא לגמרי כ"ד שעות מתכסה הסיהרא, והוא סוד ואיב"ה (בראשית ג טו), שהוא בגימטריא כ"ד זיני דמסאבותא של נחש, שגורם שמעשא"ל שהוא שר של שעיר, כדאיתא בתשובות הגאונים שבראש חודש שעת המולד בא גבריאל ומקריב לפני רצון עליון. על זה אמר את ידך החזקה, שהוא בגימטריא קטן, הקטין הקב"ה צורת הלבנה, ומאחר שלעתיד לבא יחזיר העולם לתקונו ולאיתנו הראשון שיחזרו המאורות להיות שניהם גדולים, וז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, כל מה שיהיה בשמים וכל מה שיהיה בארץ, אשר יעשה הקב"ה לעתיד כל המעשים שהיו מתחילה, וכגבורתיך שיהיו שני מאורות יוצאים בגבורה ומשתמשים בכתר אחד. וז"ש אעברה נ"א, נוטרייקון "נתיב "אחד, שיהיו שני מאורות יונקים מנתיב א' ומשתמשים בכתר א'. והשיב הקב"ה רב לך, אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. גם אמר רב לך, לך דייקא, אתה תהיה יונק מכתר עליון שהוא סוד אמן רבתא, ואל תוסף שיהיה יהושע שהוא הלבנה גם כן יונק מכתר עליון. אל תוסף דבר, כי דבר אחד לדור (סנהדרין ח' ע"א), ואי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. וזה נרמז במלת אלי, שהם רומזים למזל העליון שהם סוד ג' עליונות, א' כתר, ל' בינה שהיא מגדל פורח באויר, י' חכמה. לכן אתה עלה ראש הפסגה, להיות יונק משלש עליונות שהם סוד ראש, אבל יהושע שהוא לבנה (ב"ב ע"ה ע"א), אין יניקתו מכתר רק ממך. וז"ש צו את יהושע שהוא יונק ממך שאתה חמה, וי"ד ימים שהלבנה מתגברת חזקהו, ובי"ד ימים שהלבנה מתחסרת אמצהו, ה' ו' שבסוף מורים על שני אותיות של שם שמשם יניקת הלבנה תרין אתוון בתראין, אבל יניקת משה שהוא החמה שיניקתו משלש מדות עליונות, שהוא סוד שם של י"ה, כמ"ש משה לפני מותו לא אמות כי אחיה ואספר מעשה יה (תהלים קיח יז) [מדרש רבה בזאת הברכה (דב"ר פי"א ח')]:

פרק רכז

אופן רכז

הקדמה מעולה עשה אזניך באפרכסת, הבט ימין וראה מ"ש בזוהר פרשת ואתחנן (ח"ג רס"ד ע"ב), וגם איתא בפרשת תרומה (זוהר ח"ב קל"ט ע"ב) שביום שהוקם המשכן, היה יחוד של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד כ"ה אותיות, כמו שהוא יחוד של שמע ישראל (דברים ו ד), ולכן אמר בפסוק ויקרא (א א), כ"ה אותיות וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, שיש בהם כ"ה אותיות. וזה היה תכלית כוונת ירידת למצרים שיהיו שוים שני יחודים אלו בזה הסוד אי"ש וביתו בא"ו (שמות א א), ס"ת שו"ו, שלכך באו למצרים שיהיה איש ויחוד של שמע ישראל, שהוא סוד הקב"ה שנקרא ה' איש מלחמה (שמות טו ג), וביתו זו היא יחוד של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שהוא סוד אדני. ולכן פתח ואתחנן בוי"ו, גם ו' אותיות בתיבת ואתחנן, ומסיים בנו"ן שרומז על תרין יחודין אלו, שיהיו שוים כל אחד ו' תיבות וכ"ה אותיות, ב' פעמים כ"ה הרי נו"ן. וז"ש בעת ההיא קרי, על יחוד של ברוך שם כבוד שהוא יחוד השכינה, שיהיה שוה כמו יחוד של שמע ישראל שהוא בלשון זכר ההוא, קרי ביה ההיא, שיהיה גם כן בסוד חמשה חלוקי הנחל (שמואל א' יז מ), שדרש בתקונים (כא ס"ב ע"א) על ה' תיבין של שמע ישראל, שבהם מחי דוד לפלשתי, וכמו שיש ביחוד שמע ישראל אותיות ה' פעמים ה' שהם כ"ה, כן גם כן יחוד של ברוך שם כבוד יהיה גם כן ה' פעמים ה'. לכן פתח בתרין שמהין לקביל תרין יחודין, אדני לקביל ברוך שם כבוד מלכותו לעולם יחודא תתאי, הויה בנקודת אלהים לקביל יחודא עילאי, "אתה "החלות "להראות, ר"ת אה"ל, ר"ל בשעת שהוקם אהל מועד, היה באותו יום ב' יחודין שוין, וזה נרמז במלת את ידך, את דייקא, רצונו לומר שנתגדל אות א' מיחוד התחתון, שהוא כ"ד אותיות דנרמז במלת את ידך החזקה, כי יחוד התחתון הוא בסוד הדין, אשר מי אל בשמים ובארץ, אותו יום שהוקם מלאכת המשכן שקולה כמעשה שמים וארץ [בתנחומא פרשת פקודי (סי' ב')], כשם שבבריאת שמים וארץ היו שני מאורות שוין, כן באותו יום שהוקם המשכן היתה אור הלבנה ביחוד כ"ה שערים של ברוך שם כבוד, כמו אור החמה שהוא יחוד של שמ"ע, לכן אמר אעברה נ"א, נוטרייקון נ' א"ותיות. וזה שאמר וארא את הארץ שהוא יחוד התחתון שנקראת ארץ, ויחוד העליון נקרא שמים, בסוד (דברים לב א) האזינו השמים שאמר משה על יחוד העליון, כמו שמפרש אחר כך (דברים לב ג) כי שם ה' אקרא. ועל יחוד ברוך שם כבוד אמר ותשמע הארץ, כמ"ש על זה הבו גדל לאלהינו, שהוא על יחוד ברוך שם כבוד, כמ"ש רז"ל ברכות סג (ס"ג ע"א, עיין שם רש"י ד"ה ויברכו) מכאן שעונין במקדש

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. והשיב הקב"ה רב לך, כבר היו שני המאורות שווין בשעה שיצאו ישראל ממצרים באותו הלילה, אותו הלילה היה כיום האיר (זוהר ח"ב ל"ח ע"א), וז"ש וחמשים עלו בני ישראל ממצרים (שמות יג יח), ר"ל באותו היום שעלו ממצרים, היו ב' יחודין שוין חמשים אותיות, ולכן אל תוסף דבר אלי:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה וזה סוד מ"ש (בסוטה מ"ב ע"א) ואמר אליהם שמע ישראל (דברים כ ג), בזכות שמע ישראל אתם ניצולים, ולכן רצה גליית לבטל קריאת שמע של שחרית וערבית:

פרק רכח

אופן רכח

איתא בספר סודי רזא שהנבואה היתה משמשת אלף שמ"ה שנים, היינו מיום שנולד יעקב עד סוף נבואת חגי זכריה מלאכי. העניין הוא, שדמות דיוקנין של יעקב חקוקה היא תחת כסא הכבוד, כמו שדרשו [במדרש רבה (במ"ר פ"ד א')] על פסוק (ישעיה מג ד) מאשר יקרת בעיני נכבדת, כמה יקר אתה בעיני שקבעתי זיו איקונין שלך בכסא הכבוד. וידוע שהנבואה נקראת יקר, כמ"ש (שמואל א' ג א) ודבר ה' היה יקר בימים ההם (ויק"ר פ"ב א'), ולכן מן אותו יום שירדה איקונין של יעקב למטה, מאותו עת מתחלת הנבואה שנקראת יקר. ודבר זה נרמז במלת ויקרא (א א), אלף זעירא קרי ביה ויקר, שהיא הנבואה היא אלף שנים, דבר זה נרמז באלף זעירא, ועוד שמ"ה שנים נרמז במלת אל מש"ה. אבל כשמתחילין משנולד יצחק, שאז היה אברהם בן ק' שנים, שזכה אז למאה מפתחין כדאיתא בזוהר (ח"א ע"ו ע"ב) על פסוק (בראשית יב א) ל"ך ל"ך מארצך, נמצא שהנבואה היתה משמשת אלף ת"ה שנים. על זה רמז משה וביקש ליכנס לארץ ישראל, כדי שלא תפסוק הנבואה מישראל ולא תתבטל בזמן הנביאים אחרונים. וזה הדבר רמז הקב"ה לאברהם היה דבר ה' אל אברם במחז"ה (בראשית טו א), במלת מחז"ה נרמז מחז"ה שדי יחזה (במדבר כד ד), ר"ל הנבואה שהיא באה מצל שדי, נרמזת במלת מחז"ה, נוטרייקון "מלאכי "חגי "זכריה "ה', ר"ל הנבואה שהיא ה' אחרונה שהיא באה מאספקלריא שאינה מאירה. ולכן פתח במלת ואתחנן בנו"ן שהיא מורה על הנבואה, ואמר את"ה החלות, את"ה הוא מיותר. אלא במלת אתה מרמז הנבואה שהיא משמשת אלף ת"ה שנים כמניין את"ה, וזה שאמר אתה החלות להראות הנבואה, דהיינו מזמן שנעשה אברהם לגוי גדול, וז"ש את גדלך שמדתו הגדול, ומתי נעשה לגוי גדול, וז"ש

את ידך החזקה, דהיינו משנולד יצחק שמדתו גבור, אשר מי אל כנגד יעקב, שאז ירדה דיוקנין של יעקב למטה בארץ מה שהיה מתחילה בשמים, כמ"ש מבקשי פניך יעקב סלה (תהלים כד ו). על זה ביקש משה אעבר"ה נ"א, נוטריקון "נביאים "אחרונים, שרצה משה ליכנס לארץ ישראל שלא תפסוק הנבואה בימי נביאים אחרונים, ויהיו "נביאי "אמת גם בדורות שאחריהם. השיב הקב"ה רב לך, הנבואה צריכה שתהיה משמשת בשבילך, כי משה עליו נדרש (ויק"ר פ"ב א') אדם אחד מאלף מצאתי (קהלת ז כח), זה משה, ומשה הוא סוד אלף. והנה הנבואה מיום שנולד יעקב, היא כמניין אדם אחד שהוא משה שנקרא אלף, דבר צוה לאלף דור (תהלים קה ח), נמצא שהנבואה הוא של משה רב לך, לך דייקא, "אל "תוסף "דבר "אלי, בגימטריא אלף ת"ה משנולד יצחק, בדבר הזה דייקא, שהוא מורה על הנבואה (בדב"ר עולה יצח"ק), אבל עתה עלה ראש הפסגה קא חשיב הרמב"ם ז"ל בספר מורה הנבוכים י"א מדריגות בנבואה, והן כנגד י"א פסיעות שפסע משה בהר נבו, וכולן פסען משה בפסיעה אחת, ואף על פי שבגמרא שלנו במסכת סוטה (י"ג ע"ב) אמרו שי"ב פסיעות היו בהר נבו, אבל בפירוש שם טוב במורה נבוכים בחלק שני הביא המדרש אחר כתוב שי"א פסיעות היו בהר נבו. ועל זה רמז כאן עלה ראש הפסגה, שהיא המדריגה היותר גבוה מכולם. וגם לפי הגמרא שלנו ניחא, שמדריגה של משה רבינו היא גבוה מכולם, ונמצא שי"ב היו בנבואה, כי כל הנביאים כולם לא נתנבאו אלא בכ"ה, אבל משה נתנבא בזה (ספרי ב), שהוא בגימטריא י"ב מדריגות. וז"ש אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, מלת הז"ה דייקא. ולכן היה חי משה ק"ך שנה (דברים לד ז), שהם לקביל י"ב דרגין כל דרגא כלול מעשר:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה, וזה סוד סול"ם מוצ"ב ארצ"ה (בראשית כח יב), שהראה ה' ליעקב שהנבואה יהיה בשבילו למטה אל"ף שמ"ה שנים, כי סול"ם עולה קו"ל, שהוא קול הנבואה שבא מבין כנפי החיות, לכן נבוא"ה עולה ס"ד, רמז שירדה הנבוא"ה בין ס"ד כנפי החיות, והראה לו סול"ם, שהוא קול הנבואה מוצ"ב ארצ"ה, יעמיד בארץ מנין מוצ"ב ארצ"ה שעולה אלף שמ"ה, כי מוצ"ב ארצ"ה במילוי כזה מ"ם וא"ו צד"י בי"ת אל"ף רי"ש צד"י ה"ה, עולה עם הכולל אל"ף שמ"ה, והטעם שבאה הנבואה בשבילו, לפי זה אמר וראשו מגיע השמימה, ר"ל בשביל שדיקונא שלו חקוקה למעלה, לכן הנה מלאכי אלהים שהם הנביאים שנקראים מלאכים (ויק"ר פ"א א'), עולים ויורדים בו, בו דייקא, רצה לומר בשבילו. וז"ש (בראשית כח טז) אכן יש ה' במקום הזה שהוא סוד הנבואה, כי ה' במילואו עולה ס"ג מנין נביא, ועם הכולל נבואה, רק ואנכי לא

ידעתי שיבא הנבואה בשבילי, ואנכ"י בגימטריא חי"ה ס"ד, רמז על הנבואה שירדה בין ס"ד כנפי חיה. וזה סוד הקול קו"ל יעקב (בראשית כז כב), קול דייקא שהוא הנבואה, וכשתחשוב משנולד יצחק, אז היה הנבואה מנין את"ה, שהוא אל"ף ת"ה, כ"כ א"א ז"ל. זה סוד כי את"ה אבינו (ישעיה סג טז) זה יצח"ק (שבת פ"ט ע"ב), את"ה עולה אל"ף ת"ה, אבינו בגימטריא הנבואה, ר"ל הנבואה עמד אל"ף ת"ה משנולד יצח"ק:

עד כאן הג"ה

פרק רכט

אופן רכט

רצה משה ליכנס לארץ ישראל לתקן חטא אדם הראשון, שמתחילה קודם אדם לא נצטווה רק על עץ הדעת טוב ורע (בראשית ב יז), אבל עץ החיים היה לו רשות לאכול ממנו, לפי שהיה בד' מחיצות של גן עדן, ובלאו הכי היה חי לעולם כמ"ש אני אמרתי אלהים אתם וגו' (תהלים פב ו). אבל אחר כך כשאכל מעץ הדעת, נאסר לו אכילת עץ החיים, ונתן הקב"ה את הכרובים את להט החרב לשמור דרך עץ חיים (בראשית ג כד), לכן רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולהעביר את הכרובים. וזה נרמז במ"ש אדנ"י הוי"ה בנקודת אלהים, אדני סוד עץ הדעת, הויה בנקודת אלהים הוא כנגד עץ החיים, ועל זה אמר אתה החלות להראו"ת א"ת, בגימטריא ע"ץ החיי"ם, בצדי"ק רבתי של אי"ק בכ"ר שהיא תת"ק, נמצא עץ החיים בגימטריא אלף מ"ג, וכן הוא חשבון מזר"ח מער"ב צפו"ן דרום, וכן הם סוד זיי"ן שמות שאינם נמחקים כדאיתא בשבועות (ל"ה ע"א), שהם סוד ז' ענני כבוד שהיו מקיפין את ישראל במדבר, ואחר כך כנגד עץ הדעת טוב אמר את גדלך זו מדת טובו, כנגד רע אמר את ידך החזקה, יד"ך החזק"ה בך' רבתי של אי"ק בגימטריא ע"ץ הדע"ת, והוא סוד גם כן בקליפה שאר חמץ, שהם מצד הדין תרין רצועין בישין לאלקאה, לכן אמר משה אעבר"ה נא בגימטריא כרובים, רוצה אני להעביר את הכרובים שהם לפני גן עדן, וזה נרמז במלת את גדלך, כשאני רוצה לילך לגן עדן שנרמז במלת את גדלך שהוא מדת טובו של הקב"ה, צריך לילך דרך להט החרב והכרובים (שהם ידך החזקה), ולכן נקראת השכינה כל"ה, בסוד אתי מלבנו"ן כל"ה (שיר השירים ד ח), שאמר להשיג אותה רק דרך הכרובים בלה"ט החרב, שהוא נוטרייקון "כרובים "להט "החרב בסוד שושנה וחוחים, ונקרא להט החרב מתהפכת, שמתהפכת פעמים לאנשים ופעמים לנשים, כמ"ש נשים משלו בו (ישעיה ג יב). וזה נרמז במלת אעבר"ה נ"א, שאני רוצה להעביר כרובים שהם מתהפכים פעמים נשים ופעמים אנשים נוטרייקון

נ"א, וזה כשאראה את הארץ והלבנון, שאז יתקיים אתי מלבנון כל"ה. והשיב לו הקב"ה רב לך, נוטרייקון "רצועין "בישין לאלקאה כרובים, שצריכים אנו לכרובים לשמור דרך עץ החיים, לכן אל תוסף דבר:

פרק רל

אופן רל

הנה רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולהשיג רל"א שערים, והוא על פי הקדמה של ספר המלבוש שכתב האר"י ז"ל שם שהתורה נארגת על פי רל"א שערים פנים ורל"א שערים אחור, והוא סוד נתי"ב, ואתמר שאלי וראי את נתיבות העולם (ירמיה ו' טז), שכן נתיב בגימטריא ב' פעמים רל"א. וזה נרמז גם כן במלת ישרא"ל, תמן י"ש שהוא שכר של עולם הבא (סנהדרין צ' ע"א), ותמן רל"א שהוא סוד השערים של תורה. ולכן אמר ואתחנן בנו"ן ארוכה, שהוא סוד נתיב לא ידעו עי"ט (איוב כח ז). וז"ש בעת ההיא, קרי ביה ההי"א, שהיא סוד ה' ראשונה שבשם שהיא מקננא בכורסייהו, שסביב הכסא כבוד מסבבין האותיות התורה שהם נארגין על רל"א אלפ"א ביתין פנים מצד הימין, ועל רל"א אלפין ביתין אחור מצד השמאל. ועל זה אמר אתה החלות בהפוך אתוון הלוחות, כשקבל משה הלוחות אתמר שם והמכתב מכתב אלהים הוא (שמות לב טז), מכתב דייקא, שהוא בגימטריא ב' פעמים רל"א, שאז זכה משה להשיג אותיות התורה שהם נארגים מרל"א שערים פנים מרל"א אחור. וזה סוד הלוחות מזה ומזה הם כתובים, כנגד רל"א פנים אמר את גדלך, את דייקא, שהם מאותיות שנבנים מצד מדת טובו, שהם רל"א שערים פנים. וכנגד רל"א שערים אחור את ידך החזקה, שהם מצד הדין, את דייקא, על אותיות שמצד אחור, אשר מי אל בשמים ובארץ, רמז על שתי לוחות שכנגד שמים וארץ, אשר יעשה כמעשיך מצד הפנים, וכגבורתיך מצד האחור, לכן אמר אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ישראל, נא נוטרייקון "נתיב "אותיות, רצה לומר אותיות התורה שהם נחלקים על ב' פעמים רל"א שהם סוד נתי"ב, וראה את הארץ, את דייקא, שם אשיג אותיות התורה מאלף ועד תי"ו שהם בסוד רל"א שערים, וזה עניין דווקא בארץ ישראל שנקראת הר ה', כמו שכתוב מי יעלה בהר ה' (תהלים כד ג), הר ה' בגימטריא רל"א. והשיב הקב"ה רב לך, כבר השגת רל"א שערים בשעה שקבלו הלוחות ר"ב ל"ך א"ל, ר"ת רל"א. לכן אל תוסף עוד, ועל סוד נתיב שרצה להשיג, אמר עלה ראש הפסגה, שהוא נתי"ב:

פרק רלא

אופן רלא

הנה רצה משה ליכנס לארץ ישראל להשיג בטיהרו, והוא מאמר ראשון בזוהר [בראשית (ט"ו ע"א)] בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה, והוא סוד רל"ב שהוא בגימטריא בטיהר"ו, ורזי עילאה הוא על פי דברי ר' אליעזר הגדול (פרקי דר"א פ"ג) שקודם שברא הקב"ה עולמו, היה שמו לבדו, והיודע סוד מלבוש, מבין זה שמד' אותיות השם הוי"ה, מתפשטין ד' מלואי השם שבד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, שהם סוד ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, בגימטריא רל"ב. והוא סוד בטיהרו, שעליהם אמר יהי אור (בראשית א ג), ועליהם אמר (ר"א הגדול) בשמים מהיכן נבראו, מאור לבושו של הקב"ה, ואחר כך לקח הקב"ה חצי לבוש של אותיות מ"ה ב"ן, ובאו מאחורי ע"ב ס"ג, ולפי ששם של ב"ן אין בו רק ט' אותיות, נשארה אות יו"ד ממלוי ס"ג בלי זיווג, ועל זה כתב ר' ישראל סרוק בהקדמתו שאמרה שבת לפני הקב"ה לכל נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג (ב"ר פי"א ח'), על אות יו"ד של מלוי ס"ג קאמר. וזה נרמז במלת בן זוג, שאמר ב"ן דייקא, שם של בן גורם שאין לאות יו"ד של ס"ג זוג, לפי ששם של בן אין במילואו רק ט' אותיות, ובמילוי שם של ס"ג יש י' אותיות, נמצא כשבאו אותיות מ"ה ב"ן אחורי ע"ב ס"ג, נשארה אות י' משם של ס"ג בלי בן זוג, נמצא שעל זה נאמר מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית (תהלים קד כד), חכמה דייקא שהיא אות יוד ממילוי ס"ג, וכן חכמה בגימטריא ע"ג, שהם סוד יו"ד ס"ג, רצה לומר יוד מן ס"ג ברא הקב"ה עולמו. ועל זה אמר משה שרצה להשיג בטיהרו עילאה, אל ה', ה' דייקא, שממנה מתפשטות ד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, בעת ההיא, קרי ביה ההיא, שמן אות ה' של הויה מתפשט שם של ס"ג, גם שם של בן הוא בא ממילוי ההי"ן. ועל זה אמר מאחר שהחלות להראות לי את גדלך, על אותיות ע"ב ס"ג מצד הפנים, ואת ידך החזקה על אותיות מ"ה ב"ן מצד אותיות אחורי לבוש. גם נרמז בו את גדלך, מה גדלו מעשך ה' (תהלים צד ו), שכל מעשה בראשית נבראו באות יו"ד שבשם ס"ג, וז"ש את ידך החזקה, רמז על אות י' שבס"ג, אשר מי אל הם סוד תלת יודין ואלף שבשם של ס"ג, אשר יעשה כמעשיך מצד הפנים חצי לבוש של ע"ב ס"ג, כגבורתך שהם חצי לבוש של מ"ה ב"ן שהם מצד אחוריים מסוד הגבורות, לכן אעברה בהפוך ארבעה, שהם סוד ארבעה מילוי אותיות הויה, נ"א נוטרייקון "נשאר "אות בזה הסוד, הה"ר הטו"ב בגימטריא בטיהר"ו, שהוא סוד יה"י או"ר ארבעה מילואי ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, הטו"ב הזה בגימטריא ל"ט, שהם ל"ט אותיות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, וזהו סוד ט"ל שעתיד הקב"ה להחיות בו (שבת פ"ח ע"ב), שעליו אמר משה תזל כט"ל אמרתי

(דברים לב ב), בסוד שראשי נמלא ט"ל (שיר השירים ה ב), נמלא דייקא, שמלואי הוי"ה הם ט"ל אותיות. והשיב הקב"ה רב לך, כבר השגת סוד מילואי הוי"ה בשעת עשיית המשכן, שאז נתגלו לו סוד ל"ט עשיית דקחשיב בפרשת ויקהל כנגד ל"ט אבות מלאכות שבמשכן, וגם אז נתגלו לו ד' מילואי הוי"ה, בסוד כבוד ה' מלא את המשכן (שמות מ לה), ר"ל כשתמלא אותיות משכן במילואו מ"ם שי"ן כ"ף נו"ן בגימטריא בטהיר"ו, נתגלה כבוד ה', ושם זכית למלבוש שהוא סוד טיהרו סתם, לכן אל תוסף, אבל יותר מזה זוכה אתה לעת הזאת לטהירו עילאה. וזה סוד עלה ראש הפסגה, שהוא סוד טהירו עילאה, וזה סוד ויתמ"ו ימי אבל משה (דברים לד ח), ויתמ"ו בגימטריא נתי"ב, שבאותו פרק נתגלה למשה רל"א שערים פנים רל"א שערים אחור, כמנין ויתמ"ו, אב"ל מש"ה בגימטריא מלבו"ש, והוא סוד חשמ"ל אורפניא"ל:

פרק רלב

אופן רלב

איתא בילקוטי האר"י ז"ל סוד סוכה הוא בסוד אהי"ה, והאריך שם שיש בסוד סוכה ג' פעמים תתקי"ד, שהם עולים במספר ב' אלפים תשמ"ב, עיין שם בארוכה. והנה זהו המספר של שם ע"ב, וכתוב שם שטעם מספר של שם ע"ב, הוא ב' אלפים תשמ"ב הוא מורה כלילת ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא, כי ב' אלפים מורה על ב' פעמים שם של ע"ב, ות"ש מורה על מספר ע', שהוא בכלילת עשר הרי ע"ב, נשתייר מ"ב, הרי בשם של ע"ב נרמז גם כן שם מ"ב. וזה ביקש משה להשיג בארץ ישראל סוד סוכה שבה מרומז סוד שם של ע"ב. ועל זה אמר בעת ההיא לאמר, קרי ביה ההיא, שסוד סוכה נרמזת באות ה', דקיימא לן (סוכה ד' ע"ב) שצורת סוכה היא שתי מחיצות ושלישית רק אפילו טפח, והיא צורת אות ה'. ורצה משה להשלים בארץ ישראל מה שהיה קודם חטא אדם הראשון, כדאיתא במדרש שוחר טוב (מזמור ע"ו) על פסוק (תהלים עו ג) ויהי בשלם סכו, שקודם שחטא אדם הראשון היה לו להקב"ה סוכה בזה העולם, עיין שם. לפי שסוד סוכה היא בסוד של אהי"ה, לכן ההיא קרי ביה בהפוך אתוון אהי"ה. וגם לפי דברי האר"י ז"ל שסוד סוכה היא בסוד זעיר ונוקביה, כ"ה זעיר ס"ו נוקביה. ולכן ההוא כתיב כנגד זעיר, ההיא קרי כנגד נוקביה, וסכך של סוכה הוא בסוד ה' ראשונה של שם, נמצא שבמלת ההיא נרמזין שלשתן שהם בסוד נפש רוח נשמה. ועל זה אמר משה 'אתה 'החלות 'להראות, ר"ת אה"ל, ר"ל כשנברא העולם נקרא אהל, כמ"ש וימתחם כאהל לשבת (ישעיה מ' כב), ואיתא במדרש כונן שבמלת וימתחם, נרמז שיעור

חשבון העולם כמה הוא, שכן וימתחם בגימטריא תק"ד, שהמתיח הקב"ה את העולם שהוא אה"ל כמנין וימתחם, שהוא בגימטריא תק"ד, ד' רוחות העולם שהוא מהלך ת"ק שנה, ולכן להראו"ת א"ת, בגימטריא מזר"ח מער"ב צפו"ן דרו"ם שהם ד' רוחות העולם, שמתחלת הבריאה כשהיה אדם הראשון בארבעה מחיצות גן עדן והיה מסובב מכל ד' צדדין, באותו הפרק היה להקב"ה סוכה למטה בארץ, שהוא סוד שם של ע"ב וז"ש את גדלך, שם של מ"ב את ידך החזקה, אשר מי אל, אמר משה קודם חטא אדם הראשון ה' מעון אתה היית וגומר (תהלים צ א) מעולם ועד עולם אתה אל (תהלים צ' ב), ואז היה הקב"ה קובע דירה בסוכה למטה, וז"ש בשמים ובארץ, וכבר אמר הכתוב (קהלת א ט) מה שהיה הוא שיהיה, כמו שהיה קודם חטא אדם יהיה גם כן לעתיד, ולכן אמר אעברה, ר"ל רוצה אני ליכנס עתה לארץ ישראל ולחזור הסוכה שהיתה מתחלה, ולכן אמר אעברה בה' יתירה, שהיא סוד סוכה שנרמזת באות ה'. וזה יהיה כשאראה את הארץ כי תמן אתמר ויהי בשלם סכו ומעונתו בציון (תהלים ע"ו), ולכן אמר מתחלה ואתחנן בנו"ן, מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי (ברכות ד':), שהיא מורה על נפילה והיא סוכת דוד הנופלת, אמר נופלת בלשון בינוני שבכל יום ויום נופלת, שמיום שחרב בית המקדש אין לך יום שקללתו מרובה (סוטה מ"ט.), לכן אמר בעת ההיא קרי, כמ"ש בעת ההיא אקים סוכת דוד הנופלת (עמוס ט' יא), ורצה משה לתקן ההוא ולעשות סמך שלא תפול עוד סוכת דוד. והשיב הקב"ה רב לך, כמה רב גוברך שעשית סמיכו וסעידו לשכינה, ואתה רוצה לתקן שלא תפול עוד סוכת דוד, אל תוסף דבר אלי עוד דייקא:

פרק רלג

אופן רלג

איתא במדרש רבה (במ"ר פי"ח כ"א) ובתנחומא פרשת קרח (סי' י"ב) שה' אותיות מנצפ"ך מורים על הגאולות, כ"ך באברהם אתמר (בראשית יב א) לך לך, מ"ם ביצחק כי עצמת ממנו מאד (בראשית כו טז), נו"ן ביעקב אתמר ביה (בראשית לב יב) הצילני נ"א, פ"ף אתמר במשה גבי כתיב (בראשית נ כה) פקוד יפקוד שהיא גאולת מצרים, צ"ץ הוא משיח דאתמר גביה לעתיד לבא צמח צדיק (ירמיה כג ה). והנה על זה התחיל משה להתפלל על סוד אלו ה' אותיות של מנצפ"ך, שהם מורים על ה' גאולות, לזה אמר בעת ההיא, מה שיהיה לעתיד הגאולה באותיות צ"ץ רצה לתקן, ההוא קרי ביה ההיא, שהוא ה' אותיות מנצפ"ך, וזה נרמז במ"ש החלות להראות את גדלך מדת טובו שהיא סוד הגאולה, וזה נרמז באותיות מנצפ"ך שהוא סוד את ידך החזקה. גם רמז על אותיות

גאולת אברהם שהם כ"ך, במלת את גדלך. וגאולת יצחק שהיא אות מ"ם מן מנצפ"ך, וז"ש את ידך החזקה. וגאולת יעקב שהיא אות נו"ן מן מנצפ"ך, אמר אשר מי אל כנגד יעקב. ומתחילה קודם שזכר ג' אותיות מן אבות, זכר הוא שזכה בעצמו גם כן אות אחד מן אותיות מנצפ"ך, שהיא גאולת מצרים שהיתה באות פ"ף מן מנצפ"ך שהוא פקוד יפקוד. וזה שאמר החלות להראות את עבד"ך דייקא, שגם לו יש אות אחד מן מנצפ"ך, ולכן אעברה נא, רוצה אני להשלים ה' אותיות של מנצפ"ך, כי הגאולה עתידה יהיה באות צדי"ק, ועתה בגלות מפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיה נז א), רמז על אות צ"ץ מן מנצפ"ך, לכן כשאכנס לארץ ישראל אעביר הרע מן העולם ואראה את הארץ הטובה וההר הטוב, ואז אמרו צדיק כי טוב ויהיה טוב לעולם. ובמלת אעברה בה"א יתירה, נרמז בהפוך אתוון ב"א הר"ע, ונתקיים בי ארבעה אותיות מן מנצפ"ך, ועתה אעבר ה' כשאעבור לארץ ישראל, גם אות ה' מן מנצפ"ך יושלם, ויתקיים קרא אמרו צדיק כי טוב (ישעיה ג' י) שהוא צמח צדיק, כי אמת מארץ תצמח (תהלים פה יב), שהוא משה אמת ותורתו אמת (ב"ב ע"ד ע"א), אז צדק משמים נשקף, ר"ל צדי"ק משמים נשקף, ואז (תהלים פה יג) גם ה' יתן הטוב ויעביר הרע מן העולם. והשיב הקב"ה רב לך, כבר השלמת אז צדיק ורב טוב לבית ישראל היה בשבילך פרי צדיק עץ חיים (משלי יא ל), שזכו ישראל בשביל משה לקבל התורה שהוא עץ החיים, ובשבילו זכו ישראל שלכל אחד ואחד לא היה לו פחות מצדי"ק חמורים שהיו נתונים וטעונים כלי כסף וכלי זהב ממשא מצרים (בכורות ה' ע"ב), וזה היה בשבילך, לכן אל תוסף דבר אלי עוד:

פרק רלד

אופן רלד

איתא במדרש רבה פרשת בראשית (ב"ר פ"ב ב') על פסוק (בראשית א ב) והארץ היתה תהו, ר' אבהו אמר משל למלך שקנה לו שני עבדים, שניהם באוני אחת ובטימא אחת וכו', כך הארץ תהו ובהו, אמרו העליונים והתחתונים נבראו בבת אחת, העליונים נזונים רק מזיו השכינה, והתחתונים אם אינם יגיעים אינם אוכלים, ומשל למלך שקנה לו שתי שפחות שתיהן באוני אחת ובטימי אחת וכו', כך ישבה הארץ תוהו ובוהו, אמרו העליונים וכו'. קשה מה השיב הקב"ה לארץ, הלא שפיר שאלות הארץ, הנה התשובה על ב' תמיהות. גם צריך להבין מתחילה במשל לשני עבדים, ואחר כך המשיל לשתי שפחות. אבל לפי כי כל פועל ה' הוא למענהו (משלי טז ד), קאי על שם ה' שהוא ד' אתוון, שהם כנגד ארבעה עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, ונחלקו לתרין

רתיכין, העליונים נקראו זכרים והתחתונים נקראו נקיבות, ושני משלים תרווייהו הן אמת, אותיות י"ה נחלקים לאצילות ובריאה, לכן המשיל אותם לעבדים שהם זכרים, והתחתונים שהם יצירה ועשייה תמן אתוון ו"ה, המשיל אותם לשפחות שהתאין נוקבין אינון לקביל עילאין, ולכן במשל ראשון אמר נהנה מזיו השכינה שהוא זיו חכמה עילאה, שהם שמים העליונים שהיא י' מן השם, והה' היא שכינה עילאה ארץ עליונה, שכל מעשה הצדיקים שלמטה בסוד זעיר ונוקביה, שהם סוד מים נוקבין שאימא היא מתעברת מהם, וז"ש אם אינם יגיעין אינם אוכלים, בסוד מפרי איש תשבע בטנו (משלי יח כ), פרי איש הוא זעיר, תשבע בטנו הוא אימא עילאה. במשל השני המשיל לשפחות, כי הוא סוד זעיר ונוקביה, אמר העליונים חיים, שהוא סוד ו' מן השם שהוא סוד אילנא דחייא, והוא נקרא שמים ואתה תשמע השמים (מלכים א' ח לב), והשכינה היא מקננא בעשייה תמן ה' אחרונה של השם נקראת ארץ, והוא אילנא דמותא בסוד ורגליה יורדות מות (משלי ה ה), לכן אמר והתחתונים מתים. והנה שניהם כאחד מתקיימין מבוארים בקרא, ועל שניהם קמכוין הפסוק שהארץ היתה תוהו ובוהו, על מה היתה תוהו ובוהו, שהעליונים יש להם אור ונהנין מזיו חמה עילאה, אבל הארץ עליונה יש לה חושך אם אינה יגיעה אינה נהנה, וגם הארץ התחתונה היא תוהו ובוהו, שהעליונים יש להם חיים, ולמטה על פני תהו"ם בהפוך אתוון המו"ת דמחשיך אפי דברייתא (זוהר ח"ב קמ"ט ע"ב). ועל שניהם השיב הקב"ה שגם התחתונים יהיו נהנין מזיו השכינה. וז"ש ורוח אלהים, ודרשו רז"ל [במדרש רבה פרשת בראשית (ב"ר פ"ב ד')] זה רוחו של משיח, שהוא אחד מז' דברים שקדמו קודם כל בריאות של ו' ימי בראשית (פסחים נ"ד ע"א), שנרמז במלת בראשית בצירוף בר"א שי"ת, והן רמוזין גם כן באותיות בראשית, בית המקדש, רוח אלהים שהוא כסא כבוד, אבות העולם, שמו של משיח, ישראל, תורה. ונמצא רוח אלהים שהוא שמו של משיח שהוא יושב תחת כסא הכבוד, ואז באותו פרק כשיבא משיח יהנו כל ישראל מזיו השכינה ולא יגיעו, ועל שהתחתונים מתים אמר מרחפת על פני המים שהיא התורה, וזה נשמתו של משה דאתמר ביה מן המים משיתיהו (שמות ב' י), נקרא גם כן רוח אלהים, ובזה שישראל קבלו התורה בימי משה, נמצא בזה שהתחתונים הם גם כן חיים ולא מתים, וכמ"ש ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים (דברים ד' ד), חוזר ומפרש על שניהם יהי אור (בראשית א ג) על זיו השכינה שלעתיד לבא שהוא אורו של משיח, ויהי אור על אור של משה, וז"ש וירא אלהים את האור (בראשית א ד), בגימטריא מש"ה רבינ"ו, כי טוב הוא משתמש בזה העולם, אבל על אורו של משיח אמר ויבדל אלהים, שגנזו הקב"ה לצדיקים לעתיד לבא (חגיגה י"ב ע"א).

ועל זה יהיה כוונת משה ליכנס לארץ ישראל ולתקן התחתונים שיהיו נהנין מזיו השכינה בלא יגיע כמו העליונים, וז"ש ואתחנן אל ה', ה' דייקא, כמ"ש שענין שני משלים אלו הם ברזי ד' אתוון של שם ה', בעת ההיא, מה שיהיה לעתיד לבא בימי משיח שיהיו נהנין מזיו השכינה בלא יגיע, רצה משה לעשות בעת ההוא, רצה לתקן את האור. ולזה התחיל משה אתה החלות להראות את עבדך, ששני עבדים אלו באוני אחת ובטימי אחת היו, ונחלקו לשתי ידות, את גדלך זה שמים שהוא ימין, שנאמר וימיני טפחה שמים, והם נהנין מזיו השכינה בלא יגיע, כמ"ש כי גדול מעל שמים חסדך (תהלים קח ה). כנגד ארץ אמר ואת ידך החזקה, כמ"ש אף ידי יסדה ארץ (ישעיה מח יג), ולא נהנין רק ביגיע, כמ"ש (דברים יד כט) בכל מעשה ידיך, יכול יושב בטל, תלמוד לומר אשר תעשה (כדאיתא בע"ז דף י"ט). ומפרש אשר מי אל בשמים ובארץ, שמים וארץ דייקא, ששניהם באוני אחת הוא סוד (תהלים צו יא) 'ישמחו 'השמים י"ה בשמים, ובטימי אחת 'ותגל 'הארץ ו"ה בארץ, שבשניהם מושלים שם בן ד', והם חלוקים, שהעליונים חיים וז"ש אשר יעשה כמעשיך, וכמ"ש מעשה אלהים שהם חיים וקיימים לעולמים, והתחתונים מתים, לכן אמר משה אעברה בהפוך אתוון ארבעה, ששם בן ד' מושלם בשמים ובארץ שיהיו שניהם שוין, לכן וארא את הארץ, רוצה אני שתהיה נהנית מזיו השכינה בלא יגיע, וז"ש הטובה, כמו שהעליון שהוא נרמז במלת ההר הטוב שהם נהנין בלא יגיע, כן יהיה הארץ התחתונה כמו שיהיה בימי משיח שנקרא לבנו"ן, שהוא בגימטריא מנחם שהוא משיח בן יוסף. השיב הקב"ה רב לך, כבר תקנת התחתונים. ובמשל השני שאמרו במדרש משל של שתי שפחות, שמצד התורה שנתת נעשו התחתונים גם כן חיים ולא מתים, שזה נעשה על ידי תורת משה רבינו בזה העולם, דאתמר ביה וירא אלהים את האור בגימטריא משה רבינו, כי טוב משתמש בזה העולם, דאתמר עליה ותרא אותו כי טוב הוא (שמות ב' ב), אותו דייקא, שהוא ראוי בזה העולם, אבל על אור של משיח שהוא משל הראשון לשני עבדים דאתמר ויבדל אלהים שגנזו לצדיקים לעתיד לבא, אמר אל תוסף דבר אלי עבור כל ישראל שאינן ראויין עתה להשתמש באותו איצטלא, אבל יהיה לך לבדך ואין לזרים אתך (משלי ה יז). וז"ש רב לך, אותו רב טוב הצפון שהוא אורו של משיח, יהיה לך לבדך, עלה ראש הפסגה, שם הראה לו אורו של משיח:

פרק רלה

אופן רלה

איתא במדרש תנחומא פרשת בשלח (תנחומא תולדות סי' ט') ושוחר טוב סימן מ"ה) על

פסוק (תהלים מה יז) תחת אבותיך יהיה בניך, שלעתיד לבא יהיה כל א' מישראל כלול מס' רבוא. מזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולהשלים שיעור קומה דלעילא, שיהיה כל אחד מישראל כלול עתה מס' רבוא כמו שיהיה לעתיד. ולזה אמר בעת ההיא, ר"ל מה שיהיה לעתיד תחת אבותיך, שכל אחד מן אבות העולם תקנו שיעור קומה של אדם הראשון, וכן יהיו גם כן לעתיד. ולזה בעת ההוא כתיב, ר"ל כמו שמשה היה כלול באותו עת מס' רבוא, כן רצה הוא להשלים בכל הדורות. ולזה אמר אתה החלות להראות את עבדך, על עצמו שהוא כלול מס' רבוא, והוא כלול מג' אבות שהם תקנו ג' קטרין של אדם הראשון, את גדלך זה אברהם, שתיקן כל ס' רבוא נפשות שהיו תלוין בנפשאה. ואת ידך החזקה זה יצחק, שהוא כלול מס' רבוא רוחות שהיו כלולים ברוח של אדם הראשון. אשר מי אל זה יעקב, שהוא כלול מס' רבוא נשמות שתלויין בנשמות של אדם הראשון. מזה הטעם היה יצחק חי ק"פ שנים, שהוא ג' פעמים ס', כי יצחק הוא גלגול של אדם וחוה ביחד, כי אדם חשב במחשבה (לחבבה)[וחוה]במעשה, בא אברהם ותיקן חטא של אדם במחשבה, ושרה תקנה מעשה של חוה, וביצחק אתתקן אדם וחוה במחשבה, לכן הוצרך הוא לחיות ק"פ שנים שבו ניטלה העיסה, לתקן ג' קטרין של כל העולם שהיו תלויין באדם הראשון, והם נפש רוח נשמה שכל אחד כלול מס' רבוא שהוא חשבון ק"פ. וכן חלקו התוכניים העולם על ק"פ מעלות, גלגל המזלות האופק שהוא למעלה בארץ, כי כן כל שיעור העולם בשיעור קומה של ג' קטרין ג' פעמים ס', ומזה הטעם יצחק היה ראשון שנימל לשמונה ימים (בראשית כא ד), וקיימא לן (ר"ה ל"ב ע"ב) שזריזין מקדימין למצות ביום ח' בבוקר שהם ק"פ שעות כשנימל, כי בז' ימים יש קס"ח שעות, וליל השמיני הוא י"ב, נמצא ביום שמיני בבקר כשנימל אחר ק"פ שעות. ומזה הטעם היה ראוי אברהם גם כן לחיות ק"פ שנים, רק עשו גרם שמפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיה נז א) ונחסרו לו ה' שנים. וקשה והלא אביו של אברהם היה חי ר"ה שנים (בראשית יא לב), ונמצא שהוא גם כן ראוי לחיות ר"ה שנים כמו אביו, מי הגיד לרז"ל שהיה ראוי אברהם לחיות ק"פ שנים כמו בנו, והלא תנינן בעדיות (פ"ב מ"ט) שאב זוכה לבן לכח לנוי לשנים. אבל לפי שאברהם הוא תיקון הראשון של אדם קדמאה [מדרש רבה בראשית (ב"ר פי"ד ו')], לכן נקרא אברהם אדם גדול בענקים (יהושע יד טו), ואדם פגם בג' עולמות שהם סוד אצילות בריאה יצירה ע"ב ס"ג מ"ה שהוא בגימטריא ק"פ, ואברהם בא לתקן בסוד (בראשית יח ב) שלשה אנשים נצבים עליו דייקא, לתקן ג' תיקונים, והו"א עומ"ד עליה"ם (בראשית יח ח), ס"ת אד"ם. לכן מזה הטעם היה ראוי אברהם לחיות גם כן ק"פ שנים, ולתקן ג' שמהן אילן. גם כמו שאמרנו ג' קטרין של

נפש רוח נשמה שהיו כולם תלויין באדם הראשון, וכל אחת כלול מס' רבוא, והיא סוד איפה של אדם הראשון שהיו תלויין בו כל הדורות (שמו"ר פ"מ ג'), בסוד מהרי שלש סאים (בראשית יח ו), איפה היא ג' סאין, ויש באיפה בצים כמנין תב"ל, לפי שעד אדם הראשון היה מוטל גולם כולל מסוף העולם ועד סופו שהוא תב"ל, וג' סאין שבאיפה, הוא ג' קטרין של אדם הראשון נפש רוח נשמה, לכן היה ראוי אברהם לחיות ג' פעמים ס' שהוא ק"פ שנים. וכן יעקב שהוא תיקון שלישי של אדם הראשון, ואמרו רז"ל שהיה ראוי לחיות ק"פ שנים, אבל בעבור שאמר עם אשר תמצא אלהיך לא יחיה (בראשית לא לב), וקללת חכם אפילו על תנאי בא (מכות י"א ע"א), ז"ש (בראשית מח ז) מתה עלי רחל בשבילי, לכן נחסרו ממנו ל"ג שנים כמנין יחי"ה, הרי שגם יעקב היה ראוי לחיות ק"פ שנים לתקן חטא אדם הראשון. וז"ש אעברה נא, מאחר שאני מעובר מכל הנשמות, [כדאיתא ברעיא מהימנא פרשת ויצא (ח"א רס"ו ע"ב)] ש' של משה כלול מג' אנפין שהם ג' אבהן, נשתיירו מ"ה של משה שהוא אד"ם, כי משה הוא ירש כל הנשמות של אדם הראשון, כמ"ש (תהלים סח יט) שבית שבי, הם סוד כל נצוצות שבעולם, בזה לקחת מתנות אדם קדמאה, ולכן אעברה נא, כשאעבור עתה לארץ ישראל אתקן קומה של אדם הראשון בג' קטרין דיליה, הארץ הטובה לקביל נפש, ההר הטוב לקביל רוח, והלבנון לקביל נשמה. ועל דא השיב הקב"ה רב לך, די לך בס' רבוא שאתה כלול מכולם לך לגרמך, (איתא בילקוט פרשת וישלח) על פסוק (איוב ה יט) שש צרה יצילך (איוב ה כה) וידעתי כי רב זרעך, לא נפטר יעקב אבינו עד שראה ס' רבוא מבני בניו. הרי שדרש רב על ס' רבוא. וכן אמרו (במ"ר פט"ז כ"ה) על פסוק (דברי הימים א' כג יז) ובני רחביה רבו למעלה, מס' רבוא. ולדעתי על זה קמכוין יעקב שהיה בביתו של לבן, ואמר ה' מה רבו צרי (תהלים ג א), על ס' רבוא כלבים שהיו בביתו של לבן [כדאיתא במדרש רבה (ב"ר פע"ג י"א)] על פסוק (בראשית לא כה) ויעקב תקע את אהלו, והם כנגד ס' רבוא קליפות שאמרו במדרש רבה [פרשת דברים (דב"ר פ"א י"ז)] ס' רבוא מזיקים באו אל מקדש בשעת החורבן, (שהוא סוד קשר של רשעים (סנהדרין כ"ו ע"א), קש"ר נוטרייקון 'קליפות 'ששים 'רבוא), ועליהם אמר מה רבו צרי שהם ס' רבוא, וכן ראה אויבי כי הם רבו (תהלים כה יט), נמצא שבמלת רב נרמזו ס' רבוא. לכן אמר הקב"ה די לך שאתה כלול מס' רבוא, ואתה רוצה שכל אחד מישראל יהיה כלול מס' רבוא, לכן אל תוסף דבר אלי עוד:

פרק רלו

אופן רלו

ידוע שמקלקול אדם הראשון נתקלקלו ד' דורות פגמו בד' אותיות שם של הוי"ה, והם דור אנוש, ודור המבול, ודור הפלגה, ודור של סדום, הן הן ד' שליבות שראה יעקב במראה הסולם, נרמזין בר"ת 'הנה 'סולם 'מוצב 'ארצה (בראשית כח יב), תסתכל בראשי אתוון 'הפלגה 'סדום 'מבול 'אנוש, ואלו הד' דורות נתגלגלו למצרים, כמ"ש בספר הפרדס בשער השערים שעבור דור המבול אתמר כל הבן הילוד היאורה תשליכהו (שמות א' כב), ואנשי סדום מתו בחשך בג' ימי אפילה, ועל דור הפלגה אתמר ויפץ העם לקושש קש לתבן (שמות ה' יב), ומרגליות טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם (כדאיתא בב"ב דף ט"ז ע"ב), שהראה לו הקב"ה בין הבתרים אימה חשיכה גדולה נפלה (בראשית טו יב), אימה זה דור אנוש, חשיכה דור המבול שלא היו משמשין המאורות באותו זמן, גדולה זה דור הפלגה שבנו עיר גדולה (בראשית יא ד), נופלת זה סדום. מטעם זה הוצרך אברהם לירד למצרים כדי ללקוט כל הנשמות טהורות מד' דורות אלו, ונטל שכר כולם. וזה סוד ד' לשונות של גאולה שאמר הקב"ה למשה להוציא מעמקי הקליפות יקר מזולל, ונרמז בראשי אתוון 'הוצאתי 'אתכם 'מתחת 'סבלות 'מצרים (שמות ו ו), 'הפלגה 'אנוש 'מבול 'סדום. ומשה עליו מוטלת קופה של שרצים אלו לתקנן, והוא נטל שכר כולם, ולכן כנגד דור המבול, מן המים משיתהו (שמות ב י). כנגד דור אנוש אז הוחל לקרא (בראשית ד כו), ואז ישיר משה (שמות טו א), ומיד שנולד ראתה עמו שכינה (סוטה י"ב ע"ב), והוא תיקן עבודה זרה של אנוש. כנגד אנשים של סדום שהיו רעים (בראשית יג יג), ותרא אותו כי טוב, והם הכו בסנוורים (בראשית יט יא), ואצלו נתמלא כל הבית אורה (סוטה י"ב ע"א). והנה דוד כל מה שאמר, לא בעד עצמו אמר אלא כנגד כל ישראל בדמעתי ערסי אמסה (תהלים ו' ז), לתקן ד' קלקולים אלו נוטריקון אמס"ה 'אנוש 'מבול 'סדום 'הפלגה, נרמז בר"ת 'מכל 'העמים 'אשר 'סביבותיכם (דברים יג ח). ועליהם אמר משה זכור ימות עולם (דברים לב ז), ר"ל קלקול אדם הראשון שהוא עולם מלא, ובזה תראה שקלקולו היה בד' דורות, חוזר ומפרש שאל אביך ויגדך, על יעקב אבינו שהוא היה תיקון של דור הפלגה, וכן סתם אב נקרא יעקב, כמו שאמרו רז"ל (ב"ר פע"ח ח') כרחם אב על בנים (תהלים קג יג) זה יעקב, כי יעקב היה תיקון של דור הפלגה, שבאותו פרק בלבל הקב"ה ע' לשונות (בראשית יא ז), והפיל גורל בע' שרים של מעלה, ואז נפל גורלו של הקב"ה על יעקב, כמ"ש (דברים לב ט) כי חלק ה' עמו (פרקי דר"א פכ"ד), ומזה הטעם כשהפיל נמרוד לאברהם בכבשן האש, לא ניצל אלא בזכות יעקב [במדרש

רבה פרשת תולדות (ב"ר פס"ג ב')]. זקינך אלו אברהם ויצחק, כי אברהם תיקן דור אנוש בעבודה זרה, וקיים על עצמו פסילי אלהיהם תשרפון באש (דברים ז כה), יצחק תיקן דור המבול שפגמו בברית, ואתמר גביה ואקים את בריתי את יצחק (בראשית יז כא), גבי נח אתמר (בראשית ו יח) והקמותי את בריתי אתך, הוא יצחק שנקרא ברית. לכן בכל דור המבול לא איתמר רק שם של אלהים, אבל שם של ה' למבול ישב (תהלים כט י), כמד"א בדד ישב (ויקרא יג מו), ולא עשה שום פעולה רק את האלהים וגומר (בראשית ו ט), אלהי"ם דייקא, ואתמר תמן קץ כל בשר וגומר (בראשית ו' יג), קץ יצח"ק סוד ק"ץ ח"י, ולפי שיצחק הוא תיקן רוח של אדם הראשון, לכן זכר בדור המבול ויעבר אלהים רוח וישכו המים (בראשית ח א), כי רוח אלהים שהוא רוח של יצחק, מרחפת על פני המים (בראשית א ב) הגין עליהם בדור המבול, לפי שהוא תיקון דור המבול. ויעקב הוא תיקון שניהם יחד הפלגה אנוש, כי ב' דורות אלו הם גלגול אחד בסוד אנשי העיר אנשי סדום (בראשית יט ד), ר"ל אנשי סדום הם ממש אנשי העיר שבנו המגדול (בראשית יא ה). לכן רצה משה ליכנס לארץ ישראל לתקן ארבעה דורות אלו, שבזה יתוקנו ד' יסודין קדמאין שהן הן ד' אתוון דשמא קדישא, לזה אמר ואתחנן אל ה' על תיקון ד' אתוון של שם, בעת ההיא, וכתיב ההוא, שהוא היה התיקון של ארבעתן, לאמור לדורות לתקן הדורות אלו, ולזה אמר מאחר שהחלות להראות את עבדך לתקן ד' דורות אלו, את גדלך דור אנוש שאז הוחל לקרא בשם ה' (בראשית ד כו), שהוא סטרא דימינא מדת טובו של הקב"ה, וזה היה תיקון של אברהם אבינו כמו שאמרנו. את ידך החזקה זה דור המבול, דתמן שם של אלהים כמו שאמרנו, שהוא תיקון של יצחק שנקרא יד החזקה, שמזה הטעם הוצרך משה להיות במים. אשר מי אל, הוא תיקון דור הפלגה שרצו לבנות מגדול וראשו בשמים, והן הן ממש אנשי סדום שנהפכו ונפלו לארץ. מאחר שאני התחלתי לתקן ד' דורות אלו, לכן אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ישראל ולתקן ד' דורות אלו, שכן אעברה בהפוך אתוון ארבעה, ואמר נא, כמו שאמרו רז"ל בשבת דף י: על פסוק (בראשית יט כ) אמלטה נא שמה, ובארץ ישראל אתקן "מכל "העמים "אשר "סביבותיכם, שהם ד' דורות אלו. השיב הקב"ה רב לך, לך דייקא, כבר תקנת אותם בשעת ביאתך לזה העולם, וגם ביציאת ישראל ממצרים, לכן אל תוסף דבר אלי עוד:

פרק רלז

אופן רלז

בא משה להתפלל על עניין תורה שבעל פה, ומבואר [בתנחומא פרשת נח (סי' ג')]

בעניין שתי ישיבות שקבע הקב"ה לישראל ב' חדשים בשנה, חדש אדר וחדש אלול, כמו שהאריך שם שמזה הטעם הוצרך הקב"ה להגלות החדש והמסגר (מלכים ב' כד יד), כדי שלא יתבטל התורה שבעל פה מישראל, ועליהם התפלל משה שלא יהיו בגלות, משום הכי וישקוד ה' על הרעה (דניאל ט יד), שקד הקב"ה לגלות גלות יכניה שהוא החרש והמסגר קודם שגלה גלות צדקיה, ואף בשאר גליות גם לימות המשיח לא יהיה ללומדי תורה שום צער, כל זה בא להם מתפלת משה שראה משה ברוח הקודש הדורות שיהיו בזמן החורבן, לזה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, על אותו העת צרה שיהיה ליעקב, והתחיל להתפלל על אלו ב' חדשים שלא יתבטלו מישראל, את גדלך זה חדש אדר, דתמן מדת טובו של הקב"ה שהוא עת רצון שנהפך לישראל לששון ולשמחה (אסתר ט כב), אשר עליו קאמר בעת ההיא, שהוא היה ה' אדר, על אותו עת ממש היה מתפלל לאמר לדורות, ולשון לאמר קאי על תורה שבעל פה, כי לשון דבור הוא תורה שבכתב, ולשון אמירה הוא תורה שבעל פה, וכמו דאיתא בזוהר (ח"ב פ"ג ע"ב) לאמר היא סטרא דנוקבא, כמד"א (ירמיה ג א) לאמר הן ישלח איש את אשתו, ולכן מלת ההיא קרי, ההוא כתיב, שהיו ישראל מזווגין תורה שבכתב לתורה שבעל פה, כמ"ש נאוו לחייך בתורים (שיר השירים א י), מלשון בהגיע תור (אסתר ב יב), תורים הם שני עתים הללו צוואך בחרוזים, שהיו מחריזין מתורה לנביאים, מנביאים לכתובים, ומכתובים למשנה, וממשנה לברייתא, ומברייתא לתלמוד (שהש"ר פ"א י'). וז"ש תורי זהב נעשה לך (שם (שה"ש א יא) על תורה שבעל פה, נקדות כסף תורה שבכתב. גם תורי זהב על חדש אלול, נקודת כסף על חדש אדר. וכן בכאן את גדלך זה חדש אדר, ידך החזקה חדש אלול, שהוא סוד ויהי היא סטרא דעשו, שהוא ויהי לתשובת השנה (שמואל א' יא א), שהוא זמן התשובה זמן בית דין שלמעלה הוא ל' יום בעת צאת מלכים, הם צאת מלאכים שלמעלה שמכריזין אותו חדש לעשות תשובה, והוא זמן ירחא תקיפא שהוא ירח איתן, וכתבו התוספות פרק היה קורא (ברכות דף יז ע"ב ד"ה תרי) על פסוק (ישעיה מו יב) אבירי לב אינון מתא מחסיא, אבירי לב אינון דלא מתגיירין, כתבו התוספות שב' פעמים בשנה ראו עמודא דנורא. הנה לדעתי זה הטעם שדרש במדרש תנחומא על אלו ב' חדשים קאמר (ישעיה ט א) העם ההולכים בחושך ראו אור גדול, שהעוסקים בתלמוד נקראו חושך, (וכמו שאמרו רז"ל בסנהדרין (כ"ד ע"א) במחשכים הושבני (איכה ג ו) זו תלמוד בבלי), ולדעתי זה ראו אור גדול, שנעשה להם נס עמודא דנורא, ונרמז במלת חשך על חדש אדר, שבאותו חדש נעשה נס של חשך במצרים וקץ שם לחשך (איוב כח ג), ואחר כך אמר ישבו צלמות על חדש אלול, שאז הוא זמן שמזכירין לחיים ולמות כנגד יום

הדין של ראש השנה, על זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, שבאותן שני חדשים היו רואים נסים בשמים ובארץ, גם עוסקי בתורה שבכתב נקראו שמים, ובתורה שבעל פה נקראו ארץ, וז"ש אשר יעשה כמעשך וכגבורתיך, שהם הנסים שהם הנס עמודא דנורא, ובשביל זה התפלל אעברה נא, שרצה ליכנס לארץ ישראל לתקן בתפלתו שלא תתבטל תורה מעולם, ולכן אמר ארץ כנגד התורה שבעל פה, ההר הטוב כנגד התורה שבכתב, והלבנון על אותן גבורי החיל שהם ארזי לבנון אדירי תורה, שלא יתבטל מעולם ולא יסבלו שום גלות. השיב הקב"ה רב לך, אין צריך אתה בשביל זה ליכנס לארץ ישראל, כי אתה רבן של כל ישראל, ובשבילך ישקוד ה' על הרעה, שגלה גלות יכניה כדי שלא תשכח תורה מישראל, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, ז"ה דייקא, שהוא י"ב שנים שגלו גלות יכניה קודם הגליות, ולכן היה החרש והמסגר אלף, שהוא זכות של משה שהיא סוד אלף, כמ"ש (ויק"ר פ"ב א') ומני אלף אחד מצאתי (קהלת ז כח) (איוב ט':ג'), זה משה, כי אלף המגן היה תלוי עליו כל שלטי הגבורים (שה"ש ד ד) וז"ש ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים, זו משלי (ספרי יא) (דברים א יא), דמשה זכה לאלף (זכוון)[זיוון]. וזה נרמז ונשב בגי' חסר א', נוטריקון "גלות "יכניה, שהיה משה מתעסק ומתפלל על אותו הדור, וזה נרמז בתשובת הקב"ה רב לך, דרגא דילך שהוא אלף יצולו בשבילך:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה, סוד נקוד"ת, היא סוד תלמו"ד בבל"י שהיא תורה שבעל פה, כי יש בה ל"ו מסכתות, שיש בהם הלכות בסוד הליכות עולם ל"ו (חבקוק ג ו), ותק"כד פרקים יש בו' סדרים של תלמוד בבלי, כמנין ע"ל קד"שך. ולדעתי שכיוונו חז"ל למספר תקכ"ד שהוא עולה כמנין תלמו"ד בבל"י, וכשתצרף יחד ל"ו ותקכ"ד, עולה מנין נקוד"ת. עד כאן הג"ה:

פרק רלח

אופן רלח

ראה משה ברוח הקודש מה שיהיה בימי רבי, כדאיתא בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף פ"ה:) שאמר רבי לאליהו מאי טעמא נגה מר, א"ל עד דאוקימנא ליה לאברהם וליצחק וליעקב, ולוקים ליה בחד, זימנא דנפישי ברחמי ואתי משיחא בלא זמנא, ובהאי עלמא אוקים ר' חייא ובניו עד דמחו ליה לאליהו בס' פולסי דנורא. ועניין ר' חייא ובניו, שבכל דור ודור צריכין ג' למטה, שהם סוד שלשה שריגים שראה יוסף (בראשית מ י), שצריך

להיות בכל דור ודור שלשה שרי גאים (חולין צ"ב ע"א). וזה סוד שלשה אנשים שראה אברהם נצבים עליו (בראשית יח ב), וכן יצחק שחפר ג' בארות, וכן יעקב שראה ג' עדרי צאן רובצים עליה (בראשית כט ב), ובמראה הסולם הראה לו מעניין עדרי צאן, והם ג' אבנים של יעקב (זוהר ח"א קמ"ז ע"ב), אשר עליה השיב אברהם אביך וגו' (בראשית כח יג), וכן ליוסף שפנעו בו ג' מלאכים, ג' פעמים איש, וכן במשה אתמר ג' פעמים קרן, ג' פעמים פני, ג' פעמים משה, שהוא סוד ושלישים על כולו (שמות יד ז). וזהו סוד שאמרו ז"ל בסנהדרין בפרק חלק (סנהדרין ק' ע"א) ובב"ב (ע"ה ע"א) ושמתי כדכד שמשותייך (ישעיה נד יב), פליגי בה תרין אמוראין בארעא יהודה וחזקיה, תרין מלאכין ברקיע מיכאל גבריאל, חד אמר שהם, וחד אמר ישפה, והקב"ה אמר כדין וכדין. העניין בימי רבי היה יהודה וחזקיה למטה, כדמות מיכאל וגבריאל למעלה במרכבה, ולכן על כדכד חזקיה אמר שהם, שהוא אבנו של יוסף שמלאכו מיכאל וגבריאל, ויהודא אמר ישפה, שהוא אבנו של בנימין שמלאכו מיכאל, והקב"ה מכריע בנתיים ואמר כדין וכדין, ולכן בימי רבי היו למטה שלשה שריגים במקום אבות העולם מלמעלה. וז"ש יש לי רב אחי (בראשית לג ט), הוא שאמר עשו בד' תיבות אלו רומזת רזין עילאין, כמו שכתבנו בפרשת וישלח בחבורא עשיראה, עיין שם. ונרמז עניין זה גם כן במלת רב אחי, שהוא למפרע נוטרייקון "יהודה "חזקיה "אליה"ו "בימי "רבי, יש לי תמן ישפה ותמן שהם כדין וכדין. הנה כשראה משה העניין זה שכשמקיימים ג' אבות ביחד אזי יכולין לקרב הגאולה, לזה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, מה שיהיה בימי רבי רצה לתקן הוא, לאמר מה שיהיה לדורות, לזה אמר אתה החלות, מתחלת שליחותו ששלח למשה א"ל אנכי אלהי אביך אלהי אברהם ואלהי יצחק ואלהי יעקב (שמות ג' ו), שאמר אביך על ג' גלגולין של אביו, שהוא אדם קדמאה בסוד גלגול הבל שהוא משה בנו של אדם הראשון, ואמר אחר כך בכל אחד אלהי, היה לו לומר אלהי אברהם ויצחק ויעקב. אבל בא להורות זה העניין שצריך להקים כל אחד בפני עצמו, שאלו היו כל הקמותיו ביחד הוי מייתי משיח בלא זמנא דנפישי ברחמי. ולדעתי זה סוד כוונת הפסוק וזכרתי את בריתי יעקב אף את בריתי יצחק ואף את וגו' (ויקרא כו מב), כשאני זוכר שלשה בריתות יחד, אזי הארץ אזכור. ולכן ביקש עתה מאחר שהחלות להראות ג' אבות כל אחד ואחד בפני עצמו, את גדלך זה אברהם כמ"ש אלהי אברהם, את ידך החזקה ז"ש אלהי יצחק, אשר מי אל ז"ש אלהי יעקב, והראת לי כל אחד מג' אבות בפני עצמו, לכן אעברה נא, מבקש אני ליכנס לארץ ישראל ושם יהיו תלת קטרין ביחד, הארץ הטובה לקביל אברהם, כמ"ש אל הארץ אשר אראך (בראשית יב א), כי לו לבדו ניתנה הארץ (איוב טו יט).

ההר הטוב לקביל יצחק, ששם נעקד על הר המוריה. והלבנון לקביל יעקב, שהוא בחיר שבאבות ונחלתו בלי מצרים (שבת קי"ח ע"א), עולה למעלה לסוד לבנון, ונמצא שיהיו שם ג' קטרין ביחד. והשיב הקב"ה רב לך, אם תכלול ג' אבות ביחד, נמצא שיהיו נפישי ברחמי ואתי משיחא בלא זמנה. ובמלת אעברה נרמז ענין זה, אעברה נוטרייקון "אליהו "עשה "בימי "רבינו "הקדוש "אבות "עולים "בכל "ראש "החודש, נא, אין נא אלא עתה, ר"ל אני רוצה לעשות עתה לתקן מה שיעשה אליהו בימי רבינו הקדוש בעניין ר' חייא ובניו. השיב הקב"ה רב לך, אין אתה יכול לילך לארץ ישראל, כי אתה כלול מג' אבות ביחד, כדאיתא ברעיא מהימנא (זוהר ח"א רס"ו ע"ב) ש' של משה הוא כלל כל ג' אבהן, נמצא שאלו משה ניכנס לארץ ישראל מיד כשהיה מתפלל שם, היה כאלו מתפללין ג' אבות ביחד, ונמצא היה בא משיח מיד בלא זמנא, והוי נפיש ברחמי כמו שהשיב שם בגמרא (דף פה). וז"ש רב לך, דייקא שאתה כלול משלשתן, לכן אל תוסף דבר אלי. או יאמר שהשיב הקב"ה כבר הקמת שלשה אבות ביחד והבאת הגאולה בלא זמנו, בשעת יציאתך ממצרים אתמר ויוציאך בפניו בכחו הגדול (דברים ד לז), ר"ל טעם שהוציאך ועדיין לא הגיע זמנך, אבל לפי שבאו ג' אבות ביחד, כמ"ש (זוהר ח"ב נ"ג ע"א) בפניו זה יעקב, בכחו זה יצחק, הגדול זה אברהם, וכן הוא אומר (תהלים עח יב) נגד אבותיו עשה פלא, ר"ל הטעם שביציאת מצרים עשה פלא, לפי שהיה נגד אבותיו, שבאותו הפרק עמדו אבות העולם שלשתן יחד, וכן על הים אמר הקב"ה מה תצעק אלי (שמות יד טו), לפי שאבות העולם התפללו יחד עליהם, לכן אמר (שמות יד יד) אתם תחרישון דייקא, שאבות העולם התפללו, ונרמז בגאה גאה (שמות טו א) נוטרייקון ג' "אבות "העולם, הם גורמים שהקב"ה נתגאה ברוכבי סוס. וז"ש קול דודי הנה זה בא (שיר השירים ב ח), ועדיין לא הגיע זמן הגאולה, אבל הטעם שהיה מדלג ובא הגאולה בלא זמנא, על ההרים, ר"ל אבות העולם גרמו. וכן יעקב אמר אשא עיני אל ההרים (תהלים קכא א), ר"ל אבות העולם, אזי מיד אף על פי שאינם ראוין, יבא עזרי מיד (עיין ב"ר פס"ח ב'), וכן הוא אומר מה נאוו על ההרים רגלי מבשר (ישעיה נב ז). ונמצא כבר הבאת הגאולה בלא זמנו כשהקמת ג' רועים ביחד, לכן אל תוסף דבר אלי עוד דייקא, כמו שעשיתי מתחלה ביציאתך ממצרים שהבאתי כל הגאולה בלא זמנו, אל תוסף עוד בכניסתך לארץ להביא הגאולה בלא זמנו:

פרק רלט

אופן רלט

ביאר משה עוד בתפלה זו עניין התפלה, וזה כוונת רז"ל [ברכות פרק א' (ח' ע"א)] שיכנוס בב' פתחים בבית הכנסת, ב' פתחים סלקא דעתך, אלא אימא שיעור ב' פתחים. וכבר ידוע שצריך לתרץ שניהם, וכא' רבי יהושע בן לוי לעולם יהא אדם בעשרה ראשונים וכו', שהוא נוטל שכר כולם, שכר כולם סלקא דעתך, אלא כנגד כולם (ברכות מ"ז ע"ב). ותרוייהו איתנהו, שהוא נוטל מתחלה שכר כולם, ואחר כך מחלק לכל אחד ואחד כנגד כלם, והוא נעשה צנור לחלק אחר כך. ומבואר בכתוב ברוך הבא בשם ה' (תהלים קיח כו), שאמר בלשון יחיד על אותו יחיד שהוא בא בתחלה, והוא מקבל שכרו ומחלק לכל אחד ואחד הבאים אחריו, ולכן אמר ברכנוכם בלשון רבים, שכולם מקבלים ברכה ממנו. וכן הוא אומר פתחו לי שערי צדק (שם (תהלים קיח יט) בלשון רבים, ואחר כך אמר (תהלים קיח כ) זה השער לשון יחיד, שמן צדיק אחד שנעשה צנור ושער לה', ממנו יונקים צדיקים ויבאו בו לקבל שפע ממנו, והוא נעשה צנור עליהם. וכן הוא אומר דודי ירד לגנו (שיר השירים ו ב) בלשון יחיד, שהוא צדיק גמר שנעשה ערוגת הבושם, והוא נטל שכר כלם, ואחר כך מחלק הוא לאחרים, וז"ש לראות בגנים וללקוט שושנים (שם), שמן צדיק אחד לוקטים אחר כך אחרים. וכן בכאן התפלה צריכה להיות שני פתחים, הן שני שערים המבוארים בזוהר פרשת ויקרא (ח"ג ח' ע"ב) על פסוק (תהלים כד ז) שאו שערים ראשיכם ויבא פתחי עולם, שהם אבות העולם מאן דאעיל לבי כנשתא צריך לאמליך באבהן. לכן מתחלה צריך לומר (תהלים ה ח) ואני ברוב חסדך וגו' זה אברהם, אשתחוה אל היכל זה יצחק, ואחר כך אתפלל ביראתך זה יעקב שאמר מה נורא המקום הזה (בראשית כח יז). מזה הטעם תפלת שחרית התקינו מתחלה לסדר הקרבנות שהם לקביל כהנים בעבודתם, מן ברוך שאמר עד ישתבח הם פסוקי דזמרא לוים בשירן ובזמרן, ואחר כך קריאת שמע וברכותיה, בסוד שמע ישראל (דברים ו ד) שהם ישראל במעמדן. ודבר זה רמז דוד במזמור לתודה (תהלים ק א), שכל הקרבנות יהיו בטלים חוץ מן תודה, (כדאיתא במדרש רבה פרשת צו (ויק"ר פ"ט ז') ובשוחר טוב מזמור ט') שרומזת על תפלה, לכן כשהגיע דוד למזמור ק' שהוא סוד ק' ברכות (אמר מזמור לתודה), ולפי שאמרו (ברכות ל"א ע"א) אין עומדין להתפלל אלא מתוך דבר הלכה, לכן רמז "הריעו "לה' "כל "הארץ, ר"ת הלכ"ה. ואמר ד' תיבין בסוד ד' אמות של הלכה (ברכות ח' ע"א), שהוא סוד ד' אתוון של שם, לכן אמר לה' דייקא. וחוזר ומסדר איך סדר תפילה, מתחלה צריך לסדר הקרבות בעניין כהנים בעבודתם, וז"ש עבדו את ה'

בשמחה (תהלים ק ב), על עניין עבודה של כהנים. ואחר כך מן ברוך שאמר עד ישתבח, אמר באו לפניו ברננה, שהם לוים בשירן וזמרן על פסוקי דזמרה. ואחר כך קריאת שמע וברכותיה, שאומרים ה' אלהינו ה' אחד, וז"ש (תהלים ק ג) דעו כי ה' הוא האלהים, על יחוד פסוק הראשון, אחר כך אמר הוא עשנו, על רמ"ח אברים שבקריאת שמע, שהם לקביל רמ"ח אברים של אדם, אתם קרויין אדם (יחזקאל לד לא) (כדאיתא ביבמות ס"א.), ישראל כוללים רמ"ח, אבל אומות העולם אין להם רק רמ"ג אברים (עיין נדרים ל"ב ע"ב). וז"ש ולא אנחנו דייקא, ולו בוי"ו וכתיב בא', שכל המחסר תיבה א', מחסר אבר אחד שבאדם, עשנו דייקא, שרמ"ח איברים שלנו כנגד רמ"ח מצות שבתורה, אמר ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו, שצריך להאריך בד' של אחד ולמסור עצמו על ד' מיתות בית דין בסוד ארבע אותיות השם, לקיים מ"ש כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה (תהלים מד כג), וז"ש וצאן מרעיתו. וכן גם כן אחר קריאת שמע צריך לסמוך גאולה לתפלה, אמר (תהלים ק ד) באו שעריו בתודה היא תפלה, צריך לסדר גם כן שבחו של מקום מתחלה בשלש ראשונות (ברכות ל"ב ע"א), שהם סוד שערים העליונים, וז"ש באו שעריו, שהם אבות גבורות קדושות אברהם יצחק יעקב. ואחר כך מתפלל חצרותיו בתהלה, שהם סוד י"ג האמצעיות, שהם לקביל י"ג שערים שהיה במקדש, לקביל זה עשו י"ג השתחוואות, כנגד י"ג פרצות שפרצו יוונים במקדש בחצר המקדש (מדות פ"ב מ"ג), וז"ש חצרותיו בתהלה, שכנגד מה שפרצו ועשו י"ג פרצות מן חצר אחד עשו חצירות, ותקנו כנגד זה בתהלה, שהם השתחויה כנגד י"ג עקרים שעקרו. ואחר כך שלש אחרונות הודו לו ברכו שמו, המחזיר שכינתו לציון שהוא סוד זיווגי עילאי תרין שמהין יחד, הודו לו שם של הוי"ה, ברכו שמו שם של אדני, וזה שאמר חזרה שכינה בנקודת ציון (תהלים ק ה), כי טוב ה' לעולם חסדו, היא ברכת הטוב שמך ולך נאה להודות, שהוא סוד חסדי דוד נאמנים (ישעיה נה ג), (כדאיתא ברעיא מהימנא ריש פרשת ויקרא (זוהר ח"ג כ"א ע"א). ועד דור ודור אמונתו, הוא סיום המברך את עמו ישראל בשלום, ותמן צריך להזכיר תרין שמהון יחד, בסוד לדור ודור ישבח מעשיך (תהלים קמה ד), והיא סוד אמונה של ישראל שהוא יחוד תרין שמהון יחד, שכן אמונה הוא סוד אמן, שהם תרין שמהן הוי"ה אדנ"י שמתפשטין מן ו"ה השם, שזהו סוד היכל לבנת הספיר, שהוא כולל מן ו"ה של השם שהוא צדיק וצדק ביחד. נמצא אנו למידין שצריכין אנו ליכנס בכל תפילה דרך שלשה אבות, וכן בברכת המזון תקנו ג' ברכות לקבליהן, ברכה ראשונה לקביל אברהם שהיא ברכת הזן, כי מצד החסד של אברהם יורד המזון לעולם, כמ"ש הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם (תהלים קד כא), שהוא חסד אל (תהלים נב ג), וכן הוא אומר

נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו (תהלים קלו כה). ברכה שנייה כנגד יצחק שהיא ברכת הארץ, שכן יצחק לא זז מארץ ישראל. ברכת רחום היא מדתו של יעקב שהוא בעל הרחמים, והוא בונה ברחמיו ירושלים, והם גם כן לקביל ג' שערים שאמרנו. לכן פתח משה גם כן בכאן סדר של התפילה, דפתח ואתחנן שהוא בגימטריא תפלה, שכן סידר גם כן תקט"ו תפלות כמנין תפלה, שבא לנו לסדר עניין התפלה בעת ההיא לאמר, לסדר התפלות לדורות שצריך מתחילה לסדר כהנים בעבודתם, דהיינו הקרבנות עד ברוך שאמר, וז"ש את גדלך. ואחר כך מן ברוך שאמר עד יוצר אור, את ידך החזקה, הם פסוקי דזמרא לקביל הלוים בשירן ובזמרן. ואחר כך שמע ישראל, ואמר אשר מי אל בשמים ובארץ. וכן גם כן בתפלה את גדלך, זה מגן אברהם. את ידך החזקה, מחיה המתים. אשר מי אל, אתה קדוש. ואחר כך התפלל אעברה נא ואראה. ואחר כך אמר ג' דרגין לקביל שלש אחרונות, הארץ הטובה, לקביל המחזיר שכינתו לציון. ההר הטוב, לקביל הטוב שמך ולך נאה להודות. והלבנון, הוא סוד המברך את עמו ישראל בשלום, שהוא סוד צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה (תהלים צב יג), והלבנון דייקא. ובמלת אעברה נ"א, נרמזת "נפילת "אפים, שהוא מזמור "נפשי "אשא (תהלים כה א), ואמר אעברה נא בה"י, כי סוד נפילת אפים צריך ליפול תמיד ליד שמאל, שהיא ה' אחרונה שבשם, מזה הטעם אין נופלין בלילה, ומזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לתקן יד שמאל ולסמוך אותו מנפילתו. והשיב הקב"ה רב לך, כבר גרמת בנפילת אפים שלך בעדת קרח כשאמרת רב לכם בני לוי (במדבר טז ז), שאז גרמת שנענשו עדת קרח בשעה שמסר גרמיה למיתה, כמ"ש וישמע משה ויפול על פניו (במדבר טז ד). ולכן אמר אלהי הרוחת חסר ו', כדאיתא בזוהר (ח"ג קע"ו ע"ב) מסר גרמיה לאילנא דמותא, שהוא סוד מזמור של אליך ה' נפשי אשא שצריך לומר בשעת נפילת אפים כמ"ש בזוהר פרשת במדבר (ח"ג ק"כ ע"ב), ולית תמן ו' באותו מזמור שהוא אילנא דחיי (עיין תיקו"ז סט קי"ח ע"ב), ונמצא שנפילת אפים של משה גרמה שנענשו עדת קרח שהיו ר"ן איש עם דתן ואבירם כמניין ר"ב ל"ך, ודבר זה גרמת במדבר, מכל שכן כשתכנס בארץ ישראל ותפול שם על פניך, לא יהיה שום תקומה לבני אדם לפניך, כעובדא דרבי אליעזר בן הורקנס שלא הניחו אשתו ליפול על פניו כשהיה חולק עם רבן גמליאל הזקן, מיד שנפל על פניו, מת רבן גמליאל כדאיתא בב"מ דף נט (נ"ט ע"ב). נמצא אלו היה משה בארץ ישראל והיה נפל על פניו, לא היה תקומה לשום אדם, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בעניין נפילת אפים, לכן פתח ואתחנן שהוא בלשון תחנה, שהוא לשון נופל על נפילת אפים:

פרק רמ

אופן רם

ראה משה ברוח הקדש התחלת מפלת ל"א מלכים שמעל עכן בחרם ומעל בה' חרמות, ואמרו ז"ל בסנהדרין (מ"ד ע"א) שהיה כפר בה' חומשי תורה, וזה גרם תחלת מלחמות שלהן שנסו ישראל מפני אויב. על זה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, קאי אמקרא שלפניו שאמרו את יהושע צויתי בעת ההיא (דברים ג כא), ואמר אתה החלות להראות, החלות דייקא, שהתחלה של ישראל שהראה הקב"ה את גדלך, כמד"א ביום ההוא אחל תת גדלך וגו' (יהושע ג ז), ואת ידך החזקה על מלחמת עי שנענשו ישראל עליה. לכן אמר שם של אל אשר מי אל בשמים ובארץ, לקביל ל"א מלכים שהיה לו ליהושע לכבוש בארץ כנען. ועל זה ביקש אעברה נא, והוא על דרך שאמר ר' יהושע דסכנין [ברבה פרשת אמור (ויק"ר פכ"ו ז')] כשהראה הקב"ה למשה שאול המלך, אמר רבש"ע מלך ראשון שבישראל ידקר בחרב (שמואל א' לא ד). וכן בכאן התפלל משה על ההתחלה של ישראל שאתה החלות להראות, אז מיד אתה מראה לי יד החזקה שישראל ינוסו מפני העי, ובזה חילול השם בדבר, לכן אעברה נא, אמר אעברה בה"י, לרמז אעביר ה' חרמות שעבר עכן ועבר בה' חומשי תורה. לכן אמר בעת ההיא, קרי ביה ה', ר"ל שעבר ה' חרמות, ובזה גרם ב' חורבנין, לפי שלקח עכן אדרת שלל (יהושע ז כא), ואיתא בתנחומא פרשת וישב [סי' ב'] שכל מלכים שבעולם היה להם בתים ביריחו, וכל מי שלא היה לו בית אין נקרא מלך, ואדרת שלל שלקח עכן, היא היתה מונחת בביתו של מלך בבל, ושם עבודה זרה היה כתוב עליה. ולדעתי רזי עילאי הוא, ואתמר את הארץ ואת יריחו (יהושע ב' א), כי יריחו היא כלל כל הארץ, והנה רזא דחכמתא שהיו ז' חומות ביריחו לקביל שבע תועבות נפשו (משלי ו טז), וכל תועבה כלולה מעשר, כדאיתא במדרש אל תקרי שבע אלא שבעים. הרי שיריחו מוקפת בז' חומות, שהם סוד ז' קליפות, וכל קליפה כלולה מעשר, הרי ע' שרים שלמעלה, לכן היו גם כן לכל אחד מן המלכים בית שם. והטעם שנקרא קליפת מלך בבל אדרת, לפי שסופו להחריב בית המקדש, כמ"ש והלבנון באדיר יפול (ישעיה י' לד), מזה הטעם אתמר גם כן גבי עשו כלו כאדרת שער (בראשית כה כה), לפי שגם עשו החריב בית שני. נמצא לפי זה כמו ששם עבודה זרה כתובה על אדרת שלקח עכן והיא קליפת בבל, כן הוא קליפת עשו, ולכן במזמור על נהרות בבל, אמר גם כן שם (תהלים קלז ז) זכור ה' לבני אדום, כי שניהם יונקים מן אדרת, ולכן שניהם החריבו הלבנון שהוא בית המקדש, לקיים מ"ש הלבנון באדי"ר יפול. ונמצא שאלו בא משה לארץ ישראל, לא היה עכן נכשל בחרם שלקח אדרת, ונתן כח בקליפה

של אדרת להחריב בית המקדש. וזה נרמז במלת אעברה, נוטרייקון 'אדרת 'עשו 'בבל 'ראש 'הקליפות, ר"ל אמר משה רואה אני המעל שימעול עכן בחרם, ויקח אדרת שהיא עבודה זרה של עשו בבל ראש ראש הקליפות, אנת רישא דדהבא (דניאל ב' לח), מזה הטעם אעברה נא ולא יהיה בית המקדש חרב, כנגד הר ציון ששמם (איכה ה יח), אמר ההר הטוב הזה והלבנון, שלא יפול באדיר. השיב הקב"ה רב לך, אתה רוצה ליכנס שלא ימעול עכן בחרם, הלא גם בימי משה מעל עכן בשלשה חרמות, וסימן החרמות שמעל עכן אלה מסע"י בני ישראל (במדבר לג א), 'מדין 'סיחון 'עוג 'יריחו, שלשה חרמות מעל עכן בימי משה, ונמצא שחטא בימי משה יותר מבימי יהושע. (ולכן הוצרכו ישראל לגלות בארבעה מלכיות, שנרמזין בר"ת של 'אלה 'מסעי 'בני 'ישראל, 'אדום 'מדי' 'בבל 'יון. לכן הטעם על אלה הוא אזלא גרש, ועל מסעי בני ישראל הטעם הוא מונח רביעי). לכן על זה אמר הקדוש ברוך הוא רב לך, רצה לומר הלא בימיך היה חוטא יותר מבימי יהושע, ואיך אתה רוצה ליכנס לארץ ישראל שלא ימעול כשתכנס לשם, הלא כבר חטא בימיך ורב הוא, לכן אל תוסף דבר אלי, אבל צו את יהושע וחזקהו על המלחמה, ואמצהו שהוא בעצמו ילך, כי הוא יעבור, כשהוא בעצמו יעבור אז הוא ינחיל, אבל בעי שלא הלך היא בעצמו, לכן נפלו במלחמה כמ"ש הקב"ה קום לך (יהושע ב' י). גם נרמז במלת רב לך, אתה רוצה לבטל ב' חרבנות 'רומי 'בבל, ר"ב לך אל תוסף:

פרק רמא

אופן רמא

איתא במדרש רבה פרשת אמור (ויק"ר פכ"ו ז') הראה הקב"ה, למשה כל דור ודור מנהיגיו ושופטיו ומלכיו, והראה לו שאול שנפל בחרב (שמואל א' לא ד), אמר משה להקב"ה מלך ראשון של ישראל ידקר בחרב, והשיב לו הקב"ה לי אתה שואל, אמור אל הכהנים (ויקרא כא א). בחיבורא שביעא שלי אמרתי עשרה אופנים על זה המדרש, עיין שם רזין עילאין. והנה אפשר על זה התפלל משה קודם מותו בעת ההיא, שהראה לו הקב"ה אוצר של וחנותי את אשר אחון (שמות לג יט), וכמבואר במלת ואתחנן (עיין תנחומא תשא סי' כ"ז), שאז הראה לו גם כן נשמתו של שאול שהיתה נשמתו מסטרא דבינה, בסוד שאול מרחובות וגו' (בראשית לו לז). וז"ש (שמואל א' ט ב) משכמו למעלה גבוה מכל העם, שהוא למעלה מן עולם הבנין. וז"ש שתורתו של שאול אין בו דופי (יומא כ"ב ע"ב), לפי שהוא בסוד עולם שכולו טוב (קידושין ל"ט ע"ב), ותמן אין שליטות הקליפות, כי עד צואר יגיע (ישעיה ח ח) ולא למעלה. וז"ש חמשה נבראו מעין דוגמא

שלמעלה (סוטה י'.), שהוא סוד איפה של אדם הראשון קודם שחטא. ולכן קרי ההוא, שהוא עלמא אתכסיא בסוד בינה תמן נשמת שאול, מזה הטעם שאול באחת ועלתה לו, ודוד בשתים ולא עלתה לו (יומא כ"ב ע"ב), לפי ששאול הוא מה' עילאה, ואתמר תמן לא יגורך רע (תהלים ה' ה). לכן ההוא, קרי ביה ההיא, שמן ה' עילאה היתה נשמתו. ועל זה התפלל משה כמו שהתפלל שם מלך ראשון בישראל ידקר בחרב, לכן אמר אתה החלות, ההתחלה שהראת לי בספר של אדם הראשון, והראת לי את גדלך זה שאול שהיתה גדולה קומתו מדוגמת קומה של אדם הראשון, את ידך החזקה שפגעה בו ידך החזקה מדת הדין הקשה שהוא נופל בחרב, וזה יהיה חלול השם כנגד כל האומות. וז"ש אשר מי אל בשמים וגומר, שצריך לקדש השם להראות גבורותיו לפני האומות העולם, לכן אעברה נא בה"י יתירה, על נשמתו של שאול שרצה לתקן אותו שלא יחטא בהריגת 'נוב 'אחימלך (שמואל א כב טז), נוטרייקון של נ"א, הריגה זו גרמה אחר כך שנהרגו כל מלכות בית דוד. ולא נשאר שם רק יואש, שהוא מדה כנגד מדה כמו שבשביל דוד שהרג שאול נוב, לא נשאר רק אביתר (שמואל א' כב כ), כן גם כן לא נשאר אצל מלכות דוד רק אחד, ועל זה אמר אשר יעשה כמעשיך שהוא מדה כנגד מדה. וז"ש (תהלים סב יג) כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, וזה רואין אנו שלך ה' החסד, וכן בכאן אנו רואין חסד אל, מאחר שעושה אתה כמעשיך מדה כנגד מדה, שעבור חטא זה לא נשאר רק אחד. ואמר וכגבורתך, על ענין החטא של נוב שעומד עד שבא סנחריב אל ירושלים, כמ"ש עוד היום בנוב לעמוד (ישעיה י לב), והיה עומד ומקטרג מלכות בית דוד, ועל זה אמר וכגבורתך, שאז נראה גבורת ה', וסטרא דגבורה הוי מקטרג עליה דדוד, ועבור זה רצה משה ליכנס לארץ ישראל לתקן מדת מלכות בית דוד שנקראת ארץ. והשיב הקב"ה רב לך, כמו שהשיב הקב"ה למלאכים כשראו מיתתו של רבי עקיבא, שמחו בתורתו ונתעצבו במיתתו, ואמרו (תהלים קלט יז) לי מה יקרו רעיך אל (סנהדרין ל"ח ע"ב). וכן בכאן שמח בגדולתו שהראה לו כמ"ש את גדלך, ונתעצב במיתתו שאמר את ידך החזקה שנפל בחרב, וקרא על שאול גם כן מה יקרו רעיך אל, לכן אמר אשר מי א"ל דייקא, אשר יעשה כמעשיך שמלך ראשון של ישראל ידין אותו במדת הדין הקשה, כמ"ש וכגבורתיך שהשיב הקב"ה למשה שתוק כך עלה במחשבה לפני כנ"ל (מנחות כ"ט ע"ב), כן בכאן השיב רב לך לידע דבר זה, ואל תוסף עוד דייקא, כי בפרשת אמור אל הכהנים השיב הקב"ה גם כן באותו עניין, לכן אמר בכאן עוד בדבר הזה דייקא שהוא ספר של אדם הראשון, עלה ראש הפסגה והראה לו אור הגנוז מסוף העולם ועד סופו:

פרק רמב

אופן רמב

רצה משה להבין סוד עולם הנקודות, שהוא עולם תוהו, ואחר כך עולם התיקון שהוא עולם הפרצוף, שעל זה גם כן כוונת התנא (אבות פ"ה מ"א) בי' מאמרות נברא העולם, שהוא סוד עולם התיקון, והלא במאמר אחד יכול להבראות, ר"ל למה לא ברא הקב"ה העולם מן הנקודות לבדו ולמה הוצרכו לפרצופין. ועל זה נתן התנא שני טעמים, הא' כדי להפרע מן הרשעים, שבעולם הנקודות לא היה שום דין בעולם, כמו שהאריך בזה בכנפי יונה (בחלק א'). וגם עוד טעם כדי ליתן שכר לצדיקים, ר"ל שיהיה כח לצדיקים בתפילתן להעלות השכינה ולתקן פרצוף שלה, (בסוד עת לעשות לה' (תהלים קיט קכו), ע"ת נוטריקון "עולם "תיקון), בהעלות אותה כמו שהיתה בראשונה קודם מיעוט הירח שד"ו פרצופין נבראו (ברכות ס"א ע"א). על זה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, בע"ת בעולם תוהו בעולם תיקון, בעת בגימטריא ג"ט קר"ע פ"ח, שהם סוד שבע תיקונים המבוארים בחלק א' של כנפי יונה, "גולגלתא, "טלא דבדולחא, "קרומא דאוירא, "רעוא דרעוין, "עמר נקי, "פומא, "חוטמא, ר"ת בגימטריא ע"ת. נמצא במלת עת נרמז הכל, מתחלה כשהיה עולם תוהו נוטריקון ע"ת, היה הכל מאמר אחד ושני מאורות, ההוא כתיב, ההיא קרי, שהם סוד ד"ו פרצופין היו מאמר אחד, ואז קודם שברא הקב"ה עולמו, כתב בפרקי רבי אליעזר (פרקי דר"א פ"ג) שהיה הוא ושמו לבד הוא ברזא דא', והיו הנטיעות כהדין קמצה דלבוש' מיניה (ב"ר פכ"א ה'), ואחר כך ע"ת נוטריקון "עולם "תקון, קרי ביה ההיא, נעשה ארבע אותיות הוי"ה ה' פרצופין. ועל זה אמר משה ומקשה בכאן קושיות התנא, אתה החלות להראות את גדלך, הם סוד פרצופין, ואת ידך החזקה הם סוד י' נקודות, קרי ביה יודך החזקה, כמ"ש בזוהר (תיקו"ז הקדמה ז' ע"ב) על פסוק (תהלים קמה טז) פותח את ידך וגו', והוא מאנין תבירין בסוד שברי כלים, ואמר עליהם דין לא הניין לי (ב"ר פ"ג ז'), ועל זה אקשי משה קושיות התנא הלא במאמר אחד יכול להבראות, וז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך, שיכול להבראות העולם במאמר אחד אבל מב' טעמים, כדי ליתן שכר לצדיקים ועל זה אמר כמעשיך, שהוא גדולים מעשי ה' (תהלים קיא ב) מדת טובו של הקב"ה, וגם כדי להפרע מהרשעים, ועל זה אמר כגבורתיך. ועל זה ביקש משה אעברה נא, בהפוך אתוון ארבעה, בארץ ישראל יבחין ארבעה אותיות השם שהם נחלקים לה' פרצופין, ולכן בה"י יתירא, כשאעבור לארץ ישראל אבחין ה', וגם סוד עולם הנקודות, במלת נא נרמזין עולם תוהו ועולם תיקון, נ"א "נקודות "אותיות, ר"ל מתחלה היה עולם נקודות ואחר כך מתפשטין אחר התיקון ונעשה

המתקה, ונמצא שנחלק השם על ארבע אותיות ובה ה' פרצופין, וז"ש ואראה בה' יתירא בהפוך אתוון א"ר ה"א, לקביל ה' פעמים אור בפרשה ראשונה של בראשית. וז"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה (ישעיה מ כו), במלת אלה נרמזין ה' פעמים אור, שכן ה' פעמים אור עולה אל"ף ל"ה כמניין אל"ה. וז"ש אלה תולדות השמים והארץ בה' בראם (בראשית ב ד), ר"ל "תולדות "השמים "והארץ ר"ת תה"ו, שמתחלה היה עולם הנקודות שהוא עולם תה"ו, ואחר כך בה' בראם מעשה ה' פרצופין שהם ה' פעמים אור שביום ראשון, שהם עולים כמניין אל"ה, ודבר זה רצה משה להבין להשכיל בארץ ישראל דתמן אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ח ע"ב). והשיב הקב"ה רב לך, כבר עמדת על סוד ה' פרצופים של השם בשעה שקבלת התורה בה' קולות שהם סוד ה' פרצופים, ולכן אל תוסף דבר אלי עוד עלה ראש הפסגה, שאז הראה לו גם כן פרצוף החמישי שהוא סוד אריך קוצו של יו"ד חכמה עילאה, היא סוד הפסגה שהוא אות ראשון של שם בן ד', שהוא אות יותר גדול במנין והוא קטן בתמונה. ואפשר שעל זה רמז משה החלות להראות את גדלך על אות יו"ד של השם, שהוא גדול במניין של ד' אותיות ההוי"ה, ואותו אות ממש הוא יד"ך החזק"ה גימטריא קט"ן, שבצורות אותיות היא קטנה מכל ד' אותיות שהוא פרצוף החכמה, בסוד החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים (קהלת ז' יט), היא סוד י', וכן הוא אומר עיר קטנה (קהלת ט יד), על אות יו"ד, וסיים (קהלת ט טו) ומלט בחכמתו, הרי יו"ד היא החכמה והיא הפסגה, הראה הקב"ה למשה ראש הפסגה שהיא קוץ היו"ד, שעד אותו הפרק לא היה יכולת ביד משה להקיף אור מקיף קוצו של יו"ד, בסוד לא תקיפו פאת ראשיכם (ויקרא יט כז), שלא היה הקפ"ה והבנה בפאת ראש קוצו של יו"ד, ואותו היום זכה להשיג בו:

פרק רמג

אופן רמג

רצה משה ליכנס לארץ ישראל להשיג סוד תלת רישי"ן המבוארין בכנפי יונה, כנגד זה אמר מאחר שהחלות להראות את גדלך הוא רישא דלא אתיידע, את ידך החזקה הוא רישי"א דעי"ן, אשר מי אל הוא רישא דאריך בסוד אל ארך אפים (שמות לד ו). לכן ביקש אעברה נא ואראה את הארץ, כי בארץ ישראל תמן הנצנים נראו בארץ וקול התור נשמע בארצינו (שיר השירים ב יב), תור הוא סוד תיי"ר הגדול (במ"ר פי"ט כ'), ובמלת תייר נרמז סוד תלת רישין, שכן אותיות אמצעיות של תלת רישין, תמן תשכח ואתרשם אתוון תייר בזה האופן, רישא דלא אתיידע, ת' יו"ד מן את"ידע. רישא דעי"ן, אות יו"ד עי"ן

שהוא באמצע. רי"ש מן אריך שהיא אמצע, תצרף יחד הרי תייר. וקול התור הזה נשמע דוקא בארצינו, כי ארץ ישראל נחלק לתלת דרגין, לכן קחשיב ג' דרגין הארץ הטובה דרגא חד, ההר הטוב תניינא, והלבנון תליתאי. השיב הקב"ה רב לך, כבר השגת באמון מכוסה, אמון מוצנע, אמון רבתא (עיין ב"ר פ"א א'), ואל תוסף עוד. וז"ש עלה ראש הפסגה, שהוא רישא דלא אתיידע, ואין אתה צריך ליכנס לארץ ישראל בשביל זה:

פרק רמד

אופן רמד

איתא בספר סודי רזי י"ה יהו"ה, באלו ו' אותיות ברא הקב"ה שמים וארץ, וקצ"ו עולמות כמנין עולמי"ם, ועולם הזה ועולם הבא וכל המדות שבהם, וכולם חתומים בטבעת אהיה אשר אהיה (שמות ג יד), העולם הזה חתם באהי"ה א"ה מלמטה י"ה מלמעלה, אבל כסא הכבוד חתם בטבעת י"ה (ידו"ה) זו שכינה, ידו"ה זה רבון העולמים, עכ"ל. והנה בתפלה זו רצה משה להשיג סוד ששה אותיות שחתם הקב"ה בכסא הכבוד, לכן פתח ואתחנן בששה אותיות, שכן במלת ואתחנן נרמז סוד ישרה לכסא (פייט מוסף לר"ה), שכן כס"א באלב"ם דל"ת, תצרף עם כסא, הרי ואתחנן כמנין ישרה. ולפי שסוד ו' אותיות של י"ה ידו"ה, סיום בעל סודי רזי י"ה היא השכינה, ידו"ה הוא רבון העולם, לכן אמר ההיא כנגד השכינה שהיא יה, ההוא כנגד רבון העולם ידו"ה, וחוזר ומפרש אדני כנגד השכינה, הוי"ה בנקודת אלהים כנגד רבון העולמים. וסידר אחר כך בקשתו בדרך פרט על תרין שמהן אילין 'אתה 'החלות 'להראות, ר"ת אה"ל, בשעת הקמת המשכן שצוה הקב"ה ט"ו דברים (למשכה)[למשכן]להשיג שם של י"ה, את גדלך לקביל אות יו"ד מן י"ה, את דייקא, מורה על אות יו"ד, את ידך החזקה לקביל אות ה' מן י"ה, לקביל השכינה שנקראת י"ה, ואחר כך לקביל שם של הוי"ה אמר מי אל בשמים ובארץ, בסוד 'ישמחו 'השמים 'ותגל 'הארץ (תהלים צו יא), שנרשם בו שם של הוי"ה, כמ"ש אני ה' עושה כל (ישעיה (מה ז), לקביל שם של הוי"ה אמר אשר יעשה כמעשיך גדולים מעשה ה' (תהלים קיא ב), ולקביל שם של י"ה אמר כגבורתיך בסוד רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה (שה"ש ח ו), וכן הוא אומר (תהלים פט ט) מי כמוך חסין יה, אם עונות תשמור י"ה ידו"ה מי יעמוד (תהלים קל ג) בנוסח הזוהר פרשת בלק (ח"ג קפ"ה ע"ב), אבל בנוסח שלנו כתיב אדני ואין כאן מקומו. ולפי דברי סודי רזא תלת דרגין דא לעילא מן דא מלמטה למעלה, י"ה ה"א אחרונה שבשם השכינה ו' מן השם מ"י ה' ראשונה שבשם בינה בסוד מ"י ירפא לך (איכה ב יג). ולהבנת ששה אותיות אלו התפלל משה

אעברה נא, להבין אלו אותיות החתומים בכסא, ונרמז בו' של וארא על ו' אותיות של שם שסביב הכסא. גם לפי סודי רזא שחתם הקב"ה שמים וארץ בשם של אהי"ה א"ה למטה י"ה למעלה, וזה נרמז במלת ההיא בהיפוך אתוון אהי"ה, חזר וסידר יה למעלה, עליהם אמר את גדלך על אותיות י"ה למעלה, את ידך החזקה של א"ה למטה, וחוזר ומפרש על מה אמר את גדלך, אשר מי אל בשמים ובארץ, על אותיות י"ה שבשמים אמר בשמים, על אותיות א"ה שהם למטה אמר בארץ, כמעשך על שם י"ה, וכגבורתיך על אותיות א"ה שהם למטה. לכן אמר אעברה נא וארא, בהפוך אתוון אור א"ה, את הארץ שהם אותיות למטה בארץ, ההר הטוב הזה על תרין אתוון של י"ה, בסוד הר המוריה דתמן שם של י"ה, והלבנון דתמן ו"ה מן שם של ארבע, והוא סוד שם של ל"ב היוצא מן ח' אותיות אלו, תמן ג' שמהון אהיה והוי"ה י"ה, כי שם של אהי"ה הוא התחלה משם של הוי"ה, והוא סוף משם של אהיה. השיב הקב"ה רב לך, כבר השגת סוד ג' שמהון אלו בשעה שאמר משה להקב"ה מה שמו מה אומר אליהם (שמות ג יג) (כדאיתא בציוני פרשת שמות) עיין שם, שאז גילה לו תרין שמהון אלו אל תוסף:

פרק רמה

אופן רמה

הנה צריך ליתן טעם על מה שכתבתי לעיל מה שאיתא בספר סודי רזא שברא הקב"ה קצ"ו עולמות שנאמר (ישעיה כו ד) כי ביה ה' צור עולמי"ם, מה ענין קצ"ו עולמים שברא הקב"ה העולם בזה המספר. אבל הענין שמבואר בפסוק ראשון של בראשית (א א) שיש בו כ"ח אותיות, כמ"ש כח מעשיו הגיד לעמו (תהלים קיא ו), וטעם כ"ח אותיות אלו הם מורים על שברא הקב"ה את עולמו בשתי ידים (חגיגה י"ב ע"א), וז"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים (ישעיה מח יג), ויש בכל יד י"ד פרקים, על כן נקרא יד על שם י"ד פרקים, ומזה הטעם כ"ח פעמים ראשית במסרה שהוא בסוד ראשית חכמה (תהלים קיא י), כמו דמתרגמינן בראשית בחוכמתא, שהוא בהפוך אתוון כ"ח מ"ה כדאיתא ברעיא מהימנא (זוהר ח"ג רל"ה ע"ב), במילוי שם בן ד' שהוא מ"ה, שיש כ"ח אורות שבהם ברא הקב"ה כ"ח עתים שבכל חדש [שהם כ"ח עתים שכתובים בקהלת (ג ב)], והן הן כ"ח מחנה שכינה שהם סוד ב' ידות, שכן ב' פעמים י"ד הוא כח, ולפי שצריך לאכללא ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא, לכן כשברא עולמו הכה יד על יד, וכשחשב הקב"ה י"ד פעמים י"ד הרי קצ"ו. וזהו פירוש הפסוק אף ידי יסדה ארץ, שהקב"ה ברא ארץ ביד שמאל, וימיני טפחה שמים שהיא יד ימין, ואחר כך הכה י"ד על י"ד כדי לאכללא

ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא. וז"ש קורא אני עליהם יעמדו יחדיו (שם), ר"ל שקרא הקב"ה ליד ימין לאכללא ביד שמאל, ובזה יעמדו יחדיו שנכללו אלו באלו י"ד פעמים י"ד הרי קצ"ו. ולפי זה יהיה פירוש הפסוק כי ביה ה' צור עולמים, מאחר שברא הקב"ה בשתי שמות אלו, יה היא השכינ"ה בגימטריא י"ד שמא"ל, ה' הוא רבון העולם שהוא יד ימין, כמ"ש ימינך ה' נאדרי בכח (שמות טו ו), ורצה הקב"ה לערבב שם של ה' שהוא רחמים בשם של י"ה שהוא שכינה, לכן צור עולמי"ם הוצרך להבראות קצ"ו עולמים, מנין עולמי"ם שהוא חשבון י"ד פעמים י"ד שבזו נכללו יחד שמים וארץ, וחסד ואמת נפגשו (תהלים פה יא), אמת שהוא מדת הדין שהיא נבראת מארץ, כמ"ש אמת מארץ תצמח (תהלים פה יב), וסימן י"ד לי"ד לא ינקה (משלי יא כא), ר"ל חשבון י"ד פעמים י"ד הוא ל"א ינק"ה, שהוא בגימטריא קצ"ו. גם נוכל לומר שחשבון קצ"ו הוא בזה האופן, ידוע שהתורה הוא האומן ומביט בה לברוא ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, (בסוד אמו"ן פדגוג, אמון מוצנע, אמון מכוסה, אמון רבתא (עיין ב"ר פ"א א'), ויש בתורה מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור (במ"ר פ"ב ג'), הרי צ"ח כמ"ש התרגום על דודי צח ואדום (שה"ש ה י), שהם על צ"ח פנים של תורה, (שהם מד"ה כנגד מד"ה שעולה צ"ח). ולפי שהתורה מפי הגבורה שמענו (שבת פ"ח ע"ב) שהוא מסטרא דיצחק, לכן צ"ח פעמים יצחק בתורה, אבל הכתוב אומר והשביע בצחצחות נפשך (ישעיה נח יא), שיש בתורה ב' פעמים צ"ח, כי התורה היא הסולם (בראשית כח יב) זה סיני (ב"ר פס"ח י"ב), מוצב ארצה שהיא הנגלה של תורה, שהיא נחלקת לב' פעמים מ"ט, וראשו הוא מגיע השמים שהיא נסתר של תורה, שגם כן נחלקת לב' פעמים מ"ט, ועל אותן צ"ח פנים של נסתר נתקנאו בהם המלאכים ואמרו תנה הודך על השמים (תהלים ח ב), אבל והנה ה' נצב עליו, שזכה משה לקבל גם הצ"ח פנים של הנסתר, וז"ש והנה ה' נצב עליו אנכי אלהי אברהם אביך (בראשית כח יג), שעשה למשה קלסתר פנים של אברהם (שמו"ר פכ"ח א'), ובזה זכה לתורת חסד על לשונו (משלי לא כו). וז"ש ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים (איוב יא ט), הכוונה היא התורה שהיא ארוכה מארץ מד"ה, שיש בה מ"ט פנים כמנין מד"ה, אבל רחבה מני ים שיש ד' פעמים מ"ט בתורה כמנין י"ם סו"ף. וז"ש לגוזר ים סוף (תהלים קלו יג), ר"ל התורה נחלקת על ה' גזרים, הם ה' חומשי התורה, לכן ה' שרי פנים נרמזין במלת גזרי"ם, 'גליצור 'זגנזגאל 'רזיאל 'יופיאל 'מיכאל, ובמלת ים סוף נרמזין ד' פעמים מ"ט פנים טמא וטהור נגלה ונסתר, כמנין י"ם סו"ף, ולא יכול משה להשיג הצ"ח של הנסתר עד שנתן לו הקב"ה קלסתר פנים של אברהם שהוא חסד, כי לעולם חסדו, שבחסד של אברהם שנתן הקדוש ברוך הוא למשה, זכה לים סוף שהיא רחבה מני ים

שרמז על ים סוף. וגם במלת ים נרמז בו נתיב לא ידעו עיט, שהוא חסד ממשה שהוא סוד מקום ארון אינו מן המדה דייקא (יומא כ"א ע"א), כי מ"ט שערים נמסרו למשה בסיני (ר"ה כ"א ע"ב), אבל מקום ארון שהוא סוד נתיב לא ידעו עיט (איוב כח ז), אינו מן המדה, ששער החמשים שהוא שער הפנימי סגור לא יפתח (יחזקאל מו א). ולפי שמשה שהוא יסוד החכמה של מעלה, שבשעת מותו באו למשה ה' שרי פנים, וז"ש ואתחנן בעת ההוא, קרי ביה ההיא, שבאו אליו ה' שרי פנים, וכן דברי ר"ש בפרשת בראשית על פסוק (איוב לג כט) הן כל אלה יפעל אל פעמים ושלש, שכתב ר"ש שנים ושלש ביחד שהן חמשה, לדעתי כוונת הפסוק (דברים יז ו) על פי שנים עדים ועל פי שלשה עדים יומת המת, תרווייהו יחד באין לאדם בשעת מיתה, ולכן מצינו שה' מלאכים באין ודנין את האדם בחיבוט הקבר, אבל משה שהוא סוד ה' חומשי תורה באו אליו ה' שרי פנים שאמרנו, בעת ההיא בשעת מיתתו, ההוא כתיב, ולפי שהוא מיסוד תורה שבכתב שנחלקת לה' חומשי תורה, לכן באותו פרק באו אלו שרי פנים לקבל אולפין דיליה. ולזה הציע משה תפלתו ורצה ליכנס לארץ ישראל, מאחר שהתורה קווצותי"ו תלתלים (שה"ש ה יא) על כל קו"ץ תילי תילין של הלכות (עירובין כ"א ע"ב), קו"ץ דייקא, שהוא ד' פעמים מ"ט כמנין קו"ץ, לזה אמר אתה החלות להראות את גדלך, מ"ט פנים טהור מסטרא דימינא, את ידך החזקה מ"ט פנים טמא מסטרא דשמאלא, ואחר כך נחלקים אלו הצ"ח לב' חלוקות כמו שהן בנגלה כך הן בנסתר, כנגד צ"ח הנסתרות אמר מי אל בשמים ובארץ, שהם סוד גילית עילית (זכריה) (יהושע טו יט), שעליה אמרו המלאכים תנה הודך על השמים (שבת פ"ט ע"א), וכנגד מ"ט טהור וטמא הנגלות אמר בארץ, שהם סוד גילית תחתית, אשר יעשה כמעשיך, על העליונים שהם גילית עילית אמר כמעשיך, שהם מעשה בראשית ומעשה מרכבה שלא ניתנו לגלות לתחתונים, ועל צ"ח פנים שהם גילית תחתית שנתגלו לתחתונים, אמר כגבורתיך להודיע לבני האדם גבורותיו דייקא (תהלים קמה יב), ולכן אעברה נא, רוצה אני ליכנס לארץ ישראל ולהשיג ארבעה, ר"ל ארבעה מ"ט שיש בתורה שהם סוד קוץ קוץ תילי תילין הלכות, ואמר בה' יתירא אעבור ה', כשאהיה בארץ ישראל יהיו אצלי ה' עניני כבוד, ה' שרי פנים, ה' חומשי תורה, ויהיה משה יודע לחייט אומן, כמ"ש [ברעיא מהימנא פרשת צו (זוהר ח"ג)] לכוין גזרים של תורה, שעתה נעו מעגלותיה לא ידע (משלי ה ו) לכוין הגזרים של הים שהיא התורה, אבל בארץ ישראל שאוירא מחכים (ב"ב קנ"ח ע"ב), יהיה תורת חכם מקור חיים לסור ממוקשי מות (משלי יג יד), ויהיו גלוים לו גילית עילית וגילית תחתית. והשיב הקב"ה רב לך, כבר ה' שרי תורה היו תמיד אצל משה, והן ה' עניני כבוד שהקיפו אותו מכל צד

ורמיזין בשמיה, שכן מ"ם שי"ן ה"י, בגימטריא ה' פעמים מלא"ך. וז"ש רב לך, רב לך דייקא. גם אמר רב לך, שכבר השגת התורה שהיא רחבה מני ים, וראתה שפחה על הים יותר ממה שראה יחזקאל (מכילתא בשלח), ונתקיים ביה הקרא לגוזר ים סוף לגזרים (תהילים קל"ו:י"ג), והשיג סוד קצ"ו עולמות שברא הקב"ה, שהם ד' פעמים מ"ט, לכן אל תוסף דבר אלי עוד. ולפי הענין הראשון שאמרתי שטעם קצ"ו עולמות, הם מטעם שנכללו יד ימין ביד שמאל, על זה ביקש משה ליכנס לארץ ישראל להשיג סוד כ"ח עתים, שהם כ"ח מחנ"ה שכינה, שהם ב' ידים שיש בכל יד י"ד פרקים, ועל זה אמר אתה החלות להראות את גדלך זה יד ימין, את ידך החזקה זה יד שמאל, שהוצרך הקב"ה לערבב ב' ידות יחד, וז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, שמים שנבראו ביד ימין וארץ ביד שמאל, וז"ש אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך, כמעשיך כנגד ימין, כגבורתיך כנגד שמאל, שהם סוד י"ד פעמים י"ד שהם קצ"ו כמניין עולמי"ם, ומזה הטעם רצה ליכנס לארץ ישראל ולהשיג רזא די"ה צור עולמים, כנגד י"ה אמר ההר הטוב שהוא הר המוריה, וז"ש וארא את הארץ הטובה שהוא המורי"ה, שאמר אברהם שרצונו ארץ המורה שם של י"ה, כמ"ש ששם עלו שבטים שבטי י"ה (תהלים קכב ד) שהיא מדת הדין, להודות לשם ה' לערב ברחמים. וז"ש ההר הטוב, דאתמר מי יעלה בהר ה' (תהלים כד ג), ונמצא צריך לערב מדת הדין שהוא י"ה, וההר הטוב שהוא ה' הרחמים, שיהיו שניהם כאחת שוין לטובה, וז"ש והלבנון שיהיו רחמים גמורים, ושם בארץ ישראל ע"ץ אר"ז דרג"א דאר"ז שהוא דין, שכן חשבונו יצח"ק, ושם ילבין עוונותיהם ויהיה רחמים, וצדיק כתמר יפרח (תהלים צב יג), מה תמר שאין לו רק לב אחד (סוכה מ"ה ע"ב), לכן נקרא לבנון, על שם שיהיה לב אחד לעתיד ונשגב ה' לבדו ביום ההוא (ישעיה ב יז). והשיב הקב"ה רב לך, כבר השגת על הים תרין שמהון אילין, כמ"ש (שמות טו ב) עזי וזמרת יה, ואחר כך ה' איש מלחמה ה' שמו (שמות טו ג), לכן אל תוסף וגומר:

פרק רמו

אופן רמו

איתא בספר הזוהר (ח"א) פרשת ויצא יעקב מבאר שבע (בראשית כח י) רזי לתורה שבעל פה, כד"א (דברים א ג) ויהי בארבעים שנה הואיל משה באר את התורה. והנה כוונת הזוהר שעניין משנה תורה, היא על סוד תורה שבעל פה שקבלו ישראל בסוף מ' שנה בכניסתם לארץ, (ושמה משנה תורה מוכיח על זה). ולדעתי זהו סוד הפסוק (בראשית כה כ) ויהי יצחק בן ארבעים שנה "בקחתו "את "רבקה, ר"ת בא"ר, לפי שיצחק

הוא סוד תורה שבכתב מפי הגבורה שמענו (שבת פ"ח ע"ב) וידבר אלהים את כל וגומר (שמות כ א), אלהים דייקא שהוא יצחק. וז"ש דודי צח ואדום (שיר השירים ה' י), ר"ל הקב"ה שנתן תורה מ"ט פנים טהור מ"ט פנים טמא (במ"ר פ"ב ג'), כמניין צ"ח ואדום מסטרא דיצחק שגוונו אדום (זוהר ח"ג רט"ו ע"א), ורבקה היא סוד תורה שבעל פה, והוצרך יצחק להמתין מ' שנה ליקח את רבקה, שכן מ' שנה המתינו ישראל לקבל תורה שבכתב בתחלת מ', ולבסוף מ' שנה הואיל משה באר שהיא תורה שבעל פה, ומזה הטעם מ' דורות ממשה רבינו עד רבי שסידר המשניות, וכן נרמז במלת משנה מ' שנה, שהמתינו ישראל מ' שנה בין קבלת תורה שבכתב לתורה שבעל פה, (ולכן פתח תורה שבעל פה במ' מאימתי (ברכות ב' ע"א), וסיים במ' בשלום (עוקצין פ"ג מי"ב), לכן אמר משה קבל התורה מסיני (אבות פ"א מ"א), ולא אמר בסיני. אבל רמז קרמז על מ' שנה שהמתינו לקבל תורה שבעל פה, וכן מ' דורות ממשה עד רבי שסידר המשניות. והנה על זה יהיה תפלתו של משה שיסדר הוא המשניות עתה, מה שיעשה רבי אחר מ' דורות, לכן פתח ואתחנן, והתפלל על המכוון במנין ואתחנן שהוא תקט"ו, שהוא חשבון יצחק רבקה, שהם סוד תורה שבכתב ותורה שבעל פה כמו שאמרנו. ולכן ההוא כתיב על תורה שבכתב, ההיא קרי על תורה שבעל פה. גם בעת ההיא, רצה לתקן מה שיסדר רבינו הקדוש בדורות הבאים, ועל זה אמר תרין שמהון אדני לקביל תורה שבעל פה שהיא רבקה, הויה בנקודת אלהים שהוא יצחק לקביל תורה שבכתב, דמתמן מ"ט פנים טהור מ"ט פנים טמא, מ"ט שערי בינה כמ"ש (תהלים ח ו) מעט מאלהים ע' תלויה (נדרים ל"ח ע"א). וזה נרמז בשם של יצחק, שקבלו י' דברות כל אחד כלולה מעשר, וז"ש ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא מאה שערים (בראשית כו יב), שהם סוד תרין נוני"ן של מלת ואתחנן, שהם נ' שערי בינה טהור, נ' שערי בינה טמא, אבל ותחסרהו מעט מאלהים, שלא נמסר למשה רק מ"ט טהור ומ"ט טמא, וזה מורים צ"ח של יצחק, שלא קיבל משה מסיני רק צ"ח פנים. וז"ש "אתה "החלות "להראות ר"ת אה"ל, בשעה שהוקם אהל מועד התחיל הקב"ה ללמד עם משה תורה שבעל פה, כמו שדרשו ז"ל במגלה (מגילה י"ט ע"ב) שהראה למשה כל דקדוקי סופרים וכו'. ויצחק הוא תורה שבכתב, ואמר וכגבורתיך הוא תורה שבעל פה, לכן אמר אעב"רה נא, נוטריקון "אתקן "עתה "בימי "רבינו "הקדוש, ר"ל מה שיתקן ויחדש רבינו הקדוש בימיו, נ"א נוטריקון "נתן "אבות, ר"ל רבי ור' נתן סוף התנאים כדאיתא בב"מ דף פו (פ"ו ע"א), ור' נתן רמז על מסכת אבות דרבי נתן. ואמר החזקה, גם כן רמז על תורה שבעל פה לקביל רבי, ורבי שהוא גלגולא דיעקב אבינו עליו אמר גדלך, [ואמרו ז"ל בע"ז (י"א ע"א)] שהשיב הקב"ה

לרבקה שני גיים בבטנך (בראשית כה כג) זה רבי ואנטנינוס, ויאמר ה' לה דייקא, שגילה לרבקה תורה שבעל פה שיהיה בימי רבינו הקדוש, נמצא על ידה נגמרה התורה שבעל פה. ואמר בבטנך, כד"א (שה"ש ז ג) בטנך ערימת חטים, הכל צריכין למארי חטיא כמאמר ז"ל בהוריות (י"ד ע"א), ולכן אמר גיים בשני יודי"ן, לרמז על סוד תורה שבעל פה, שעל ידי שניהם הוא רבי ואנטנינוס נגמרה התורה שבעל פה, ומלת אעבר"ה מרמז על זה, שהוא נוטריקון "אנטנינוס "עשו "בימי "רבינו "הקדוש, ר"ל מה שיתוקן בגילגולו של עשו שהוא אנטנינוס, ויעקב שהוא בגלגולא רבינו הקדוש, רוצה אני לתקן עתה, ואין נא אלא עתה, כמו הנה נא ידעתי דפרשת לך לך (בראשית יב יא), ותושלם תורה שבעל פה שהיא סוד ה' אחרונה שבשם, לכן אמר אעברה להעביר עתה, לזה אעברה בהי"א יתירא, רמז על תורה שבעל פה שהיא אות ה', ואמר וארא בתוספות ו', לרמז על ו' סדרים משניות שסידר רבינו הקדוש, הארץ הטובה לקביל תורה שבכתב ההר הטוב, לכן אמר והלבנון בתוספות ו"ה, לרמז שיהיו ב' תורות שהם סוד ו"ה מן השם, (מן ואתחנן עד והלבנון מ' תיבות, רמז על תורה שבעל פה). והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל באותו תשובה שהשבתי לרבקה רב יעבוד צעיר, שם תמצא תשובה לדבריך, שדבר זה יהיה לשני גוים שלבסוף בימי רבי ואנטנינוס. וגם כן רמז במלת רב לך, שצריך להמתין זמן רב לנתינת משניות, ומלת לך דייקא שהוא תורה שבעל פה, כמו שאתה הוצרכת להמתין מ' יום בהר כדי לקבל תורה שבעל פה (דברים ט ט), כן גם כן צריכין ישראל להמתין מ' דורות עד רבינו הקודש, וכמו שאתה הוצרכת להמתין מתחלת מ' שנה עד סוף מ' שנה שהואיל משה באר את התורה שבעל פה, וכן חותם של תורה שבעל פה פתח במ' של מאימתי, ומסיים במ' של בשלום, וז"ש (שה"ש ו ח) ששים המה מלכות סמ"ך מסכתות, ושמונים פלגשים, פלגשים חותם שהוא ב' ממי"ן, לכן נקראת תורה שבעל פה, שחותם שלה שהוא מניין פ', ולכן פתח משנה תורה (דברים א א) אלה הדברים אשר דבר וגומר, דברים דייקא שהוא תורה שבעל פה, זמנו רב כזה שהוא מ' דורות עד רבי, לכן אל תוסף דבר אלי עוד, רק צו את יהושע, ואין צו אלא זירוז (קידושין כ"ט ע"א), שיותר צריך לזרז על הלכות שלא ישכח, דאתמר עלייהו (משלי כג ה) התעיף עיניך בו ואיננו, ולכן אמר וראה בעיניך וצו את יהושע, שגם הוא יראה בעיניו שמיד התעיף עיניך ואיננו, וחזקהו על תורה שבכתב, ואמצהו על תורה שבעל פה:

פרק רמז

אופן רמז

הקדמה מפורסמת מחכמי האמת סוד הלוחות שהיו משקלם מ' סאה (כדאיתא בפרקי רבי אליעזר), שהיא שיעור מקוה שיש בה ר"מ קבין, תרמ"ח טפחים, ותתק"ס לוגין. ולכן קיבל משה התורה במ' יום, שכמו שבכל סאה יש ו' קבין, ובכל קב ד' לוגין, כן גם כן היום נחלק לד' עתים, ובכל עת יש בו ו' שעות, וכמו שבמקוה יש תתק"ס לוגין, כן בארבעים יום תתק"ס שעות, נמצא שלמד משה תורה שבעל פה בתתק"ס שעות שהוא שיעור מקוה. וז"ש הפסוק (משלי יג יד) תורת חכם מקור חיים, וכן גם כן יצירת הולד בתתק"ס שעות, כי עיקר היצירה הוא עבור תורה שבעל פה, ולכן מתניתין בגימטריא תתק"ס, ולפי שאין תורה כתורת ארץ ישראל (ב"ר פט"ז ד'), ולכן גם כן מהלך של ארץ ישראל היא מ' יום, שהיא תתק"ס שעות מהלך אדם בינוני. ולדעתי ז"ש (ירמיה יד ח) מקוה ישראל ה', רצה לומר שם של ה' בו תמצא הסאין והקבין והלוגין, כי צורת שם של ארבע, דהיינו ב' ההי"ן של השם, אחת צורתה ד"ו, אחת צורתה ד"י, שהם סוד כ"ד תכשיטי כלה כמבואר בספר כנפי יונה. וז"ש (שה"ש ב טז) דודי לי, ר"ל כשהשם הוא צורת דוד"י, אזי עולה מספרו ל"י. וזה שאמר (שמות יט ה) והייתם לי סגולה, וזה נרמז בפסוק (שמות כד יח) ויהי שם עם ה' ארבעים יום, עם ה' דייק שם ה' דייקא על ארבעים, וזהו שסמוך ליה (שמות כה ב) ויקחו לי תרומה, לי לשמי, שצורת שם ה' עולה כמנין ל"י שבהם תלוין הלקוחים והזיווג של ישראל עם הקב"ה. וז"ש ויקחו לי תרומה, ואיתא ברעיא מהימנא (זוהר ח"ג רע"ב ע"א) תורה מ', נמצא שצורת שם של הוי"ה, מורה על חשבון ו' בסוד מ' סאה, ובמספר שם של ד' נרמזין הקבין, שם בן ד' עולה כ"ו, ותכה זה על זה כ' פעמים ו', הרי ק"ך. ו' פעמים כ', הרי ר"ס. וז"ש (במדבר יב ח) ותמונת ה' יביט, ר"ל מ' יום הביט משה תמונת ה' שעולה מ' בצורתה. מזה הטעם כשקבלו ישראל התורה שהיו ישראל למטה בדמות החיות במרכבה, דאתמר גבייהו (יחזקאל א יד) והחיות רצוא ושוב, כן גם כן ישראל בשעת קבלת התורה רצוא על ידי נוריואל, ושוב על ידי מטטרון, הכי סליק בחושבנא שניהם יחד גימטריא תורה, מלאכי צבאות ידודון (תהלים סח יג), שחזרו לאחוריהן י"ב מיל על כל דבור ודבור (שבת פ"ח ע"ב), הרי י' דברות י' פעמים י"ב הרי ק"ך מיל, שהם רצוא ואחר כך ושוב, וחזר ואמר ידודון י"ב מיל הרי ק"ך. וז"ש משה בן עמרם שהיו ישראל ד' פעמים ס' רבוא כמנין ר"ם [כמ"ש במדרש פרשת כי תשא (שמו"ר)], אבל לזה הדרך היו ישראל ר"ם קבין, שבמקוה שהלכו בשעת קבלת התורה ר"ם מיל, לקיים קרא מקוה ישראל הוי"ה (ירמיה י"ד), הלא כה דברי כאש

נאם ה' (ירמיה כג כט) דייקא, שבמספר הוי"ה תמצא ר"ם קבין של מקוה ישראל. וכן גם כן תמצא בשם הוי"ה תתק"ס לוגין כזה, כ"ף וי"ו, תכה הנעלם זה אל זה, ו' פעמים ף' הרי ת"פ, פ' פעמים ו' הרי ת"פ, הרי תתק"ס. וז"ש (דברים ד לה) ה' הוא האלהים, ר"ל כשתמלא שם של הוי"ה כ"ף וי"ו, תמצא הנעלם שהוא פ"ו הוא אלהים. וזהו כוונת הפסוק (תהלים קה מד) ויתן להם ארצות גוים ועמל לאמים יירשו בעבור ישמורו חקיו ובריתו ינצורו (תהלים קה מה), ר"ל שנתן הקב"ה לישראל ארץ ישראל שהיה מהלך מ' יום, עבור התורה שניתנה במ' יום. וכן הוא אומר כח מעשיו הגיד לעמו (תהלים קיא ו), כל אותן הימים שהיה משה בהר שהיה ק"ך ימים, כדי לתת להם נחלת גוים שהיא מהלך מ' יום. וז"ש מעשה ידיו, שרמז על הלוחות מעשה אלהים המה (שמות לב טז). ועל זה התחיל משה לבקש ואתחנן אל ה' דייקא, בעת ההיא כשהיה משה בן ק"ך שנה, שהם כנגד ק"ך ימים שהיה בהר שהם ג' פעמים מ', שנרמז בשם של ה' מספר של מ' סאין ור"ם קבין ותתק"ס לוגין, שהם הימים והשעות שהיה משה בהר שהוא סוד מקוה כמ"ש. וזהו הרמז אתה החלות להראות, ר"ת אהל, כשהוקם אהל מועד אתמר תמן (שמות מ יז) הוקם המשכן, שהוא בהפוך אתוון קומה, וכן מקוה שכתב בספר גלי רזיא, עיין שם. ולדעתי הם לקביל ג' פעמים אלו לקביל הלוחות, שהיו משקלם מ' סאה שהם גם כן שיעור מקוה. ולפי שמשה היה ג' פעמים בהר כל אחד מ' יום, לקביל ג' עולמות בריאה יצירה עשיה שהם סוד ג' קטרין "נפש "רוח "נשמה, שכל אחת צריכין לטבול בתתק"ס לוגין שלמעלה בסוד נהר דינור נגיד ונפיק (דניאל ז י). ולפי שבמ' יום יכול אדם בינוני לילך ת' פרסה על ת' פרסה כדאיתא במסכת פסחים (צ"ד ע"א), וז"ש גלגולוהי נו"ר דלי"ק (דניאל ז ט), בגימטריא ת'. לקביל מ' יום של הר סיני אמר שאז נתקנו תתק"ס לוגין של נפש אמר את גדלך, כמ"ש הן הראנו את גדלו (דברים ה כא), שאז נפשי יצאה בדברו (שה"ש ה ו) לקביל נפש. ואחר כך באהל מועד שאז נצטוה בענין הוראות תורה שבעל פה, אמר את ידך החזקה דאתמר (שמות לט לג) ויביאו המשכן אל משה, את עלית על כלנה (משלי לא כט, שמו"ר פנ"ב ד'), שאז נתקן הרוח בתתק"ס לוגין שביצירה, שאז הוקם המשכן כמ"ש במדרש (במ"ר פי"ב ב') שרמז הקב"ה למטטרון שיעשה למעלה גם כן משכן, שהקים המשכן ביצירה דתמן עושה מלאכיו רוחות (תהלים קד ד), ואז נתקן הרוח ותתק"ס לוגין, ובמהלך מ' יום ת' פרסה כמניין נור דליק. ולקביל מ' יום אחרונים שהם כנגד התיקון הנשמה שהיא בבריאה, שלקביל זה קבלו התורה פעם שלישית בערבות מואב, אמר אשר מי אל בשמים ובארץ. ומטעם זה חזרו לאחוריהם ק"ך מיל שהוא גם כן מ', ולהורות שצריכין לתקן ג' קטרין דלהון שהם

נפש רוח נשמה, כל אחת במ' יום שהוא מ' סאה שהוא שיעור תתק"ס לוגין. ולפי שג' פעמים אלו שעלה משה הוא סוד תתק"ס, לכן אמר אעברה נא, שהרי נתן להם ארצות גוים, לבעבור שישמור חקיו ותורתו, נמצא שתכלית ארץ ישראל שהיא מהלך מ' יום הוא עבור התורה, כמ"ש שישמור חקיו ותורותיו שניתנה במ' יום שהם תתק"ס לוגין, לכן כשאהיה בארץ ישראל אז אתקן המקוה שהיא סוד שם הוי"ה דתמן נרמזין הקבין וסאין ולוגין, וארץ ישראל היא ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד (דברים יא יב), לכן מהלך ארץ ישראל מ' יום שיעור תתק"ס שעות, וקחשיב תלת דרגין לקבל נפש רוח נשמה. והשיב הקב"ה רב לך, כבר נחלקו שנותיך על ק"ך שהם ג' פעמים מ', לקביל ג' עליות שעלה משה להר כל אחת מ', ועתה עלה ראש הפסגה כדאיתא בסוטה (י"ג ע"ב) שי"ב מעלות היו בהר נבו, כולם פסע משה בפסיעה אחת כל אחת כלולה מעשר הרי ק"ך, הרי שלשה פעמים ארבעים. וצו את יהושע וחזקהו, שגם הוא היה ראוי להיות מאה ועשרים שנים, לכן אמר ואמצהו, רק שחטא יהושע גרם שנסתלק ממנו עשר שנים (במ"ר פכ"ב ו'). או יש טעם אחר על ענין ק"ך ימים שהיה בהר, ארבעים יום ראשונים כנגד הזכר שכתבה התורה (ויקרא יב ד) שצריכה אשה להמתין על קרבנה ארבעים יום, וימי טומאה וימי טהרה על נקבה פ' יום (ויקרא יב ה). ועל זה אמר בעת ההוא, וקרינן ביה ההיא, שהם זכר ונוקבא, שבאותן הימים שעלה משה להר הוצרך לתקן ימים זכר ונוקבא, וכשנשלם ק"ך ימים, אז ויקהל משה (שמות לה א) ליתן נדבה למשכן. לכן אתה החלות להראות, ר"ת אהל, שרמז על אהל מועד את גדלך לקביל סטרא דדכורא, גדלך בגימטריא הב"ן, ידך החזקה סטרא דנוקבא. וכן כשהוקם המשכן היה שקול כמו שנברא שמים וארץ [תנחומא פרשת פקודי (סי' ב')], רמז שהם זכר ונוקבא, ולכן אמר אעברה נא, לקביל נוקבא אמר הארץ הטובה, לקביל דכורא אמר ההר הטוב. השיב הקב"ה רב לך, כבר תקנת דכר ונוקבא בענין שכתוב עליהם התורה שנעשו בהם נסים על ק"ך מיל וכדאיתא בסוטה בירושלמי (סוטה פ"ז ה"ג), וכן כשנסעו מרעמסס לסכות הלכו ק"ך אלפים אמה, וכן בשעת מתן תורה כמ"ש, ובעגל באו ק"ך רבוא מלאכי חבלה (שבת פ"ח.), ומשה יקח את האהל (שמות לג ז) זכה לכולם, כמו שכתוב רב לך:

פרק רמח

אופן רמח

איתא בספר התחלת החכמה ז' מלכין קדמאין דמיתו בסוד ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום (בראשית לו לא), דאתמר בהון בתורה וימלוך וימת, שבירתן זו היא מיתתן

שהיו ס' רבוא שברים, וכל שבר כלול מס' רבוא נצוצות או מנשמות. ולדעתי זה סוד שיש ס' רבוא אותיות בתורה וכל אות כלול מס' רבוא, וכן גם כן ישראל איתא במדרש (שוחר טוב מזמור מ"ה) על פסוק (תהלים מה יז) תחת אבותיך יהיו בניך, שלעתיד יהיה כלול כל אחד מס' רבוא. וזה נרמז בשם ישראל, י' פעמים ש' הרי ג' אלפים, ר' פעמים ג' אלפים הרי ס' רבוא, ואחר כך א' של ישראל מורה על עוד פעם אחד ס' רבוא הרי ק"ך רבוא, ואחר כך ל' פעמים ק"ך רבוא, הרי ס' פעמים ס' רבוא. וז"ש כל איש ישראל (שמות א א), ר"ל כל הששים רבוא נרמזין בשם ישראל. וזהו שאמרו ז"ל [במשנה דסנהדרין (ל"ז ע"א)] כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא, שכן עולם מלא הוא סוד ס' רבוא צנורות יש בעולם, כמ"ש (קהלת א ד) דור הולך שהוא ס' רבוא, כמו שאמרו במדרש (קה"ר פ"א ד') אין דור פחות מס' רבוא. ועל זה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא, מה שיהיה לעתיד לבא רצה לתקן הוא, שיהיה כל אחד מישראל עולם מלא לקיים קרא תחת אבותיך. וכן בשם של אברהם הראה הקב"ה ענין ס' רבוא, כמ"ש בספר סודי רזי שהקשה שם שקראו הקב"ה אברהם על שם אב המון גוים (בראשית יז ה), אם כן היה לו לקרא אותו אב"הם. ותירץ שם שבשם אברהם רמז שהוא אב על ששים רבוא כזה, ר' פעמים ה' הרי אלף, ומ' סתומה הוא ת"ר באי"ק בכ"ר, הרי ת"ר אל"ף. ועוד כתב שנרמז בשם אברהם כפלים שיצאו ממצרים כזה, א' פעמים ב' הרי ב', ב' פעמים ר' הרי ת', ה' פעמים ת' הרי ב' אלפים, מ"ם סתומה ת"ר, ת"ר פעמים כפליים הרי ק"ך רבוא. הרי מצינו אצל אברהם ס' רבוא. ועל זה אמר אתה החלות להראות את עבדך אבות הקדושים, את גדלך לקביל אברהם שנרמז בשמו ס' רבוא כמ"ש, והוא היה הכלל מס' רבוא. את ידך החזקה זה יצחק שלא זזה שכינה ידה מתוך ידו, שכן שכינה עולה במילואו ת"ר אלף כזה, שי"ן כ"ף יו"ד נו"ן ה"י בגימטריא תר"א, א' היא אלף, וז"ש ידך החזקה שהוא כלול מס' רוחות. לקביל יעקב אמר אשר מי אל, שכן שם של ישראל נרמז בו ששים רבוא, דאתמר ביה (הושע יב ה) וישר אל מלאך ויוכל, ובצירוף ישר תמצא ס' רבוא כזה, י' פעמים ש' ג' אלפים, ואחר כך ר' פעמים ש' הרי ששים רבוא, לכן קרא הקב"ה ליעקב אל (בראשית לג כ, מגילה י"ח ע"א), כמ"ש (בראשית לב ב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים שהם ס' רבוא, בו דייקא, רצה לומר כשתמלא אותיות יעקב בו', וכמו שכתוב (בראשית לג יח) ויבא יעקב שלם כזה, יו"ד עי"ן קו"ף בי"ת, הרי הנעלם אל ישראל כשהוא בלא ו' הרי ישר"ן, הרי בשם של יעקב תקועים בו עוד ג' שמות שנקראו לו, והם ישרן, ישראל, אל, שהם לקביל ד' עולמות, שיעקב זכה לרתיכין כולן. לכן רמז משה בכאן מאחר שתחת אבותיך שהם ג' אבות שכל

אחד כלול מס' רבוא, יהיו בניך לעתיד לבא תשיתמו לשרים על הארץ, ובמלת שרים נרמז כלולת כל אחד מס' רבוא כזה, ש' פעמים י' הרי ג' אלפים, ר' פעמים ג' אלפים הרי ס' רבוא, שהם סוד מ' סתומה של למרבה המשרה (ישעיה ט ו) [בזוהר פרשת תרומה (ח"ב)], שהיא סוד בינה כלולים מת"ר אלף נשמות. לכן אעברה נא, כשאבא אל ארץ ישראל רוצה אני עתה לתקן עיבור של ה' ראשונה שבשם שהיא בינה, שיהא כל אחד כלול מישראל ס' רבוא כשאראה את הארץ, כמ"ש תשיתמו לשרים על הארץ דייקא, וקחשיב לקביל ס' רבוא נפשות הארץ הטובה, לקביל רוחות ההר הטוב, לקביל נשמות הלבנון. והשיב לו הקב"ה רב לך, קרית מלך (תהלים מח ג) שהיא סוד בינה, שלך היא דרגא דילך הוא, כי משה ס' רבוא מעלמא דאתי אינון. וגם אמר מספר רב של ס' רבוא הוא לך, שכן משה הוא עולה לס' רבוא, מ' פעמים ש' הרי י"ב אלף, ה' פעמים י"ב אלף הרי ס' אלף, ומשה כמה הוי עשר אמין (ברכות נ"ד ע"ב), הרי י' פעמים ס' אלף הרי ס' רבוא, לכן אל תוסף. ואפשר שעל זה מכוון מה שאמר אתה החלות את גדלך, שהוא שיעור קומה שהוא ס' רבוא, את דייקא, על אותיות שבתורה שהן ס' רבוא, וכן אני כלול מס' רבוא דהיינו את ידך החזקה, כשתצרף אות יו"ד מטה אלהים שהיה ביד משה (שמותכ ד), שהוא סוד מטטרון שהיה ארכו י' אמין, כשתצרף היו"ד עם ש' של משה הרי ס' רבוא, וכן ס' רבוא צנורות בעולם. וז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ, שהם על ס' רבוא חלונות שבשמים, שמהם בא ההשפעה על הארץ, ולפי שכל ההשפעה באה מארץ ישראל, כי היא מכוונת כנגד כסא שלמעלה, כמ"ש (ירמיה יז יב) כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו, לכן אעברה נא שם שערי שמים פתוחין, כמ"ש (בראשית כח יז) וזה שער השמים, לפי שסביב כסא העליון ס' רבוא גלגליא דסחרין לכורסייא, וז"ש והלבנון שנקרא בית המקדש, אין זה כי אם בית אלהים, לכן אעברה נא. והשיב הקב"ה רב לך, התורה שהיא ס' רבוא אותיות נקראת על שמך, ששם משה מורה על חושבן ס' רבוא כדכתבתי:

פרק רמט

אופן רמט

איתא בספר סודי רזא למה ו' שלישי בשם יה"ו, כי העולם נברא בו' ימים, ביום א' אור (בראשית א ג), וביום ד' מאורות (בראשית א יד), הרי שוין. וביום ב' רקיע בתוך המים (בראשית א ו), וביום ה' ישרצו המים ועוף על פני רקיע (בראשית א כ). ביום ג' ותראה היבשה (בראשית א ט), וביום ו' תוצא הארץ (בראשית א כד). הרי א"ד ב"ה ג"ו שוים,

לפי שכל הנברא יש לו ו' רוחות מעלה ומטה וד' רוחות, והם בכלל ג', מעלה ומטה אחד, מזרח מערב אחד, צפון ודרום אחד, לכך ג' זוגות יום א' וד' שוין, יום ב' וה' שוין, יום ג' ויום ו' שוין. הרי כל הנברא יש לו מעלה ומטה וד' רוחות, ואשר בין הרוחות זהו החפץ עצמו כנגדו יום שביעי שבת, כי השבת הכל, מי ששובת בשבת מודה שברא בו' ימים העולם, ועכו"ם ששבת חייב מיתה (סנהדרין נ"ח:), כי העולם בשביל ישראל נברא (ויק"ר פל"ו ד'), וכן עכו"ם שלומד תורה (סנהדרין נ"ט ע"א), כי בתורה שישראל עוסקים ברא העולם, הרי הכל בכלל ג"ו, לכך זרע כנגדו קציר, קור כנגדו חם, קיץ כנגדו חורף, הרי ג"ו בג"ו בתוך ג"ו הכל, שבו' ימים ג' זוגות, לכך יום ולילה וכנגדם הידים והרגלים שוין, והמילה והעינים שוין, האזנים והדבור שוין, לפי שהקול יוצא מן הריאה נקראו אונות כמו אזנים. והנה לפי זה הענין מיושב מ"ש בכנפי יונה על מה שאמרו רז"ל בגיטין (ע"ז ע"א) חד בשבתא תרי בשבתא תלתא בשבתא בתר שבתא, רביעי בשבתא חמישי בשבתא ששי בשבתא הוא מקמי שבת. כי שבת הוא כמלך בגדוד, ויש לאדם נפש רוח נשמה, ובשלשה ימים שלאחריו מסלקין, ובשלשה שלפניו חוזרין ובאים. ומזה הטעם בשני ובחמישי קורין בתורה (ב"ק פ"ב ע"א), לפי שהם שוים לרוח שהוא בא מיצירה דתמן מקננן זעיר. ולדעתי שגם ארץ ישראל היא באמצע הז' אקלמים, ג' אקלמים מימין וג' משמאל, וארץ ישראל באמצע כמ"ש יפה נוף משוש כל הארץ (תהלים מח ג), כדמיון השבת בשאר ימי השבוע. וכן ז' כוכבי לכת בעולם (פרקי דר"א פ"ו), חמה באמצע, שבתאי צדק מאדים מזה הצד, נגה כוכב לבנה מזה הצד, נמצא שארץ ישראל היא כנגד החמה. מזה הטעם אמרו רז"ל בתענית (ח' ע"ב) שמש בשבת צדקה לעניים, וזה רמזו רז"ל (בפרק בתרא דכתובות קי"א.) מפני מה צוה יעקב לבניו לקברו בארץ ישראל (בראשית מז ל), אמר קרנא דברים בגו דייקא, רמז מ"ש בספר סודי רזא שהקב"ה ברא ג"ו בג"ו בתוך ג"ו, לכן פתח בו' שרמז על זוגות של ו' ימי בראשית, אל ה' דייקא כמ"ש לעיל שרמז בו' של שם הוי"ה, בעת ההיא רמז על ה"ו עתיד, לכן כתיב ההוא, שהכל כלול בעת ההיא שהוא יום שבת. וכן ו' עתים בשנה נרמזים במלת חק לישראל הוא (תהלים פא ה), חק הוא זמן נתן לעולם, מלת חק נוטרייקון 'חריש 'קציר, 'חום 'קור, 'חורף 'קיץ, דא לקביל דא (בראשית ח כב). ועל זה התפלל משה אתה החלות להראות, שמשה הוא סוד חמה (ב"ר ע"ה ע"א) שהוא כדמיון השבת בימים, וכן יש לו ג' זוגות, וכן בו' רוחות העולם כנגד מזרח ומערב אמר את גדלך, כמ"ש (מלאכי א יא) ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים. כנגד צפון דרום אמר את ידך החזקה, שהם כדמיון ידים. כנגד מעלה ומטה אמר מי אל בשמים ובארץ. ולפי שיש לאדם ג' זוגות כמ"ש לעיל,

ולזה אמר אעברה נא ואראה את הארץ, כמו שהשבת הוא החפץ עצמו שבין ג' זוגות הללו, כן גם כן ארץ ישראל הוא ארץ חפץ, כן גם כן משה הוא קנה אמצעי פני חמה, לכן ביקש על עצמו לתקן אקלים האמצעי שהוא יפה נוף, ובזה יהיו ישראל מתוקנים, כמ"ש (מלאכי ג יב) אתם תהיו לי ארץ חפץ, אדירי כל חפצי בם (תהלים טז ג), וחפץ ה' בידו יצליח (ישעיה נג י), לקיים קרא יפה נוף ירכתי צפון (תהלים מ"ח), שמשם באה הרעה לעולם (ירמיה א יד), אבל אתם תהיו משוש כל הארץ הטובה, וקחשיב תלת דרגין של ג' זוגות, לקביל נפש הטובה, רוח הטוב, נשמה לבנון. והשיב הקב"ה רב לך, כבר קיימת דרגא דילך שהיא ו' בקבלת התורה שהיו הלוחות ארכן ו' על ו' (נדרים ל"ח ע"א) ביום ו' בסיון, ונתקנו כל ששה עתים וששה צדדים של עולם, כמ"ש וכל העם רואים את הקולות (שמות כ יח), חסר ו' בתורה, שהכל מודים שביום ו' ניתנה התורה בו' שעות על היום, ואז כשפתח הקב"ה באנכי (שמות כ ב), ישראל היו אומרים שמע ישראל וגומר ה' אחד (דברים ו ד), שהמליכוהו בשמים ובארץ ובד' רוחות (דב"ר פ"ב ל"א), לכן אל תוסף:

הג"ה

אמר הצעיר שלמה לעד"נ שמש בשבת, הוא יחוד קודשא ב"ה ושכינתיה, ולכן צדקה לעניים כי אז בא השפע והברכה בריבוי לעולם, ומן סוד זה הוצרך יעקב להקבר בארץ ישראל לייחד קודשא ב"ה ושכינתיה, בסוד ויעקב נסע סכותה (בראשית לג יז), כי סוד סוכה היא תרין שמהון כ"ו ה"ס, שהוא יחוד קודשא ב"ה ושכינתיה כזה יאהדונה"י, ושם ארץ ישראל מורה על זה, כי בזווגם יחד נקרא ארץ ישראל. וז"ש קרנא דברים בגו, ר"ל בשמו של ארץ ישראל תבין למה נקבר יעקב בארץ ישראל, ולכן כששמרו ישראל ב' שבתות כראוי מיד הם נגאלים (שבת קי"ח ע"ב), כי בהתעוררות ישראל ב' שבתות החיבור למטה, אז ישראל של מעלה מתחבר עם ב' שבתות שלמעלה, שהם יסוד ומלכות שנקרא כל אחד שבת (כדאיתא בפי' מערכת דף ע'), ואז הם נגאלים, מה שאין כן בפירודין ישראל נגלין מאדמתן. וזה סוד כל הקובע מקום לתפלתו אויבים נופלים תחתיו (ברכות ז' ע"ב), כי מקום הוא סוד קודשא ב"ה והתפלה היא השכינה, ואז בחיבורן יחד אויביו נופלין תחתיו דייקא, מה שאין כן בפירודן ח"ו הקליפה גם כן גברו ונשאו ראש שפחה כי תירש גברתה (משלי ל כג), ולכן עכו"ם ששבת חייב מיתה, כי הוא מושך אדרבה השכינה למטה בסטרא אחרא, ולכן הכל מודים בשבת ניתנה תורה (שבת פ"ו ע"ב), שהוא גם כן מטעם זה לחבר תפארת שהוא מתן תורה בשכינתיה שהוא שבת, ולכן נקבר יעקב במערת המכפלה שהיא השכינה (כדאיתא באור נערב). ולכן איתא בזוהר חדש דרך מערת המכפלה נכנסת התפלה למעלה, כי דרך השכינה נכנסת התפלה בסוד

אדני שפתי תפתח (תהלים נא יז), פתחו לי שערי צד"ק (תהלים קיח יט) היא השכינה, ובזה אבא בם אודה יה. ולכן אנו מתפללים למערבו של ארץ ישראל, ששם השכינה (ב"ב כ"ה ע"ב). וז"ש (שה"ש ד ד) כמגדל דוד שהיא השכינה, בנוי לתלפיות תל שהכל פונים בה (ברכות ל' ע"א), ולכן ת"ל בגימטריא צדי"ק יסו"ד עול"ם, פיו"ת בגימטריא מלכות. ולפי שהשכינה כלולה מד' רגלי המרכבה, לכן נקראת קרית ארבע (בראשית לה כז), על שנקברו בה ד' זוגות של המרכבה (עירובין נ"ג ע"א), כי אדם הראשון רגל ד' הוא סוד דוד שהוא גלגולו, ולכן שבת מורה על המרכבה, כי ש' של שבת הם ג' אבהון, ב"ת היא השכינה זוהר בראשית (ח"א כ"ג ע"ב). ולפי שהמרכבה נחלק על ד', ובאמת אינו אלא ג' קוין (כ"כ באופן ר'), לכן נחלקו ר' חדקא ורבנן בסעודות של שבת (שבת קי"ז ע"ב), שהם סוד המרכבה כידוע, רבנן אמרו ארבעה קא חשיב ד' רגלי המרכבה, ורבי חדקא אומר ג' סבר שאינו אלא ג' קוין, ומכל מקום כולי עלמא מודו שצריך לאכול סעודה קטנה במוצאי שבת במלווה המלכה, שהוא כנגד דוד הקטן כדאיתא בזוהר:

(עד כאן הג"ה)

פרק רנ

אופן רן

צריך אני להקדים בכאן הקדמה אחת שכתבתי בספרי הגדול מן אלף אופנים שכתבתי על א' זעירא של ויקרא (א א), כמ"ש באופן מ"ו ושם הוא בארוכה, וצריך אני לקצר בכאן. ולדעתי כוונת משה בתפלתו ליכנס לארץ ישראל, לפי שראה גלגולו של שלמה המלך ע"ה שישב על כסא (מלכים א' ב יב), שהוא כסא ה' ממש מכוון לכסא שלמעלה, ואיתא בספר סודי רזיא נקרא הקב"ה מלך שהוא בגימטריא צ', שאין הקב"ה שוכן פחות מצ' אלפים רבבות מלאכים, תני ר' חייא כסא שעשה שלמה היו בו צ' אלף קתדראות, והיו יושבין בו ע' סנהדרין כסא אחד מימין לגד החוזה, משמאל לנתן הנביא, מלפניו כסא אחד שישבה עליו בת שבע אמו. והנה נרמז ענין זה והיה ה' למלך על כל הארץ (זכריה יד ט), שאין הקב"ה נקרא מלך בפחות מהמרכבה שנרמזת במלת אר"ץ, שהיא צ' אלפים רבבות, אדני אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ דייקא (תהלים ח י), כסא שמים הודו, ובכמה משריון מכסא הודו, לזה אמר תהלתו מלאה הארץ (חבקוק ג ג), דהיינו מנין אר"ץ נוטרייקון צ' אלפים רבבות. וכן אומרים בנשמת המלך היושב על כסא רם ונשא, חוזר ומפרש בכמה שכינתו על הכסא שוכן עד מרום וקדוש, קאי על מלך שאמר מתחילה, דהיינו כמנין שם מלך שהוא צ', כן הוא שוכן עד לא פחות מצ' אלף רבבות,

ונתן טעם למה דוקא שכינתו בצ', חוזר ואמר רננו צדיקים בה', לפי שהקב"ה צדיק וישר, מזה הטעם צדיק אתה ה' (תהלים קיט קלז), ר"ל השם של ה' הוא שוכן למעלה לא פחות מצ' אלף רבבות, אבל למטה אין אוכלוסא פחותה מס' רבוא (ברכות נ"ח ע"א). וז"ש וישר משפטיך, במלת ישר נרמז חשבון ששים רבוא בזה האופן, י' פעמים ש' ג' אלפים, ר' פעמים אלפים הרי ס' רבוא. וז"ש (ע"ז כ"ה ע"א) שנקראת התורה ספר הישר, לפי שאותיות התורה הם ס' רבוא, והם רמוזים בב' תיבות של ספר הישר, מלת ספ"ר נוטרייקון 'ס' 'רבוא 'פרצופין, זה ספר תולדות אדם (בראשית ה א), שהיה אדם כלול מתחילה מס' רבוא פרצופין, ודוד שהוא גלגול אדם אמר במגילת ספר כתוב עלי (תהלים מ ח), מזה מתפשטין בספר ס' רבוא פשטים, נוטרייקון ספ"ר יש"ר הוא חשבון ס' רבוא, כי אלהים ברא את האדם מתחילה שהיה כלול מס' רבוא נשמות, נרמז במלת ישר, ז"ש צדיק וישר הוא, צדיק על חשבון צבא שלמעלה שסביב הכסא, וישר על אוכלוסא שאין פחותה למטה מס' רבוא. וכן אמר (תהלים לג א) רננו צדיקים בה', לקביל החשבון של ו' אלפים רבבות שלמעלה, בה' דייקא, לישרים על חשבון יש"ר של מטה. והנה צריך ליתן טעם הלא על כסא של מטה היו יושבין רק ע' סנהדרין, והוא אומר וישב שלמה על כסא ה' שהוא ממש לכסא שלמעלה, והלא רחוקה היא כמרחוק מזרח ממערב. אבל רזי עילאה הוא, ומכון לשבתך פעלת ה' שאמר משה (שמות טו יז), ומכון לשבתך עולמים שאמר שלמה (מלכים א' ח יג), מכוון הוא בפסוק (קהלת ז כח) אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי. והעניין כי ע' סנהדרין היו לקביל ע' אלפים, כי כל א' וא' כלול מאלף, ואחר כך היו ב' כסאות לגד ולנתן והם היו נביאים, והנבואה היא בסוד י', נמצא כל אחד מהם היה כלול מאלף. וצריכין אנו להקדים הקדמה אחת מספר יונת אלם, שהוא סוד רזא דברייתא (קידושין י"ז ע"ב) אמה העבריה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת, עבד עברי עובד את הבן ואינו עובד את הבת, עבד כנעני עובד את הבן והבת. והנה ג' דרגין אלין הם סוד ג' עולמות בריאה יצירה עשיה, אמה עבריה היא בסוד נשמה, שהיא באה מסטרא דבינה ה' ראשונה של השם אימא עילאה מקננא בכורסייהו, לכן אינה עובדת את שניהם, לא את הבן שהוא סוד עולם היצירה דתמן מקנן זעיר, ולא את הבת שהוא עולם העשייה דתמן מקנן השכינה. אבל עבד עברי שהוא מסוד מטטרון עולם המלאכים, דתמן רוח עושה מלאכיו רוחות (תהלים קד ד), עובד את הבן שהוא סוד זעיר, אבל אינו עובד את הבת שהיא למטה בעשייה. עבד כנעני שהוא בסוד סנדלפון אופן אחד בארץ בסוד אליהו בארבע, ר"ל אליהו הוא בעולם הרביעי (ברכות ד' ע"ב) עולם העשייה, ונרמז במ"ש רז"ל (ברכות ג' ע"ב) אליהו ז"ל זכור לטוב, ר"ל במלת זכור

לטוב נרמז באיזה מקום רוח ה' ישא את אליהו, דהיינו במקום סנדלפון שהוא בגימטריא 'זכור 'לטוב שהוא במספר שוה. אבל אליהו בארבע, ר"ל כשכותבים ארבע תיבות כמו שאנו אומרים בברכת המזון אליהו הנביא זכור לטוב, שם נרמז ענין אחר שאליהו הוא המושל בארבע, דהיינו בארבע מאות איש של עשו (בראשית לב ז), שהם ת' בתי דינים דחציפין המבוארים באדרא רבה בפרשת נשא (זוהר ח"ג), שכן ד' תיבות אלו וכי יש לי כל (בראשית לג יא), הם ת', בסוד חנני אלקים שאמר יעקב וכי יש לי כל, י"ש ל"י כ"ל בגימטריא הכי הוה, כי אמר אלהים על חנוך שהוא בעולם היצירה, וכי יש לי כל על אליהו שהוא בעולם העשייה, שהוא יבא עם משיח בן יוסף כמבואר בפסוק בכור שור הדר לו, וזה בן יוסף, קרני ראם קרניו (דברים לג יז) זה אליהו הנביא זכור לטוב, שכן נרמז בר"ת 'קרני 'ראם 'קרניו, שהוא סוד קר"ק שצריך לכוון בראש השנה בסדר קר"ק (תקיעה תרועה תקיעה) על אליהו הנביא זכור לטוב דסליק הכי בחושבנא שהוא ממונה עליו, שכן הוא בסדר השלישי שהוא בסוד עשייה בשלשה סדרים שהם סוד שלשה עולמות, אבל כשחושבים עולם האצילות עמהם, אזי ארבע עולמות הם אליהו הוא בארבע, ר"ל בעשייה שהוא עולם הרביעי. וכן נחלק היום לג' דרגין אלו, בשחרית הוא סוד אמה העבריה שאז זמן דנשמתא, כמו שאומרים בשבת בשחרית נשמת כל חי, במנחה הוא סוד עבד עברי, ובערבית הוא בסוד עבד כנעני, שאז התפשטות כתנות עור בעי"ן, ולא כמו בשחרית שהוא או"ר באל"ף, כמו שאנו אומרים יוצר אור, כן עבד כנעני חושבניה עו"ר, שלקביל זה כנען בידו מאזני מרמה (הושע יב ח), נדרש על סנדלפון לשבח שבידו הקליפה שהיא מאזני מרמה שמכניע אותה, לכן נקרא כנען מלשון הכנעה, שסנדלפון מכניע המאזני מרמה. וזהו סוד בא אחיך במרמה ויקח את ברכתיך (בראשית כז לה), במרמ"ה דייקא, ר"ל לעת ערב כשקליפה שנקראת מאזני מרמה שולטת בעולם, באותו עת בא יעקב ותיקן תפלת ערבית, ובזה רמז ויקח ברכתיך. ובכאן רמז יצחק לעשו שיעקב הוא המתקן תפלת ערבית (ברכות כ"ו ע"ב), שאז זמן שליטת מרמה בסוד תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער (תהלים קד כ), ולפי ששליטת עבד כנעני שהוא סנדלפון הוא לעת ערב, לכן עובד את הבן ואת הבת. וזהו הסוד הגדול לדעתי במה שאנו אומרים בתפילת ערבית מתחילה י"ח פסוקים של ברוך ה' לעולם אמן ואמן לקביל י"ח ברכות, ואחר כך תפלת י"ח של ערבית. והנה הפוסקים כתבו שתקנה ראשונה לא זזה ממקומה, שהיו בתי כנסיות שלהם על השדה, והיה מסוכן מן המזיקין ותקנו בקיצור י"ח פסוקים שהיה כל אחד מתפלל בביתו י"ח של ערבית, ואחר כך תקנה ראשונה עדיין במקומה, וכן כתב ברבינו יונה (בפרק קמא דברכות) ובשאר פוסקים. אבל אומר אני

כי חוק לישראל הוא ומשפט לאלהי יעקב (תהלים פא ה), ר"ל אנו חושבין שחק ומנהג לישראל הוא, אבל באמת משפט הוא לאלהי יעקב, הדין דין אמת אצל אלהים אמת, וכן בכאן הדין דין אמת, ולפי שתפלת ערבית היא בסוד עבד כנעני שהוא עובד את הבן ואת הבת, לכן צריך לומר שהתקנה ראשונה של י"ח פסוקים של ברוך ה' לעולם אמן, נשארה במקומה לקביל הבן, ואחר כך י"ח ברכות לקביל הבת. וזה שאמרו רז"ל (ברכות כ"ז ע"ב) תפלת ערבית רשות, ר"ל רשות בעלה עליה ואי אפשר להזכירה בלי בעלה, ואידך פירושה הוא למיכל לבעירין (כדאיתא ברעיא מהימנא פרשת ויצא (זוהר ח"ג רמ"ב ע"ב). ומזה הטעם צריך לישב בזמן הזה בשעה שאומרים ברוך ה' לעולם אמן, בסוד באתי לגני אחותי כלה (שה"ש ה א) בזוהר פרשת פנחס (ח"ג רמ"ב ע"א), שאמר אליהו לרבי פנחס בן יאיר על פסוק (תהלים קלב ט) וחסידיך ירננו, ולויך ירננו מבעי ליה, אלא לפי שהחתן בא לביתה דכלה, צריך לשנות מאנין דיליה ולהתלבש בלבושא דכלה, לפי שהיא נקראת תפלה דמיושב, לכן צריך לאמרם מיושב. ומזה הטעם גם כן אשה כי תזריע וילדה זכר (ויקרא יב ב), אינה צריכה לישב רק ל"ג ימי טוהר (ויקרא יב ד), לפי שעבד שהוא בסוד זכר עובד את הבן, ואין צריך רק ל"ג נצוצות שעליהם העולם עומד, בסוד גן נעול גל נעול (שה"ש ד יב), ר"ל הגן נעול להוציא גל נצוצות שעליהם העולם עומד, בסוד עד הגל הזה (בראשית לא נב), שהם שלשה שריגים שראה יוסף (בראשית מ י) שמתפשטים אחר כך לשלשים צדיקים שבכל דור ודור. אבל ואם נקיבה תלד (ויקרא יב ה), אזי צריך לישב כפל להראות כח הזכר בנקבה, שהם ששה וששים ימי טהרה לקביל ל"ג נצוצות שבסטרא דשמאלא, שעליהם אמר עד הגל הזה, על גל נצוצות שיוצאים מסטרא דיליה, שכן גם כן בגפן שלשה שריגים, שהם שלשה שרי גוים בכל דור שמתפשטין לשלשים צדיקים של אומות העולם, גל של צרורות נדמו ישראל בשעת יציאתן ממצרים, בסוד גן נעול אחותי כלה, כגן ה' כארץ מצרים (בראשית יג י) שהיו ישראל במצרים להוציא מן גן גל של צרורות, דהיינו אותן גל צדיקים שהם מאומות העולם שבאים לעולם ג' פעמים מאומות שנקראים צרורות של עפר, בסוד כל הנפש הבאה לבית יעקב ששים וששה (בראשית מו כו). וזהו סוד ירידת יעקב לקוץ ארזים בבאר שבע (ב"ר פצ"ד ד'), שהכוונה הנשמות היוצאות מבאר שבע של מעלה, על אותן ארזי לבנון קמכוין דהיינו אותן הנצוצות, וליטע אותם בתוך ישראל שיהיו ישראל כלולים מכולם. וזה שכתוב (שמות יב לו) וינצלו את מצרים, דרשו ז"ל עשאו אותם כמצודה שאין בה דגים (ברכות ט' ע"ב), שהוא רמז על נצוצות טהורות התקועים שם בסוד כל דגי הים יאסף להם (במדבר יא כב), דתמן אתמר אסיפה. וזה שאמר יעקב לבניו האספו (בראשית מט א), שנתכוין

לאסף וללקט פרידות טובות ונטיעות גדולות ויפות. ועל פי זה מתורץ מה שאמר יעקב לבניו וימאן להתנחם ארד אל בני אבל שאלה (בראשית לז לה), ואיש קדוש כמוהו לא יתכן שישקר, וכבר הבטיח לו הקב"ה תתן אמת ליעקב (מיכה ז כ), ובכאן אנו מוצאין שפת שקר שאמר ארד אל בני אבל שאולה, וחזרנו על כל הצדדים והמקומות ולא מצינו שיהיה דבר זה אמת שירד יעקב לבנו אל שאול, ואיך יתקיים מאמר זה. אבל רזא דמלה שנתקיים שירד אליו למצרים שנקראת שאול, כי היא עמוקה משאול (איוב יא ח), ומשם ירד יעקב ליוסף להוציא שלשים ושלש צדיקים שהם בגימטריא אב"ל, כי יוסף היה במצרים ללקט את כל הכסף (בראשית מז יד), שהם ניצוצות טהורות שהיו בכל העולם והביאם למצרים (וזה סוד עד הגל הזה), עליו אמרה רחל בשעת לידת יוסף אסף אלהים את חרפתי (בראשית ל כג), שהוא מאסף לכל המחנות (במדבר י כה), לכן אמר יעקב ארד אל בני דייקא, מני ומניה יתקלס עילאה להוציא אב"ל נצוצית מן שאול. לכן אמר שאולה בהי"א לבסוף, ולא אמר לשאול, שנתכוון על מה שאמר יוסף ה"א לכם זרע (בראשית מז כג), על ה' פרצופי הנפש שהיו מפוזרין שליקט יוסף אותם, שעליהם אמר יעקב האספו, ולא אמר אספו, אבל כנגד ה' ברכי נפשי שאמר דוד בתהילים קמכוין. הרי שבנקבה צריך להראות כח הזכר גם כן, שכן עבד כנעני עובד את הבן ואת הבת, מה שאין כן בעבד עברי שהוא כח הזכר אין צריך להראות שם, לכן עובד את הבן לבד ולא את הבת. ולכן עתה שאנו עמוקים בגלות המר הזה שזמן שליטת האומות בעולם, עובדים אנו את הבן ואת הבת, איזה עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה (תענית ב' ע"א), ותקנה ראשונה של י"ח פסוקים נשארה במקומה, לזה הסוד ומזה הטעם גם כן תחלה כשעלה משה לקבל הלוחות ראשונות, היו ישראל במדרגת זכר בעלמא דדכורא, בסוד עיר גבורים עלה חכם (משלי כא כב) במדרש רבה [פרשת אמור (ויק"ר פל"א ה')], אל תקרי גבורים אלא גברים, שעלה משה במדרגת זכר, ואז ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו, היה בסוד עבד עברי שעובד את הבן, לכן קבלו הלוחות בארבעים יום שהוא סוד אשה כי תזריע וילדה זכר, שצריך להמתין מ' יום לזכר, אבל לסוף ארבעים שירדו ישראל לעשיית העגל והתישו כח של משה כנקבה (עיין ברכות ל"ב ע"א), כשרצה משה לקבל הלוחות אחרונות הוצרך להמתין פ' יום, שאז שליטת עבד כנעני היה בעולם, שהוא עובד את הבן ואת הבת, לכן הוצרך משה להמתין פ' יום עד יום הכפורים שאז נגמרה הסליחה לקבל לוחות אחרונות, שהם בסוד נקבה. מזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ ישראל לבטל שליטת עבד כנעני ולתקן העולם שיהיו מעלמא דדכורא, כמו שהיו מתחלה בשעת עלייתו לקבל לוחות ראשונות, על זה אמר

ואתחנן אל ה', כתיב ההוא על עלייה ראשונה שעלה להר, וקרינן ההיא על עלייה שנייה ושלישית שהיה במדרגת נוקבא, אתה החלות להראות את עבדך דייקא, שמתחלה היה במדרגת עבד עברי שהוא מדרגת זכר, אמר את גדלך שהוא על קבלת לוחות ראשונות, ועל קבלת לוחות שניות שהוא במדרגת עבד שהוא מדרגת נוקבא, אמר את ידך החזקה, אשר יעשה כמעשיך עלמא דדכורא, וכגבורתיך על עלמא דנוקבא, לכן אעברה נא, ורצה לשנות המדות ולעשות מן הארץ הטובה שהיא עלמא דנוקבא, ההר הטוב שהוא עלמא דדכורא. והשיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, הגדולה הזאת היא לך לבדך, משה וס' רבוא דיליה מעלמא דאתי אינון שהם מעלמא דדכורא, ובימיו אכלו ישראל לחם מן השמים (שמות טז ד) שהוא עלמא דדכורא, אבל צו את יהושע שהוא עלמא דנוקבא דאתמר גביה ויאכלו מעבור הארץ (יהושע ה יא), וחזקהו ואמצהו שהוא בסוד עבד כנעני, שכן חזקה"ו ואמצה"ו בגימטריא סנדלפו"ן, שהוא בסוד עבד כנעני. גם נרמז במלת ההיא דכתיב ההוא, על ג' עתים שמשתנים בכל יום שנרמזים באותיות הוא, הה' מורה על עולם העשייה דמטרוניתא מקננא תמן בסנדלפון שהוא סוד עבד כנעני, ו' של הוא, הוא מורה על עולם היצירה דקודשא בריך הוא מקנן תמן במטטרון שהוא סוד עבד עברי, א' של הוא, מורה על עולם הבריאה דאימא עילאה מקננא תמן בכורסייה שהוא סוד אל"ף (תיקו"ז ו כ"ג ע"א), והוא סוד אל"ף אלפין ישמשוני' (דניאל ז י), שהוא סוד עולם הכסא בסוד אל שדי שמתפשטת על אלף עלמין, כמבואר באדרא רבה (זוהר ח"ג) שהוא סוד אמה העברייה בעולם הבריאה. נמצא במלת הו"א נרמזים ג' דרגין אלו מלמטה למעלה, עבד כנעני, עבד עברי, אמה העבריה, שהם סוד נפש, רוח, נשמה. וכבר אמרנו שהיום נחלק גם כן לג' חלקים אלו, בשחרית הוא סוד אמה העבריה, במנחה סוד עבד עברי, בערבית סוד עבד כנעני. וז"ש בעת ההוא, בע"ת דייקא על היום שנחלק לג' עתים, שבעת ג' פעמים נרמזים ג' דרגין הנרמזים במלת הוא, וחוזר ומפרש מה הן הדרגין, אתה החלות להראות את עבדך, שהם ג' דרגין של עבדות, לקביל עבד כנעני אמר את גדלך, שהוא סוד נפש שבאה מאברהם, דאתמר תמן (בראשית יב ו) והכנעני אז בארץ. את ידך החזקה הוא דרגא דעבד עברי, דמתמן הוא תקון הרוח, שיצחק הוא שורש לכל הרוחות. אשר מי אל דא דרגא דבריאה, יעקב נקרא אל (בראשית לג כ, מגילה י"ח ע"א), שהוא שורש לכל הנשמות. והנה ידוע שכל א' מבני אדם יש לו ג' קטרין נפש רוח נשמה, נמצא שכל א' כלול מג' אבות הקדושים שהם שורש ג' קטרין אלו. ומזה הטעם נקרא רשע חלל, כמ"ש (יחזקאל כא ל) חלל רשע, הטעם שעושה חלל וגורם שהולכין ממנו ג' קטרין של ג' אבות שיש לכל אחד. וכן כשתעיין באותיות חל"ל רש"ע תמצא החטא שלו, שכן חל"ל

רש"ע בגימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב. ולזה אמר דוד לבי חלל בקרבי (תהלים קט כב), אחר החטא שלו אמר כן, שהיה מתייירא שנסתלקו ממנו ג' קטרין דיליה שהם ג' אבות, שעליהם קאמר ואתה ה' מגן בעדי (תהלים ג ד), מג"ן דייקא, שהוא נוטרייקון מיכאל מסטרא דאברהם משורש הנפשות, גבריאל מסטרא דיצחק שהוא שורש הרוחות, נוריאל מסטרא דיעקב שהוא שורש הנשמות. ומזה הטעם על ג' דברים העולם עומד (אבות פ"א מ"ב), האדם הוא עולם קטן עומד על קטרין אלו, על התורה מסטרא דיעקב שהוא יושב אוהלים (בראשית כה כז), דמסטרא ירית נשמתא [בזוהר פרשת ויקרא (ח"ג כ"ד ע"ב)] מאן דירית אורייתא ירית נשמתא. על העבודה מסטרא דיצחק, דמתמן ירית לרוחא, זבחי אלהים רוח נשברה (תהלים נא יט). ועל גמילות חסדים מסטרא דאברהם, דמתמן ירית לנפש גומל נפשו איש חסיד (משלי יא יז). ולכן כל התפלות אינן נשמעין, עד שהולכין מתחלה דרך מערת המכפלה ששם נקברין ג' אבות. לזה היתה כוונת הבקשה של משה ליכנס לארץ ישראל, מאחר שהחלות להראות לי שהתפלות עולים דרך ג' אבות הקבורים במערת המכפלה, כמבוארים במלת גדלך זה אברהם, ידך זה יצחק, אשר מי אל זה יעקב, לפי שהם שורש כל הנפשות והרוחות והנשמות שבעולם, לכן אעברה נא לתקן ג' קטרין אלין התלוים בעבדות, מלת נ"א נוטריקון "נשמת "אמה, הנשמה נדמית לאמה העבריה, בסוד כי ימכור איש את בתו לאמה (שמות כא ז), וקחשיב ג' קטרין תקנתו לקביל הנפש שהוא עבד כנעני הארץ הטובה, לקביל הרוח שהוא בסוד עבד עברי ההר הטוב, לקביל נשמה שהיא בסוד אמה העבריה והלבנון. השיב הקב"ה רב לך, כבר הגעת למעלה מג' דרגין אלו שהם בסוד ג' דרגין, רק אתה רב ולא עבד:

פרק רנא

אופן רנא

איתא בזוהר בראשית (ח"א כ"ה ע"א) הוצרך משה למות במדבר, לפי שהוא גרם לה' זעירא של אברהם ליפול בגלותא, לפי שגייר ערב רב (שמות יב לח) אינון ה' מינין בגר, הוצרך הוא לירד מדרגא לדרגא להעלות אות ה' משם ו' יוקים ה'. לכן תולדות פרץ (רות ד יח) ו' מלא, ו' ברכאין יוקים ה' מגלותיה, לכן נתוספו ליוסף ה', אלה תולדות יעקב יוסף (בראשית לז ב), וגם יוסף הוא סוד משיח בן יוסף, לכן נתוספה לו ה' שנקרא יהוסף (תהלים פא ו) להעלות ה"ה. ואיתא בזוהר המילוי של האותיות נקרא תולדות, וז"ש אלה תולדות יעקב יוסף, רצה לומר התולדות של יעקב שהוא המילוי ו' ד' י' ן' ו' פ' י' ת', עולה משיח בן יוסף. לכן הוצרך משה למות במדבר, כדי שתזדווג השכינה

לבעלה הראשון שהוא יעקב. ועל זה ביקש משה לייחד אתוון דשמא קדישא וליכנס לארץ ישראל, וז"ש אתה החלות להראות גדלך, דא י', ידך החזקה דא ה', מי אל בשמים ובארץ ו"ה, לכן אעברה נא, מאחר שיחוד כל ד' אתוון אעבר"ה אותיות ארבעה. השיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל מאחר שאתה חייב על אינון ערב רב שלקחת אותם שלא ברשות, ל"ך דייקא, כמ"ש (שמות לב ז) לך רד כי שחת עמך, ולא עמי (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, ר"ל עבור השכינה שנקראת דבר שנפלה בין עממייא. וכן עו"ד בדב"ר הז"ה, בגימטריא הי"א השכינ"ה, עבורה צריך אתה להקבר שם. או על פי הזוהר שיר השירים לפעמים נתגלגל אדם עבור פשט א' של תורה, (שה"ש א ח) אם לא תדעי לך היפה בנשים שלא רצה ללמוד בזה העולם, צאי לך בעקבי הצאן להתגלגל לזה העולם, ורעי גדיותייך קרי ביה גויותייך, ובד' על ד' גילגולים שנתגלגל אדם, בסוד ודור הרביעי ישובו הנה (בראשית טו טז), לכן אמרו בגמרא (שבת מ"א ע"א) אלמלא לא באתי רק למשמע דא דיי, כי עבור עניין א' מן התורה אדם בא לעולם. ועל זה אמר (משלי ד כג) מכל משמר נצור לבך כי ממנו תוצאת חיים, כי עבור משמר אחת נתגלגל האדם. וז"ש דוד (תהלים קיח יז) לא אמות כי אחיה ואספר מעשה יה, שביקש דוד שלא יצטרך להתגלגל אחר כך עבור דבר אחד מן התורה. ועל זה ביקש משה אעברה נא להתגלגל פעם רביעי, וראה את הארץ הטובה לראות סודות התורה, כי אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ח ע"ב) (כנ"ל באופן ט'). והשיב לו הקב"ה רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, שלא תצטרך להתגלגל אפילו עבור דבר אחד מן התורה, כי כבר השגת יותר מדאי:

פרק רנב

אופן רנב

מן הידוע שמשה הוא משיח בן דוד, עד כי יבא שיל"ה (בראשית מט י) בגימטריא משה כדאיתא בזוהר (ח"א כ"ה ע"ב). ומשה גם כן סוד יוסף, בסוד ויקח משה את עצמות יוסף (שמות יג יט). נמצא שמשה הוא כלל ב' משיחים משיח בן דוד משיח בן יוסף, לכן רצה משה שיהיו ב' משיחים בזמנו, וידוע כשיבא משיח אז יהיה מרכב"ה שלמ"ה, שהוא בגימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד, ובגלות גברה הטומאה המרכב"ה טמא"ה, שהיא בע"ל צפ"ן (שמות יד ב) חושבן דדין כחושבן דדין, שהיא חקוקה עליה דמות כל"ב ר"ע, שעולה גם כן כחשבון בע"ל צפ"ן בסוד לא יחרץ כלב לשונו (שמות יא ז), ואז נפגם כביכול רגל רביעי שבמרכבה שהוא מלכות בית דוד. וזה עניין מכירת יוסף

שראו השבטים שעתיד ירבעם לעמוד ממנו, שהוא היה בסוד מרכב"ה טמא"ה שהיא כל"ב ר"ע, ושמו של ירבע"ם מוכיח עליו, שכן ירבעם עולה כחושבן מרכב"ה טמא"ה כל"ב ר"ע, לכן אמרו ז"ל במדרש (ב"ר פפ"ד י"ד) על פסוק (בראשית לז יט) הנה בעל החלומות, שאמרו זהו עתיד להשיאנו לבעלים, נשסה בו את הכלבים מדה כנגד מדה. וז"ש הפסוק (בראשית לז יח) ויראו אותו מרחוק ויתנכלו אותו להמיתו, ר"ל שראו מה שלעתיד יצא מאתו שירבעם יצא ממנו, ועתה לכו ונהרגהו (בראשית לז כ), ר"ל עכשיו נהרגהו קודם שיצא ממנו. ולפי שירבעם יצא מן יוסף, לכן אנטיוכ"ס שהוא בגימטריא יוסף, שהיה מל"ך יו"ן שהוא גם כן בגימטריא יוסף, אמר כתבו על קרן שו"ר אין לכם חלק באלהי ישראל (ב"ר פ"ב ד'), שאז נתעורר חטא ירבעם שיצא מן יוסף שנקרא שור שהביא קרן לעולם, שהוא סוד "קליפות "רביעית "נגה, ר"ת קר"ן, בסוד ולרשעים אל תרימו קרן (תהלים עה ה). ולכן חשמנאי תקנו הודו, לתקן קליפות נג"ה (כנ"ל אופן ס"ו), כשגברה מרכבה טמאה בעולם, נחסר כביכול רגל רביעית שבמרכבה. זה שאמר הכתוב (איכה א יג) פרש רש"ת לרגלי, ר"ל רגל שלי פרש רש"ת, שהוא בגימטריא ד' פעמים קליפ"ה שהיא המרכבה טמאה, (שבת ב' ע"א) ידיעות הטומאה שתים סמאל ונחש, שהן ארבע כחות הטומאה, וכנגדן ד' גליות. וכן אמר דוד (תהלים לא ד) תוציאנ"י מרש"ת זו טמנו לי, ל"י דייקא. ולפי שסוד הקליפה היא כלב ר"ע, לכן לעתיד יבא אליהו שעולה בחשבן כל"ב לתקן הכל"ב ר"ע, וכן משיח בן יוסף יצא מירבעם שהוא אביהו בן ירבעם, לתקן מה שקלקלו מניה וביה אבא ליזל ביה נרגא, וכן יונה בן אמתי שהוא בן אליהו שהוא בסוד כל"ב, הוא גם כן משיח בן יוסף, בא יב"א ברנה (תהלים קכו ו), יב"א נוטרייקון "יונה "בן "אמתי, "אביהו "בן "ירבעם, נושא אלמותיו לכפר על אלילים אלמים של ירבעם, כדאיתא במדרש רבה (ב"ר פפ"ד י') על פסוק (בראשית לז ז) והנה קמה אלמתי, ר"ל אמר עתידים אתם לעשות אלילים אלמים לפני עגליו של ירבעם, ולכן אתמר גביה (דברים לג יז) וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח, שאז יתוקן קליפות קרן. וכן משיח בן דוד יתקן כלב רע, כי דוד עמד בחצות לילה לתקן משמורה שנייה כלבים צועקים (ברכות ג' ע"א) (כנ"ל באופן קם). וכשראו עבדי פרעה ענין זה שמשיח יבא לבטל הבע"ל צפ"ן כל"ב ר"ע ויהיה המרכבה שלמה, לכן אמרו ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה לנ"ו (שמות י ז), בגימטריא מרכב"ה שלמ"ה, שהיא ד' מחנו"ת שכינ"ה, לכן מת"י יהי"ה ז"ה, בגימטריא ד' מחנו"ת שכינ"ה, וזה יהיה כשיבא משיח, ולכן ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה, בגימטריא משי"ח ב"ן יוס"ף, זה לנ"ו למוק"ש בגימטריא יונ"ה ב"ן אמית"י. ועל זה התפלל משה ואתחנן מורה על חנינא, שביקש משה על משיח שנקרא חנינא, בעת ההיא ביום שבת

היה (זוהר ח"ב קנ"ו ע"א), כי סוד שבת הוא סוד תרין מושיעים, מאן אינון מושיעים אליהו משיח בן דוד שהם עולים בחושבן מושיעי"ם, וכן נעלם מן שבת שהוא י"ן י"ת ו' עולה אליה"ו משי"ח ב"ן דו"ד, וביקש משה בעת ההוא כתיב, מה שיהיה בעת ההיא, הרי לעתיד אתה החלות להראות את עבדך גאולת מצרים, וגם להראות את עבדך, רומז על מטטרון עבד נאמן שהוא סוד יוסף, ומשה בסוד מטטרון ויקרא (א א) אלף זעירא, שהוא מטטרון שר הפנים שעולה אלף חסר חד, אל משה שזכה משה למטטרון, ורמז משה שהוא סוד משיח בן יוס"ף. ולכן ר"ת של "מנחם "בן "עמיאל, "משה "בן "עמרם. וגם החלות להראות עבדך שאני סוד משיח בן דוד, כי משה עולה שיל"ה (עיין זוהר ח"א כ"ה ע"ב), ולכן להראות בגימטריא מרכבה שלמה, שהיא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד. ז"ש את גדלך ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ, שהם כנגד אברהם יצחק יעקב, אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך הוא דוד. וגם להראות בגימטריא תרמ"ב, שהוא סוד מרכבה טמאה "תשע "מאות "רכב "ברזל (שופטים ד ג), שיניקתם מן הכלב רע, ז"ש את גדל"ך בגימטריא הכל"ב, שהוא את ידך החזקה. ואמר משה מאחר שאני העברתי המרכבה טמאה הכלב רע ביציאת מצרים, ואז היתה המרכבה שלמה, לכן אעברה נא, אעבור עתה הד' גליות, אעברה אותיות ארבעה, ויבא נ"א "אליהו "נביא, שהוא ר"ת נ"א. וגם נ"א עם הכולל עולה אליהו, נשמתו היתה מעובר מנשמת נדב אביהו, כל זה מרומז במלת נ"א, וארא את הארץ הוא סוד משיח בן דוד, ר"ל כשתמלא אותיות ארץ כזה אלף ריש צדי, הנעלם שהיא ל"ף י"ש ד"י, עולה משי"ח ב"ן דו"ד, בסוד ותהלתו מלאה אר"ץ (חבקוק ג ג), חסד ה' מלאה האר"ץ (תהלים לג ד), וכבוד ה' מלא אר"ץ, ר"ל אימתי יהיה כבוד ה' מלאה, כשתמלא אותיות אר"ץ, דהיינו כשיבא משיח שנרמז במילוי ארץ, שהוא סוד ג' קוין חס"ד די"ן רחמי"ם, והן הן ג' גווני קשת אשר עליהם אמר בתיקונים (תיקו"ז יח ל"ו ע"ב) כשתראה קשת בגווני תצפה למשיח, שהוא סוד רזי לי רזי לי (ישעיה כד טז), שעולה משיח בן דוד, ההר הטוב הזה והלבנון, הוא משיח בן יוסף שנקרא מנח"ם בגימטריא לבנון, אשר עליהם אמר יעקב גור אריה יהודה (בראשית מט ט), גור אריה בגימטריא משיח בן דוד, "מטרף "בני "עלית ר"ת "מנחם "בן "עמיאל, שהוא משיח בן יוסף. והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל הערב רב שלך וקלקלת המרכבה, כי הערב רב שמטו שור שבמרכבה (שמו"ר פמ"ב ה'), ובזה הבאת המרכבה טמאה לעולם, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, ועניין גדול רמז לו' בסוד ואביו שמר את הדבר (בראשית לז יא), רצה לומר שאחיו הוסיפו עוד לשנוא אותו מחלומותיו (בראשית לז ח), על שראו ירבעם בן נבט שעתיד לצאת ממנו שימלוך עליהם, אבל אביו שמר הדבר, רצה לומר

אף שיצא ממנו ירבעם, מכל מקום ניצוץ קדושה בתוכו בסוד אשר נתן לי אלקים בזה (בראשית מח ט) כנ"ל, וזה סוד ואביו שמר את הדבר, ר"ל אותו דבר דכתיב (מלכים א' יד יג) יען נמצא בו דבר טוב, שהוא נאמר על אביה בן ירבעם שהוא משיח בן יוסף. והשיב הקב"ה אל תוסף, מרמז על יוסף, בדב"ר מרמז על יען נמצא בו דבר טוב, הזה מרמז על ניצוץ קדוש שמרומז במלת אלהים בז"ה. צו את יהושע שהוא בא מן יוסף, הוא יתקן חטא ירבעם בחייו, כי הוא ינחיל והוא יעבו"ר בגימטריא רו"ח הטומא"ה, אבל אתה עלה ראש הפסגה, ר"ל כשתמות אז תעביר המרכבה טמאה, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם (חולין ז' ע"ב) שאז נקבר על הר העברים, עברי"ם בגימטריא מרכב"ה טמא"ה, שאז העביר הבעל פעור שהוא החרון אף, ז"ש ונשב בגי"א נוטריקון "בית "גאים "יסח "אדני (משלי טו כה), ר"ל עבור שהסיח עבודה זרה, לכן נקבר מול פעור. צו את יהושע, רמז לעתיד לבא יבא משיח בן אפרים מן יהושע, והגאולה תלויה בסוד טל חרמון (תהלים קלג ג) שהם אותיות יוד הא ואו, שיש ביוסף שנקרא יהוסף (תהלים פא ו), וכן יהושע יש לו גם כן ג' אותיות יהו. ובקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח (סנהדרין צ"ד ע"א), שיש לו גם כן ג' אותיות יהו, רק שנסתמה מ' של למרבה המשרה (ישעיה ט ו), שהוא אות של משיח. ועל זה אמר רב לך, שלעתיד לבא הגדולה יהיה שלך שתהיה רבן של ישראל, (וירא)[ויתא] ראשי עם (דברים לג כא), כשיבא משיח יבא משה ואהרן עמו. ז"ש וחזקהו על משיח בן דוד, ואמצהו על בן יוסף, כי הוא יעבור על משיח בן יוסף, כי משיח בן יוסף יהיה מת ט"ל ימים, עד שיחיה אותו בטל אורות ג' אותיות יהו שראשי נמלא טל (שה"ש ה ב), אהיה כטל ישראל יפרח כשושנה (הושע יד ו), אז צדיק כתמר יפרח (תהלים צב יג), לכן והוא יעבור רמז על העברת משיח בן יוסף מן (העולה)[העולם]. ועל זה נאמר כטל חרמון שיורד על הררי ציו"ן, שהוא יוסף, כי כל מה שאירע ליוס"ף אירע לציו"ן חושבן דדין כחושבן דדין, רמז על הטל אורות שיורד על משיח בן יוסף שמת, זה שאמר כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, והוא ינחיל את האר"ץ, רומז על משיח בן דוד שעולה הנעלם של אר"ץ כנ"ל, ועתה ישראל שמע אל החקים (דברים ד א), על דרך (תהלים צה ז) היום אם בקולי תשמעון (סנהדרין צ"ח ע"א), שמע אל החקים, אז יבא משיח עתה בימינו אמן וכן יהי רצון: תם ונשלם שבח לאל בורא עולם